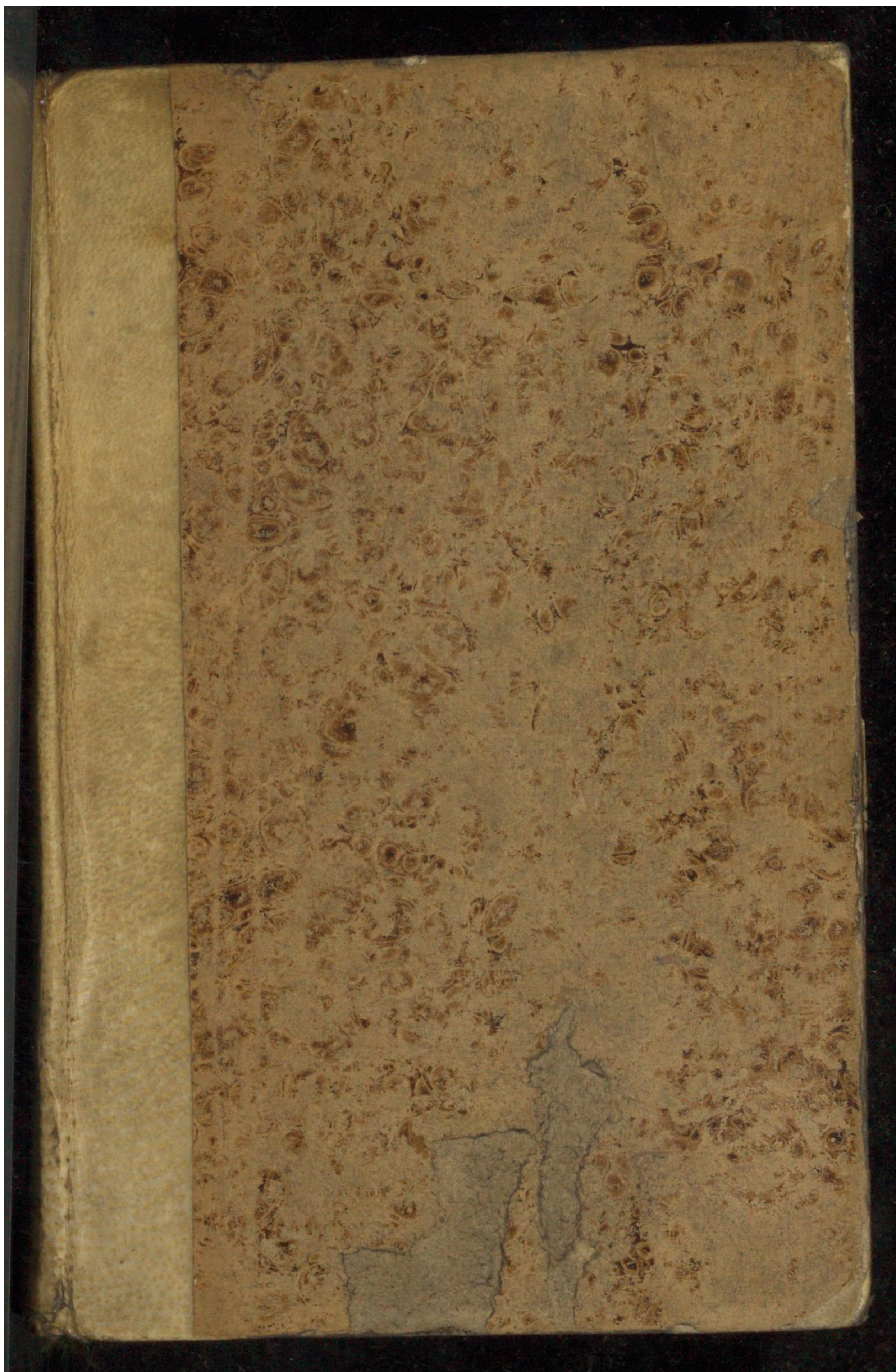
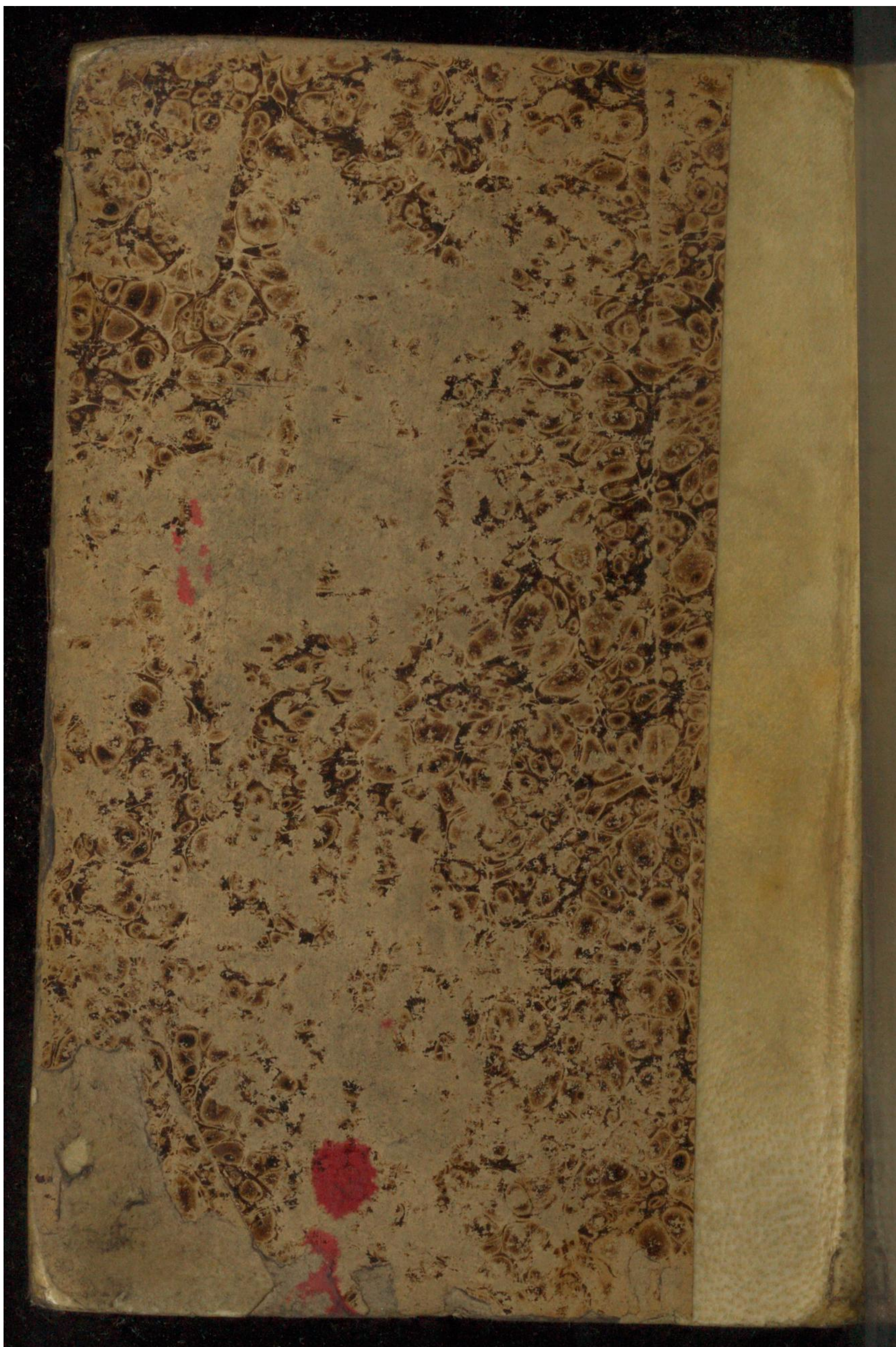

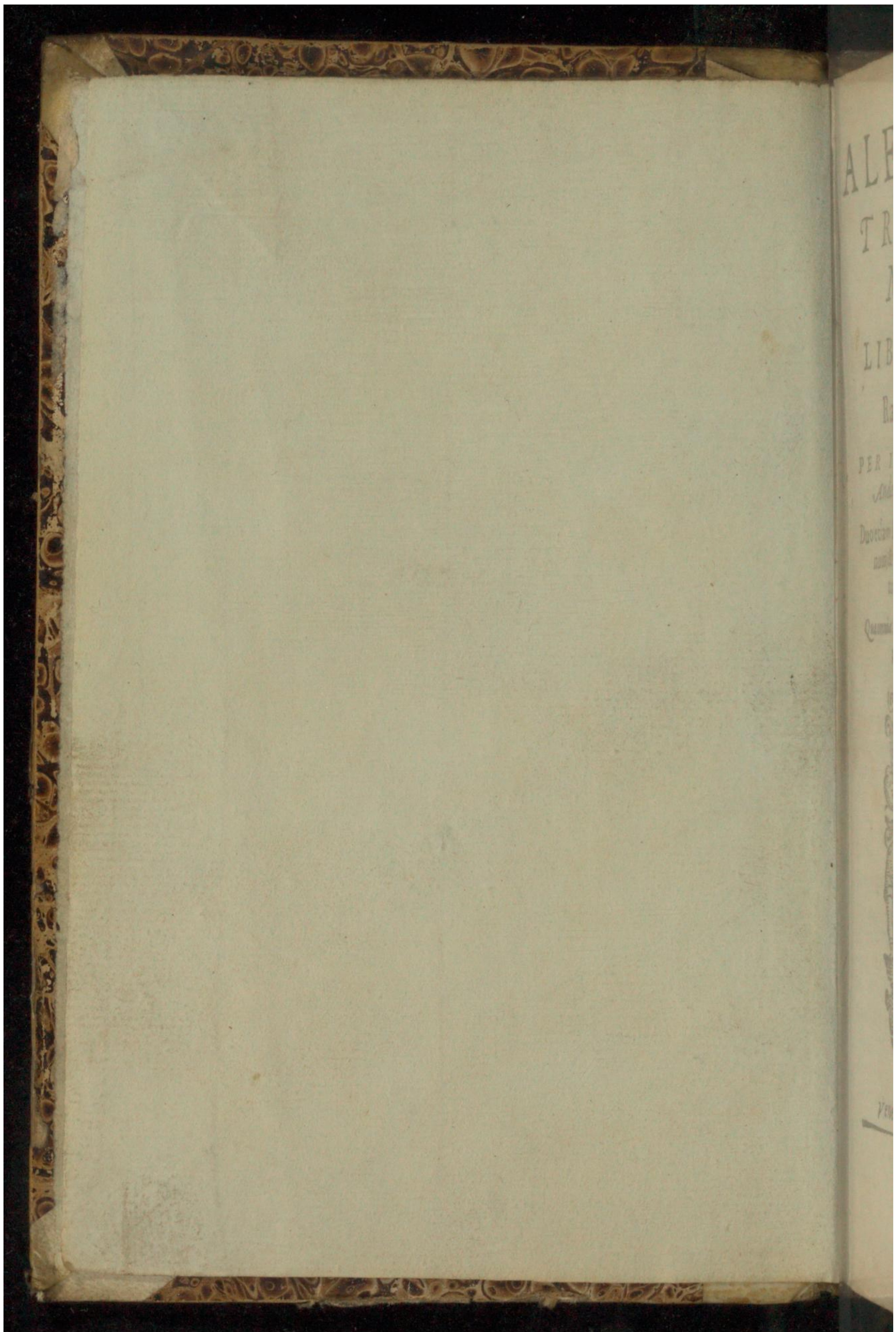

TRALLIANI
ET RAZAE
DE
PESTIL.

ALEXANDRI TRALLIANI

Medici absolutissimi

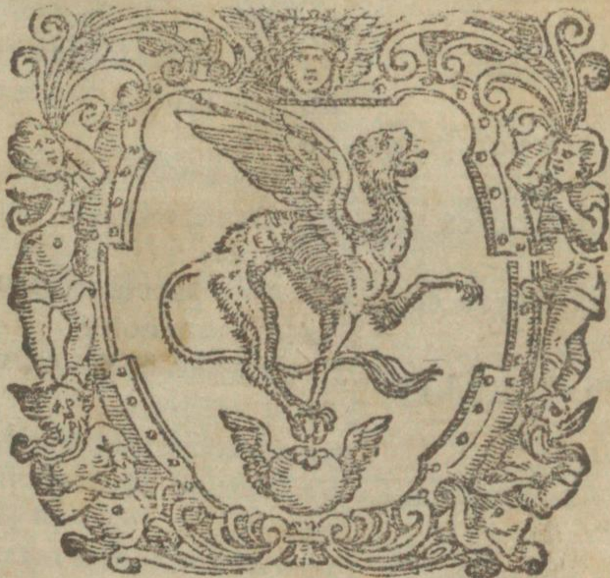
LIBRI DVODECIM.

Razæ de Pestilentia Libellus.

PER IOANNEM GVINTERIVM Andernacum, de Græco accuratissime conuersi.

Duo etiam leguntur his appositi indices: Alter conclusionum, & capitũ summas additas, continet, Alter in toto libro scitu præclara demonstrat.

Quæ omnia recenti hac nostra editione, vt potuit fieri, diligentissime expolita sunt, atque elaborata.

Venetiis, apud Hæredem Hieronymi Scoti.

M D L X X I I I.

INDEX OMNIVM QVÆ in Alexandro Tralliano & Raze de Pestilentia continentur.

Balnea

Index

Exan-

Stoma-

Victus

FINIS.

Capita libri primi & appendices.

creatus

Medicamen-

FINIS.

ALEX. TRALLIANI LIBER PRIMVS,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

De Alopecia. Cap. I.

LOPECIA vitiũ eſt, quo capillis fluentibus caput nudaẽ ac glabreſcit, non autem ex vna, ſed varia & multiplici cauſa trahit originem. Quippe tũ ex pituita calefacta, ac in ſalſam qualitatẽ cõuerſa, tum ex bile & humore melancholico naſcitur. Efficiens igitur affectus cauſa cõſiderari, & internoſci, atq; ita tãdẽ curatio ipſius tẽtari admoueriq; debet. Alopecia quid. Cauſa,

Notæ

Cauſa vitij efficiens ex pilorum colore internoſcitur. Etenim flaui, biliofam humorum vitioſitatem ſuperare indicant: nigri, humorem melancholicum, albi, pituitam. Sic igitur diſcernere licet, quo recremento ſuperante vitium in capite prouenerit.

Curatio

Curare igitur hoc mõ cõuenit, humorem vitioſum, ſiquidem copioſius ſuperet, expurgato, bona prius victus ratione vſus. Sin exiguus extiterit, medicamenta quæ ſaliuã mouent, ἀποφλεγματισμοὺς Græci appellant, & ſola præſidia quæ partibus inducuntur, ſufficient. At in quibus vitiũ inueterauit, valẽtioribus auxilijs potius vtitor, in quibus autem nõ multo ante affectus ipſe obtigerit, imbecillioribus ſimul & ſimplicioribus curationem tentabis. Qm̃ igitur remediorũ alia ſimplicia, alia ſunt compoſita, primum a ſimplicioribus auſpicemur, ex quibus is qui vires ipſorum nouerit, etiam compoſita facere medicamẽta poteſt.

De simplicibus medicamentis.

Alcyonium igitur vstum,& ex veteri oleo tritum,si loco illinatur,probè Alopecijs medetur , atq; id subinde in ijs expertus sum,qui non longo tpe hoc vitio detinentur. Similiter facit etiam arundinis cortex,ac radices eius cōbustæ:itē amygdalæ amaræ totæ ignem expertæ. Vtilissima quoque est hastulæ regiæ radix,& abrotanum,ad hæc fimus caprarum, earumque vngues crematæ , & ex aceto in læuorem detritæ. Iam thuris lachryma etiam accuratè pluribus diebus læuigata bñ facit. Adhuc efficacius id præstabit,si ad solem pluſculis diebus studiose læuigetur. Vel herbam verbenacam probe detritam ex aceto illinito,vbi partem,cui induces, nitro prius bene infricaueris , & linteolo absterseris,cōmodius enim ita operabitur. Insuper thuris lachryma, & murium stercus , pari portione aceto læuigata pilis cito producendis faciunt. Præstat autem locum irritare,cui remedia inducentur, raphani radicibus, & cepis tranuersim incisis:atque ita remedio vti.

Aliud.

Item erinacei terrestris cinis pice liquida exceptus,illitusque pilos reddit,ac statim Alopeciæ vitio medetur.

Aliud.

Pari modo facit etiam ranarum cinis pice liquida exceptus,& illitus.

Aliud.

Pyrethrum læuigatum vna cum felle vitulina illinito, continuè id faciens etiam contra diuturnos affectus.

Aliud.

Stercus felinum ex aceto oblinito , præstans est remedium,& naturali vt huic vitio valde aduersatur.

De medicamentis compositis.

Aeris vsti drachmæ duæ , sulphuris viui drachmæ duæ, hastulæ regiæ drachmæ duæ . Læuigata ex ouorum luteo, loco prius infricato illinantur.

Aliud

Aliud.

Nucces auellanas integrè combuſtas ex oleo lęuigato, partique prius raſæ illinito.

Aliud.

Adipis vrſini vnciæ duæ: adarcæ vnciæ tres: muſcerdæ vnciæ tres: picis liquidę vnciæ tres: olei ex lucerna vſti drachmæ duę. Hoc excepta, loco prius raſo, inungito.

Aliud.

Aceti acris vncia, alleorum, olei roſacei, ſingulorum vncia. Partem ægram panniculo laneo infricatam, oblinito.

Aliud.

Ranarum vnciæ tres: muſcerdę, corticis arundinis cineris, picis liquidæ, porri ſeminis, ſingulorum vncia. Cedrino oleo excepta illinuntur.

De capillis Fluentibus, *Cap. 2.*

CApilli multis de cauſis fluũt, etenim ex inopia materię, quę ipſas nutrire & generare poteſt: item ex meatibus dẽſatis & rarefactis, & ex prauorum recremẽtorum purgatione interdum accidit. Quoniam igitur cauſæ quæ defluuia capillorum efficiunt, non ſimplices, ſed diuerſæ exiſtunt, oportet vnicuique obſiſtere, atque ita conuenientem curationem adhibere. Si enim ex magna ſiccitate capillorum defluuia accidant, & ꝙ recrementa illos nutrientia, conſumantur, tũc frequentius æger lauari debet, cibo que nutriri humido, bonique ſucci, & qui promptè in corpus diſtribui poſsit, nihil autem habeat ſalſum, aut acre. Vinum ei non liberaliter permittere, præſertim merum, neque multam venerem concedere oportet. § Balneum autem hunc in modũ adhibendũ eſt.

Cauſæ. inopia materia. Meatus denſi et rari.

Alopeciæ ob ſiccitatem remedia.

De baleno ad idem.

Balneo eſto temperatum, quod non valde calidum, vel aerem, vel ſolium habeat. Accipiant autẽ ægri aquam tẽperatè calidã, vngantq; caput multo hydrelęo, non autem ſapone, aut nitro caput abſtergãt. Quippe id agendũ non

Alopeciæ ex meatuum raritate curatio.

est, si capillorum defluuium ob ineđiā euenerit. Sin autem ex meatuum raritate & humorū digestione, & veluti extra cutē elabentibus, quę ipsos nutriunt, recrementis accidat, non alienum est tunc vti remedijs, quæ refrigerant, & astringunt liberalius, similiq; victu, qui nihil acre in se cōtineat, dilatādis aperiendisq; meatibus efficax: cuiusmodi sunt eruca, nasturcium, porrū, cepa & allium. Hęc enim omnia defluuio ex densatis infarctisq; meatibus orto sunt idonea. Lactuca aūt, malua, oua, panis siligineus in tēperatā, aut frigidā aquā tinctus, pepones, cucumeres, pisces dura carne præditi, suilla caro non pinguis, & maxime bubula, pedes bubuli, isicia, & pectinei & buccina, ijs q̃bus ob cutis raritatē pilus defluit, cōueniūt. Vino hi, & potissimum veteri, abstineāt, balneum vero ingressi, aqua frigida caput perfundāt, ac rursus infrigidę soliū descendentes, ex fluente canali aquam frigidam copiose capite recipiant, rosaceoq; ipsum. aut omphacino. aut melino. aut myrteo perungant. Hac enim victus rōne degentibus ipsis non modo defluuium nascens impeditur, sed etiā alij capilli enascentur.

Victus dēsis meatibus conueniens.

Porro si ob meatuum dēsitatem pilorum generatio prohibeatur, tunc ijs potius vti cōuenit, quæ rarefacere possunt, & moderate calefacere atque tūc etiam magis cum tempus fuerit hybernum, & ęger in frigidis locis degerit, vel etiam si temperamēto frigidiore sit, & magis pituitoso præditus. At quia rarefacientia materiam quidem euocant, non sinunt autem ipsam inhęrere, & pilos nutrire ac generare, miscere his cōuenit tum quę cutim roborare, tū quæ densare paulatim queat, vt mixta in remedio facultas esse deprehēdatur, nempe attractrix simul & altrix retētrixque, ex præsenti quidem caliditate, attractoria, ex frigiditate vero retētoria.

Medicamenta militas varijs constat facultatibus.

Multa igitur sunt medicamēta, quę vires ex varijs naturis cōflatas habeāt, ex quorū numero existit ladanū, oleum lentiscinū, omphacinū, & myrteum. Sunt etiam complura ad rarefaciēdum apta, vt ranarum cinis, cepa, alcyonium, thapsia, euphorbium, sinapi, & quę sunt eius generis, quibus omnibus vti poteris, si valentio-

si valentinorum quidem vim remittas, imbecilliorũ autem intendas. At si ex recrementorũ capitis purgatione capillorũ defluuium acciderit, nihil prorsus curiose tentãdum est, quemadmodum in his, qui ex morbo se recolligunt. Sufficit enim solum si bonus sanguis deinceps generetur, & ęger in naturalem statum ex morbo reuertatur.

Medicamentum ex ladano.

Ladanum myrteo oleo & vino maceratum, dũ mellis habeat crassitiem, capiti ante balneũ, & post illud, inungito. Satius aũt est etiam polytrichũ, quod nonnulli adianthum, vocant dimidio ladani pondere adijcere, & myrteo oleo exceptum illinire. Quod si hyems fuerit, & ęger caput temperamento frigidum habeat, etiam paulũ calefaciẽtia, & rarefacientia remedia adiungito, vt nardinũ modicũ, & cyprinũ, vel aliud tenue, & odoratũ medicamẽtũ.

Aliud.

Anemonę florem tritum ex oleo illinito.

Aliud.

Verbenacam rectam cum radicibus siccatam tritamq; tenuissimo cribro incernito, deinde mixtam oleo, vt sordium crassitudo fiat, ęreo vase reponito, & cum opus erit, ex oleo vtitor.

Quomodo Capilli Nigrescant. *Cap. 3.*

GAllarũ, acacię, squamę ęris, chalcanti, aluminis pares modos in vrina pueri venerem non experti diem vnum macerato, deinde pilis detersis illinito, & caput linteo ad triduum ligato. Vsu compertum est.

Aliud.

Nucum viridium corticis vncias tres: ilicis fructus vncias sex, vini nigri sextarios tres, ad tertias decoquito, ac vbi id quod reliquum est, expresseris, cum olei myrtei sextario subigito. Vtitor quotidie. Paulus Aegineta.

Aliud.

Vini nigri vetutissimi vncias tres in vas plumbeũ cõijcito,

cito, & rasurę plumbi vncias duas in eo dies quindecim macerari finito, deinde oleum primi meriti superfundito, & subigens, illinito pręcipuè in viris.

Aliud.

Gallas coctas tritasque capillis nocte ac die obducito, a lecto autem surgens, aqua frigida abluito.

Vt capilli rufi tingantur & flauescant.

Mirrhæ partem vnam, salis floris partem vnam, diligẽter lęuigato, & redigito ad sordium crassitudinem: ac caput, vbi exterseris, medicamento illinito: finitoq; noctem & diem, & deinde abluito.

Aliud.

Lupinos crudos ex aqua inungito: item iunci angulosi folia herbę lanariæ quę στρούθιον Gręcis dicitur, succo macerato, atque eo diluto vtitor.

Vt capilli flaui fiant.

Paulus drachmã vnam. Velininungito ae dies tres aut quatuor deinde betę foliorum decocto, capillos abluito.

Argẽti spumę vncias quatuor terrę creticę vncias quatuor, calcis viuę vncias quatuor: aquę, quantũ ad sordium crassitiẽ faciendã satis est, inungito, apponitoq; betę folia ad dies tres aut quatuor, deinde medicaměta abluito.

Vt capilli nigri flauescant.

Flores vini in balnei sordes mittito, & in spissitudinẽ cerati redacta sub somnũ illinito, & mane capilli flauescũt.

Tinctura, qua capilli fiant colore aurei.

Aluminis drachmę sex, sandarachę drachmę sex, croci drachmę duę, thapsi qua tinctores vtũtur, Romani herbam rubeam appellant, drachmę duæ: lixiuij piliariorum sextarij quatuor. Lixiuium cum thapso incoquito vsque ad dimidias, deinde arida adiicito, & postquam vsus fueris, abluito aqua decocti fœnugręci, & ordei cuminique.

Quomodo capilli albi fiant.

Verbasci albi florem comburito, ac ex aceto maceratum in saponem misceto, eoq; pilos abstergito.

Aliud.

Verbasci

Verbasci seminis, aluminis rotũdi, raphani corticis, singulas vncias contundito, miscetoque glutinis taurini, quæ taurocolle a Grecis dicitur, drachmas quatuor: ac vtitor.

De Porrigine, *Cap. 4.*

Porrigo est, vt cõpendiosè dicam, vbi tenuia & furfuracea corpuscula ex capitis superficie, aut etiã ex reliquo corpore citra exulcerationem plurimũ resoluunt: vnde ét Græcis pityriasis appellata est. Nascit̃ hoc vitium inde ꝙ prauus quidã humor pituitæ salsæ, aut biliosæ, & melancholici sanguinis sursum in caput efferatur. Si igit̃ talia in toto subsistant corpore, ipsius anrea tatio curaque habẽda est, deinde sic ad ea, quæ partibus admouentur remedia, descendẽdum. Si vero nullum in vniuerso corpore recrementum cõspiciatur, etiam sola tum quæ à veteribus medicis, tũ quæ a nobis inuenta sunt, medicamentorum auxilia, probè curare affectum possunt. Porigo. Curatio, general porrigi nis.

Curatio.

Cretæ cimoliæ aqua prius maceratæ succum betæ misceto, & illinito, & finito dum inaruerint: deinde vbi ablueris, thuris lachrymam tritam ex vino & oleo inungito, ac finito quousque deficcetur, aut herbam pedicul ariam, quæ staphis agria dicitur, ex oleo perungito.

Aliud.

Ad humidiores autẽ porrigines muria, aut lupinorum diluto, oblinito. Est enim hoc medicamentum experimentis & vsu comprobatum.

Ad Psydracia & Exanthemata, *Cap. 5.*

Psydracia exigua capitis tubercula sunt, pustulis similia, quæ summã cutẽ excedũt. Exanthemata vero superficiariæ cutis exulcerationes, sunt subrubicũdæ, & asperæ. Verũq; vitium p̃sidijs infra positis exteritur.

Curatio.

Argenti spumæ, cerusæ, singulorum drachmæ quatuor: aluminis, rutæ foliorum viridium, singulorum vnciæ duæ. Ex aceto myrteoque oleo inungentur. Magis autẽ profi-

ciunt ad ea, quæ humiditate scatent.

Ad vitia capitis scabiosa & saniosa, Cap. 6.

RVta & alumine detritis ex melle vtitor in capite prius raso. Si vero cutis a capite recesserit, oleæ folia cocta ex melle inducito.

Ad vlcuscula capitis, densa & rubra papillis similia, a quibus sanies resoluuntur. Cap. 7.

CApite prius raso, ac aqua nitro absterso, sulphure viuo ex hominis vrina contrito, vtitor.

Aliud ad capitis vitia.

Argenti spumæ, cerusę, singulorũ drachmę duodecim, sulphuris viui dragma octo. Cerato myrteo exceptis, vtitor.

Aliud.

Cretam sutoriam quæ melanteria Gręcis dicitur, cum ateto inungito.

De Achore, Cap. 8.

AChor vitium est, quod in capitis extima cute exiguis foraminibus orirĩ, ex q̃bus humor saniei, quæ Gręce ichor dicitĩ, similis emanat, ideo ẽt malum illud Achor Græcis appellatĩ, nostris, manantia vlcera. Est aũt id quod defluit interim biliosum, aut pituitosum, interim ẽt melancholicum. Internoscere igitur principalem causam oportet, non enim eadẽ in omnibus curatio existit. Nam cum recrementum quod superat, biliosum est, tenue substãtia existit quod emanat, & colore suppallidum. Sin aũt non tenue substantia, & colore suppallidum, sed crassum & viscosum extiterit id quod redundat, pituita est, & Achorem efficit. Quod si nihil horũ fuerit, loca vero, vnde humor effluit, dura magis, cutim excedẽtia, & strictiora appareãt, vt nequicquam ab eis effluat, aut vix exiguum, intelligito melãcholicum subesse recremẽtum, quod Achorem pariat. Cæterum etiam obseruari debent causæ, quæ præcesserunt, temperamentum ægri, ætas, & gustus. Etenim amatorẽ sentiunt, quibus causa est biliosa,

Notæ, Achorũ.

Causæ Achorũ.

biliosa, salsam autẽ qualitatẽ, quibus est pituita salsa acidã vero, quibus humor melãcholicus. Iam ex tactu internoscere poteris Calidior enim tibi apparet, in quibus est biliosum, frigidior autem, in quibus pituitosum, minus autẽ frigidus, in quibus melancholicum. Ita sane internosces humores Achorem parientes.

Curatio.

Curare hos oportet similiter ac eos qui Alopeciæ vitio tenentur, si quidem corpus vniuersum humoribus copiosis scateat, quod plethoricũ dicĩ, & vitiosis, quod cacochymum, purgare id totum prius, eiusq; sollicitudinẽ habere, postea ad particulares medicinas peruenire conuenit,

De fauo, *Cap.* II.

SCiendum est etiam Fatuum simile esse Achoribus vitium, magnitudine tantum differens. Nam foramina meatuum, vnde humor emanat, apium fauis respondẽt: vnde etiã Græcis κηρίον apud veteres nominarũ est. In Achoribus auem dictis, non videntur meatuum foramina, ex quibus humor in eis emanat. Quæ igitur ad Achoras dicta sunt, ex quoque in Fauo recitare conuenit. Qm̃ vero multa sunt, quæ aduersus Achoras ꝓficiũt, distĩguere conuenit, quæ horum sint valentiora, magisque discutiant, rursus quæ repellant, quę vero mixtam facultatem habeant. Dicamus igitur quibus in affectibus, quæ potius medicamenta adhibenda sint Incipientes sane Achoras, vbi totũ corpus prauis humoribus aut copiosis liberũ fuerit, medicamẽta astrictoria repulsoriaq; curãt, qualia sunt myrta, piccę cortex, & rubi folia, illita: item plãtago, oleastri succus, salicis folia floresq; & polygonũ. Difficiuũ aũt Achorũ incremẽtis obsistũt ea quæ simul repellunt id quod influit, simul etiam cõcoquunt, & id quod cõtinetur, discutiũt, cũ mixta facultate sint prædita, quibus post principia vti conuenit. Huiusmodi vero sint myrteum oleum lentiscinum, ruborum, aut portulacæ succus ex oleo, ladanum cum vino illitum, cyperus, & lenticula. At superficia-

Hæc in codice Græco impresso nõ habẽtur vsque ad alterũ. Achores incipientes quibus curãtur Difficiles.

rijs

rijs & exiguis Achoribus, auxiliantur, quæ mediocrem facultatem obtinēt, & nihil quod irritet discutiēdo indicāt. Id pręstat terrea Cymolia, Cretica, & Samia, item pōpholix, spodium, spuma argēti, cadmia, adianthum cum rosaceo, fœnugræci decoctum, malua cum vino & farina subacta, ac nonnulla validissimis viribus, vt etiam Achoras a crassis admodum & viscosis humoribus in sarctisque cuti contumaciter possint euacuare. Talia sunt sales, chalcitis, fex vini cremata, sandaracha, calx viua, item acetum quā accerrimum præstantissimum ad Achoras est medicamentum Optime etiam discutit radix lilij, cucumeris, bryoniæ, & asparagi.

Valētissima temedia. Achorū

Medicamenta ad Achoras dolorificos.

Cū multa sanies excernitur, & dolor vehemens affligit cataplasma conuenit ex lente læuigata coctaq; cnm mellis momento, aut ex pane cum coriandro, aut plantagine, aut solano, aut seri, aut polygonio, aut perdicio herba. Scire autem licet cum accessiones remittunt, partem affectā tondendam esse & abstergendam fœnugręci decocto, aut betę, similiumque ex aqua.

Medicamentum ad Achoras & totius corporis eruptiones, quæ exanthemata dicuntur.

Cerusę drachmæ sex, argēti spumæ drachmæ quatuor, ceræ drachmæ sex, olei rosacei, aut myrtei quod satis est, vt ceratum liquidius efficias. Sicca acerato misceto, & caput inungito.

Medicamentū peculiatur ad Achoras fortissimimū

Aliud.

Plumbaginis, sulphuris viui paria pondera. Læuigatis affundito rosaceum, aut myrteum, aut lentiscinum, vsque dum sordium fiat crassities, & illinito.

Aliud efficacius ad Achoras peculiare

Argenti spumæ drachmæ viginti: calcis viuę, drachmę quindecim: aceti hemina: olei myrtei vncię quatuor. Sicca teres diligēter ex aceto: postea suꝑfundes oleū, & vteris.

De dolore

De dolore capitis, *Cap.* 10.

DOlor capitis, qui Græcis κεφαλαλγία dicitur, accidēs multis ex causis ipsum efficiētibus proueniēs. Etenim sæpe a sola etiā qualitate contingit, itē a copia: alias vtrisq; simul, breuiter, quācūq; dixeris præcedentem, siue coniunctam causam, hāc quoque dolorem capitis facere depræhendes. Quoniam igitur nō vna causa existit, sed diuersæ, quæ dolorem capitis excitent, necesse est variam quoque curationem adhibere, ad singulas ipsa respicientes, atq; idcirco a curatione illius doloris, qui ex qualitate contractus est, auspicemur. Sciēdum itaq; est vehementissimos capitis dolores ex efficiētibus qualitatibus proficisci, & præcipuè calida, qui verò a siccitate proueniūt, æquè vehemētes non sunt. Nam humidæ qualitates, quātū ad ipsas attinet, nullum prorsus dolorem inferūt, nisi acrimonia fuerit cōiūcta. At vbi humores nō calore, aut frigiditate, sed copia infestant, tum distētionis, tum obstructionis dolores pariūt, maxime si crassi & glutinosi fuerīt. Incipiamus igitur curationes persequi, initiū faciētes ab ijs capitis doloribus, quia a præcedentibus causis, atque externis constituuntur.

Vehemētissimi dolores ex qualitatibus efficientibus

Distētionis & obstructionis dolores.

Notæ doloris capitis ex insolatu contracti.

Eorum qui insolatu & calida intēperie capite laborāt, indicia omnibus nota, & in confesso sunt. Nā cutis horū ad tactum calidior apparet, quāprimum manum ei admoueris sine mora aridior deprehenditur. Oculos ægri habēt rubentes, frigidæ asperginibus super caput datis oblectantur, & nō solum hoc facientibus dolor mitigatur, sed etiā maximum percipit adiumentum.

Curatio doloris ex insolatu concitati.

Quod exusti in sole refrigerantia requirūt, omnibus est manifestū, sed illa quæ etiam tenuem facultatem obtinēt, cuiusmodi est oleum quoque rosaceū inunctum paulo aceti adiecto. Magis enim adhuc penetrare rosaceū potest, si cū aceto illinatur. Quod si calor amplius superare videatur, etiam

Rosaceū cū aceto magis penetrat.

tur,etiam refrigerantium vim intendere conuenit, admiſcendo ſemperuiui ſuccum,aut ſerpilli,aut parietariæ, aut portulacæ,aut lactucę ſylueſtris,aut ſereos,aut intyborũ, aut cucurbitæ,aut roſarum,aut vuæ acerbæ,aut polygonij ſuccum,aut mali punici,& præſertim acidi,aut aliorum liquorum ſiquidem conſideraueris,refrigerãtium, ita vt nõ magnum torporem inducant,aut aſtringãt, vt dictum eſt. Vitare igitur oportet etiã propter hoc,mandragoræ oleũ, & quæ ex capitibus papaueris & liquore eius parãtur,niſi antea vti pp multas vigilias coacti fuerimus, atq; tunc cũ multa cautione modice offerri debent. Cũ igitur pfecerimus,quod res poſtulat,ſtatim refrigerãtium vſum fugiemus,maxime in corporibus,quæ excrementis ſcatent, & quibus grauitatis ſenſus in capite percipitur. Accidit enim frequẽter,vt caput in his, quibus id humorũ copia præditis ex inſolatu repletur,cucurbitulæ inſtar ſuperflua ad ſe attrahat, ſicut in illis,quibus ex inſolatu ſimul etiã humores infarcti impactiq; in capite ſunt,valde refrigeantia vitari debent, oleũ autem adhiberi chamæmelinum recenter potius præparatum. Sin autem vetuſtas vitium occuparit, adijcere ipſi etiam roſaceum oportet,duas quidem partes chamæmelini,vnam autem roſacei, vel contra: vel etiam æquali portione. Alias enim alia quantitas cõuenit,eoque definiri non poteſt. Cõdiſcere igitur omnia oportet, quẽ admodũ vera Hippocratis doctrina præcipit,atque ita variare quantitatem,reſpiciendo ad ætatem,anni tempus,regionem,habitum corporis,& temperamentum. Hanc regulam attendens,exquiſitam quantitatẽ conſequeris.

Nereoticis vitanda in dolore capitis ex inſolatu.

Nereoticis modice vtendum, vbi vigiliæ infeſtant.

Chamæmelinum doloris capitis ex inſolatu aptũ.

De Cerato ad idem vitium.

Ceratum ad dolorem capitis.

Sin autem calida in his intemperies perſeueret, neceſſario vtemur etiam ceratis ad refrigerandum efficatioribus maxime roſaceo,cui adiectum ſit paulũ aceti,aut ſucci portulacæ,aut perdiciadis,aut cuiuſdam alterius ex ijs,quæ ſuperius recitauimus. Oportet autẽ ſemper ceram prius lauare aqua frigida adiecta,vbi ad ignem reſolutã probe liquefeceris

quefeceris: atque id faciendum est non solum priorē aquā mutādo, sed etiam postea puram immittēdo. Post hoc autem oleum rosaceum ceræ admisceto, aquam, vt diximus, & acetum aut succum aliquem superfundens, quousq; ambo bene commixta fuerint. Geratum sic confectum in tenue linamentū illitum, toti capiti applicato, præsertim tēporibus, vt medicamenti vis trāsmittatur, capillos autem auferre conuenit, & medicamentum crebrius mutare. Vbi enim sic nos egerimus, superans intemperies, ad temperiē repente conuertitur.

De capitis dolore, qui ob calidam intēperiem perseuerat.

Quibus calida intēperies constanter perseuerat, in his ea quæ prædiximus, agenda sunt. Cum vero nihil profecerint etiā necessarijs & valentioribus remedijs vtendū est, inter quę habetur etiam pastillus, cuius mixtura ita hēt.

Pastillus ad diuturnū capitis dolorē et calidā intēperiē.

Croci dragmæ quinq; chalcanti dragmæ decem, aluminis scissi drachmæ sedecim: myrrhæ dragmæ tres, omphacij dragmæ tres. chalcitidis, gummi, singulorum dragmæ tres: vini austeri quod sufficit. Terito diligēter, ac in pastillos redigito. Cum vsus postulat, ex posca diluito, ac vtitor ad intemperies calidas iam inueteratas. Quod si vigiliç ægro obuenerint, opiū potius adijcito. Ita enim vtrisque & intemperiei simul, & vigiliç recte medeberis. Opiū in dolore capitis cum vigiliç vrgent.

De capitis dolore qui ex calida iecoris intēperie prouenit.

At si capitis dolor frequēter inde quod iecur sit calidū, oriatur, dum scilicet ardescit ipsum, Vaporesq; sursum ad caput exhalāt, necesse est vniuersam curationem ad id quod præcessit, accōmodare, extrinsecus sane, aut melinū oleū, aut rosaceum, aut hydrelæum, aut ceratum, intus autē cibum præsertim liberaliorē, qui refrigerare queat, & ægrè confici: hora secunda, aut tertia panem in aquam tepidam intinctum assumere, ne vapores sursum erumpant, aut citrum, aut malum, aut aliud quoddam refrigerās. Cum autem

tem cibum ęgri sumpserint, etiã aquam frigidam superbibant, pręcipuè si eius potioni assueuerint, si n minus, certe mediũ cibi sumpti, aut cum vino, aut absq; vino ea offeratur. Breuiter, vniuersum victum talẽ instituãt. Ita quoq; in ijs, qui stomachum calidiorem, ventrem, aut lienem habent, agere conuenit.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Qui vero capitis dolorem ob frigidam intemperiẽ cõceperunt, hi omnia illis contraria experiũtur, quibus ex insolatu caput indolescit. Etenim neq; caput tactu calidũ deprehenditur, neque facies rubescit, neque arida & collapsa apparet, sed è contrario plena & pallida. Ita vero internoscuntur, qui ob frigiditatem densationemq; capitis dolorẽ sustinent. Cęterum & victus ratio, & causę primarię ac praecedentes, si diligenter perscruteris, manifestam tibi discretionem adferent.

Notę

Curatio.

Curare igitur generatim quidem calefacientibus oportet, cæterum vero pro intemperiei magnitudine remediũ quoque variandum est, interdum rutaceũ oleum capiti inducendo, aut laurinum, aut irinum, aut nardinum, aut opobalsamũ, quod etiam maxime proficit, in quibus dolor ex crassiore & viscosa magis pituita oritur, illinire autem cõuenit frontem ipsorum & tempora medicamento Cyphonio, & ijs quę ex pipere & euphorbio componuntur, Multa autẽ sunt ab autoribus prodita, ex quibus licet, si parare oportet, vnicuique vtile ac idoneum deligere. His igitur si vinum tenue dederis, aut aliud quoddam extenuãs calefaciensque, nõ nocebis. Nam omnia ipsos iuuãt, quę mediocriter extenuare & calefacere possunt; & gestatio in equo, balineę calidiores, & apophlegmatismi. Sin autẽ affectus inueterascit, etiã Vomitus a radiculis raphani prodest. At in quibus qualitas citra copiam molesta est, non opus erit eiusmodi medicamentis. Vt autẽ inueteratos affectus prõpte curare possis, vtitor eo quod columbarum stercus recipit

Cyphonũ medicamẽtũ.

Vetus dolor capitis quomõ curãtus.

cipit, habet autem ipsius compositio in hũc modum, piperis albi, croco magmatis, singulorũ drachmas duas, euphorbij recentis drachmas sex: stercoris columbini drachmam vnam semissem, aceti acerrimi quod satis est. Locum affectum prius perfricatum vt calescat, inungito. Vbi autẽ medicamentũ validius est quam corpus ferat, remittere vim ipsius oportet, admiscendo ei amyli momentum, & lac muliebre, cum vti volueris. Rursus autem vbi vim eius intẽdere libet, absinthij paulum admiscebis, ex aqua diluens. Med:camentũ est colũbarũ stercore.

De dolore capitis ex vitio stomachi contracti.

Non enim dolor in capite primario affectu laborãte ꝑpetuo accidit, sed interim etiam ex ventre ipso frequẽter, aut stomacho, aut alia quadã particula, aut flatibus vapores quosdam sursum mittentibus superuenit.

De dolore capitis quem biliosus humor inuexerit.

Si igitur capitis dolor subinde ex humoris biliosi abũdãtia nascatur, curatio eius medicamentis quę biliosum humorem purgant, & subducunt, administrari debet: verum vt probè hunc vacuare possis, humidiore prius victu opus est, balneisque temperatis, vnctionibus & aquę potu liberaliore. Ita enim diffusa bilis, & veluti imbecillior facta: facilius a medicamẽto ipsam trahente vacuabitur. Si igitur biliosus humor copiosus nimium & calidus fuerit, ita agere oportet, ac liquiorem ipsius potissimũ scammonię cũ modica aloe, aut absinthio, aut rosarum succo, aut rhodomelo exhibere. Si vero non abundare tibi magis amarę bilis humor, sed in stomachi tunicas, veluti spongiam aliquã absorptus apparet, medicamenta ex scammonia vitari debet, aut absinthij dilutũ, aut ipsa aloe, aut medicamẽtũ Picra, si quę etiam crassities bilis permixta tibi videatur. Prępatio ad purgationem. Scammo [illegible] liquor, ad bilẽ. Ad bilẽ. in tunicis stomachi hærem.

Curatio si viscosi fuerint humores stomacho insidentes.

Sin autem humores viscosi in stomacho redundent, & in flatus dissoluantur, dolorisque autores fiant, ad ea quę valide extenuãt tũ in cibo tum in medicamentis, veniẽdũ est, cuius-

est, cuiusmnodi est etiam apij radicis, aut hyssopi dilutũ, & superfundẽda iniũgendaque sunt, quę corroborant & aclefaciũt, vt nardinum vnguentum, vel gleucinũ, vel marciatum dictum. Quod si magna humorum insidentiũ copia extiterit, non solis remedijs quæ partibus inducuntur, vti oportet, sed prius extenuata ꝓpe materie, exhibere ẽt quæ pituitam purgare queant, aut oxymeli, tũ simplex, tũ quod Iulianum dicitur, caput, stomachum, & totũ corpus purgare efficax, vel catapotia, quę colocynthidem recipiunt. Purgare autem non modo semel, sed etiã bis oportet. Neq; enim viscosus humor vacuationibus vniuersis, ac vna vice factis cedit, sed potius per interualla paulatimque, & crebrius repurgari medicamentis debet.

Viscosus hũor quõ purgari debeat.

De dolore capitis in Febribus oboriente.

Obuenit etiam capitis dolor ijs qui vehementer febricitant, verum considera diligenter num crisis ratione, an nõ oriatur. Cõstat enim, quod si capitis dolor huius gratia cõtingat, vt in ijs qui sanguinem ex naribus profundunt, aut Vomunt, nihil tentare oportere, aut tumultuari, aut curationem adhibere. Nam ea quę admouentur, prȩterquam quod nihil iuuant, etiã naturã subinde impediũt, id enim propter febris vehemẽtiã & malignitatem accidit. Ac omnia agenda sunt, vt febris vehementia mitigetur. Cęterũ capitis quoque cura haberi deuet, rosaceum ipsi superfundendo, interim per se, interim cum aliquo refrigerãte, vt serpillo, aut hedera, aut rosis, aut semperuiuo. Quod si vigilię vrgeant, etiam decocto chamęmeli, capitum pauris & hæderæ cũ oleo rosaceo superfundatur, ac frons somniferis inũgatur, aut succo lactucę, aut pastillo Trygono, aut Crocode, aut summatim omnia quæ adhibentur, leniẽdi, refrigerandi & somnum inducendi vim obtineant.

Dolor capitis ĩ febribus quõ curãdus.

Frons in dolor capitis quibus inungenda.

De dolore capitis ex Vino.

Dolor capitis qui etiam ex vino suscitatur, facile discutitur. Nam quã primum causam didicerimus, cõuenit ante omnia vino ĩterdicere, & medicamẽtis vti, quæ refrigerãt, & Vapores

Dolor capitis ex vino quibus cura

& vapores repellunt. Tale autem est prȩstãtissimum rosaceum, at per se, aut cum aceto, vel succo hederæ, vel brassicæ. Nam huiusmodi non solum siccant, sed etiam naturali quadam facultate vino aduersantur, vnde etiã ipsa brassicȩ folia si capiti applicentur, bene faciunt. oportet autẽ ea prius aqua calida madefacere, atq; ita illigare. Iam conuenit etiam ipsam brassicam decoctam semper comedere, quinetiam lẽticula his auxiliatur, præsertim qui humidiorem habent vẽtriculum. Ad hȩc mali punici grana super cibum commesta ipsos iuuant, ac mala similiter, pyraque assumere, & frigidam aquam bibere cõfert. At qui imbecilliori stomacho sunt prȩditi, ijs etiã paulum vini propinare, præsertim aquosi, quale est Cnidium, Samium, & Sareptinum, cõducit, nullum autem vinum sit vetustum. Nam præterquam q; caput nonnihil feriat, etiam vaporis quippiam ad superiores partes effert. Panis aũt ex aqua cui his aptissimus est, item halyca cocta, oua tenera, colũbarum & gallinarum alȩ, gallorum testiculi, turdus, breuiter vniuersus cibus esto boni succi, stomacho vtilis, & qui vapores arceat,

Brassica naturaliter ebrietati aduersatur.

Stomachus imbecillis vinum requirit.

Vinum vetustum caput ferit.

De dolore capitis ex ictu.

Dolor capitis etiam ex ictu, aut casu accidit, inflammatione in illo subsistẽte, quare etiã curatio eius magno studio tractãda est. Quippe periculum inducit, dũ humores copiosius ad ipsum confluunt. Si itaq; oborta inflãmatio solam cutem ambiat, & nõ vlterius adhuc procedat, nihil negotij est, sed dolor etiam qui circa caput cõtingit, facile discutietur, sin autem tanta & tam valida vrget, vt etiã membranam caluariam ambientem in consortium doloris pertrahat, frequenter autem cerebri quoque membranam quam menyuga Græci appellant, haud exiguũ erit periculum. Nam conuulsiones magna parte, & delyria comitantur, vt mortem ipsis maximè prȩcipitem inducãt. Vt igitur magnas inflammationes oboriri prohibeamus necesse est curationẽ a sanguis missione incipere, ita nanque influ-

inflammationes magnæ capitis quibus curentur.

que influxus reuelletur. Porro vacuatione facta, & corpore toto recrementis libero, deinceps etiam parti admouere auxilia oportet, & capitis ipsius curã habere oleo dulci perfundẽdo, lanis contegendo, fouendoq; omni ex parte, vt ne caput, hoc est neruorum origo, rigeat. Vino aũt per initia ipsos, & carnibus arcere cõuenit, in totum omni victu valentiore, prȩsertim si etiam febris tibi vehemẽs esse videatur, tũc enim tanquam illius ratione, ptisanȩ cremorem, lutea ouorum, maluam decoctam, lactucam intybũ & cucurbitam exhibere oportet. Quod si vigiliæ vrgeant etiã chamȩmelino oleo, & rosaceo perfundere debemus subinde verò etiam vtrisq; commixtis vti, plus & minus a magnitudine inflãmationis, ægri tẽperamẽto, & ȩtate considerantes. Ita sanè vbi inflãmatio citra vlcus obuenerit, curationem moliri cõuenit. Sin autem vlcus quoq; infestet, tunc eisdem sanè vti adhuc dehortabimur, rosaceũ autem, cum melle, aut tetrapharmaco, itẽ ceratum ad inflammationem arcendam efficax, & medicamenta cõmodè imponuntur, præsertim anemone, hȩc enim varijs modis auxiliaẽ, & linamẽtis illita & sup inducta. Talis enim curatio existit, cum inflãmatio vlceri coniuncta fuerit, dicetur aũt absolutus, cum de vulneribus capitis aliarumq; particularum proprijs, sermonem sumus habituri.

Vigiliæ in ictu.

Inflammatio ex ictu capitis.

Anemone quid pstet.

De Cephalea. *Cap.* 2.

Grauis quidam affectus, & vehementer dolorificus est, vt etiam ipsæ oculorum radices indolescãt, est quoq; diuturnus, & leui occasione excãdescit, exacuiturq;. Nã qui hoc malo detinẽtur, alij vini paulo meratioris potione, alij odore quodã, vt styracis, aut thuris, nonnulli ab ipso luminis splendore feriũtur, vt in tenebris, magis contenti siut, quam in lumine degere. Fit aũt potissimũ hic morbus etiã ex diuturna mẽbranæ caluariã ambiẽtis, aut cerebri membranarum inflammatione, item ex obstructione & crudiorum crassiorum que humorum copia, interdum etiam ob magnam humorum in alto desidentium acrimoniam. Frequẽter ob calidã quoque in-

que intemperiem malum hoc nascitur, capite scilicet spatio temporis imbecilliore facto, atq; ob id promptè humores suscipiente, nonnunquam verò ab inferioribus recrementa, quæ inueniuntur, cucurbitulę instar attrahēte. Diligenter itaque attendendum, vt in alijs quoque affectibus & animaduertendum est, qua ex causa nascatur, & generationis trahat originem, nempe ex copia ne, an particularum cerebri inflammatione quapiam, vel obstructione, vel acrimonia inueterata. Sic nanque morbus, si modū aut tempus inspexeris, arte facilius solui poterit.

Notæ ipsius hæ sunto.

Si igitur magna grauitas in particula percipitur, cōstat nō solum qualitatē, aut vapores aliquos, sed materię copiam obstructionis esse opificem, id quod manifestius cognosces, si præter omnia a me dicta, totū ægri corpus consideres, natura ne plethoricum sit, an minus, itē si omnia quæ præcesserunt, perpendas. Vbi enim sic vniuersa circūspexeris, firmius internosces.

Indicia cephalæę ex inflammatione cerebri.

Notæ cephalææ quæ propter cerebri inflammationem nascitur.

Si igitur grauitatis sensus pulsatilis dolor ortus fuerit clarum est cephalæę affectum propter inflammationem quandam euenire.

Notæ cephalææ ex spiritu.

Quod si tēsionem solā citra grauitatem & pulsum ęger sentiat, manifestum est rursus affectum ex flatuoso insidente spiritu fieri.

De dolore ex acrimonia proueniente.

At si nullum ex his infestet, rosio autem solum incidat, dolorem ex acri & bilioso humore excitari intelligas.

Notæ doloris ex calida intemperie creati.

Sin autem nullum ex his, causa morbū capitis pariēs existit calor autem circa caput percipitur, atq; id natura calidius temperamento esse videtur, & causę quę præcesserunt, calidiores, collige potius ex omnibus calidā quoque esse,

que esse, intemperiem; que ab infernis recrementa cucurbitulę alicuius modo ad se atrahat, efficiatque, vt caput facilè repleatur humoribus.

Curatio.

Qui sanè hunc in modum bona internoscendi ratione ac via vtuntur, inueteratos cephalęę affectus sanare possunt, Si.n.morbus ex copia fiat, totius primũ corporis curã habere debemus, initio id quod superat cõmodè vacuãtes, vel per sanguinis missionem, vel purgationem. Sin autem totum corpus non fuerit plethoricum, ipsum verò caput potius causam prębere videatur, eo quod natura ipsum iniurijs & repletioni sit opportunum, possitque attrahere quodcunque in ventre contentum inuenerit, a toto quidem corpore abstinendum est, neque venam secare prorsus aut purgare oportet, sed in primis ipsi tanquam primario affectu laboranti prospiciendum. Et siquidem humores infixos, frigidos esse suspiceris, siue a caliditate attractos, siue ex imbecillitate illic natos superfundere, ipsum & irrorare oleo cõuenit, aut herbis in vino decoctis non admodum calidis, sed quæ robur quoddam habeant ad caput firmandum, quale est oleum ex acerbis oliuis expressum, omotrybes dicitur cui adijciantur capreoli hederæ, aut serpilli, aut mentæ viridis. Procedente autem tempore etiam ex calidioribus admisceto, sisymbrium, aut pulegium, aut folia lauri, aut calaminthen. His igitur medicamentis eorumque similibus vtendum est, præsertim in hyeme, & maximè vbi superans intemperies frigida esse apparet, & humores qui capiti insident, viscosi fuerint & crassi. Nam illa infixos humores strenuè discutiũt & caput corroborant, vt ne ipsum infirmetur, neq; recrementa, quæ ex ventre in reliquas corporis partes distribuuntur, promptè suscipiat, caput enim frequenter non adeò calidum est, vt ipsum recrementa corporis possit attrahere, sed propter imbecillitatem illis repletur suscipiẽs magis quam attrahens. Ita illis sanè, si humores qui capiti insident, frigidiores fuerint, agendum censeo.

Curatio

Curatio si dolor a bile procreatus fuerit.

Quod si humores calidi & biliosi existant, tũ oxyrrhodino, hoc est aceto & oleo rosaceo tepido, tũ eo ꝙ ex papaueris capitibus & rosarum decocto paratur, caput suppfundas, adijciens prӕterea etiam ea quæ leniter discutiũt vt hederam, aut serpillum, aut chamæmelum herbã. aut chamæmelinum oleum, ac lauent ægri aqua tepida vtentes, abstergantur que ptisanæ cremore, aut vitellis ouorũ, tepidam superfundentes aquam. Nam calida admodum & feruens præterquam quod nihil præsidij adfert, offendere ipsos, irritare solet. Vbi verò caliditatis feruor conquiescit, non alienum est etiam mellis exiguũ vna cum vitellis ouorũ & moderatis remedijs quæ abstergere & expolire possunt, admiscere. Nã omnia nimiũ pallida his sunt inimica, siue smegmata sint, siue apophlegmatismi. Quippe biliosa recremẽta ab humectantibus mediocriter, tum balneis tũ medicamẽtis magis discutiunt, quã plus æquo siccantibus, calefacientibus, quia ex eiusmodi magis spissescũt, quam dissipentur. At in quibus crassi, & non admodum calidi sunt humores, in is cõsulo, ne admodum subito ad ea quæ discutiunt, feraris, mitigare autẽ potius materiã moderatis vnctionibus & balneis debet, atq; ita descendere ad efficaciora, quæ extenuãt & discutiũt, vt quӕ ex nitro & sinapi conficiuntur. Declinante autẽ affectu ẽt frictione capitis linteis adhibita vti oportet, p̃cipuè in balneo, prius nimium capillis ademptis, itẽ per vicęs ijs quӕ sternutamenta prouocant, primum sanè simplicioribus, deinde valẽtioribus. Vt autem is qui parare illa velit prõptè inueniat, explicanda etiam hic putaui, quorum scriptura in hunc modum habet.

Biliosa recrementa quibus discutiantur

Errhinum, hoc est medicamentum quod naribus inditur. caput purgans, ad lippitudinem, & morbum comitialem efficax.

Melanthij, salis ammoniaci, singulorum drachm. octo, elaterij drachm. quatuor. Trita excipiũtur oleo sicioynio aut myrteo, aut irino, aut cyprino, vt cerati habeãt crassitiem.

vtique humor ſuperans exiſtat. Conſtat enim & vacuationem eius tentandam eſſe, & ſi ſanguis fuerit, per venę ſectionem detrahendum. Sin alius quiſpiam humorum fuerit purgatione recrementi quod moleſtat, ſuccurrendum.

De hemicrania ex conſenſu.

Si hemicrania ſtomachi affecti conſenſu oriatur, vel dũ hic in concoctione ipſe infirmatur, vel cum materiam in ſe biliosam, vel pituitoſam continet, nec hę probè coquũtur, perpende rurſus, vtrum ex calida intemperie, aut frigida proueniat. Si igitur ex frigida intemperie, calefacientibus ei proſpicere oportet, ſin ex calida, frigidis, & contemperantibus.

Si dolor ex frigida ſtomachi cauſa dimidiam caluariæ partem exerceat.

Quod ſi dolor ex frigida ſtomachi cauſa factus apparet, primum vtitor fomẽtis ex vino & oleo quod Græcè ęneleon dicitur, nardo, gleucino, ſtyrace, maſtichę. Deinde etiã epithematis, Polyarchio, aut Philagrio, & Martiato dicto, quod flatus in ſtomacho ſubortos ſtrenue poteſt diſcutere. Cibus eſto eiuſmodi, qui calfaciat ſimul & extenuet, nec non robur apponat. Hydrogarum igitur his eſt idoneũ quod copioſius aniſum receperit. Confert ẽt oxymeli potũ & porra cocta, in cibo ſumpta. Itẽ quod ex malis cotoneis cõficit, piper & gyngiber recipiens. Auxiliant ipſis etiam quæ ex hyſſopo, aniſo, dauco, & apio propinãtur. Ex oleribus, ſcandix, gyngidium, aſparagi paluſtres, & beta cum ſynapi, & cappares. Allium verò diuturnos frequenter dolores diſcuſſit, quemadmodum etiam ſalſamẽtum, & Encathera dicta & Coryax.

Catapotia Dia colocynthidos.

Iuuat hos & vomitus a cibo. & purgatio, quæ fit ex Catapotijs, quæ colocynthidem, & euphorbium recipiũt, cõpoſitio ipſorum ita habet. Aloes vncia, euphorbij ſemuncia, colocynthidis, ſcammoniæ, gummi, ſingulorum vncia. nitri. Alexãdrini ſemuncia, veratri nigri corticis vncia: Ex

cipito

cipito succo brassicæ, aut citri, aut rhodomeli, ac dito scrupulos sex. Tu verò non vniuersa, sed per vices ipsa exhibeto, atque sic ad perfectum modum peruenias. Nã non mi nusquam Hiera humores ex alto euocare possunt, cęterũ etiam non superficiariam vacuationem moliũtur, sed ex alto & veluti ab ipsa radice recremẽta extrahũt, & si quis rectè vsus fuerit nõ modos. Hemicranicũ, sed etiam vetustum dolorẽ stomachicos, affectus, morbos comitiales, articularios, & conxẽdicum vitia sanare possunt. Hoc pacto quidem dolorem, si ob viscosos, humores in stomacho exitatos prouenerit, mederi oportet.

De Hemicrania, quæ ob biliosum in altera capitis parte contractum humorem nascitur.

Si biliosus humor dolorem pepererit, sumant ęgri ante omnia panem ex aqua tepida, vt quæ supra modũ ipsis auxilietur. Cæterum etiam malua, & lactucę cõmestæ ꝓsunt, vniuersum, cibus sit humectans & balnea temperata postremo purgatio, quæ ex Picra & scãmonia, & alijs quæ bilem citra magnum dolorem purgare solent, adhiberi debet.

Epithemata.

Similiter ẽt vnctiones, quæ extrinsecus imponuntur, non sint nimium calidę, in totũ vniuersa medendi ratio eiusmodi adhibeatur, qualis etiã in capitis doloribus pręcepta est, nam eædem genere causę existunt, nisi quod capite laborãtes diuturniores valentioresq; habeãt, vt autẽ remedia vnicuiq; causę idonea ꝓprius inuenire queas, etiam horum descriptiones tibi subiungam.

Vnctiones aduersus dolores ex crassis viscosisque humoribus in dimidia caluariæ parte ortos.

Euphorbij partem vnam, castorei tantundem, aqua excepta auri iuxta partem dolentem imponito, ac statim in balneũ ire, & lauare consueto more pręcipito. Hoc admodum generosum auxilium est, & cũ fiducia eo vtitor. Iam maximum hoc quoq; est, quod recipit atramẽtum scriptorium,

Impressus græcds sesqui drachma.

torium,habet autem descriptio eius in hũc modum. Euphorbij drachm. *quatuor,atramenti scriptorij drachm. quatuor,myrræ trogloditicæ drachmę tres, croci drachmę duæ,crocomagmatis drachmæ tres,piperis albi drachmę tres: aceti quod satis est,vt hęc probè læuigentur, & crassities sordium similis fiat, atq; hoc illinito a medio superciliorum incipiens,vsque ad tota tempora,pręcipuè si locus pilis careat,& cum refrigeratus fuerit æger,hoc rursus inungito eodem in loco ad tertiam vsque vicẽ. Oportet autem ipsum mane inungere,vt auxilium vim suã probè exercere possit,quousq; ille lauaturus est,verum caueto ne quando æger illinitur,medicamẽtum oculos ingrediatur. Nam spongia vtens dextrè id quod illitum est,absterges. Vbi ex balneo æger venerit,rursus simili modo sępius illinito,donec in totũ dolore liberetur:atq; eo discusso per interualla iterum medicamento vti debes,ne in eũdem denuo morbum incidat. His maiora præsidia ad longos validosq; dolores inuenire nõ licet ad moderatiores autem vnctione vtitor, quæ ceram & euphorbiũ habeat. Mixtura ipsius hęc recipit. Olei sabini sextarios,quinq;, ceræ vncias tres,euphorbij vnciã: Hoc vtitor dimidiã frõtis partem cum temporum musculo ante balneũ illinẽs. Facit hoc pręcipuè ad dolores ex frigidis affectibus ortos Porrò inuenies alia quoq; multa a veteribus prodita,verum hęc sola sufficiunt plurimis experimẽtis cõprobata.

In quibus dolor ob bilem contrahitur.

Qui ex bile dolorem experiuntur,ijs abundè est etiam pastillus Crocodes illitus & Trygon,adhęc terra Aegyptia,omesque vnctiones, quæ ex rosaceo,& chamæmelino oleo parantur, modico aceti adiecto, aut quodam succo mitigatorio. His & similibus medicum,qui recta curandi ratione nititur,vti oportet.

De Phrenitide, *Cap.* 13.

QVod sanè Phrenitis acutissim⁹ piculosissimusq; sit affectus, oĩbus est ĩ cõfesso. Vnde aũt cõstituatur, & quo affectu cerebro laborãte, & q̃ curatio

conueniat,

conueniat,de hoc omnes dissentiunt. Dicamus igitur etiã nos,quę sit exquisita Phrenitis,quę eius causa,& quomodo internosci debeat. Plerique enim ipsorum in discernédo eam potissimum non mediocriter decepti sunt,vt etiã eos qui delirant,existimarent Phreniticos,cum res sit lõgè diuersa.

Quæ sit causa Phrenitidis.

Exquisita igitũ Phrenitis a flaua bile nascitur,cum ipsa in cerebrũ,aut eius membranam distributa inflãmationẽ excitauerit,priusquam enim dispensata, infixaque fuerit, non Phrenitidem,sed delirium producit. Atq; hoc in acutarum magna parte febrium statu ac vigore accidere consueuit,deinde rursus in declinationibus cessare, atque id delirij proprium est, quod febres per tota earum tẽpora non perseuerent,sed conquiescant. Phrenitis autem semper perduret. Est autem ipsius non vna tãtum species,sed etiam multiplex. Alia siquidem ex pallida bile constituitũ quæ mitior existit. Sin autẽ ex flaua bile, quę & multo vehementior febres quoq; maiores inducit. Iam alia quoque efferata dicta nascitur,bile flaua immoderatius excalfacta,& plus ęquo adusta.

phrenitis quid a delirio differat.

Notæ futuræ Phrenitidis.

Futuram Phrenitidem vigiliæ potissimum continuæ, & intensę somniq; turbulenti pręcedũt, ęgri exiliunt, & somniorum imaginationibus interdum detinẽtur,vt etiã nõnulli se futura scire suspicẽtur,& velint prędicere. Pręcedit etiam,vt ęgri quæ dicuntur,obliuiscãtur. Nam cũ familiaribus pręcipere quędam incipiunt,ad alia conuertuntur,eorum quæ ab initio iniuncturi erãt,obliuiscẽtes. Item cum respõdent ferociores ac iracũdiores quã prius apparent,magnã & crebram respirationem edunt,pulsus habent paruos,& duros,atq; occipitio frequenter indolescunt. Quod si affectus increuerit,vt parum ipsi a Phrenitide absint,fixis oculis cernunt,eosque admodum squalidos rubentes habent, nec non pituita eis inhęrescit, ac lachrimæ ex vtrisque profluunt. Sin autem vitium magis

intendatur,

intendatur, incipiunt & flocos carpere, & festucas legere, neq; responsionem manifestam dare possunt, & linguam multo magis scabram habent, febresque sicciores, interdũ & tremuli sunt, exarescẽte cerebro, eiusq; neruis, & ęgrè sentiunt, vt etiam cum ipsi excitentur, vix, aut nequaquã exaudiant. Eiusmodi ergo, & tot eorum qui propriè Phrenitici existũt, signa habentur. Cerebrum igitur statim per initia morbi causam habuit, non enim alia quadam parte affecta quæ propriè Phrenitis est, cõtrahitur, quemadmodum nonnulli Phreneticos ob septi transuersi inflammationẽ fieri existimarunt, quod verum non est, sed & ipsum cerebrum, vbi inflammationem senserit, valida efficit deliria, vt Phrenitidi respondeant.

Quomodo delirantes a Phreniticis discernere oporteat.

Qui propriè Phrenitici existunt, a delirantibus ex partium consortijs distinguuntur, quod ipsis febris adsit perpetua, oculi cruẽti, sanguis e naribus profluat, & caput sit calidius. Nam qui septo transuerso laborant, his caput non est adeò calidum, vt præcordia, ipsumque septum. ęgrè magis spirant, & inæqualem valde spirationem edunt. Discernes autem Phreniticos ab insanientibus, eo quod insania quidem quæ Gręcè mania dicitur, citra febrim, Phrenitis autem, vt diximus semper cum febri spectetur. Hæc quidem sunt signa eorum qui propriè Phrenitici dicuntur, in quibus etiam flaua bilis sola, sine alia materia defixa, affectũ peperit, quemadmodum etiam si pituita flauę bili coniuncta fuerit, eiusmodi falsa Phrenitis appellatur, & vigilem soporem, qui Gręcis agripnon coma vocatur, excitat.

Inter phreniticos & insanĩetes differẽtia.
Phrenitis falsa
Vigil sopor.

Signa Phrenitidis falsæ.

Nosces aũt Phrenitidem ex humorum mixtione factã inde ꝙ etiam symptomata quæ superueniũt, mixta sint referentia eandem naturam illorum, quæ causam, eandẽ habent. Etenim vigilant simul & in altum somnum deferũtur, rursusque paulatim delirãt, & somno alto soporosoq; pressi cum tumultu excitãtur, in ijs q̃ eis loquũtur, inor-

dinata

dinata verba,& inſaniam teſtantia reſpondent.

De inueteratis iam Preniticis.

At quod hęc per morbi initia,& breui tempore accidere conſueuerunt,noſſe conuenit. Vbi verò morbus in vetuſtatẽ inciderit,& vires ſint debilitatę, exigua ipſius indicia apparent, vt nonnulli aliam quandã Phrenitidis ſpeciem eſſe arbitrentur,non eſt aũt alia,ſed ægri per initia q. dem turbulenti fiunt.& furibundi,tãquam bile ſtatim ad ſuperiora tendente,& cerebrum excitante, poſtea aũt hecticis febribus ſimiliter æquabili intẽperie in totũ cerebrum diſperſa,non amplius valde perturbantur,& inordinata furioſaque nugantur,ſed iacent,neque vocem ædere propter imbecillitatem potentes,neque decubitus figurã mutantes,neque valide exilientes,manus ſolummodo inordinate iactitant:vt quidam ignorantes ęgrum quærere aliquid,& inuentum velle continere ſuſpicentur, nõnulli aũt ipſorum ne palpebras quidem propter vires iam ante debilitatas aperire poſſunt. Sin autem aliquando etiã aperiant,vbi pauliſper reſpexerint, ſtatim rurſus propter infeſtantem humorem conniuent. Verum hęc ſigna adhuc infirmante ipſorum facultate ſuperueniunt, nec aliã adhuc hPrenitidis ſpeciem oſtendit id quod pulſus ſit imbecillis,durus,exiguus, & anguſtus, ſed etiam ad omnes magna ex parte Phreniticos pertinet prçcipuè inueteratos. Hęc igitur indicia ſunt quibus Phrenitici cognoſcũtur,deinceps autem quomodo curationem ipſorum optimam adhibeas,iam perſequamur.

Phrenidis iuueteratæ ſigua.

Curatio Phreniticorum.

In omnibus propriè Phreniticis,ſi vires robuſtę ſunt, & nihil aliud prohibet,ſanguis detractio adhibẽda eſt,tãquam primum omnium & maximum futurũ præſidium. Sin autem repugnet eger,quod ſępe accidit, vt nolit brachium porrigere, omnino conandum tandem eſt ex recta in fronte vena ſanguinis miſſionẽ moliri. Facis autem id rectè,ſi collũ artificioſe faſcia lanea conſtringas,vt vas attollat. Ita nanq; ſi feceris, ſanguis ſtatim vena ſecta citra, impedimen-

Sanguini miſsio in:

impedimẽtum cum ſpiritu erũpet. Ego ſanè magna adeò Phrenitide correptum curaui, & niſi multi forteſq; famuli eum continuiſſent, & vinculis vndiquaq; cõſtrinxiſſent, neutiquam ne in frõte quidem venam ſecare potuiſſem, adeò ferociter agitabatur, omniaque faciebat, quæ inſaniẽtes ſolent, atque ſi gladiũ habuiſſet, non paucos, qui ei aderant, iugulaſſet. Quia verò his ſanguinẽ detrahere moleſtum eſt viſum, ideò tantum initio euacuauimus, quantũ ei ſatis erat futurum, etiam ſi ſecunda vice iterum emiſimus. At mirabile erat vacuatione facta, quã feſtinaret ex riuo ſuperbibere, ſimul autem aſtãtes etiam aſpergebat, vt riſum quoq; ideò vulgo excitaret. Verũ hic quidem celeriter curatus eſt, alia quoq; ratione, ac cura conueniẽter ei adhibita. Sic igitur agendum eſt, ſi venã in cubito ſecare non liceat. Poſt ſanguinis vacuationem parti quoque remedia inducenda ſunt, & caput oxyrrhodino madefaciẽdum, ne ipſum, cũ calidũ ſit, liberalius humores attrahat atq; idcirco eis repleatur. Aceto autem ea quæ mitigãt & ſomnum conciliare poterũt, admiſcere conabimur. At cũ morbus viget, & vigilias mẽtiſque alienationem inuehit, adhuc magis ſuccurrendũ eſt, & largius oxyrrhodino caput implendũ, & decocto chamæmili, papaueris capitum, ſerpilli, hederæ, rurſuſque oxyrhodino ſuperfundẽdum: item ea, quæ odorem mouent, naribus adhibenda, nec nõ vnctionibus vtẽdũ, vt omni ratione vigilias excindamus ſomnumque ægro accerſamus, quod ſolum & maximũ eſt delirantium, & cuiuſuis morbi remedium. Quod ſi his adminiſtratis, vigiliæ, & alienationis ſymptomata perſeuerent, dato ei poculi medicamentum, quod a papauerũ capitibus, dia codyon Græci appellant, ad omnia futurũ vtiliſſimum. Non ſolum enim vigiliis, ſed etiã febri medet͂ præterea caput tanquam ab igne aduſtum refrigerare poterit. Sin autem nihil admodum impellit, vrgetque, noli medicamẽtũ dia codyon exhibere, præſertim ſi neq; Phrenitis quædam germana eſſe videatur, ſed etiã pituitę non nihil particeps ſit, vt ipſa quoq; falſa nominetur, tunc caueto ne

Phreniticis neceſſaria.

Vena ſecta in fronte.

hiſtoria curationis phrenitici.

partis affectæ remedia,

Vigiliæ & mentis alienatio quõ curari dębeant.

Dia codyon quibus conferat.

ueto ne id ipſum, vel aliud quoddam ad ſoporem torporemque inducendum efficax, offeras. Sin autem vires quoque imbecillæ fuerint, tũc maximè vitabis, ne quid torpori ſomnoq́ue inducẽdo accommodum exhibeas. Nam in his qui infirmas vires habent, non vulgaris noxa, immo interdum mors talium potionem comitatur. Narcotica periculoſa.

De habitatione.

Conſiderari debet etiam habitatio, in qua deget ęger, vt aerem neque admodum craſſum, neq humidum frigidumq́ue, aut nimis calidum habeat, ne capiti meatuum denſatio, aut repletio ſuperueniat, ſed temperatus exiſtat, quo animalis ſpiritus temperie ipſius refocilletur ac relaxetur. Sit autem magis lucidus quam tenebroſus, vt ęger per huius ſenſum ad conſuetorum perceptionem ac conſcientiam perueniat. Quare & amici nonnulli admodum familiares ei aſſiſtant, vt etiã increpantes ipſum propter ea quę facit, revereatur. Neque verò domeſticus, aut cognatus, cuius cauſa aliquando triſtetur aut cui iraſcatur, ingredi debet, quippe hoc irritare ęgros, & commouere ſolet, & vt valde perturbetur, manifeſtam prębet occaſionem. Sed nec amici frequentes & copioſi ad eum ingrediantur, quippe turbam tãtum ei excitant, pręterea aerem quoque craſſum efficiunt, frigidos emittentes ſpiritus. Iam non violenter mouẽdus eſt, ſed leniter, ne in lecto propter imbecillitatem cõcutiatur. Hoc enim ſi quid aliud morbum excitat, & ſomnum impedit: ii verò qui adſunt, omnia ipſius membra citra violentiam teneant, leniterq; perfricẽt, & pręſertim inferiora, atque tunc magis, vbi conuulſiones ęgro oboriũtur, artus vinculis excipiantur. Quippe hoc materiã ad inferna prouocat, pręterea cõuulſiones lenit. Satius autem eſt inferiora quoque, vbi perfricata fuerint, fouere, atq; ſit deligare, vt materia quę fotu ſimul & fricatione accita fuerit, ad ima potius deriuare poſſit. Nihil autem facere oportet ante febrium declina-

amici familiaris Phreniticis admittendi.

Motus violentus Phreniticos offendit.

Frictio inferiorum phreniticis accommodãda.

declinationem,longè verò antequam inuadant,id pręstãdum. Iã cucurbitulę adhiberi, præsertim ante accessionẽ debent,vt materię sursum vergẽtis impetus per reuulsionem coerceatur. Simili modo etiã epithemata semper eis admouere oportet,quę non nimis frigida sint,neque rursus calida,sed potius tepida. Qui enim viscera largius fomẽtis excalfecerunt, maxima hi mala ęgris accerserunt, materiam subito ac vniuerse commouentes, vt ad supernas partes profecta caput admodum repleuerit, vnde vehemens alienatio mentis prouenerit, nonnunquam etiã sopor,qui Caros,dicitur,ita vt rursus ijs opus fuerit, quæ excitare possunt,sternutamenta prouocantibus, tum frictionibus. Quare viscera validiores fotus non requirunt, præsertim in ijs,qui vehementiori febri laborant,itẽ quibus copia humorum inest,& caput affectum. Sufficit igitur solum lini semẽ hydręleo incoctum,aut cum chamęmeli iure blandum & tepidũ,visceribus obducere. Ita.n. feruor mitigabitur,& viscera distenta laxabuntur, atque ideò etiam febres erunt mitiores.

Epithemata. phreneticorum.

De victu.

Conuenit autem inter medicãdum etiam victus rationi vt maximè necessarię animum adhibere. Multi nanq; ipsam negligentes ignorant,quantum noxæ & adiumenti ęgro adferre possit. Vtinam verò etiam rectè medicari scirent tempusq́ue inquirerẽt,aut ordinem,aut qualitatẽ aut quãtitatẽ,verum nullum horũ attendens,singulis vicibus,cum ęgrum accedunt, visceribus facessunt negotiũ, aut perfundendo,aut obducendo,aut oĩ tempore parãdo, etiam cũ copia,interim quoque cruditas vrget,præsertim cum sapientissimus Galenus manifestò clamitet, neq; cataplasmatis,neque asperginibus quouis tẽpore vtendũ esse,nisi in solis illis,quibus nullũ in toto corpore excremẽtum,aliaq; superflua existũt,reliquis autem omnibus extremum esse malum. Verum hęc quidem ii qui non bene mente ac ratione constant,faciũt. Nos autẽ qui ex vete-

cataplasmatis corpore repleto non vtẽdum.

ribus

ribus didicimus, simul ét si quid ratio facere nos rectè admonet, iam exponamus. Ptisana igitur primum oĩum victus rõne Phreniticis remedium adhibeatur, optimè prius decocta. Detur autem solus ipsius cremor: quem si non libenter assumant ęgri, cũ granis ipsam sine aliquo cibo capiant, sin ea oblectentur, adijcere conuenit solũ hydromeli exiguũ, aut hydrorosatũ, aut rhodomelum. Hydromeli vero maxime Cybyriticum, vt inimicũ ipsis, vitare oportet, & oxymeli. Quod si minus gratã habent ptisanã, multi enim nomen quidem illius libenter audiunt, exhiberi ipsis oportet auenæ cremorẽ, si inueniatur, aut extritico virenti sorbitioné, quę chidron Gręcè dicitur. At si in totum sorbitiones auersentur, panem in aquam calidam intingito, non minus enim quam sorbitiones, iuuabit. Ptisana Phreniticis idonea. Auenę cremor.

De oleribus.

Ex oleribus edãt intybum, & maluam coctam, interim etiam crudam, si caliditas nimium superare videatur, & ęger siticulosus sit, vigilijsq; admodũ prematur. Ita nanque adiuuabis: prętereà etiam magis si lactucę semina, cucumerum medullam, & peponũ exhibeas. Vbi concoctio apparuerit, etiam pisces assument, vt erinaceũ & pectines.

De pomaceis fructibus & potu.

Ex fructibus sumant duracina, persica, cerasea, mala, & punica, sed hęc raro, bibere aũt ipsos crebrius & paulatim aquam tepidam conducit. Neque enim multam potionẽ appetunt, neque iuuantur, si cumulate bibant: frigidã autem aquam vitare oportet, eo quod tuta non sit. Nã si inflammatio circa septum transuersum, aut aliam quãpiam particulam inuẽta fuerit, non exiguum periculum sequitur. Quamuis enim frigidę potio mitigare ipsas videatur, tamen maiores postea, & malignas febres excitat, vt etiã alienatio mentis augeatur: breuiter, omnia ad deterius maligniusq; cõuertantur. Quare tutius est tepida potius quã frigida aqua vti. Noui autem me etiam hydrelæo visum, in quibus siccitatem immodicã, & bilem superiora occupa- Quę poma Phreniticis conueniant. Frigidæ potio non tuta phreniticis.

re, nihilque ab intestinis notatu dignum excerni viderem, hinc calor mitigatus fuit, & viscerum intentiones inflammationesque relaxatæ, biliosa per aluum & vomitiones excreta, vt æger non multis adhuc diebus ad vniuersum prorsus morbum depellendum indigeret. Etenim omnia quæ ipsi admouebantur remedia, tunc administrabantur, cum totum corpus recrementis esset vacuum.

De balneo.

Lauare eos, & perungere cõuenit, quibus iam vacuatio facta est, & quãtitas totũ corpus non offendit, verũ siccitas, & vigiliæ plurimæ vrgent, & si febricitet æger, nihil nocebit ei, si ita lauetur, præcipuè etiam cum balneum tẽperatum adhibitum fuerit, vt neque aer sit igneus, neq; solium nimis calidũ. Qui autem febris metu eos non lauant, maximè offendunt. Nã ægri vigilijs magis torquẽtur balnei abstinentia: adhuc magis etiam animo turbãtur. Lauandi igitur sunt, quemadmodum comprehensum est. Sic enim balneo vtentes, ad bonam temperiem reuertuntur, & in posterum delirio & affectu febrim incendente, liberantur.

De Vino.

Quin & vinũ qđ sitim restinguat, dare Phreniticis audendum est, in quibus multæ vrgent vigiliæ & vires sunt imbecillæ: febres autem nondum vehemẽtiam, neque ardorem habent, sed quædam concoctio vrinarum quoq; in eis apparet. Præterea illis potius cum fiducia dandum est, qui per sanitatẽ quoque vinum amare cõsueuerunt, & os ventriculi imbecillum, & natura frigidius obtinẽt. In his enim tempestiua est vini potio, & omnibus mente alienatis, si modicè assumatur. Nam ferociam ipsorum mutat, & ferinos mores ad hilaritatem transfert somnũq; cõciliat, eo ꝙ cibum celeriter cõcoquat, & in totum corpus distribuendum adiuuet In qbus igitur nulla feruẽs inflammatio, aut magnus admodum calor præcordia infestet, & vires infirmentur, audacter vinũ ipsis exhibeto. Maius enim ex eo commodum erit, quam quæ noxa fore putetur. Si enim

Commoda Phreniticis adhibita balnea.

Vini vsus Phreniticis.

enim vires recollectę fuerint & non collabi permissæ,oĩa tentare possumus,& multifariam ęgro succurrere, Collapsis autem ipsis vigilia, oĩs medicorum curatio desperata erit. Quare metiri conuenit,& noxam quæ ex vino expectatur,& cõmodum. Atqui si plura fuerint,quę permittunr,propinari debet, minorem offensionem contẽnẽdo. Fieri enim haud potest,vt id quod iuuat,aliqua etiã parte non noceat. Medici autem est eiusmodi tum metiri,tũ iudicare. Mam si vniuersa moderatè quantitate, qualitate, ordine,& tempore adhibeantur, totam artem absoluunt, consummantque,& finem bonum imponunt. Vitibus collapsis oĩs curatio ĩutilis, Quod iuuat etiam aliquarũ parte nocet,

De Lethargo, Cap. 14.

GEnuinus ac Germanus Lethargus, quẽadmodũ Phrenitis, sedem quidẽ haber cerebrum, materiam autem Phrenitidi contrariam. Nam ex pituita superante nascit̃, quæ ipsum humectat, & validè adeo madefacit, vt ægri eorum quæ dicũtur, nequeant meminisse, sed palpebris semper cõniuere velint,& conqescere, vel prorsus in soporẽ, q Grecis Caros dicit̃, ab humiditate simul & frigiditate, q̃ spiritum animalẽ suffocat, et torpidum efficit, perducant̃.

{Notæ veri Lethargi.}

Si igit̃ humor qui Lethargũ parit, solus sit pituitosus, genuinus Lethargus nascit̃, atq; oĩa hęc accidẽtia ĩducit. Genuinus Lethargus.

{Notæ falsi Lethargi.}

Sin autem non sola in capite pituita, sed etiam bilis fuerit, necesse est symptomata quoq; mixta fieri, vt ægri nõnunquã vigilent, nonnunquã altissimo somno premantur, alias delirent. Ambo enim faciunt,& cõniuent palpebris,& manus mouent, tanquam contingentes quædã, eaque tenere nõ potẽtes. Qui igit̃ moderatius degũt, nõnullis ipsos inclamãtibus, interim palpebras aperiũt,& rursus cõniuẽt. Sin aũt admodũ imbecilles sint,& valde morbo vincant̃, nullatenus exaudiunt, neq; palpebras mouẽt, pulsusque hñt raros, exiguos & obscuros. Sic igitur facile est ipsos internoscere. Dicamus autem qũo curare oporteat, Falsus lethargus.

Curatio.

Cũ omnia accuratè inſpexeris, quę veteres nobis prę-cipiunt, nempe ęgri vires, habitum, aliaque vt ætatem, & totius corporis ſtatum, ita tandé huc venies, vt ſanguinis detractionem ante omnia adhibeas, niſi quid ex cõmemoratis tibi aduerſetur, & pręcipue vires. Vbi vero totius corporis curam habueris, etiã remedijs, quę partibus inducũtur, ægro ſuccurres, omnem capiti diligentiam adhibens. Vt autem vapores, ne ſurſum ferantur, prohibeas & eos q. iam eo irruperint, diſcutias, maximè auxiliatur acetũ cum oleo roſaceo, quod Græci appellãt oxyrrhodinum, caput corroborans, præſertim inter affectus primordia, ne deinceps multos vapores ad ipſum ſurſum tẽdentes facile recipiat. Quoniã igitur materia quę in cerebro continetur, pituitoſa eſt, & ſuperans cauſa, humida & frigida demõſtratur, miſcere & incoquere ea oxyrrhodino quę extenuare etiam ſimul poſſunt, expedit, nempe vel peucedanum, vel caſtoreum, vel pulegium, vel calaminthen, vel thymum. Ac frõs illinẽda eſt, aut caſtoreo, aut pilis humanis crematis, lęuigatiſq; ex aceto. Huiuſmodi enim valde proficiũt excitantq;, forſan etiam naturali quadã facultate Lethargo cõtraria. Quod ſi affectus perſeueret, & ægri difficulter excitentur: vtendũ eſt eo qđ ſternutamenta mouet, ſtrutthio dicto, vel cũ caſtoreo, vel pipere, vel euphorbio, vel epithymo, nunc quidem inſpirantes, alias pena illinẽtes, verũ id cõtinuè faciendũ nõ eſt q.ppe vires eorũ laborãt, & adhuc magis caput replẽt. Cęterorũ crura pfricare, & oleo ſicyonio perungere oportet: interim ſolam ipſam ſcillã ex aceto lævigatam cruribus obducere. Hoc enim etiã eos, q. in ſomnum valde altum, & veternoſum deferuntur, excitare ſolet. At ſi affectus & malignus eſt, & inueteraſcit, capillos adimito, vngitoque ijs tũc caput, quæ exaſperare ac vellere cutem poſſunt, vna cum caſtoreo, datoque ipſis potui caſtoreum præ omnibus, idque faciendum eſt, præſertim hora vna añ acceſſionẽ. Etenim extenuat, & corpus quod

Sanguinis miſsio in Lethargo.

Vapores ſurſum tendentesq̃ prohibeantur.

Mã pituitoſa quibus diſcutitur.

Pili humani.

Scilla in Lethargo vtilis.

Caſtorei vis & vſus

quod perfrixit,& prope est vt totum emoriatur,recalfacit fouetq;.Ego sane noui multos eo morbo victos hoc solo remedio mortem euasisse.Item per se exhibitum proficit adhuc autem magis cũ oxymelite.Quod si æger recremẽtis plenus fuerit,etiam cum aliquo ad ventrem subducendum efficaci,præsertim scãmonia dari debet. Sufficit autẽ vnum scammonię scrupulum,aut paulo plus minusue, ꝓ virium ratione duobus castorei scrupulis adijcere.Iam vero non solum auxilia,extenuantia esse debent,sed etiam cibus talis exhiberi.Quare succus quoque amygalarum ex melle coctarum præbendus est,ac ptisana, quæ habeat comam porri,aut apij, aut hyssopi, nisi ęgri vehemẽter febricitent.Si enim febris vehemẽtis fuerit,abundè est etiã solius apij radix,& oxymeli simplex,tum ex ptisana, tũ per se solum.Salutares sunt etiam micę panis ex apomelite, aut hydromelite datæ.At hydromeli Cybyriticum dare ipsis non oportet.immo neque Cnidium prorsus, morbo adhuc concoctionis experte.Vbi vero cõcoqui inceperit,nihil obstat & lauare ipsos,& vini paulum exhibere,præsertim a sanguinis missione,ventris subductione,& mediocri totius corporis purgatione: verum balneum timeri non debet,nisi recrementorum copia subsit. Nam quæ in cute hærent superflua,magis balnei calore moderato digerent. Ego certe noui me quosdam ita laborantes,neq; suspicere præ multo sopore potentes,neque hoc ipsum quod lauarẽtur,percipientes,postquã a septem diebus in balneum duxissem,magis ab eo excitatos inuenisse,vt respicere,loqui, nonnullosque astantium agnoscere potuerint.Quare si vires robustæ appareant,in balneo lauandum est,sin imbecilliores,vt ęger lassitudinem , aut calorem balnei ferre nequeat,domi lauato vase quodã aqua calida repleto,in quo ęger collocetur,ita vt sedeat,capite aquam excedente: facile autem est eiusmodi vas ex lignis parare.Non madefaciet autem caput ęger, quoniam præterquam quod nihil a calidę superfusione iuuatur,etiam animæ defectionẽ celeriter sustinet.Sic igitũ donec semel,aut bis lotus æger fuerit, aga-

Historia Lethargici solo castoreo curati

Historia Lethargici balneo vsi.

rit, agendum eſt: deinceps tandem ad balneum ducere ipſum & conſuetis nihil ſuſpicantẽ abſtergere cõuenit. Eiuſmodi curatio etiam in his qui veternoſo ſopore quẽ Carõ vocant, premuntur, tentanda eſt; neque enim ea multũ variabit, neque cauſa. At noſſe oportet Carõ in anteriore potius capitis parte cõſtitui, quare etiam ſenſoriæ ipſorũ vires magis oblectũtur. Cæterum oritur ob vehemẽtes quoque dolores, vt quibus ſpiritus animalis diſſipetur, & cõcidat: item contuſionibus hoc accidẽs euenit, ſi quis cerebri membranam lamina ænea, quam inde ꝙ mẽbranã tueatur, menyngophylaca Græci appellãt, negligẽter cõtinẽs deligauerit. Sic etiam accidit, ſi quis os vehemẽtius cõtũdens, medium cerebri ventriculum compreſſerit. Sed de horum curatione nunc ſcribere tẽpeſtiuum non eſt. Peculiares enim hæc curationes requirunt, ac differemus de ijs dicere in eum locum, vbi de fracturis agemus, nũc autem de morbo Comitiali verba facere inſtituimus.

Veternoſus ſopor.

Caros.

De morbo comitiali. *Cap.* 15.

Epilepſia.

MOrbus comitialis, qui Epilepſia Græcis dicitur vnus quidẽ & ipſe ex longis affectibus habetur, qui excellentẽ diligẽtiã ſtudiũq; requirat, & ſi ꝑ initia neglectus fuerit frequẽter ij qui eo detinẽtur, cõmoriũtur. Nã capitis vitiũ eſt, vbi ſenſus motuſque origo habet, ꝙ aũt capitis morbus ſit, teſtatur hoc, ꝙ per acceſſiones ægris contingit. Neq;. n. audire, aut videre, aut intelligere, ꝓrſus, aut meminiſſe alicuius poſſunt, ſed omni deſtituti ſenſu iacẽt, mortuis nõ diſſimiles: quapropter etiam Græci Epilepſian quaſi cõprehenſionem vitiũ hoc nominarunt, quod videlicet ægri rerum obliuiſcantur, & ſenſus eorum detineãtur. Ceterum hoc ipſum vitium nõ nulli vocarunt etiam morbum ſacrum, quod cerebrum ſacrum & honoratum ſit: alij verò morbum Herculeum, ꝙ validus ſit, & contumax ad amouendum, alij aliter nominarunt, verũ non oportet oĩa ſcribere, ſed illa potius, quæ inſtituto conueniunt. Hęc enim magis ſcire conuenit, eiſque inſiſtendum, id quod nos etiam facturos promiſimus

Morbus

Morbus Comitialis tribus modis generatur, vel.n. capite primario laborante, vel stomacho, vel alia quadã particula affecta, & prauitaté in ea subsistété ad caput remittéte. Morbus facer & Herculis.

Signa morbi Comitialis ex stomacho oriuntis.

Morbum Comitialé a stomacho proficisci testatur, ꝙ cõtinua plerumq; in eo gignatur & turbatio quędã, & rosio, ité ꝙ morbi accessioné tũ potius ægri sentiũt, irritantque, cum tardè ipsos cibum sumere, aut nullũ contingit. Quot modis generetur comitialis morbus.

Signa Comitialis morbi ex alia particula contracti.

Qui verò ob particulam quampiã concidunt, distributionem mali ad superiora fieri, manifesto percipunt; & id quod futurum ipsis est, prædicunt, cum distributio vitij ad cerebrum vergere incipit. Accidit autem hic affectus etiã pueris pręsertim humidioribus, qua de causa nõnulli puerilem ipsum nominarunt. Comitialis morb. ex pticula. Motibus puerilis.

Signa morbi Comitialis ex primario capitis affectu excitati.

Qui primario capitis affectu laborẽt, omnibus sunt manifesti. Etenim grauantur capite, oculi obscurãtur, & caligant, tardeq; sentiũt. At hic affectus pueris potissimũ accidit. Nos igitur a puerili ætate incipiétes, reliqua persequamur. Quod si infans est, vel etiam lac assumit, nihil moliendum est, neque agendum, quãtum ad curationem attinet. Subsequés enim ętas, & calor augescens superfluã in capite hnmiditatem, replentemque ipsius vẽtriculos discutit. Attamen iuuare nos, curamque habere oportet, vt lac nutricis benignum sit, & recrementis liberum. Nã quod vitiosum, & crassnm est, valde solet naturam impedire. Fiet autem probi boníque succi, si nutrici animũ adhibeas, & exercitijs vt ipsa & mediocriter exerceat, & cibis boni succi vtat. Si igit lac fuerit tenue, paulo ipsũ crassius efficere cõuenit, sin crassum, extenuare q̃busdã quale est feniculũ, anethum, aut anisum, aut eruca, aut ruta, aut porrum. Omnia aũt hæc dum viridia sunt, assumantur. Nã sicca, cũ magis sint acria, plus vteri vasa aperiunt, & nimis sanguinis men- Signa Comitialis morbi ex primario capitis affectu. Quid infanti comitiali adhibendum. Lac nutricis quõ fiat beni succi.

nis menstruorum vacuationes incitantur:quo nihil est deterius.Nã hinc necesse est,etiam lac imminui, dũ sanguis purgatione decrescit,quare etiam venus nutricis,pueris lactentibus est nocentissima.quippe lac hinc tenue& fętidi odoris fieri necesse est:sin autem contingat etiam concipere,adhuc multo fit perniciosius:ac cauẽdum est,ne illa omnino nutrix puero mamillã porrigat : sed alia potius quęrenda est,quæ lac habeat benignum.

Venus nutricis dãnatur.

Notatio lactis.

Internoscitur autem lac colore,substantia & odore, vt & albissimum sit,& nihil habeat liuidum,aut fętidũ, substantia vero,vt nihil admodum tenue,aut crassum,aut caseosum contineat.Nam tale conuulsiones potissimũ generare solet,& neruos obstruere:Quare etiam vinum moderatum nutricibus propinandum est recrementi expers, & boni succi efficax.Motum laborem semper ante cibum subire debent. ita quidem si infans adhuc lactet,nutrici ꝓspiciendum est,vt lac ipsius bonum euadat:si vero reliquo tempore moueri velit,mediocriter id agendum est,exercitandum,ludendumque,atque sic cibus sumẽdus. Neq; vero lauare cõtinuè debet,sed vitare hoc maximè a cibo, itẽ ne bibat statim a balneo,præsertim meracũ : nihil .n. ipsis adeo est nociuum,vnctione autem vtantur,& frictione ante cibum. Nam exeritatio secũdum cibum non modo sic affectis,sed etiam omnibus inimica. Cæterum in frictione primũ a brachijs auspicari oportet,deinde tandẽ ad pectus,& ventrem venire,, post hæc ad crura descendere , ac plus ipsa valentiusque perfricare,vt etiam recremẽta, quæ sursum vergunt,per eiusmodi ad inferna reuellas, At alijs particulis perfricatis , tunc demum & caput fricari debet. Prius enim nõ cõuenit,ne omnia ad ipsum trahãtur.Post exercitia & frictionem nõ statim æger in frigidum aerem procedat,in eoque versetur,sed vbi distulerit donec calor sensim perspirauerit,& spiritus cõtinuitas remiserit,ita ad consueta prodeat,cibumque conuenientem sumat. Panẽ

Motus, & labor ante cibum.

igitur rectissime assatum, optime fermentatum, & præser tim clibanarium quatenus fieri potest, esse cõducit. Hic. n. superflui expers, & minus est recrementitius. Capiat aũt ex eo vnam, aut duas vncias, præcipuè si puer temperamẽ ti sic magis melancholici, ex aqua feruente, in qua sit coriã drum: ita enim commestus humorum vapores ad cerebrũ ferri prohibet, quod maximum est commodum, & ab affe ctu prẹseruat. At ex oleribus edat betam, maluam, prẹci puè a utem caucalydem, gingydium. porra decocta: in rybũ verò si misceatur, hos iuuat. Condimentum oleris esto ex olei modico, & sale admodum temperato. Ex volatu ægri edãt gallinam cohortalem phasianos nõ pingues, anserum alas attagenas, passeres, turdos, & turtures, verum ex his quoque minus pingues. Anates autẽ, & quẹ in paludibus de gunt, auersentur, iura sint sincera. Quod si cruditas quæpiã ægro acciderit, aut distẽtio a flatu in ventre excitetur, adij ciantur graua piperis nouem, aut vndecim, & a nisi paulũ. A carnibus omnino puerum abstinere bonũ est, præcipuè suillis & bubulis voluptatis autem causa, aut etiam alio vr gente vsu modicas accipiat, & raro, sed quæ non sunt prin gues, et decoctum potius quam ius: intingatq; carnẽ in garum expipere, aut sinapi. Nã istud, & si vim habeat inciso riã, tamen ipsum auersandum est, eo ꝙ nonnihil caput re pleat: quare etiam non cõsulo & cepas & daucũ assumere, nec smyrneum, vt replendi capitis efficax Iam apium vitã dum est, ceu naturaliter Comitiales offendẽs. Ex piscibus exhibeantur, qui superfluitate vacant, vt psessam, sturnum, merulam, aut scorpium, aut scarum, pingues autẽ auersen tur, & cetaceos, vt scombrum, pelamidas. Hi enim omnes crassum terrestremq;, & inimicum naturæ succum congre gant. Ex fluuiatilibus eos sumãt potissimum, quos Græci, ꝙ ex mari in fluuios conscendant, anadromos appellant, atque hos non admodum cõtinuè. Decoctioni ipsorũ adij ciatur paulũ piperis, aut oxymelitis, nã talis decoctio cras sum ipsorum humorem noxiumq; tollit. Aut eorũ qui te staceã cutem habẽt, esum cauere oportet, eo quod frigidi ipsi

Panis probe assus & recte fermẽtatus.

Olera Comitialibus apta

Auer.

Carnes.

Pisces.

Pisces Anadromi.

Pisces testacei.

Erinaceus ipsi sint,& crassum humorem pariant.Sin autem ex erinaceo quoque sumere per interualla cupiant,nõ alienum est quippe habet aliquid,quod ventri ducẽdo,stomachoq;firmando,& vrinæ citãdæ faciat,verum hæc sumere oportet ex calido quodam vino factitio,aut absynthite,aut condito,hoc.n.innocens est.At carnes vitari debent,donec in totum morbus fuerit discussus, & præsertim suillæ : similiter etiam legumina,præcipuè lẽticula.Sin autem æger illa velit sumere,admisceatur extenuantium aliquod,vti pulegium,aut piper,vt crassities horum mixtura tollatur,fructus vero cauere,admodum salubre est:Sin autẽ voluptatis gratia ęgri cupiant assumere,modici offerantur,& magis a cibo:ita enim minus nocebunt.Iam plæraq; bellaria fugiant,vt nuces,& palmulas,pistacea vero, & vuas passas super cibum sumant,præsertim quę leuem astringẽdi vim habent.Placentis in totũ abstineant,& contusis, quę pini nucleum recipiant.Quę vero ex amygdalis,aut pistaceis composita sunt,admittuntur,talia n anq; vim quandã pituitam purgantem obtinent.Vinum quantum ad effectũ attinet,circũcidendum est,vt quod caput repleat,præcipuè vetustũ,stomachi autem gratia,vt cõcoctioni auxilietur, non abs re est mediocriter ipsum assumere.Vina autem factitia quæ propomata Gręci dicunt,raro offerri debẽt,præter solum absynthites,quod stomachum firmare,& recrementum quod in eo continetur,extenuare, atque expellere potest.Talis quidẽ victus ratio puero adhibebitur, hæc autem medicamenta.

Vinũ non nisi stomachi causa admittitur. Vina factitia.

Auxilia medicamentorum ad Comitiales.

Cõmitialiũ remedia.

Vbi mane surrexerit æger,& aluum deiecerit,extenuãs quoddam ita assumet,hyeme quidẽ decoctum hyssopi, ꝙ magnum potest adferre iu uamentum.ac plæriq; solo hoc decocto vsi consanuerunt, vt non amplius secũ dũ,aut tertium in eundem morbũ inciderint.Quippe visc osa & crassa recrementa incidit,& nõ permittit vel in sto macho,vel in thorace recremẽtũ in crassitiẽ coire,ac spissari:aliud.n.

per vrinas

ꝑ vrinas, aliud per aluũ probè expellit. Hoc ſane decoctũ ęger capiat per ſe, aut cũ oxymelite in hyeme potius, & autumno, ꝑ ęſtatẽ vero rarius. At anethi decoctũ cũ oxymelite, vt dictũ eſt, exhibebis. Quod ſi puer tẽperamento ſit magis melancholico, ſumet ẽt epithymi decoctum, eo ꝙ id quoque humorem iſtum probè ſubtrahat.

De medicamentis purgantibus.

Si puer eius quoq; ętatis ſit, vt purgãs medicamẽtũ ferre queat, porrigantur ea quę pituitam, & recremẽtum melancholicum expurgant. Hieram ſanè ad huiuſmodi etiã affectus valere, cum talem euacuet humorem, teſtimonijs autorũ probatum eſt: verum ętas valde iuuenilis efficaciã eius non tolerat, vt cuius vires illa ſuperet. Vigẽtibus aũt ętate, & validis viribus præditis, & melancholicis vtiliter exhibetũ. Pręſtat igitur iuuenibus epithymi potius momẽtum cum Picra prębere. Etenim ex humore quiddam ſubducit, & prius extenuat, atq; ita antidoto quod Theodoretum dicitũ, purgare conuenit. Vt autẽ hoc quoq; antidotũ probè reliquum corpus purgare queat, adijciantur ipſi pẽdenti ſcrupuli quatuor: colocynthides ſiliquę tres, aut quatuor: vel etiam ſi multũ, quinq: ſcammonię ſiliquę quinque, aut ſex, aut plures, pro ęgri viribus, vt moderata ſit euacuatio. Ac multos noui quos eiuſmodi ſola purgatio ſanauerit. At ſi prauitas humoris adhuc infeſtet, affectuſq; ꝑſeueret, ẽt catapotijs a me ꝯfectis vtanẽ, qbus nihil valẽtius inueni. Habet autem mixtura eorũ hoc pacto. Aloes, ſcammonię, gummi: colocynthidis bdelli ſingulorum ſemuncia. Capiat ex his ęger pro viribus ſcrupulos tres, aut quatuor: adultis autem etiam ſex ſcrupulos dato, & ſi plures porrexeris, nihil nocebis, adeo leniter & tuto purgant, nec Comitialibus modo, ſed etiam vertiginoſis, & articularijs, ſi quid aliud, auxiliantur, excipiantur autem braſſicę ſucco. A purgatione cõfert ẽt ijs quę ſaliuã mouẽt, vti: vt ſi quid craſſum adhuc, & viſcoſum cõtineatur, id quoque per palatum eliceant. Itaque bene vacuãt & paſtilli ſi mãducentur, qui recipiunt hyſſopum, pulegium, aut piper.

Comitialium purgãtia medicamenta.

Salinam ducentia, poſt purgationem adhibita.

terea

Præterea magis adhuc proficit etiam solam gargarizatio q̃ in hunc modũ paratur. Hyssopum herbam accipito, itẽ pulegium, origanum, & ficus siccatas septem, aut nouem, atq; his ad tertias decoctis, & cochlearijs duobus inde sicũ sapa mixtis, ante cibũ gargarizando saliuã ducito, postquam hanc sic purgaueris, balneum eo die tãquam noxiũ futurum caueto. Secundum purgationẽ vero, & apophlegmatismum conuenit præseruationis causa etiam vomitionibus vti. Etenim ille quoq; humorem, qui quotidie colligitur, euacuãt, nec permittũt in vnum cumulari. Prosunt igitur etiam quæ ante cibum mouentur, sed multo vtiliores, quæ post cibum, multoque magis adhuc quæ ex raphani radicibus, escis pinguioribus, repletione ciborum, eorũque dulcium esu, & ebrietate sollicitãtur. Nã eiusmodi vomitus, si quid crassũ in stomacho, & viscosum inhærescẽs inueniatur, omne discutiunt, ac liberant. Atq; hæc sanê eo modo in omnibus Comitialibns agenda censemus.

Vomitus a cibo quibus fiat.

Curatio eorum qui ex stomachi affectu Comitiali morbo corripiuntur.

Si stomachus affectus fuerit, inspiciẽdũ est, qualis in eo humor generetur, & si quidem biliosus, omnia tẽtare oportet, vt ne in posterum bilem ei producere concedamus, absynthij potu, & picra antidoto, Accipiet ẽt panis exiguũ ex aqua admodum calente ad horam secundam, aut tertiã & summatim in quibus flaua bilis circa stomachũ generatur, repletque caput, in his necesse est totũ victum, & tepidum, & contemperantẽ adhiberi, qui nihil habẽat acre, aut pingue, aut oleosum, aut salsum: hoc enim bilẽ parit. At si frigidus stomachus pituitosum congreget humorem, atq; hinc caput male simul afficiat, & conuulsionem inducat. cõsiliũ est per ea quæ leniter calefaciunt, & corroborant, ei prospicere, vt os ventriculi bis, aut ter in mense perfundatur oleo, præsertim chamæmelino, glencino & absinthino, adijciantur autem his styrax, & mastiche. Hoc nanque magis adhuc calefacere, & quod imbecille est, firmare poterit,

Stomachus frigidus qũo curetur.

poterit, vt etiã probè coquat, quo nullum est in omnibus quidẽ affectibus, præcipue vero Comitialibus præstãtius.

Curatio eorum qui ex alia particula Comitialem morbum experiuntur.

Sin autem nec stomachus, nec caput morbi habeat originem, cõsidera num ex alia quadam particula hic sumat initium. Nam alij a superiore pedis parte, quæ tarsos Græce dicit, alij a tibia, alij ex alia particula morbi accessionẽ sentire visi sunt. Et si quidem tale conspectum fuerit, ẽt illi potissimum parti prospicito, & totam ei curationẽ admoueto. Ego sanè vidi quendam lectorem in hũc morbũ incidisse, qui cum ei euenturus erat, auras quasdã frigidas a superiore pedis parte ad cerebrum ascendẽtes percipere se dicebat. Cũ igitur hunc catapotijs pituitã & melancholicum humorẽ vacuantibus antea purgassem, imposui parti affectę etiam quę exulcerare partem, extenuare, & calefacere possunt, vt hinc ipsa & sudauerit, & humida quędã non pauca ex eadem manifesto emanarint, atque hoc vbi nos fecissemus. adolescens sanus euasit. Erat autẽ auxiliũ, quod ei impositum erat, sanaueratq; lepidium herba. Idẽ nanque etiam alia quædam præstant, sed nullum adeo, vt ea herba. Post huiusmodi iam curationem adhibitam etiã vomitus moueri, & pituita per os educi debet. In palestra vero exercitationẽ pro viriũ ratione ęger, vt maximum bonum, & præcipuè ante cibos aggrediatur. Moueat aũt non solum ambulatione, sed etiam equitatu, primum sane mitiori, postea vero vehemẽtiori quoque. Atque exercitij modus sit, cum respiratio eius qui exercetur, frequentior euadit. Vbi enim hoc senserit, corpus non amplius exercere oportet. Ab exercitatione, balneis dulcis aquę vtatũ, sed non cõtinuis, verum semel, aut bis in septimana, & ante cibum potius quã post illũ, nec diu in balnei aere immoretur, sed etiam situlas calidas stomacho quidem & cruribus superfundat, paucas autẽ in caput, easq; tepidas, & totum corpus aqua nõ nimis calida detergeat: caput admodum moderatè

Exercitatio epilepticis vtilis.

Balnea dulci aquę.

moderate perfricet. Ingressus aũt solium caput nõ intingat sæpius sed bis, aut ter: In frigidæ labrum ingressus, primum caput aqua modica superfundat, atq; ita in illud descendat, vt ipsum neq; vapores ex toto corpore ascẽdentes ad se rapiat, neque excipiat, & operimentis inuolutus rursus aquam manibus excipiat, frontemq; ipsius aspergat. Vinum statim a balneo meracum bibere cautio est: nihil enim adeo affectum excitat: quare cauenda est meraci potio, prẹsertim comitialibus. Hẹc sanè in eum modum agenda sunt: atque hoc victu nõ modo puer, sed etiã is, qui ætatis est florentis, sustineri debet. Quod si morbus vetustus & contumax fuerit, vt mitiora contemnat remedia, tunc ijs quoque vtendum erit, quæ largius extenuant, & totum affectum excindunt, præsertim ea purgatione, quæ veratrum album recipit, cuius descriptio sic habet.

Vinũ merum nõ statim a balneo bibendum.

Medicamentum purgans ex Veratro albo.

Baccarum lauri purgatarũ siliquæ octo, alypiadis piperis albi, euphorbij, veratri albi, singulorum siliquẹ octo. Hẹc oĩa contusa singulaque ponderata, quemadmodum ẽt scriptum est, dato vna vice ex colocynthidis diluto, qđ in hũc modum parabitur. Colocynthidẽ probè prius purgatã, vt nihil interni seminis, neq; lanuginis relictum sit, sapa repleto, finitoq; ipsam in calido cinere a vespero vsq; ad primũ diluculum pernoctescere, atque ita dato vt auxilium maximum, quod & vomitu plurima valde crassa & viscosa recremẽta purget. Quare ẽt vomitus adiuuari debet cũ ægri nausea premuntur, aut cõturbãtur, paululum mulsẹ supersorbẽdum dando, & si nauseantes nihil notatu dignum sursum eduxerint, ẽt pinnis ad stomachi turbationem vtẽdum est, copiosiorẽ adhuc mulsam propinando: Ita enim minori cum molestia recremẽta quẹ stomacho infixa sunt, sursum emoliẽtur. Secundum purgationẽ panis exiguum mulso intinctum dato, balneum autem die vno, aut altero vitabis. Cæterum hoc sciendum est, quod in ijs, qui os stomachi imbecillum, & bene sensibile habẽt.

Dilutum colocynthidis.

Panis mulso intinctus

non

non veratrũ album, ſed potius nigrũ purgationi inijciendum ſit. Sic.n.datum ſine moleſtia purgabit, & proficiet, preterquam quod neq; violentos vellicatus inducet. Ego etiã Hiera probè purgaui, & lapide armeniaco, tribus eius ſcrupulis datis, & profeci: verũ in Comitialibus inueteratis nullum adeo efficax inueni, vt hoc potiſſimũ medicamentũ purgans, multoſque noui deſperatos ab alijs medicis, vel hoc ſolo perſanatos fuiſſe. A purgationibus deinde etiã antidota quædam ſumi debent, quæ refocillare vires, & ſi quid meatibus inſideat extenuare poſſunt. Tale eſt tũ quod Hermo climax appellatur, tum Theriaca. Atq; hæc ſanè varijs mixturis conſtant, & ægre comparãtur. Inter ſimplicia verò & facile acquiritur, & valẽtiſſimũ eſt pyrethri radix contuſa, & melle excepta, ſi detur cochleari vno per interualla, donec vndecies exhibueris. Experiẽtia probatum eſt auxilium: ne ipſius vtilitatem contemnas. Antidota poſt purgationes.

Quæ naturaliter ad Comitiales valent.

Hæc igĩt de Comitialibus dicta ſunt, quæ & nos cognouimus, & longa experientia docuit: verum cum nonnulli naturalibus, quorum rõ haberi nequit, quæque alligari ſolent, oblectentur, eiſque vti deſiderẽt, & reuera id quo intẽdunt, aſſequantur, cõueniens exiſtimaui ſtudioſis de his quoq; nonnulla percenſere, vt medicus omni ex parte ad opem ęgris ferendã ſit inſtructus. Archigenes igitur in libris quos catagenos inſcripſit, præcipit his verbis. Per acceſſiones oẽs partes cõtinere oportet, quemadmodum ẽt eos qui per circuitum rigorem experiunt̃, ſingulaque mẽbra vnctis manibus moderatè cõtinẽdo in rectũ dirigere, oculos ipſorum leniter attrectãtes & demulcẽtes: prętereà ſanguinẽ ipſis hoc tpe dimittere. Vbi vero acceſſio finierit, oĩa mẽbra perungendũ, veſtimẽtiſque fouẽdũ & caput multo oleo calente ſuperſundendum. At ſi cũ graui ſomno, quæ cataphora Grece dicitur, in Comitialẽ morbum prolabantur, in ſyndonem, aut aliud veſtimentum coniectos dimoueri precipito. Puncto autem qualibet ægri

ipſius

ipſius parte,ſanguine os oblinito,& expergiſcet. Poſt acceſſiones tota quidem morbi exciſio medicis in huiuſmodi rebus exercitatis committenda eſt: verum citra ſupervacaneam curioſitatem ac curam hæc facere conabimur, ſed ęquum eſt pręnuncia morbi indicia, & remedia quę ipſum coarguant,antea explicare.

Indicia quibus Comitiales internoſcantur.

Comitialis hoc modo noſci debet:ęgrũ pelle caprina opertum mari intingito,ſtatim enim cõcidet: aut loto ipſius capite ex cornu caprino nares eius ſuffito, ac cadet. Idem etiam pręſtat lapis Gagates igni prius admotus,& naribus inditus,cõcidet enim Ex alio exemplari ſic,Gingiberis modicum naribus indito,& inde cadet.

Ex Apollonii commentariis facile paratur medicamentum,ſi quidem comitialis eſt curabilis.

Apollonius de Comitialibus.

Poſtquam conciderit ęger,admoueto ei thymum,& ſi apprehendat,curabilis eſt:ſin minus,non. Ad pręnoſcendum Comitiales hoc quoq; produnt, nempe ꝙ venę ſub lingua ipſorum ſitę virides inueniantur.

Curatio ex ſecundo Theodori.

Sanguis miſſus a magnis pedum digitis.

Comitiali collapſo,vbi a magnis pedum digitis ſanguinem lancinatu extraxeris,labia & frontem ipſius inungito,& inde reſurget. Apollonius autem inquit rectè dari ſanguinem ipſorum potioni, vino autem abſtinendum, hoc apud Xenocratem inuenies.

Aliud.

lapilli hirundinum ad Comitiales.

Hoc quoque mirificè facit: duo lapilli in hirundinum pullis diſſectis inueniuntur, quorum vnus quidem niger, alter vero albus exiſtit. Comitiali collapſo eos imponito, ac ipſum excitabis,nigrum vero cui alligato. At hirundines dicuntur primo pullo hos lapillos dare, qui non facile inueniuntur niſi vniuerſis pullis diſſectis.

Aliud.

Chameleon.

Chameleõtẽ in oleo coquito,donec intabuerit,& oleũ ſpiſſeſcat,

ſpiſſeſcat: conſumpto autem animali, oſſa ipſius ſelecta in locum ſolis expertem reponito, ac Comitialẽ collapſum in ventrem conuertito, oleoq; dorſum a ſacro oſſe vſq; ad primam vertebram inũgito, ac ſtatim excitabitur, hoc vbi ſepties feceris, ex toto ægrum liberabis, oleum autem pixide reponito.

Aliud.

Alij verò inquiũt, Comitiales, vbi agniti fuerint, curari debere quemadmodum Archigenes præcipit. Primario igitur in victu congrua aquæ potione vtendum eſt carnibus abſtinendum, & venere. Iam vnctiones quæ adhiberi debeant, ab expertis obſeruatum eſt, hæc quoque illis conueniunt. Muſtelę iecur ſine felle cum dimidia aquæ hemina ieiuno ad tres dies propinatur. Referunt autẽ quidã partem auis oſſiphagi crematam potu morbum tollere, atq; hæc ſane ex Archigenis libris decerpta ſunt.

Aliud.

Aliud quod in tertio Strato prodidit, iſtud eſt. Cani diebus quatuordecim incluſo oſſa tãtum deuorãda dato, quintodecimo die ex albo canis ſtercore cochlearium duorum inſtar comburito, ac diebus quinque propinato.

Aliud.

Hoc quoq; in Thuſcia a ruſtico quodam accepi, qui dicebat aliquem caſu morbo liberatũ fuiſſe. Rutam enim ſyluaticam, quã rure habebat, contundebat, & vbi conſeruus eius lunaticus cõcidiſſet, ipſe rutę odore plenus, aggreſſus nares ęgri continebat, vnde ille excitatus nõ amplius. comitiali morbo laborabat. Expertus aũt erat hoc ẽt in alio morboq; eum liberauerat. Atque ego ſępius ita hunc affectum curaui. Mirabile igitur & eximium medicamentum eſt, quod nulli communicabis. Experimẽtũ ruſtici.

Ex quinquageſimo octauo Theodori Moſchionis ad Comitiales.

Herbæ pedicularię quæ ſtaphis agria græce dr̃ drach-

mę octo:castorei drachmę quatuor,liquoris peucedani,pyrethri,singulorum drachmę duę,Pedicularium contundito,ac in vesicã ouillã,aut caprillam,in qua adhuc vrina sit, depositam siccari curato,deinde cõtusam incretamq; alijs admisceto,ac ex mulsa pro viribus dato.

Aliud quod accepi ex Gallia.

Galligallinacei testiculos in puluerẽ tritos, ex aqua & lacte ieiuno propinato,idq; diebus quinq; facito,vino autẽ abstinendum est.

Aliud a Mersino Thrace acceptum.

Gladiatoris occisi,aut alterius cuiusdam rei mortis panniculũ cruentum comburito,ac cineri vinum misceto,vbi septies hoc dederis ęgro liberabis.Hoc insigni experimento sępe probatum est.

Ex his quæ Stratonis libris adiecta sunt, dicit autem Orpheum autorem esse.

Solani radicẽ luna declinante acceptam tundito,ac eam potui dato.primo quidem die semel,deinde bis,postea ter, tandẽ quater, atq; ita ordine donec quindenis vicibus eam insumpseris.Arcanum autem est hoc,& multis mirabile.

In Hispania hoc ad Comitiales didici.

Caluariam asini diligenter crematam contundito,incernitoq;,& in pixide habeto.Cum vsus postulat, dato drahmam.vnã. In alio inueni drachmas duas ex aquę frigidæ hemina.Priusquam aũt medicamentũ dederis,sabinã herbam læuigato,datoq; potui ex ea drachmas tres cũ aquæ hemina.In alio habet cochleare vnũ. Ieiuno ad dies duos dato;quando tempus est subnubilum.Ac paucis interpositis diebus exhibeto id quod ex caluaria asini paratur. Ac priusquam aliquid ex prædictis offeras, caput ægri ad dies tres purgato,vt infra scriptum est.Herbæ pedicularię,sinapis,singulorũ dragmæ quatuor,pyrethri dragma, salis ammoniaci drachma:cõtuse,& cribro secreta in puluerẽ redigito,datoq; mandẽdum post diem vnũ,ac finito ægrũ hiãti ore pituitam emittere:est autem hoc valde mirificum.

Quæ

Quæ alligantur & naturaliter Comitialibus obsistunt, ex commentariis Archigenis.

Iis aũt quæ alligantur vtẽdum est ad effectum, vt Asclepiades medicamentarius prodit: clauum cruce fixum brachio ęgri alligato, & liberabis. Zalachtes autem hęc ait.

Lapis Iaspis a fumo quo infectus nõ pellucet, Capnias appellatur, ad omnia capitis & mentis vitia alligatur, & is contritus si cum humore illinatur, hęc efficiet euidenter, & mirificè.

Ouhanes inquirit.

Corallium & glycizidem, solaniq; radicẽ luna inclinãte collectam, illigatamque in linteolum lineum appendito.

Aliud.

Iaspis similis Callaino, digito impositus gestatur, & liberat: est autem preciosus.

Aliud.

Democratem Atheniensem ferunt cum adolescẽs esset, & morbo Comitiali teneret, ad Delphos profectum fuisse, eumque rogasse Deum cum plerique ei offerrent alliganda morbo contraria, quali ex eis vteretur, ac Pythiam respondisse. Oraculũ Pythię.

Quos madidis cerebri latebris procreare capella
Dicitur humores, vermem de vertice longum
Vel sic
De grege sum e capre maiores ruris alumnæ
Ex cerebro vermes & ouis dato tergora circum
Multiplici vermi pecoris de fronte reuulso.

Democrates cum hæc audiuisset expendebat quid tunc Deus loqueretur, cum autem ipse profectus ad Theognostum Democratium nonagesimum octauum tunc iã agẽtem venisset, oraculũ huic denũciat, ille aũt vehemẽter miratus Dei prudẽtiã, vatis Pythię obscuritatẽ, & obliquũ dictũ, sentẽtiã oraculi manifestauit, gregariarũ, inq̃t, caprarũ caput naturaliter multis vermib. iuxta cerebri basim plenum efficitur, ac sternutamẽtis animali obortis, multi ver- Vermes caprarũ. Expõ oraculi.

mes in nares capræ insiliũt. Oportet igitur veste substrata ne terram attingãt, illos excipere, vnum, vel tres, & indutum pelle nigrę ouis tenero collo alligare. Atque hoc ait morbo naturaliter aduersari.

Aliud ad idem quod in libro Stratonis scriptum est. dicitur autem Moschionis.

Asini frons cuti alligata gestataque morbo liberat.

Aliud.

Clauum ex nauigio confracto exemptum in brachij ornamentum latum concinnato, vt imponatur os ex corde cerui, & sinistro brachio circundatur. Postquam autem ceruo viuo cor exemeris, ossiculum, quod in eo explicato ceu carunculam cõcretam arũdine statim sine mora inuenies, siccato, ac vbi reliquum proieceris, facito vt prędictũ est, ac miraberis.

Aliud.

Linteum ex naue confracta iam attritum inueteratum que dextro brachio ad septem hebdomadas alligato: in quibus alias* & ęger liberabit. Concidet autem, si pilos asini, & mulę in suffitum offeras. Pyrethrum cum naribus ipsius inspiraueris, si quidẽ sanabilis sit morbus, sternutabit ęger sin autem curari nequeat, non item.

*Deest aliquid

Aliud.

Corallium ex cerebro asini alligato. Glycizidis radicis, & solani declinante luna granum vnum dato, primo autẽ vnum, deinde duo, postea quatuor donec quindecim exhibueris. Iam Chrysolithos probè facit: item Iaspis aereum colorem habens, aut persimilis Calaino, digito gestatus idem præstat. sane a veteribus dicta sunt, tanquam naturaliter, hoc est latenti natura, efficaciar. At quę ędidimus, secundum viam & rationem quam Gręci μέθοδον vocant dicta sunt, ac conuenit peritum omni modo auxiliari, tum naturalibus vtendo, tum scientifica ratione, & methodo artificali. quodque rectè dici solet, omni modo properandum est, vt longo morbo, & prauo ægrum liberes. Mihi sane

ſane omnibus vti placet: quia vero plerique hoc tempore indocti accuſant eos, qui vtuntur naturalibus, caui, ne cõtinuè ijs quę naturaliter operantur, vterer, conatuſque ſum artificioſa via & ratione morbos ſuperare, ac noui nõ modo Comitiales, ſed etiam alios morbos plęroſque victu & medicamentis fuiſſe perſanatos. Quare etiam nunc conſulo, vt is qui velit Comitialẽ euadere, hoc potius nũc a me dicto victu, & medicamentis vtatur: nec ſucceſſu fruſtrabitur. Iam efficax in commemoratos etiã ſolare Cyphi potum inueni, pręſertim a purgatione. Oportet autẽ ſemel propinare deſinente luna, idque facere dum in totũ morbus fuerit diſcuſſus. Nihil autẽ minus confert, vbi curatus quoq; fuerit, pręſeruationis gratia ipſum porrigere, quouſq; tutam & firmã morbi liberationẽ videris, & nullę ipſius reliquię ſuperſtites maneant. Quin ẽt pręcaueri in Comitialibus omnino debet, ne vllo modo affectũ irritemus: maximè omnium vitãda eſt cruditas, vt maximũ malum in cœna, aut prandio etiam ſuſpicio cruditatis: itẽ ne cibus tardẽ ſumatur, & bilis cõmoueatur, cauẽdum eſt. Ad hęc fugiẽda potio ſtatim a balneo, vt diximus, pręſertim meraca, vina valde vetuſta, & nouella admodũ, aſtringentiaq;, item lactis potus, caſeuſq, & ſi quid ex lacte pręparatur, nec non fœtida. Inſuper vitandum, ne ęgri prorſus in huiuſmodi locis commorentur, ſuffimentaq; plurimum odorentur, neq; ſublimi defixis oculis diutius cernant, neq; admodum caput operiant, calefaciantq;: pręterea ne in ſole immorentur, aut vbi ignis eſt plerũq;, adhęc ne in balneo tardius deſideant, & caput calida rurſus aqua abſtergant, cõcoctioneq; nõ obita rurſus lauent. Inſuper ne a cibo dulce quoddam eſculentum. aut poculẽtum aſſumãt. Quippe hoc etiã affectum irritat. pręcipuè in quibus flaua bilis ſtomacho innaſcitur. Nam hos rẽperato victu alere cõuenit, nõ quemadmodum eos, qui pituitoſum humorem congregant, per illa, quæ omnifariam extenuãt humores & calefaciunt. Hęc ſi quis accuratè conſeruet & tueatur, non opus habebit alio quodã auxilio. & maxime

Dyphi.

illis, quæ dolorem mouent, periculumque vitæ inferunt non nunquam etiam arteriæ sectione, caluariæ adustione, & alijs quę cruciatum & supplicium magis quam curationem multis conciliant.

De resolutione particularium. *Cap. 16.*

Hoc caput in Gręco impresso ad finē transpositum est.

RESolutionis vitiū quod Greci paresin & paralysin nominare cōsueuerunt, nihil aliud est quā sensus & motus priuatio. Differt aūt ab Apoplexia, qđ ipsa quidem totius corporis sensus & motus abolitio, cū principis animæ functionum noxa, & quodāmodo mors accidit. Resolutio autē est, qua dimidia pars corporis, vel vna emoritur, vel etiam particulæ quædā neruosę obstructæ, ita vt vel cerebrum, vel spinalis medulla ab affectu sit immunis. Vbi igitur prius animaduerteris, vnde inceperit, & vnde causa prouenerit, ita tandem curationem tentato. Fieri enim nequit, vt qui causam, aut quod sit vitiū, ignoret, morbum infestantem possit exscindere.

Notæ.

Si igitur ex superioribus particulis quædā affectæ fuerint, nempe oculus, aut nasus, aut lingua, aut quædā in facie, constat ipsum cerebrum morbo esse implicitum, eiq; primario succurrendū esse. Si igitur nulla ex prędictis partibus sensu, aut motu, aut vtroq; lęsa fuerit, necesse est spinalem medullam ægrotare, aut aliquē neruorum ex ipso procedentium affectum esse, statuere. Attēdito igitur diligēter, quæ sit pars affecta, & vnde initiū trahat, aut a qua vertebra id, aut neruo recipiat, atq; illi curationem adhibeto, non autem vt vulgo symptomatibus tātum obsistito. Itaque resolutas particulas, sic internoscere conuenit, animum scientiæ anatomicæ aduertendo.

Resolutæ partes quomodo noscantur.

Causa resolutionis.

Causam resolutionis effectricē magna ex parte internoscere licet, ex crasso, viscoso, frigido, interdum etiā terrestri & melancholico humore cōstitui. Sciendum aūt est vitiū hoc & ex qualitate calida, aut sicca proficisci, vbi calida intemperies sanguinē, & humores nimiū torrefecerit: similiter

rit: similiter ẽt ob frigidã qualitatem solam. Quoniã igitur cã diuersa est, quæ resolutionis affectũ pariat, inspiciẽdum internoscendumq; diligenter est, copia ne sit, an qualitas sola: non parũ enim interest. Si nanq; copia & crassities, necesse est adhibere, quæ extenuant, & humoris, q̧ resolutionem excitarit, vacuationem moliũtur. At si qualitas sola fuerit calida & sicca, tunc extenuãtia calefaciẽtiaque (oĩa enim eiusmodi natiuum humorem cõsumunt) magis adhuc assant materiem, crassioremque reddunt. Liquet igitur contraria qualitati remedia inducẽda esse, hoc est refrigerantia & humectantia omnia: ad frigidam verò necessario ea quæ calefaciunt, applicari debent. Quę cum ita habeant, dicamus quomodo etiam curatione vtẽdum sit, ab affectu, qui ex copia prouenit, prius exorsi.

Curatio resolutionis.

Siquidem igitur copiam sanguinis ex notis depręhendas, liquet moderatam eius euacuationem ante aliã curationem vniuersam adhibendam esse. Non enim conuenit in his multum sanguinis, etiã si abundet, detrahere, sed ad auxilia potius quæ locis inducuntur, perueniendum est. Si nanque in facie affectus constiterit, ante omnia capiti prospiciendum est. Constat enim principio affecto, merito etiam faciei partes oblęsas esse. Necessario igitur omnia quæ caput euacuant, ipsumque recrementis liberum reddunt, adhiberi debent, quemadmodum apophlesmatismis quoque, perfrictione, dropacibus, & omnibus vtẽdum est, quæ extenuare & aperire possunt. Quod si pituitosior sanguis fuerit, ijs quę pituitam per os educunt, sicut etiã cum magis melancholicus, illorum vsus est, quæ hunc humorem emoliuntur. Optimè verò ad vtraque facere possunt & catapotia, quę ex colocynthide parantur, quorum descriptio hęc est.

Catapotia diacolocynthidos

Aloes hepaticę, colocynthidis, singulorũ vncia, euphorbij semũcia, veratri nigri vncia: bdellij gũmi vncia, nitri Alexãdrini semũcia: His semper vtitor cũ humorẽ melãcho-

 licum,

licum, aut pituitam purgare volueris. Nihil enim adeo humores ex alto euocare & neruos laborantes caputque reficere, & expurgare potest, vt horum catapotiorum compositio. Sufficit autem ex eis vsque ad scrupulos quatuor, aut sex pro ægri viribus exhibere. Ad integrum verò modum veniendum non est, sed paulatim a duobus, aut tribus scrupulis exorsi, ipsa porrigemus, si igitur affectus recens fuerit, æger autem sæpe facilis ad vomitum, medicamẽtorum potionem auersetur, nullum aliud præferendum, sed his vtendum est. Nam præter id quod non facile euomũtur, materiam quoq; citra molestiã purgant, & commodè ex alto euocãt. Arbitror autem nullum statim alio remedio opus habiturũ, si quis ipsis rectè vti possit. At si affectus longo tempore ægrum molestarit, & moderatioribus medicamentis non obtẽperet, sed his contumaciter resistat, etiã omnibus potius quæ aperire, & extenuare possunt, vti cõuenit. Vbi verò materiam tenuem & fluidam reddideris, medicamẽtum Hiera assumi debet, quæ a me paratur, cum sit præstantissima, & tuta, periculique expers, describitur autem in hunc modum.

Hiera Alexandri tuta, hoc est quæ sine periculo sumi potest.

Aloes scrupuli quatuor: in alio octo: folij scrupuli decẽ. agarici scrupuli octo, in alio exẽplari decẽ: polypodij scrupuli octo. piperis albi scrupuli quinq;: piperis lõgi scrupuli octo: piperis nigri scrupuli quinq;: casiæ scrupuli octo: opoponacis, amomi, croci, sagapeni, castorei, singulorũ scrupuli quinque: scammonij lachrymæ scrupuli decẽ: ammoniaci suffiminis totidem: petroselini Macedonici, aristolochiæ, veratri, singulorum scrupuli quinque: marrubij sicci scrupuli octo, chamepytheos, bdelli, colocynthidis, singulorũ scrupuli octo. Integrũ antidoti modũ, si quidẽ absq; melle habes, dato scrupulos septem. sin autem cum melle, scrupulos duodecim, aut paulo plus, minusue. Non oportet autem adijcere extrinsecus alterius scãmoniæ modo. Multi nanque arbitrati se promouere medicamentum ad euacuãdum, ita faciunt, ignari ꝙ inutile magis ipsum reddunt

dunt

dunt. Non enim volumus id protinus ad ventrem deferri, sed potius in membra distribui, in corpore immorari, extenuare recrementum, & emendare, item meatus dilatare vt obstructiones neruosorum adaperiãtur, & spiritus, qui in ea mittitur, purus suppeditetur. Quare medicamentum vacuatorium efficere non licet, præsertim in pituitosis, sed contra ex scammonia adimere conandum est, augeri autem potius colocymthidis pondus: at totus modus potui statim a primo die dari non debet, sed partiri in tria, exhiberiq; primum drachma, deinde tribus diebus interpositis drachmæ duę, admixta salis hemina, piperis autẽ minus, quod sit admodum subtiliter detritum. Consilium enim nobis est, vt medicamentum sicut diximus distribuatur, non spissetur: cum paucis diebus salem ægro differre iusseris, dato rursus ei tres drachmas, deinde rursus alijs paucis diebus interiectis, offerto ipsi drachmas quatuor, ita nanque iuuabis ægrum, & simul medicamenti vim, ac quanta qualiaque efficere soleat, admiraberis. Vulgares autem ipsum occultant, ignorantes ipsius vsum. Scire verò licet, quod si vires ægri robustæ sint, veteri non oporteat quinque drachmas exhi ere, interdum etiam sex, magisque si æger omnibus ex æquo humoribus scateat, qui Græcè plethoricus dicitur, ætate vigente, & temperamento humidus sit. Ita curandi, qui resolutionem ex humidorum viscosorumque & crassiorum humorum copia sustinuerunt.

Si resolutio ex sola fiat qualitate.

At si non copia, sed qualitas potius cã fuerit morbi effectrix, vbi quidem siccitas simul cũ caliditate infestat, refrigerantibus sensim & humectãtibus potionibus, & cibis vtẽdum magis cõsulo, vt cremore ptisanæ, aut auena, aut chidro Inter olera, intybis, aut lactucarum caulibus: admisceatur autem his tum asparagus palustris, tũ radix apij. Aues comedantur prope omnes, pręter nimium pingues, vel quę in paludibus aluntur. Inter pisces nimiũ saxatiles potius: testacea verò deuitentur pręter pectines, & erinaceos.

fert,nec non paſtillis qui hyſſopum,aut pulegiũ,aut piper recipiunt. Hæc valent vt acriora,& emortuum ſenſum reuocãt. Prodeſt ipſis etiam nucum pinearum crematarum vapor,permittendum autem eſt, vt affecti vaporem hunc inſpirent,valde.n.hoc facientes adiuuãtur. Quod ſi morbus inueteraſcẽs copia infeſtare videatur,etiam venas ſub lingua incidere oportet. Saluberrimum.n.illis hoc eſt auxilium,qui in faciei particulis reſolutionem experiunt: vnctionibus autẽ vtaris ex caſtoreo,medulla ceruina, & ſtyrace cõfectis. Omnibus hoc auxiliatur,præſertim reſolutionem in maxillaribus muſculis expertis. In alijs vero regionibus,vt manu,ſtomacho,aut veſica,non ſolum hoc, ſed etiã Lyſiponium dictum valde efficax eſt remedium, cuius,ſcriptura hęc eſt.

Scriptura Lyſiponii.

Caſtorei, euphorbii, piperis ſingulę vncię: ſuffiminis ammoniaci,opoponacis,galbani, ſingulorum vncię duæ: medullę ceruinæ vncię tres,terebinthinę vncię ſex: cerę libra: olei veteris tantundem : olei taurini,itini, gleucini, cyprini,ſingulorum vncię tres. Hoc auxilium eſt vtiliſſimum ad omnem reſolutionem, & per ſe, & cum rutaceo oleo,Epithematis autem,tum eo quod Diadaphnidon,tũ qđ Apollophanis dicit,aut eo qđ cõſtat caſia, vel ſamſucho,vel cachri,& in ſumma ijs vtẽdũ eſt,quæ ex alto euocare humores,& cruentare cutẽ poſſunt. His ẽt in coxendicibus affectis,neruis difficulter ſentientibus, & in ijs qui ſtercus retinere nequeũt, vti decet. Iam vero iniectiones, quę ex euphorbio,caſtoreo,& nitro conſtãt,itẽ quę alliũ, rutam & cuminum vna cum oleo incocta habent,iſtis opitulãtur. At ſi muſculi ſedis reſolutionem ſuſtinuerint,per inſeſſus ipſis & ſuffimigia ſuccurrendum eſt. Ad hãc rẽ pręſtantiſſimus eſt lapis molaris, oportet autẽ ęgrum veſtimentis contectum infundibulo ipſi ſubiecto vaporẽ aſcẽdentem excipere. Lapis vero,vbi ignitus fuerit,vino aſpergatur. His & ſimilibus remediorũ auxilijs, ſolo vſus modo im-

Coxæ ſolutæ.

Muſculi ſedis reſoluti.

imutato, in affecti, particulis vtendum est.

De melancholia. Cap. 18.

Non vna quędam Melācholię causa est, neq; vnus humor vitij parēs, sed plures, & alias aliter mutari vnde neq; oēs eadē symptomata sustinēt, neq; similiter eisdē imaginationib⁹ agitātur, sed alij ipso ū ridēt semper, & cum hilaritate imaginātur: alij cum ira & contentione, similes, quantū ad hoc pertinet, Phreniticis appellatis: quidam ipsorum cū torpore multo ac segnitie. vt ipsi loqui nolint, stultorū modo, quos Gręci vocant μώρους, nonnulli opinionibus addicti sunt, & futura prędicere arbitrantur, hi verò mortem desiderant: illi iugulari optāt, alij metuunt: Atq; ex his quidam ipsorum interualla morbi temporibus quibusdam habent, vt etiam consueta administrēt: alij in cōtinua dementia sunt. At non solum. varijs quibusdā motibus symptomatum ipsis oborientiū differunt, sed etiam affectorum locorū ratione. Hi quidem solum ipsum cerebrum morbo affectum habent, illi verò etiam reliquum totum corpus, alii autem ventrem solum & pręcordia. Quoniam igitur causę Melancholię, & particulę affectę differentes sunt, item quę mouent, quæq; infestant has accidentia, ideò conueniens studiosis existimo, vt singula intelligere, & vnde fiant, nitantur. Quare internotiones ipsorum accuratè nobis exponēdas esse duximus. Ita nanque tum mederi rectè, tum morbum superare, etiā si difficilis fuerit, poterimus:

Differentię melāncholicorū secūdū motū accidentiū.

Signa Melancholiæ ex sanguinis copia nascentis.

Internosces autem Melācholiam ex copia sanguinis fieri, primum sane, si ad ipsum ęgri temperamentum respicias. Nouimus enim hirsutos nigrosq; colore, & habitu tenues multo facilius quā candidos, & crassiores Melancholia corripi, adhęc eos magis qui ętate vigent, tenui victu vtuntur, iracundi sunt, & vitam curis tristitia, & mœrore plurima ex parte transęgerunt. Adhęc interrogare cōuenit, num aliqua solitę vacuationis retētio obuenerit, in viris qui-

ris quidẽ sanguinis per venas ani quæ Hemorrhoides Grę cè dicuntur, profluẽtis: in mulieribus autem mẽstruę purgationis. Et si in corpore verus grauitatis sensus iest, facies quoq; inspici debet, num multo quam antea rubicundior sit, venæq; magis turgescant & intẽtæ sint. Hęc enim si deprehenduntur, sanguinis copiã, quæ vapores ad caput trãsmittat, suspicari oportet. Sin aũt quædam venarum imaginationum interualla ipsis obueniãt, vt etiam cõsueta quoque opera aliquanti per velint attingere, adhuc magis tũ Melãcholiæ speciem accidere suspicabimur, quũ ex euaporatione sanguinei humoris originem trahat, offendatq; cerebrum. Ac simile quid ægris contingit, cuiusmodi ijs, quibus oculi suffunduntur, accidit. Quod si cum risu vanæ imaginationes oriantur, humorem, qui offendit nõ admodum vitiosum esse, & rodentem, sola autem copia nocere.

Melãcholia ex uaporatiõe humorũ.

Curatio.

Si igitur notatio id quod offendit, sanguinis copiã esse: tibi suggerat, atq; ob hanc talem Melancholiam superuenire, dum vapores inde vt diximus, spiritum animalem turbidum reddunt, & eiusmodi excitãt imaginationes, ante omnem aliam curationẽ, sanguinis missio adhibenda est. Differendum enim hic non est, cum metus sit, ne dum nos diutius expectamus, vapores cerebri corpus magis inalterent, vel etiã lõgius immorati, ventriculos ipsius interiores obstruant. Paucis itaq; diebus, vbi ægrum cibo boni succi & temperato traduxeris, nequaquã cõcedens, vt carnes, & ea quæ sanguineum humorem generare possunt omnino assumat, ad sanguinis vacuationẽ venito; & si vires robustæ sunt, quantũ satis esse putaueris, statim detrahito. Frequẽter enim vniuersa* euacuatio efficit, vt nõnihil etiam spiritus qui vapores transmittit, euacuetur, & dissipetur. Sin autem vires multam prima vice euacuationem non tolerant necesse est tunc nõ modo semel, sed etiam bis, & sępius q̃tũ licet paulatim auferre. Quod si a brachio vacuatio fieri nequit, tentãdum est eam a poplite, & tali partibus moliri,

Dilatio nociua in hac spẽ.

Hoc est vna vice facta.

liri, atq; hoc magis in muliebribus corporibus faciundum est: quippe menstruam purgationem prouocat. Cum autẽ venas cubiti non manifestas inueneris, eas quæ cõmemoratis locis subiacent, incidere tũc oportet. Nam ad affectũ prædictum sanguinis vacuatio est necessaria. Nihil igitur minus iuuabis, ex quacũq; parte sanguinẽ dextraxeris, cũ ẽt oĩa simul vacuentur, quemadmodũ diuus Hippocrates ait confluxus vnus, cõspiratio vna, omnia consentientia Sanguinis detractio ex quacũque pte prodest.

Curatio Melancholiæ ex infarcto impactoque sanguine, ortæ.

Si humoris sanguinei materies cerebro impacta fuerit tunc audacter venam in fronte secato. Nã post totius corporis vacuationẽ, si loco iam remedia adhibeas, nihil nocebis. At si circa caput aliquid moliri cogites, priusquã totum corpus recrementis liberum reddideris, offendes magis quam iuuabis, copiosiorem materiam ad locum affectũ attrahẽs. Hac sanè ratione ijs, qui ex sola sanguinis copia Melancholia laborare inceperunt, mederi conuenit, vbi nõdum ad rodentem, acrem, aut biliosam, aliamue quandam humoris intemperiem manifesto immutatus fuerit. Nã si horum aliquid sustinuerit, hi non amplius cum risu imaginationes habent, sed contra feras ac furiosas admodum accessiones experiuntur, quare per initia affectum excindere tentandum est. Inueteratus enim & veluti in naturam cõuersus, incurabilis propemodum euadit: & tali morbo affecti non Melencholia tantum laborãt, sed etiam per circuitus insaniunt. Nihil enim aliud est insania, quã Melancholiæ ad maiorem feritatem intentio. Sanguinis missio. Insania quid

Indicia Melancholiæ quam sanguis acrior biliosiorque excitauit.

Cognosces autem ex notis quas prædiximus, non amplius vapores sanguineos, sed magis melancholicos, aut acriores sursum efferri. Item quod ægri fiunt, magis iracundi, impetuosi & minus placidi sint, id bili non autem sanguini tribuendum est. Cæterum quod temperamentum ægri calidius sit, & siccum, ætas vigens,

quodque

quodq; victus præcesserit calidior,& acrior,aliaq; his cognata,clarius tibi indicabunt,sanguinem ad biliosiorē magis naturam esse conuersum. Nā humores diuersis modis commouētur,& alias aliam qualitatem recipiunt. Siquidē in bilem conuertuntur multa inedia continua,salsorum ciborum esu,aut validis curis. Ad sanguineum autē humorem magis vergunt,ex largioris vini vsu & quodā valētiū ciborum appetitu,& liberalioribus balneis. Sin autē duos quoq; humores superare contingat vtrūq; horum accidēs oboritur. Interim nanq; rident ægri,interim audacius loquuntur,& alias alios motus,interuallaque & accessiones habent,quemadmodū in febribus accidit,quæ circuitu mouentur. Atque in his nonnunquam isto humore cerebrū repleri,nonnunquam illo,pro diuersis ipsorum mutationibus,motibusque.

Sāguis i biliosiorē naturā cōuersus

Notę Sāguinei humoris.

Curatio Melancholiæ,quæ a bilioso & acriore sanguine nascatur.

Si igitur ex his quæ diximus,indicijs, bilem sanguini in vasis admixtā esse suspiceris, ad ea quę huiusmodi humoram vacuant,statim veniendum est. Hoc autem probè facies,ac purgatio commodè tibi succedet, si paucis ante diebus homini cibo temperato& humidiore nutrito medicamentum ad bilem ducendam efficax porrigas. Sic enim humor etiam qui offendit, medicamento purganti facile cedet,ita vt vincat potius,quā illius vim euincat. Nā vt crassiores humores cibis,qui extenuant & calefaciunt,incidis, ita etiam tales eisdem ad euacuationem magis idonei redduntur. Vbi verò eos qui a bilioso sanguine infestātur, humido,vt diximus,& temperato victu alueris, medicamentum exhibeto. Sit autē Picra,quæ recipit liquorem scammonię. verum Picræ quidē scrupulos sex , scammoniæ verò liquoris siliquas octo,aut paulo amplius minusue ponito. Quod si æger medicamētum solutum nolit assumere, fiāt catapotia:sin hæc quoq; per se inuitus capiat,vino,aut ouis mollissimis excipiat, ita vt vitelli membrana leuiter aperta,

Reiterō purgationis.

aperta, in medio illa cōijciantur, sic enim ęger sine molestia, & placidè omnino ea accipiet. Cęterū si tali dato medicamento corpus nō abundè satis vacuatum esse deprehendas, post paucos dies, & victum humectātē rursus adhibitum, balneo vtitor, & quiete, ægrumq; iterū purgato, aucto paulo magis medicamēti pondere. Sic enim optimè feceris, in quibus Melancholia nō ex sanguine in biliosam naturā conuerso, & plus satis excalescente, & toto fere nimis adusto prouenerit. Qui.n. calidioribus antidotis, aut purgationibus in tali Melancholia vsi sunt, præsertim Hiera, ægros magis furiosos, atq; insanos reddiderunt, dū sanguinem ad siccius & acrius conuerterent. Pręstat igitur tales simplicioribus adhuc medicamētis, quę corpus totū nequeant calefacere, repurgatos, humectāti cibo permittere. Nouistis autem vos, me quoq; plerosq; ita laborātes victu potius quam medicamentis vsum persanasse. Verum esto cibus, vt summatim dicam, ptisana potissimū, quæ mane cum granis ipsis, aut circa horam secundam assumatur: in prandio etiā pisces saxatiles, gallina cohortalis, atque alia quæ volatu fidūt, præter palustres: itē ex testacea cute prædictis pectines, astaci & erinacei, inter olera, lactuca & intybus, omni modo cōmesta: adhæc malua: alia verò omnia vitentur, præsertim brassica, & agrestia olera. Ex fructibus pomaceis peponum & cucumerum medulla: similiter etiā inter vuas, dulces & dura carne præditæ, ex malis quæ non astringunt. Ficus autem vitentur, aut modicè assumātur, atque hæc sunt omnia. Nam talia fere nō posse obesse vsu probauimus. At ex placētis vniuersis assumere quid, prorsus cauendum est, item quæ ex garo & caseo præparantur. Nam omnia quæ in hunc modū cōficiuntur, biliosum humorem magis augent, & nimis exassant. Vinū, si vsus quoque postulauerit, Chrysatticum, eiusque modicū propinabis. Huius inopia, præferri debent, quæ nihil astringēs habent, ne ipsa ad caput vapores trāsmittant. Huiusmodi sanè victus ipsis pręscribat, etenim si quid ex particularibus desideretur, hoc quoque medicus intelligens, ijs quæ dicta

Melancholię biliosę q̄ obsunt.

Victus plerosque sanat.

ſunt,prudẽter adijciet, atque per ſe inuenire poterit,num carnibus & balneis ęger indigeat,aut augẽs, aut minuens quantitatem non nimis ſubito.

De *balneo*.

Dulcium balneorum vſus, ſi quid aliud, ipſis opitulatur. Aliam nanque partem bilis diſcutere, aliam humidorum qualitate contemperare, totum verò corpus aqua calida ſuperfundere,caput tepida potius & luteis ouorum abſtergere,ac vniuerſum ſanè corpus hydrelęo, caput autem roſaceo vngere conuenit.Aer quoque ſit temperatus: pari modo calidę labrum: atque ęgri in eo immorentur diutius,ac in calidam deſcẽdere cogantur, omnino etiam, ſi ęſtas fuerit,in ea diutius inſideant.A balneo non ſtatim bibãt vinum,ſed aquam tepidam: atque ita vt antea prędiximus,cibum ſumant. Dormituris tepida rurſus offeratur. Hoc ſanè victu eos qui ex bilioſo ſanguine calido admodum Melancholia laborare incipiunt,nutrire conuenit.Notandum verò eſt,veteres in capite talium Melancholicorũ cucurbitulis & pulueribus acrioribus vſos fuiſſe, cruentare ipſum cupientes, alios etiam hirundinibus: nos autem in omnibus huiuſmodi,talia fugiamus. Nam pręterquam quod nihil ipſos iuuant, adhuc etiam magis intemperatos & ſicciores reddunt. Tunc autem iſta fieri debent, quando materia violenter ad cerebrum profecta, & craſſior impacta fuerit, vt alijs cedere medicamentis repugnet.

Tepida poſt balneum potanda.

De *melancholia quæ a ſanguine melancholico naſcitur*.

Accidit igitur nonnullos Melancholia potiſſimũ laborare,cum ſanguis plus ſatis aduſtus vapore immoderatius capiti trãſmittit, animalemque in eo ſpiritum permutat. Vapores aũt a melancholico potius humore excitari inde noſces,quod ęger triſtitia pręter rationem,mœrore & metu afficiatur:optetque mortẽ,& auerſetur eos qui maximè videntur eſſe amici,ſuſpicioneſq; falſas habeat,quaſi nonnulli velint eũ interimere,aut gladio arrepto,aut medicamẽto exhibito. Nouimus autem eiuſmodi humorem

etiam

ét alias infinitas, peregrinas, & multiplices imaginationes inducere posse, & quod alij se vas fictile esse putarint, alij corium alij gallũ, ét vt vocé illius imitétur, quéadmodum alij lusciniam se esse crediderint, & plorét, quod Ithyna-miserint: alij verò quod cœlũ gestét, tanquã Atlas, ac metuere dicant, ne collabatur, & non solum illum, sed ẽt oẽs simul conterat. Ego mulierem vidi, quę ea imaginatione vexabatur, vt medium manus suę digitum constringeret, tanquam in ipso totum gestaret orbem. Plorabat autem illa quoque, verita ne quando digitum suum inflecteret, & totus orbis corrueret, & omnia statim interirent. Iã alios plerosque vidimus, quorum superfluum est, forte etiã supra vires nostras, omnium velle meminisse, verũ hęc apposuisse sufficit, quę ijs potius, qui a melãcholico humore originem morbi trahere incęperũt, solent euenire. Quapropter si morbus ex tristitia, aut sollicitudine quadã pręcedente, aut alio animi affectu cęperit, considerare tunc oportet imaginationis speciẽ, aut rationẽ, aut aliud quid dam eorum quę subitam mutationẽ efficere possunt. Plurimi nanq; sic curati sunt quodammodo, vel cum vidissent audissetq; ea quę cõseq desiderabãt. Ita ergo Philodotus medicus quẽdã q sibi caput amputatũ esse, qꝑ tyrãnnus factus fuisset, putabat, casumq; deplorabat, curauit imposito repẽte capiti ipsius plũbeo pileo, vt grauitatẽ sentiens, caput se recepisse rursus putaret, gauisusq; sit plurimũ, atque ideò vana imaginatione liberatus. Iam mulierẽ quidã curauit Melancholia laborantẽ hoc pacto, cũ putarẽt illa serpentẽ se deuorasse, vomitum medicamento citauit, atque in id quod reiectũ fuit, paruã bestiam per oĩa imaginationi illius, & descriptæ a vana imaginatione feræ similẽ imposuit. Quare huius quoq; affectũ. quia ob tristitiam eius quod putarat, euenit, gaudiũ nimirũ subito accedens dissoluit. Adhæc aliam quandam ex longa viri peregrinatione Melancholia corruptam, & iracũdè omnibus respondentem vidi, sed & ipsa eodem modo sanata fuit. Nã maritus illius peregrè reuersus nulli prędicens, neque ali-

Varię imagigatiões melancholicorum.

Mulier melãcholica.

Mulier melancholica

quandiu differens, sed subito ingressus, seipsum illi ostẽdit. Preter spem igitur ipsum mulier conspiciens, atq; ita amplexa, multoque gaudio affecta, subito omni metu liberata est, rursusque ad statum naturalem redijt, vt nulla alia indigeret curatione. Sic igitur nisi affectus longo aliquo tempore infestauerit, tales imaginationes curare oportet, omni modo omnique artificio vtentem, presertim vbi malum a manifesta quadam, & veluti primaria causa, occasionem habuerit.

De Melancholicis iam inueteratis.

Si morbus inueterauerit, & imaginatio in habitũ abierit, nihil adeo magnum, aut ratio, aut aliud quoddã artificium efficere, & ęgrum iuuare poterit. Necesse autem tũc est, & mentem arti adhibere, & considerare num a sanguinis missione, an a purgatione, vel etiam ab vtroq; simul incipiendum sit: & siquidẽ vtrisq; opus fuerit, sanguinis detractione prius vtendum est. Post sanguinis vacuationem ægri vires cibo boni succi & temperato, balneisque dulcis aquę recreandę: deinde sic recollectis ęgri viribus ad humorum noxiorum vacuationem veniendũ. Paret aũt his purgatio ex epithymo, & modico sero lactis: epithymi quidẽ sint scrupuli ℈ duodecim. seri lactis aũt cochleare: quod si tempus serũ lactis non habeat, ex mulsa dẽtur. Paucis diebus interpositis offerto rursus epithymum, adijciens ei Picrã, sint aũt epithymi scrupuli sex, & Picrę totidẽ. At si ẽt post hanc purgationẽ insanię & melãcholiæ accidẽtia venenosa, & melancholica adhuc perseuerent, nihilq; minus ęgrũ infestẽt, a nouẽ, aut longissimũ, decẽ diebus ad valẽtius purgãtia transito, precipuè Hieram Galeni, hęc enim vtraq; obtinet: varios expurgat humores, citra molestiã, & turbationẽ. Purgatione autẽ facta, inspicienda rursus ægri mens est, & si quidẽ melius habere videatur, cognosces aũt hoc nimirum inde, qđ metus & tristitia intẽpestiua iam cessarint, & moderatiores mãsuetioresq; potius euaserint: audacter rursus eadem purgatione vtitor: ijsdem nanque insistẽtes, curationem quoque ita rectè peragemus. Quod si Hiera

ſi Hiera data Melãcholię imagimationes nihilominus in feſtare videantur, tunc ſine vlla cunctatione lapidẽ Armeniacũ dare feſtinato. Noui enim ex veteribus antiquiores ad veratrum album properaſſe, vbi affectũ ab alijs purgationibus nihil penè imminui conſpicerent. Verũ ego lapidem Armeniacum veratro albo præfero: atq; licet vtẽtem ipſa experientia cognoſcere, quomodo pręterquam efficaciter, etiam ſine moleſtia, & periculo purget, quorũ nihil veratrum album habere nouimus.

Quomodo lapis Armeniacus exhibeatur.

Si igitur res poſtulat non modo infra per aluum, ſed ẽt per vomitus purgationẽ fieri, lapidem illorum exhibere cõuenit: ſit autem modus ipſius, ſcrupuli tres, aut quatuor aut paulo amplius minuſve pro virium ſimul & copię humoris noxij ratione. At ſi ęger purgatione per vomitũ nõ admodum indigere videatur, ſed per ſimum vẽtrem totũ vitioſum humorem exire, conducat, tunc lapidem eluere oportet, vſque ad* duodenas vices. Vbi enim ſic fecerimus, neque turbationem ſtomachi, aut cõpreſſionem lapis excitare poteſt, ſed etiam minori cum moleſtia nigrũ terreſtrẽq; humorẽ vacuabit, vt paucis præteritis diebus adiumẽtum ex eo nobis acceſſiſſe percipiamus. Dato autẽ ex hoc ſcrupulos quinque, aut ſex vt plurimum ex aqua tepida, ſemper ex cognatis dictis coniectura depræhendens, an plus minus ve exhibere debeas. Quod ſi ęgrum etiam bis adhuc requirere ſuſpiceris, cũ fiducia rurſus exhibeto. Neque enim calorem habet, aut ſiccantem admodũ, aut aliã quampiam ipſi inſidentem amarã, & venenoſam qualitatem, vt æger ideo medicamentum bibere detrectet. Sin autem nonnulli humidũ aliquod medicamẽtũ ſumere auerſentur, multi enim in totum non ſuſtinent ſolutũ medicamentum aſſumere, in Catapotia lapidẽ redigere oportet. Si verò libet, etiam Picrę aliquam inſignem partẽ admiſceto, aut etiam ex alijs quibuſdam, quę purgationẽ magis promoueant, & non renitantur. Ne autẽ is qui parare

Vetus legit quinquagenas.

Lapidis Armeni facultas.

velit, horum confectionem inquirendo laboret, visum mihi est ea de causa etiam horum compositionis meminisse, habet autem in hunc modum.

Descriptio catapotiorum ex lapide Armeniaco.

Picræ semuncia: epithymi semũcia: agarici scrupuli quatuor: lapidis Armeniaci scrupuli quatuor. scãmoniæ vncia gariophillorum grana viginti. Cõtusa excipiant Rheodomelo, aut succo citrij, aut Rhodomelite: dent scrupuli duo, plurimum, quatuor. Notandum verò est, hæc, præterquã quod stomachum corroborant, simul etiam varios humores, præsertim terrestrem, & melãcholicũ citra molestiam, purgare posse. Idẽ igitur lapis vt diximus, & potus, & in catapotia redactus ad purgãdũ est efficax. Nec amplius quærendum est, num suffocatio quædã, aut syncope subsecutura sit, quẽadmodũ id ex albo veratro fieri cõtingit. Neque necesse est nos antea ægros præparare medicamẽtis, q̃ metu suffocationũ assumere cõsuerunt: quorum amplius nũc meminisse opus nõ est: illa verò admonẽdi grã scribimus, quæ etiã nunc facere solemus in cõsuetis magna parte purgationibus, vt illæ plus minusve moueri videant. Si igit minus q̃ par est purgauerint, mulsam dare cõuenit, & tẽpore interposito hoc victu nutrire, aut cremore ptisanæ, aut pane, aut cõlũbæ iure, aut gallinaceo, quod nõ multũ olei adiectũ habeat. Sin aũt purgationẽ copiosiorẽ fieri cõtingat, vt etiã cõuulsiones superueniãt (multis.n. hoc accidit) & si nõ aĩaduersione dignũ quid euacuatum fuerit, ꝙ ægri neruos habeãt natura ficciores, imbecilliores q; aquã liberaliter superfundito, multoq; vtitor hydrelæo, ac panẽ ex vino diluto, aut omphacomelite, aut aqua frigida porrigito. Sin aũt aquã frigidã bibere cupiant, adhuc magis ipsos iuuabit. Vtile est etiam malũ punicum, mala, & pira ante cibum & gallinarum ventres Vbi verò nutrieris, quies & somnus ægro indici debent, postquã vires receperit, ad balneum ipse ducendus, quod aerem habeat temperatum

Si maior est purgatio.

concedeu-

concedendumq; vt nõ modo in calidæ ſolio, ſed etiam frigidæ labro diutius immoretur. At veſtimentis indutum rurſus ipſum nutries pane ex vino, aut omphacomelite, [quod ex vuis ſemiacerbis, & melle deſpumato partaur] reuerſo auté domum permittédum, vt conquieſcat, & omnino obdormiſcat, quippe hoc ſemp omnibus purgatis euenire cõſueuit, præſertim auté ijs qui largius vacuari fuerint, vt tũ ſuauius, tum altius obdormire cupiant. A ſomno vires ipſorum recreare oportet, & permittere, vt cum amicis familiaribus colloquantur. Atq; vbi ipſos conſentanea reſpondere deprehendis, ratiocinationesq; firmas habere, & barbaricũ morem depoſuiſſe, adhuc etiam magis copioſum alimentũ porrigito, perdices, gallinas, phaſianos, qui nõ ſint pingues, & paſſeres ſimiliter. Vitentur autem omnia eſculenta, quæ in paludibus proueniũt: ex piſcibus, cetacei, præterq ſaxatiles. Poſtquam verò cibo boni ſucci vſi fuerint, & veluti bonum fundamentum iecerint, ita rurſus ſecundum tres, aut quatuor dies olera deinceps aſſumant, intybum, lactucam, maluam, & paluſtres aſparagos moderatè. Abſtineant autem braſſica & omnibus quæ melancholicum humorem pariunt, vt eruca, ſinapi, allio. Ex carnibus bubula potiſſimum, & ceruina, ac omnibus ſummatim ferinis: item panibus ſordidis, garo & vinis vetuſtis auſteriſque. Sic iam ægrum victu, & balneorũ vſu vires recreare, loca mutare, intimis conuerſari amicis, ac facere, quæ etiã prius ipſi grata erant, & ſpectaculis intereſſe permittito. Ita enim ex purgatione, victu boni ſucci & benigno, aliaque animi oblectatione toto corporis habitu corroborato, mutatoque, furioſum & amarum morbum exuere poterit. Quod ſi reliquię quædam ipſis ſuperſint, & æger non admodum mundam habere mentem appareat, rurſus expectata bona aeris temperie, auxilia debet repetere, initiũ a primis faciẽs, a qbus etiã antea incipiendum diximus. Atque hæc paulatim facito, cõfidens quod etiam ſi affectus difficilis & propè inſanabilis exiſtat, iiſdem ipſis inſiſtendo peritè, & vt rationi cõſentaneũ eſt, omni tñ ægrũ morbo amaro moleſtoque liberabis.

Quid fiat in omnibus purgatis.

CAPITA LIBRI SECVNDI ET APPENDICES.

ALEX. TRALLIANI

LIBER SECVNDVS,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

De Curatione oculorum, *Caput I.*

TSI Iam in alijs quibuſdã libris oculorũ vitia ꝓſecutus ſim, quo modoq́ue illa cognoſci debeãt, & quę eorũ ſint cauſæ, atq; curationes, itẽ diuerſa ipſorum collyria, vſuſq; horum modũ, & confectionem, attamen hic quoq; ſimiliter operæpretiũ mihi viſum eſt, ſummatim, & breuiter eadẽ perſtringere, vt ne qui in hũc de medẽdi ratione librũ inciderint, aliunde, quæ oculis conducunt, colligere cogantur. Vt igitur in alijs multis, ita in oculorum quoq; vitijs primũ docere cõuenit, quomodo vniuerſa internoſci debeant, dein de curationẽ ſubiungere. Quare nunc a dolore, qui oculis accidit, exordiemur: nihil. n. adeo excruciat vrgetq; artem ad curationem, vt vehemẽs dolor oculos affligens. Si igitur vehe-

Morbi primũ internoſcẽdi, deide curãdi.

tur vehementes dolores, & intolerabiles oculos cõpræhẽdant, vt æger ferre nequeat, ne collyrijs ad torporẽ inducendum efficacibus, vt plęriq́ue, confidas. Multi nanque opium quoque instillare ausi, præterquã quod nihil prorsus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt. Quapropter causam efficientem inspicere oportet, & eã considerãdo, ita quoque curationis speciem definire, non enim vna est causa efficiens, sed multæ ac variæ. Sola materiæ copia influens dolorem potest excitare, nec non qualitas: subinde verò etiam vtrunque, & qualitas simul, & quãtitas. Videndũ porro est vnde id quod influxit, & procedat num ex toto corpore, an ex solo capite: item vtrum per arterias, an à venis, vel vtrisq́; profluat, adhæc quale vtiq́; sit, quod influit. Vel enim sanguis potius, vel bilis, vel pituita vel humor melancholicus, vel spiritus flatulentus est, qđ influxerit: præterea humor noxius, vnus ne sit, an duo cõmixti. Fieri enim potest, vt vnius tantum influxus inflãmationem. doloremq́ue vehementem, & duorum simul etiam cõpositum tumorem excitarint. Quoniam igitur differentes sunt causę, artificem ad singulas se accommodare oportet, præcedat autem internotio, quæ ad rectã curationem deducit.

Oculorũ dolor omniũ maxime excruciat.

Nareoticis ĩ oculis nõ vtendum.

Cã efficiẽs inspicienda.

Curatio singulis accomodanda.

Quomodo sanguineus humor inflammationem excitasse noscatur.

Sanguineum itaq; humorem influxisse, ac inflãmationem concitasse ex forma ipsius tibi constabit. Omnia nãque rubra, & sanguinea sunt, facies rubens & tumidior, venę latiores, grauitatis sensus, pigritia ad cõsuetas actiones Quod si præter hæc neque lachryma rodẽs & acris appareat, adhuc etiam magis sanguinẽ influxus causam esse, & inflammationem peperisse putato.

Curatio.

Si igitur sanguis causa tibi inflãmationis effectrix esse apparuerit, venam secare humeralem oportet. Sin biliosi & acres humores cũ sanguine, etiã purgationẽ paulo post

sanguineum

ſanguinem dimiſſum adhibeto,ac medicamētis vtitor,intus quidem ijs quæ nō rodunt, & leniſſimis extrinſecus autem illis,quæ cōcoquere inflammationes poſſunt,quorum etiam compoſitiones vobis exponemus.

De remedijs,quæ extrinſecus imponuntur.

Lac muliebre cum vitellis ouorum & roſaceo ſuperimpoſitum mirificè lenit,inflammationeſq; oculorū admodum feruentes concoquit:ſimilia præſtant etiam violę folia. Ad maximas autem inflammationes,tumidioreſq; bene facit & crocus cum mica panis,luteiſq; ouorum,ac roſaceo. Idem faciunt etiā palmulæ,præterquam ꝙ fluxionis curſum ſiſtunt,cum meliloto,croco,glaucio, ouorū luties ſeptem feruefactis,& oleo roſaceo.

Ad vehementes dolores & maximas epiphoras.

Roſarum recentium drachmę quatuor:croci drachma, excipiantur meliloti in vino dulci decocti iure.

De collyriis

Cataplaſmatis igit̄ in inflammatis extrinſecus vtēdū eſt:quæ verò illini,& inſtillari debeant,hęc ſunt: verū ſcire prius oportet ea,quæ inflammationem experiunt̄, mitigatorijs lenioribuſq; & non reprimentibus collyrijs demulcenda eſſe.deinde etiam quæ reprimere poſſunt, ſic adhibēda,vt primum quidē admiſceamus ea teneris ac mollibus,poſtea verò concoctione facta etiam ſinceris. Cū.n. feruor inflammationis,& multa aſperitas finierit,ægri citra moleſtiam quoque aſtringentia ferre poſſunt.

Collyrium mitigatorium Trypherum *ad eos qui collyriorum roſionem ferre nequeunt præſertim ad effectus recentes.*

In alio exēplari drachma vna.

Cadmiæ cōbuſtæ ex lacte muliebri reſtinctæ, mihi aūt melius viſum eſt prius lotā cōburere,atq; ſit lacte extīguere,ceruſæ lotę,ſingulorum drachmæ ſedecim:croci drachmæ tres : opij drachma. * tragacanthi drachmę duæ. Aqua pluuiali excipito vſus eſt ex ouo:facit etiam ad puſtulas oculorum,quæ græcè Phlyctenæ dicuntur.

Cadmiæ

Aliud, & ipsum longe lenißimum.

Cadmiæ dragmæ quinque : cerusæ drachmæ quatuor, pompholygis dragmæ duæ, opij dragma : * tragacanthi dragmæ tres. Aqua pluuialis ad excipienda adijcitur. Hoc inflammationes admodum ardentes, & dolorificas citra rosionem mitigare, plurimis constat experimentis.

* In alio vnciæ tres.

Aliud egregium quod breui paratur.

Cadmiæ combustæ, & asinino lacte extinctæ vnciæ quatuor: * cerusæ vnciæ duodecim: terræ samiæ quæ ἀστὴρ dicitur, tragacanthi, mandragoræ, amyli ordeacei, lactucæ caulium succi, gummi, singulorum drachmæ duæ, opij drachmæ tres: ouorum duodecim albumina.

* In alio vnciæ.

Collyrium quod Spongarium dicitur ad maximos oculorum cruciatus Celeriter enim mitigat in hunc modum habet.

Amyli, cerusę, singulorum drachmæ quatuor, opij obolus: gummi drachmæ duę : Aqua pluuialis adijcitur, vsus ex lacte est.

De collyriis reprimentibus, quæ otiam Monohemera dicuntur.

Reprimentium collyriorum, & quæ ab vno die Monohemera dicuntur græcis, duplex quædam differentia existit. Maiora igitur ipsorum vim habent discutiendi, & reprimendi moderatam, vt ipsa etiam ad incipientes lippitudines citra rosionem accommodari, tum instillando, tum inungendo possint. Quare etiam imbecillioribus, & cæsijs oculis potius, mollique carne præditis, & mulierum faciebus inscribuntur : cuiusmodi sunt quæ ex lycio, croco & glaucio temperantur. Præter has igitur compositiones medicamenta vobis, quæ valentiorem astringendi vim habent, explicabo, vt etiam in diuturnioribus, ac inueteratis vti liceat. At in validiore lippitudine, & vehementiore, talia sunt idonea, quæ ex vino parantur: quibus germina quoque oliuarum cum reliquis odoramentis, quæ calefacere & siccare possunt, inieci, Cum igitur talis sit collyriorum differentia, de ijs quæ mediocriter reprimunt, & ad incipientes lippitudines conueniunt, prius

agamus,

agamus, deinde sic quæ plus astringunt, & efficacius repellunt, persequamur.

Collyrium reprimens mediocriter, Monohemerum hoc & Medicum & a dolore mitigando. Acesodynum appellant.

Acesodynum collyrium.

Repellit igitur per initia, si inungatur, & instilletur ex ouorum albumine, frequenter etiam cum lauamus: adhęc prodest ad epiphoras, acres fluxiones, & cicatrices veteres diruptas. Repurgat enim, & cicatrices etiã tenues abluit, vt mireris. Ego vtor hoc & puluere, & collyrio cum ouo, sarcocollę, glaucij, croci, singulorum drachma: tragacanthi drachma. Aqua pluuialis adijcitur.

Aliud.

Glaucij * drachmę octo: sarcocollę drachmę quatuor, croci drachmę duę: tragacanthi drachma: opij drachma semis: aqua pluuiali excipiuntur.

Impressus gręcus Glaucii sarcocollę singulorum drachmæ octo, croci nouendecim.

Aliud ad eadem præstantissimum, & vsu probatum.

Rosarum tenerarum drachmę quindecim: croci drachmę * octodecim: § tragacanthi drachmę septem § opij dolum non experti drachmę duę: spicę nardi drachmę duę: gummi drachmę * septem. Aqua pluuiali excipiuntur. Ex ijsdem illitum collyrium Nyli, quod Diarhodon inscribitur, ad ardorem facit.

Drachmę octo.

Aliud Musarium dictum ex tomo Hyeratica.

Hoc quoq; collyrium est præstantissimum, qđ eãdem vt prædicta, vim obtinet, nisi quod fluxionũ cursibus repellendis efficacius q̃ illa existat: habet aũt in hunc modum, amyli drachma * vna & viginti, glaucij drachmę octo: sarcocollę drachmę quatuor: croci drachmę duæ: mirrhę drachma, gũmi drachmę duę: ex aqua § pluuiali § vtitor.

Octo. Impres. gręcus xv

Impres. gręcus in omnibus habet vnciam pro drachma.

Aliud Polydeuci cognomento, quod nos sæpe sumus experti.

Rosarũ viridiũ succi quod sufficit: croci * drachma: sarcocollę drachmę duę: § glaucij drachmę quatuor: § gummi * drachma § opij drachmę quatuor: tragacanthi drachma § Gummi cõtundito primum adiecta tragacanthę dragma Glauciũ, sarcocolla, opiũ, lęuigata rosarũ succo excipiant.

In alio quatuor.

Aliud collyrium quod Medicum vocatur, admodum strenuè

repellens

repellens statim per initia inunctum.

Glaucij dragmæ octo: sarcocollæ dragmæ quatuor, croci dragmę duę: tragacanthi drachma: opij drachma * semis. Aqua pluuialis adijcitur. Ego hoc abundè sum expertus, vt etiam, si cum quodam alio mitigatorio instilletur.

Collyriũ medicum. Impres. grçcus quinq;.

Aliud siccum collyrium quod διὰ κρόκυ dicitur ad incipientes lippitudines.

Glaucij, sarcocollę, croci, aloes singulorum drachma. Hoc etiam vt præseruante vti oportet, quippe repellit omnem oculi turbationem subunctum. His igitur prędictis in eum modum vtendum est: reprimũt enim omnem turbationem, si per initia sublinantur, & non diu inhęreant, nam diuturnior ipsorum vsus asperitates in palpebris excitat atque in affectum pertrahit.

Collyriũ διὰ κρόκυ

De collyriis quæ alio Modo Monohemera appellantur.

Deinceps autem dicamus etiam de collyrijs, quę alia ratione Monohemera nuncupantur, quorum vis est valentior, magisq; potest reprimere, & astringere: quare etiã in ijs fluxionibus quę citra exulcerationem fiunt, & inflammationibus, vti oportet, quorum descriptio in hunc modum habet.

Primarium monohæmerum quod a vino: διὰ οἴνυ vocatur.

AEris combusti drachmę viginti quatuor: cadmię drachmę viginti sex: *lachrymę papaueris drachmę octo: croci drachmę octo: mirrhę drachmę octo: gummi drachmæ * quadraginta: vino Mendesio excipiuntur.

Græcus impres. sedecim. Octo, in alio quadraginta.

Aliud giluum quo vtor, Cerycium dictum.

Cadmię drachmę viginti: ęris combusti drachmę sedecim: opij drachmę octo: croci drachmę octo acacię drachmę viginti quatuor: gummi totidem.

Ceryciũ. Theophylion.

Aliud ad eadem efficax cognomento Theophylion habet hoc pacto.

Cadmię drachmę sedecim: croci drachmę sedecim: myrrhę drachmę quatuor: nardi indicę drachmę quatuor, acacię drachmę * octodecim: gummi drachmę viginti quatuor: ęris combusti drachmę sedecim: opij drachmę * sex.

Impres. grçcus, viginti quatuor. Tres Xerocollyrium.

Aliud quod xerocollyrium vocat, reprimens, hac mixtura constat.

Cadmię,

Cadmię, acacię, gummi, singulorum drachmę sedecim: ęris combusti, lachrymę papaueris, mirrhę, singulorum drachmę quatuor, aqua pluuialis adijcitur.

Aliud collyrium reprimens admodum generosum Monohemerum.

Stibis eloti drachmę octo, cadmiæ drachmę octo: ęris combusti & eloti drachmę quatuor: aloes drachmę * tres: mirrhæ drachmę * quinque, acacię rufe drachmę duodecim, opij drachma: vtitor cum fiducia ad fluxionum impetus, postquam toti corpori prospectum fuerit.

Magn. hermolaus. In gręco impress: vncia vbique pro drachma. In alio, vna. Et in hoc vncia pro drachma fuit.

Aliud collyrium quod Magnus Hermolaus dicitur.

Aeris combusti drachmę octo: cadmię totidem, spicæ nardi sesquidrachma: croci drachmę quatuor: mirrhę drachmę quatuor: aloes drachmæ octo, glycij Indici drachmę duę: acacię ʒ gummi ʒ singulorum drachmę viginti, opij drachmę quator. Aqua pluuialis adijcitur, mirabiliter repellit & extenuat inflammationes.

Aliud Collyrium Hermolaus, quod ab oleo δὶ ἐλαίου dicitur.

Cadmię drachmę sex: eris combusti drachmæ sex, mirrhę drachma semis ʒ aloes sesquidrachma, opij drachma semis: ʒ croci * drachma: gummi, * acatię, singulorum * drachma vna & semis: olei veteris ad excipiendum ea drachmę quatuor. Aqua pluuialis adijciatur.

* In alio, drachma vna duodecim semi.

* Sex, in alio viginti. Libra vna Nicarum.

Collyrium Nicarium cognomento.

Valde opitulatur omni fluxioni, & Chemosi pũcturisque, & membranarum excrescentijs, item crassę pituitę angulis oculorum inhęrenti, Staphylomatis, Myocephalis, crustis & omni affectui benefacere compertum est, ac vilitatem medicaminum ne contemnas. Aeris combusti drachmę * quindecim: cadmię drachmę viginti: gummi drachmę triginta duę: medicamenti drachmę * sedecim. Aqua pluuialis additur. Est autem medicamenti confectio hæc: succi centaurei drachmę duę: sapę cretice pars vna. Coquito sermaceis lignis in olla recenti, donec sordium crassitiem habuerint, & ex ouo instillato illis, qui quod astringit, nõ ferunt, alias ex aqua benefacit: per initia autem ipso aquato vti oportet.

* Gręcus impres. sedecim.

* Triginta sex.

Aliud quod Pilarium vocatur.

Cadmię cõbustæ. ęris vsti & eloti, singulorũ drachmæ duæ: opij, acaciæ rufę, singulorũ drachmę tres: *cerusæ drachmę: sex*: mirrhæ drachmæ tres amyli, tragacanthæ, gũmi, singulorũ drachmæ duodecim: pluuialis aqua additur, egregiè admodũ repellit, ac mitigat pinguior eius vnctio. Cum iam explicauerimus, qui sanguinis missionem requirant, & de conueniẽtibus ipsis, si vsus postulet, collyrijs pscribamus etiam, qui ex ipsis purgationem desiderent.

Pilarium Collyriũ

* In alio. vnc. sex.

Si dolor ex bilioso & acri humore nascatur. Cap. 2.

AN igitũ dolor aliquis ex bilioso & acri humore puenerit, clarũ tibi ex multis euadet, primum sanè inde quòd totũ corpus plethoricum non apparet sed potius vitioso ét humore prędicum, adhęc ꝙ non solum anguli, sed etiam malæ vehementer ex influxu rodantur, ægrique videantur vri, exiliantque, rosionem non tolerantes. Cum igitur morbum ex his, atq; illis quę præcesserunt, internoueris (nam tristitia plurimum, curę, insolatus, ira, & acrium esus præcedunt) cum fiducia curationem aggredere: licebit enim celerimè vel sine collyrijs affectui mederi.

Curatio.

Si igitur biliosa humorum prauitas in toto corpore superare videatur, ijs quę totum corpus purgãt, liberãq; recrementis, vtitor, sin autem recrementa acria nõ in toto redundant corpore, sed qualitate potius, quam quãtitate peccare videantur, solis balneis dulcis aquæ, & tẽperatis ægrum citra dolorem liberabis. Quod si etiam obediens æger fuerit, cibo quoq; lenissimo, mitissimoque, & crasso vtatur, vt orpho, & alijs durioribus piscibus, glauco, buccinis, aut isycio ex ipsis parato, aut bulbio, aut omazo, ex olerib. intybo, aut malua, inter fructus pomaceos, malis, peponibus, vna dulci. Ficus aũt lippitudine laborãtib. assumere neutiquã cõsulo, habent enim terreum quidpiam quod irritet cõmoueatq;. At cytriorum carnem sine cor-

tice ante cibum potius celeruisque assumant aquam tepidam magis, quam vinum bibant: sin autẽ hanc bibere nolint, chrysatticũ ipsis dato, aut dulce Bithynũ, ac alia quæ humores crassiores efficiunt. obtunduntque. At si ęgri inobedientes victus rationem non obseruent, quem admodum plęrique sunt, pręsertim barbari tunc collyrijs vti necesse est, atq; ex eorum numero quæ non rodant, sed acrimoniam quæant obtundere, ex quibus primum est, quod ex pomphloyge paratur, Descriptio eius in hunc modum habet.

Collyrium ad acres fluxiones efficax.

Pompholygis ℥ lotę, ℥ piperis, * cerusę lotę, plumbi cremati, & eloti, amyli singulorum drachmæ vigintiquinque gummi albi drachmæ * quadraginta aqua pluuiali excipiũtur, singula hęc post combustionem eluere oportet, donec aquę mixta non amplius nebulosum inde ascendat, deinde siccata etiam pondere appenso miscere, lęuigatis simul diebus plusculis amylum, & gummi ad excipiendum illa, adijcere conuenit, nam si cum alijs amylum quoque super injiciatur, facile acescit. Hoc collyrium laudatissimũ est cum alijs multis de causis, tũ maximè quod nihil torpori faciendo efficax habeat admixtum: quemadmodum sunt alia multa ex opio & mandragora succo, & similib. torporem inducentibns partem recipiunt, quorũ copiosior vsus noxius existit: licet autẽ si vsus requirat nõnihil ex repellentibus sępe admiscere, aut ex mitigantib. quantũ quis affectui infestanti conuenire putauerit. Alias enim aliter idonea mensura inuenitur.

* Impres. græcus singulorũ drachmæ viginti.

* Octo.

Si obstructio sola oculos exerceat. Cap. 3.

SI inflammatio ex sanguinis crassioris magisq; pituitosi obstructione citra corporis repletionẽ facta sit, sanguinis missio, aut purgatio adhiberi nõ debet, sed potius vinũ aliquod ex ijs quę in corpus facile distribuuntur, ipsis propinari. Etenim põt hoc, & sanguinẽ dissipare, humoremque impactum dissoluere, & particulę imbecillitatẽ corroborare vt non amplius humores recipiat.

Satius

Satius autẽ eſt in huiuſmodi affectibus, vbi in toto corpore copia non eſt, vt diximus, ęgrotantem tẽperato prius balneo lauare. meatus excalfacere, & laxare, atq; tũc vinũ exhibere. Ita enim potio facile in totum corpus parteſq; ſuperiores diſtribuetur, vt nonnihil eorum quæ obſtructionem pepererint, non modo calore ipſius, ſed etiam motus celeritate extenuet, & expellat, ſimulque etiam particularum, vt diximus, imbecillitatem confirmet, vt ipſę quoque partem aliquam illorum quę inſident, extrudere poſſint. Hęc igitur internoſcendi ratio eſt, ad quam obſeruandã optimus medicus requiritur. At ſi vini potione vti metuat, fomentum potius ex calida, cum ſit tutiſſimum & prȩterea internotioni cõferat, admoueatur. Cũ enim, vbi foues partem, nihil influit, conſtat totum corprs recrementis eſſe vacuum ac fomentis inſiſtendum eſt: nam affectum in tot diſcuties. Sin autem humor influit, & dolor paulum remiſſus iterũ intẽdatur, vacuatione indiget, nempe ſanguinis miſſione, aut purgatione, vbi corpus quidẽ magis eſt plethoricum, ſanguinis miſſione: vbi autẽ vitioſis humoribus, & recrementis ſcatet, purgatione. His etiã aquoſam mulſam inſtillare conuenit, atque tune multo magis, cum craſſiores pituitę enaſcẽtes oculum premũt. Nihil enim adeo extenuat, craſſamque pituitatem naſci prohibet, vt mulſa, & ea collyria, quę vim diſcutiendi, & inflammationes concoquendi obtinent.

De denſitate. Cap. 4.

Quod ſi etiam denſitas quędam in meatibus extiterit, hanc quoque mulſa poteſt dilatare, & meatus aperire, vt ęger mirificè & ſubito dolore liberetur, eo quod inſidet, ſiue humor, ſiue ſpiritus ſit diſſipatio. At ſpiritem eſſe, qui diſtẽdat meatus faciatq; dolor ẽ, hoc indicat, quod neq; inflammatione, neque roſione vrgente oculi intolerabiliter doleant, diſtendantur, & rumpi videantur. Ego ſanè quendam ita affectum mulſa curaui, cum nullum ex ijs quę mitigãt, doloreq; leniũt ſopire cruciatum poſſet, ſed etiam maiorẽ q̃ antea fuerit,

excitaret. Cũ igitur exposuerimus, qui nã sanguinis missione indigeant, qui verò purgatione, item qui vtrisque, superest vt deinceps etiã de balneis, sommẽto, vini potione, item de vlceribus, tum quæ cum inflãmatione affligũt, tũ quæ cum ruptura & erosione, nec nõ Myocephala, & Staphylomata experiuntur, & vt dicam breuiter de omnibus quę inueteratos habẽt affectus, de cicatricibus, albuginib9 pterygijs, sycosi, & suffusionibus incipientibus agamus.

De exulceratione & inflammatione. Cap. 5.

SI igitur vlcus simul & inflammatio oculum exercet clarum est curationem quoq; mixtam desiderari, per ea quæ inflammationem mitigare possunt, & concoquere, talia aũt sunt tũ quod a thure διὰ λιβάνου Græcis dicitur. tum cygnos, tum quod ex amylo fit, tum quod cerusa & terra samia, quæ aster dicit, constat. Hæc oĩa tũ erosiones, tũ vlcera, fluxionne ex acri humore facta, persanant, habet autem scriptura horum in eum modum.

Collyrium, Cignos.

Lenissimum hoc est collyrium ad magnos oculorũ dolores, & acres fluxionum impetus. Conuenit autem ijs q̃ collyiorum rosionem ob corporis mollitiem, & imbecillitatem non ferunt. Cadmiæ drachmę sedecim: cerusę elotæ drachmæ quadraginta: amyli, acacię, tragacãthę, opij, singulorum dragma duę. Aqua pluuialis adijcit̃, & ad excipiendum ea ouorum triginta duo albumina.

Collyrium Lybianum.

Cadmię combustę & elotę drachmę duę: cerusæ totidem: amyli drachmę duę: cineris pompholygis drachmę octo: terrę samię quæ aster dicitur drachmę octo: plũbi combusti & eloti, tragacãthæ, singulorum drachmę octo: gummi drachmę tres aqua leuigato, & excipiendis illis ouorũ viginti albumina adijcito. In alio opij drachmę duę. Hoc collyrium longe est vtilissimum, valet ad oculorum pustulas, ardores, rupturas, puris colluuiẽ, Chemoses, magnos dolores, multosq; affectus: cicatrices exterit: in

rit: in summa: multi est vsus, facitque ad omnia prędicta, maximè ad inflammationes, quæ cum vlcere infestant. Similiter etiam id quod διὰ λιβάνου inscribitur, ad eadem facit, pręsertim ad vehementes oculorum Chemoses.

Collyrium διὰ λιβάνου ad Chemosin efficax.

Cadmiæ, thuris, singulorum drachmæ viginti, cerusę drachmę * quadraginta: opij drachmæ * sex. Aqua pluuiali excipiuntur: confert etiam glaucium ex aqua, si extrinsecus illinatur, verum non statim per initia Chemosis, verum a quinque, aut sex diebus: vbi huius concoctio facta fuerit. Atque id sum expertus.

* Impres. græcus viginti.
* Duæ.

Collyrium Vranium.

In quibus influxus non adeò calidus est, bene hoc facit ad pustulas, rupturas, procidẽtia, staphylomata, puris colluuiem, erosiones, nomas & carbunculos. Terrę samię torrefactæ vnciæ tres: pompholygis vncia: cadmię lotæ vncia: stibis vncię duę: squamę ęris elotæ vnciæ * quatuor: opij * dragmę sex, gummi vnciæ * quatuor. Aqua pluuialis adijcitur. At si cum vlcere inflammatio vrgeat, & lachryma influens copiosa fuerit, misceto lenioribus paululum ex ijs quæ repellere possunt, sinautem aeris fuerit, ea quę a rosis dia rhodon inscribuntur. Quod si non est admodum calida lachryma, etiam exiguum ex Hermolao collyrio, vel eo quod dicitur Pylarion, vel ex illis quę Monohemera, aut Acharista nũcupantur, quorum etiam mixturas vobis exposui, & si quid omissum fuerit, adscribemus. Iam mali punici granum, si exprimatur in oculum, qui carbunculo afficitur, valde opitulatur. Qui id expertus erat, dicebat a diuina se apparitione per insomnia edoctum esse.

* In alie. vnc. vna.
* Alii vncię sex.
* In alio tres.

Quæ cicatrices exterunt.

Quę ex smegmatis cicatrices exterere solent, hęc quoque callos abolere possunt, crassasque cicatrices. Sunt igit̃ multa, quę id præstare queant. Anemonæ omnis succus cicatrices oculorũ exterit. Similiter etiã centaurei minoris succus ex melle abstergit. In magis autẽ vetustis quo-

que cedria vſi ſunt. Hæc ēt ſcirroſas albugines, quæ Græci Leucomata quoque appellant, largius extenuat. Nitrum ex oleo veteri læuigatum diligenter, & illi cum probè facit, item ſepiæ teſta combuſta, & ex melle contrita. Inter collyria verò hoc quoque admodum probè, & leniter abſtergit, quod recipit, Mamyræ, ſuffiminis ammoniaci, myrrhæ troglodyticę, crocodylli terreſtris fimi, omniū æquales partes in collyrium redigito, & vtitor tanquàm ex perimentis probato.

Collyrium Diathece, ad vlcera mirabile.

Confert etiā vetuſtis, pręſertim autē vlcera maligna, & albugines exterit, atque extenuat. Quare ēt ad Myoce phala valet, aliaſq; plurimas laude dignas vires obtinet, hęc aūt recipit. Cadmiæ combuſtæ, & elotę drachmas viginti quinq;: ſtibis drachmas quinq;: ſpicę nardi drachm. tres: croci drachmas tres: caſtorei, ſquamę ęris, ſingulorū drachmas duas: æruginis drachmas quatuor: ęris cōbuſti drachmas tres: piperis, ceruſę, lycij, opij, thuris, opobalſami, ſingulorū drachmas quatuor: lapidis ſchiſti, caſię rufæ, ſingulorum drachmas duas: æruginis ſcoleciæ drachmas duas: chalcanti drachmas duas: myrrhę drachmas duas: gūmi drachmas viginti: ſucci feniculi drachmā, fellis capril li drachmas quatuor: vino Amynęo lęuigato & vtitor.

Collyrium Chionion.

Ceruſę drachma vna, ſalis ammoniaci drachma vna: ammoniaci thymiamatis drachm. tres, ſepię teſtæ drachma vna, ſemis, * Pręſtantiſſimum eſt remedium, & ſubinde vſu probatum.

Collyrium Nardinum Zoili.

Stybis cremati & eloti drachm. * octo: ęris combuſti drachm. octo: ceruſę combuſtę & elotę drachm. octo, ſpicę nardi * drachm. tres, folij * drachm. tres: croci drachm. ſex: opij drachm. quatuor: myrrhę drachm. duę: cadmię combuſtæ & elotę drachm. octo: lycij Indici drachm. ſedecim, myrrhæ drachm. quatuor: acaciæ rufæ drachm. viginti: caſtorei drachm. ſex: aloes totidem: gummi drach. viginti.

[Margin notes: * In alio, ſemuncia. Nardinū. — * In gręco impreſſo quatuor, in alio, octo. — * vnc. duę. — * In alio, vnc. tres.]

viginti. Aqua pluuialis adijcitur. Hoc collyrium ad affectus admodum veteres bene proficit. Etenim ea quæ ab vlceribus proueniunt, & albugines extenuat, & cursum fluxionis repellit. At in ijs qui rosionem ipsius non tolerant, miscere ei lenia quoque collyria oportet. Ita nanq; vsus ipsius molestiæ expers, & tutior fiet.

Collyrium Hydares, hoc est aquosum, egregium.

Facit ad oculos purulentos, Sycoses, Chemosesque & fluxiones. Vtendum eo dilutiore. Cadmię drachm. sedecim, ęris vsti drachm. nouem: lapidis schysti, § aloes, nardi gallicę singulorum § drachm. octo. Haud noui an collyrium hoc sit præstantius ad oculos purulentos, Chemoses, & fluxionum impetus, quæ epiphora dicitur. Oportet autem eo vti aquoso, etiam postquam finierit magna intemperies, & fluoris acrimonia, sin autem intemperies, acrimoniaque fluxionis oculum infestet, lenibus collyrijs paululum ex eo per initia admisceto, deinde amplius, & postremo per se ad affectus commemoratos cum fiducia vtitor.

Collyrium Heraclium.

Confert vlceribus admodum cauis, & vbi carne obducta fuerint, tenues & obscuras cicatrices efficit, præterquam quod etiam ipsas tingere potest. Plumbi combusti & eloti drachm. quatuor: croci * drachma: gummi drachm. * duę, spodij eloti drachm. quatuor: squamę stomomatis, piperis, singulorum drachma. Aqua pluuialis additur.

* In gręco quatuor.

* In gręco, tres, i alio quatuor.

Dacneron hoc est mordicans collyrium ad visum acuendum.

Hęc igitur commemorata ad cicatrices, & diuturnos affectus, cum sint detergentia, conueniunt, deinceps autem eorum quoque similiter mentio facienda est, quæ ab acuendo visu oxydorcia Græcis dicuntur, ad caliginosos oculos accommodata. Quoniam autem in prouectis etiam ætate visorij spiritus imbecillitatem emendat, & actione reddit vegetiores, incipiétesq; oculorum suffusiones dissoluit, primario ei appellatio indita est, cynopticon

quaſi caninum viſum præſtans. Aeris combuſti drachmæ triginta duæ: piperis drachmæ * ſedecim: cadmiæ drachmæ octo. alias inueni additionem drachmæ nouem: mirrhæ, croci, ſingulorum drachmæ quatuor: gummi drachmæ viginti quatuor: §opij drachmæ quinque.§ Aqua exceptis vtitor.

Græcus impreſ. ſex.]

Hygrocollyrium ad hebetudinem oculorum, & alia multa efficax.

Pōpholygis elotæ cochlearia ſex: opobalſami cochlearium: mellis cochlearia duo: vini non gypſati veteris, & albi quod ſatis eſt. Pompholyx probè admodum læuigata primum inijci debet: mox opobalſamum miſceri, deinde mel, poſtremò omnium vinum. Poſt miſturam igitur vſque ad dies tres diligenter læuigato, atque ſic in vas vitreum conijcito, & cū vti voles, vas agitato, atq; ſic ſpecillo ſublinito: vbi cōcoctio facta fuerit, oculos calida abluēs.

Aliud vt poßis etiam ſolem citra noxam intueri.

Puluis ſeuerius.

Iaſpim album, Magnetem viuum, Sapphyrum aurei coloris, Agatem, Hemathitem, Chamæmelum, Hyeracidē, liquorem conyſæ tenuis, omnia hæc æquali pondere accepta in collyrium tenue redigito, & ſubungito.

Puluis Seuerius cognomento ad viſus acumen.

* In græco impreſſo vnciæ loco drachmarū habentur ꝑ totum.

Cadmiæ * drachmæ tres, ſalis ammoniaci ſeſquidrachma, folij drachmæ tres, piperis drachmæ ſex. In puluerem redacta ſublinito: facit etiam ad aridam lippitudinem, quam Græci Xerophthalmian appellant.

Puluis Phor.

Puluis cui nomen eſt a lumine Phos, ad hebetudinem oculorum & dolores fluxionesq; dentium efficax.

* Quinque.
* Tres.
* Vna.
In impre. drachma.

Cadmiæ drachmæ octo, ſalis ammoniaci drachmæ quatuor, croci drachmæ * duæ, piperis drachmæ * duæ. folij, auri pigmenti ſingulorum drachma vna & ſemis: valde bonum.

Aliud admodum idoneum ad ſcabioſos oculorum affectus, pruritus, hebetudines, palpebras aſperas, fluxiones antiquas, oculorum cicatrices, & pterygia, quo vtor.

Cadmiæ, chalcitidis combuſtæ in pane ſingulorum drachmę quatuor. croci drachma: piperis * drachmę duę, auripigmenti

ripigmenti drachmæ quatuor: salis ammoniaci drachma. Læuigata subungito, medicamentum per membranam a corno dictam ceratoidem applicans

Aliud ad hebetudines & incipientes oculorum suffusiones.

Baccarum lauri excorticatarũ drachmas viginti: lęuigato ex vrina pueri venerem non experti, cũ gummi drachmis duabus, suffusos quidem ex vrina, alios autem ex aqua inungito. Aliud. fel hyenæ cum melle, & coniza illinito. Aliud. Fel perdicis cum melle & succo feniculi illinito. Admodum efficax etiam ad incipientes suffusiones, collyrium Protheus existit, & quod Thalasseros dicitur, ad hebetudinem, & incipientes suffusiones, & callos exterit. Aliud. Fel aquilæ bene facit per se, & cum melle illitum. Scribendum est etiam prophetę Hygrocollyrium.

De Nyctalope. Cap. 6.

AD eos qui sero non cernunt, quos Gręci Nyctalopas appellant, nitro ex aqua fluuiali trito vtitor. Aliud, fel hirci ex melle illinito, tollit vitium paucis diebus. Aliud, iecoris hircini saniem, quæ dum assatur, effluit, colligito, atque hac eos oblinito. Idem autem iecur comedendum dato, & vaporem eius dum assatur, oculis apertis excipere iubeto.

Ad asperas palpebras.

Collyrium Trachomaticum, quod palpebrarũ excrescentias admodum probè extenuat, hęc autem recipit. Cadmię drachmas sedecim: lapidis hęmatitis, lapidis schisti, singulorum drachmas quadraginta, æris combusti drachmas viginti: æruginis drachmas octo: opij drachmas quatuor, * seminis papaueris drachmas sedecim, gummi drachmas triginta duas: semen papaueris læuigabis, succumque exprimes, atque ex eo collyrium factum instillabis. Aduerte autem quomodo eo in Trachomaticis collyrijs vtare. Si enim vlcus cum asperitudine palpebrarum esse contigerit, satis est ipsas potius inuersas ita abstergere, aut mucrone specilli, aut ficulneis folijs. Nonnulli verò etiam sepiæ testa, aut pelle asperiore vtuntur: alij rursus

* In alio, octo.

sus collyrijs ex pumice sublinunt. Cum igitur subsederint palpebrę, & extenuatę fuerint, tunc demum etiam vlceribus prospicito, applicans, aut Libianum, aut Vranion, admixtis eis si quid influit etiam repellentibus: sin autem nihil vrget, Theodotium. Hac enim methodo & ratione vtentes, vlcera a fluxionibus conseruabimus, & cito ad cicatrices reducentur.

Puluis ad incipientes suffusiones.

* Veratri albi * drachma, piperis albi drachmę quatuor ammoniaci suffiminis drachma § semissis§ raphani succo læuigata finito refrigerari, & rursus tritis vtitor, vt mira prȩstantibus.

In impres. vnciȩ. Theodotium magnum.

Ad tingendas albugines valde generosum.

* Chalcanti drachmæ quatuor: spinę Aegyptiæ, gallę, singulorum drachmæ quatuor: aqua exceptis vtitor.

Collyrium quod magnum Theodotium vocatur, valens ad magnos dolores & inueteratos affectus.

In græco impresso chalcitidis, aloes hepaticę singulorũ vnciæ duę: In alio, septem specierum singulæ drachmæ.

Hoc collyrium cicatrices callosque exterit, itē ad Myocephala aliaq; multa notatu digna, mirabiliter valet. Cadmiæ, opij, chalcitidis croci, aloes hepaticę, castorei, folij, §thuris § singulorum drachmę * duæ: stybis drachmę * quinque: acacię totidem: æris combusti drachmę quatuor, myrrhę troglodyticę drachmę quatuor: spicę nardi drachma: cerusę drachmę octo: gummi drachmę * § quadraginta * quatuor: aqua pluuialis additur, nonnulli autem vinum quoque adijciunt.

* Vnciæ quinque, in alio vna.

Collyrium hecatombe valet ad cicatrices crassas, & incipientes suffusiones, latas pupillas, quas Platycorias vocant, item caligines pterygia, & tenuis lachrymæ cursum extenuat, detergit, purgat & repellit.

* Vnciæ quator,

* In impres septem.

Cadmię combustę & elotę ęris vsti & eloti, singulorum drachmæ octo: stybis combusti drachmę quindecim, acaciæ rufę drachmæ * quindecim, aloes drachmæ quatuor, castorei, lycij, spicę nardi, croci, opij, mirrhæ, cerusæ, ebeni scobis, chalcithidis singulorum drachma: rosarum drachma * semis, aqua pluuialis adijcitur. hoc maximum est col-

est collyrium,& plura pręstat quam promittit.

Xerocollyrium facit ad sycosin, putredines, & carnis excrescentias.

Cadmię drachmę * decem: chalcitidis drachmę * decem: piperis grana quindecim, nardi gallicę drachma. Cadmiam & chalcitidem ex vino terito siccatoque & nardo tunc in fuliginem redactæ omni misceto, ac vtitor vt præstantissimo remedio.

In impress. greco quatuor, in alio tres. Chalcitidis octo, in alio, decem.

Hygro collyrium efficax ad oculos purulentos, mirifice valet etiam ad sordida vlcera, & Myocephala.

Chalcanti, croci, myrrhę, singulorum vnciæ quatuor, mellis libra ex succo senetionis parato. Ego autem ex vino. Ascalonite noui me hoc temperasse.

De mulsa.

De mulsa quoq; mentionem facere duxi necessariũ, vt ex qua magnos longo temporis vsu & experientia successus sim expertus. Nã vlcera sordida, & præsertim maligna, carbunculorumq; naturam referentia hac etiã sola persanasse me scio: itẽ eos qui pus iam in alto congregarent, & immodicè dolebant, nec nõ illos qui in sideratione σφακελὸν Gręcis dictam inciderant. Adhęc vbi viscosi humores, aut crassiores constricti, vel impacti hęrent. Ignoro autem, an quis medicamentum hoc præclarius, aut efficacius, aut blandius inuenerit. Pręcipuè verò valet etiam, in quibus multa pituita crassior oculis innascitur. Nã præterquàm ꝙ ipsam purgat, & sine dolore eluit, non sinit eã rursus procreari, pręstat hac vti q̃ spongia continuè palpebrã mouere, exasperare, doloremq; facere. Noui enim lippitudines ex crassiore pituita ortas, etiam nullũ prorsus collyrium admisisse: mulsam autem solam ipsis gratã fuisse, & collytij vsum abũdè satis expleuisse. Scire autem conuenit mulsę parandæ vtẽdęq; pręsertim rõnẽ ac modũ, efficere, vt ẽt ipsa multo his plura p̃stet: quare ipsa non meraca & crassa cõfici debet, sed ita vt gustu exiguum obscurumq; dulcedinis sensum linguæ prębeat, p̃cipuè quãdo nõ solum exulceratio, sed etiã inflammatio mixta ap-

Mulsa vires.

parcat.

pareat. At non expedit, vt solo specillo vsus mulsam instilles, sed multo adhuc satius, si etiam vitreo quodam, & angusti oris vase mulsa repleto, id perficiatur. Quanto.n. quis ea copiosiore vsus fuerit, tanto magis opitulabitur. Quæcunque enim in tunicis continentur, siue crassior pituita, siue etiam recrementum acre. hæc manere intus nequeunt, sed proijciuntur, & a mulsa abstergẽtur. vtendum ea confidenter ad quodcunque res postulat. Neque enim astrictionem habet, vt oculum denset & exasperet: neque frigiditatem, vt torporem inducat, ac materiam constringat, aut rupturam, aut erosionem, aut aliam quampiã duritiem, aut acrem qualitatem excitet. Propter hæc etiam si collyrio quis vti velit, cõfert hac primum oculos abluere, atque ita illud admouere, quæ vnicuique curationi cõgruunt. Nullus enim adhuc metus erit, vbi oculus recrementis a mulsa liberatus fuerit, & si res exigat, etiam alia multa experimenta, & pręclara prodita inuenias, verum ne longius sermo protrahatur, sufficiunt hęc quoque ijs, qui vires intelligunt, vt inueniant alias quoque omnes, quæ ipsi adsunt, facultates, non modo ad tales oculorum affectus, sed etiam ad alias totius corporis curationes.

Ad Staphylomata excellentissimum.

Chalciditis, croci, singulorum drachma, mellis drachmę quoque, aquę quod sufficit.

Collyrium Maximiniani.

Collyrij Cygni partes duæ: collyrij Hermolai magni & parui singulę partes, hæc tria accuratè in puluerem redigito, & tenui increta cribro aqua excipito, ac in collyriũ redactis in omni magno dolore nõ statim per morbi initia, sed vbi vehemẽtior euaserit, & in statu sit, vigiliasq; induxerit, vtitor. Nam pręter id quod dolorem finit, etiã somnum conciliat: valet etiã ad oculos purulentos, quos græci hypopios appellãt, Myocephala, & Staphylomata. Vsus eius est ex ouo: melius aũt habet, si oculis sublinatur, quã si instilletur: itẽ sub palpebris vtẽdum est, si quæ scabricies ipsos infestet, verũ in Myocephalis, & purulẽtis, post inũ-

ctionem

ctionem medicamenti oculum deligare oportet, aut pāniculo lineo in aquam frigidam intincto, aut ſpongiam, & ipſam aqua imbutam, quæ ambiens habeat linamentum, ne oculus aduſtionem experiatur.

De carbunculis qui in oculis excitaatur. Cap. 7.

QVoniam carbunculi & oculis & reliquo corpori accidūt, neceſſe eſt horū quoq; curationē explicare, qua via & rōne adminiſtreť. Quippe cū ex ſanguine nimiū torrefacto trahāt originē, merito dolores ſyderationes, & magnas inflammationes oculis inferūt, vt periculū ſit, ne ēt toti excidant. Interdū verò cōuulſiones quoq;, & deliria, pp cerebri, & mēbrauarū eius viciniā pariunt. Quare vacuatio per ſanguinis detractionē ante omnia in huiuſmodi adhibēda eſt, vena cubiti potius ſecta, quę homeralis nominatur: vel ſi fieri pōt ea quę directè oculum reſpicit per interualla autē, & paulatim. Non alienum eſt etiā per aluum purgationē moliri, ſcammonię lachrymam pro ægri viribus exhibentes, ita vt eam ex cremore ptiſanę ipſe aſſumat. Noui enim quoſdam ęgros ne odorem quidem ipſius ferre, nā ad vomitum ſtatim incitantur: quod in ijs qui lippitudine laborant, longe peſſimum eſt, dum tunicę in eo ſint periculo, ne ex diſtentione rumpantur. At poſt has euacuationes, ſi quidem etiam totū corpus tibi acrioribus ſuccis obnoxiū eſſe appareat, lauare ſtatim balneis temperatis, & dulcis aquę, non abs re fuerit, & caput leniter admodum detergere, ſi opus ſit, vitellis ouorum, cum ptiſanę cremore, & exigua ſapa. Nam ſi oculos ipſorum vehementer moueas fluxionem proritabis. Ne cōcedas autem, vt æger diu in calido aere moretur, neque caput frequenter in calidę ſolium intingat, vtraque enim oculis ſunt nociua, frigida ſanè, vt noſtis, cum ſuperficiem denſet, & recrementa includat, plurium dolorum cauſa efficitur, calida verò cum rare faciat, fluxiones admodum mouere conſueuit. Summa igitur & extrema in omnibus morbis, pręſertim autē oculorum fugere oportet, ſimiliter caue, ne caput oleo inūgas

Nam

Nam cũ id meatus impleat,obturetq́;,efficit,vt ipſum nõ perſpiret,idq́; fluxionis cauſam prębet. Subinde verò ẽt cũ oculos ingreditur,cruciatum excitat, acriter ipſos rodens. At balneum egreſſo iubeto, vt temperatã,aut ptiſanam per ſe,aut cum aliquo eorum quę ipſam dulcẽ red dere queant,aſſumat:dico cum Rhodomelite,aut hydromelo,aut chryſatico præſertim primis diebus, ſi æger ſtomachũ quoq; nimia humiditate debilitatũ habeat, vel ſi etiam per ſe,ipſum ſumere abhorreat. Domum profectus æger per initia quidem dierũ,cibum recrementi expertẽ edat,vt lactucas,quæ merulia & thridacinas appellant:itẽ intyba,alias cruda,alias etiam decocta. Pręter hęc etiã fructus,quos Gręci oporas propriè,nos poma vocamus, maturos,& dulces aſſumet. Nã adeo recẽtibus ex balneo omnis,vt ſummatim dicam,victus refrigerans, & humectans cõuenit,vbi autem oportunum tibi viſum fuerit, cibum deinceps mutato,datoq́; piſcem molli carne pręditũ, & aſſum & elixum. Sit autem ſturnus,poſira, & bugloſſus,& ſi quid eiuſmodi inter piſces idoneũ inueneris. Procedẽte tempore tranſeundum eſt ad gallinam cohortalem, prius quam ad ipſius pullos,ad pectus phaſiani citra pinguedinem,anſerum alas,ſic vt omnium eiuſmodi decoctio ſit recrementi expers,citra condimentum acre,aut ſalſum. At cum fluxionis tenuis curſus eſt, qui frequens alimentum deſideret,admiſceri debent quędã frumentacea gallinis,vt halica,aut chondrus,aut ptiſana,aut ſuminalis placẽta, q̃ itrion dicit̃,aut ſimilago,aut micę panis,aut oryza, ſi hoc quoque requirirur,vt etiam venter impediatur ſiſtaturq́;. Finitis tãdẽ doloribus,& fluxionis impetu,ſi ęgrũ etiã copioſiore cibo indigere intelligas,carnes ſuillas;,quoqpræſertim pedes offerto: vinum autem tenue,bene albũ,odoratum,& aquoſum ipſis exhiberi debet. Vbi iam affectus declinare videtur,moderatione in cibo & potu obſeruata, hæc ſanè ceu in victu aſſumi debent: auxilijs autem hiſce vtendum. In primis igitur cognoſcendum,collyriorum vſum tales quidem affectus per initia nõ cõferre,cũ plurimum

mum ab eis offendantur, verum mulsa aquosissima vtendum est, aut succo fœnu græci ter, quaterue, aut etiam sępius, si succi per decoctionem extracti iure exiguo adiecto indigeat. Extrinsecus autem cataplasma ex palmulis, croco, & mica panis inducetur. Porro vbi immodicus ardor affligit, & crusta adest, vt etiã palpebras depascat, plãtaginem minorem, aut maiorem cũ mica panis obducito.. Etenim refrigerat, & duriciẽ carbũculi emollit. Nihil minus etiã proficit perdicias, præsertim si membranę rhagoidis procidẽtia vrget, totiusq; oculi distẽsio, syderatio, & multus dolor. Herba autẽ imposita deligãda est, sic enim efficax est, quoniam etiam oculi peculiarem sitũ recipiũt, vbi & Myocephala, & staphylomata in eis nasci cõtingit: verũ hoc raro euenit, Nam carbunculo interunte, totus simul oculus peritlunicis totis diruptis, & humoribus effusis, qđ in magnis carbunculis eueniri solet. Sin aũt hoc nõ comitetur, staphylomata verò, aut. Mocephala quemadmodum dictum est, gignãtur, tũ etiam collyrijs ad talia inscriptis, & pręsertim magno Diarhodon vtendum est, cuius scripturam hanc vobis apposui.

Collyrium Diarhodon *magnum cognomento.*

Rosarum viridiũ quibus vnguis sit detractus, drachmæ duę: cadmię combustæ & elotę drachmæ quatuor: croci drachmę sex, opij, stybis singulorũ drachmę tres: æruginis drachmę quatuor: squamę æris drachmæ duæ: nardi Indicę drachma myrrhæ drachmæ tres, gummi drachmę viginti quatuor: Aqua pluuialis additur. Nos frequẽter sumus experti, cõfert ad magnos dolores, pustulas, ardores, staphylomata, procidẽtias, oculos purulẽtos, item ad veteres & diuturnas fluxiones, contumacesq; affectus.

Collyrium quod abouis διῳῶν græcis dicitur. Opitulatur tur carbunculis vlcerius, procidentijs, oculis purulentis & fluxionibus.

Spodi. croci, amyli, tragacãthę, singulorum drachmę octo. Excipito ouorũ octo albuminibus. Hoc eodem die & vno illitu mmebranę, oculorum proficit.

Collyrium diarhodon, aliud oculis perulentis, staphylomatis, myocephalis, & lippitudinibus in sphacelum degenerantibus vtile.

In staphylomatis quidem ex lacte, in alijs autẽ ex ouo, Cadmiæ combustæ & elotæ drachmæ octo ęris vsti drachmæ quatuor, rosarum siccarũ drachmæ quatuor: opij thebani drachmæ duæ, croci Sicilicis drachmę q̃tuor: * myrrhæ drachma, lepidis schisti drachmæ duæ gummi drachmæ sex, vino marinæ experte, aut palmulato excipiuntur. Sufficiunt sanè & hęc ad affectus cõmemoratos. Sunt aliorum quoque collyriorum descriptiones, quę eiusmodi præstare queant, pręsertim collyrium Diathece, Theodotium, & quæ similiter componũtur. At ne etiã nos, dũ hæc scribimus, omnia collyria in memoriã reuocãtes sermonẽ producamus, vbi pauca de pterygijs & ægelopibus adiecerimus, orationem de oculis absoluemus.

* In alio. drachma,

Ad pterygia & sycoses

Chalcanti, salis ammoniaci, gummi paria pondera, aceto læuigata in collyrium redigito, & vtitor.

Aliud.

Lachrymã populi arboris cum duplicato melle illinito.

Aliud.

Sepiæ testa cremata læuigataq; simul cõ sale fossititio, excrescẽtias carnis in oculis, & pterygia cõsumit. Aliud ad palpebrarum scabritias. Sepiæ testa ignem nõ experta, in collyrij modum cõcinatur, & infricatur. Ita enim collyria purgantia vim suam magis ostendunt.

Ad Rhyadas. Cap. 8.

Rhyas fit angulo imminuto: interdum etiam prorsus abolito, & si hoc fieri cõtingat, talis Rhyas curationẽ nõ recipit. Inspiciẽdũ aũt cõsiderãdũq; totũ corpus, & si vitiosis scaret succ s, purgare nimirũ ipsũ oportet, atq; ita, q̃ mediocriter astringũt, ei adhibere, cõmixtis illis, q̃ carnẽ augere possunt, qualia sunt q̃ ex

vino

vino parãtur collyria, si contemperentur ijs quę ex glaucio & croco constant Puluis autem probè facit, qui diacrocu appellatur, item aloe sola potius inspersa. Oportet autem vino eam prius lauare, atque ita in pollinem redactam ipsam inspergere, sic vt paulatim admoueas.

Aliud benefaciens ad Aegylopas.

Alterci folia viridia affatim in vino decocta, & leuia frõti imposita bene auxiliantur, item vinũ solum per se, probè opitulatur, si quis spongiam eo imbuens continuè frõtem attingat. Quod si alumen etiam vino inieceris, simulque coxeris, vinũ reddes adhuc efficacius, & quod magis siccare possit, nec nõ reprimere. Ad Aegilopas. Aegilopas statim ab initio consistentes lenibus medicamẽtis, & siccantibus curare oportet. Nam a rodẽtibus, aut acribus malè afficiuntur, & ad ampliorem tumorem perueniunt.

Aliud ad incipientes Aegylopas.

Ad incipientes Aegilopas proficit glaucium & crocus, si vna cum succo Perdiciadis illinantur, mutare autẽ continuè medicamentum oportet. Ego sanè incipientes iam, & nondum in pus conuersos, horum vsu, ne in suppurationem mutarentur, prohibui. Aliud. Halica ex aceto cocta non modo incipientes Aegylopas, sed etiem inueteratos iam, & in pus conuersos mirabiliter sanauit. Ceterùm læuigata probè imponi debet, ꝙ si etiam pus inhærescens depræhendatur, rũpit ipsum, & vsque ad os penetrat adeò validum est medicamentũ. Hoc solo quoq; vsus nõ modo Aegylopas, sed etiã diuturnos Aegylopas curasse me noui. Aliud ruta satiua vna cum lixiuio quod primum destillarit, læuigata probè admodum Aegylopas tollit, curatque ⟨per initia quidem⟩ hoc præsidium eis impositum modicè rodit, postea verò non item. Ac mirum est, quemadmodum vnum quoddam ex adurentibus, ita etiã hoc medicamentum vsque ad os penetrare, & ne ⟨cicatricem quidem indecoram⟩ relinquere. Aliud vsu probatum. Internam arundininis membranam, id quod rotundũ circa nodos inueniri consueuit, acceptũ melli inijcito, ac particulę affe-

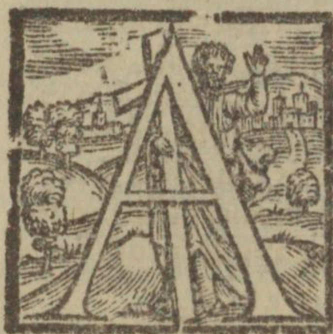
ctæ imponito, mutans quotidie quater. Vbi locum probè repurgaueris, mulsa cum spongia oculari ablutio. Adhæc prædictã arũdinis mẽbranã per se imponito, ac miraberis.

CAPITA LIBRI TERTII ET APPENDICES.

ALEX. TRALLIANI LIBER TERTIVS,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

De Aurium affectibus. Cap. I.

VRIS Multis admodũ, & varijs vitijs subijcitur. Etenim ex frigida sepe, & calida intemperie, nonnunquam etiam ex viscosorum humorum obstructione, & spiritu flatulento, nec non inflammatione extra ipsius meatum, aut intus constituta, ad hęc ex calidi sanguinis biliosi influxu, & alijs de causis valde multis laborat, de quibus omnibus dicetur, conuenientibus singulorum notis adiectis. Incipiamus igitur primum a dolore, quoniam hoc potissimum accidens. artem ad curationem incitat.

Si dolor ex obstructione eueniat.

Quia verò dolor, & a crassioris spiritus obstructione, & viscosis crassisq; humoribus, quibus non patet exitus, gñatur, necesse est causam doloris effectricem discernere.

Internotio vtrum ex spiritu, an viscosis humoribus, vel inflammatione aurium dolor excitetur,

Dolorem ex crassiorum viscosorumq; humorum obstructione potius concitari, artificiosa quis cõiectura hinc deprahenderit, ꝙ æger capitis sentiat grauitatem, item ꝙ cibi præcedentes, & potius succos frigidiores, & magis humidos procrearint. At si distẽtio quidem orta fuerit, grauitatem verò in capite, vel aure neutiquã percipiat, spiritum flatuosum & crassum, qui non inueniat exitũ, doloris causam potius existimandũ esse manifesto cõstat. Sin aũt grauitatis simul, & distentionis, caliditatis & doloris pulsati-

lis

lis sensus oriatur, inflammationem efficiẽtẽ esse causam doloris, qui a sanguinis excalefacti influxu originẽ habuerit, bona ratione existimare licet. Ac venã in cubito prius secare oportet, deinde sic ad auxilia digredi, quæ inflãmationes sedare prędicantur. Clarũ verò est id in alijs quoq; humoribus fieri debere, ac spectari, vtrum humores quantitate, an qualitate offendant. Et si quidem copia dolorẽ parit, ea sanè quę biliosa esse videntur, victu cõtemperare oportet, lactuca, cucumere, intybo, pepone, malis, malua, & inter pisces, dura carne pręditis, & ijs quæ biliosum calidumq; humorem permutant. Similiter autem pituitosum extenuare & cibo, & medicamentis conuenit. Vbi n. sic nos agimus, humores qui superant, medicamentis purgantibus facile excutientur, & ea quæ applicantur, pręsentius ostendent adiumentum.

Curatio doloris ex humorum obstructione, & spiritu contracti.

Si itaque dolor ex inflammatione propter obstructionem oriatur, constat his rectè applicari, quæ abstergere & incidere sunt idonea, quale est aphonitrum, mellis & aceti paulo ei mixto. Item fel ouillum ex oleo his admoueri conuenit. salutare etiam amygdalinum oleum fuerit.

Aliud.

Porri succus, si instilletur per se bene facit, & cũ mellis momẽto. Aliud Cæparum succum cum melle mixtum instillato. Aliud. Origanum tritum ex melle & lacte muliebri infundito. Aliud. Fel caprillum cũ porri succo vehemẽtioribus obstructiõibus admoueto. Multa verò sunt & alia a veteribus prodita, tum simplicia, tũ composita medicamenta quæ obstructionibus ex humoribus, aut spiritu flatuoso ortis accõmodari possunt ex quibus facile est deinceps cõplura deligere, vbi causa, quæ offendit, cognita nobis fuerit. Deligenda verò potius quę abstergere, incidere & purgare citra vehementem rosionem solent. Verũ in illis huiusmodi vitare conuenit, in quibus dolor magnus, &

copiæ ſuſpicio ſubeſt. Frequenter enim talia etiam fluxiō nis excitatę cauſam præbent, vt & aures magis fluxione laborent & dolor amplius irritetur. In quibus autem nō multus vrget cruciatus, ſed diuturna quædā affectio appa ret, & ea quę dicuntur, æger difficilius audit, in huiuſmodi non alienum eſt etiā illis vti, quæ largius rodere, & abſtergere poſſunt, quorum ex numero eſt dracūculi ſuccus, aſari, & pęoniæ, atque his ſimilia.

Ad obſtructiones ſine dolore incidentes,

Veratri albi drach. duæ, nitri drach. ſedecim, croci drachmę tres. Leuigata in paſtillos ex aceto redigito, ac vtitor ad obſtructiones, quę ſine dolore obueniunt, item in grauiter audientibus. Aliud. Veratri nigri radices ex aceto & melle leuigatas inſtillato. Notum verò eſt nullum frigidum medicamentum auri adhibendum eſſe, ſed prius concalfacta, & multo magis, cum aurem denſatam obſtructamque fueris ſuſpicatus. Aliud. Peucedani liquor, § & opium § cum irino oleo, aut amygdalino, vel betę ſuccus cū felle taurino lęuigatus inſtilletur. Aliud. Floccum felle taurino imbutum lęuigatumque auri imponito. Aliud Fel bubulum, aut ouillum inſtillato, aut capręvrinam continue infundito.

Ad grauem auditum & dolorem compoſitum medicamentum. Cap. 2.

MYrrhę drachma, thuris drach. *quatuor, amygdalarum amararum purgatarum grana viginti aphonitri drachma, croci drach. quatuor, opij drach. tres, galbani drach. duę. Galbanum cum amygdalis ſeorſim lęuigatur excipiturque aceto cum reliquis vritor in magno quidem dolore ex roſaceo, in graui antē auditu, ex aceto. Aliud multis vtile, probatū medicamētū pręſertim vlceribus vetuſtis, & depaſcētibus, item in ijs q ex flatuoſo ſpiritu, & viſcoſis humoribus admodū grauiter audiūt, vt etiam in ſurditatem prolapſuri ſint. Bene aūt ꝓficit etiā ad veteres ſonitus & ſibilos cedria hiera

tica leuigata ex aceto. Vtitor ad prædicta oĩa, infundens per ſpecillũ, aut pãniculũ iungens, aut ſtuppã, aut lanam aut vt voles excotare. Eſt.n. medicamentũ valde efficax.

De dolore ex frigida cauſa naſcente. Cap. 3.

QVod ſi dolor frigidis ventis, & humidioribus, balneiſque eiuſmodi prægreſſis, ortus fuerit, conſtat etiam horũ curationem facilẽ eſſe ac ijs quæ calefaciunt medicamentis vti oportet. Multa verò ſunt vel inter ſimplicia, quæ hoc præſtare queãt, quemadmodũ & præſtantiſſima nardus per ſe excalfacta, & ruta oleo incocta. Porro ad maximas perfrictiones piper quoque ex oleo bene facit. Item euphorbium ſimiliter, alliũ cepa, lauri folia, ſtyrax, caſia, calamus odoratus, irinum oleum, amaricinum, § laurinum, & opobalſamum. Sic igitur doloribus ex frigida intẽperie natis mederi conuenit.

De dolore ex calida intemperie. Cap. 4

DOlorẽ, qui a caliditate, aut humore acri excitatᵵ contrarijs ipſum quoq; curare oportet, pro cauſæ effectricis magnitudine, id quod conuenit accommodantes. Itaque ad mediocres intẽperies optime facit etiam oui albumẽ, quemadmodum in oculis, ſit tepidum paulatim cum lacte muliebri infundatur. Pari modo cum quodam collyrio dolorem ſopiente quod anodynon appellatur, ſuccus quoque perdiciadis ſtrenuè valet, & per ſe, & cum exigua parte roſacei mixtus. Idẽ præſtat roſa cum aceti momento, præſertim in feruenre admodum & ignea intemperiè. Pari modo etiam ſuccus ſolani, coriandri, & haſtulæ regię plurimũ auxiliatur. Aliud Bucina quæ carnem viuam habeant, tria cum oleo amygdalino incoquito, ac vtitor. Naturaliter autem hoc idem præſtant aſelli, qui iuxta ſitulas inueniuntur, item tetrę inteſtina conſimiliter.

Dc inflammatione quæ meatum auditorium. intus obſederit. Cap. 5

SIuè meatus auris, ſiue alia ipſius quæpiam interna particula frequenter inflammatione laboret,

acutissima picula vicinia regionis & genere substãtię inducit. Etenim neruus, qui internã auris superficiem sublinit, cum sit sensibilis, validos dolores, acutosq; excitat, vt etiam cerebrum in consensum perducat, vnde febres & deliria sic affectis oboriuntur, interim verò etiam lętales. Ac iuuenes quidem ex acutissimo ipsis eueniente dolore, aut delirio, aut ortis febribus, intereũt, senes aũt febri quidem nõ subinde corripiunt, neq; affectu cõuulsorio, neq; delirio: Nã cum humor qui superat frigidior ipsis pariter & crassior existat, ipse sibi ligamẽtum factus, in affecta parte manet. Atq; idem longo tempore suppurascere incipit & vires paulatim debilitatę, antequam ille concoctus fuerit, mortem inferunt. Materia enim dum nõ euincitur, tandem ad partes principaliores confluit. In iuuenibus non celeriter suppurascit nam acumen doloris generationẽ puris præuertit. At si quando etiam inflammatio in pus conuerti videatur, ægri dolore, liberantur, & salutem consequuntur.

Curatio inflammationis.

Ad inflammationes moderatas sanè conducit rosaceũ ipsum & per se, & cum modico aceto infusum similiter ẽt glauciũ in cote ex modico aceto detritum tepidũque infusum, ad hęc eodẽ modo omnia quę ex glaucio & croco paratur, etiam ipsa moderatis inflammationibus medẽtur, itẽ ramẽtorum quoq; cucurbitę succus ad maximos „ erysipilaceos affectus, & per se, & cum rosaceo auxiliatur, „ adhęc glaucium ęquali pondere cum opio mixtum & ex lacte muliebri infusum similiter feruidas inflammationes maximosq; dolores lenire consueuit. Eodem modo & ca„ storeũ in magnis doloribus pficit, si ęquale opio misceatur, „ leniget urq; ex sapa, & auri tepidum iniectum genero se lenit. Constat autem opium deligẽdum esse vetus. eoq; nos magnam ipsius in torpore inducendo facultatẽ vitamus.. Ego noui quendam solo vsum opio, & vocem & sensum ęgró ademisse, vt ne opobalsamo quidẽ, aut alijs quibusdã calidis iniectis, homo amplius restitui potuerit.

Opii vires.

Quo

Quo circa si etiam quis ob multum dolorẽ opio, aut alio quodam torporis faciundi vim habente vti coactus fuerit semel ipsum, aut iterum offerre conuenit, postea verò castoreum cum oleo tepido inijcere, & extrinsecus lanam oleo calido, aut nardino. quod adipem anserinum habeat imbutam, omni ex parte circundare, si torporem ex frigidis contractũ curare moliaris. At cum mediocris est inflammatio, & non admodum feruida, vbiq; non est febris valde calida, aut ęger non sit ętaris vigẽtis etiã paulo tetrapharmaci quod nonnulli Basilicum appellant, miscere nardinum vnguentum, si hyems fuerit, sin autẽ ęstas, rosaceum oportet. Pulchrè verò iuuat & adeps anserinus, aut phasianorũ ipsi adiectus. Fiat autem quemadmodum etiã diuinissimus Galenus docet, cuius verba ita hũt. Ego „ verò magno dolore conflictantibus nullum medicamẽtũ „ infundo, neq; lana extergo, experientia edoctus, satis esse „ ne attingere quidẽ meatũ auditoriũ, quo tpe dolor ĩfestat. „ Specillo igitur lana inuoluto foueo dolentes, hoc medi- „ camẽto moderatè adeo in clystere auriculario tepefacto, „ vt interrogantibus nobis ægrum, num tepidum ei videatũ „ & calidius adhuc ipsũ ferre possit, eo caliditatis illud pdu- „ cam, vt neutiquam offendatur. Itaq; specillum in medica- „ mentũ sic pręparatum intingens, & iuxta meatus initium „ leniter deponẽs, in altum fluere finito, ac deinde iterũ atq; „ iterum, & subinde intingens, idem hoc facito, nullo tpe „ interposito. Notum verò est, q; si hoc factum fuerit, omni- „ no aliquid etiam foras effluxum iri, meatu auditorio toto „ repleto. Hoc igitur q̃ licet modeste excipito, meatũ non „ attingens. Postquã vero abũdè foueris, meatũ qui medica „ mento repletus est, relicto, mollem extrinsecus lanam im „ ponito ori meatus, totiq; auri. At si opus sit rursus ouere „ lana quę extrinsecus imposita, ẽ sensim ablata rursus simi „ liter facito, cauens quatenus fieri possit, ne aliã quoq; cor „ poris partem quãdam attingas. Atq; hinc mẽtem adhibe- „ to, ceu maximo aurium curationis præcepto. Hæc igitur „ prodidit Galenus, pręcipiens nobis, vt in omni dolorifica

inflammatione hae vtamur, nulla distinctione apposita. Ego autem potius iuuenibus, vt dixi, & calidis temperamento, item in quibus admodum feruēs est, inflammatio subinde verò etiam cum febri, vtendum vobis dedi, prę-sertim si ægrum ætatis tempore, & in regione calida laborare contingat. Prȩstat autem si fomento quoque ob vehementiam dolorum, vti res postulat, illud in his per spõgias calente aqua imbutas adhiberi.

Fomentum ad aurium dolorem, quod per spongias & aquam calidam applicatur.

Fomentis per spongias aqua calida imbutas, & abundè expressas vtendum est item ijs quæ per cucurbitulã fiunt. Hæc autem, iniecta ei prius aqua calida. deinde euacuata dolenti auriculȩ applicatur. vapor enim quidam ex ea mitis ingrediēs dolorem solatur. Præterea illis vti fomentis expedit, quæ per vapores arundinum pertusarum admouentur, oportet autem alteram arundinis partem auris sinui accommodari, alterã verò in olla quæ operculum habeat perforatum, & vndique constrictum. Sit autem in ea absinthium aquæ incoctum, vt vapor, qui sursum ascendit auris meatui occurat, collum porro super ollam inclinare debet auri verò lanam foris omni ex parte super imponere, & probè tueri, ne ambientes loci adurantur.

De cataplasmatibus.

Si externa videãtur inflãmationibus tentari, nõ alienũ est etiam farinam ordeaceam, aut triticeam sape, aut vino dulci, & astrictionibus experti incoctã cataplasmatis modo inducere. Maximè verò cataplasmatibus, & spõgijs vtȩ̄dum est, in quibus materiam suppurari suspicamur. Si .n. eiusmodi quippiam contigerit, tunc etiam ex farinȩ pollĩne cataplasmatis vti, & tetrapharmaco oportet, alijs etĩ ceratis, quȩ ex adipibus componuntur, interdum admixtis magis autem festinandum est, vt inflammationesa suppuratione tueamur, id quod præstare poterimus, subiectis vsi medicamentis.

Auriculare

Auriculare anodynnm valde bonum, si frequenter infundatur, vbi & inflammatio, & distentio vrget & vehementes admodum dolores infestet.

Adipis anserini, aut gallinacei drach.* sex, opij myrrhę croci, singulorum drachmę* duę, cum fiducia vtitor valde bonum est.

* In impresso græco sedecim.

* duodeci.

Aliud ad inflammationes non admodum feruentes.

Butyrũ, mel, hyssopum, pari portione omnia tepida instillato, valet etiam ad sordida vlcera & inflammatione obsessa.

Aliud ac dolores qui ex inflammatione proueniunt. atque in hoc fere sunt vt in pus mutentur.

Argenti spumę, cerusę vncię quatuor * thuris, resine singulorum vnciæ tres,* colphoniæ § drachmæ quatuor, § cere, olei singulorum libra, adipis anserini recentis librę duæ, succi lini seminis quod sufficit. Cõfert etiam furunculis, & podagricis affectibus.

* In alio, vncia.

* In alio, drachmæ 10.

Aliud ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas.

Butyrum recens liquatum instillato, nec non adipem anserinum & lac muliebre soluta. Aliud. Lac muliebre cũ croco læuigatũ extrinsecus illinito, prȩsertim vbi rubra est inflammatio, sin autem dolorem quoque moueat, confert etiam opium exiguv mixtum illinire. Aliud. Argenti spumam, glaucium, crocum ex aqua lȩuigatũ, & sapa illinito. Aliud. Psyllium tritum ex aqua inducito. Aliud. Cerusam, coriãdri succum, aut solanum inungito. Aliud. Lenticulam coctam cum mica panis obducito, in quibus etiam vlcus est cum inflammatione. Aliud Malum punicum coctum mica panis in ijsdem affectibus applicato. Prædicta sane ad inflammationes quȩ circa vlcus vrgent, iuuant, ac festinandum, vt eas potius discutiamus. Quod si vlcus quoque fieri contingat, vel etiam antea acciderit medicamentis vtendum est, quȩ nunc subiungam habent autem in hunc modum.

Ad aurium

Ad Aurium vlcera.

Glaucium, lycium, & mœconium quod est papaueris lachryma, trita ex melle auri imponuntur, & vlcera inflã-matione obsessa leniunt.

Aliud ad diuturna aurium vlcera.

Cedria melli mixta iaunctaque bene proficit.

Aliud ad eos qui multum puris habent.

Mysi crematum in olla, tritumq; inspirato. Aliud. Cerusa cum melle vtitor, sordida valde purgat. Aliud. Aloe & croco aqua solutis vtitor. Aliud. Thuris lachryma vino soluta vtitor: hoc etiam carnem inducit. Aliud. Spodium læuigatum inspirato prius autẽ mulsa aut lenticulæ decocto aurẽ eluito, aut rosis ex vino coctis cum melle subluito, aut oleę folijs cõtusis succo expresso cum melle vtitor.

Ad vlcera valde sordida & depascentia.

Vinũ vrinamq; pueri impuberis melli mixta instillato.

Aliud ad eadem admodum efficax.

Sandaracham tritam melliq́ue mixtam instillato, aut penicillũ e lucerna, quod ellychniũ vocãt, probissimè vnctum, meatui demittito. Optime facit purgat, siccat, ad cicatricem ducit, & dolorẽ aufert, cũ fiducia vtitor. Aliud. Scoriam lęuigatam ex aceto coctamq; sensim auri instillato. § Aliud compositũ §. Viridis emplastri partem vnã pastilli ex castoreo partes duas rosacei quod satis est, mixtis vtitor, aure prius mulsa elota.

Ad sordida vlcera in quibus pus effluit & caro excrescit in hunc modum habet.

Aeruginis rasę aluminis singulorũ drachmę duæ* thuris drachma; mellis heminę heminæ duę, aceti hemina. in coquito dũ mellis fiat crassities, ac vtitor, instillãs, aut penicillum circumlitum in meatum demittens. Aliud ad eadem valde commodum Alumen scissile ex aceto læuigatum, dum mellis habeat crassitiem, excipito lana delicatiore. & cum refrixerit, intra meatũ læuigata ex aceto. Vtitor ad

* In alio, quatuor.

tor ad

tum adiutorium demittes: Aliud. Cyphios ſcrupuli tres, aphonitri ſcrupuli duo, *collyrij Diarhodō ſcrupuli quinque lycij indici ſcrupuli quatuor, vino excepta aut ſucco perdiciadis inſtillato. Bene proficit, deſiccat, ab inflammatione, & dolore vlcera vindicat. Idem verò præſtat etiam ſuccus perdiciadis cum melle tepefactus, & ad craſſitiem ſenſim redactus, ſi eo penicillum imbuatur, imponaturq; meatui. Quod ſi liquidius ipſum infundis, prope valet etiam ad ſanguinem ex aure prorumpentem.

* In alio, tres.

Aliud ad valde vetuſta vlcera.

Myrrhæ drachma, thuris drachma, marrubij ſucci drachm. quatuor, nitri Alexandrini drachm. duodecim * vrinæ apti drachm. viginti, nucum Ponticarū drachm. viginti, capnelæi, caſtorei croci opij, ſingulorum drachm. quatuor, amygdala octodecim. his læuigatis ex roſaceo & amygdalino oleo acetoque modico vtitor.

* In alio, duodecim

Ad aures diruptas contuſaſque ex ictu.

Panis calidi micam cū exiguo mellis tritam imponito. Aliud. Myrrham detritam ex vino tenui inungito. Aliud. Cochlearum ceruices tritas & myrrhæ dimidiam partem imponito. Aliud Mannam thuris lęuigatam inſpergito. Sin autem opus ſit deligare, violenta in his ligamina vitanda ſunt, & diligenter immutanda, quę imponuntur. Hoc enim nocet, & fluxionum cauſam præbet.

De ſonitu Aurium. *Cap. 6.*

SOnitus partim ex flatuoſo craſſoque ſpiritu creātur, partim etiam ex humore obſtructo, interdū ob locorū imbecillitatem, quemadmodū in ijs qui ex morbo ſe colligunt, accidere conſueuit. Iam fiunt etiam ex multo ſenſus acumine, prætereà ratione criſis, in quibus nihil adhibendum eſt. Si igitur ſonitus nunc excitentur, nūc ceſſent, & ſpacio interpoſito rurſus reuertātur, intelligito ex ſpiritu, cui facilis non patet exitus, prouenire, maximè ſi p̄ceſſerint cibi, qui flatus generare poſſint, & multę cruditates. An verò tale propter viſcoſos craſſoſque humores

accidat, inde cognofces quod neque repente oboriantur fonitus,fed paulatim increfcant, infuper quod etiã grauitas percipiatur, pręcefferintque cruditates balneorum in tempeftiuorum vfus, & alia quę crudos humores generare folent. Ad fonitus igitur conftantes, & diuturnos, aures ex aceto,& melle nitroque eluito. Aliud. veratri albi,caftorei, fingulorum drachm. duę, croci drachm. tres. Redactis in paftillum, & ex aceto detritis vtitor. Aliud Caftorei,feminis cicutę pares portiones ex aceto leuigatas tepidas inftillato. Hoc quoque valet pręcipuè in ijs qui ob magnam fentiẽdi vim ac facultatẽ vapores furfum afcendentes percipiunt. Aliud Euphorbium ex oleo cyprino læuigatum calfactumque adhibito valet præfertim ad inueteratos aurium fonitus,& tinnitus.

Ad aurium fonitus, qui ex morbo prouenire confueuerunt.

In ijs autem, qui ex morbo aurium fonitus experiuntur vbi eas abfinthij decocto foueris acetum, & rofaceum infundito, raphaniq; fuccum cum rofaceo, aut veratrum nigrum cum aceto inijcito.

De iis quorum aures fordibus repletæ funt.

Cardamomũ & nitri paulum cum ficcatis ficubus granis exemptis,quę Gręci Cechramidas appellant,excepta in collyria redigito, ac in auris meatum demittito,tertio quoque die auferto,educit enim multas fordes & abunde leuat. Hoc etiã ad excrefcẽtias carnis conducit. Aliud. Nitri torrefacti puluere autem obturato,atque ita rurfus acetum fuperinftillato, poftero die calente hydrelæo eluito.

Si aqua in aurem incidit.

Quod fi aquã auri incidere contigerit,fac vt æger vno pede,qua parte auris affecta eft,fubfiliat,ad eam inclinãdo ita nanq; facile excernitur. Cęterum extrahit etiam id quod valde infixũ eft, fi quis aũt ore exugat,id quòd per arundinem quoque fieri poteft. Vbi verò exuxeris,etiam oleum calidum irinum,aut amygdalinum inftillato.

Si lapilli,aut alia quædam in aurem inciderint.

Si lapillus aut faba, aut aliud quiddam in aurem incidat specillum lana inuolutum in resinam terebinthinã, aut glutinosum aliquod intingito, ac vbi in aurem inieceris, leniter protrahito, ac sternutametum excitans, os, & nares obturato. Nam spiritus intentione, quæ ita fit, id quod intus impactum est, expellitur. Hoc autem continuè facito, diligentia adhibita, vt q̃ primum eximatur. Sin autem neque sic exciderint, inflammatione oboriente conuulsiones sępe comitantur, vt etiam ęgri de vita periclitenť. Quare oleum quoq; tepidũ frequenter infundere oportet: sic enim locis inflammatione liberatis id qđ insidet, facile eximeť. Ac vbi inflammationes solutę fuerint, mulsã eluere aures confert. Quippe id qđ incidit, subinde ꝑ humorẽ explicatur, & volsella prõpte extrahitur. Iam nõnulli fistula auri imposita ore exuxerunt, eoq; modo attrahentes eximere potuerunt, Ante oĩa verò oleo tepido sternutamentis, vt dixi, & mulsa vtẽdum est, vbi enim sic nos egerimus, facile etiam specillo, & quocunque tandem prędictorum voles, ex alto id ꝙ inhęreret, educetur.

Aduersus aurium vermes.

Vermes aurium corrumpit quidem & oxelęum si instilletur, & capparis succus, simili modo etiam calaminthę succus, siquid aliud omnem dolorem, cum instillatur, mitigat, Item verattum album aurium vermes tollit, si cum vino lęuigetur instilleturque. Aliud. Absinthio decocto ex vino aurem eluito, aut marrubio, & centaureo similiter, ad hęc scammoniã aceto solutã, vel absinthij succum, aut sulphur, nitrumq; cum raphani succo instillato.

De aurium doloribus ex defluxione, quæ catharos appellatur. Cap. 7.

HOc scire in vniuersum, & cauere oportet, ne subito in doloribus, qui ob defluxionẽ eueniunt, parti remedia adhibere festines. Nã pręterquã ꝙ nihil iuuant, etiam magis adhuc materiam attrahũt, & vt copiosius ad affectas particulas post cõcoctionẽ feratur, irritãt. Quare in eiusmodi, & lauandum est, & cucurbitulis in occipitio

occipito vtendum, maxime si etiam grauitatem circa caput, & ruborem in facie sentiant, adhęc si æger vinum bibere soleat. Sin autem nihil horum extiterit, verum corpus siccum, & glacile sit, influxioque acris, victu vtendum crasso temperatoque, otio & quiete, magis autem balneis, & ijs quæ somnum inducunt, quorum in numero est medicamentum a papaueris capitibus Diacodyon dictum, quod humores acres, si quid aliud, concoquere, crassiores facere & contemperare potest.

Si sanguis ex auribus profluat. Cap. 8.

Qvod verò sanguinis ex auribus profluuia fieri cōtingat, & pericula quædam interdum comitentur, idque non ratione Crisis, hoc quoque in morbis valde multis videre licet, præsertim capite robusto, & materiam foras propellente, quemadmodum etiam natura hoc per nares, & alias quasdam particulas facere cōsueuit. Si igitur post concoctionem id spectaueris, naturæ impetus prohiberi non debet, quoniam ægri salus est, vbi hoc ipsa tentauerit. Quod si vires interim deijci multa vacuatione orta, aut alias periculum inducente cōtingat, tunc ægro succurrendum est, & immoderatus sanguinis cursus reprimendus. Sunt autem multaque hoc efficere possunt, & precipuè hęc.

Medicamentum quod sanguinis profluuium reprimat.

Rubi & gallarum aceto incoctarū succū auri infundito.

Aliud ad idem.

Succum perdiciadis tepefactum infundito.

Aliud ne sanguis in auribus coeat in grumos.

Porri succum cum aceto mixtum frequēter infundito.

De surditate. Cap. 9.

AT si auditus in totū offensus fuerit, quā Comphosin Gręci noīant, nos surditatē, ac quibusdā sanè ipsa sine febri, quibusdam verò ēt cū febri superueniat, quę ex bilioso quidem humore impetum ad superiora capiente, accidit, hęc facilius curationem recipit, aut vētre naturaliter, moto, aut medicamento ægris dato, qđ biliosum

biliosum humorem vacuare soleat. Quæ verò ex viscosis crassisq; humoribus ad aures decumbentibus generatur, vt in Lethargis, Cataphoris, Cephalęis diuturnis, alijsq; affectibus accidit, ea omnis difficulter solui potest, & ęgri magna parte ei cõmoriuntur. Valde igitur affectui resistẽdum est, initium faciendo ab imi ventris purgatione, quæ petetur ex oxymelite Iulianio dicto, & Hiera frequentius autem ex salibus qui recipiunt euphorbium, vel qui a nobis parari solent. Videntur quidẽ humiles, & simpliciores, verum magnas vires obtinent etiam ad alia multa efficaces, habet autem ipsorum compositio in hunc modum.

Halatium, quod est Medicamentum ex sale.

Ammoniaci drach. duæ, piperis drachma vna, euphorbi drachma, * dãtur pro viribus scrupuli quatuor, aut sex ex ouis, aut mulsa, aut olere, aut quomodocunque ipsos exhibere velis. Vtiles sunt vertiginosis quoque, & quibus menses retinentur. Vbi iam ventrem inanjueris, tandem etiam ad ea transito, quæ saliuam per os educunt, item ad ea quæ per nares humores prouocant, & extrahunt, Errhina dicuntur, nec non ad ea quæ sternutamenta ciere solent.

De apophlegmatismis.

Hi prę stãtissimi sunt apophlegmatismi, qui ex herba pediculari, & sinapi constant, si ex eis fiet gargarizatio.

De ijs quæ sternutamenta mouent.

¶ Ex sternutamenta mouentibus, ea conueniunt quę ex pipere, struthio, nobis dicitur herba lanagia, veratro albo, herba rebunculo, pari portione cõstãt. Quæ autẽ naribus infunduntur, ex ciclamini succo, & melle commixtis, sunto. Aliud. Probè facit etiam puluis hic per arundinẽ inspiratus, ista recipit, cumini succi drachmas octo, iridis drachmas quatuor, nitri rubri drachmam, elaterij drachmam. Trita in læuorem naribus inspirato. Nam caput copra infestatum egregiè leuat. Iam aures etiam bene purgat medicamentum, quod ex centaureo, colocynthide & veratro conficitur, si naribus infundatur.

Ad grauem auditum & surditatem.

Veratri nigri, castorei singulæ drachm. Aceto exceptis vtitor. Conueniunt autem his etiam quę superius ad grauem auditum, & obstructiones dicta sunt. Talia verò habētur etiam quæ ex succis, nitro, & cedria componūtur. Præterea succus chamęleæ efficacissimus existit, & ad maximas surditates cōprobatus. Quod si affectus ꝑseuerat, vomitu quoque vtendum, qui ex veratro moueri solet. Post euacuationes, vomitus, medicamenta, quæ per nares mouent, item quę affectis partibus imponūtur, etiam exercitationem per equos adhibeant, pręsertim eā quæ curiu obiri solet, & loca mutent, deligito autem maritima potius quam mediterranea, & balneas naturales dulcibus p̄ponito, harum inopia confert etiam in marinis aquis corpus abstergere. Adhęc caput p̄sertim quibus graue est, & repletum, exiccare salubre est, prætereà hirudinibus, sinapismis, & cutis perfricatione vtendum. Quidam verò nō solum hæc, sed etiam arteriæ incisionem postea adhibuerunt, extrema tubicinalis calami parte in auris meatum imposita, ita modulati sunt. Alij verò per magna tintinnabula insonuerunt, ac alij alijs machinis excogitatis vsi sunt. Nam in magnis affectibus, etiā si multa remedia nihil notatu dignum facere videantur tamen excogitanda sunt, nec labor ad succurrēdum detrectari, nihilque omitti debet. Pleraque enim nō raro p̄ter opinionē succedunt.

Balineæ naturales surditati faciunt.

De parotidibus, Cap. 10

Aurium effectus iam persecuti deinceps opportunè de parotidib. agemus. Scire igit̄ nos oportet plurimas parotidum esse differentias q̄dā enim ipsarum, rōne Crisis cōcoctione apparente, fiunt, q̄ neq; prauè, sed potius curatu faciles existunt, multosque magnis periculis liberarunt. Aliæ verò ex copia cruda cōtingunt, q̄ naturā grauāt, simul & nōnihil irrritāt. Quare etiam procedente tempore periclitātur, & medicis multa tentātibus vix ad suppurationem, aut cōcoctionem perueniunt: Accuratè igitur inspici debet, tum qualitas, tū quātitas materiæ influentis & Parotidas excitantis. Nōnullæ

ſiquidem ipſarum ex copioſo humore calidiore, & bilioſo, vt nonnullæ rurſus ex craſſiore & frigido genetantur. Ex his ipſis rurſus, quæ quidem ex copia calidiore conſtituũtur magnos quibuſdã, & vehementes cruciatus inducunt quæ autem ex ſubtili, eryſipelata, neque grauantes, neque meatus arctãtes, quæ autem a craſſiore ſanguine originẽ traxerunt, grauant. Quæ autẽ a magis melancholico prouenerunt, neque ruborem habent, neque dolorem: adeo ipſę inferunt, tumorẽ ſcirroſum, quẽadmodũ laxũ tumorẽ, qui oedema dicit̃, repræſentãt, quæ a pituita ſunt excitatæ Q̃m igit̃ ipſarũ qualitas, quantitaſq; diuerſa eſt, diligẽter eã inſpicere, & ſic ad curationẽ congruam venire expedit.

Curatio parotidum, quæ a copia ſanguinis conſtituuntur.

Incipiamus igit̃ a Parotidibus, quæ a ſanguinis copia generantur. Quando itaque ex tali humore conſiſtũt, neceſſe eſt tumores magnos. & rubros apparere, doloreſq; euenire continuos, vehementes, & periculoſos. Antequam igitur vllã curationẽ parti adhibeas, ad ſanguinis miſſionem procedẽdũ eſt. Qui enim nulla vacuatione pręmiſſa, ſtatim ad inducẽda cataplaſmata trãſierũt aut ad aliud quod diſcutere, aut extrahere Parotidas põt, cuiuſmodi ſunt, quæ ex fermento & viſco parantur, hi manifeſtò autores extiterunt, cur ægri ſtrangularentur. Quare ſi nihil aliud in Parotidibus ex craſſioris ſanguinis copia conſtitutis impedit, ad ſanguinis miſſionem venire oportet, atque ita cum bona fiducia offerre qualecunque medicamẽtum, quod affectui conuenire exiſtimaueris. Parotis ex ſanguinis copia.

De cataplaſmatis.

Cataplaſmata igit̃ in maximis dolorificis inflãmationibus cõueniunt, quæ ordeacea farina ſemine lini conſtãt. Sin & duritics q̃dã fuerit, ficus ſiccas, adipẽ ſuillum, & Lapathũ adijcere oportet. Cõſtat aũt cataplaſma coq de bere ex iure fœnugręci, chamemeli, altheę & ficuũ ſiccarũ. Tribus diebus poſt cataplaſma inductũ, emplaſtro, qđ ad Mnaſeum autorem refertur, admodum lenienti, & ad ea quę in ſcirrum induruerunt, diſcutienda, emolliẽdaſq;

durities bene efficaci, vtitor. Hæc aũt recipit, Ceræ librã, axungiæ porcinę libram colophoniæ vncias ſex, argenti ſpumę libras duas, vini lecti heminas ſex. Paratis vtitor Non minus autem hoc quoque medicamentum quam prædicta valet, habent autem in hunc modum. Terebinthinæ, libram, maſtichè, cerę, ſingulorum vncias tres, olei gleucini, & myrtei quod ſatis eſt. Medicamentum in aquã marinam conijcito. Optimè facit etiam medicamentum quod ex melle conſtat, per ſe, & cum Pſyttacio, pari modo etiam peonia in ſuperficiarijs parotidibus, & quæ ex ſanguine originem trahunt. rectè adhibetur, verum in ijs que altius delitefcunt & in quibus cutis eſt dẽſa, craſſiorque materia, ſi nitri paulum, & dracunculi radicem cataplaſmati iam dicto admiſcueris, pręſtantius adhuc, magiſque diſcutiens medicamẽtum efficies, quemadmodum ſi ammoniacum adijcias.

Curatio earum in quibus tumor eſt ſcirroſus.

In quibus magna q̃dam durities apparet, aut picem liquidam, aut ſeuum taurinum, aut hircinum, aut vitulinũ, aut ceruinum, aut bdellium, aut ſtyracem cõtinuè addere expedit. Hæc enim omnia duros ſcirroſoſq; tumores diſſipare, & emollire poſſunt. Deligendum igitur ex his eſt, ꝙ vnicuiq; cõpetit. vbi tumoris diſcutiẽdi, molliendiq; ſpes eſt. Ceterum oleum, quod parotidibus ex frigido ſubortis & durioribus ſuper accommodabitur, aut irinum, aut ſycionium eſto, quemadmodũ rurſus calidioribus roſaceũ aut chamemelinũ, Clarum verò eſt calidiora medicamẽta melius adhiberi, vbi febris nõ adeſt, etiam in diuturnis affectibus, qualia ſunt tum Ariobarzanũ, tũ Diaſtruthiu appellatur, quorum deſcriptiones vobis ſubieci, ne eas aliunde conquirere cegeremini.

Emplaſtrum Ariobarzanium ad ſcirroſos affectus efficax.

Spumę argenti libras tres, & ſeſcunciam, ceruſę librã, & ʒ vncias quinq; ʒ, aquę ʒ marinę ʒ vncias * viginti quinq; olei veteris ſeſquilibram, buccinorum combuſtorum vncias * ſeptem & ſemiſſem, cerę ruſę vncias nouem, terebinthinæ

* In alio, vncias quindecim.

rebinthinę vncias sex, thuris vncias tres, & scrupulos tres cum dimidio.

Medicamentum Diastruthiu ad eadem.

Herbę lanarię quę struthion gręcis dicitur, vncię quatuor ammoniaci suffiminis vnciæ quatuor, spumæ argenti vncię quinque, resinę piccę libra, cerę libra aristolochię § rotundę § vncię quatuor, galbani vncię quatuor, squamę ęris totidem, mannę thuris vncię quatuor, aceti scilliticispeminę tres, olei veteris sextarij quatuor. Oleũ, argentih, umam & acetum coquito, dum manus non inquinent deinde lebete humi posito adijce herbam lanariam, ammoniacum, squamam, & galbanum, deinde rudicula agitans, adiungito mannam thuris, & aristolochiã, coquitoque donec in crassitiem coierint. Lebete autem ab igne sublato, moueto. Quidam acetum postea superfundunt. Hoc medicamẽtum confert parotidibus, & pręcipuè strumis, auxilia ur etiam scirrosis, durisque condylomatis, neruorum vulneribus, incipientibus panis, visceribus scirro induratis, & stomachi abscessibus, tophos dissoluit, in summa medicamẽtũ est multis accomodatũ.

Quomodo tumor in pus conuerti notetur.

Si tumor nihil quod notari possit, imminui ex medicamentis, & cataplasmatibus discutiendi facultate pręditis appareat, sed etiam dolor perseueret, necesse tandem est, vt ad ea quę suppurationem excitare, & materiam possunt concoquere, digrediamur, id autem præstat cataplasma, quod ex farinę polline confit. Lapathum & axungia porcina in hydrelęo coquuntur. Porro materiam in pus iam mutari, inde tibi innotescit, quod rigor præter rationem, & febris nunc oboriatur, quę prius non erant, dolorque maior vrgeat. Postquam igitur in pus transierit, materia mutata, tunc etiam magis non modo cataplasmatis, sed etiam medicamentis, quę puri generando sunt idonea, vtendum est. Ex simplicibus igitur ad huiusmodi apta est & aqua tepida, continuè per fotum adhibita, nunc quidem per se, nunc autem cum sapa

magis adhuc proficiet, quinetiã triticea farina his incocta prodest, similiter & halicę farina, sed in humidis magis tumoribus, eadem ratione etiam panis purus plusquam sordidus præstat. Item pix leuigata ex oleo, adeps vitulinus, & suillus absque sale confecti prosunt. Nã qui salis participes sunt, ad discutiẽdum magis valent. Sunt autem aliæ quoque non pauca simplicia, quæ suppurationi conferũt, verum ad composita transire commodius est. Multa itaq; sunt etiam alia cataplasmata, quæ ex farinæ polline parantur, sed nullum præstantius eo quod a nobis confectum est. Recipit autem * axungiæ libram, oua anserina quatuor, sapæ vncias quatuor, farinæ pollinis vnciam. Hæc probè læuigata, & in panniculum illita applicato, cõtinuè immutans. Ego autem, vbi farinæ pollinem cum sapa & axungia coxissem, ac postremo oua adiecissem, multo leuius medicamentum effici. Insuper hoc quoque medicamentum probè, quod sequitur, adiuuat, vt celerius fiat suppuratio, & humores crudi, coctionisque expertes concoquantur. Idem etiam humores in pus cõuersos extrahere consueuit, quin & humorem insidentem per tenues, & a visu remotos meatus latẽter elicere, vt cicatrices postea tenues, & quodammodo obscuræ appareant.

* In alio libram.

Hæc autem recipit. Fermenti libram, ceræ vncias octo, * apochymatis vncias quatuor, salis communis vncias quatuor, galbani vnciam, * salis floris, piperis, singulorũ vnciam, seui taurini vncias quatuor, saponis gallici vncias tres, resinæ picæ * libram. Hoc medicamentum ita præparatum non solum Parotidibus, sed etiam alijs abscessibus accommodatur, vbi affectum vtriusque indigere putaueris, nempe vt humores in pus iam mutati excernantur, qui autem mutari non sunt, concoquantur. Aliud. Eadem quæ hoc, efficere potest etiam medicamentum, quod cuminum recipit, cuius scriptura ita habet. Farinę ordeaceæ tenuis admodum vncię viginti septem, salis cõmunis vnciæ quinque, picis vncia, cerę * vnciæ nouem, nitri, cumini, * resinæ frictæ, singulorum vnciæ quinq;, olei vnciæ octo

* In alio, vncias quatuor.

* In impres. greco, vnciæ.

* In impres. græco quinque.

althea

althee vnciæ * quinque, cremoris ptisanæ libra, cremoris seminis lini * libra. Arida vino in leuorē redigito, & quæ liquari possunt, ipsis superfundito, cremoribus autem seminis lini & ptisanæ diligenter coctis, vt non adurantur, medicamento hoc cum fiducia generatim vtitor in parotidibus, alijs abscessibus. Et enim maturat discutit, rumpit, conglutinat celeriter, & dolentia lenit.

* vn. duæ
* In alio, semuncia.
* In impress. vncia.

Aliud medicamentum ex farina polline, quod Diagyrios dicitur.

Bene facit etiam medicamentum ex farinæ polline, quod hęc recipit. Adipis porcini vncias sex, cerę vncias duas, ouorum duorum albumina, mellis tantundem, farinæ pollinis quod satis est. Ceram primum cum adipe liquefacito, deinde vbi soluta fuerint, tepefacta ouorum albumina moderatè adijcito, ac melle pilæ indito probè subigito, atque ita paulatim farinam vsq; ad mediocrem crassitiem, & ea quæ soluta sunt, superiniicito, rursusque diligenter tritis sic cum fiducia vtitor, illinitoque, valde enim discutit, lenit, rumpit, purgat, & in totum abolet, facit etiam angina detentis.

Aliud medicamentum diasericos.

Ad eosdem affectus valet etiam medicamentum quod ex serico paratur, hæc autem continet. Serici libram, olei heminas quatuor, quod est sextarij dimidium, coquito dū manus non inquinet, ad multa efficax est medicamētum ne contemnas simpliciū vtilitatem. Iam id quod a nobis paratur medicamentum ex melle, conducit, si cum superiori Diasericos misceatur, vt partes quinque sint medicamēti Diasericos, duę autē eius quod ex melle conficitur. Interdum verò etiam per se positum proficit, est enim in multis comprobatum, habet autem in hunc modū. Lixiuij primarij, hoc est, piliariorum vncias sex, corticum nucum vncias duas, saponis gallici vncias sex, aphonitri albi vncias sex, mellis vncias tres, olei veteris libram, cerę vncias tres, terebinthinę vncias septem. In alio rursus inueni ouorum septem albumina, hoc dissoluit, squa-

mas educit,& multis est vtile. Hęc sane moderatis inflammationibus conueniunt, in quibus dolor vehemens multusque non vrget,& tumores rumpere cogitamus, neque calorem magnum excitare oportet.

De parotidibus quæ ex biliosa fluxione nascuntur.

At si Parotidem ex tenui feruentique sanguine,& in biliosam naturam conuerso generari contigerit, id quoque tum ex alijs multis, tum nihilominus inde licet cognoscere, quod tumor sit rubicondior, igneus, erysipelati persimilis, ęgerque videatur tanquam ardere, & tāgentes manifestam caliditatem percipiant. In his igitur ea quę ouis, chamęmelo,& sapa constant admoueri debent, quę in febricitantibus parare consueui, item ceratum febribus abolendis efficax, Ambrosia dicitur, cuius compositio hęc est, Croci scrupuli quatuor*, spumę argenti vncia, * rosacei, cerę, singulorum vncię * tres, adipis porcinę vncię duę, mellis vncia, cremoris seminis lini quod satis est. Hoc quoque medicamentum calidis affectibus opitulatur, scriptura eius ita habet. Cerę vncię quinque, olei chamæmeli vncię duę, semis, rosacei tantundem ouorum lutea septē, farinę fabaceæ* quatuor, Paratis vtitor.

Ambrosia ceratum.

* In alio scrupulus.

* In impres. quinque.

Aliud præstantissimum ad idem.

Altercum, lapathum cum axungia lęuigata obducito, bis die, aut ter immutans. Aliud. Cerę vncię * sex, colophonię vncię sex, olei, foliorum perdiciadis, singulorum vncię sex, oleo paratis vtitor. Iam psyllium quoque per se coctum,& applicatum proficit, nonnunquam ouis adiectis, quin etiam medicamentum Diachylu confert, quod hęc recipit. Argenti spumę leuissimę libras * quatuor, olei, cerę purę, singulorum libras septem, cerę Tyrrhenicę libram, resinę piceę vncias quatuor, succi psylli libras tres, succum psylli ita parabis Psyllij vncias tres in aquę fontanę libras sex conijcito,& die pręcedenti aqua macerato, insequenti igne vehementi coquito, donec iuris hedini crassitiem habuerit, & acceptum percolato, quicquid subsederit, cito enim coalescit, deinde rursus in

Impres. codex, vn. vna ī alio, quatuor.

* Duę, in alio sex.

* Vnc, quatuor, ī alio, libram.

lebetem

lebetem recipito, iterumque percolato. Atque ita calefaciens parato, donec trium librarum pondus receperit, deinde sic argenti spumam per se leuigatam habeto, postea in vas ęreum cū oleo & succis inijcito, mouetoque, lento igne incoquens vsque ad spissitudinem, quę manus intinctas non inquinet. Inde humi ab igne positis ceram & resinam piceam immittito, ac vbi non amplius inquinauerint, sublata in pilam defundito, & rudicula emollita, exceptaque in pelle reponito, ac in quibus visum fuerit, vtitor. Optima etiam sunt cataplasmata, quę ex palmulis, mica panis, luteis ouorum, glaucio, croco, & farina hordeacea conficiuntur. Etenim concoquunt, etiam si quę durities igneę inflammationi coniuncta inueniatur. Nonnulli sanè ijs quoque vsi sunt, quę solanum recipiūt, ego verò huiusmodi auersor, quemadmodum & illa, quę alumen, & aliud quid astringens continent, quippe materiam in alto non sine periculo repellunt.

At *Parotidas œdematodes*.

Ad Parotidas ex pituita prouenientes, quę nihil habēt dolorificum, aut renitens, digredi tempestiuum est. In his igitur competit terra Cymolia inducta, & lapathum iniectum, ita nimirum, vt prius butyro inungatur. Itē calx lota inuncta probè tumores Oedematodes discutit. Adhęc erui cum melle applicati, aut mulsa valde siccantem discutientemque vim obtinent.

De *victu*.

Victu congruo maximè, & subiecto affectui, causęque eius effectrici accōmodato, in primis vtantur. Nā in Parotidibus, quę ex bilioso humore concitantur, tēperatus victus, & refrigerans cōuenit. Cremor itaq; his expedit, pręsertim per initia inflammationis, cū adhuc est dolorificatum ptisanę, tum halicę, & similaginis insigniter decoctę quemcūq; ex prędictis cremoribus ęger assumat. Similiter etiam ouorū lutea his idonea sunt, maluęque caules. At inflāmatione declinante, etiā pisces saxatiles, pulli columbini, & gallinarū cohortalium alæ cōdudunt. Eisdem

etiam

etiam in alijs Parotidis differẽtijs ægros vti oportet. Qui autem sine febribus existunt, inter initia si pisciculum, aut Aphratum, aut columbum assumpserint, nihil offendẽtur.

De narium affectibus. Cap. 2.

TVmores quidẽ præter naturã Polybi naribus obueniũt, vlcera verò Ozenæ, necnõ excretiones naturæ cõtrariæ, quas aut critica febrium solutio, aut copia, aut venæ eruptio excitat. Primũ igĩt de Ozena dicturus sum, quæ ex acrium putridorumq; humorum colluuie procreantur, qui si acres tñ existant, vlcera curatu difficilia, non tamen grauiter olentia contrahere solẽt.

Ozena.

Curatio sanè vtriusq; huius vitij Ozenæ & Polypi est cõmunis, nẽpe caput primum resiccare, eique robur adijcere. Cõstat enim hæc ex eo propter humorum malignorũ redũdantiã naribus influere. Quomodo autem caput totum corroborãdum sit, ne quicquam ex ipso superfluum infernis partibus influat, subinde comprehẽsum est. Cum igitur caput validum, robustumque reddideris, tunc ipsis naribus remedia applicabis. Itaq; capiti prius deraso emplastrũ ex salicibus, aut Barbaram, quod bitumẽ & picem recipit, maximè à Galeno, aut certe à nobis probatum imponito. Item optimũ quoque est, quod ex anemone conficitur, adhæc etiam proprium medicamentũ, quod ex cochlæis in hunc modum paratur. Myrrhę, thuris singulorũ vncia, cochleæ integræ, quæ petris adhærescunt, numero quinq;. His in pila tritis, cerã & albumina ouorũ duorum addito, commiscetoque, ac medicamentum capiti cũ linteo diebus nouem continuis inducito, & si malis humoribus sit infectum, tertio id adhibeas, posthæc parti remedia induces.

Medicamentũ ex cochlęis,

Malorũ punicorũ tria sunt genera, austera, dulcia & acida, quæ adhuc recentia sigillatim contũdere oportet, totaq; accuratè cõfringere, vt succus ab ipsis exprimi possit, quẽ vbi modicè decoxeris, si liquidior paulo appareat stanneo vase repones. Quod verò crassum ex ipsis solidũque

Malorum punicorũ genera tria.

que reliqueris, rursus in pila exquisitissimè contundes, vt iterum possit læuigari, ac collyria inde fingi, quæ narium eius qui curatur, meatui accommodentur. Demittentur autem in narium meatum, in quo Polypus delitescit, & citra rosionem, dolorisq; consensum, quem acria medicamenta efficiunt, longioris temporis spacio ipsum abolebunt. At si humidior molliorque Polypus tibi appareat, maioré portionem ex austeris malis, punicis iniicias, si durior, ex acidis. Quoniam verò molestū est perpetuò collyrium sustinere, licet etiam quādoque intermittere, atq; interim succum antea expressum in nares infundere, simulq; ore hiante illinire, qua parte palatum versus nares perforatur, pinna, aut specillo lana inuoluto. Ex aridis medicamentis noui quandoque diphrygi polypum citra rosionem longiore tempore consumptum. Ad hæc non vnū genus pulueris existit, sed etiā quod ex quatuor metallicis componitur, chalcanto, chalcitide, ære cremato, & mysi. accipias hæc æquali singula pondere, & seorsum teras ex aceto, postea omnia simul misceas, ex vino subigens, donec glutinosum fiat medicamentum ad mellis spissitudinem. Deinde in ollam recētem conijcias, quam operculo imposito, lutoq; oblitam in furnum demittas, vt in carbones illa redigantur. Furno exempta cum vino teras, atq; iterum similiter torrefacias, redigasque in puluerem, eumque reponas, & cum necessitas postulat, vtaris. Hic puluis Polypos admodum inueteratos consumit. Nec parū cōfert ipsis & prædictum collyrium, quod ex malis punicis componitur, aridum minutissime tritum, & inspiratum, aut nucleo specilli impositū. Atque hæc omnia maximè facienda, ne vnquam affectæ particulæ medicamentum desit, facile enim ob fluentem humoré eluitur. Quéadmodum igitur in lippientibus, ita in his quoque perpetuò medicamentum imponere oportet, lauari autem debēt ex succo prædicto, aut vino. At si qs eunuchus nullū medicamentū adferri sustineat, sed ab omnibus irritet, rosas siccas contusas tretasque cribro, diligēter impones,

Polypus humidior molliorq;.

ac citra rosionem pariter, & mirificè operabuntur. Verum sæpè adhibenda esse ista medicamenta constat, lauandaq; studiosè ex succo nuper dicto. Porro vlcera narium pastillis curabis, quales sunt Andronius, Passionius, Polyides, aut Bithyniu aut is quem ego cōposui, interim ex vino dulci ipsos diluens, interim austero, nunc ætate mediocri, nūc veteri, alias ex aceto, aut vinoso, aut simplr acido, aut ēt acri admodū, vetusto, vsu medicamētorū ab affectuum accidentibus ꝑm prędictas indicationes inuēto. Cùm opulētus quidā merogaret, vt medicamentū quod in Ozonæ curatione adhiberem, esset odoratum, hedychroo dicto vti cogitaui, falerno veteri ipsum diluens, ac mirum est, quam cito affectus sanitatem receperit. Hedychroi autem confectio explicata est in Theriacæ antidoti descriprione, quā Galenus memorię prodidit. Iam emplastrum ex pipere albo, & oleo rosaceo solutum, & naribus illitum omnia vlcera mirabiliter persanat. Liquet autem in huiusmodi affectibus, considerata cuiusque corporis natura, sanguinem, si nihil impediat, mittendum esse, nec non medicamentum purgans offerēdum. Cęterum victus ratio quoque obseruar debeat, & caput radi, siccariq; medicamentis, & pituita per os educi.

Ad sanguinis profluuium ex naribus.

Platani pilulas colligēs in vmbra sic ato, vbi siccaueris easdem, substernito quandam tunicam asperam, exrremitate fricata, sin minus in quadam pilis structa fricabis, & semē pilularū proijcies: albuginem autem colligens in vase fictili recenti reponito, cum vsus exigit, lanuginē platani impositam fistulæ arundinaceæ, cui geniculi sint adempti, insculpta autē sit, qua parte imponitur, ægro reclinato, naribus inspirato, ac statim sanguinis profluuiū sistet. Aliud. Chalcanthum diligēter tritum reponito, in vsu carptum linamentum in medicamen intingens, naribus demittito. Aliud. Spōgiam nouam pice liquida imbutam comburito, hac illitum linamentum naribus immitto. Aliud. Putaminis oui triti pars vna, gallę Asianæ pars vna, linteum

decocta,

decocta totũ aqua infundẽs,& puluere ipso inuolutũ naribus inseres. Adhæc puluis Xanthos dictus, quo ego vsus sum,Chalcitidis combustæ drah.centũ, chalcanthi cremati drach.quinquaginta,misyos cremati drach.viginti quinque,æris vsti drach.duodecĩ semis. Terito & vtitor. Aliud Mirrhę,misyos Cypri,singulorum drach.septem,chalcanthi drach.septem,corticum pini,squamæ æris, manne thuris,singulorum drach. quatuor, ęris cremati, chalcitidis, singulorum drahmæ quindecim, calcis viuè drach. octo, gypsi torrefacti drach.quatuor. Terito & vtitor. Aliud Stybis,chalcitidis, singulorum drach. sex, mannę thuris drach.duæ,resinę frixe drach.quatuor.In puluerem redigito.& vtitor.Quod si in naribus pessimus sit dolor,mirrhæ acacie,stybis singulas drachmas,teres,cernesque,melle cocto addito. Ex his extremas nares, vel cartilagines sibi conglutinant,qui medicinam non recipiunt, vt odor fœdissimus obtundatur.

Ad liuores faciei. Cap. 12

LIuores faciei meliloti & fœnugręco decocto fouebis,post fotum,collyrio Diarhodon illines.Ad recentes autem liuores cataplasma ex farina fabe cũ melle induces.Liuores porro cum inflammatione,aqua calida fouebis, & cataplasmate ex lenticulis decoctis obducens.

De dentium affectibus ex Galeno. Cap. 13

DEntium affectuũ alij sanè omnibus euidẽter apparent,quẽadmodum cum perforati fuerint,aut nigruerint,aut atriti sint,aut neq; frigida,neq; calida sustinẽt sed vtrunq;,aut alterũ solũ dolor aliquis ipsos inuadit,alij verò non apparent in ipsis manifesto,sicuti quum æger ipse sentire se dolorem affirmat,qui in alto dentis corpore oboritur. Aduersantur enim nonnulli,dicentes dentem,quũ os sit, citra dolorẽ affici,quos admodum cum lima excessus ipsorũ præsecare cogimur, aut ob aliam quampiam occasionẽ,de quibus paulo pòst tractabo,nunc enim citra rationalem naturalẽq; demon-

strationem

ſtrationem cogito ijs atteſtari, qui dentem ipſum dolere pronũciant. Etenim ego quoq; dolorem paſſus, mentem diligenter adhibebam, ceu qui iam prius de hac cõtrouerſia audiuiſſem, ſentiebamque manifeſto dentem nõ modo dolere, ſed etiam pulſare, carnibus inflammatione obſeſſis ſimiliter. vnde etiã admiratus ſum, an hic quoque affectus, quem vocamus inflammationem, in dente qui lapideam duramque ſubſtantiã obtinet, poſſit oboriri. Quinetiã alio tempore dentis dolore affectus, palã perſenſi, nõ ipſius dentis, ſed gingiuarum eſſe dolorẽ, idque cum inflãmationem experirentur, vt citra compreſſionem dolerẽt imo & vicinitate dentium, cum duri ſint, augeſcere dolorem ex compreſſu deprehendi. Itaque ceu vtrunque ſenſum expertus, alium ſane in gingiuis, alium, verò in ipſa dentis ſubſtãtia manifeſtò noui, & atteſtor ijs qui dentes ipſos nonnunquam dolere dictitẽt. Præterea nerui quidẽ dẽtis radici inſeritur, dolorẽ excitari interim, rationi cõſentaneũ eſt, quanquã idem neruus imaginationem cõfuſam, incertamque multis præbeat, quaſi dens ipſe doleat. Etenim & hoc manifeſtò mihi accidiſſe depæhendi, & qđ exigua adhuc doloris pars dẽte exempto permanet, id ob nerui inflammationem contingit, qui leuatur duntaxat inde, quod non amplius tendatur, a commiſſurá, qua oſſi tẽdenti inhæſit, liberatus, reſpirationemque nonnullã habeat, & ꝙ medicamina quæ adferentur, attingat. Gingiuis enim ex inflammatione dolentibus, præſentiſſimum eſt medicamentum oleum ſycionium, ſi in ore calidum contineatũ, ſit autem recens, nam vetus nihil auxiliatur. In duplici id vaſe calefacito & vtere, nam ſtatim gingiuarum inflãmationes diſcutit. Alia igitur medicamenta aſtringẽtia adhiberi debent, quæ reprimant, aut certe, quæ diſcutiant.

Dentes ipſos dolere.

3.

De dentium dolore.

Dentium dolorem gallæ ex aceto acri decoctum, & in ore calidum retentum adiuuat aut halicacabi radice cocta cum aceto & galla. Similiter etiam teda ex aceto cocta, adhæc tithymali radix in vino vſque ad dimidias decocta,

decocta,nec non alterci radix oxymeliti incocta,ac in ore qua parte dentes dolent,retenta. Pręterea quam primũ leniunt dolorem alleorũ nuclei quinq;,thuris masculi oboli tres,myrti ramusculorum fasciculi duo. Hos folijs,adẽtis priuatim terito,similiter & alia & thus, deinde hæc simul in recentem ollam conijciens infundensque aceti heminam coquito,tedacea rudicula cõtinuè agitãs,quo vsq; ad dimidias peruenerint,& sic tepidis vtitor. Oportet aũt liquorem medicamenti supra locum dolentem diutius tenere,idque tam diu fieri debet,vsque dum ille fuerit consumptus. Porrò maximis dentiũ doloribus,mirificè valet serpentis exuuium in cinerem redactum,quod ex oleo in mellis soluti spissitudinem cogens dentem purgatum,partesque omnes ambiẽtes circumlinito, & si dens cauus fuerit,intromittito. Item origanum cum nitro terito,ac puluerem gingiuis inspergito,ac mox cessabit dolor. Adhæc liquorem Cyrenaicum,& piper æquali pondere cum galbano denti imponito.

Aliud anodynum ad dentes dolore infestatos erososque, est etiam tussi efficax remedium.

Liquoris papaueris drachm. duæ: piperis albi triti cribratique drachma,mirrhę drach. duæ,styracis drach. duæ, galbani drachma,sapę ad excipiendum quod satis est,cõtundito simul,& in catapotia redigito,denti circumlinẽs, & foramini imponito.

Alia ad dentes molares compositio eadem hora dolorem finiens.

Piperis,pyrethri,liquoris tithymali,galbani,singulorũ drachma,læuigata galbano excipito, & foramini dentis erosi imponito. Aliud. Liquorẽ Cyrenaicum,aut radicem laserpicij,& galbanũ cũ pipere inserito,aut opium cũ galbano,aut opoponaca indito,inuoluitoque,ac iuuabis.

Alia Mylice,qua vtor.

Aluminis scissi drachm. quatuor,piperis albi drachmę duę,opoponacis oboli quatuor,soreos oboli quatuor,gũmi macerati in aqua drachm. duæ,ceræ totius põderis duplicata portio. In aqua calida dissolues cerã,& sic vteris.

Pastillus

Pastillus ad dentium dolores.

Alumiuis scisi drach. quatuor: piperis drach. tres, pyrethri drach. duæ: alterci succi drach. quatuor. Ex aceto terito, fingitoque pastillos, & in ore contineto.

Aliud ad dentes laxatos.

Gallæ drach. duæ & semis: mirrhę drach. duę: mali punici corticum totidem. Ex aceto vtere. Aliud. Ad laxos dentes nigrosq; fluxione tentatos. Gallæ drach. duæ: myrrhæ aluminis scissi, singulorum drachma: iridis drachma. Trita in puluerem redigito & vtere.

Aliud ad dentium relaxationem & gingiuas erosa. digito autem loca attinges.

Salis ammoniaci, aluminis rotundi, singulorum drach. duæ, mirrhæ drachma. In puluerem redactis vtitor.

Aliud ad dentium erosiones.

Cornu ceruini cremati, salis ammoniaci, singulorũ libra, mastichæ, iunci odorati, singulorum vnciæ duæ: piperis vncia, costi vnciæ quatuor, folij vncię quatuor. In puluerem redigito & vtere.

Aliud vt dentem digis apprehensum tollas, antea & probe purgatum.

Rosam, gallam, staphis agriam, alumẽ scissum, sulphur vjuum, piper longum, pari pondere miscebis, & redactis in puluerem cedrię vncias quatuor addito, cum cera denti superimpones.

Dentifri. Caleni.

Dentifricia Galeni.

Nonnulla ex dentifriciis, quæ ego cõposui, vsu probata, notaq; ad agẽdum generosa, visa mihi sunt digna, quæ literis mandarẽ, ac primum ea quę frigidis affectibus dentiũ medẽtur, siue ex frigidæ potu aq̃ immoderato, siue ex niue, aut niueis aquis siue fructibus pomaceis frigidis. siue alijs cibis quibusdã, & potionibus frigidissimis, siue ex humore frigido e capite in ipsos dentes influente contractis Itaque ex humore perfrigeratos vehemẽter adiuuat apophlegma-

phlegmatiſmus, hoc eſt medicamentũ pituitã per os educens. Deinde hoc medicamentum adhibebitur. nã ſi abſq; humoribus affliguntur, ſolo nũc commemorato medicamento curare oportet, vtique eo etiã poſt apophlegmatiſmum ſatius eſt, vt nõ ſolum noxium humorem euacuet, ſed etiam affectum ab eo contractum perſanet. Compoſitio medicamenti hoc pacto habet: Duæ herbæ, quarũ alia ſideritis, alia perdicias nominatur, ſic dicẽtur domi ſenſim citra ſolis obiectum, vt neque humidæ adhuc, neque ſiccæ exiſtant, ſed tantummodo vtantur; vt quam primum ad tundendum incernendumque fiant idoneæ. Corrumpitur enim facultas ipſarum, ſi plurimum fuerint aduſtæ: in alia autem ollula comburetur ſal foſſititius cum alumine rotũdo Attico melle ſubactus: deinde cũ alijs hæc mixta cõtundentur, & in creta probè tenui cribro rurſus contererentur. præſtantius enim erit medicamentũ, quanto exactius fuerit læuigatũ: vti autem eo oportet ſolos dentes fricando, vt gingiuæ non attingantur, niſi hæ fuerint flaccidæ: nam medicamentum vim habet ſiccatoriam idoneum ſanè eſt gingiuis humidis, contrarium autem ſiccis. Attamẽ radices dentium poſt gingiuas eo perfricare conuenit, quemadmodum etiam ipſos dentes. Cæterum eorum quæ ad huius medicamenti compoſitionem ſpectant, ralis eſt temperatura. Herbarum combuſtarum drachm. ſedecim: ſalis combuſti cum alumine drachmę vndecim. Sit autem herbarum æquale pondus antequam comburantur: ſal quadruplo alumen ſuperet, aliorum verò nullum vratur, arida iniiciantur, prout ſubſcripta habet temperatura: origani, comæ drach. duæ piperis drach. duę pyrethri drachm. duę: coſti drachm. tres: apij ſeminis drachm. tres: iridis illyricæ drachm. quinque: mentæ ſiccę drachm. duę: cornuceruini, aut caprę combuſti drachm. duę, ſeſeleos, hyſſopi ſingulorum drach. duę: ſi odorum ipſum eſſe voles, caſiæ, aut amomi drachmas duas miſceto: ſi regi præpares, cinnamomi drachmam vnam iniicias.

Ad mobiles dentes.

Callitrychi seminis vsti vncia: aluminis scissi & rotundi singulorum vncię tres: spicæ nardi vncię duę, folij vncia: piperis albi tantundem: pyrethri vncię quinque: contusis leuigatisque simul omnibus gingiuas vsque ad dentium radices attingito. ℥

FINIS LIBRI TERTII.

CAPITA LIBRI QVARTI ET APPENDICES.

ALEX. TRALLIANI LIBER QVARTVS,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

De Anginæ affectibus. Cap. I.

NGINA, Si quod aliud quoque vitiũ, acutiſſimus morbus exiſtit Nã ægros laquei funiſque modo ſtrangulare ſolet. vnde ẽt Grę-cis merito Synanche appellata eſt. Qm̃ igit̃ acutiſſimus eſt affe-ctus, & ſtatim mortẽ inducit, neceſſe eſt ẽt protinus ad curationẽ feſtinare. Verum cũ in omni re-cta curatione inter notionẽ præcedere oporteat, conuenit tũ ſubſtantiã ipſam affectus, tũ cauſas eius, tum dr̃ias, tum notas vnicuiuſq; cognoſcere. Ex veteribus igit̃ medicis antiquiores magna ex parte oẽm inflammationis circa gulam ſpeciem, ſiue intus, ſiue foris ſuffocatũ minet̃, Synanchen nominarunt poſteriores aũt inflammationẽ quadrifariam diuiſerunt: ac internam quidẽ muſculorum in ſuperiore gutturis parte inflammationem Synanchen vocabant externã verò Paraſynanchen: pari modo internam faucium, quę Pharinx dicitur, inflammationem, Synanchẽ appellabãt: externam verò Paraſynanchen. Quæ cum ita habeant, dicamus iam etiam curationẽ vnicuiq; ſpeciei conuenientem. Scire igitur in vniuerſum oportet, neque reprimentem ſolam medendi rationẽ, hiſce affectibus conferre, neque diſcutientẽ ſed miſtã requiri, & tpum ratione habita, alias repellentia, alias diſcutientia miſcẽda eſſe. Et ſi quidẽ morbi fuerit initium, & fluere adhuc materia videatur, tunc repellentia potius miſceri debent: ac in ſtatu, potiore ex parte diſcutiẽtia: in declinatione verò

Angina quatuor species.

ea,quę valentius diſcutiant. Qui enim ſola laxatoria ratione vſi ſunt,ſiue intus,ſiue foris,hi inſignium malorum autores extiterunt. * Vel enim ſuffocationem acutiſſimã intulerunt, vel inflammationem auxerunt, vt multis poſtea oboris ſymptomatis æger vix reſpirauerit, ſeruatuſque ſit. Non ſolum autem temporibus animum, ſed etiam facultati auxiliorum aduertere oportet. Etenim imbecilliora mollioraque medicamenta ijs qui teneriorem delicatioremque habitum obtinent, accommodatius quis obtulerit,nempe eunuchis,pueris,mulieribus, & horum ſimilibus:valentiora autem durioribus,& fortioribus corporibus. Etenim quemadmodum duriora corpora a refrigerantibus per ſanitatem affecta non ęgrotant, ita rurſus, vt in naturalem ſtatum reuertantur, valentiora neceſſario remedia itē requirunt, at molliori habitu prædita contrarium experiuntur: quippe imbecilliora medicamentorum auxilia citra noxam offenſamque tolerantia valentioribus autem læduntur, eo quod vires ipſorum non ferant. Quare diligenter attendendum eſt, vbi ſanè vires medicamentorũ remittere, vbi verò intendere oporteat, vt quod remedium adhibetur, contrarium quidem ſuperanti affectui,familiare autem & amicum ęgrotantis habitui fiat. Dicamus igitur iam quæ medicamenta ſimpliciora ſint & imbecillia, quę rurſus valentiora, item quando ipſis mixtis, quando rurſus ſynceris ac puris vti conueniat.

* Vctus exẽplarita, vt multi ex ipſis vix euaſerint alii periculum mortis incurrerint.

De medicamento quod a moris Diamoron Græcis dicitur.

Diamorõ. Simplicius igitur medicamentum ex mororum ſucco, & melle paratur,facitque ad incipientes tonſillarum, vuę faucium, & ſummatim ad omnem moderatam partium guttur ambientium inflammationē,præſertim in corporibus molli carne prędits,& candidioribus. Compoſitum verò non modo in principijs, ſed etiã in ſtatu inflammationis valet. Valentius autem magiſque diſcuſſorium efficitur,ſi myrrhã quoque receperit. Ac plęriq; inter initia ſic cum

ſic cum myrrha parant, præſtaret autem in ſtatu, quãdo & diſcutere, & concoquere oportet: tunc ſi etiam medicamenti Diabeſara, aut alterius quoque cuiuſdam antidoti diſcutientis paululum adieceris, multo efficacius medicamentũ reddetur. At ſi inflammationis feruor iã deſierit, durities autem quædam adhuc remaneat, tunc quoq; ſulphuris, & nitri momentum tali medicaminis miſturæ iungere conuenit: ac ad diſcutiendum diſſipandumque ſi quid craſſum viſcoſumq; in alto corporis hæreſcat, nitri drachm. ſex ſufficiunt: ſulphuris drachma vna. Quod ſi ægri roſionem non tolerent, ſed & ſtomachum imbecillẽ habeant, eumque ſubuerti medicamenti perũctione putent, in his nitrum & ſulphur vitare oportet, contẽtos ſola mixtura medicamenti Diabeſaſa, aut pulegio, & origano, aut calaminthę, aut hyſſopo, aut pipere. Porrò ne fauces ab his exaſperentur, confert dulcis radiculæ ſuccũ admiſcere. Ita nanque multi vſus, & innocentius in omnib. erit medicamentum. Nam in ijs qui medicatas qualitates non ferunt, mitiora auxilia opitulantur. Cæterum ne rurſus aliundè compoſitiones quærere ii cogãtur, qui illas parare cupiunt, has ipſorum compoſitiones in præſentiam explicanda cenſui.

Compoſitio medicamenti ex moris Diamoron Græce dicitur.

Mororum ſucci heminæ ſex: croci, myrrhæ troglodytidis, aluminis, ſingulorum ſcrupuli: ſex: omphacei to. idẽ melli ſextarij dimi. Siniro morotum ſuccum horam vnã *vbi decoxeris, refrigerari, paulumq; ſpiſſari. Poſtea adiecto melle iterũ ad tertias decoquito. Vbi refrixerint, rurſus arida miſceto.

* Codex græcus impreſſus hic deprauatus.

Aliter diuiniſſimus Galenus medicamentum ex moris parauit.

Mellis libr, ſucci mororum heminæ quinque, croci drachma, myrrhæ drachma, omphacei drachma, vini auſteri hæminæ quinque: alias drachm. duodecim. Quod ſi om-

phantium tibi desit, in vicem eius rhu succum immittito succus eius per se antea coqui vsque ad sordium spissitudinem debet, deinde sic mel adijci, vbi coxeris, atque lebetē ab igne sublaturus es tunc tandē sicca inijcito cognitoq; donec omnia in vnitatem probè coierint. Talis est cōpositio, quæ ex succo mororum constat. Fructus autem mòrorum syluestrium succus, si paretur, præstantissimum est medicamentum, item malornm cotoneorū succus, horū verò penuria, ēt pirorū syluestrium, mespilorum, prunorū Damascenorum, sorborum, & prunornm syluestrium. Clarum porro est in astringentibus fructibus copiosius mel admiscendum esse: interim duplum, interim triplum atque hęc omnia medicamenta sunt stomacho amica, periculoq́ue vacant, & si deuoret aliquis, etiam moderatis inflammationibus conueniunt. Ac licet hisce succis admiscere ea quæ in succo mororum quoque descripsimus. At medicamentum ex succo nucum paulo est valentius, imo & quæ ex moris rubri, malo punico & cotoneis, parantur, tum corroborātem, tam stomacho amicam vim obtinēt. Hunc in modum componuntur.

Confectio medicamenti ex nucibus quod Diacaryon dicitur.

Vigentis nucum fructus cortices externi circūcidi, statimque in pila contundi debent succus per linteum colari, vbi decoxeris, mel ei moderatè misceri, vt in medicamē to Diamorō proditū est, & rursus vsque ad melleam spissitudinem incoqui. Ita nāq; ipso per se sine aliqua mixtura rectè vti licet in pueris & mulieribus, magis per initia. Sin autem myrrham quoque ei admiscueris, poteris eo in statu quoque vti, & si sulphur nitrumq; adijcias, etiam in declinatione. item in quibus durities & cōstrictio arteriā asperam, eiusque summam partem obsidere diximus. Huiusmodi sanè est etiam confectio, quæ ex succo nucum paratur, quemadmodum & medicamenti quod ex moris & alijs fructibus conficitur. Vsus est aliorum quoque medicamentorum

mentorum quibus maximas Synāchas etiam curare licet de quibus deinceps dicturus sum. Ac primum sanè vobis exponam medicamentum prestantissimū, valde efficax, quod plerosque multis periculis liberauerit, id quod etiā ego sum expertus, habet autem in eū modū. Iridis vncia balaustiorum* vnciç duç, piperis vncia, croci* vncia, rhus Syriaci drachm. sex, vini sextarij tres, sapæ sextarius, mellis* libræ tres, aluminis vncia. Hoc remedio licet quouis tpe vti præsertim in quibus etiam excalefacere aliquid oportet, & ea quç vehementer impacta sunt extenuare. Hoc sane auxilium multis experimentis optimum esse deprehendi. Iam verò salutare est etiam id quod Diabesasa, hoc est, ex ruta syluestri paratur. Vocant ipsum ab hyrundinibus Diachelidon, & a ruta, Dia Harmala.

* Impēsius, uncia.

* In alio vncia tres.

* In olio vncia q̄tuor.

* Tres.

* Libra vna. Dia besasa.

Antidotum Diabesasa, quod ad malignas desperatasque inflammationes inungitur.

Anisi, seminis apij, ameos iunci rotundi floris, aluminis iridis Illyricæ, Besasa, quod nonnulli Harmalia appellant quidā verò agrestē rutā, singulorū vncia, casiç, croco magmatis, rosarum siccarum, singulorum vnciæ duç hederæ, pullorum hirundinum cineris recentis, singulorum vnciç tres, *spicç nardi: croci, ammoniaci, singulorum vnciç quatuor* gallarum omphacitidum* drachmç octo, lçuigatis cum melle vtitor, atque hoc solo in mediocribus vitijs vti licet, ac remittere ipsius vī, admiscēdo ei, aut amylū aut rosas siccas, aut terram Creticam, aut Lemniā, quā Grçci Sphragida, hoc est, sigillum nominant, aut farinam ordeaceam, aut alia eiusmodi quædam moderata, qūocūque ad præsentem affectū sufficere aliquis existimauerit. Item augere vires ipsius possumus, vbi efficaciore medicamento vtendum est, adijcientes ei nitrum & elateriū, vocant autem ita succum cucumeris syluatici, fimumque hirundinum crematum, & non crematum. Quinetiam si caninū stercus album miscueris, quod canes ex ossium esu deijciunt. validum sic quoq; medicamentum efficies. Qđ

* In alio vncia

* In alio, vncia.

* In veteri exēplari numero nouem.

ſi humanum etiam ſtercus miſcueris combuſtum, & nō combuſtum, multo valentius adhuc medicamentum red des qđ ex combuſto fit, imbecillius eſt. Cæterum & pro temporum ratione nōnulla medicamēta admiſcere oportet, quemadmodum & ſalem ammoniacum, quando nō ſolum reprimentia, ſed etiam diſcutiētia requiruntur. At ſi bryonię quoque radicem adieceris, longe adhuc magis diſcutiens medicamen effeceris. Conſtat autem in illis vtēdum eſſe eis quæ valde diſcutiunt, in quibus nihil influit, ſed inflammationes, & durę, & ſcirroſę exiſtūt. Multi etiam ſinapi præparatum, quod continuè edūt, obſonia in id intingentes, oxymeliti miſcuerunt: deinde ita tepidū ægro gargarizandum exhibuerunt: poſtea illito medicamento Diabeſaſa mirabiliter inflāmationem ſcirroſam adiuuerunt. Nā in omnibus fluxionibus curſum quidem reprimere, id autem quod in partem decubuit, diſcutere oportet, ne ſpiritus via interclusa obſtructaque ægrū tanquā ex graui laqueo ſtrangulari contingat. Validam aūt perunctionem reddes, ſi antidoto huic Diabeſaſa tria q̄dam admiſceas: Multos id ſeruauit, vt ne venæ ſectione, aut purgatione indiguerint: Erant autē tria hęc, caninū ſtercus, humanum & elaterium, ſingula duarum drachmarum inſtar, in vnciam antidoti Diabeſaſa coniecta: Ac amplius ex eis pro ægri viribus & habitu, adijcere cōuenit. Quod ſi nōnulli humano ſtercore vt abominādo vti recuſent, duo duntaxat ſufficiunt, elaterium & caninum ſtercus, ſi illinatur. Bene enim facit cum melle: ac vbi nō licet inungere calamo inſpiratū idē pręſtat. At ne ſtercus fędi ſit odoris: curatio vt canis triduo ante oſſa comēdat. Ita n. & albū eſt, & non fœdi odoris, humanū verò ne fœdi odoris ſit, efficies, ſi puerum cuius ſtercus ſumpturus es, tribus diebus ante ne deiectio minus cocta, ſed cohęrēs inueniatur, lupinis coctis nutrias, quos etiā vna cū pane textuaceo ꝓbè cocto nō copioſos edere ſolemus. Porrò ſtercus ex prima pueri deiectione, ſecūda ꝓijcere oportet: quod autem ex tertia deſcendit, accipere, coque vti

Humani ſtercoris vires.

non

non liquido,sed sicco cũ melle. Hęc etiam Diuinissimus. Galenus & Philagrius,alijque multi veterum testãtur,ac experientia nos ita edocuit.Recentiores autem humano non vtuntur tãquam abominabili:canino magis,vt quod nihil fœdi odoris habeat,Possitque idem pręstare.Quod si neq; hoc vti veliut,pręductis antea a nobis inunctionibus insistant nempe,ei quæ hirundinibus cõstat & q̃ rhu accipit,mirifico auxilio.Miscere oportet quæ ex hirundinibus paratur,ei quæ ex succo nucũ cõstat: quę enim ex ipso paratur,seorsim vsurpare oportet. Sciẽdũ autem est medicamentum Diabesasa nõ solum ad gutturis affectus sed etiã alios multos proficere:etenim Stomachicis Cœliacisq; affectibus medetur,pręsertim Stomachicis & Dysentericis,etiam si caninũ stercus receperit,quod & ipsum per se Dysenterijs medetur,si lacti calculis marinis candẽtibus cocto admisceatur. Nihil minus faucibus, tõsillis & vuæ inflammationem sustinentibus medetur,cum succo vuę acerbę,nucum corticum,cornorum,iligneatum glãdium,sorborum,item Aegyptiæ & Antherę mixtum. Nõ autem obscurum est per initia inflammationum & cum fluxio adhuc vrget,magis astringentia adijcienda esse,cũ autem status est,& dissipare oportet,ea quæ discutiũt. Iã alias quoque multas facultates caninũ stercus habet etenim medetur Aphtis,vlceribus antiquis, & quæ cicatricẽ ęgre recipiunt,quorum omnium mentionem facere nõ opus est. Nam ex pręductis alias quoq; ipsius actiones depræhendes. sin horum sit inopia, subscriptis admodum bonis & paratu facilibus vtendum est.

Medicamenta ꝑ tempore uariant.

Ad anginas.

Raphani semẽ lęuigatum sit ex oxymelite gargarizetur,valde proficit,nam multã humiditatẽ inducit. Aliud Gargarisma Angina pressis salutare, quo Stephanus pater meus vsus,est & ego. Spinę Aegyptiæ drachma, iridis drachma semis,dulcis radiculę tantundem, furfuris frumẽti quantum manu coprǽhendi potest,rosę siccę paucule palmulę Nicolai quinque,aut septẽ Sapa, aut aqua

coquantur

tur,& ex decocti iure cum mellis momēto singulis horis æger gargarizet. Aliud. Sinapi perunctum probè facit. Huius meminit Dioscorides notum, verò est id valere aduersus eos qui duriore habitu sunt inueteratoque, non autem multum feruidas inflammationes experiunt. Aliud. Ad eosdem affectus. Picem liquidam, nitrum cum melle pari portione, cedriæ momentum, misceto, ac egregiè diuturnis, & iam indurescentibus inflammationibus opitulatur.

Aliud gargarisma.

Salicis folia ex aqua cocta donec colore mutauerint, ad gargarizādum dato. Hoc crassa auellit iuuatq;. Aliud. Furfurum & ficuum siccarum decoctum ad os colluēdum dato præsertim in quibus tonsillæ inflāmationem ab initio senserint. Aliud Lenticulæ, rosarum, palmularum decoctarum iure gargarizent. Hoc inter initia magis faciundū est. Aliud. Aeris combusti, & eloti drachma, nitri rubri drachmę duę, melle excipito, & mediocriter in vase æreo decoctis vtitor, Optimè facit in statu. Itē absinthiū cum melle egregiè iuuat.

Aliud ad anginas vlceris expertes, & inueteratas.

Euphorbij drach. duæ, mellis sextarij quarta pars vbi mel antea probè decoxeris, euphorbium adijcito fingitoque catapotia & ex ouo circunlinito, ac duo deuorāda porrigito, ventrem ex facili soluent, & suffocationem arcebunt: Valde efficax est medicamentum, & ad inflammationes ex viscosis crassisque humoribus sine vlcere contractas accurate valet.

De sanguinis mißione.

Angina infestatis venę quidem sectionem ante omnia adhibere necesse est, sed nō vniuersam, Nam particulares vacuationes causā potius ex ipsis locis affectis elidūt, quare etiam tertio, & quarto ipsum detrahere oportet, animi defectionē solum vitantes. Nihil enim aliud æquè hos offendit, vt animi defectio, quæ efficit frequēter, vt materia tota in altum cōfluat, & post missionem sanguinis, si nul-

Historia ex angina curati

lus laxitatis sensus oriatur, sed cibi & aeris trãsitus adhuc impediatur, etiã venas linguæ subiectas incidere ne graueris, neque in crastinum differas, sed eodem id die facito Ego sane noui me cũ enim vsus valde vrgeret, venã mane apperuisse, diluculo linguæ subiectas secuisse, & vesperi ex cremore ptisanæ lachrymam scammoniæ exhibuisse, atq; ita laqueum ex inflammatione ortum vix potui dissolue re. Iã alium quendam noui me, postquam duorũ brachiorum in cubito venas secuissem, repurgasse, sequenti die nõ expectato. Erat autẽ purgatio liquor tithymalli statĩ ex herba expressus, humidus adhuc, & nondum exiccatus, habebat autem trium siliquarum pondus. Hæc facere oportet, in quib. vires robustę sunt, æger ætate viget, & affectus vehemẽter dominatur, vt nullas admittat inducias. Noui etiam ingulares venas a me sectas esse, cũ linguæ subiectas non inuenirem, ac plurimum adiuuisse. In muliere autẽ venas ad talum aperui, cum ipsam mensibus non purgari cognoscerem, atque illinc potius ei morbi occasionem obuenire, ac duplex ęgrotanti commodum ex eo subsequutum est, nempe cõsuetarum vacuationem admonitio & affectus liberatio. Idem etiam in viris tentandum est si ipsos sanguinem per venas in ano extantès vacuare solitos didiceris.

De *Cucurbitula*.

Scire hoc quoque vos oportet, cucurbitulis in his etiã affectibus vtendum esse, verum vbi iam materia influere desierit, neque affectum circa caput, totũq; corpus esse suspicemur. Nam quando materia influit, & loca fluxionibus tẽtantur, reprimentia potius & repellentia, q̃ attrahẽtia admoueri debent. Postquam vero influxus cessauerit, opusq; tandem sit materiam, quę in affectas partes inciderat, discutere, tunc conuenit & cucurbitulas, & fomenta applicare, quod si res postulet, etiam cataplasma. Nihil enim metuendum erit, vbi totum corpus recremẽtis liberũ fuerit, ne alia quædam materies aliunde ad partes affectas defluat. Constat autẽ cucurbitulas ipsum quod in particulis Cuciubitula ad anginã.

continetur,

continetur,& ſolum diſcrimen adfert,ad ſuperficiem extrahere poſſe.

De iis quæ extrinſecus imponuntur.

Extrinſecus autem inijcere cōuenit ceruici lanā oleo madidam,aut cerata tenera ex cera,butyro,& adipe anſerino conflata

De Cataplaſmatis.

Cataplaſmatis vtendum eſt ijs,quæ inflammata diſcutiūt & concoquunt,nempe ex ordeacæ farinę, ſemine lini,palmulis ex aqua coctis,item croco, & mica panis,ſimul iucoctis.Vitari debent cataplaſmata , quæ tantum laxant,& valide repercutiunt.Quod ſi inflamatio vetuſtior duriorque appareat,etiam confert tunc adiicere ficus ſiccas,lapathum,adipes,& nitri paulū.quippe materiā extrahere oportet, quod etiā natura moliri feſtinat.

De fomento.

Adhæc fouere inflammationes vetuſtas ſcirroſaſque alienum non eſt,chamæmeli,aut altheæ decoctorū aqua calida,& ſi laurum adieceris,pręſertim in frigidis humoribus,& contumacibus,qui in altum deſederint, multo magis proficies.

De victu.

Victu vtantur ægri primum omnium mulſa aquoſa q̄ vuiuerſa pręſtare poteſt,nempe extenuare , & purgare, partim per vrinas, partim ēt per ventrem.Dari etiā ipſa debet qui thorax,aut pulmo fluxionem ſuſcepit, & thoracis pulmoniſque regio anguſtia præmitur,ac prope eſt vt inflammatio, peipnēumonia,& quoddammodo alia Synanche oriatur.Donec inflammationes moderatiores fiāt,& thorax reſpirauerit,mulſam exhibere nō deſines. A tertio die etiam cremor ptiſanę offerendus eſt, qui & ipſe omnem facultatem obtinet,quippe abſtergit,incidit nutrit,& inflammationū feruorē refrigerare poteſt . At inflāmatione iā extenuata,& moderatiore facta, neceſſe eſt ēt lutea ouorū molliſſima,non autem multa exhibere.Nā copioſo alimento ſtatim anguſta premūtur ,&

rurſus

rursus strangulatu periclitantur. Quare inflammatio vt magnum malum in his vitari debet, non enim tantum ex parcissimo cibo. quantum a copiosiore periclitantur. Talia etiam de angina dicta sint. Puto autem nihil omissum esse alterius curationis gratia, quod si aliquid etiam pretermissum sit, hoc quoque inuenire poteris, ex his quæ vniuersim dicta sunt, inquirens.

FINIS LIBRI QVARTI.

CAPITA LIBRI QVINTI ET APPENDICES.

Alex.

ALEX. TRALLIANI
LIBER QVINTVS,
Ioanne Guinterio Andernaco Interprete.

De Tussi. Cap. I.

VSSIS, Quemadmodum spirãdi quoq; difficultas, & ipsa accidens est & diuersas causas efficientes habet. Nonnunquam.n. ex calida intemperie, nonnunquam verò a frigida, aut sicca, aut humida sumit exordiũ. Non solum aũt ex nuda qualitate, sed ẽt materia influente sil'r constituitur, dum humor oĩs, qui influit, aut calidam, aut frigidam, aut aliam quampiam qualitatẽ assumpserit. At scire hoc quoque oportet, tusses non causa tantum, sed etiam locis inuicem differre, ac alias sanè ipsarum primario affectu, alias consortij lege prouenire. Q͞m igitur tussis non vnam sed multiplicem causam sortita est, conuenit etiam nos omni studio eniti, vt causam eius effectricẽ internoscamus, discernamusque. nam apud omnes hoc inconfesso notumque est, citra intentionem non posse rectè curari.

Signa tußis ex calida intemperie concitatæ.

Cum igitur sola intemperies calida vrget tussientes, ẽt calorem merito per eiusmodi quandam qualitatem, vtpote intemperiem calidam sentiunt, & aerem frigidũ respirare desiderant, iuuanturque magis aeris inspiratu, q̃ aquæ potione, & facies rubicunda magis, & caput apparet. Q͞d si igiẽ sola adeò nuda qualitas fuerit, nihil pene, aut nequaquam expuũt. Sin autem expuunt, sputum salsam habere qualitatẽ, aut fumosum colore, aut læuiter biliosum idque modicum admodum, & tenue apparet. Sic enim licet tussim ex

ſim ex calida intemperie natam ex præſentibus ſignis internoſce e. Nihil verò minus etiam ex his quæ præceſſerũt hoc fieri poteſt, nempe inſolatu magna parte balneis calidis, victu calefaciente, & appetitionibus potius quam ſollicitudine.

De tußi ex frigida intemperie procreata.

Qui ob frigidam intemperiem, nempè frigidam in thorace qualitatem tuſſiunt, vultu, & capite longè ſunt calidiores, ſiticuloſi verò non ſunt, neque ſalſum expuunt, a refrigerantibus offenduntur, calefacientibus iuuantur, acidum magis quam amarorem magna ex parte ſentiũt, ac præcedit hos potius frigiditas, quam, ardor ſolis, item intempeſtiuorum balneorum potuum & ciborum frigidorum vſus. Ita ſanè tuſſes, quæ ex frigida cauſa, aut calida obueniunt internoſcentur.

De tußi ex ſicca aut humida intemperie orta.

Siccæ verò humidæque intemperies, effectiuis ſimiliter qualitatibus internoſcuntur. Differunt autem inuicem, eo quod efficientes qualitates euidentiſſima ſigna habeant, materiales, obſcuriora, nec opus eſt eadem iterum repetere. Porro tuſſes quæ ex influxa materia ſuperueniunt, ea re innoteſcunt, quòd copioſa expuantur, vel etiam manifeſtæ fiunt quòd per defluxum ex alijs materiem tranſmittentibus, originem ſumant. vnde verò, & ex quibus particulis materiæ tranſmittantur, hic quoque diſtinguendum eſt, obſeruandumque, num ex capite id quod tuſſim mouet, an etiam ex alijs, & quale influat. Nam pulmo ſubinde offenditur, vt qui primus ſit, deinde thorax, aut latus, aut ſeptum tranſuerſum, aut alia quæpiam particula. Dicamus igitur quomodo hæc quoque particulatim internoſcantur, ſimul autem & curentur, vt ſermo de tuſſi omni ex parte perficiatur, nihilque omittatur, & medicus, qui ad curationem vrgetur, omnia facilius inueniat.

Nota, quod ex capite materia influit.

Si igitur

Si igitur ex capite defluxio fuerit,irritationem,quandã in vua,vel aſpera arteria concitari neceſſe eſt.

Indicia inflammationis in Pulmone, Cap. 2.

SPirandi difficultas,febris acuta ſuperueniens, interdum etiam lingua ſcabra,genæ rubrę,grauitatis ſenſus,prętera ſi etiam nihil pene expuat,& ęgri difficulter ſpirẽt,inflammationẽ neceſſario in pulmone ſubortã eſſe ex his omnibus indicijs ſuſpicari cõuenit, Sin aũt ſitis quoq; vehemẽs pręter hęc ſigna pariter affligat, ęgerq; calorẽ multum in thorace percipiat, vt frigidũ inſpirare aerem deſideret,adhuc magis feruidam in pulmone eſſe inflãmationẽ exiſtimabimus quod ſi bilioſum expuatur,nõ autem grauitas adeo,aut anguſtia,ſed calor potius ſentiatͅ,eryſipelas in pulmone eſſe,manifeſto cognoſcitur. Pus ſanè depręhẽditur,& ex ipſo ſolo colore, & ex alijs indicijs,vnde nos illud ĩternoſcere didicimus, ab odore;ſi concremetur,& quod diſſoluitur ſi in aquam mittatur,item quod nõ ſubſidit, quemadmodũ pituita cruduſque humor. Si igitur in thorace cõtinetur,cũ ex alijs quidem multis depręhẽditur, tum verò etiam quod grauitas in pectore percipiatur,& quod ipſum,cũ in ſubitis cõuerſionibus circunfluit,ſtrepitum elidere frequẽter audimus. Hęc igitur ad oſtendendum pus ĩn thorace contineri,abũde ſufficiũt. At ſi ad pręedicta Pleuritis quidem pręceſſerit nihil autem notatu dignum ſputo educatur,idq; violẽter fiat;pus in thorace cõpręhendi omnibus eſt manifeſtum.

Fluxionis ex capite notæ.

Eryſipelas pulmonis.

De tuberculo quod phyma dicitur in pulmone contracto Cap. 3.

SI phyma in pulmone neglectũ fuerit, accedet ſane oĩno anguſtia, & ſpirãdi difficultas,nunc quidẽ ſubito,nũc autem paulatim augeſcit, ita vt ęger ipſe cõſueta obire poſſit. Adhęc nihil is expuit,neq; ſtrepitum aliquem,aut ſtridorem ſubſtinet,vt que euenire nequeant,dum pituita adhuc incocta ſit,& nondũ reiiciatur.

Indicia,cum viſcoſi humores in pulmone continentur. Cap. 4

CVm verò æger angustiam subito citra molestiã febris sitimq; multã percipit, stridorẽ autem quẽdã cum tussi experitur, interdum etiã humoris eductionẽ, crassum viscosumq; in pulmone humorẽ cõtineri, & ex capite, aut alia quadam particula eo confluxisse liquet. Caput verò materiæ thoraci influentis causam existere, inde manifestò internosces, quod irritatio q̃dã & gargarismus circa vnã p̃cesserit. Hæc ad internoscẽdũ diuersas tussis species, & affectuũ, q in thorace, aut pulmone cõstituunt, sufficiunt. Sunt aũt & alij, de quibus postea agetur, vbi etiam de exulceratione, ruptura, & erosione scribere cogemur. At quod ego spectaui, non prætereundum silentio esse, sed vobis quoq; exponendũ duxi, nã visum mihi est peregrinum, & admirabile. Vir quidam calculum exquisitè figuratum expuit, nõ crassum humorẽ & viscosum, sed re uera calculum, nõ asperum, sed etiam valde læuem, durum & renitentem, vt in terram quoque p̃iectus, sonum ederet. Hic vir lõgo tempore tussi vexatus, non potuit, ne valde tussiret, liberari, quousque calculũ expuisset. Vtebar autem victu temperato, humectãte, & potius refrigerãte mediocriter: erat enim & curis deditus, & habitu tenuis, vt hoc etiam tabidis ipse respõderet, & nisi his vsus fuissem, puto illum similiter ijs, qui tabe laborarũt, interiturũ fuisse. Meminit etiam cuiusdã Diuinissinus Galenus, qui non calculum, sed grandinibus similia expuerat, item aliorum quorundam, qui similia bili colore sputa reiecerant. Ac miror quomodo ipse nullo refrigerãtiũ vti voluerit, sed hęc quidẽ vitarit, calidam autẽ potius curandi rationem adhibuerit. Nam & Mithridatium ipsius offerebã, inquit, pariter & Athanasiã. & quæ adhuc magis siccare potest, Theriacam, omniaque alia antidota ad suspiriosos inscripta, quæ acribus quibusdam, & extenuantibus medicamẽtis constant. Atque ea se nõ solum in vno viro, sed ẽt cum pluribus vidisse dicit. Nullus autẽ eorũ quibus eiusmodi acciderunt, mortem effugere potuit, sed omnes cũ paulo longiore tẽpore, aut breuiore perdurassent, interierunt,

Historia de viro qui calculos expuit.

Galenus notatur.

ricerunt. At re ipsa verum est hoc quod ille de Archigene prodidit difficile enim est, homo cum sit, non etiam in multis aberrare: qui nonnulla prorsus ignorauerit, nonnulla etiam negligentius conscripserit. Atque hęc dicere de tam sapiente viro ausus non fuissem, nisi veritas confidenti me esse animo incitasset, atque ego rursus impium esse silere, censuissem. Nam medicus, cum id quod sibi videtur, arripit, & nō explicat, valde alios offendit, & impietatem exercet, magnoque errori imprudens seipsum spōte implicat. Verum illud agendum est, quod, inquit, Aristoteles dixerit, Amicus quidem Plato, amica verò etiam veritas, duobus autem propositis, veritas pręferri debet. Cęterum vt particulares medicamentorum in tussim efficaciam materias facile inuenire, & affectui quem signa tibi suggerunt, accommodare possis, consentaneū putaui, post notationes & generalem medendi rationem, et iam auxiliorum differentias vobis interpretari, adiecto exquisito ipsorum pondere, ne opus sit ab alio ea discere, sed hinc id quod quęritur, colligatur.

Notādæ

Bechica, hoc est, ad tußim idonea, quibus vtendum.

In quibus id quod § ex supernis § influit, tenue est, & acre, thoraxque recremēti copiam nō habet styrace, myrrha, melle despumato & vino exceptis, vtitor, fingito etiā catapotia eruorum instar vtitorq; noctu, pilulas duas, aut tres, aut vnam exhibēs, virium ratione semper habita. Nā cum moderatè offeruntur, præstantissima sunt vtilissimaque, & veteres tusses a tenui fluxione cōcitatas persanāt. Aliud. Papaueris lachrymę, myrrhę, *galbani, pari singulorum pondere melle excepto vtitor. Aliud. Galbani, castorei, opij, piperis, paria pondera contusa excipito, fingitoque catapotia, ac eodem modo vtitor, in quibus nō admodum tenuis est influxus, sed etiam thorax recrementa cōtinere videtur, & non admodum opus est torporem inducere. Aliud. Styracis vnciam, opij * drachmam, galbani semunciam, terebinthinę semūciam. Redigito in catapotia, ac similiter ipsis vtitor.

Catapotia ad tenuem & acrē influxum.

* Græcus ipr. additū habet, gigiberis Græcus gigiber Impres. græcus vnciam

In vulgari greco, drachma vna.
*
Græcus īpr. duæ in alio, duodecim.
*
Duodecim.
*
Quinq;
Hygia medicamentū.
*
In impresso greco, quinque.
*
Vnciæ duæ, in alio, nouem.
Optimū medicamētum.
Ex Cynoglossa.

Aliud Bechicum, in quibus acrias influxus est, & thorax mediocrem repurgationem postulat.

Nucleorū pini vnciam, palmularū carnis vncias duas, iridis sescūciā, amygdalarum dulcium vncias duas tragacāthæ vnciam. Melle Attico excipito, & vtitor, cochlearium exhibens. Aliud. Rosarum viridium drachm. octo, nucleorum pini drachma, terebinthinæ drachm. * duæ, vuarum passarum dulcium drachm. quatuor, mellis quod sufficit.

Aliud ad tenuem admodum, & acrem influxionem.

Alterci seminis drach. duodecim, nucleorum pini drachmæ* sex, croci drachm.* duæ, sapa dulci excipito fingitoq́ue catapotia eruorum instar, & dato noctu.

Aliud quod in mixto affectu valet, vocatur autem Hygia.

Ameos vncia, anisi sescuncia, opij drachmæ* duæ, tragacanthę, nucleorum pini torrefactorū, singulorum drachmæ quatuor. Arida læuigato miscetoq́ue cum tragacātha. Hanc autem, & opium prius aqua macerare oportet, dein de læuigata mixtaque in pastillos conformare, qui singuli drachmam pendeant. Siccatos in vmbra cum mulsa exhibeto. Bechicū Aliud. Styracis, croci, galbani, opij, singulæ* drachmæ, nucleorum pini* drachmæ quatuor fingūtur catapotia fabæ Aegyptię instar, ac datur pilula in noctem, ac vna nocte interposita altera exhibetur, si vtriq; vsus postulat. Ita nanq; valens & vtile medicamentum est ad acres, & tenues fluxiones, vt multos ex vno curatos nouerim, quamuis lōgo tempore fluxionibus laborassent. Hoc medicamentum dandum non est, nisi solis probis, & prudenter artem exercentibus.

Aliud ad plura efficax.

Myrrhæ troglodytidis drachmæ sex, alterci drachmæ quatuor, opij totidē, cynoglossæ herbæ corticis drachmæ quatuor, semis. Corticē in sole bene siccato, miscetoq́ue cum reliquis, opium verò aqua macerato fingitoq; pastillos, & pro virium ratione exhibeto. Cōfert etiam cruēta

spuen-

ſpuentibus,dentium fluxionibus,vrinarum ſtillicidijs, veſicę doloribus, ſummatim ijs qui vehementi fluxione laborant,Colicis,& Lienoſis.

Aliud Bechicum quod Miſterium dicitur.

Croci,caſtorei,ſeminis alterci opij,ſtyracis,ſingulorum drach.quatuor,melle exceptis vtitor, præſtantius autem fit,ſi pro quaternis,duas alterci miſceas. Facit etiam Cœliacis,nam continuas fluxiones impedit.

Ad tuſſes in quibus multus acriſque influxus eſt, præſtat etiam ne in bilem ille conuertatur.

Dulcis radiculæ bene purgatæ, & elotæ vnciæ tres, ſemis, tragacanthæ vnciæ tres, ſucci dulcis radiculæ vnciæ amyli vnciæ tres:ſucci lactucæ vnciæ duæ,ſemis. Conijcito tres ſemũcias dulcis radiculæ in ollam in qua ſint aquæ puræ ſextarij ſeptem, & coquito vſque ad tertias, deinde vbi refrigeraueris ex aqua, in quandam puram patellam conijcito, atque ſic vncias tres tragacanthæ addito, curatoque ipſas vſque ad matutinum tempus incoqui,& puro mortario indita, adiectoque ſucco dulcis radiculæ, & lactucę contundito incernitoque cribro. Mane vtraque miſceto,poſtea ſi craſſius euadit,Chryſatticum vinum addito,emollitoque donec mellis craſſities fiat. Dato cum fiducia ieiuno cochlearia tria, ſiue ſiccitas, ſiue aliud quidpiam fluxionis cauſa extiterit. Hoc medicamentum Iacobo Pſychreſto aſcribunt viro magnifico, & Dei in arte obſeruantiſſimo, vocabatur autem Pſychreſtus,quia alimento humectante vteretur,atque hoc facere videbatur, cum vulgus hominum rerum ad ſe non pertinentium curioſum eſſe,pecunię deditum, & ſemper in triſtitia & curis per totam ipſorum vitam agere videret. Hactenus de ijs qui tenui fluxione & acri infeſtantur,eoque tuſſiunt. Porro ſunt & alia multa tum a Diuiniſſimo Galeno,tum alijs prodita,verũ ſatis eſſe putauimus, non copiã medicamentorum, ſed quæ longo vſu a nobis ſunt comprobata, explicare. Itaque Antidotũ quod dia codyon vocatur, nihil minus eos qui acribus tenuibuſque fluxionibus moleſtantur,

Medicamentum Iacobi pſychreſti.

ſtantur, iuuare ſolet, quare huius quoque ſcripturam exponendam eſſe duxi.

Diacodyon, vt Diuiniſſimus Galenus ipſum parauit.

In alio, quindecim.

Papauerum capita decẽ * in aquæ ſextarium coniecta prius macerato, ſi fuerint humidiora molliora que vſq; ad vnum diem noctemque, ſin aũt duriora & ſicca fuerint, lõgiore tempore quam vno die, ſatius autẽ eſt dura non accipere, & humida admodum etiam reijcienda eſſe cõſtat. Quippe ſicciore ſuccum modicum habent, humidiora verò multum quidẽ, ſed non coctum, aquoſum & imbecillẽ, quare etiam ea que ex humidis valde locis petuntur, repudianda eſſe liquet Coctionis finis eſto non cum tertia, aut quarta, aut omnino huiuſmodi quæpiã aquæ portiũcula relicta fuerit, verũ quamprimum tota imbuerint, ſuccus exprimi debet, & non amplius incoqui, atque ſic dimidia mellis pars ei admiſceri, & igne fumi experte vſque ad mellis Attici ſpiſſitudinem decoqui Coctio ex aqua pluuiali, aut fontana fieri. vſus autem ipſius ijs qui ſomno indigẽt accommodatus eſt, quibus etiam ea quæ ex opio parant, frequenter efferre cogimur. Requirunt autem eiuſmodi potiſſimum medicamenta illi, quibus fluxio tenuis a capite in aſperã arteriam defluit, quæ propter tuſſes inſequẽtes dormire non permittit, In his ego medicamenti confectionem ex ſapa parare conſueui, ad talia verò abonde coctum eſt medicamentum, cum papauerum capita vſq; ad aquæ dimidias incocta fuerint, ac præſtat ipſum, vbi fluxio admodum ſubtilis tuſſim fecerit, ex paſſo Thebano & Cretico, quam melle decoquere, vt quod extenuãtem vim obtineat, vitarique debet ipſum tũc, cum tenues defluxiones, quæ græcè catharri dicuntur, intendet, augeatq; Dulcis autem radicula medicamento, dum coquitur, miſcenda eſt vt ſimul incoquatur, verum illius inopia, ſuccus eius qui ex Creta adfertur. At ſi in thorace copia, quæ ex capite fluxerit, contineatur, confectio, quæ ex melle paratur, vtilior exiſtit. Nam vt ægri ſomnum, ita etiam ſputi eductionem requirunt., quæ melle efficitur. Qua

Vſus diacodyon.

propter

propter ei quod magis vrget, insistes, cũ ęger in somnum inciderit, vel id quod ex melle, vel illud quod absq; eo cõstat, exhibebis, interim ambo miscebis, huc spectãs in mistura, vt ex altero amplius, eo quod vrget, postulãte, iniiciat. At moderatus medicamẽti modus esto, insignis duorum cochleariũ mẽsura, augebisq; ipsum aut minues pro morbi magnitudine, & ęgri cui offers, ętate, anni tpe, & & regione. Si enim ad frigidius vergant, paucissimũ exhibebis, sin aũt ad calidius, copiosius. Porro ꝙ ad defluxiõis quãtitatẽ, & qualitatem respiciẽs, plus minus exhibebis, cuius manifestũ existit. Hoc.n.in oĩbus pręsidijs est.cõe.

De tussi, & medicamento Diacodyon.

Tanta ẽt de medicamento Diacodyon a nobis dicta sint, quod alijs quoq; multis affectibus cõducit. Nã ardore febrili ęstuãtibus prodest, itẽ si immodica sitis vrget, si vigilię infestãt, si sudores ob tenues acresq; humores affligũt, vt prope in syncopẽ ęger incidat, adhęc si erysipelas in thorace existit. Pręterea ijs opitulat, quibus vertigines ob calidos vapores ex ventre, aut corde, aut iocinore ascendentes oboriuntur, nec nõ quibus gingiuę fauces & tonsillę ex acribus humoribus fluxiones experiunt, dentesque dolent, insuper ijs quos vehementes lippitudines syderatio, dolores, vigilię, & fluxiones ex tenuis & acris humoris cursu excitatę torquent, pręsens est remediũ, si pro virium rõne exhibeat. Nã gargarisatu ad multa admodum valet, quorum numerũ memoria tenere difficile est, sed tm̃ intelligere satis est, in omni calida intẽperie, si moderatè, & vt res postulat, propinet, ceu aliud ẽt quoddã, pręsentissimũ adferre pręsidiũ potest, quẽadmodum & vitã frequẽter adimere, si viribus valde infirmis porrectum fuerit, cumque recrementorũ copia in thorace tõt inetur, quare magna diligentia, & animaduersione ipsum prębere conuenit. Pręstat autem, vbi talis suspicio fuerit, nẽpe abundãtię, aut imbecillitatis cã, neq; copiosum neq; per se ipsum exhibere. Etenim licet ipsa tussim lenire videãtur ac somnũ accersire, attñ thoracis angustiam

 adaugent,

adaugent,vt multi ceu laqueo ſtrangulentur.Quare prę-ſtat minus ex eo ſemper dari,& præterea extenuãtia , aut abſtergentia ei miſcere,vt oxymeli,aut quod ex marrubio conficitur,& tunc potiſſimum , in quibus id quod influit, tenue eſt,vt diximus,& acre,ſi enim tale quid ſit, nihil inde nocebis,ſi antidotum dederis. Nam ea quę tenuia ſunt, mediocriter craſſa reddit,& contemperat,doloremq; hinc prouenientem finit.

Quo victu nutriri debeant, qui ex tenui & acri fluxione tußiunt.

In quibus tenuis acriſque fluxio thoracem infeſtat, ijs ptiſana,lutea ouorum,gallinarum alę,teſticuli gallorum, piſces dura carne prędíti, & pręſertim Iſicia ex ipſis confecta,nempe orpho,glauco,ſepia,& buccino, dari debent, ſin autem pectines adſint,etiam hi offerentur.Nam hunc cibum bonum habere ſuccum, vim contemperantem , & mediocriter ſpiſſantem cum dulcedine etiam depræhendes.Inter olera,malua,& cocta, & non cocta his eſt aptiſſima,item lactucarum caules ſimiliter,& intybi, Hęc autem largius exhibere conuenit,vt quæ etiam ſub amarum aliquid habeãt,vnde tum refrigerare, tum obſtruere poſſunt, adhęc carnas quoque ipſos aſſumere, quales velint, alienum non eſt, item pectora boum, ouium ventres, pedes,& roſtra,anſerumque alas & ventres. Inter legumina pręponi debet halica cum aliqua aue, aut carnibus ,item fabę coctæ , quod ſi etiam tempus ferat, virides dare alienum non eſt, quippe hæ ſpiſſant & contemperare infinitis modis poſſunt. Ex fructibus autem pomaceis dulcia mala præbere magiſque a balneo conducit,ſic enim,ſi aſſumantur,magis iuuant. Aſſa verò ſuper cibum comedere commodius eſt. In menſis ſecundis caſtaneæ alijs pręponi debent.Nam vtcunque ipſas eſſe velis,affectus hos iuuant,magiſq; coctæ,palmulas autem,& vuas paſſas, ſi dulces ſint,neq; multas, neq: frequenter largiri oportet.Qđ ſi germina fœnugręci etiã continentius ipſis dederis,non magis offendes, vt quod vim quãdam humoris qui pertinaciter

naciter thoraci inhęreſcit, repurgandi obtineat. Potione tẽperata vtẽdum eſt, ſi æger quoque calidus fuerit, ſin aũt frigidus tẽperamento, frigidam quoque bibere ipſis audacter permittendum. Quod ſi vinum eis gratũ eſt, propina etiã Chryſatticum modicum, & Bithynum, & magis dulce aliquod vinum. At balneis vtãtur quam licet tepidiſsimis, & in caput plures ex tepida ſitulas recipiant, vngãtq; totum quidem corpus hydrelęo, caput aũt roſaceo, & in aquę frigidæ ſolio diutius immorẽtur. Cum enim ſic nos agimus, tum id quod iam in thoracẽ incidit, celeriter educetur, tum nihil aliud in poſterum influet, cum caput calorem prętet naturã depoſuerit, & humor qui influebat, tuſſimque irritabat, mediocriter craſſus ſit effectus.

Quæ medicamenta conueniant iis qui a craßioribus humoribus tußi laborant.

Cum iam de ijs quibus tenues humores in thoracem & pulmonem defluunt, tractauerimus, de viſcoſis etiam craſſiſque humoribus, reſpirationis pattes infeſtantibus perſequamur. Duplici autẽ modo auxilia hoc in commẽtario vobis interpretatus ſum, vno quidem ſimplicia, & paratu facilia, vt naturam vireſq; eorum accuratè intelligentes, nos ipſi quoq; medicamenta cõponere poſſimus, quæ magnitudini & qualitati infeſtantis morbi conueniant, altero vero compoſita, que longo nos vſu & experiẽtia comprobauimus.

Simplicium medicamentorum expoſitio.

Strobylus viridis mulſę incoctus, piceæq; fructus & *glycirrhizę radix ipſa ſimiliter cocta, caſtorei ſuffimen in carbonibus excitatum, & per inſpirationem attractũ. Maximè enim iuuat pulmonis, thoracis, cerebriq; affectus. Humidos & frigidos capitis, ac thoracis morbos ẽt ſpica nardi ſanat, eo ꝙ ſiccare poteſt, itẽ adianthum, vel amygdala amara pulegium, ſaturegia, & ficus pingues. His omnibus vtendum eſt, in quibus thoracẽ & reſpirationis particulas viſcoſi humores, & craſſi obſtruunt, infeſtantque, cauenda autem quæ his valentiores vires obtinent. Hæ nãq; particulæ

* Vulgatus codex gręcus habet chryſocolla.

Medicamẽta tuſsi efficacia.

ticulæ non requirunt ea quæ efficacem habent actionem, prę̨sertim in quibus pus expuitur, talia.n.econtrario desiccant, quare etiam quæ vrinā mouent, inimica sunt, cum sputi eductionem e thorace impediunt. Nam vbi seorsum per vrinam trahitur, excremēta respirationis partibus infixa ęgre sursum educi possunt, prę̨sertim vbi magis quā par est torrentur, & desiccescunt. Quapropter consulo, in quibus infarctus humor est, aut pus in thorace continet, incisorium quidem medicamentum exhibere, restinguere autē ipsius vim, ne valde calefaceat siccetq;, admiscēdo ipsum succis quibusdā, aut liquoribus aliis simul incoquendo, aut contemperando, magisq; si ęger sicciorem temperaturam habitumq; tenuiorem habere videatur, præterea si febris adfuerit, tunc humidiora, & modice calefacētia offerre conuenit. Cum medicamentum quod exhibebit, tale euaserit, superflua excremēta respiratoriis inhęrētia, facile & citra impedimētum eductioni parebūt;, victu ex hyssopo. & pulegio, vel thymi turionibus siccis, vel catapotiis vti non oportet, nisi āttum in illis, qui frigidis, viscosis, crassisq; humoribus scatent, adhęc qui tēperamēto humidiore & frigidiore pręditi vidētur, & si cibo copiosiore balneisque intempestiuis antea vsi fuerint. In talibus enim omnes, qui nos præcesserunt medici, ex sinapi, aphonitro, & sulphure composita adhibuerunt, quorum etiam confectiones ad propositum affectum accomodari licet, maximè si pro temperamento consuetudine, & ægri viribus accuratè auxilij facultatem & intendamus, & remittamus.

Composita medicamenta ad tussim, extenuantia.

Marrubij succi sextarius, mellis Attici tātundē. In duplici vase coquuntur vsq; ad vnum sextarium, parataque vitreo vase conseruantur, & cochlearia duo mane & vesperi exhibentur. Hoc remediū tussim sanat, etiamsi inueterata sit, & pus in thorace contineat. Aliud. Spicæ nardi, croci, piperis, marrubij. singulæ vnciæ, giugiberis sescūtia, mellis, vini, vtriusque sextarius. Marrubium cum vino vsque

ad dimidias

ad dimidias coquito, deinde reliqua mixta incoquito, donec mellis fiat ſpiſſitudo, ac mane & veſperi vtitor.

Antidotum διὰ πρασίου, tuſsientibus, Phtiſicis, purulentis, cibum faſtidientibus efficax, in omnibus cum fiducia vtitor, eſt enim multo vſu probatum, ſcriptura eius habet in hunc modum.

℞ Hyſopi Cretici ſcrupuli ſex, apij vnciæ ſex, citrij medullæ vncię ſex, calaminthæ vnciæ ſex, iridis illyricæ vnciæ quatuor, roſarum ſiccarum libra vna, ſemis, dulcis radiculæ ſucci tantundem, pulegij libra, capitum papaueris ſyluatici vnciæ decem, marrubij viridis vnciç ſex, palmulas Nicolai quinquaginta, ficus pingues viginti quinque, in alio, quinquaginta, nuces pini virides quinque, ſapę primarię ſextarius, mellis primi meriti ſextarij tres, aquę fontanæ ſextarij ſedecim. Coquito ad aquę tertias, deinde medicamentis ſic proiectis, mel & ſapam adijcito, coquitoq; ad mellis ſpiſſitudinem. Exceptis vtitor ad prędicta audacter. Nam valde nobile eſt, & multo vſu probatum remedium.

Bechichum, hoc eſt, ad tuſsim efficax, quod ab eruis δι ὀρόβων Græcis dicitur.

℞ Palmularũ pinguium ſeſquidrachma, iridis drachma: croci drachma, piperis drachma, erui ſeſquidrachma, mellis deſpumati quod ſatis eſt. Contuſa incretaque melle excipito, datoque ieiuno cochlearium, quod ſi amplius infeſtetur, porrige etiam alterum. Aliud. Sinapis torrefacti, & eloti paria pondera melle deſpumato excipito, ac ad tuſſes diuturnam perfrictionem expertas vtitor. Aliud eiuſdem facultatis. Sinapis, piperis communis, ſingulorum ſcrupuli ſeptem, mellis ſextarij quatuor. Hæc contundito, deinde melle emollito in vnitatem cogito, fingitoque pilulas, mane & veſperi exhibeto. Valens eſt medicamentũ, & preſtantiſſimum, vt propterea ipſum a Deo datũ eſſe, ſermõe ſit celebratũ. Aliud. Coſti vn. cardamoni, caſtorei, opopanaci, ſingulorũ drach. duę, croci, galbani. piperis albi, ſingulorũ drachma, mellis qđ ſatis eſt.

Theodorum medicamẽtum hoc eſt a deo datũ.

Datur

Datur fabæ Aegyptiæ instar ex aqua. Confert hoc etiã ijs qui pus iam educere meditantur.

Aliud quod vehementer calefacit ex commentariis Magni.

Eruorum farinæ semuncia, seminis lini torrefacti vncia, pulegij vnciæ duæ, nucum pini, altheæ radicis, hyssopi, singulorum vncia, vuarũ passarum quibus acini sint exẽpti, vnciæ duæ, semis. Dulcis radiculæ decocto excipito, & eum fiducia etiam in febricitantibus vtitor. Aliud. Hoc ipsum similiter insigne. Nucum pini vncia, tragacanthæ vncia, palmularum carnis vnciæ duæ, iridis vncia, amygdalarum dulcium vnciæ duæ, mellis Attici quod satis est. Excipito datoque cochleare.

Suffimen ad tussim quod ex stercore leporis paratur.

Resinæ terebinthinæ, auripigmenti, stercoris leporini pares modos in collyriũ redigito, & carbonibus abiegnis, & terebinthinis fumum excitato ad triduum. si vires permiserint, & affectus ex omnibus {notis} apparuerit frigidissimus, atque id quod influit, tale ad amussim existat. Nam in quibus calidus est affectus, talibus vti periculosum est.

Aliud Bechichum vtile, ad impertiendum facile, & ad eruenta sputa, spirandique difficultatem efficax.

Iridis Illyricæ drach. quatuordecim, myrrhæ Troglodytidis drach. duæ, styracis calamitis vncia vuarum passarum acinis purgatarum drachm. octo. Cum fiducia vtitor fabæ Aegyptiæ magnitudinem exhibens.

Aliud suffimen.

Thuris, sandarachę, medullæ ceruinæ, paria pondera. Omnia læuigata in pastillos cogito, & per infundibulum dies tres suffito, seruatoque ęgrũ domi, odorata ei adhibens, recte autem facies, si primo die ter suffitum excites, secundo, bis, & tertio, semel. Si pastillo in paaniculum coniecto fumum excites, longe pręstantius hoc reddes medicamentum. Multis experimentis est probatum.

Aliud eiusdem facultatis.

Thus

Thus masculum mastiché, medullam ceruinam, sandaracham, styracem, omnia pari portione ad fumum excitã dum incendito, vbi prius vinum merum propinaueris.

Pastillus fumo excitando idoneus, quo vtor ad veteres frigidosque affectus.

Dauci, cardamomi, sinapis, abrotani, sandarachæ, omnium pares portiones sumito, ac cum fiducia per infundibulum vtitor.

Bechicum antidotum ad frigidos affectus saluberrimum.

Piperis, baccarum lauri, thymi, singulorum vncia, mellis quod sufficit. Dantur duo cochlearia mane.

Bechicum valde bonum.

Pelegij, mastichę, singulorum drachmæ quatuor, piperis drachmæ duæ, mellis despumati quod satis est.

Aliud benefaciens præsertim ad tusses vetustas.

Marrubij succi libram, olei omphacini librã, mixta ꝓ viribus dato, valet etiam insigniter ad sputa crueta. Aliud. Vbi porrorum succo admiscueris mellis despumati librã, dulcis radiculæ succi, hyssopi, singulorũ vncias duas, amygdalarum expurgatarum vncias duas, & semissem, pistaceorum purorum & toridorum vncias duas, nucum pini purarum, & torridarum vncias duas, seminis vrticæ vnciam, seminis lini torrefacti semunciam. Valet ad tussientes, & præsertim ijs qui viscosa educunt.

Aliud tussientibus & ægre spirantibus idoneum.

Nardum gallicam cõtusam melli adijcito, & nucis auellanæ instar ex ea dato.

Aliud valde egregium.

Vuę passę domesticę vncias duas: staphidis agrię scrupula duo, piperis scrupula quatuor. Fingito catapotia, & vtitor ad vuluę perfrictiones.

Pilulæ Bechicæ hoc est, tussi efficaces.

Opij, styracis, castorei, terebinthinę, sulphuris viui, singulæ vncię. Datur pilula vna, aut duæ, aut tres pro viribus His semper vti conuenit, in quibus tussis est diuturna, multasque vigilias inducit,

Ad tussim

At tußim veterem & Phtisim.

Marrubij teneri ſucci ſextarij octo,vſq; ad dimidias coquãtur,deinde picis liquidę ſextarius ſuperfundatẽ, ac vbi vnitas facta fuerit,nardi Syriacę lęuigatę vncia adijcito, croci obolum,pompolygis Cyprię obolũ , thuris vnciam, piperis lõgi,lapidis Hęmatitis,ſingulorũ drachmas duas. In eclegma redactum,lingendũ pro viribus dato. Admodum prodeſt ijs,qui in pulmone vlcus experiuntur,& qui per totam tuſſim pus excreãt,item ſtomachi,& inteſtinis affectibus opitulatur. Cęterum ad eiuſmodi affectus ẽt ſu perfuſionibus & emplaſtris vti,nõ eſt alienũ , a ſimplicioribus primum incipiendo.Abundè auxiliatur oleum chamęmelinum,ſi thoraci inungatur,nũc per ſe,nunc anethino ei addito,adipe anſerino,butyro,œſypo humido,& rutæ turionibus.Quod ſi vſus requirat etiã lanas ſordidas ipſis imbutas pectori imponere vincit.Atq; hęc ſatis opitulari poſſunt,craſſis viſcoſiſq; humoribus thoraci tuſſiẽtiũ infixis.Si emplaſtris indigeant , etiam horum ſcripturas exponam,quę & ipſe in eiuſmodi affectibus varijs modis ſum expertus.

Emphlaſtrum ad tußim efficax.

Terebinthinę vncię ſex,œſypi humidi vncię quinque, cerę vncię duę,alias vncię tres,iridis cõtuſę , vncię tres, olei cyprini vncię tres.

Aliud valde bonum,confert etiam ægre ſpirantibus.

Butyri vncię ſex,adipis anſerini vncia,adipis taurini vncię ſex,œſypi vncię quatuor,galbani vncię quatuor,opopanacis vncię quinq;,caſtorei vncię tres,cerę vncię ſex, euphorbij vncię quinq;,adipis ſuilli veteris vncię duę·In emplaſtri formam redacta thoraci imponito . Bene facit etiam emplaſtrum Peganera,& Anethine,& quod a baccis lauri Diadaphnidon Gręcis dicitur.

Catapotia ad tußim.

Styracis,opij,myrrhæ,ſingulorum ſemuncia,opobalſami,croci,vtriuſque drachm. duę Fingito catapotia ad magnitudinem erui,dormituro deglutienda dato. Aliud.

Gingiberis vncia, piperis albi vnc.galbani,castorei,croci, opij,singulorum vncia:styracis semuncia. Fingito catapotia eruorum instar,& dormituro exhibeto. Catapo. ad tussim.

FINIS LIBRI QVINTI.

CAPITA LIBRI SEXTI ET APPENDICES.

CAP. I.

ALEX. TRALLIANI LIBER SEXTVS.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

De Pleuritide, *Cap.* I.

Leuritidẽ voco, q̃ ꝓpriè Pleuritis est:nõ.n.oĩs lateris dolor, Pleuritis nominat̃. Nã quæ ꝓpriè Pleuritis,existit,mẽbranæ costas succingẽtis inflãmatio est vnde ẽt febrim inducit acutã, vtpote corde vicino & cõsortij lege cõdolescẽte. Si igit̃ febrim acutã, spirãdi difficultatẽ,dolorẽ punctoriũ & tussim deprahenderis,tunc illũ exquisitè Pleuriticũ esse dicito,cui oĩa hæcacciderint.Febricitãt aũt spiratque difficulter etiam qui iecoris inflammatione laborant:latere distẽduntur,indolescunt,& ex consensu tussiunt,verum pũctionem non ita percipiunt,neque pulsus duritiem habent. Pleuritis vera.

Quomodo

Quomodo Pleuritici ab Hepaticis discernantur.

Discernes aũt eos tum peculiari dolore, tum pulsibu potissimũ Etenim Pleuritici pulsum habẽt, qui serræ modo tactum secet, & durum, iecore aũt affecti, nequaquã, sicut nec qui pulmone laborant, ob particularum mollici nihil tale possident, imo neq; tusses Pleutricis, & Iocino rosis similes existũt. Etenim Pleuritici, & tussi vehemẽtio re premuntur, & statim exereãt, tẽporis aũt processu, om nia deinde colorata expuunt, quod etiam humorem, qu inflammationem pepererit, indicat. Nam rubrũ cũ est, san guinem humorem notat, quemadmodum etiam omn subflauum, biliosum: album viscosumque, pituitosum, atque melancholicum testatur. At Hepatici irritantur quidem ad tussim, sed nihil excreant. Scire autem te volo, etiam Pleuriticos nonnullos tussire, & nihil emoliri: verum hinc non censere omnino eum esse Hepaticum oportet, qui tussit quidem, non autem excreat. Nam Pleuritis quoque contumax concoctuque difficilis esse potest, quæ maxime etiam periculosa existit. Iam inflammatio quoque inferius in mendacibus costis subsistere potest, vt nihil ad thoracem pertingat, quemadmodum etiam inflammatio externa. Nihil enim in hoc affectu excreatur, sed magna ex parte, nisi hnmores, qui inflammationem excitarunt, fuerint discussi, in abscessum conuertuntur, rarumque est. Animum igitur aduerte simul omnibus, & faciei colori. Pallidi nanque sunt plurimum iecore affecti, quod Pleuriticis non adeo accidere consueuit. Hoc sane modo Pleuritici internoscendi sunt.

Curatio Pleuriticorum.

Cęterum curare ipsos oportet, ad vires, & naturam ipsam morbi respiciendo. Si nanq; sanguineũ esse, qui inflammationem fecerit humorem, indicia suggerunt, ad venæ sectionẽ venito, præsertim si in supernis partib. cõstiterit, vt iugulum quoque detrahat vehemẽter. Si nihil horũ fuerit, sed etiam dolor imam septi transuersi regionẽ affligat, aluum purgare cõuenit, vt Diuinissimus Hippocrates

nos docuit. Ne igitur temere ſanguinem dimittas, neque purges, vt vulgo faciũt, niſi exquiſite didiceris humorem, qui inflãmationẽ pepererit, copioſum eſſe & in toto corpore ſuperare. Etenim cum alia quoque multa copiã tibi indicabunt, tum verò maximè fomentum, quod loco admouetur. Si igitur fomentorum, & ſacculorum vſu dolor moderatior euadit, vt etiam æger manifeſto recreationẽ ſentiat copiam non eſſe intelligito, ac cũ fiducia fomẽto, vtitor, & auxilia parti inducito, diſcuties enim id qđ offendit, quodque inflammationem excitarit. Quod ſi nihil horum euenerit, ſed dolor magis pręterquam quod nihil cedit, adhuc etiã validior appareat, conſtat copiam exiſtere, quam particulæ incaleſcentes ad ſe attrahunt. Hoc igitũ vbi manifeſtũ fuerit, ne differas, ſed potius nulla mora interpoſita, vacuationẽ adhibeas, qualemcunq; ex his quæ ſuperius cõmemorauimus, expedire ſuſpiceris. Vulgares autem noſtri temporis medici cauent, ne Pleuriticum aliquando purgent: ad ſanguinis autem miſſionem tanquã inculpatam & tutiorem confugiunt. Verum ſciendum eſt Plæroſque, præſertim in quibus non adeò magna ſanguinis copia in venis ſuperare videatũ, iuuiſſe, locum acutiſſimo ſcalpello probè ſcarificaſſe. Conuenit autem cucurbitula quoque poſt cutem inciſam vti, vt quod in ea cõtinetur, ex alto extrahatur: atque hoc facto mirari licet, quomodo inde etiam dolor, qualiſcunq; fuerit, licet vehemẽtiſſimus, conquieuerit, vt neque fomento, neque alio pręſidio indiguerit. Hoc medici priuatiq; omnes vſi ſunt, longa id experientia edocti, & iuuant Commodius autẽ eſt, & tutius, in quibus parua copia eſt euacuãda, hac vti curatione, vtpote validiſſima: atq; in omnibus auxilijs ſic agere pręſtar: vtitor autem fomentis humori ſuperãti familiaribus. Si nãque ſanguineus fuerit, is quæ diſcuciunt ſiccantque, ita vt non calefaciant admodũ, quale eſt ex milliis fomentum. ſin autem bilioſum, ſpongiis ex aqua calẽte ſolis dũ herba chamęmelo, vtẽdum: quod ſi pituitoſior fuerit ex ſale, & foliis lauri. aut eruis torrefactis, aut ſ lanis ſ

Fomenta copiam in Pleuriticis indi.

nis, oleo anethino imbutis: sin melancholicus abũdet, fomento potius ex furfuribus in iure chamæmeli decoctis. Hoc fomẽtum excellentissimum est, & prope ad omnem dolorem conuenit. Nam licet ipsum etiã calidius efficere admiscẽdo, si vsus postulet, amplius, vel altheam, vel anethinum oleum loco chamæmeli, & intendere ipsum: item lenire quomodocunque velis, pro affectus propositi rõne At fométa ex posca, & pręcipue quę rodens aliquid continent, vehementer auersor: siquidem materiam repellunt: quę autem valde sunt acria, inflammatis fluxionem excitãt. Ceratis ex adipibus, & fomẽtis lenibus admodũ, quatenus licet, inter initia potissimum vtitor. vbi verò concoctio apparuerit, nihil nocebis, si etiã emplastro calefaciente vtaris, quale est quod ex melle paratur, per se, & cum adipe suillo adhibitum. Similiter etiam Peganera dictum intestinos affectus admodũ discutit, & per se, & alicui horum admixtum. Bibant omnium maximè aquosam modum mulsam, nullum enim aliud auxilium ita Pleuriticis accommodatum inuenias. At si febris vehemens admodum fuerit, ne sic quidem, si valde sit aquosa quicquã nocebit. Similiter autẽ loco mulsę, vtitor apomelite, quemadmodum etiã mulsa, paululum, quotiescunque ęger grauiter tolerat excreationem, tepidum ex eo supersorbere pręcipiens. Quod si magis rursus in sputo educẽdo laboret, vtitor etiam oxymelite, pręsertim quod marrubium habeat incoctum. Fugito autem Diacodyon, & Philoniũ, aut aliud quoddam leniens medicamẽtum. Maxima namque pericula inducunt, dũ omnia humores eductioni contumaces reddunt, preterquam quod etiam vires posternant, reddantque emortuas. Sin autem dolor vehemens, & intolerabilis vrgeat, vel etiam vigilię multę viribus robustis torqueant prædictis vti alienum non est, vt vires ipsę nimijs vigilijs periclitãtes recolligãtur. Sin imbecillitas viriũ fuerit, vitato prorsus torporis inducẽdi efficacia.

Peganera. Mulsa aquosa pleuriticis.

De victu.

Cibo vtatur cremore Ptisanę largiter decocto, donec id quod

id quod flatuoſum eſt, depoſuerit. Niſi enim probè coctus fuerit, pręcordia ipſa quoq; inflat, quemadmodum etiam alia legumina. Quod ſi humor ęgrè educatur, amygdala purgata, lęuigataque ptiſanæ incoquenda cõmiſceto. Tũc enim humor, qui in thoracem fertur, magis eductioni parebit. Sin autem ęger {non} vehementer admodum febricitet, & inflammationis feruor ceſſaſſe videatur, cum fiducia etiam vrticæ ſemẽ cum hyſſopo ſimul ptiſanæ incoquendum adijcito. Nam hęc, craſſiora, & viſcoſa magis recrementa largius extenuare poſſunt: cremorem autem amygdalarum per ſe exhibito, paulum ei mellis adijciens. Commodius eſt manè ptiſanę cremorem, veſperi amygdalarũ ſuccum offerre. At ſi vires imbecilliores appareant, panis quoq; puri micas ex apomelite, aut hydromelo, aut hydroroſato porriges. Nam quod Cyberiacũ vocatur, vitabis, vt quod febres irritet, & caput feriat, vt etiam faciat deliria. Multo ſatius eſſet, ſi vires admodum imbecillę videant̃, paulũ Cnidij vini dare, aut hydromelũ, qđ a Cybere affertur. Sin autẽ micę panis ægro ſint ingratę, dulces potiones ſunt aſſumendę, & iuſculũ, quod ſine oleo paratur, ex ſola gallina, & modicis panis micis, ſi vires infirmę ſint, & ęger cibum faſtidiat. Aſſumat etiam piſciculũ, pręſertim turdũ, viriũ ratione habita: eſt autẽ piſcis & tener, & humidus cõcoctu facilis, & ſi forte ipſum ptiſanã marinã noies, non erraueris: adeò recremẽti expers eſt alimẽtum, quod ex ea capitur. Pectines autem dictos, ac omnia teſtacea cute prędita fugito, vt craſſi ſucci, & ſputi eductionẽ vehementer impedientia. Similiter ẽt olera vitabis, niſi lingua ſcabra, ſiticuloſaq; & febris ingens appareat, tũc.n. abſurdum nõ eſt, aut maluæ, aut intybi decoctũ exhibere. Similiter & malũ dulce dari debet: malum autẽ punicum & quodcunq; aſtringens fuerit, ceu thoraci inimica repudiato. Item frigidum, ſi quod actione exiſtat, fructuſque pomaceos vitato. Tepidam verò exhibeto, & non, vt vulgò bilioſam ipſam eſſe putato: quippe hoc ridiculum exiſtit. Accuſant manifeſto Hippocratẽ, ignorantes quomo-

Pleuriticorũ victus.

Tepida aquabilē domat.

,, do§ hoc§ dictum sit, Calorem igitur experientibus, vehemēter siccis, & febri laborantibus, quis hac præstātius inuenerit, quæ & bili resistere, & euincere eam queat, si quis cibos etiam ad nutriendum efficaces offerat: quoniā ipsa per se, vt quę simplex existat, neq; nutrire, neque humectare propriè ægrum potest, sed tum siccum, tum amarū ipsum inediæ potius ratione efficit. Itaque cū vino, mulsa, & aliis cibis ipsam conferens hoc dixit. quare tepida reprehendi nō debet. ipsa nanque est, quæ efficit vt & alij cibi tum concoquantur, tū celerius in corpus distribuantur Atque hoc est quod dicit humiditas, alimenti vehiculum. Quare non desinas tepidam exhibere, interea dum cibus,
,, & alię portiones exhibētur. Id nāque ipse docuit, vbi di-
,, xęrit, mixtam quidem mulsam, vel apomeli commodius exhiberi, quoniam per se sola non alit: neque medicamētum esse potest: omnia autem præstat cum aliis cibis, omniūque ciborum vehiculum existit. Nihil enim siccū, neque cibus neque medicamētum sine humore in altū peruenire potest, sed in superficie permanet, nullam actionē ostendens, vbi verò humidiorū alicui commixtum fuerit tunc etiam §ad membra§ penetrare potest, ac frigiditatē, aut caliditatem in alto largitur. Quare aqua etiamsi aliqui eam non vt alimentum existimarint, eo ꝙ simplex existat, attamen ipsa etiam sola vniuersa nutrienda curat, & in corpus alimentum deducit. diuisa cōtinet, & in vnitatē redigit. Si enim & terrā siccam & dispersam adunit, continuāque hanc reddit, vt diuersa ꝑficiātur vasa: adhęc si panem ipsum, qui comeditur, cum farina est, cōponit, maximam vim obtinet, & nihil adeò contulerit, aut animantibus aut stirpibus, vt humor, vt ex quo etiam generatio existat, atque id semper obseruandū est, quod & alia ipse potissimū vnit, & cōtinet. Hoc igitur victu Pleuritici tractandi sunt, si aliud nullum accidens adfuerit. Sin autem superuenerit aliquod, huic quoque occurendum est, verbi causa, si cum dolore etiam inflammationē latus infestare cōtingat, & venter non secūdum naturā, sed inor-

dinatē

dinatè excernat, vt vires quoque deijciantur, tũc & vẽtri prospicere necesse est, neque temere venam secare neque alio quodam auxilio vti, nisi ventri, tum superfusiones tũ epithemata, quæ ipsum confirmare & retinere possunt ac cõmodari. Si dolor etiam lateris vrgeat, nec is negligi, sed amborum ratio haberi debet stomacho igitur & ventri ea quæ corroborant, lateri autem quę laxant & calefaciunt imponentur. Ita agendum est, vt nihil plane laxãs, aut iecur, aut ventrem attingat.

De dolore & medicamentis.

Itaque si dolor immoderatus est, & febris vrget superfusiones, & fomenta lenia quęque nõ rodunt, extrinsecus semper accõmodare oportet, sin autem is non vehemens cerata & epithemata. Salutaria sunt ad huiusmodi medicamenta tum quod ab adipibus Diasteatõ appellatur, tum adeps suillus per se, & cũ eo quod a melle dia melilotõ dicitur, mixtus. Vbi verò declinauerit inflammatio, & non amplius admodum ferueat, bene facit etiam Peganera dictum, & quęcũque discutere omnino & extrahere possunt quæ in alto hærescunt. Præcipuè, vbi febris non est calidioribus omnibus potionibus, § & epithematis § vtendum est. Itaque caules brassicæ § cum radicibus § cremati optimè laterum doloribus faciunt. In cinerem igitur redacti, adipe suillo veteri excipi, atque sic affectę particulę imponi debent. § costum & bdellium Arabicum propinari. § proinde vbi febris non vrget, hisce medicamentis potionibusq; vt consilium est.

De decoctis.

Quandoquidem omnes ad pituitæ eductionem etiã decoctis magna parte vsi sunt, quemadmodũ Diuinissimus quoque Hippocrates sermone de ptisana abũdè tractauit hi verò mulsa, oxymelite, & ptisanæ cremore, scire oportet, quomodo distinctæ ea vsurpentur. Si igitur biliosi sunt ægri, solo etiam ptisanæ cremore contenti esse, & crebrius copiosiusque ipsum assumere debent. sin autẽ auer- Decocta ad pituitam educendam, prosunt.

ſentur ptiſanæ cremorē,& non libenter capiant, alio quo que vtētur præſertim auenato. Vim enim quæ humores ex thorace & pulmone purget, & educat haud minorem quam ptiſana,ſi non etiam aliquāto ampliorem,obtinet. Tepida verò his idonea eſt, eo quod humoris ſiccitatem humectet, item apomeli, magiſque mulſa, & in ſumma quodcunque humectat,ita vt neque refrigeret, aut calefaciat vehementer,ſed abſterſorium quippiam obtineat. Nihil enim commodius eſt Pleuriticis,quam medicamē tum,quod humectare ſimul & abſtergere poteſt. Sin autem id quod expuitur,viſcoſum,pituitoſumque fuerit, vt ob id ægre educatur,idque magna tuſſi,in his decocto ex iride,& dulci radicula, nec non eo quod ex marrubio fit, & oxymelite,adhęc mulſa vtendum, eſt ægri virium, & eius quod excreatur, educiturque, copiæ, & facultatis ratione habita.

Auenatū quod præſtat.

De Purgatione.

Aluus non modo clyſterijs,ſed etiam medicamētis ad eam molliendā efficacibus ſubducēda eſt, ſi corpus vitioſis quoque ſcatere ſuccis & recrementis plenum appareat vt hinc etiam dolor,antequam auxilia ſint admota,intendatur magis quam decreſcat,& circa imas particulas cruciatus excitetur. Fieri autem debet purgatio,ſi corpus bilioſum fuerit,ex lachryma ſcammoniæ, neque enim calida eſt admodum,ſicut alia purgantia. Dari autem debet modicum,ex ea,& paulatim, vires & materiæ redundantis quantitatem obſeruando. Quod ſi bilioſum nō ſit, ſed pituitoſum potius,tūc illis vti cōuenit,quibus Diuiniſſimus Hippocrates præcepit,aut peplio,aut veratro nigro, interim puluerem ex ptiſanæ cremore exhibendo, vt etiā nos ſubinde fecimus. Compoſitio ipſius in hunc modum habet. Veratri nigri ſine medullla drachm. quatuor:ſcammoniæ drachma:gummi drachma·braſſicæ ſucco excipito fingitoque catapotia, quæ ciceris magnitudinē habeāt. Pueris dato pillulas quinque robuſtis ſeptem ætate vigētibus quindecim,mulieribus vndecim. Scire autem oportet,hæc

tet, hæc etiam lippitudine, & regio morbo laborantibus exhiberi, ac benefacere, ita vt stomachum omnino nõ subuertant. Danda autem ea sunt a cibo potius. Ita nanque citra noxam molestiamque purgationem molientur.

FINIS LIBRI SEXTI.

CAPITA LIBRI SEPTIMI ET APPENDICES.

ardore

ardore ęstuantem habet, & vehementi siti conflictatur.

Catapotia ad sitī arcēdā.

Aliud ad febricitantes, q̄bus parum bibere conducit: item ad insolatus & profectiones, vbi sitis vrget.

De ijs quæ ad ardorē stomachi extrinsecus iponunt.

De ijs qui atrā bilem colligunt, & inflatione stomachi laborant.

Medicamētum Dia oporon, hoc est, ex fructibus pomaceis cōfectum, ad subuersionem, stomachi Cœliacos & Dysentericos efficax.

Epithema ad stomachum fluxione tētatū, febri æstuantibus, & Colicis, qui stomacho consortij lege laborant & cibum reijciunt, idoneum

Aliud ad eos, qui stomachum habent imbecillē, quique cibū retinere nequeūt.

Aliud epithema similiter stomachum corroborans.

Aliud ad stomachum fluxione laborantē, & vētrem.

De antidotis ad eos q̄ ob frigidam intemperiem cibū non concoquunt.

Aliud ad eosdem affectus Dia melon.

Aliud Dia melon.

CAP. 9.

Ad stomachum cibū vomitu reijcientem.

CAP. 10.

Ad inflationem stomachi & intestinorum, item ad eos qui cibum nnn coucoquunt Iecorarios tussi vexatos, prę sertim quos frigida causa infestat.

Aliud ad inflationem, dolorem, omnemq́; stomachi cruciatum efficax.

Stomachi cū quod etiā ad colum proficit.

Aliud ad alia quoque vitia salutare.

Antidotum stomachicū quod Picra dicitur.

Aliud stomacichum etiā ad inflationem vtile.

CAP. 11.

De affectu Cardiaco.

CAP. 11.

De Cardialgia, quasi dicas cordis dolore.

CAP. 13.

De nausea & vomitu.

Curatio vomitus & nauseæ.

Quomodo internoscatur vtrum humor qui euomitur in ventriculo gignatur, an aliunde influat.

Curatio, cū biliosus aut melācholicus humor vomitum, aut nauseam excitat.

Curatio

De ijs

ALEX. TRALLIANI LIBER SEPTIMUS,

Ioanne Guinterio Andernaco Interprete.

De sanguinis reiectione Cap. 1.

AVD Noui an alius æquè difficilis sit affectus, vt sanguinis excreatio. Non enim ipsa per se dum immoderatam vacuationẽ inducit, vitam adimere consueuit, sed pessimorum longorumque morborum magna ex parte causa redditur. Quare incumbẽdũ est, vt vitiũ hoc prius interno scamus, vnde causam traxerit, & quo in loco inciderit, atque ita curationẽ tentemus, neq; eã differamus. Quippe mora & dilatio cũ in oĩbus morbis nociua est, tũ verò magis in sanguinis eductione plurimum nocet. Scire igitĩ hoc ante oĩa cõuenit, sanguinis reiectionẽ tribus de causis palã excitari vasorũ ruptura, erosione, & cũ ora illorum adaperiuntur cognosces autem singulos dolores hoc pacto.

Quomodo sanguinis reiectionem ex vasorum, ruptura fieri deprahendemus.

Qui

Qui igitur ex ruptura sanguinis reiectionem, experti sunt primum sane inde cognoscere poteris quod causa aliqua primaria antecesserit,, vtpote aut vox violéta, aut casus, aut ictus vehemens, aut si pondus aliquod graue æger sustinuerit, aut etiam in vehementi frigore versatus sit, aut copiã sanguinis congregarit, aut flatus multi cũ distẽderint: hęc enim frequẽter vasorum rupturam in particulis excitare abunde possunt.

Signa reiectionis sanguinis, quæ exeso vase accidit.

At quæ sanguinis rejectiones exeso vase eueniunt, Diabrosin Græci vocãt, primum sane inde cognosces, quod excreationes paucæ fiant, deinde cum vasa magis exedũtur multus simul vacuet, postea verò, & quod præcesserit aut distillatio, aut salsorum, & valde acrium esus, aut tristitia immoderata, aut inedia. Quod si etiam cum sanguine carnosæ quædam particulæ, siue membranosæ permixtæ appareant, sine dubio sanguinis reiectionem particulis, quę respirationi seruiunt, exesis fieri existimandum est.

Si sanguis ore vasis patefacto erumpit.

Sin autem ore vasis adaperto sanguinis expuitio euenerit, primũ sane inde notatur, quod nihil præcesserit, vt cũ vasis exesis sanguis reijcitur, fieri diximus sed potius humidioris calidiorisque victus, & frequentium balneorum abusus item ex eo quod æger in calidioribus ædificij s pręter consuetudinem, aut loco calidiore immoratus fuerit. Nam si horum § prędictorum § aliquod adfuerit, sputumque sanguinis modicũ, & paulatim fiat, sanguinis cursum patefacto vasorum ore accidisse cognosciro. Hac igitur ratione causam vnde sanguinis eductio initium traxerit, internoscere potueris, locũ verò vnde profluit, in hunc modum notabis.

Quomode locus affectus agnoscatur.

Siquidem sanguis multus & vniuersus vnaq; vice eductus fuerit, subflauus magis, spumolusque, & citra dolorẽ his, indicijs ex pulmone reiectionẽ eius fieri noscẽdũ est.

Signa,

Signa, cum ex thorace effertur.

Quod si dolor aliquis circa thoracem oriat, neque exiens sanguis flauus fuerit neque copiosus admodum, & vniuersus feratur thoracem affectum esse putabimus. Effertur autem sanguis ad superiora per pulmonem, quemadmodum in suppuratis, quibus inter thoracem & pulmonem continetur.

Signa cum ex faucibus erumpit.

Cognosces autem nõ ex infernis partibus, sed ex faucibus, & arteria reijci, si excreando solum ægri, & validè tussiendo expuant quemadmodum rursus ex ore reijci testatur, si spuendo solum, & ex gula euomendo, non tussiendo neque screando effertur. Ita igitur causam, vnde sanguinis fiat eductio, & locos affectos internoscere licet. deinceps autem de curatione ipsorũ tractare nos oportet.

Curatio reiectionis sanguinis quæ propter rupturam accidit.

Cum igitur sanguis ob rupturã vasorum sursum eruperit, vena cubiti omni modo secari debet, vacuatio autẽ non vna vice, verum duabus tribusue horis interpositis tẽtari. presertim si primaria causa, sanguinis copia fuerit, aut spiritus multi, & flatulenti collectio. Sin autẽ ætas quoq; ægri floreat, & vires appareant robustæ, cum fiducia plus sanguinis auferendum est. Iuuat ipsos nihil minus etiã ex imis corporis partibus sanguinis detractio. Noui aũt ego me cum venæ cubiti in conspectum non venissent, etiam ex venis in talo sectis sanguinẽ dimisisse, & multo magis profecisse. Nam materiæ ad lõginquiores partes prouocatio, firmiorem multo reuulsionem efficit. Sanguine detracto ægrum conquiescere cogito, compellitoq;, ne magnã respirationem edat: vbi verò respirauerit, aquosam poscã ipsi supersorbere præcipito. Etenim simul cũ vomitu accidit, vt & sanguinis grumi dissoluti eijciantur, & magnum illius {ex partibus iam commemoratis} profluuium cursusque impediatur.

De cibo.

Sit autem

Sit autē omnis cibus, qui & leuiter astringat & mediocrē obturandi vim habeat. Cremor igitur halycæ, aut ptisanæ his est idoneus. longe autē melior, valentiorq; erit sorbitio, si amyli frumētacei & mali cotonei paulū cremoribus simul incoquas. Hoc namque & obturabit magis, & leuiter astringere poterit, quod etiam maximè in ijs requirimus, qui ob rupturam vasorum sanguinem expuūt. Inopia verò ptisanæ, etiam eo vtantur, qui apud Romanos vocatur Farris cremor, vel eo qui ex similagine ipsa valenter decocta factus est. Item micæ panis tepida aqua imbutæ & ouorum lutea. si quid aliud, his sunt accommoda. At neque sorbitiones, neque aliorum ciborum quippiam calidum offerre cōuenit, sed omnia potius sint temperata, & ad frigidius declinantia. Item placenta suminalis, non alienus his cibus est, sed & ipsa opitulari potest, si absque sale & multo oleo confecta fuerit. Ex oleribus assumant ægri maluam, antea citra salem probè elotā, item lactucam decoctam, in poscam aquosam ipsam intingentes: similiter & intybum, & portulacam. Horum inopia post septimum diem etiam gallinas non admodum pingues sumant: quin & perdicum, attagenarumque pectora comedant, nec non gallorum testiculos. Etenim præterquam quod valenter breui tempore nutriant, augeantque vires, adhuc etiam læuigandi obturandique facultatē obtinent. Quod si venter copiosiora excernat, assi quoque citra salem sumantur. Sic namque comesti ventrem non perturbāt, cum id quod serosum in eis est, inter assandum abiecerint: & prȩtereà etiam suauiores redduntur. Iam anserum non adeò veterum alæ offerantur, nec non ventriculi ouaque ipsorum abiectis aluminibus. Et enim cum probè nutriunt, tum obturandi facultatē habent, sed num ægrè concoquuntur, vt quidam calumniantur. Vbi sanguis expui desierit, etiam pedes suum, & pisces saxatiles. aceto inter coquendum adiecto, offerantur, ex leguminibus autem halyca, & chidron admodum decocta, eaque ipsa ex longiore interuallo, & cum non vehementer ęgri febricitant.

febricitant. Nam vbi febris abest, etiam si lac simul incoctum ipsis dederis, nihil nocebis pręsertim ijs, qui etiam per sanitatem lac assumere consueuerunt. Ex fructibus pomaceis exhibeantur, qui modice astringant, vt mala pręcipuè cotonea decocta, pira, sorba mespila, & si admodum siticulosi fuerint ægri, etiam pepones, & cucumerum medulla, vuaque pensilis exhiberi debet. A ficubus, bellarijs, pistaceis, maximè amygdalis, & malo punico abstineant, raro autem nuces pini, & vuas passas simul assumant, eaque ipsa post sanguinis reiectionem.

De potu.

Potui autem aqua tepida per totũ morbi curriculum exhibeatur, eaque non calida, sed temperata quemadmodum etiam dicetur. Quod si diu tepidæ potioni insistere nequeant imbecille se ventriculi os habere dicentes, concedendum ipsis etiam paulum omphacomelitis, aut hydromeli ex cotoneis, semel, aut bis assumere, in alijs horis rursus tepidam: aut poscam aquosam.

De medicamentis.

Talis sanè est victus ratio, adhibeantur autẽ ipsis auxilia, præsertim ijs qui exquisitũ obseruare nequeunt, ac primum simplicioribus vtendum, deinde etiam valentibus, si opus fuerit, & vt absolute dicẽ remedia pro affectus magnitudine, & ęgri viribus metiemur, atq; ita eis exhibebimus. Sunt porro medicamenta eiusmodi, quæ & ratio, & experientia contestantur. Habent in hunc modum Symphyti radicum decoctum sanguinis ex ruptura vasis reiectiones cohibet. Portulacæ succus epotus, pręstantissimũ est, & efficax remediũ, ꝙ si herbam ipsam assumere sustineant, ita quoque adiuuantur. Adhęc rubi fructus, quercus, flos, & liber qui cortici subest, & tunica glandis putamini subiecta. At propter potionis eius asperitatẽ ne substantiã quidẽ ipsam assumere, sed illius ex aqua potius decocti ius propinare vincit. Rhus ipse quoq; valde cõducit. Lẽtisci tenerorũ foliorũ succus, admodũ cõmendatͬ. Polygonij succus, nõ modo ad sanguinis ex ruptura fluorẽ, sed

etiam

etiam ad omnes, propemodum, & per ſe, & cum Lemnia terra quam ſigillum dicunt, inſigniter prodeſt. Samia, quoque terra quę aſter dicitur, aduerſus oés ſanguinis reiectiones, aut cum aliquo prędicto decocto potu conducit. porri ſuccus cum portulacę ſucco ęquali modo, & aceti modico. potus, ſanguinis ex ruptura fluxionis pulchrè cohibet. His igitur, eorumque ſimilibus ad ſanguinis reiectionem idoneis vtendum eſt verum commodiſſimum eſt ea ante ſanguinis eductionem, & poſt eam, non modo ſemel ſed etiam ſepius exhiberi, & tunc potiſſimum, in quibus ſanguinis reiectio continuè moleſta negotium faceſſit.

De ijs quæ extrinſecus admouentur.

Extrinſecus autem thoracis accomodentur etiam ſuperfuſiones per lanas ex roſaceo, aut melino, aut myrtheo cum aceti modico, aut vino auſtero, non nimis veteri immutentur autem crebrius. Nam perſeueranter impoſitę, non poſſunt non excalfieri, atque hinc. rurſus ſanguinis commotio, & irritatio quæpiam orireтur, quapropter eas mutare conuenit.

De medicamentis.

Vbi ſanguis reijci deſierit, dolor autem thoracem affligat, non abſurdum eſt medicamenta applicare quæ leniũt ſimul, & leuiter exiccant. Præcipuè autẽ ad eiuſmodi affectus conferunt quæ ex metallicis, & aceto parantur, quale eſt tũ Ambroſia, quod etiam crebro parare conſueuimus tum quod a ſalicibus Diaiteon dicitur, & Barbara. At teneriora corpora, & quę dura medicamenta ferre nequeunt, etiam Phœnecine, quod eſt Palmulatũ, cum cera modica roſaceo, & aceto ſolutum, adhæc medicamentũ quod ad Mnaſſæum refertur, atque ipſa iam dicta medicamẽta & Barbara, & Diaiteon, ſi probè ſoluta fuerint, ſiãtque ſic cerata, lenia & valde idonea tenerioribus imbecillioribuſq; corporibus erunt auxilia.

De Compoſitis medicamentis quæ ad ſanguinis ex ruptura profluuium per os ſumuntur.

Quod

Quod si & dolorẽ vrgere contingat,& sanguinis reiectio non cessauerit,compositis etiam vtere medicamentis, q̃ & sanguinis profluuio accommodari possunt, dolorem lenire, vigilias tollere,& aluum citatiorẽ cohibere. Propter hoc enim medicamenta etiam multæ misturæ a veteribus inuẽta sunt,vt ad diuersos casus orientes alias aliud medicamẽtũ nos quoque applicare possimus. Compositio ipsorum ita habet. Thuris vncia contusa, increta,& in tenuissimum pollinem redacta,cochleari dato ex posca,aut decocto lentisci,aut myrti, aut lenticulæ, aut succi mali punici. Aliud. Terræ samię drachm.quatuordecim: tragacanthę drachm.quatuordecim:amyli totidem:gũmi drachm.duodecim,opij drachma. Ex succo plãtaginis,aut polygonij exhibetur,si febris vrget:sin autem febris abest, ex posca. Datur hic pastillus non solum ad sanguinis reiectionem,sed etiam in quibus dolor vehemens thoracem affligit,& aluus citatior est:item ad alia etiam multa bene facit.

Alius pastillus ad sanguinis reiectionem.

Terræ Lemniæ quę sphragis, hoc est sigillũ dicitˀ, thuris,amyli,terrę quę Aster vocatur,coralli,gummi, aluminis scissilis,singulorum drachm.quatuor: symphyti, acaciæ rufę,singulorum drachm. tres. Succo porri excipito, fingens pastillos,qui scrupula tria singuli pendeãt,datoq; ægris,respiciens non modo affectum,sed etiã ad vires. Dissoluito autẽ pastillum,aut ex posca,aut symphyti rubiue decocto. Hoc medicamentum est ad sanguinem reprimẽdum,admodum vsu probatum, ipsoq; cũ fiducia ad implicatos affectus vti conuenit. Aliud. Valde bonum gummi, acaciæ,singulę vncię:aluminis vncię quatuor:decocto cotoneorum excipito,fingitoq; catapotia,& sub lingua tenẽda dato. Hoc potissimum confert ad eos, qui sanguinẽ ex faucibus,& aspera arteria reijciunt. Sin autẽ hoc lęuigatũ ijs etiam qui ex thorace & pulmone sanguinem reijciunt exhibeas, nihil minus auxilij conferre ipsis potest.

Cum sanguinis exeso vase reijcitur.

Quod ſi reiectionem ſanguinis vaſe exeſo fieri, ex quibuſcunque tandē partibus, vel pulmone, vel thorace, vel faucibus cōtingat, non amplius medicamentis, aut cibis aſtringentibus admodum, aut acidis, ſed potius ijs qui contemperare, mutare, & alterare humoris, qui eroſionē excitarit, acrimoniam poſſunt, Vitanda autem eſt ſanguinis miſſio; nam magna ex parte corpus eorum, qui ſic ex eroſione ſanguinem reddunt, gracile, perſiccum & habitum eius aſſamentorum ſimilem, huicque vitio, nec non Phtiſico affectui opportunum depræhendes. De cibo.

Hos ptiſana potius alere conuenit, quæ grana quoque habeat: ſimiliter etiam halyca, cui nihil adſit, aut ſalſum, aut acidum, imo nulla alia tenuis qualitas, ſed e contrario, quæ magis implentem obturantemque ipſam reddere queant, vt amylum frumentaceum, aut malua. Quod ſi ægri non febricitent, & lac, & tragacantha dabitur. Ex oleribus edant, quæ refrigerare, & humectare ſolent, vt intybum, troxymum, lactucam, & maluam. A ſeptimo die ijs qui infirmas habent vires, etiam ex gallinis, præſertim cohortalibus, pectora citra ſalem offerre expedit. Rarum ſiquidem eſt, non etiam calorem ijs oboriri, qui ſanguinem vaſe exeſo expuēt, pręcipuè qui fluxionis originem ex triſtitia, aut curis quibuſdam, aut inedia, & labore ampliore, aut vigilijs, aut diſtillatione tenui & acri habuerūt. Sic enim horum aliquod præceſſerit, non modo gallinæ, ſed etiam vuluula & omazum his conueniunt item piſces dura carne præditi, & Iſicium ex ipſis paratū ſimiliter aſtaci quoque bis in alia atque alia aqua cocti: item pedes ſuilli cocti, & omnia ſummatim: quæ humoris thoraci, & pulmoni influētis acrimoniā obtundere, & craſſiorem efficere poſſunt. Quapropter his etiam pomacei fructus humectare potentes, dandi ſunt, vt peponum caro, vua penſilis, mala non aſtringentia. A cucumeribus autem omnino abſtineant.

Quid agendum ſit in iis, qui ſanguinem ob acris humoris deſtillationem expuunt.

Proſpiciendum

Proſpiciendum etiam capiti eſt, præſertim vbi acris influxus ſanguinis reiectionē pepererit. Fieri enim nequit, vt tuſſis deſinat, aut affectę particulæ non exedantur, niſi acris tenuisque ex capite influxus ceſſauerit: id quod probè fiet, ſi quę refrigerare humectare poſſunt, capiti admouerimus. Ita nanq; calor ipſius deſinit, vt ēt acria recremēta in ſubiectas partes defluere nequeāt. Cū.n. ipſum adeo frigidam intemperiem obtineat, tam acre & calidū influere, & reſpirationis vas, aut particulam aliquā exulcerare nequit. Inijciatur itaque his in caput roſaceū, & per ſe, & cum frigida aqua modica, quo in altum penetret, finiet autem calorem, qui ex inferioribus materiam elicit, attrahit & gurgulioni, thoraci, & pulmoni tranſmittit. Ab balneū ęgri ducendi ſunt, cum hoc agendum eſt, roſaceumq; , vel oxyrrhodinum frigidum ſuperfundendum, & in ſolio etiā ſi maximè calidum eſſe contigerit, frigida aqua pro rōne intēperiei ſuperātis, capiti ſuperinijcere moderate oportet. Verum hoc agere conuenit, in quibus ſanguinem e capite deferri conſiderauerimus, item in quibus ſanguinis ſputū ex gingiuis ob humorem acrē excedentem accidit. Hi ipſi admonendi ſunt. vt in ore contineant roſaceum, aut lentiſcinum, aut poſcam: item collutionibus vtantur ex alterco, & radice ſolani, aut ſemperuiuo, aut roſis, aut hydroroſato, & horum ſimilibus: Ego itaque in hunc modum curandos eſſe cenſeo, qui deſtillatione ob calidam intemperiem laborant, & ſanguinem expuūt, quod humor qui e thorace fertur, acris ſit, & erodens. Miror autem quomodo Diuiniſſimus Galenus nullo humectāte, & refrigerante medicamento vſus ſit, ſed contra ſtatim ab initio ſiccantibus, & calefaciētibus: etſi cauſam reiectionis, quæ ob eroſionem fit, accuratè nouerit. Si igitur hęc ita hñt, an nō etiā pręſtaret efficiēti cauſę reſiſtere, & potius humectātibus refrigerātibuſq; ſtatī inter initia vti? deinde ita, ſi copiā quoq; vitioſi humoris eſſe ſuſpicetur, vacuare per ea quę acrib. & bilioſis recremētis purgādis ſunt idonea, &

Galenus notatur.

nea, & nõ adhuc intemperatum caput reddere,& ea quę in thorace sunt,acriora efficere,tum Theriaca,tũ Thapsia tum columbarum stercore,balneis siccis vsum,vt nę paucissimum quidem oleum capiti inijci permittat, neq; corpori? Hæc enim omnia acrem qualitatem adaugẽt, & erosionem magis intendunt quam curent. Nam quæ cõtẽperare,& lenire possunt,immoderationemq; rodẽdi, & exedendi particulas prohibere, etiã tussim mitigare poterũt, atque omne temperatum cõseruare. Quid autem corpori quam hoc,est præstantius? vbi nanque temperatum totũ euaserit,& acrimoniam influxus abiecerit,etiã ijs quæ celerrime erosionem lenire possunt,modice siccãtibus,& ad cicatricẽ ducentibus vti licet. Ego sane noui frequẽter me sine Theriaca alijsque pręciosis antidotis multos curasse lenibus vsum medicamẽtis & p̃sertim lapide. Hæmatite.

Lapis hæmatites.

Vsus autem eo sum in his,qui largius sanguinẽ reijciebãt cum succo mali punici,& granis,vel cum succo polygonij in quibus autem sanguis nõ copiose euacuabatur, etiã ex aqua sola tepida. At læuigare ipsum curiose oportet, vt in tenuissimum puluerem redigatur,sitque aereus,& vẽto p similis. Dedi ex eo scrupula quatuor,& paulo amplius minusue. Exhibui etiam ijs,qui pus expuere inceperãt,ac mirum,est quomodo vlcus exiccarit sanaueritq;,vt nõ amplius plus generaretur,neque æger a tussi infestaret. Spectaui autem & aliũ quẽdã ex his quibus vas exesum erat, non modo particulas quasdam ex faucibus,sed etiã asperam artriam expuentem,ac mirũ,quomodo in hoc quoque lapis hic maximam efficaciam indicauerit. Nã & hic curatus est,nobis non admodum etiam sperantibus. Exhibui autem ægro potui medicamentum frequentius, vt cõmodius distribueretur. Quare cũ crebro ipsum bibisset, tãdem sumere ipsum fastidiuit. Excogitaui autem huiusmodi rõnem,redactũ in tenuissimũ puluerem panniculo lineo m posui,& diligẽter ipsum vndiquaq; constrictum, colligatumq; in poculo, quod vinum odoratum modicũ haberet,suspendere permisi, idque per totam noctẽ iam

Reiectio sanguinis curata sæpius. Hæmatite.

inde,ab

inde ab ipſo veſpero: extraxi autem tenuem aereãq; eius partem, vt æger ſolam vini qualitatem perciperet. ex hoc bibere, quantum mane libenter habebat, ei præcepi, atque hoc ſane agendo, bibendoque continuè ſanitatẽ recepit. Hoc autẽ morbo liberatus, idẽ præſeruationis cauſa facere pergebat, bibebatq; donec etiã corpore probè permutato, conſueta agendo viribus ſe cõſtare ſentiret. Hæc de lapide Hematite hactenus a me viſa, & vſu cõprobata conſcripſi: itẽ quod medicamẽta calefaciẽtia, vel ſiccãtia, & acriora ijs, qui ſanguinem, aut pus ex diſtillatione propter calidam intemperiem expuũt, offerre non oporteat, ſed lenibus potius medicamentis ad curandos eos ſit vtẽdũ: Quod ſi Hæmatitis lapis alicui nõ ſuppetat, vtat Armenię bolo, præſtãtiſſima aut Samia terra, aut Lemnia, quæ ſphragis, hoc eſt, ſigillũ dicitur, ſi ſit germana. Qui.n. nunc rutum macerant, deinde paſtillos formant, tanquã Lemniã ſphragidẽ medicis exhibent. Hi autem ſucceſſu eius fruſtrati, antiquos tãquam de eo mentitos accuſant. Sunt & alia medicamenta ſimplicia, & cõpoſita. quibus ij curioſe vti debẽt, qui ſiccã, & acrem qualitatem ſuſtinẽt. Quamuis enim tantum nõ poſſunt opitulari. quãtũ Hæmatitis tamẽ eroſionẽ adhuc latius ſerpere non permittunt: Porrò exhibeas etiam ægro illa, vt longiore tempore viuere poſſit, qui non admodũ a morbo afflictus ſit, & debilitatus. Quin nec hoc exiguũ beneficiũ eſt robur aliquod ægro accomodare, & ne quid deterius experiatur. Quid igitur dixerit aliquis, quãdo medicamẽto ex viperis vtendũ erit? Pronũciamus igitur manifeſto illis rectè exhiberi, quos ob frigidam intemperiẽ nõ autem ſalſam qualitatem præpollentẽ deſtillatio infeſtat, & id quod influit, frigidũ, pituitoſum, non autem ſalſum apparet. In his enim Theriaca etiam vti præſeruationis gratia alienũ non eſt: item ijs que extrinſecus exaſperare, & vellere cutẽ, ſiccareque poſſunt, vt ne particulæ fluxionũ experiũtes, validamque adferentes tuſſim, interdũ rupturã quoque pariant. Ego itaq; noui me cuidã taliũ, qui eiuſmodi

Bolus Armenus.

Terra Lẽnia.

Theriaca quando vtendum in reiectiõe ſanguinis.

fluxionem in thorace etiam ex frigida intemperie sustinerent, candenti quoque ferro in capite vti præcepisse: ac cũ æger id prompte fecisset, mirum, quomodo oĩa simul cessauerint, & copia quæ influebat, humida, & tussis. In posterum vero æger a fluxionibus in thoracem liber, ac immunis permansit. His sunt aquæ calidæ naturales vtilissimę, quemadmodũ etiam illis, qui ex calida intemperie destillationem sustinent, aduersæ, & omnia, vt prædictũ est, quę calefaciunt & deficcant. Præcaueant auté oẽs, qui sanguinem expuerunt, vt ne rursus in eadẽ incidant, ambulationẽ largiorẽ, corporiq; exercitium, exclamationẽ, iracundiam, copiosiorẽ venerem, esum apij, quod vocatur Macedonicũ, aut salsamentũ, aut caseum veterẽ Hæc.n.maximè ijs qui sanguinẽ exeso vase reijciunt: inimica: quẽadmodũ rursus satietas, cruditas, viuũ meracum, cibi flatulenti, indignari põdera manibus attollere, & ventrẽ cohiberi, vel consuetas sanguinis euacuationes, oĩbus quibus ob rupturã sanguis reijcitur, aduersantur. Insolatũ verò, & in calida domo cõuersari, aut caput largius in aquã calidã intingere, aut inungere, aut ipsum cotegere, illi potissimũ deuitent, quibus sanguis ex naribus, aut per palatum copiosus erumpere solet. Pari modo ẽt quibus ore vasis adaperto sanguis erũpit, caueãt balneum magis cõtinuum, ebrietatem, & calidiores cibos. Omnes autẽ lacte vtant, molliq; & recẽti caseo, præsertim caprillo, aut bubulo. Neq; enim medicamẽtum, aut cibus, aut aliud quidpiã adeo accõmodũ ipsis est aut vtile, atq; lac. Et qui per initia solo ipso constanter longiore tempore vsi sunt, omnes in totum consauerunt. Noui autem quendam, qui cũ toto anno ipsum & bibisset, & comedisset, interim cũ frumẽtaceo aliquo, aut similagine, aut libosuminali, aut halica, aut lente, aut panico incoquẽs: cunq; ita agendo a vino abstinuisset, liberatus fuerit, & puris sputu, & ne postea in phtisim inciderit. Tantum etiam de sanguinis reiectione dictum a nobis sit, putoque abundè sufficere.

Aquæ naturales reiectiõi sanguinis quãdo aptæ.

Lac reiectioni sanguinis idoneum.

De purulentis. *Caput.* 2.

Quoniam

QVoniam verò post sanguinis reiectionem puris sputum, magna ex parte interuentu inflammationis secūdum Hippocratis sententiam comitari solet, necesse est nos cōmunionē orationis sequentes de inflammatione, quæ in pulmone, & particulis respiratorijs constituitur, pertractare. Purulenti

Signa, cum inflammatio in pus conuertitur.

Omnia in vniuersum indicia suppurationis talia existūt: Febris vehementior q̃ antea: rigor præter rationē & grauitatis potius q̃ doloris multi sensus. Vbi hæc tibi apparuerint, naturā materiē subiectā in pus mutare scito, & si quidē facultas efficiens robusta fuerit, etiā pus nō adeò viscosum reperietur, & vomicam tunc intra thoracē circa decimum quartum diem erumpere. Sin autē crassius quoque pus vltra dies prædictos inuentū fuerit, & ægri vires infirmiores, etiā circa quadragesimū, aut sexagesimū, & longius vomicæ eruptio expectāda est. Summatim pro copia, & qualitate materiæ, ægriq; viribus vomicæ eruptionē futurā expectato. Et si quidē intra thoracē pus illapsum, diutius intus manserit, & nō fuerit vsque ad quadraginta dies expurgatum, vt Diuinissimus ait Hippocrates, in Phtisim puenit, pulmone ipsis antea puris acrimonia exulcerato, & computrescēte. Internosci aūt debet locus affectus, si æger interrogatus dicat, dextrā thoracis partem esse calidiorē, magisque grauitatem sentire, tāquam aliquid ex ea pendeat, quando in alterū latus inclinauerit. Puris signa. Vomicæ æruptio.

De uictu.

Victus igitur oībus purulentis varius conuenit pro diuersitate puris eius quod expuit, & crassitie ipsius & tenuitate, itē pro vomicæ eruptionis mō, adhæc pro particulæ ipsam cōprehendentis natura, & ægri viribus, alijs aliter trāsmutatis, si id quod expuit succosum fuerit. Qui igitur biliosum pus expuūt, his etiā cremor idoneus est ptisanæ. si supersorbeat, cremorq; auenæ. Si vires imbecillæ sint, cremor halicæ, aut typhæ, aut zeæ: sin autē nihil eiusmodi fuerit, neque aluus citata, etiam succus amygdalarum, vel Victus purulentorū.

per ſe, vel cum prędictorum cremorũ aliquo mixtus. Aluo autem citata nihil prorſus exhibeatur ex ijs, quæ amplius ipſam irritare poſſunt, neque potus, neq; cibus eiuſmodi. Nã id genus affectibus aluũ fluxione tentari moleſtũ eſt: quare ét cremor ptiſanæ plus quã amygdalarũ, item mulſa, decoctũ dulcis radiculæ, iridis, & fœnugræci, nec non oxymeli magis quam omnia alui fluorem citat. Habet enim aliquid quod etiam inteſtinum abradat. Iuſcula autem ex aqua tepida, aut halycæ, aut ſimilaginis, niſi admodum febricitent, exhiberi magis expedit. at cum ſputum fieri craſſius, & bilioſum abieciſſe, nec nõ reiectioni contumax fieri incepiſſe depræhendis, tunc rurſus ad aquoſam mulſam, aut apomeli tranſire conducit, exhibendo ipſum paulatim, & non vniuerſum. Vſus nanque ipſius innoxius erit & plurimum iuuare poterit, magiſque ſi etiam pus quod expuitur, fœdi odoris, & ſordidum fuerit. Sin autem tale illud eſſe appareat, fœnugræci cremorem cum palmulis pinguibus decoctum dare cõfert: horum inopia ficus quoque ſiccas modicas incoquere. Etenim & humorem ſimul egregie proijciunt, & eductioni facilem reddunt, nec non etiam quæ vlcus inflammant, leniunt. Conſtat autem palmulas, aut ficus ſiccas in tertio fœnugræci iure incoquendas eſſe. Præſtat, ſi etiã mellis paulũ admiſceas, vbi cremorem exhibiturus es. Hunc quidem ante cibum potius dato: mulſa verò quouis tempore exhibita nihil ægrum offendit.

Viribus infirmis quid agendum ſit.

Vires quoque maximè attendendæ ſunt. Nam ob earũ imbecillitaté accidit, vt humor ægrè reijciatur, dum ipſę, quæ in thorace hęrét, exprimere nequeunt Cura igit̃ ipſarũ habenda eſt maior, inijciẽdo ptiſanę cremori aut columbam, aut pullum. Exhibeto autem ęgris etiã gallorũ teſticulos, vtꝗ̃ne vires deijci pmittas. Imbecilles enim in valde facilibus quoq; cõcoctu diſtribuendis, & probè cõficiendis, laborant. Quia verò ex facili coquuntur, & vẽtrẽ ipſi perturbant, habent autẽ, nõnihil etiam quod ſto-

macho

macho aduerſetur, aſſos exhibere conuenit, vt quod ſe-roſum in eis eſt, effluat:id quod probè fit, ſi quis ipſos, dum aſſantur acu pungat. Sic etiam cerebella porcellorũ aſſa præbere ſatius eſt,ſale modico ipſis aſperſo:quoniam & ipſi ſtomacho aduerſantur, ventremq́ue perturbant. Quare ijs qui vires habent infirmas, ſolis ipſi exhibendi ſunt:præterea anſerum alæ, ſuum vngulæ,halyca cocta cũ amygdalis,piſtaceis, vuis paſſis,& quæ alia probè nutrire ægros poſſunt. Auctis autem viribus contra, ad ſolidiorẽ cibum trãſeundum eſt.Quod ſi diuturnior affectus fuerit, & corpus totum alimentum non ſentiens contabeſcere manifeſto incæperit, neque thorax multum puris contineat, etiam ſolum ipſis lac dari debet, ſi non vehementer febricitent: ſi enim multo infeſtante calore exhibeatur, nõ item nutrire,aut humectare poterit. Nam ab eo quod præter naturã eſt,vincitur & in alienam, corruptricemq́; qualitatem mutatur. vbi calor frebilis moderatior euaſerit, lac ipſis exhiberi debet.

Quale lac, & quando offerendum ſit.

Sin id quod reijcitur,expurgatione adhuc indigere tibi videatur, & nõ modo ſordidum,& fœdi odoris exiſtat, aſininũ omnibus alijs antecellit,quippe etiã eo quod probè purgat,omnia vincit.¶Item equinum ipſis propinãdũ eſt, quod aſinino ad omnia ſit perſimile.Quare etiã ægrè ſpirãtes eo adiutos ſubinde cõſpexi,cum opportunè eſſet datũ.Omnia enim,quæ pulmonis cauernis infixa ſunt,reiectioni reddit morigera. Adiectum autẽ eſt § opportunè§ vt, cum hos febris non infeſtat, neque acceſſionis tẽpore exhibeatur.Quod ſi ægri horũ animantium lac nolint aſſumere, dabitur ipſis ſecũdo loco bubulũ, aut caprillum. Et ſi enim lac horum nõ adeò purgantẽ vim obtineat,tamen nutriendo amplius quiddã aliis præſtare poteſt.Porrò ne lactis potio ægri vẽtriculum corrũpat, ſatius eſt ipſum ſupra carbones incoquere: ſic enim decoctio bonã ſeroſi partem auferet,vt etiam ipſum ad uentrem retinendum magis quã alia efficax euadat. Sin autẽ calculos flu-

uiales

uiales cādentes excussosque, vt puluerem non contineāt, inijcias, aut ferramenta eodem modo ignita, commodius adhuc, & vtile efficies. Cæterum varijs modis lac ipsum comedāt, interim cum similagine, alias cum libo sumina li, aut oryza, aut halyca cum ouorū luteis. Sic enim appetitus quoque cōseruabitur, & vsus lactis, qui omnia pōt, fastidiosus nō erit. Et enim vulcus purgare, carne obducere, & totum corpus plus quam vniuersa, nutrire poterit.

De pane.

Panis offeratur textuaceus calidus, si id qđ expuitur humidū valde, & aquosum existit. Sin autem contumax ad reiectionem fuerit, etiam in vinum dulce, aut mulsum intingent: si febris vrget vehemēs, in hydromelū aut mulsum, sin autem ægri dulce fastidiant, etiam quædā tenuia vina, aut Sareptinum, aut Cnidum, aut Sabinum sincerū, aut Adrianum ex tepida propinabitur, si illi maximè etiā siticulosi sint, & sicci.

De oleribus.

Olerum radices quidē iniectæ purgare pus, & crassius reddere poterunt. Sumantur autem radices porrorum ex vino, deinde ex mulso bis percoctorum. Assumatur etiam Sinapidion dictum ante cibum. Si crassum & copiosum pus appareat, ab omni oleraceo nutrimēto abstinere cōfert, eo ꝙ humidum ipsum sit & recrementitium Sin autem ægri libenter assumant, etiam brassicam percoctam, & palustrem asparagum, præsertim agrestem comedant: magis enim proficit. Quod si nihil huiusmodi fuerit, æger autem vehementius siccum, aut biliosum, aut falsum expuere videatur, necesse est humidiore vti cibo, & magis inter olera intybo, vel malua. Etenim cum lubricitatem habeat, arteriam læuiget, lentore blanda sit, & mediocriter extenuet, sputum ad reijciendum facile reddit, præterquam ꝙ corpori etiam conciliet. Finita autem febri, vel etiam imminuta, refrigerantibus vtendum non est: quippe ad sputum emoliendum educendumque in eiusmodi victu diu persistere non expedit.

Ex auibus

De *auibus.*

Ex auibus comedant egri gallinã cohortalem, phasianos nõ pingues, ꝑdices similiter, attagenas turdos, & alios rurales passeres ex decocto. Nã iura vlcera magis detergēt ventremq; humidiorē efficiunt, & febres intendunt: verũ cũ omnes non diu eiusmodi cibũ tolerent, pro viribus laborandum est, vt neq; multum olei, neq: salis inijciatur: ea vero quæ ad vsum præsentē cõueniũt, iusculis misceamus. Si nãque sanguis, qui expuitur, sordidus fuerit, etiam mel & porrum adijciendum est. Sin autē purus tibi appareat, tunc ex glãdibus quoque castaneæ, & libum suminale, aut halyca, aut similago indetur: quemadmodũ si etiã vlcus esca, vel adiectione opus habeat, cibo misceat̄ lens itē Aegiptiaca excortigata, vel brassica percocta: vel quod ab Alexandria adfertur phasiolum exiguũ, vel quod dicit̄ zyzola, vel panicum:

De *piscibus.*

Inter pisces præponant̄, si quidem vomicæ factæ rupturã promouere voluerimus, & id quod expuit̄, fœdi odoris sit, & sordidũ, indigeatque repurgatione, pisces muria cõditi, & præcipuè quæ Encathera dicit̄, semel, aut bis loco medicamēti dari debet. Nã si quis immoderatius ipsis vtatur, magis os vasorum adaperit, & humidiora excremēta efficit Qđ si nullum tale fuerit, sed biliosum appareat, ab omnibus quidē salsis cibis cauēdũ est, edãt aũt maximè oĩũ saxatilē piscē ex iure, aneto tm̃ assumpto. Sin aũt crassum & viscosum id quod effert̄: existat, prætereà nausea ēt quædã ægrum torqueat, ex oxymelite decoctio parabit̄.

De *testacea cute præditis.*

Alimētũ ex testaceis nõ valde ijs, q̃ in thoracis regionibus vlcus hñt, & pus expuunt, vtile existit: tñ cũ salsus humor est, & biliosus, tũc pectines, aut buccina, aut astacũ. aut locustas dare nõ est alienũ. Sin aũt sordidũ vlcus fuerit, & paulatim pus efferat̄, eo ꝙ perfecta eruptio circũfusi humoris facta nõ sit, ēt erinacium modicũ sumere nõ prohibeto, hēt.n. aliquid, qđ & aperire, & repurgare pōt.

Inter legumi-

De leguminibus.

Inter legumina ptisanam, quæ vim habet abstersoriã, similiter & auenam, febricitantibus quidem recte dari cõstat, sin autem calor nõ infestet, etiam halycã quę habeat aut pistacea, aut amygdala, aut vuas passas, aut nuces pineas. Si vlcus sordidum & fluidum appareat, fabas quoq;, aut phasiola, aut lentẽ interim per se, interim verò cũ ptisana decoctam optime nimirum exhibes, quemadmodũ prædictum est, febri in totum prope finita.

De fructibus pomaceis.

Quod huiusmodi affectibus fructus pomacei admodũ vtiles sint, nõ medicis tantum, sed etiã omnibus idiotis est in confesso. Veruntamen cum cibi quoque fastidiũ ægros comitatᷓ, paulo deteriora ex pomis deligere cogimur: quare etiam mala, & pira admodum matura, cucumerum medullam, aut peponem, si febris potissimũ, aut sitis affligat, sputũq; biliosius inueniatur, exhibere cõmodum est. Nã medulla peponis nonnihil abstersorium obtinet.

De bellarijs.

Bellariorũcibus vtilis est, vt qui thoracis affectibus abstergendis vim quandã habeat idoneam. Itaq; amygdala, aut pista cia, aut vuæ passæ, aut nuclei pinei, & quæ ex his cõficiuntur placentę, assumãtur: verũ nõ copiosus ex his cibus dari debet. Nam etsi abstergere possint, ægrè tamen concoquuntur, & propter oleosam ipsorum partẽ, alios cibos in vẽtriculo corrumpunt. Tantum etiã de victu ipsis idoneo, dictũ esto: deinceps autẽ persequi oportet, quæ item medicamenta cõposita, ijs qui pus in thorace habẽt, bene sint accommodata. Dicta igitᷓ sunt vniuersa prope, vbi de tussi ægimus, plurimaq; illic scripta antidota reperies, purulentis quoq; efficacia. Sed hic etiam eorum mẽtionem faciemus, quæ propriè ad purulentos cõueniunt, ita vt prius simpliciora auxilia exponamus, deinde sic cõposita quoque in memoriam reuocemus. Hyssopũ igitur cum melle bene facit: similiter etiam thymũ, aut iris contusa,

tusa, aut erui fricti ex butyro, aut pulegium; omniaque hęc seorsim contusa, aut cum melle mixta, si exhibeātur, bene faciunt: nam generose repurgant: Puruletorū medicamenta simplicia.

Ad purulentos.

Ad omnia thoracis vitia, & eos qui tabe detinētur, quibusq; arteria affecta est, admodum salutare & suaue medicamētū est, quod sequitur. Cinamomi, mirrhæ, singulorū drachm. quatuor: thuris drachma: dulcis radiculæ sescūcia ✱ tragacāthę vncię sex: nardi Indicę drachma: ammoniaci drach. quatuor: croci drachma: * melle excipito. Cōposita purulentorum remedia. ✱ In alio, vncia. * In olio drachmę duę.

Ad ea quæ in thorace hærent & omnia recrementa. Cap. 3.

NVcem pineam, quæ copiosam resinam peculiarē sibi circundatam habeat, cum marrubio recēti coquito: deinde mellis modicū decocto misceto, & rursus hoc vsque ad melleam crassitiem incoquito. Ad thoracis pulmonisque affectus vtitor.

Ad purulentos, Phthisicos, & eos qui ex pulmone, aut thorace, aut membrana septi transuersi, feculenta & sordida expuunt, item ad eos qui iam Phthisim sentiunt, optimum præsidium: habet autem in hunc modum. Cap. 4.

SEmperuiui succi, passi Cretici, mellis Attici, singulorū drach. duę: vrticę seminis cōtusi hemina: cucumeris satiui hemina: cupressi seminis vncia: Omnia simul vsq; ad dimidias coquito, sorditiesq; ꝓijcito, iuri decocti picis liquidę vnciam addito: coquitoque ad mellis spissitudinē: nec nō nardi Syriacæ drachmā admisceto: thuris drachmas tres, croci drachmas duas: piperis albi drachmas duas. Fabæ instar lingēdū dato. Quod si affectus prędicti vehemēter increscant, & intendantur, nucem pineā torridam adhuc probe cōtusam, coniectāque in ollam recentē, aquæ quod satis est ei superfundens, incoquito vsq; ad tertias, & percolato iure in vicem reliquæ aquę vtitor. ✱ In alio, cyathi duo.

Antidotum valde efficax ad stomachi fluxionem, & eos qui difficulter glutinosa excreant, tussi laborantes.

& Peripneum

& Peripneumonicos, opitulatur celeriter ſine noxa.

Croci, folij, ſingulæ drachm marrubij, iridis, piperis albi, pulegij, hyſſopi, ſingulorum drachm. duæ: erui farinæ ſextarius: amygdalarũ amararum ſextarius: mellis exquiſiti ſextarius. Vtitor vt longè optimo remedio.

Antidotum dia praſiu, hoc eſt ex marrubio, optime humores thoraci infixos, omniaque vt prius, repurgat.

Hyſſopi, marrubij, pulegij, calaminthe, ſingulorũ vnciæ duę: dulcis radiculę vncię tres: ſcillę, helenij, ſingulorũ vncię duę: nucum pini tantumdem. Triduũ aqua macerato, coquitoque ad tertias, melle adiecto vſque ad craſſitiẽ incoquito tantum etiam de medicamentis, diuturna thoracis, & pulmonis vitia repurgantibus. Scire aũt licet, poſt purgationẽ vlcera ſtudioſe ſiccanda eſſe. Nã vbi recrementis libera fuerint coaleſcunt, & carne replentur. In poſterum his conueniunt aeris mutationes, nauigatio & naturalium aquarum vſus, ſi ſint corpulenti, & nõ immodicè a morbo extenuati. Tũc enim præterquam quod nihil iuuantur, etiam magis a ſiccante offenduntur. Quare ſatius eſt dulcibus vti balneis, vnctione, oleo Sabino, & adipe. Ita nanque ex eiuſmodi vniuerſis particulas infirmas, & extenuatas, pręcipuè ſi lactis potu vtantur, recolligunt reficiuntque.

De affectibus oris ventriculi, Cap. 5.

OS ventriculi, quod ſane etiam ſtomachum, quidã autem veterũ cor appellarunt, vbi offenſionẽ acceperit, infinita & varia accidentia hominib. inferre ſolet. Nã morbũ Comitialẽ, conuulſiones, grauẽ ſoporẽ, qui caros dicitur, triſtitiã intempeſtiuam, metum, Melancholiam, alienam appetẽtiam, cibi faſtidiũ nauſeam, vomitus, ciborũ corruptiones, inteſtinorum tormina, vteri & veſicæ dolores, interim etiam vigilias, dolores. deſipientiam, curas intempeſtiuas, & extremorũ frigiditatẽ inducit. Adeo eſt ſenſile, vocatque in doloris cõſortium, vicinitate quidem, cor. cognatione autem, cerebrum.

brum.

orum. Quoniam igitur stomachus talium, & tot vitiorũ auctor efficitur, obseruãdum est, quinam stomachi ipsius propriè sint affectus, qui verò per accidẽs. Vbi hi accuratè distincti fuerint, ad curationem ita veniendum est.

De frigida intemperie.

Frigidam oris ventriculi intemperiem manifestò licet inde cognoscere, si ęger non sitiat, appetatq; magis cibos quã potus. Si verò non solum qualitas, quæ offendat, sed etiam humorum quorundam frigidorum intemperies existit, omnia sane eadem ipsis accident, quæ in frigida qualitate eueniunt, præter hęc autem etiam alia. Etenim in hac ægri vomunt pituitam, & cum cibum assumunt, retinere nequeunt, post vomitum statim alium appetũt, quemadmodum canes: quare etiam tales caninum habere appetitum dixerunt. Hac igitur ratione siue intemperies quædam frigida sola os ventriculi offendat, siue etiã copia materiæ, caninum quoque esse appetitum statim licet internoscere. Quoniam verò non vna quædam causa caninum appetitum efficit, sed diuersę, nempe frigida intemperies, vt diximus, & humor pituitosus, qui in stomacho continetur, multaque admodum caliditas, & retentricis in toto corpore facultatis imbecillitas, internosci antea debet, quæ prior immoderatam nunc ciborum appetentiam pariat. Nam curatio inueniri nequit, nisi causa morbi effectrix prius sit comperta. Si igitur immoderatum ciborum desiderium ex multa caliditate oriatur contraria magis ijs qui ob frigiditatem immodica appetunt, euenire videntur. Neque enim siti carent, neque acidum humorem vomunt, quippe immoderata caliditas tale quid accidere nõ permittit, vt quæ omnia facile in vaporem dissoluat, & latẽti perspiratu extenuet, digeratq;: vnde etiam aluus his magis astricta quàm citata. At ijs qui ob retentricis in vniuerso corpore facultatis infirmitatem laborant, cibi minimè cocti, copiosi, & subinde alterationem non experti, excernuntur. Quare etiam tales continuis illorum corruptionibus laborant.

Caninus appetitus

Curatio

Curatio canini appetitus ex frigiditate prouenientis.

Qui igitur ob frigiditatem, aut pituitæ abundantiã immoderatius appetunt, curabis nimirum contrarijs vtẽdo nempe calidioribus, prẹſertim vino mero, cibis pinguib⁹ & omnibus oleoſis, phaſianorum quidem femoribus, & carnibus ſuillis. Hæc enim comeſta prius exaturãt ipſos, & immodicam eorum appetentiam obtundunt, vt in poſterum copioſiorem cibum nolint aſſumere.

Curatio canini appetitus ex caliditate naſcentis.

Quod ſi canina cibi cupiditas, ob multam caliditatem ægros teneat, vinum quidem ipſis dandum non eſt, ſed cibi qui ægre conficiantur. His nanque calida valde inimica ſunt, vt piper, & quæ ex eo parantur, hydrogarum, conditum. Alia verò, prẹterquam quod refrigerant, etiam difficulter confici poſſunt, vt omazum, vuluula, & vaccarum pedes.

Curatio canini appetitus ex retentricis facultatis imbecillitate.

Sin autem ex retẽtricis facultatis imbecillitate naſcatᷣ, omniq́ue, vt ita dicam, intemperie, vbi notaueris antea q̃ cauſa, offendat, tandem ad curatĩonem congruam venito. Nã aſtringẽtia ſemper offerre velle, ad indoctos medicos pertinet. Maximè igitur ob frigidam intemperiem retentrix facultas diſſolui conſueuit, atque ideo aduerſus hanc magis inſiſtendum eſt: interdũ vero etiam ob ſiccitatem retentrix facultas deijcitur, eſtq́ue ipſa curatu difficilis.

Curatio retentricis facultatis ex frigiditate infirma.

Si igitur frigida intẽperies negotium vẽtriculo faceſſere, ex ijs indicijs, vnde eã internoſci debere diximus, appareat, patet omnino calefacientibus eſſe vtendũ, nõ modo cibis eiuſmodi, ſed etiam medicamentis. Conuenit igitur ipſis inter olera quidẽ, braſſica percocta ex vino, comeſtaq́; nec nõ cinara, caulis & rapa ſimiliter: ex frumẽtaceis, polẽtia, puls, halyca cũ vino, typhe, olyra, zea. Inter aues perdices, attagenæ, anates, ex carnibus paucæ, vt caprina, & leporina

& leporina Fructus aũt pomaceos maiori ex parte deuitent. inter bellaria verò vuas passas, vt maximè salutares assumant: reliqua omnia repudient. Victus igitur, vt breuiter dicã talis esto. Porrò vnctiões, & epithemata accõmodentur, quæ constant ladano, masucha, myrrha, aloe, & absynthio: potiones autem quæ ex spica nardi & rheo fiunt: itẽ quæ ex malis constat, gingiber recipiens, adhæc antidotum Esdra, & theriaca potissimum. nam ipsa omnium maximè eiusmodi affectus cõcoquere, & sanare potest. Ex balneis cõueniũt, quæ aerem calidiorem, & soliũ habeant: reliquo verò tẽpore procedente, & morbo iam decrescente, etiam naturales aque calidæ ad perfectã liberationem adhibendæ, præsertim quæ mediocrem habent astrictionẽ. Exercitia his sunt vtilissima, gestationes, nauigatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia totum corporis habitum in pristinum statum recolligũt, corroborantq; vt alimentũ probè continere, & concoquere possit, moderatosque cibos appetat.

Curatio retentricis facultatis ob calorem imbecillæ.

Panis igitur in his commodissimus est, si ex mero assumatur: item oua dura circa horam tertiam assumpta, inter olera, intybus, lactuca, & malua, ex auibus gallina cohortalis, non admodum cocta, anserum præsertim alæ & pectora: item phasianorum, reliqua autem omnia deuitent. Ex piscibus edant dura carne præditos, vt orphum, glaucum, ceridem, cuculum, octapedem, & sæpias. Ex testaceis, astacos, buccina, pectines, & cocleas. Ex leguminibus phasiolũ fabam, oryzã. Ex fructibus pomaceis mala dulcia citria, vuam dura carne præditam, peponũ carnem, cucumerũ medulã, sycomora, rhodacina, & persica. Itẽ balineæ dulcis aquæ conferunt: nã naturales his sunt inimicæ. Tantũ etiam de retentrice facultate a calida intemperie affecta.

De grandi fame quæ Bulimos, Græcè dicitur. Cap. 6.

BVlimos græcè dictus: vt etiam nomen indicat, magna est fames. Fit autem, vt ratio sub indicat, ab immode-

rato oris ventriculi calore,& imbecillitate, vnde niſi alimentum immodice aſſumant ægri animo deficiunt,cōciduntque. Hoc igitur cum etiā plærique idiotæ ſciant,ſtatim ijs quæ odorem mouent vtuntur ad vitalem facultatem,quæ digeritur recreandam recolligendamque. Ex ijs autem, quæ odoratu mouent, panem potiſſimum vino imbutum, carnes porcinas aſſas, hędinas,& ſummatim ea quę nidoroſum odorem habent, & bene conditum offerunt. Continent autem eorum extrema, & pungunt vndiquaque,aures perfricant,& maxillas, ex capillis attrahunt. Reuerſis ad ſe,& defectione animi finita, panis vino imbutus ante omnia dari debet:deinde ſic etiam alij cibi. Reliquo tempore celerius nutrire, & quicquid ęgrè mutatur, conficiturque, ipſis exhiberi oportet, nec non quod refrigerare,& confirmare poteſt. Ab eiuſmodi nanque adiuuantur, & temporis proceſſu ad bonam temperiem reuertuntur. Nonnuli etiam opium grandi fame laborantibus cum aqua frigida exhibuerunt, vt excedentem calorem reſtinguerēt. Verum talia vos cauere adhortor,cibis autem qui ęgrè elaborantur, mutanturque, potius vtamini. Noui mulierem quandam, quę cū multa & immodica aſſumeret, omniaque concoqueret, & nunquam ſaturari ſe diceret, roſionē vero in ſtomacho experiretur, & capite doleret medicamētum purgans accepit: erat autem id Hiera. Facta igitur euacuatione vermem proiecit,qui longitudine duodecim cubitos, & plures habere putaretur. Atque tunc immoderata, & furioſa appetentia conquieuit. Innotuit igitur non Bulimum,ſed beſtiam fuiſſe,quæ ad cibum ſumendum compelleret, omniaque conſumeret:

Bulimi curatio.

Hiſtoria mulieris quæ vermen proiecerit.

De cibi faſtidio Quod Græci Anorexian appellant. Cap. 7.

SCiendum eſt cibi quoque faſtidium, aut ex intemperie quadam, aut humoribus in ſtomacho contentis excitari. Neceſſe igitur eſt vnum e tribus perficere,

aut

aut humores euacuare, aut contenperare. aut mutare, & cum ipsi crassiores existunt, extenuare. Quapropter ipsos aut vomitu, aut per aluum euacuabis, si itaq; ęger ad vomitum procliuis fuerit, per superiore. Maxime vero ad huiusmodi remedium confugiendum est, si humores tenues, & nō admodum crassi fuerint, videanturque adhærescere.

Quomodo uomitus sollicitari debeat, quibus humor tenuis, & biliosus in Stomacho continetur.

Quod si humores noxij per vomitus, euacuādi tibi videantur, cauene medicamentis ad vomitum ciendum efficacibus vtaris, sed humectantibus potius cibis & potionibus, vtpote copiosa aqua tepida, idq; frequenter. Sic nāq; recrementius humor facile supernatabit, educeturq;. Etenim mulsa etsi vomitum moueat, tamen in eiusmodi ipsa vitari debet, vt quæ intemperiē aliquā latentē corpori insinuet, quare rectius ages, si tepida sola vtaris. Sin autem ægrū quoq; luteis ouorum, aut cremore ptisanæ nutrias, priusquam tepidam exhibueris, deinde exiguo tempore interposito ita vomitum potius prouocaueris, is sine noxa erit, & vtilissimus Eo sanè modo vomitus, si æger ad illum inclinatior fuerit, accommodari debet, sin autem difficulter vomat, cauēdum est ne stomachus plurimum vellicetur, vel ad id compellatur. Nam si largius vellices distendasq; magis appetitum subuertes. Satius igitur est in eiusmodi materiā ad ventrem prouocare, humectando primum liberaliore, & temperato cibo ita nanq; materia purgantibus prompte obedire poterit. At medicamentū aliquod purgans ex ijs quæ corroborare possunt, paulatim exhibere oportet, vtpote Picram, aut vnum ex his antidoti, vel quod malis cotoneis constat, vel quod rhodomelite, cum sint medicamenta absque noxa, & stomacho idonea. Ne autem ipsa apud alios querere grauemini, descriptiones eorum hic quoque exponendas putaui. Habent poro in hunc modum.

Medicamenti purgantis, Diamelon, hoc est, ex malis cotoneis confectio.

Malorum cotoneorum libra : citrij corticis vnciæ ſex; mellis ſeſquilibra : ſcammoniæ vnciæ duæ piperis * vncia, aquæ pluuialis puræ ſextarij * tres, vſu probatum eſt. Inſtar oxymelitis coquito, poſtremò ſcammoniam adijcito, piper inſpergendo, datoque cochleare vnum, aut duo.

* Impreſſus codex grę cus, vnciæ quatuor.

* Impreſſ. ſex.

Aliud purgans ex malis cotoneis comprobatum.

Mala cotonea octo, ſcammoniæ vncia: Mixta ferm̄eto extrinſecus obducito, ne ſcammonia ꝑ meatus penetrare poſſit. Vbi aſſa probè fuerint, ſcammoniam cum malis citra fermentum lęuigatoque, adijcitoq́ue mel; ac rurſus lęuigata vaſe vitreo recondito, ac dato cochlęare vnum, vel duo, pro vt purgare volueris.

Medicamenti purgantis Diarhodomelitis deſcriptio.

Roſarum ſucci libra, ſcammonię vncia, agarici * drachmę quatuor & ſemiſſis, piperis ſcrupuli duo, mellis vncię ſex. Lento igne coquito, & cum in craſſiciē coierint, tunc ſcammoniam, piper, agaricū adijcito & vtitor. Dentur pro viribus cochlearia quinque, aut ſex.

* Impreſſus codex Seſ. qui drachma.

Si cibi faſtidium ex viſcoſis humoribus naſcatur.

Sin autem ex viſcoſis humoribus cibi faſtidium ortū fuerit neceſſe eſt deinceps ad cōtraria reſpicere, quę extenuent, & incidant, prętereà etiā abſtergant, atque ex his vt accipiant, ęgri, adhortandi ſunt Capparis igitur ad huiuſmodi ſalutare eſt remediū, elota probè, & ex oxymelite parata Proſunt etiam oliuę omnes, quę ex muria, aut oxymelite condiunt̄. At ſinapi his vehemētius extenuat, cum oxymelite & aceto comeſtum, & ſummatim, quę ex oxymelite, aut muria, aut garo probè offerunt̄. Porrò quibus ſtomachus nimium refrigeratus eſt, etiā medicamenta ex pipere, & gingibere confeſta porrigere neceſſe eſt: ex quorum numero etiam id habet̄, quod ex malis cotoneis paratur adiectum habens piper, myrrham, aut liguſticū, aut coſtum, aut pulegiū. Alij aliter ipſum parant, omniū verò optima compoſitio eſt, qua etiā Diuiniſſimus Galenus vſus eſt, quam in capite reperięs, vbi de cibi faſtidio ex

frigida

frigida intẽperie naſcente agitur. Quod ſi largius deterge re volueris, etiam oxymelite Iulianio dicto vtitor, quidã verò ipſum Lonchino Philoſopho aſcribũt. Hoc oxymeli valde mirificum eſt, vt non ſolum quæ in ſtomacho hærẽt detergere, ſed etiam quæ iecori, lieni, thoraci, & capiti infixa ſunt, amoliri poſſit, morbum quoque Comitialem alioſque multos diuturnos affectus ſanet, verum & confectionem, & vires quæ ipſi inſunt, in pręſentia omittentes, reliqua perſequamur. Etenim in alijs capitibus, tum deſcriptionem oxymelitis, tum quæ titulo promittat, explicauimus. His igitur per os medicamentis vtendum eſt, extrinſecus autem, vnctionibus quæ fouere ipſum, & corroborare poſſunt: quale eſt etiã, quod Marciatum vocatur, deinde verò epithematibus, tum Baio, tũ eo quod Euodes a grato odore dicitur. Porrò cum longe optima ſint, & paratu difficilia, confectionem ipſorum, & materiam hic ſubieci.

Stomachicum quod dicitur Baium.

Caſiæ drachmæ quatuor, iridis* ſcrupuli octo, iunci rotũdi floris ſcrupuli octodecim, herbæ ſabinæ ſcrupuli octo bdelli ſcrupuli triginta duo, maſtichę vnciæ duæ, ceræ vncię* ſex, terebinthinę vncię* tres, piceæ reſinæ torrefactæ ſeſquilibra, *amomi ſcrupuli triginta duo nardi vncię ſex œnãtharij vncię octo, aloes vncia, cardamomi vncię duæ, gariophylli vncia, balſami vnciæ duę. Læuigatis ſuccoſis ea quæ liquari poſſunt, adijcito, deinde arida ipſis cũ liquida adhuc ſunt inſpergito excipitoque.

* Impreſſus, ſcrupuli quatuor,

* Decem.

* In alio drachmæ duæ.

Euodes.

Hoc quoq; præſtãtiſſimũ eſt epithema lõgo vſu probatũ. Croci ſeſcũcia, bdelli ſcrupuli nouẽ, aloes vnciæ duę, myrrhæ totidẽ, folij vncia, propoleos vncię tres terebinthinæ totidẽ, thuris vncię duę, ſtyracis vncia maſtichę vncię duę, ſemiſſis, ſpicę nardi vncia, cardamomi vncię duæ magmatis hoc eſt fecis vnguẽti Hedychroi ſeſcũcia, ammoniaci vnciæ ſex, ceræ libra, colophoniæ librę duę, opobalſami vncię ſex, palmularum totidẽ. Confectis vtitor.

De cibi faſtidio ex calidia intemperie.

Cibi faſtidio ex calida intẽperie excitato, victum, qui refrigerantibus cõſtat, profuturum eſſe liquet, preſertim illa que aceto parãtur, poſcam, oxygala, & que apud Romanos vocatur Melca. lactucas, intybum, & aquam per ſe frigidam, ſi moderate bibatur, & que contrario intemperiei calide ſuperanti reſiſtunt. Nam immoderata frigiditas vires corporis emortuas reddit, & deiicit, vnde etiam cibi faſtidij cauſa efficitur.

De iis qui ob immoderatam frigiditatem cibos faſtidiunt.

Qui igitur ob frigiditatem cibos faſtidiunt, his hydrogarum dari, vinum vetus, conditum, decocta rutæ, & aniſi & ſæpe allia eſui offerri debent, potui verò antidota, quæ valide calefaciũt, ex quorum numero eſt etiam Theriaca potiſſimum. cum ſtomacho ſit idonea, & maligna contemperet: vnde etiam ijs, quos humida recrementa maligna, & praua infeſtant, rectè hoc antidotum exhibetur, vt vna quoque vice datum, appetitum abolitum frequenter reuocauerit. Quin etiam ius columbæ, & vuarũ paſſarum conducit. Cum enim & ipſe ſtomacho ſint gratæ, contemperentque maligna, & cruda concoquant, etiam preter id quod non ſubito corrumpuntur, nutriũt. Nihil autem hoc eſt præſtantius, quam vt idem & alere, & intemperies, quæ ſtomachum exercent, curare poſſit.

De ſiti. Cap. 8.

Sciendum eſt eodem quoque modo accidere, vt bibere egri deſiderent. Nam vel propter ſtomachi ſiccitatem, vel multam caliditatem immoderatius potũ appetunt, ſitiuntq; vehementer: interim verò ſitis non propter ventriculi os tantum quibuſdam ſed etiã ob calorem iecoris, pulmonis, & ieiuni inteſtini accidit. Etenim quæ pulmonis vitio contingit, non tantum a refrigerantibus

frigerantibus, quantum aeris ambientis inſpiratu adiuuatur, ac ardentes febres maiorem potus appetẽtiam, ob immoderatum calorem inferunt. Quemadmodum igitur immoderata ſitis ex intẽperie quadam frequenter oritur, ita ſciendum eſt etiam propter vitioſos quoſdam humores in ore ventriculi putreſcentes, qui ſurſum exhalent, eam excitari. Itaque ſuperantem humorem, qui in ventriculo continetur. non modo refrigerantibus, ſed etiam alijs ad illum idoneis medicamentis abſtergere & repurgare conuenit. Si igitur humor qui in illo habetur, bilioſus fuerit, aliquod refrigerans humectansque adhibeto: quemadmodum etiam, ſi pituitoſus fuerit, & id quod redundat, facitque ſitim, ſalſum, ea quæ huiuſmodi humorẽ repurgent, & abſtergant, offerto. Ego ſanè noui huiuſmodi ſitim a ſalſa pituita ortam, per ſalſos cibos finitã fuiſſe, vt ſalſamenta, Coryacum. Encatheram: capparem. Quare non ſemper refrigerantibus humectantibusque vtendum eſt, ſed vbi cauſam accuratè diſtinxeris, atque internoueris, ita tandem congrua adhibenda curatio eſt Proin de ijs qui ex ſiccitate ſitiunt, humectantia, illis autem, quĩ ob caliditatem, refrigerantia, alijs verò, qui ob ſalſam pituitam, detergentia conueniunt.

Ad eum qui ſtomachum æſtuantem habet. & vehementer ſitit

Archigenes igitur Diuiniſſimus, ſi quis alius, cũ ea quę ad medicinę tractationem pertinẽt, reipſa docere ſtuduiſſet, eis qui ardorem in ſtomacho ſentiunt, aquam frigidã ſuper bibere pręcipit: pręſertim etiam ſi roſionem in eo experiantur, & animo ex calore nimio cibique faſtidio deficiunt, aut vuę acerbæ ſuccum, aut malorum cotoneorum, aut cucumeris ſatiui ſemẽ cum aqua frigida, aut mali punici dulcis, aut acidi ſucci cum aqua pari menſura, aut ramuſculum mentę lęuigatum ex aqua frigida, aut roſaceum oleum ſimiliter cum frigida, aut

perſicorũ immaturorũ ſucco aut roſarũ ſiccarũ decoctũ aut lactucę ſemẽ albę cum aquæ frigidę cyathis quatuor Nos autem compoſitis quoq; vſi ſumus, nõ mediocri ipſa vſu experti, quorum etiam deſcriptiones ampliter vobis exponemus. Ordine ita habent.

Catapotia ad ſitim arcendam.

Cucumeris ſatiui ſeminis drachm. octo, ʒ portulacę ſeminis drachm. octo, ʒ tragacanthę drachmę ſex. Tragacanthum ouorum recẽtium albumine diſſoluito, ac ſemẽ *cucumeris tritum ei adijcito miſcẽſq; in catapotia redigito. Siccata in vmbra, ſub lingua tenenda dato, & humor qui inde diſſoluitur, deuoretur. Aliud. Dulcis radiculę, *cucumeris ſatiui ſeminis,* portulacæ, ſingulorum drachm. duę. Ouorum albumine excipito, formatoque catapotia erui magnitudinis, ac linguę ſubmittito.

* Alij quatuor.
* Sex.

Aliud ad febricitantes quibus parum bibere conducit, item ad inſolatus, & profectiones, vbi ſitis vrget.

Dulcis radiculę ſucci drachm. *ſex, cucumeris ſatiui ſeminis drachm. quatuor tragacãthę drachm. duę. Lęuigata in vnum miſceto, & albuminibus ouorũ adiectis ſubigito, fingitoque catapotia, & vtitor, ſub lingua continẽda exhibens. Aliud. Portulacę ſeminis, cucumeris ſatiui ſeminis, portulacę radicis corticis, ſingulorum drach. quatuor, dulcis radiculæ ſucci drachm. duæ, tragacanthę drachm. quatuor. Ouorum albuminibus excipito, formatoq; paſtillos, qui ſinguli drachmam pendeant, datoq; vnum ſub lingua tenendum.

* Codex grecus ĩpreſſus, drachma in alio. ſex.

Paſtilli ad febricitantes ſiticuloſos.

De ijs, quæ ad ardorem ſtomachi extrinſecus imponuntur.

Extrinſecus autem veſicã aqua frigida, aut niuẽ repletam, vel cucurbitę ramenta inijcito, aut ſeſamũ aqua maceratum, lęuigatumq; cum oleo roſaceo miſceto, ac febricitantibus applicato, aut mali folia viridia, aut mala cotonea, aut palmularũ glandes, quas Phœnicobalanos vocãt aut meſpilum cum cerato, aut caſeum recentem cum polẽta inducito, in ſumma omnibus, vt in Cardiacis vtitor.

De ijs,

De iis, qui atram bilem colligunt, & inflatione stomachi laborant.

Quibus pręcordia, & stomachus inflantur, melãcholicis in eum recremẽtis confluentibus, spongias aceto quã acerrimo imbutas imponito, & si post has malum remanserit, alumen liquidum cum chalcanto lęui, & melle modico exceptum applicato, aut hędere folijs in vino coctis stomachum obducito, aut stercore bouis armẽtarię sicco ex vino cocto. At ei qui inflationem stomachi potissimũ experitur, calaminthæ decoctum ex aqua modico mellis despumati & piperis adiecto, potui dato, flatus sane discutit: non confert autem ad calidas intemperies, & ea quæ ex nimia adustione generantur, vitia, sed potius illis qui melancholico humore laborant, opitulatur.

Medicamentum Diaoporon, hoc est, ex fructibus pomaceis confectum, ad subuersionem Stomachi, Cœliacos & Dysentericos effiax.

Mala cotonea decem, rhus rubri sextarius, aquę cõgij septem: sorba quinquaginta, mespila totidem. Fructus cõtusi, coniectique in aquam coquẽtur curiose, ac vbi dissoluti fuerint, liquor exprimetur, rursusque incoquetur abiectis fructuum sordibus & cum tertia liquoris pars relicta fuerit, adijcientur, mellis Attici librę quatuor, coquẽturque in prunis, ac mouebuntur continuè. vbi spissitudinẽ acceperint, sublata reponentur. Dato ante cibum cochleare vnum aut duo.

Vulgatus codex coneorum. r hus rubri, singulæ drachmæ. Diaoporon ad stomachi subuersionem.

Epithema ad Stomachum fluxione tentatum, febri æstuantibus, & Colicis, qui stomacho consortii lege laborant, & cibum reiiciunt, idoneum.

Myrrhę, croci aloes, mastichæ, absynthij succi styracis, singulę vncię: cerę, nardini olei, palmularum patetarum singulorũ sesquilibra, vini Adriani quod ad palmulas irrigandas satis est. Quidã autem cerę & nardini singulorũ *libras tres inijciunt, & siccis in lęuorem detritis vna cũ

styrace

ſtyrace liquata miſcent, ac læuigatis vtuntur, nos autem ſingulorum * ſeſquilibram inijcimus, ac fit præſtantius.

Vulgatus librã

Epithema ad ſtomachum nõ continentẽ cibos

Aliud ad eos, qui ſtomachum habent imbecillem. quique cibum retinere nequeunt.

Palmularum patetarum vncię tres: œnanthæ, ceræ, ſingulorum libra, maſtichæ thuris infecti, ſingulæ vnciæ, vini quod ſatis eſt. Palmulas ex vino læuigato, arida ſimul terito, deinde vbi cerã liquefeceris, cum nardini vncijs tribus ceratum efficiens, arida in puluerem redacta, excipito atque in vnum cogito.

Aliud epithema ſimiliter ſtomachum corroborans.

Oenanthæ, omphaci, roſarum florum, aloes hepaticę acaciæ, gallæ, balauſtiorũ, mali punici, phœnicobalani, ceræ tractæ, olei lentiſcini, ſingulorum vncię ſex, vini Spathitis quod ſatis eſt malorum cotoneorũ adipe inuolutorum carnis aſſę vncię tres, croci, abſynthij, ſingulorum ſeſcuncia, vnguẽti Melini vnciæ octo. Vino odoro ſubactis vtitor.

Aliud ad ſtomachum fluxione laborantem, & ventrem.

Gallæ omphacithidis drachm. quatuor, nitri drachm. ſex, alcyonij drachmę quatuor. * ſereos vnciæ tres. Aliud. Vuarum paſſarum decoctum potui ipſaſque vnas eſui dato.

* In alio, drachmę

De antidotis ad eos, qui ob frigidam intemperiem cibum non concoquunt.

Præſtantiſſimum hoc eſt medicamentum, quod per os exhibetur, plurimis exprimentis probatum. Helenij vnciæ quatuor, feniculi ſeminis vncię tres piperis vncię duæ petroſelini ſeminis vncia, mellis Attici crudi exquiſiti libræ duę huius penuria, alterius deſpumati. Ego autem adieci etiam erucæ ſeminis vncias duas, atq; in omnibus mihi optimè ſucceſſit, nec non miſcui ſinonis Syriaci drachmas duas, ſeſeleos totidem, mellis vncias ſex, vel etiã plures. Maximum hoc eſt pręſidium & ad multa vtile. Nõ enim

nim solum inflationem stomachi, & cruditatem sentientibus confert, sed mulierum quoque menses educit. Ego verò vsus sum etiam in ægrè spirantibus, & pręter opinionem profecit. Dantur cochlearia duo mane & vesperi dormituro, ex diluta vini potione, præstat aũt diluta potio idem, quod nectar, mane verò ex aqua. Facit enim ructus suaues, & omni tussi confert, item ijs, qui a capite in thoracem fluxiones experiuntur, summatim omnibus intestinis affectibus. Reddit etiam appetentiam ciborum ampliorem, quibus ipsa interierat, nec non qui in veneris offensionem experti sunt, ijs desiderium illorum excitat, si constanter eo vtantur.

Aliud ad eosdem affectus Dia melon.

Malorum cotoneorum purgatorum, & postquam cõtusa fuerint, expressorum libræ tres: gingiberis vncię tres, piperis vnciæ duæ, mellis sesquilibra. Succus cum melle vsque ad huius spissitudinẽ incoqui debet. deinde sic arida cõtusa, & tenui cribro increta adijci. Etenim hoc pręsidium etiam iecore affectis est vtilissimum, interim sane hoc pacto, interim sine aridorum puluere. In calida intẽperie in eius vice Rhodomelite vtor, & præcipuè, quibus vinum exhibere cautio est.

Aliud Dia *melon.*

Cotoneorum succi sextarij quatuor, mellis tantundẽ: aceti hemina. Hęc ad prunas moderatè coquãtur, despumenturq́ue, deinde gingiberis in puluerem redacti vncię quatuor adijciantur, piperis albi vncia, & rursus ad mellis crassitiem lento igne incoquantur. Quod si purgans hinc medicamẽtum efficere velis, lachrimę scammonij vncias tres adiungas, sin autẽ absque scammonio paretur, imbecillitate ventris laborantibus auxiliatur. Vtilissime datur Hepaticis, & Stomachicis cochlearij mẽsura. Et si a cibo sumatur, etiã iuuare põt, rectius aũt mane ieiunis, vel dormituris vesperi exhibetur, sic vt a cibo duabus, aut tribus horis

bus horis abſtineatur. Confert etiam ad cibi faſtidium, & eos qui non bene concoquunt. At ſi venter nimio calore intemperatus in corpore bilioſo fuerit, gingiber & piper adimes. Succum verò, mel, & acetum tantummodo, vt ſupra dictum, coques & vteris.

Ad ſtomachum cibum vomitu reiicientem. Cap. 9.

ALoes roſarum ſiccarum, ſingulorum drach. decẽ. Terũtur, dãturq; cochlearia tria, aut quatuor, quod ſi humorem ſtomacho inſidentem, repurgare velis ſcammoniæ & maſtichæ, ſingulorum drachmas quatuor admiſceto Repurgat enim optimè, & ſine moleſtia.

Ad inflationem Stomachi, & inteſtinorum, item ad eos, qui cibum non concoquunt Iecorarios, euſſi vexatos, præſertim, quos frigida cauſa infeſtat. Cap. 10.

PIperis vnciæ tres, liguſtici, ameos, ſingulorum ſeſcũcia: *epithymi puri ſeminis, pulegij ſicci ſingulorũ vncia, mellis deſpumati quod ſatis eſt. Quidã verò etiam apij ſeminis vnciam adiecerunt, rutæ ſeminis ſemunciam. Datur cochleare.

* In alio, vnciæ duæ.

Aliud ad inflationem dolorem, omnemque ſtomachi cruciatum efficax.

Lachymæ papaueris drachm. duę, piperis caſtorei, ſingulę drachmę petroſelini ſeminis drachmę quatuor. nardi Syriacę drachma. In tenuiſſimũ puluerem redigito, ac *cochleariũ cum aquę calidæ *ſeſquicyato dato, & ſi cũ melle temperatum fuerit, cyatum vnum tepidum mane & veſperi propinato. Robuſtis autem copioſius dato. Nã ad leniendum doloré, & humores concoquendos efficax eſt, pręſertim ad mulieres viroſq; Cœliacos, inflationes, & cruditates, item ad febres, & precordiorũ dolores, nec non ad febres ex cruditatibus contractas, tuſſes, laterum dolores, conuulſa, ac ad vrinam mouendam conducit.

* Impreſſus heminã. Heminã ſemiſſem.

Aliud antidotum optimum.

Spicæ nardi, piperis, ſingulorũ vncia, caſiæ fiſtulæ, coſti, ſingu-

singulorum vnciẹ duẹ. Datur ex aqua mane,& noctu. Nõ modo stomachicis,sed etiã Iecorosis, & Nephriticis confert. vtitor hoc medicamento cum fiducia.

Aliud ad idem.

Piperis, petroselini, singulẹ vnciẹ, cumini semũcia. Datur a balneo.

Stomachicum, quod etiam ad colum proficit.

Iridem Illyricã contusam, incretamque ex aqua calida potui ieiuno dato post cœnam autem ex vino diluto. Modus eius est, *scrupuli tres. Ne ipsum cõtemnes. nam probè auxiliatur.

* Vetera exempla drachmẹ tres.

Aliud ad alia quoque vitia salutare.

Ligustici, ameos, apij seminis, * rhei, singulorum drachm. tres, piperis grana triginta, mellis quod satis est. Dato ieiuno,& ante somnum.

* Alii, Cari

Antidotum stomachicum quod Piera dicitur.

Iunci rotũdi floris, xylobalsami, mastichẹ, spicẹ nardi asari, croci, singulorum drachma vna, & semissis: cinamomi veri drachmẹ sex: casiẹ drachmẹ tres: aloes hepaticẹ lotẹ,& siccatẹ drachmẹ centum.

Aliud stomachicum, etiam ad inflationem vtile.

Petroselini Macedoneci seminis, cumini singulorũ vnciẹ quatuor. Aeger ieiunus,& vesperi ex modica aqua tepida sumat.

De affectu cardiaco. Cap. 11.

CArdiacus quoque affectus stomachi vitiũ est, quod accidit, vbi humores praui rodentes, & virulenti in ore ventriculi collecti fuerint, aut eo cõfluxerint. Si igitur quidã os ventriculi sensibile habere deprẹhendatur, statim intereunt, cum immodicã humorum rosionem sustinere nequeant. frequenter etiã lumbrici sursum ad os vẽtriculi ascendentes Cardiacos affectus, immodicas animi defectiones,& syncopas excitant, vt nonnulli statim cum a lumbricis roduntur intereant. Quapropter non semper repentinas oris ventriculi Syncopas a prauis humori-

humoribus fieri cēsendum est, sed etiam lumbricorū iudicia requirenda. Nam hę bestię adeò repentinā mortē & syncopas non minus quā perniciosi humores inferunt.

De Cardialgia Quasi dicas cordis dolore. Cap. 12.

QVi ergo prauos, rodētesque humores in ore ventriculi continēt, atque ideò prope in syncopē incidunt, his primū omniū illos cibos offerre cōuenit: qui prę terquā quod refrigerant, etiam particulā resolutā possint itē confirmare Itaq; probè refrigerāt, corroborātq;, tum mali punici grana comesta, tū succus eorum, adhęc mala non admodū dulcia, sed mediocriter astringētia, pira, persica, rhodacina, vna quæ austerum frigidumque succū obtinet, & panis ex aqua frigida, tepidaque sumptus si ęgri temperamēto valde calido fuerint & humores qui continētur, rodentes nimiū, & acres existant. His igitur inter initia ad Cardialgiā vtendū est, reliquo autē tēpore paulatim ipsis offerri debent, quę ęgrè cōcoquuntur, & noxiorum humorum rosioni & acrimonię resistunt, cuiusmodi sunt vuluula, omazū, astaci, isicia pectines, buccina, ventriculi anserum, suum vngulę ac petioli, in summa, quę non cito corrumpuntur, sed etiā vitiosum humorem superantem oppugnant, euincuntque, Cęterum his quoque, cum affectus cessauerit, acconquiescit, semper vt citius cibū sumant, consulendum est. Nihil enim adeò ipsis confert, vt, si non tarde cibum capiāt, sed circiter tertiam horam, aut quartam panē ex tepida, aut frigida aqua sumant, aut malum, aut citrium absque ipsius cortice. Hæ sanè Cardialgiā expertis conueniunt.

Clyceiscō fectio. Ex medicamentis idoneum est, quod Glycy dicitur, cuius confectio in hunc modū habet. Aceti sesquisextarius, corticis radicum fœniculi * vncię sex : aloes hepaticę vncię tres : mellis Attici sesquilibra. Dātur cochlearia duo, aut tria. Hoc medicamentum emollit, & confirmat ventrē, pręstantissimumque est vt quod non solum Cardialgię, sed etiam incipientibus Epilepticis, & Hypochōdriacis alijsque

* impressus vncia.

tis alijsque plurimis affectibus medeatur, quorũ nunc meminisse, tempestiuum nõ est. Noui autem antidotum quoque Diaanacardion dictum, & Picram eiusmodi vitijs auxiliari, sed nullum æque, vt hoc medicamentum. Tantum de Cardiaco affectu, qui ex rodentium prauorum humorum acrimonia nascitur, dictum sit, deinceps autẽ de aliis quoque agamus accidentibus, quæ in ore vẽtriculi, aut humorum superantium qualitate, aut copia eueniunt.

De nausea & vomitu. Cap. 13.

VOmitus quoque vt nausea stomacho accidere videtur, verum singula ipsa a diuersis causis procreantur, nempe a copia, & praua rodentique qualitate. At copia quidem naturam ad vomitum grauando irritat, praui autem humores rodendo, affligẽdoque. Huc itaque consilium dirigas, vt copiosos quidem euacues, prauos autẽ & vitiosos contemperes mitigesque, & malignitatem ipsorũ imbecilliorẽ reddas, præsertim vbi biliosi fuerint, & melancholici, pituitosos autem extenues, si crassi viscosique tibi appareant. Proinde, si crudi humores in solo vẽtriculo redundent, & non ex toto corpore influant, medicamentis, sollicitandi non sunt. Quippe solus etiam victus absolutam ipsis curationem præstare abunde potest, & humores in ipso contentos immutare. Sin autem ex toto corpore ventriculo influant, tunc medicamentis vtendum maioribus. Interdum enim & sanguinis missio requiritur, si is superare videatur, & purgatio, si magna humoris prauitas existat. Quod si ambo videantur abundare, tum venam secare, tum purgare oportet. Dicamus igitur prius de ijs, quæ in ventriculo continentur, deinde sic de illis, quæ ex toto corpore ipsi influunt, tractabimus.

Curatio Vomitus & nauseæ

Internoscendum igitur est antea, humores ne sint infixi, an ad meatus remittantur, an ad fundum sint impliciti. Si quidem æger acidam qualitatem percipit, scire licet humorem noxium, frigidum potius existere,

exiſtere, vtrũ verò ad meatus tranſmiſſus, vel tunicis adhæreſcat, vel in fundo ventriculi fluitet innatetque, id curioſè inquirendum eſt, & quomodo excerni debeat, cognoſcendum. Si etenim vomitus ſtatim poſt nauſeam obortã etiam citra violentiam comitetur, humorem noxiũ in lato ventriculi ſpacio eſſe, non dubie cẽſendum. Sin autem nauſea quidem excitata fuerit, nihil autem notatu dignũ per vomitiones efferatur, humores noxios, vel cum bilioſi ſunt vel ſeroſi, in ore ventriculi abſorptos eſſe. vel cũ viſcoſi ſunt, ipſi ori ventriculi infixos eſſe intelligito, quoniã ſubinde accidit, vt venter quidẽ nihil habeat recremẽti, ſed id ab aliis particulis, aut iecore, aut liene, aut alia quadam in ipſum recipietur, deinde cum grauatur, aut roditur, ad vomitionem incitetur. Neceſſe autẽ eſt hoc quoque diſcernere.

Quomodo internoſcatur humor qui euomitur, vtrum in uentriculo gignatur an aliunde influat.

Si quidem vomitus crebrior, & intenſus, nullo inſigni ſpacio interpoſito vrget, humorẽ qui per illum reijcitur, in uentriculo potius generari, ſciendum eſt. Sin autẽ ſpacium notatu dignum intercedere videatur, neq; vomitus frequentius infeſtat, id quod reijcitur, ex aliis potius influere exiſtimandum. Conſidera igitur totũ corporis habitũ aliaque indicia, atque ſic curationẽ aggredere, ſiue ſanguinis miſſionem, ſiue purgationẽ adhibens. Fieri enim nequit, vt aut humor ſuperueniens, aut vomitus, aut quæ infeſtat nauſea conquieſcat, niſi totũ corpus recremẽtis liberum prius reddideris, ſiquidem ipſum cauſam influxionis præbet.

Curatio, cum bilioſus, aut melancholicus humor vomitum, aut nauſeam excitat.

Poſtquã igĩt diligenti obſeruatione deprehenderis, bilioſum eſſe, quod in ſtomacho gignitur, nauſeã, aut vomitum faciens, primum contẽperãti medendi ratione vtendum, deinde vbi contenperaueris, humoris praui acrimonia lenienda eſt, atque ſic ad abſtergendum eũ tranſibis,

vel per aluum, vel per vomitus euacuando. Dato igitur ipsis prisanæ cremorem, qui vtraq; prçstare potest, tum acrimoniam lenire, tũ repurgare, & abstergere. Etenim aquosa quoq; mulsa vacuat, & quæ stomacho inherent, abstergit, sed calidum quippiam obtinet. Quod si igitur vitiosus humor feruens magis esse & acrior apparet, vt etiam febrim inducat, fugito quidem mulsam, & si quid aliud calidum est, quod abstergere possit: vtitor aũt prisanæ cremore, aut tepida. Et si enim vim abstersoriam non habeat, tñ humectat, meatus dilatat, in bonam temperiẽ deducit, & acrimoniam ipsorum obtundit: qua ratione plurimum iuuat: reliquum autẽ non per se vomitu reijcitur, sed omnino aut qualitatis ipsorum, aut substantiç particeps factũ educit: atq; hoc in sordidissima spõgia fieri cernimus. Etenim aqua non probè eam purgaret, simul que ipsa attraheretur, nisi prçterquam quod meatus conueniẽtes laxet, dilateq; recremẽti etiam siccitatẽ humectare posset, atque dissoluere. Quare in qbus id quod affligit, biliosum fuerit & melancholicum, tepidæ potio maximè omnium succurrit. Si enim viscosum, & vehementer affixum existit, exiguo indiget adiumento intus, vt citius reijciatur: quippe aqua tepida etiã sola crassos humores dissoluit: eoq; propinari debet: si pituita affixa sit, & valẽter inhæreścat, præsertim salsa, & vetusta, siccisque medicamentis, & calidis intẽpestiuè datis, vt vulgò faciunt, torrida duraq; euaserit. At si humores nõ admodum biliosi sint, febris autem infestare videatur, tunc mulsa vtitor, & ijs quæ plenius possunt abstergere. Quod si humor victum contemnere videatur, deinceps etiam medicamentis vtitor, aut antidoto quod Picra dicitur. Nã valẽter ipsum, biliosa quæ tenacius impacta sunt, & melancholica recremẽta purgare potest. At qui medicamentum aliquod exhibiturus est, diligenter cõsiderare debet, ne quandoq; calida intẽperies & in solidis particulis præpolleat, Nã si quid tale fuerit, & antidotum ipsum tunc exhibueris, cũ calidæ & siccæ particulæ existũt hecticorũ affectuum & Tabis, quæ marasmus, dicit, autor

euadis. Quare illis danda est, in quibus materia praua stomacho aliunde remittitur, ita vt solidæ particulæ natura calidæ, & siccæ non sint.

Curatio pituitæ stomacho affixæ, & nauseam excitantis.

Hoc modo si recrementum biliosum, & melancholicũ fuerit, curatio tentanda est. Sin autẽ acida, & dulcis pituita affixa videatur, tunc nimirũ extenuantibus vtẽdũ medicamentis, præsertim oxymelite, raphani radicibus, cappari, sinapi, Coryaco & medicamento ex malis cotoneis, qđ recipit gingiber, & petroselinũ Macedonicum. Nã ab eiusmodi omnis humor pituitosus, & crudus concoquitur His etiam moderata inedia confert: item somnus & quies Hoc enim victu pituita non solum alteratur, extenuaturque, sed etiã in sanguinem benignũ, probumq; cõuertit, vt eiusmodi quoq; humor per inopiã alimẽti nutrire possit. Si enim acida fuerit pituita, etiam dulcia offerri debẽt: sin autẽ salsa fuerit, quæ inhęrescit, considerato rursus, vnde salsa existat. Quippe videtur interdum etiam ex serosę substantię commixtione salsa, interdum verò nõ propterea sed ob calidam quoque intemperiem, quæ ipsam torrefacit. Nam pituita incalescẽs, & salsa, & crassa perpetuo reddit. Quod si igitur ob calidam intẽperiẽ salsa tibi facta appareat, humectante, & tepida potius curandi rõne vtitor. Etenim non a calefacientibus, sed humectantibus refrigerantibusque dissoluitur, sicut etiã sal, & nitrũ. Hæc enim, vt a caliditate concretionem sortita nõ igne, sed aqua resolui possunt. Hoc sanè pacto, si pituita affixa fuerit, auxiliari oportet.

Curatio serosi tenuisque humoris stomacho infixi.

Si fuerit serosus, tenuisque, & non nimiũ vẽtriculo impactus, haud curiosum esse oportet, ac sollicitum: verũ satis est etiam solo vomitu ex liberaliore tepidæ potui vti, vel cremore ptisanę ventrem recrementis liberare. Si verò a multa humiditate imbecillior stomachus, & resolutus tibi videatũ, eo quod os vẽtriculi infirmetũ, magisq; cibum vomere

vomere cupiat, tunc ijs, quæ sensim exiccant, astringūtq; leuiter, vtitor, quale est & malum cotoneū tostū, frumēto circundatum, si per se comedatur: item medicamētū quod ex ipso cōficitur, quo placentæ loco omnes vtūtur, & multifariam ipsius cōpositionem pręparant: Nonnulli enim solum piper {mistura ipsius} adijciunt: nonnulli etiā gingiber, petroselinum, & costum: alij verò garyophyllū. Verū hęc quidē plus quā oportet medicata sunt. Iā vtile est etiam, quod recipit piper & gingiber. Nā hęc quoq; particulā inbecillē abundè firmare, & calefacere possunt: quorum vtrorūq; calor, & acrimonia recrementum in stomacho, & ventre immutat. At si id quod superest recremētū, tenue nimium, & acre videatur, caueto quidem a calidis, adhibeto aūt quæ corroborant, & astringunt, nihil, ꝙ manifesto calefaciat, habentia, quale est simplex antidotum ex malis cotoneis cōfectū, quod ex succo solo mali cotonei, & melle parat. Quippe hoc & multū corroborare, & omnia biliosa, acriaq; recremēta cōtēperare potest, atque id circo infirmo, & calido stomacho, humoresq; in bilem cōmutāti accōmodatū est. His etiā castaneæ sunt idoneæ, mespila, sorba valde matura, fabę elixæ ex posca, halica, &* Phasij pistariū. In summa, quę corroborare sensim, & leuiter astringere, nec non exiccare modice non solū in cibo, sed etiam inter medicamenta possunt.

De inflammatione stomachi. Capr 14

QVomodo igit̄ humores, tū qui sola intéperie vitiati, in vētriculo continētur, tum qui aliūde in fluūt, internosci, & curari debeāt, abunde hactenus explicatū est: reliquū verò est vt de alijs humoribus deinceps, agamus. Vbi stomachus inflāmationē sustinuerit, magna opus est diligētia: qm̄ maximū morbū & necessitatē corpori adfert. Mixta igit̄ curatio in ipso potissimū tētāda est, & nō qđ quēadmodū in minus principalibus, resoluta, & laxāti medēdi rōne vtendū. Nā periculū nō exiguū comitabit̄: neque ęger alimētum sentiet, neque appetere id amplius poterit. Adijciatur igit̄ vna cū

laxantibus etiam corroborãs aliquod, nẽpe absynthij pau lum, aut mastichæ. Attendendum autem quare opus sit: at que eius copia intendi magis debet. Si igitur laxantia re quirãtur, adijcito fotui etiam chamæmelum: sin autẽ ęgri vehementer febricitent, etiam gleucinum, adipem anseri num, & sapam. Quod si imbecillitas quædam fuerit, & re solutio, nõ adeò laxãtium aliquod fotui addito, sed potius curationem ex melino, & vino tẽtato, absynthium, rosas, œnanthen, mala, palmulas in vino macerãs: Summatim ad id quod vrget, roborãtia, & laxantia, alias aliter augemus. Nõ solũ autem fotus, sed etiam cataplasmata, & medicamenta in hunc modum cogitare oportet*.

* Impr. vn.

De medicamentis, quæ extrinsecus imponuntur, epithemata græci vocant, Galenicum.

* Quatuor

Cum moderata quidem est inflãmatio,* sufficit ẽt Galeni ceratum, quod hęc recipit.* Olei Nardini per hyemẽ vncias octo: per æstatem vncias septem:* ceræ* albæ* vncias octo: mastichę vnciam: aloes semunciam. Sin autem stomachus magis corroborari postulet, etiã aloen augeto *vnciam ex ea inijciens,* aut succum absynthij, aut œnanthem, aut succum capreolorum vitis admisceto. Quod si stomachus non admodum deiectus videatur, aut imbecillis, epithema Nilęi applicato aut Philagrium per se, aut cum mica panis inducito. Sin durior videatur inflammatio, & emollientia adhuc requirere, etiam hoc quod Diamelilotu dicitur, applicandum est. Corroboranti autem simul, & emollienti vtitor, quod a me solet parari: cuius descriptio in hunc modum habet. Thuris, absynthij, singulorum vnciæ quatuor: *ammoniaci suffiminis* vncię sex: styracis vncię sex: cerę libra*: olei nardini libra: vini Phalerni quantum satis est. Arida pridie vino macerato, deinde trita valide, nardino & cerato adijcito, ac vtitor vt medicamẽto admirabili, vt quod emollire simul, & robur stomacho adhibere queat.

* Calenus sic hẽt. & loco vnciarum, drachm. Ceratum Caleni.

* Impr. mastichę vncię quatuor, in alio vna

* gingiberis, ceræ singulorũ vnc. sex

* Styracis vnc. 4 in alio semũcia.

Aliud quod idem præstare potest.

Mastichę*: aloes, croci* mirrhę* singulorum vncia*: cerę vncię

ceræ vnciæ sex:succi absynthij vnciæ duæ:styracis * semuncia : olei nardini libra Quod si inflammationem stomachi diuturniorem esse contigerit, vtitor ijs quæ vocentur copta. Het enim ad inueterates inflammationes magis commendantur.

In alio sex.

Copta ad stomachi duritiem.

Propolis vnciæ sex:styracis vnciæ duæ:* mastiche vncia, terebinthinæ * semuntia:fecis nardini quod satis.

Sescũcia, in alio semuncia,

Aliud malagma bonum, ad stomachi duritiem, fluxionem, & dolorem faciens, vt æger tribus horis eo leuetur, sentiatque manifesto adiumentum, habet autem eius scriptura hoc pacto.

Gingiberis, opoponacis, singulorũ vnciæ duæ, in alio, gingiberis vnciæ,

Ceræ põticæ vnciæ sex: terebynthinæ vnciæ tres.* mirrhæ, opoponacis singulorũ vnciȩ duȩ * : aloes vnciȩ tres: § aluminis scissi § vncia:galbani vncia. Mirrham oleo leuigato, & atida ijs, quȩ liquari possunt:inspergito:splenium autem sit digitorum quatuor.

Mirrhæ vncia. In alio duȩ & semisi

De iis, qui inflammationem a frigido humore experiuntur.

Ad stomachi perfrictiones simul & inflãmationes optimum est medicamentum, quod a grato odore euodes appellatur, cuius confectiones variȩ sunt, sed cuius ego experientiam habui, hȩc est. Croci * § sescuncia:§ colophoniȩ librȩ duȩ * : opobalsami palmularum : singulorum vnciȩ sex:aloes, myrrhȩ * terebinthinȩ, thuris, singulorum vnciȩ duȩ : folij * vncia : propoleos, § styracis, § singulorũ vnciȩ tres:spicȩnardi vncia:cardamomi vnc. duȩ: fecis hedychroi sescũcia:ammoniaci suffiminis vnc. sex: cerȩ sesqui libra:huic aũt nullum prȩponas, in quibus frigida magna intemperies, duritia quȩdam, & pituita est:itẽ dolores, & distensiones fiunt. Non solum autem ad stomachum, sed etiam iecur, & intestina inflata, & ad eos, qui Cœliacos dolores sustinent, idoneum existit.

Terebinthine thuris singulorũ vnc. tres, in alio duæ,

vnciæ. quatuor.

De medicamento Diamelilotu, & Hyeratico.

Huius quoq; descriptionẽ hic exposui, vt qui requirũt, facile inueniant:simul autẽ pluribus appositis, id quod ad

vsum vrgentem commodius est, deligant. Descriptio eius in hunc modum habet. Nardi gallicæ, iunci angulosi, § mirrhæ, singulorum drachmæ decem: cardamomi drachmæ octo: croci drachmæ * tres: ammoniaci suffiminis drach.* sex: Cyphios hyeratici drachmæ duodecim: mirrhæ drachm decem: terebinthinæ drachę octo: ceræ mina, vini odorati hemina. Confert hoc quoque non modo stomachicis, sed etiam iecoris doloribus, alijsq; multis affectibus.

* Impres. octo.
* Octo.

Malagmę Polyarchium.

Aliud malagma Polyarchium prodest Peripneumonicis, Iecorosis, Hydropicis, Lienosis, Nephriticis, uesicæ & vulnæ affectibus, & omni neruorum dolori.

Cerę, § resinę terebinthinę bdellij, cardamomi, singulorum § mina: iunci angulosi, § mirrhę, croci, cinamomi, meliloti § thuris, singulorum drachmę vigintiquinq;: ammoniaci suffiminis drachmę * trigintaquinque: § nardi Indici drachmę sex: § olei Cyprini * hemina: vini Italici quod satis est, vtitor cerato, interim quidem merero interim ac cerato Cyprino soluto. Aliud. Absynthij succi, œnanthę, nardi, singulorũ vncię tres: mastichę vncię quatuor cerę vncię sex. Cera liquefacito: nardum, atq; alia leuigata cerato raso excipito,

* Impre. viginti quatuor, in alio viginti nouem.
* Sextarius

Aliud epithema ad dolorem stomachi.

Sulphuris viui, mastichę, singulorum vncię duę: cerę sesquilibra: § olei irini tantundem § Sulphur, & mastichem in lęuore trita, & ea que liquari possunt liquefacta, pilę demittito, & rursum emolitis vtitor.

Ad omnem stomachi inflammationem, duritiem & præsertim in quibus perfrictio, & hydropicus affectus incipit, in summa in quibus inflantur præcordia.

Styracis Isaurici, aloes hepaticę, singulorum vnc. tres: terebinthinę * vncię quatuor: ladani vnc.* duę: bdelij pellucidi vnc. tres: euphorbij recẽtis vnc. itẽ adipis suilli recẽtis, aut adipis anserini purgati vnc. quatuor: croci Afri vn. tres: nardini Lybici vncie duæ cerę pōticæ vnc. duodecim alliorum purgatorũ vnciæ tres vini odorati quod sufficit.

* Imp. vnc.
* Quatuor.

Illitus

Illitus stomachi, & unguentum ad frigidam intemperiem, Marciatum.

Multa igitur sunt etiam alia ad frigidam intemperiem celebrata medicamenta, tum simplicia, tum composita, verumpræstat omnibus quod Marciatum appellatum, & odoratius est, quam Decamyron, & Pētamyron, præ terquam quod emollit, si forte duricies quępiam extiterit, corroboranque stomachum confectio eius hæc recipit. Styryacis calamitis * ceræ, singulorũ vnciæ tres: mædullæ ceruinæ vnciæ duæ semis: terebintinę vncia: * Hyssopi vnguenti liquidi vncia: opobalsami sescuntia, si recens sit sin minus etiam duæ misceri debent: olei nardi vnciæ * sex,

* Imp. vnc. qua. ceræ vnc. tres.
* In alioqua tuor.
* Impres. tres:

Composito Marciati generosi.

Styracis calamitis vnciæ tres: medullæ ceruinę vn. tres: aloes hepaticæ vnciæ duæ: mastichæ vncię duæ: olei nardi vncie * tres: opobalsami vnciæ tres: ceræ vnciæ quinq;, Parato, ac vtitor longe optimo, & paucis cognito medicamento.

* Imp. octo in alio duodecim vel octodecim.

Vngueutum Myracopon-

Idem ergo præstare potest Myracopon istud, hoc autem præstantius est, quod calefacere possit. Quare vbi frigida intemperies magis præpollet, hoc potius vti conuenit. Parandum autem est ipsum hoc pacto. Croci, opobalsami, singulorum * vnciæ quatuor: vnguenti Syriaci * libra: mellis vnc. tres: myrrhæ, ammoniaci suffiminis {ceræ ponticæ} singulorum vnciæ tres: terebinthinæ * sescuncia: euphorbij yncia.

* Impr. vn.
* vncia.
* Singulorũ sescun.
* Imp. græcus drach.

Ad stomachum perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma græcis dicitur.

Baccarum iuniperi, piperis, singulorum vnciæ, duæ: gingiberis * vnciæ quatuor: petroselini * vncia: mellis quod satis est. Vtitor vt præstantissimo.

* Drach.

De antidotis stomachicis.

Pastillus amazonum.

Hic pastillus multo vsu ꝓbatus ē, in qbus dolores validi,

& cõuulsiones stomachũ exercent,nam abunde ipsas mitigat potus:nec non auxiliatur. Habet autem in hunc modum. Apij seminis drachmę * sex anisi * totidẽ:absynthij drach. quatuor:myrrhę*:piperis lõgi singulorũ drach. duę cinamomi drachmæ* sex:castorei drachmæ duæ:opii drachmę duę. Leuigato ex aqua,fingitoque pastillos,qui singuli pendeant drachmam, dato Stomachicis cũ * vini facticij cyathis ternis:Cholericis:& cibũ vomentubus ex frigida: Cœliacis & Dysentericis cũ myrtorum decocto:Lienosis autem ex oxymelite. Itẽ ad alia multa valet hic pastillus,& pręsertim vomentibus, quiq; rosionẽ ex prauis stomachi,& uentris humoribus sentiũt, satis respõdet. At que hęc sunt nobilissima,quę multis experimẽtis cõprobauimus. Cęterum hoc quoque sciendũ est omnẽ duritiem,aut stomachi aut iecoris,aut lienis,aut alterius cuiusdã particulę,a diuersis causis,& non ab vna excitari:Etenim siccitas,aut caliditas,si pręcesserit,humoresq; reddat crassos,tumorẽ duriorẽ efficit, & perfrictio similiter. Accuratè igitur incũbendũ est,vt ex signis precedentibus, & ijs quę assidẽt,pręcipuè tẽperamẽto internoscamus, atq; ita medicamẽta adhibeamus. Si.n. pręcesserint tristitię, curę,labores,animi deiectiones, pauci cibi, & calidiores. potusque,huiusmodi duriciem ex nimia humorũ adustione potius factã esse cognoscemus. Necesse igit est in talibus affectibus vt medicametis ęgros curemus, que tepidã facultatẽ, aut tẽperatã qualitatẽ obtineãt, nõ aũt calefaciant,& emollire posse titulo admodũ promittant,hęc.n. ijs,qui tumorẽ ex frigiditate in scirrum coactũ habent,cõtulerunt:nec de huiusmodi ambigere,dubitareq; oportet. Dictũ nãque est ab Aristotele, alijsque pręstãtissimis viris antiquis,singula,quę concreta, & in scirrum indurata sunt,a contrario eius quod concretionẽ peperit: dissolui: nempe quod a calore,& siccitate concretum est,ab humectantibus ipsum,& refrigerãtibus dissolui oportere:quem admodũ in nitro,& sale fieri cernimus. Omnia nãq; hæc a caliditate magis torrentur,atque indurãtur,ex aqua verò dissol-

Impres. duæ, *

drachma *

In impr. gręco additur gingibetis drachmę duæ. *

Imp, duæ *

Galenus passi.

Nota.

rò diſſoluuntur: quéadmodum rurſus, quæ a frigiditate cõ creuerint, ab igne reſoluuntur: id quòd videre in glacie & niue fieri licet, dum ab ſole & igne diſſoluũtur. Quare adhortor, vt animum adhibeatis, & ne vt plæriq; medici citra iudiciũ remedia adhibeatis, titulis ipſorũ ſolis acquieſcentes. Ego ſanè noui viſcerum duritiem humectãtibus & tẽperatis me curaſſe, nẽpe balneis, & hydrelæo vſum: necnon roſaceo & oleo & chamęmelino: ſimiliter etiã balneis temperatis, quemadmodum in alijs, ſuperfuſioni bus ex nardino, gleucino & anethino oleo: item Marciato & horum ſimilibus: adhæc victu calefaciente, vt pote pipere cibis iniecto, & aniſo, & alijs quæ eiuſdem ſunt facultatis: inſuper potione ex ſpica nardi, aſaro, & id genus antidotis, quæ extenuare, & calefacere poſſunt. Quoniam igitur non pauca a contrarijs euenire ſolent, attendendum eſt diligenter etenim acores in ſtomacho ſubinde nõ ſolũ ex frigiditate, ſed etiã calore oriuntur. Nouimus autem plęroſque medicos putare, omnem acorem a ſola frigiditate prouenire: qua de cauſa ſemper his calefacientia adhibent. Video rurſus multos etiã a refrigerãtibus cibis adiutos fuiſſe, qui antea a calefaciẽtibus plurimũ offenderent. Nã vinũ potius ipſis magis aceſcebat, quã calidiores potiões factitię, quę ex pipere, aut aniſo, aut alio quodã huiuſmodi parant medicamẽto. Quare talibus repudiatis, cõtrarijs vſi, tẽperata aqua largiore, cibis boni ſucci, & qui egrè cõfici poſſunt, vt vulua et ſternio aut anſerũ ventriculis, iuuencę pedibus ex poſca, & ex piſculẽtis, orpho, iſicijs, pectinibus, oſtreis nõ coctis celerrime tali affectu liberati ſunt, vt neque acidos ructus, neque aliã cruditatem in poſterũ ſuſtinerent. Ex talibus igit vniuerſis cõiectura aſſequi licet, idẽ accidens a cõtrarijs ſepę cauſis oboriri. Quemadmodũ autẽ in acido ructu, ita rurſus cura habẽda eſt, vbi ęger amaritudinẽ cauſat, & nõ ſtatim humidis in totũ, & refrigerantibus vtendum. Fieri nanq; poteſt, vt viſcoſi abundẽt humores, in quibus bilis, dum ad ſuperiores partes effertur, huiuſmodi conſenſum, etiã ſi non admodũ
copioſa

Acidus ructus.

Ructus acidus quomodo curetur.

copioſa fuerit,ægro præbet. Omnes igitur Arquatos amaritatem percipientes videre licet, attamen non omnes a refrigerantibus adiuuantur. Multi ſiquidem etiam aliis liberalioribus vſi, Arquato liberati ſunt, ita vt neq; reliquo tempore amaritudinem perceperint: id quod merito accidit, cum neque ab eadem cauſa Arquati fiant, ſed alij ob iecoris inflammationem, alij ex vẽtriculi intemperie, alij a viſcoſis humoribus, ſed hi curari nequeunt, niſi extenuantibus, & calefacientibus, quemadmodum rurſus cõſiderandum eſt, etiam in ijs, qui copioſiora expuunt, & frigidum putantur ſtomachum habere. Non enim eiuſmodi a copioſa in totum humiditate accidit, cum etiam ob caliditatem euenire poſſit, Nã cum ieiunant, & cibo modico vtuntur, hoc ſæpe experiuntur, nec deſinunt ſaliuam emittere, & copioſa expuere, donec cibum aſſumant. Clarum autem eſt, id aecidere, dum caliditas humores, qui in alto latent, diſſoluit. Poſtquam enim natura cibũ cõcoquens, oblatum inſumpſerit, tũc rurſus, quæ appoſuit, diſſoluere cogitur: atq; idcirco copioſiora ſpuunt, humiditate quæ in alto hæreſcit, liqueſcente. Quod autem ob calorẽ crebrius expuere ipſos accidit, videre licet in lignis cum comburuntur: quippe humor ex eis deſtillat, nimirũ igne, id quod aquoſum in ligno cõtinebat, euacuãte Idem etiã in carnibus dum aſſant, potiſſimũ euenire cernimus.

Arquati non vna ex cauſa

De curatione.

Curandi ergo ſunt, qui ob calorem copioſa expuunt, cĩbis refrigerantibus, & qui difficulter confici poſſunt: quẽadmodum rurſus eos, qui ob humiditatẽ, calefacientibus, Opus igitur viro eſt in arte omnifariã exercitato, qui exquiſitè cãm diiudicare queat. Etenim idem accidens cõtrarijs, vt diximus, cauſis oritur. Quare plærique rigorẽ, & frigus in corpore ſentiunt: quidã ſanè a crudis humoribus, qui in eo ſuperant: quidam ſane ob ſiccitatem, & inediam: alij propter bilem, quẽadmodũ alij rurſus in externis partibus ob magnã inflammationẽ, quæ calidũ ſanguinẽ totũ ad ſe attrahit, perfrigeſcunt. Multa ſanè etiam alia exempla licet

pla licet adducere, quod eadem res a contrariis, vt dictum est, subinde causis efficitur: verùm hæc quoque sufficiunt. Nã in febrium curationibus copiosius de hac re agetur, quia medici plurimum ab eis decipiuntur errantque.

De singultu. Cap. 15.

CVm singultus etiam stomachicus sit affectus, his coniungere eum decet, vt omnis stomachicorum disputatio in idẽ sit collecta: Nã totus stomachus conuulsorio more, dũ nonnulli mouent̃, effici videt̃, vbi facultas ipsius expultrix illic largius ad recremẽta, quæ insidẽt, grauant, & rodunt, expellenda incitat̃. Nõ raro in euacuatione etiã ipsa ob siccitatẽ comitat̃ nimiũ, vt in Dysentericis, vel quocũq; alio modo largius euacuatis, & febri tentatis immodica, tale fieri spectamus. Fit aũt vt etiã ob acrẽ quampiã qualitatẽ homo singultiat, sicut q hydrogarũ assumpserit, aut aliud quid eiusmodi rosionẽ inferẽs, ac magis vbi stomachus quoq; est sensibilior. Atq; hæ sanè singultus causæ, tot & tales existunt: curari aũt ipsæ remedijs ad cãm eũ facientẽ proprie accomodatis debet. Si enim causę fuerint viscosæ, & crassę extenuãtibus, & incidentibus vtendum esse cõstat. Incidit aũt probe acetum quoq; solum, si modicè sorbeat̃, & pręcipuè, quod vocatur scilliticũ: itẽ oxymeli, quod ex eo temperat̃. Adieci aũt huius quoq; compositionẽ optimã, quę multis cõferre potest, pręsertim stomachi affectibus, & inflationibus, acidisq; ructibus: est aũt hęc. Oxymelitis confectio. Oxymeli scilliticũ. * Paulus, feniculi, cumini, singulorum vnciam. * Pau. vn. *

Scillę partis internę tenerioris librę duę: aceti acris albi sextarij quindecim. piperis vncię duę, dauci Cretici seminis, fœniculi seminis *, cumini singulorum drachmę quatuor, apij seminis * drachmę octo: petrocelini § Macedonici § vncię duę: laseris * vncię duę: gingiberis vncia: pyrethri vncia: nardi Gallicæ drachmę quatuor: Ligustici drachmę quatuor: hyssopi § Cretici § drachma: pulegij * drachma: mentę viridis fasciculus: apij viridis § fasciculus §: cardamomi drachmę duę: rutę viridis turiones quinque: mellis * sextarius: folij drachmæ quatuor: Imp. vn. duæ. Apis viridu, cardamomi singulorum drachmæ duæ.

quatuor: costi vncia: sapę sextarij duo: agarici, spicę nardi amomi, singulorũ * vncia. Omnia hec contusa diligẽter seorsim habeto, & scillam in acetum coniectã per dies septẽ macerari sinito, deinde ea sublata, reliqua omnia cõtusa, vbi validè lęuigaueris vna, acetoq; indideris, alios dies septẽ sinito, deinde per linteolũ densum expressis etiã ad affectum prędictum vtitor. Cęterũ & raphani radices in ipsum intingere conuenit, vomitũq; ciere. Adhęc mulsa, & spicę nardi rutęq; decoctum potu ipsis auxiliatur: nec non panis ex condito comestus. Oĩa nãq; hec adhibui, & in magno adeò singultu, vt ęger è lecto exilire cogitaret, perfeci Vsus autẽ sum præter hęc ętiã extrinsecus in stomacho castoreo, styrace & mastiche, oleo ipsa incoquẽs, & stomachum vehementer ex eo fouens: agitabã autem inter coquendum oleũ ruta. porro castoreum, & potum & olfactum in his probè opitulatur. item nardus gallica, asarum, spica nardi, anisum, cuminũ, & ligusticum. Quod si recrementa rodentia & corrupta fuerint, ijs vtẽdum esse constat, quę contemperant, & simul id quod rodit, abstergere possunt. Vinum his circumcidendũ est, atque omnia acria decocta: temperata autem aqua vtẽdum, & pane ea imbuto, ptisanaque copiosa: pisciculo, qui aceti paulũ habeat, & pullis columbarũ: atque huiusmodi singultientes purgandi non sunt. Sin autem ob euacuationem, aut febrim singultus accedat, non dubie etiam firmiter perseuerans, tũc enim ob siccitatem immodicam affectus oritur, talis merito quidẽ, periculosus est. Quare in eiusmodi humectantibus & refrigerantibus auxilijs. presertim temperata aqua creberrima, vnctione, & omnibus, quę euacuatis adhibẽtur, vtendum. Noui autem quendam ex ijs, qui ob hanc intemperiem singultiunt, frigida sorbitione conseruatũ. At in inflammatione ea quę actu frigida sunt, vitari debent: magis etiam continuè tepida vtendum, paulatim eam sorbẽdo: extremas autẽ manus calidissimas frequentius madefacere oportet, & pedes deligare, cõtinereque, non est alienum. Insuper sternutamenta accommodare,

* Impress. sextarij duo vide Paulum Aeginetam.

are, in quibus maximè humida stomacho infixa sunt. Ita
ianque spiritus, dum in angustias redigitur, & violētia in
idit, humorem qui in stomacho continetur, propellit. Ad
hęc superfusionibus ad stomachum vti cōfert, in quibus
potissimum etiam inflammationem illius, aut iecoris esse
consideraueris, vena prius secta, nisi omnino vires dissua-
deant. Talibus igitur ratione & artificio vtendum est, ita
vt animū aduertas tempori, ordini, qualitati, & alijs om-
nibus, quibus celeberrimi medici aduertendum esse puta-
rūt, At si multis, atque multis tentatis, ęger nihil sentiat
adiumenti solatijq;, dū nihil ex ijs quę ab arte suppeditan
tur, morbi difficultati succurrere potest, etiā naturalibus
quæ alligantur vti alienum non est, vt ęgrū cōseruemus.
Etenim impiū est talē deserere, & prohibere ea, quę ęgro
ad salutem conferunt, cum etiam Diuinissimus Galenus
& qui eum pręcesserunt, his sint vsi. Quare sapientissi-
mus ille Didymus in libro, qui Octatomus vocatur, scri-
ptum reliquit. Aliud. Festucam, aut lapillum aut fimum
ex terra, sublatum singultiētis capiti, ipso ignorāte, impo Physica
nito, ac statim singultus desinit, In Cyrene hoc quoq; di- remedia.
dici. Aliud. Singultiens contineat manu sinistra calculos
suffragiorum quadraginta, & capiti superimponat, ac sta-
tim singultire desinet. Castoreum autem alligatum cito
singultū finit. Adhęc cuminū quoq; panniculo lineo indi
tum brachiali sinistrę manus alligato: hoc Aethiopes ad
austrū habitantes facere, dictitant. Cretenses tesseram ma
nibus continere, Γ ϱϭ γ & naribus offerre. Nōnulli verò
panis fracti micam auri singultiētis tacite imponunt, &
fragmentū olfaciunt, liberanturq;: alij verò rutā ex vino,
aut mulsa coctam potui prębent: alij apium, aut castoreū
aut daucum Creticū, aut asarum, aut nardum Gallicam,
singula priuatim, aut simul cum mulsa, vel decocta potui
aut laser olfaciendum exhibent. Eximiè facit etiam gar-
garyzatio, & aurium orisque detentio. Non autem opor-
tet pleraque cōtemnere, sed omnia etiam cum alia cura-
tione, quam ars pręstare iubet, adhibere.

De cholera

De cholera. Cap. 16.

QVod Cholera ſanè acutiſſimus ſit affectus, ſyncopen inſignẽ, immodicãq; virium reſolutionẽ inducẽs, omnibus in cõfeſſo eſt. Idcirco accurate internoſci, & celerrime curari, merito poſtulat. Etenim dilatio in omnibus acutis morbis nociua eſt: in hoc aũt affectu etiã exigua, ac leuis curandi mora, haud ſimplicẽ offenſam, ſed etiã abſolutã ſubinde tabem, quę Phtiſis dicitur, conciliat. Choleram itaq; immoderatam eſſe perturbationẽ, quæ per aluũ, & vomitũ propter ſtomachi ſubuerſionẽ offenſionẽq; proueniat, intelligẽdum eſt. Ne autem qui affectum hunc ideo Cholerã vocati putet, quod a bile omnino fieri conſueuerit, ſed quia materia, quę per ventrem adfertur, ex inteſtinis videtur excerni. inteſtina verò choladas veteres appellabant, vt etiam Homerus teſtatũ his verbis, κὲ χυντο χαμαὶ χολάδες, quod eſt, fuſa erant humi inteſtina; huius gratia etiã affectum Choleram nuncuparunt. At non ſolũ de vna fit cauſa, ſed etiam multis: nempe ob copioſiorem cibum aſſumptum, & quia concoqui non potuerit, corruptum: item ob prauorum humorũ, aut ciborum, aut potionum, præſertim ſtomachum offendentium qualitatem, qualis eſt & pepon & pingues, dulceſque & oleoſi cibi. Gignitur etiam ex copia bilis, naturam ſurſum, aut infra ad excernendum irritãtis: necnõ ob nõnulla frigida applicata, vt epichemata quædam, aut frigidarum aquarum vſum, ſi eas bibant, aut in eis diu natauerint. Quæ cum ita habeant, neceſſe eſt ẽt de curatione tractare, quæ ad vnamquamque huiuſmodi cauſam accommodetur.

Curatio eorum, qui ex copia ciborum cruditate laborarunt, incideruntq; in Choleram.

Si igitur ciborum corruptio per initia tibi appareat, & ęger nihil ferre per ventrẽ, aut vomitũ excernat, ſed nauſiet, velliceturq;, tũc ipſis exhibere conabimur, quæ potius vomitũ prouocare largius poſſunt, qualis eſt mulſa, quæ ambo ſine noxa præſtare poteſt, nẽpe & aluum, & vomitum incitare.

tũ incitare. Quod si verò mulsam nõ libenter sumãt, tepida aqua ipsis liberalior dari debet, atq; vomitus sollicitari aut digitis, aut pennis anserũ ex hydræleo, in os inditis, donec corrupta abũde euacuata tibi esse videant. Et si q. dẽ ita tibi apparuerit vt nullum recrementũ ex ijs, quę iã in vẽtre corrupta fuerant, copiosum remãserit, somnum ægris pręcipere oportet, quietẽque, & pręcordiorũ fotũ. Cum igitur hęc imbecillia sunt dulce oleum calidũ iniectum adiuuabit: per hyemen autẽ etiam nardinũ, vel gleucinum, vel Marciatũ. At vacuatione post somnũ finita, neque febri vrgente ad balneum duci debent, paulatimq; cibo refici, ita vt cruditas tm̃ viteẽ. Nisi.n. q̃d impedimenti fuerit, celerrimè rursus ad naturalẽ statũ reuertũt, qualia neq; stomacho affecto accidũt, sed corruptione ob copiã ciborũ oborta: vnde neq; hmõi ꝓpriè Cholerã nominãt.

Curatio Choleræ ex vitiato stomacho prouenientis.

At si nõ ex ciborũ copia sed inanitione, aut imbecillitate stomachi prægressa, euenerit, quæ etiã propriè Cholera vocatur, cũ sit immoderata per ventrẽ vomitũq;, vt diximus, euacuatio, stomachus vitiatus atq; imbecillis refici ijs deuoratis, si fieri potest, debet, quæ corroborẽt, & recreare queant, nẽpe victu & medicina. Dicamus igit prius de victu, qui hoc præstare possit, atque ita tãdẽ de vnctionibus, quæ extrinsecus imponuntur.

De victu.

Panis igitur his ante omnia idoneus est, si ex vino deẽ, aut myrteo, aut omphacomelite, aut Palmatiano, siue Sareptino, ꝑsertim si ęger nõ febricitet, sed ẽt ꝑfrixisse videatur, & imbecillis sit viribus, copiosioresq; pepones cõederit. Hi.n. cũ stomacho plusculũ aduersenẽ, vomitũq; immoderatius comesti moueant Cholerę affectũ gignunt. Quod aũt vomitũ cieãt: & stomacho sint inimici, experiẽtia id licet cognoscere. Nã si duos sicci seminis scrupulos illi, q̃ vomitu opus habet, potui offeras, videbis eũ q̃ deuorauerit ex ipsis nauseare, vellicariq; & statim in vomitũ ꝓrũpere. At si ęger febricitet q̃dẽ, ętate aũt floreat, neque stomachus eius a frigidis, sed potius pinguibus, aut dulcibus, aut

bus, aut oleosis subuersus fuerit, & ructus nidorosi orian his panis non ex vino, sed omphacomelite, aut Cybiriac hydromelo, aut posca, aut hydrorosato dari debet, pmitt que, vt paululũ ex his sorbeat. Quod si vomitus pseuere diu tius, etiam mentæ decoctum, vt saluberrimũ medica mentum, ipsis dandum est. Etenim & stomacho illa gra ta est, & naturaliter ad hunc affectum accommodata. Si autem vires vrgeant, & extremorum perfrictiones, cõuu sionesque, & animi defectio oriatur, salutare est etiam vi num decocto admiscere. Nam vinum omnium maxime subito, & celeriter vires collapsas refocillare potest: a multos noui ex sola illius potione præter spem mortis pe riculum euasisse.

De vnctione.

Particulas autem refrigeratas perfricare irino vnguen to cõuenit, aut gleucino, aut nardino, aut populeo, aut si cyonio, aut quodam alio, quod recipit præsertim castoreũ & medullam ceruinam. Hæc enim omnia ijs, qui cõuellũ tur, & propè, perfrigescunt, admodum sunt cõuenientia.

De Epiplasmatis siue Cataplasmatis.

Vtendum etiam est Epiplasmatis, quæ ad eos pſertim idonea sunt, qui cibum non continent, panis siligineus ex vino coctus, oleo melino adiecto, & polenta similiter ex vino myrteo incocta. Quod si desideretur myrteum, ex vno prædictorum aut Palmatiano, aut Tyrio, aut Sare ptino. Prius autem decoquatur in eo absynthium Ponti cum, rosæ, mala cotonea, palmulæ, iuncus rotundus siccus & œnanthe: si tempus autem patitur, etiam capreoli vitis deinde sic polenta coquatur: inter coquendum adijciatur etiam mastiche, & melinũ oleum. Hæc enim omnia sunt apta, tum ad corroborandum, tum ad prohibendum, ne aliud in ipsum influat.

De Epithematis.

Multa sunt ad huiusmodi affectus prodita, quorum au tem nos habemus experientiam, hęc sunt.

Epithema Dia œnanthes laudatissimum.

Oenanthæ

Oenanthę drachmæ duę, omphaceij drachmę quatuor, ſtyracis item drachmæ quatuor: acaciæ drachmæ octo, roſarum ſiccarum drachmæ octo. gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmulatum drachm. ſeptem, vini auſteri, olei mytthei, picis, ſingulorum drachmæ ſedecim. Hoc medicamentum ad hepaticas Dyſenterias, vomitiones, & eos qui cibum retinere nequeunt, præſtantiſſimum exiſtit.

Epithema quod ex malis conſtat, Diamelon græcè dictum.

At ſi multis in vẽtre collectis flatibus tormina, & diſtẽctiones oboriantur, ratio eſt etiã cucurbitulas admouere, hæ enim non ſolum læniunt, ſed etiam plurimum iuuant ijs etiam conferunt, qui cibum non retinent, ſi ſtatim cũ æger illum aſſumpſerit, ſtomacho adglutinẽtur. Nam validè retrahendo, vomitum fieri prohibent, præterea ſi diutius adhærent, etiam concoctionem iuuãt, & ventrem, ne amplius profluat, cohibẽt. At calidioribus citra ſcarificatũ vti conducit. ſin autem inflãmatio quædam diuturna, & ſcirroſa circa præcordia orta fuerit, tũc cũ ſcarificatu eas admouere, non eſt abſurdum.

Cucurbitulæ ventres admouendæ.

De ijs qui ob bilis copiam choleram ſunt experti. *Cap*, 17

Quod ſi bilis copioſior nũc ſurſum, nũc infra Choleræ affectum excitet, clarum tibi erit, eã ex roſione, & caliditate circa ventrẽ, ac precordia ampliore percipi, ea vero, quæ per aluũ, & uomitus afferunt, omnia etiã eſſe bilioſa, ægrũ vehemẽter ſitire, & linguã habere ſcabram. Si æſtas fuerit, & eger iuuenis, calidiore victu primum vſus, multo magis ex his veram notionem, manifeſtamque conſequeris, quod affectus predictus ex bilioſi humoris abundantia procreatus fuerit.

Curatio.

Cauſam itaque efficientẽ obſeruans, per contraria ſemper curabis. quæ refrigerare, & humectare poſſunt, cibos potus & epithemata, quæ eiuſdẽ ſint facultatis. Proinde ptiſanæ cremor refrigeratus his eſt idoneus, itẽ lactuca eo

dem modo refrigerata, paulo aceti adiecto, similiter etiã intybus, & troxymus, itẽ panis ex aqua assumptus inter testacea, pectines, & buccina lora sepius, itẽ vulua, & omazum, adhęc astacus bis coctus, & pisces duri, quodque ex ipsis fit isicium, nec non anserum, & gallinarum cohortalium ventriculi.

De fructibus pomaceis.

Ex fructibus conducunt, qui non admodum maturuit, & mediocrem habet astrictionem, pręsertim mala, pira, mala punica, & vua pensilis.

De bellariis.

Ex bellarijs, castaneę, & vuę passe expediunt.

De potione.

Potus his omnium maximè aqua frigida cõuenit, quę non vniuersa, sed paulatim, & in cibi sumendi medio tẽpore bibatur. Quod si ex symptomatis nimium infestãtibus vires imbecilliores fieri cõtingat, nõ alienum est hydromelum, & omphacomeli eis exhiberi, aut paulũ vini vel Sabini, vel Cnidij. Sin autẽ vigilię quoque multę infestauerint propter siccitatem, quę ex inanitione accidit, Diacodyon, quod ex sapa Cretica paratur, dare ipsis quoque commodum est, & cum somnum capturi sunt, paululum ex eo pędictis potionibus admiscendo.

De iis quæ extrinsecus imponuntur.

Imponãtur autem stomacho, & pręcordijs semperuiuum, & lactuca cum mica panis, rosaceoque excepta, itẽ ceratũ probè confectum optime & maximè iuuat, si tẽpus ferat, capreolorum vitis, aut vuę acerbę, aut polygonij succus ei miscebitur. Pręstãtius enim erit, & ad ea quę volumus efficacius. Etenim refrigerat, corroboratque & id quod in stomachum influit, repellit, nec nõ inferiorem ventrem cohibet, totumque corpus ad bonam temperiem mutat, & appetẽtiam excitat: hęc omnia aliaque plura pręstare potest. Hac igitur ratione ipsos curare oportet in quibus & vomitus copiosiores. crebrioresque fiunt, & venter immoderatius excernere, atque cõuulsiones, sincopasque

copasque

copaſque inducere videtur, vt ęger de vita periclitetur, dum immoderatior per vomitus,& aluũ excretio accidit.

De cholera quæ citra noxam excitatur. Cap. 18.

Quod ſi bilis ad excretionem procliuis, naturam irritare videatur, nihil autem mentione dignũ, vel per aluum deſcẽdat, vel per vomitum erumpat, non abſurdum eſt tunc etiam medicamento purgante vti quod humorem bilioſum purgare conſueuerit, nunc autem ceſſauerit. Maximè igitur hoc efficere poteſt citra noxam ſcammoniæ liquor ex poſca cũ exiguo admodum mentæ ſucco, aut hydroroſato, aut hidromelite datus. At ſi bilis in uentriculi tunicas abſorpta fuerit, etiã Picra ipſis exhiberi debet, adiecta ei ſcãmoniæ lachryma, pro vt ægri vires permittunt. His igitur ad corpus purgãdum vti debemus. Vbi vacuatio facta fuerit, & totum corpus deinceps recrementis vacuum, vt nihil in uentrem poſſit influere, nauſeæ ſtatim ceſſabunt, & cibus, qui offertur, non corrumpetur prauitate humoris iam euicta, minoreq; facta, & in totum corpus diſtribuetur, ipſumq; probè nutriet, vt æger ſequenti tempore immunis a morbo, & ſanus conſeruetur. Cæterum noſſe oportet, frictionem per manus adhibitam, quietam, calidam & mitem ijs omnium maximè qui Choleram ſuſtinent, conducere, præterea etiam extremorum deligaturam, & ſi quidem aluus vrget, plura brachijs, & iuncturis q̃bus illa cũ manibus cõmittuntur vincula inijcienda eſſe: ſin aũt vomitus, tũ femora, tũ talos cõſtringi, & paululũ ipſa diſſoluẽdo, rurſus deligari oportere Si pedes refrigerari, aut cõuelli ſpectaueris, ẽt permittes, vt calidæ ipſos aquæ imponãt, ac fouebis, quouſq; particulæ incaluerint, vehemẽterq; rubeſcãt. A fotu lanis quoq; obtegent, ne refrigeſcãt, atq; hæc potius fieri debẽt, cũ ẽt vomitus vrget, & materia ſurſum erũpere videt̃, queadmodũ diximus, brachia vehemẽter vincere & ſupfundere iterũ oportere, ſi aluus itẽ vrſerit vt materiã ſemper in cõtrarium reuellamus: nec nõ alia, vt dictũ eſt, diligenter adminiſtrari decet atq; eo pacto Choleræ cu-

ratione non fruſtaberis. acutiſſima namq; ſi oboritur, ſubito periculum inducit.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

CAPITA LIBRI OCTAVI ET APPENDICES.

a lepore Dia elagou dicitur.
Aliud Dia bacanu.
Simplicia ad iecur medicamenta.
CAP. 3.
De imbecillitate,& Dysenteria hepatica.
Notæ.
De calida intemperie.
De frigida intemperie.
De sicca intemperie.
De humida intemperie.
Quomodo calida iecoris intemperies curetur.
CAP. 4
De hepatica Dysenteria ex frigida intemperie.
Quæ hepaticæ Dysenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferant.
De fotu ad calidam iecoris intemperiem.
Antidotũ Cyphoides ad frigidas iecoris intemperies vtile.
De fotu & cataplasmate.
Epithema tonoticon, qđ iecur corroboret, & inflammationes concoquat.
CAP. 5.
De lacte.
Epithema ex œnanthe mediã inter cataplasma, & emplastrum naturam obtinet.
De cibis.
De oleribus.
Intinctus.
De piscibus.
De auibus.
De potu.
De balneo.
CAP. 6.
De Dysenteria ex ventris profluuio excitata, Rheumatica dicitur.
Curatio.
Signa Dysenteriæ ex ventris fluxu excitatę Philumenus.
Curatio.
De lacte exhibendo.
De cibo.
De cibi fastidio.
Legumina.
De ptisana.
De oleribus.
De piscibus.
De carnibus.
De fructibus pomaceis.
Potiones simplices vẽtri tenendo idoneę.
De falsa imperitorum medicorum opinione, & pastillis.
Pastillus ad eosdem.
Pastillus Diacoralliu.
Pastillus dia electru.
Pastillus ex coagulo. qui Diapythias dicitur.
Pastillus ex seminibus spermaton dicitur.
Pastillus crocodes.

Pastillus clidion.

Pastillus ad Dysentericos sanguinem spuẽtes, & muliebrem sanguinis fluxum.

Catapotia ad Dysenticos.

Catapocia ad Dysentericos & omnem ventris resolutionem.

Potio ad Dysentericos.

Glans quæ ano subijcit̃ ad tenesmum, & Dysenteriam.

Alia glans siue collyrium ad dolores mitigandos.

Aliud collyriũ quod subijciat̃, & ad tenesmũ & Dysenteriam valde efficax.

Quæ per inferiora iniiciũtur ad Dysentericos, magnosque dolores, Enemata gręci vocant.

Pastillus Marcelli magnificus.

Pastillus sine opio & calce Dysentericis accommodus purgat enim & cicatricem inducit.

CAP. 7.

De intestinorũ exulceratione, quæ propriè Dysenteria gręcis dicitur.

Notę exulcerationis ĩ crassis intestinis.

Notę superiorũ intestinorum affectorum.

Si in medijs intestinis exulceratio existat.

Quid agendum sit, si vlcus in recto intestino excitatum fuerit.

Quibus enematis in recti intestini affectu vtẽdum sit.

Prẹstantissima quę ano subijciuntur, longo vsu a nobis comprobata.

Alia glãs quę etiam Glidion nominatur, ad Tenesmos & alui profluuia efficax nam doloris leuationem adfert quamprimum apponitur, somnum suauem inducens.

Cataplasma ad recti intestini inflammationem.

Si crassa aut media intestina exulcerata sint.

Medicamentum quod in Dysentericis ano subijcitur.

Pastillus Dysentericus.

Si Dysenteria in tenuibus intestinis constituatur.

Medicamenta composita ad dysentericos & Cœliacos

Catapotia ad Cœliacos & Dysentericos.

Dysentericus pastillus per os datus ad omnia interna, omnemq́; fluxionem valet.

De epithematis & vnctionibus.

Epithema Dysentericis & Cœliacis efficax.

Ceratum optimum.

Epithema dia œnanthes.
Epithema ad Tenesmos potissimum, & cruentas excretiones cum frigiditate.
Vnctio dysenterica.
CAP. 8.
De Cœliacis Philumenus.
Curatio.
Potiones Cœliacis accõmodæ.
Pastillus ad Cœliacos, statim aluum astringens.
De inueterato Cœliaco affectu.
CAP. 9.
De Tenesmo.
Curatio.
De lienis affectibus ex libris Philagrij.
Notę frigidę intemperiei.
Signa calidę intemperiei
Curatio calidę & siccę intemperiei.
Curatio frigidæ & humidę intemperiei.
Curatio calidæ & humidę intemperiei.
De simplicis intemperiei curatione.
Curatio humidę intemperiei.
Curatio siccę intẽperiei
Curatio frigidę ĩtẽperiei.
Curatio calidę intẽperiei.
De lienis inflatione.
Curatio inflationis.
Indicia inflãmationis lienis ex solo sanguine.
Signa inflammationis ex humore bilioso.
Signa inflammationis ex humore melancholico.
Indicia inflãmationis ex humore pituitoso.
Curatio inflammationis.
De ijs quæ aluũ subducũt.
De fomentis.
De clysteri.
De cibo.
De statu.
De medicamento purgãte, aut decocto, aut iniectionibus.
De parãdo cataplasmate.
De cibo & potu.
De epithematibus.
De lienis scirro.
Curatio scirri.
De cibo.
De potu.
De missione sanguinis.
De ijs quę lienem corroborant.
Potio ad lienosos probata
Alia potio.
Epithema malacticum.
Malagma Amythaonis.
Aliud epithema.
Malagma Asclepiadę.
Epithema lienẽ imbecillem corroborans.

Epithema lienosum & hepaticum, quod vtriusq; visceris obstructiones discutit.

Si lien flatu distenditur & intumescit.

Galeni verba de lienis sciro, & inflatione.

Epithema iecoris et lienis

Epithema hypotherion.

Prima confectio diaspermaton.

Alterum epithema diaspermaton ad idem.

Potiones ad lienem.

De pastillis.

Epithema-

De tussi lienosorum.

ALEX. TRALLIANI LIBER OCTAVVS,

Ioanne Guinterio Andernaco Interprete.

De inflammatione Iecoris. Cap. I.

Libera hic ab Aqua intercutem in impresso græco codice incipit,

VOD Sanè, vt omnis inflãmatio ex feruẽti sanguine trahit originẽ, ita ẽt ea, quæ in iecore oboriri solet, Exordiũ sumat, omnes fatent. Quomodo autẽ ipsa internosci debeat, discerniq́; nũ ipsi iecori ꝓpriè acciderit, an tunicis ipsius, vel musculis extrinsecus ambiẽtibus, cõsiderare oportet. Et si iecur inflãmat, inspiciendũ rursus est, & inquirendũ, gibba ne potius, an caua ipsius pars, vel ẽt vtraq́; simul affecta sit. Si.n.id cognitũ discretũq́; ꝓbè fuerit, curatio quoq; celeriter, sineq́; impedimẽto administrari poterit.

Nota an gibbam iecoris partem inflammatio obsideat.

Si igitur inflammatio in gibbis constiterit, facilè internosci potest, præsertim si magna sit. Nam secundum ambitum,

bitum, circumscriptum inflammationis species ferri tunc videtur, ac febrim inuehi ardentem, vomitum biliosum, & æruginosum, frequenter iugulum, detrahit: tussiculam mouet, septum transuersum coarctat, & grauitatis potius quam inflammationis sensum infert. Si enim in tunicis, aut ambiẽtibus vasis cõstiterit, acriorẽ dolorem excitat. Quare si vniuersa iecoris inflammatio magna fuerit, ita ipsam nosse tum oculis ipsis, tum tactu, tu alijs prædictis indicijs expedit. Quod si inflammationem non magnam, sed exiguam esse contigerit, ægrè ipsa internosci potest. Neque enim febrim statim inducit, nisi insignẽ, quãdam magnitudinem acquisierit, neque oculis hęc spectari, neque tactu manifesto cognosci, sed ex alijs ipsa animaduerti potest. Si namque æger, vbi nos pręceperimus vt magnam respirationem ædat, grauitatem se quandam & dolorem percipere dixerit, inflammationem exiguam interius in iocinore, aut circa eius gibba existere sciendum est.

Signa inflammationis cauam iecoris partem occupantis.

At si in caua iecoris parte inflammatio cõstituta fuerit inde cognoscitur, quod tumor primũ inimis potius quam in supernis partibus cõspiciatur, atq; hinc animi defectio succedat, imo etiam corpus alimentum non sentiat, pallidũ & tenue appareat, vt tãdem ipso refrigescente ẽt aquæ subter cutem suffuso deinceps sequatur. Ita sane inflammationem caua iecoris infestãtem ab ea, quæ gibba exercet, discernere conuenit. At in musculis inflammationẽ tempestiuè cognoscere licet. Nullum enim ex prædictis accidẽtibus ęgri sustinent, & pręterea inflammatio, e directo musculorum figurata conspicitur, nec non extrinsecus manifesto conspectui se offert, non quemadmodũ in caua iecoris parte intus delitescens. Curare autẽ eã oportet ita, vt toti corpori prospiciamus. Si namq; sanguis in vniuerso eo superet, curatio protinus adminiſtrãda est, & non differenda, (periculosum enim) sed vena axillaris incidi debet. Quod si hæc secari nõ põt, ex supernis vacuatio omnino

tio omnino tentanda est. Qui enim vacuationẽ adhibere, & totum corpus recrementis liberare neglexerũt, hi maximorum malorum ęgris autores fuerunt. Vel enim accidit, vt materia in pus ex medicamentis intẽpestiuè adhibitis cõuertatur, aut tẽporis spacio scirrosa, & ad discutiẽdum contumax fiat. Propter hæc igitur omnia cauendũ est, ne cataplasmata, & superfusiones inducamus, priusquã totũ corpus à recrementis liberum fecerimus. Itaque sanguis mitti debet, post missionẽ victus ĩstitui recremẽtorũ expers, mitis, qui nihil habeat acre, præsertim inter initia Nã feruens inflãmatio nihil huiusmodi tolerat, quare cõmodius est ab id genus decoctis abstinere, ac nõ vti ijs, q̃ videntur aperire, fluxiones citare, & inflãmationẽ magis adaugere. Itaq; cremor ptisanę his est idoneus, q. habet vim & aperiẽdi, & abstergendi, præter q̃ ꝙ affectas partes nõ affligit, aut calefacit. Similiter etiã auenæ cremor accõmodus est. Iis autem qui hæc auersantur, & Chydron, & amigdala dari debẽt, oua autem prohibẽda, eo quod crassi sint succi, flatuosi, micæ verò panis, aut coctæ, aut elotæ, verum non copiosæ assumi. Reliquis omnibus frumentaceis interdicendum est, vt similagine. libo, suminali, pulte, quæ græcè poltos dicitur, & placentis, item pinguibus, testaceis, præter erinacium, & raro admodũ pectines atq; tunc dare conuenit, cum æger biliosus esse apparet, siti & vigilijs conficitur, inflammatione feruẽti & Erysipelacea torquetur, His & intybi, & troxymi, & cichoria, & lõchi. & teneræ betæ, nec nõ columbus, & piscis cum iure decocti conueniunt. Dulcia verò omnia, & recrementicea prohibeto. Nam viscera largius hinc augescentia, in tumorẽ attolli videre licet, nõ solum in gallinis, & suibus, sed omnibus brutis animalibus: quare dulcia, & astringẽtia similiter cauere oportet. Nam eo quod constringunt, contrahuntque tumores ad discutiendum difficiles ipsos reddũt, ob quod neque malum punicum, neque alium fructũ pomaceum, imo neque vinum maximè competit, vt quod omni feruenti inflammationi in totum sit aduersarium.

Quod

Quod autẽ aſtrictionis expers eſt, magis proficit, in quibus ſola obſtructio citra inflammationem exiſtit. Tantum de victu dixiſſe ſufficiat. Offerenda igitur prius ſunt quædam ſimpliciora, ex quorum numero eſt radicis apij dilutum, & oxymeli, cum inflammatio concoqui incipit. Nam per vrinas materia ſubtrahitur, tumorq; imminuitur. Si igitur & febris mitior fieri, & concoctionis ſigna tutiora appareant, cum fiducia etiam ea quæ largius incidere, & obſtructa aperire poſſunt, exhibeto, cuius generis eſt aſarum, meum, & nardus Gallica. Compoſita probè faciunt hæc, quæ ſoluere ſimul inflammationes, & dura emollire poſſunt, itẽ quæ magnas citra febrim obſtructiones poſſunt diſcutere, quorum etiam cõfectiones exponere eſt neceſſarium.

De obſtructione iecoris. Cap. 2.

OBſtructiones iecoris vniuerſæ hinc innoteſcũt, ꝙ neq; febris, neq; feruor in locis affectis adſit, grauitas autẽ, & ſola diſtentio in cauis iecoris partibus ſenſu percipiat̃. Cũ igit̃ obſtructionẽ eſſe animaduerteris, cũ fiducia medicamẽtis vtitor, quæ incidunt & extenuant quibus etiam in particulis ſcirro indureſcere incipiẽtibus vti cõſulo. Ac ſcirri vbi materia quæ particulis impacta eſt, prius emollita, diſſolutaq; fuerit, medicamẽtis tũc indigẽt, quę obſtructa liberare poſſunt. Qui enim ad ea, quæ reſerare ſolent deſcenderunt, priuſquam tumor fuerit emollitus, hi adiumẽtũ quidẽ ex eis attuliſſe viſi ſunt, tenui ſolo ſi quod eſt, diſcuſſo, poſtea autẽ obfuerũt. Nã humores nimiũ exiccati, aſſatiq; lapidũ inſtar concreuerũt, adeo vt non amplius diſcuti potuerint. Dicamus igit̃ de vnoquoq;, qualia ſanè ad inflammationem tantũ, qualia item ad obſtructionem conueniant, quæ rurſus indureſcentia diſſoluere, & emollire queant.

De inflammationis iecoris curatione,

Laborantes inflammatione iecoris, malis cotoneis, farina hordeacea, & fenugræco decocto obducito. Etenim præter quam quod robur inſinuant, etiam duritics,

durities discutiunt, emolliuntque. Ad maximas inflammationes, in quibus etiam stomachus affectus est, & latera distenta sunt, palmulas citra medullam contusas diligenter, & cum pari cerato rosaceo, in pila legitimè vnitas paulo rosacei superfuso, applicato. Iā ceratū bene facit qđ recipit hæc, ammoniaci, ceræ, singulorū drachmas* octuaginta, croci drachmas quatuor, Cyprini * heminam aceti * heminas sex: ceratum derasum reliquis admisceto.

* Impressus octo.
* Drachm. quatuor.

Aliud ad inflationes non admodum feruentes.

Sumpsuchi viridis drachm.* viginti quatuor, § thuris drachm. quatuor, § ceræ, resinæ piceæ, singulorum drachm.* sedecim, olei Cyprini* heminæ sex mellis heminæ quatuor. Quæ liquari possunt, liquefacito, & aridis ī pila probè læuigatis addito. Aliud. Epithema ad inflammationes feruentes, nō modo musculorum, sed etiam ipsius iecoris, multis admodum experimētis comprobatū. Absynthij, gummi, nardi Gallicæ, asari, croci, singulæ vnciæ iridis, myrti, styracis, bdellij, suffiminis ammoniaci, singulorum vnciæ duę medullę vitulinę vncię quatuor, cerati Lentiscini librę quatuor. Adhæc Apollophanis epithema optimè facit, si quis ipsum commodè parauerit, habet aūt in hunc modum.

* Heminā
* Impressus octo.
* Octo.
* Drachmę sex, in alio, octo.

Apollophanis malagma ad iecorarios.

Ceræ, iridis Illyricæ, bdelli, singulorum drach. *octuaginta, ammoniaci suffiminis totidem, resinæ terebinthinę drachm. quadraginta, mannę thuris totidem. Contundito, & irino pilam subiungito.

Epithema ad inflammationem iecoris.

Aloes vncię tres, mastichæ vncia: § ceræ vnciæ tres, olei nardini siue melini totidē. § Sin autem voles, vt magis corroboret, misceto, aloen pari mastichę pondere, ita & stomacho, & iecori, quod mediocrem sustinet inflammationem, conueniens est medicamentum, quemadmodū etiā quod micas panis recipit, itē Anethine, & Ambrosia, nec nō quod Diamelilotu dicitur, si his misceatur, adhęc quod Diachamæmelu vocatur.

* Impressus octo.

Ad inflam-

Ad inflammationes scirrosas.

Ad tumores sine febribus, præcipue diuturnos, & scirrosos etiam Anemone medicamentum valet & Ariarsanium & quod vocetur Helladicum omniaque copta benefaciunt. Atque horum scripturas apud multos propitas inuenire licet. Vt autem lector prompte inueniat, nec differre cogatur, hic quoque exponenda vobis censui, maximè illa quorum experientiam accepimus.

Hepaticum optimum, facit etiam lienosis, & quibus stomachus est distentus, nobilissimum medicamentum, & blande emolliens, adeo vt nullum ei comparari queat.

Ceræ drachme, * viginti quinque, sampsuchi quinquaginta, fenugræci torrefacti totidem, piperis albi vncia ℥ nitri vnciæ octo, ℥ terebinthinę drachmæ septuaginta quinque Cyprini ℥ libra, vini ℥ hemina. Sicca contundito, incernito que, & ad triduũ vsque in vino macerata simul vnito deinde ea quæ liquari possunt, liquefacta, ijs quæ in pila sunt superfundito, emollitaque diligenter reponito. Cum usus postulat, medicamenti partem vnam misceto, atque ita imponito.

* Impress. septuagin taquinque Hepaticũ medicamẽtum.

Epithema odoratum, quod Euodes dicitur, ad iecoris, & stomachi inflammationes, egregium.

Croci sescuntia, bdellij * drachmæ nouẽ, aloes mirrhæ, singulorum vnciæ duæ, folij vncia, propoleos vncię tres: * thuris vnciæ duæ, styracis vnciæ tres, mastichæ vnciæ duæ semis, cardamomi vnciæ duę, fecis hedychroi ℥ sescuncia, ammoniaci suffiminis vncię sex, cerę libra, colophonię librę duę, opobalsami vncię sex, ℥ palmularum totidẽ Haud noui an in duris, & frigidioribus affectibus meditamentum hoc sit prę stantius.

* Impressus vnciæ nouem ĩ alio octo.

* In alio sescuntia.

Copton ad duritiem & stomachi iecorisque resolutionem insigne.

Propoleos vnciæ sex styracis vnciæ duæ, mastichæ vncia, terebinthinę semuncia, fecis nardini quod satis est.

De antidotis hepaticis.

Tantum de medicamentis, reliquum est vt eorum quæ experti sumus, antidotorum, & puluerum mentionem faciamus.

Hepaticum, Athanasia dictum, ad Nephriticos, & Arquatos valet, item sudores mouet.

§Croci drachmæ duæ,§ cinamomi, nardi,§ casiæ § mirrhæ, iunci odorati floris, singulæ drachmæ. Melle Attico excipiũtur fabæ græcanicæ instar febricitãtibus ex hydromelite datur. Non cõuenit autem calidis intemperiebus, sed potius frigidis, simul & humidis.

Pastillus hepaticus, qui etiam simul Arquaticis auxiliatur.

* impressus vna.

Anisi, apij seminis, asari, amygdalarum amararum purgatarum, absintij, singulorum drachmæ * quatuor. Parãtur ex aqua formanturque pastilli, & datum drachma ex aqua.§ Adhæc Chamæmelum cum vino & melle datum, subito iecoris inflammationem sanat.§

Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obstructiones & scirrosos affectus, vsu comprobatum.

* Impressus

* Impressus græcus sex.

Piperis sescuncia, spicę nardi scrupuli tres, aloes scrupuli sex, fænugreci scrupuli sex, eupatorij * semuncia, mastichæ scrupuli * tres, § ammoniaci, costi, singulorũ scrupuli sex, asari § scrupuli sex, mellis sesquilibra. Datˉ cochleare vnum ex condito. Hoc valet ijs, quos calida intẽperies infestat, imo in quibus etiam viscosi humores obstructionem pepererint.

Ad iecoris obstructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi.

Costi, eupatorij, singulorũ partes duæ, piperis pars vna Datur ad triduum ex vino Ascalonite cochlearium. Qui aũt assumit, in dextrum latus, ad horæ dimidium decumbat. Vesperi similiter capiet, abstineat autem qui medicamento vtitur, aceto, glandibus, leguminibus, oleribus, rapa, &

ı,& alijs quæ flatus pariunt.

Ad magnam iecoris, & lienis obstructionem, vt etiam insignes duritias emolliierit.

Ammoniaci suffiminis * scrupuli quatuor, thuris scrupulus. Datur ex condito per triduum, beneque facit. Nā ausas per uentris euacuationē educit, & eos qui aqua inter cutem laboraturi sunt, ne morbo corripiantur, prohibet. Hoc ego subinde sum expertus. * Impressus vncia.

Aliud ad iecoris obstructionem.

Capparis {radicis} partes duæ, costi pars * vna, Datī ijs qui febri carent ex vino, febricitantibus autem ex tepida. * In alio duæ.

Aliud comprobatum quod a lepore Dia elaphu dicitur.

Costi, fænugreci, piperis, leporini stercoris, omnium paria pōdera contundes, incernesque, & probè leuigabis. Datur cochlearium, si febris absit ex vino, febricitantibus autem ex tepida. Iubeto ægris, vt in dextrum decumbant latus.

Aliud Dia bacanu.

Costi, bacani, singulæ vnciȩ, folij scrupuli octo, piperis {albi} scrupuli sex, {spicȩ nardi totidem, } mellis quod satis est. Datur cochleari cum mistura conditi in balneo, atq: hoc est comprobatum, præsertim ad obstructiones a viscosis, & crassis humoribus conflatas. Vt autem medicamentum quodcūq; velis, ad subiectum effectum accommodatum componere queas, ȩgri vires temperamētum, ȩtatem, & singula alia, quȩ etiam sapiens ille senex obseruare docuit, respiciens, simplicia exposui medicamenta, vt & eorum facultas tibi cito suppetat, & alia ex eis facile quomodocunque velis, conficias.

Simplicia ad iecur medicamenta, {ab Oribasio, & multis nobilibus viris probata.}

Viticis semen iecori sciri ho, & obstructioni obnoxio opitulatur, centaurij minoris succus potus, & extrinsecus impositus, plantaginis radicis siccȩ, & folia, multoque magis semen, asparagus myacanthinus,

nus,presertim radices,& semen: glycizidis radix similite
lauri radicis cortex ex vino odoro potus,item nux pinea
cicera,erythodani radix, & eupatorium, preterea robu
particule ipsi insinuat: ad hec lupinorũ amarorum deco-
ctum,cum ruta, & pipere potum, & extrinsecus imposi-
tum,insuper iris,pistacei semen,marrubium,amygdala,&
draconculi radix viscera purgant,crassos,& viscosos humo
res extenuant,Iam carpesium,polium & chamedrys ob-
structa aperiunt,& crassitiem humorum extenuant, am-
peloprasson,similiter{agaricus} Anthemisium,quod eti-
am dicitur chamemelum, precordijs vtilissimum,si quid
aliud,existit.

Caua iecoris purgantia.

Porro cauam iecoris partem purgant polypodium,her
ba mercurialis mixta elaterio cum oximelite,Chamelea
cum absynthio, & hydromelite pota.Brassice succus po-
tui datus,nitrũ cũ mulsa potũ,ad hec cyclamini radix lu-
pinorum decoctũ,oleum,mel,& nitrum,serum lactis gal-
li veteris decocti ius,ciceris decoctum.Hec etiam diutur-
nis inflammationibus caue iecoris partis opitulantur.

Quæ gibbam iecoris partem expurgant.

Amomi decoctum,iuncus odoratus rotundus,acori ra
dix,agaricus cum vino & melle potus gentiana ex aqua,
vitis albe foliorum cum{lauri radi.cũ cortice ex vino tres
oboli potari,rheu Ponticum, dulcis radicule succus cum
sapa,quinque folij radicis succus,viticis semen,ducos Cre
ticus,apij semen,& petrocelini, bacce lauri,& folia,cardo
momum,centaurium,glycyzidis semen,anisum torridum
absynthium,costum,opobalsamum.mirrha,phu,asarum.
meum, Hec inueteratos iecoris affectus, siue cũ tumore,
siue cum intemperie fuerint,nec non dolores persanãt.}

De *imbeclilitate iecoris & Dysenteria.* *cap. 3.*

CVm dixerimus, qũo inflammatio, & obstructio,
vel scirrus,curari debeãt,exponamus etiã,qua rõ-
ne ei medendũ sit,atq; internoscẽdũ,qñ nihil ho-
rũ experitur, sola autem intemperie infirmatur.

Notæ.

Quod si igitur attractrix facultas est imbecillis, ea quę per aluum deiiciuntur, in cremorem quem chylum vocāt probè redacta, eo quod venter nullo affectu laboret: liquidiora autem inueniuntur, quia distributio in iecur minus perfecta fuerit. At si facultas alteratrix infirma existat, deiectiones carnium recentium loturę similes videbis, atq; hic affectus hepatica Dysenteria vocatur. Itaque vulgares medici, vbi eiusmodi quispiam conspexerint, nihil solliciti, nec internoscere valentes, vnde imbecillitas oriatur statim quæ ad iecur sunt inscripta medicamenta adhibēt, pręsertim quæ robur adijcere, & confirmare possunt, extrinsecus quidem cataplasmata, quæ aloe, balaustio, malicorio, mirrha, & œnanthe cōstant, intus autē rheum barbaricum, Xylomacer dictum, Theriaca, atq; alia quædam antidota. Nonnulli autem ipsorum ventrem extrinsecus, spissamentis, & pastillis curare non dubitant, maximè offendentes. Nam ex huiusmodi corrumpunt magis viscus, magisq; infirmum, & intemperatum reddūt, verum non ita conuenit, sed prius inquirendum, ac inuestigandū est, quæ intemperies causę sit effectrix. Atque hac diligēter animaduersa, ita victus institui aduersus affectum debet, qui ab internotione suggeritur. Quippe iecur non ex calida solum intemperie, sed etiam ex frigida, & humida qualitate, item ex vtraque simul infirmum redditur. Subinde verò ob prauam quoque materiem ingrauescens, & propter obstructionem leditur. Interdum etiam inflammatio vna cum frigida intemperie miscetur, mixtusque affectus & varius efficitur. Dicamus igitur in eum modū, quo optimus medicus singula internoscere debeat.

Dysente. hepaticæ

Forte mirto.

De calida intemperie.

Ex calida intemperie iecorario affectu laborātes internoscere multis indicijs licet, præsertim ꝙ æger valde sitit bilemq; vomit, sæpe verò etiam æruginosa, & quod deiectiones eiusmodi apparēt, linguam habet scabrā, corpus

ſiccum, & gracilius videtur, tãquam iecore colliqueſcẽte, & in cruentas ſanies contabeſcente, temporis aũt ſpacio etiam ex ipſa ſubſtantia tandem particulę longè fętidiſſimę deferri cernuntur. His igitur notis calida intemperie laborantes animaduertere conuenit. Cęterum ex tẽperamento ęgri, ętate, anni tempore, & pręgreſſo victu reliquum licet firmioris cognitionis gratia capere, atq; hinc internoſcere. Nam temperamento calidi ſunt, & tenues habitu, piloſque denſos habent, curis dediti, & animo iracundi.

De frigida intemperie.

Qui verò ex frigida iocinoris intẽperie laborant, neq; ſitiunt vehementer, neq; bilem vomunt, neq; amaritudinem in ore, ſed potius acorẽ ſentiũt, item deiectionẽ alui neque bilioſum, neq; fœdi admodum odoris, neque colliquationis aliquid, ſed veluti ſanguinem craſſiorem, & nigro ſimilem cõtinent. His etiam vultus nõ collabitur, & reliquum corpus temperamentumq; ad frigidius magis inclinare videtur: adhęc pręcedens victus talis, ſi perſpicias, depręhenditur, item vita ocioſior, balnea copioſiora & intempeſtiua, eaq; poſt cibum. Ex his, atque alijs conſimilibus indicijs frigidam intemperiem iecoris notare ac internoſcere poteris.

De ſicca intemperie.

Sicca iecoris intemperies corpus ſiccius teſtatur, & tenuius: & ſitim magis cõciliat, & deiectiones alui paucæ, & craſſiores apparent.

De humida intemperie.

At humida iecoris intẽperies neq; ſitim efficit, neq; ſiccitatem, ſed magis etiam linguæ humiditatem. Nã nulla ſitis vrget, & vultus totumq; corpus diu non collabitur, poſtea autem deiectiones ventris plurimæ apparent. Scire porrò licet quod materiales qualitates, ſi cum effectricibus miſceantur, hęc indicia demonſtrent.

Quomodo calida iecoris intemperies curetur.

Calida

Calida igitur iecinoris intẽperies refrigerãtibus auxiijs curari debet, illa verò in totũ remedia deligenda sunt quæ prçterquam quod refrigerãt, & abstergũt, ẽt aperire ecoris meatus, & corroborare prçterea ipm possunt, efficiuntq́; , vt alimentum celeriter per totum corpus distribuatur. Itaq; cremor ptisanæ his est idoneus, ac panis, cui diecta sit inter coquendum radix apij, intybus, cichoriũ, onchus, & his adhuc magis troxymum. Quoniã verò in rçdictis oleribus vis amara, & aperiundi obstructos ioci oris meatus existit, vti his oportet. Nam hçc facultas ẽt alidas iecoris intemperies admodũ iuuat, & frigidas nõ ffendit. Non enim intensam habet frigiditatẽ, sed mitẽ, t quæ medium attingat, vt quis citra noxam ea, & cum iducia vti possit. Omnia namq́; recipit, quorũ maximè sus est in ijs, qui imbecillum adeò iecur habent, vt neq; ontineat alimẽtum neq; exactè inalteret, vel etiã in corus distribuat Ego sanè noui multos, q hepaticas Dysenerias euaserint, hoc adeò vsos olere. Neq; enim semel tãum, sed etiam sçpe ipsum comedere eodẽ die conuenit, t mane, & vesperi, tum ex decocto, tum ex condimento, oriandum autem ipsi inter coquendum miscere oporet. Quod si quædam obstructionis suspicio in gibba, aut aua parte iecoris fuerit, tunc etiam apiũ simul incoquere rçstat. Nam prçterquam quod suaue est, & gratũ, cõoquitur ẽt, & in iecur magis distribuitur. At oua in omibus huiusmodi affectibus, prç sertim dura vitari debent, t halica, nisi propter vires collapsas, aut fastidiũ refectioe vtendum sit, atque tunc apij radicem cum ea incoquere conuenit. Commodius igitur est, nisi necessitas quçam vrgeat, nunquam halicam tali morbo laborantibus ari, neque sorbitionem ex virenti tritico prçparatam, uam Grçci chidron appellant, aut typhen, verum omibus cibis ptisana & panis prçdictaque olera prçferena sunt: inopia verò olerum, lactuca quoque dabitur, & x iure, & ex condimento, cum radice apij & betç percoa. Vtilis enim est per se, & cum malua suauior euadit,

Multi hepati serros olere curati.

commodiorq;,si acetum inter coquendum reipiat. Ex ijs
quæ volatu nitũtur,gallina cohortalis deligi potius debe
quę & ex decocto comedatur,& cum oleribus coquatur.
Multa verò iura pręsertim pinguia & quæ habent aut c
minum,aut oryzam,aut aliud quoddam cõdimentum,vi
tare semper oportet. Nã eiusmodi cõfectiones impediũ
& cõcoctionem,& distributionem,cum humor adhuc bi
liosus superat. Iam ex perdice alimẽtum his cõuenit,ph
siani nõ pingues,& anserũ vẽtres, ex syluestribus nõnul
las, vt attagenæ, raro turdi,aut turtures,aut ex p̱uis pa
ferculis Aliqui, Anates in totũ fugere oportet, ac omni
quæ in paludibus degunt, quæq; siccam & melancholic
carnem obtinent,raro,aut nequaquam offerri debent. A
calidas intẽperies nihil ex his comestũ iuuat. Ex piscibu
præcipuè marinis saxatiles offerẽdi sunt, in puro mari d
gentes,vtpote turdus piscis scarus,psitta, mulus, chryso
phrys. Qui verò calorem habent leniorem, validasq; vi
res,ijs lupus,orphus,ceris,& isicium ex ea paratum exh
beri debet,qđ nihil habet gari,aut vrticę,aut alia quęd
Nam isiciũ ita confectum, præterquam quod nihil iuua
adhuc etiam magis eos,qui copiosissimè vescuntur ledi
Ex quadrupedibus pulmones dandi sunt,& crassa ouiũ i
testina,quæ gręci institores ea vẽdentes chordas appell
verum illi etiam lienem,& cor eis admiscent,vt quę ęg
corrumpantur,& calidæ intemperiei queãt resistere. V
nõ admodum magna est intemperies,& biliosa, humor
citra aliquam obstructionem magnam,aut inflãmatior
vitiosus,ibi cibos offerre cõuenit,q̃ ægrè cõficiãtur,& v
lidos. Cęterum dare his quoq; oportet,si tempus perm
rit,fructus pomaceos,peponum dulcium carnem, adm
dum dulcia mala,& cotonea bene matura,eaque assa p
bè,aut cocta cum gallina. Ne autẽ mala dum assant,ad
rentur,sed diutius ad assationẽ sufficiant,durentq; ferm
tum extrinsecus vndiq; ipsis obducetur, atq; sic ipsa fu
no demittẽtur. Malorum punicorum grana, & ante ci
modicum,& cum pane dare cõuenit. Nam iecur admo

imbecil

imbecille,& ſtomachum collapſum firmare poſſunt, etiã ſi æger maxima ſiti cõficiatur. Tunc enim vuam quoq; dura carne præditam,& citrium molle ipſis porrigere oportet: item ceraſia, pira, vel meſpila conferunt, aut ſemel, aut bis exhibita. Nam continuus omnium aſtringentium vſus,& ſiccare,& ventrem inferiorem obſtruere, cohibereque poteſt, ne ſtercus facilè efferatur. Quare aſtringentia cibi ratione crebro offerre, & extrinſecus obducere cautio eſt. Ex bellarijs plurimum exhibeto vuas, pręſertim quæ vocantur Lariſſenæ. Nihil enim hepaticis Dyſenterijs adeò opitulatur, vt vua paſſa, quæ omnia bona continet, vt non putreſcat, vt corroboret, vt pręter boni medicamenti facultatem, etiam nutri e poſſit,& quodcunque prauum vitioſumq; inuenerit, in benignum conuertet. Reliqua verò omnia, nuces,& piſtacea,& nuces pineas vitare oportet, vt inimica, caſtaneæ verò tuto ſumentur, nã boni ſucci ſunt,& non cito a calidis intemperiebus corrũpuntur. Tantum etiam de hepatica Dyſenteria, quæ ex calida intemperie naſcitur, dictum eſto. In vniuerſum autẽ illi cibi magis ſunt deligendi, qui probè diſtribuuntur, & robur temperiemque inducunt,& vim abſtergendis viſceribus aperiendiſque efficacem habent, qualem ſi non obtineant, alias autem temperati ſint, adijcere eis hunc oportet, vt probè iecoris meatus pertranſeant. Dicamus igitur cremorem ptiſanæ ad hoc idoneum eſſe, ſubinde verò & grana ipſius,& olera, maximè intybus,& his adhuc magis troxima ad idem congruunt, quare per ſe,& cum gallina, aut perdice, aut ventriculo anſeris dari poſſunt, aut cum carne quadam {ſuauitatis gratia} ſimul incoqui. Cęterum olera iam commemorata, elixa, aut cruda offeruntur, prout ęger bene afficitur,& vſus morbi poſtulat.

Hepatici dyſente. vna vtiliſsima.

De hepatica Dyſenteria ex frigida intemperiæ, Cap. 4.

QVod vniuerſalis curatio per calefacientia, adhibeať oĩbus eſt manifeſtũ, verum quæ potius ex

particularibus deligi debeant, hęc quoq; medicum scire cõuenit: ac faciemus sanè hoc a victu exorsi. Cũ igitũ frigida intemperies affligit, & panem calidum exhibere p se, & ex vino Tyrio, aut Beryzio, aut Sareptino, aut Cnidio expedit, frequẽter ẽt ex Arysino, cum & ęger febricitat, & frigida intemperies magna apparet, quæ iecur, & stomachũ obsederit. Ego sanè noui me alicui cuius viscera & stomachum refrigerata cõiecturis depręhenderam, cõditum cum pane, aut typhe dedisse, & plurimũ adiuuisse. Oportet aũt remedia magis, minusue calefaciẽtia pro frigiditatis obtinẽtis magnitudine, accõmodare. Ex oleribus brassicã ter coctam esse potius cõuenit, interim ex vino, alias cõditam, vel per se, vel cum intybo, aut troxymo, interim cum gallina, aut perdice, aut attagena, aut turdis: itẽ vẽtriculos anserum, isicium, & carnem assam, sed raro, cũ ęgri alios cibos fastidiunt. Non enim offerẽdi sunt frigida intẽperie laborantibus cibi, qui ęgrè conficiuntur. Secunda ratione etiã miliũ affatim coctum, & puls similiter idonea est. Testacea verò his exhibenda non sunt: nã. calidis tẽperaturis talia conueniũt. Ex piscibus vtiliter datur turdus, cossyphus, ceris, chrysophrys, & omnium maximè mulus. Hi namque etiam assi adhibiti omnibus conducũt, & magis super prunas assi. Castaneæ mediocriter assæ, si nõ ad modũ crebro edantur, iuuãt: ita nãque comestæ nihil frigidum obtinẽt, & pręterea fluxiones obtũdũt, vt quę mediocrem crassitiem rosionis expertem possideãt. Dato autem & vuas passas, quoniã omni, vt summatim dicã, quacũq; tandem intemperie citra inflammationem infirmo familiares cibi existunt, vt quæ iecur confirmẽt, etsi malignũ quid in eo contineatur, in benignũ cõmutẽt. Pistacea autẽ, & amygdalæ in hepaticis Dysenterijs caueri debẽt, eo quod facilè corrumpantur, & oleosa sint, promptéq; in bilem mutentur, & recrementum asperius reddẽt, vt hinc venter magis, crebriusq; irritetur. Hęc etiam de hepatica Dysenteria, quæ ex frigida intemperie prouenit, dicta sunto. Ac materiales qualitates, vt siccitas, & humiditas eisdẽ cibis

Dysen. hepati. ex frigiditate.

Cõditum refrigerãs viscerib. vtile.

cibis curari possunt, si illos studeamus exhibere, qui neq; manifesto calefacere, neq; refrigerare solét, sed medij quodammodo cum sint, etiam secũdum efficiétes qualitates humectare, aut siccare solent. Dicamus autem, quæ inter medicamenta, aut antidota hoc præstare queant.

Quæ hepaticæ Dysenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferant.

Citrij succi cyathum cum mulsa dato, aut serios succũ similiter: aut cichorij. Sin autem intemperies nõ admodũ calida est, ẽt succos olerum cum vino tenuiori dato. Nã & abstersoriam vim obtinent, & generose aperiũt. Quare si humidus succus nõ adfuerit, siccũ inspergito: catapotia aũt ex eis cõtra huiusmodi affectus fingere oportet, quæ hęc recipiunt. Cichorij § radicis § drachmas quatuor, chamę pyteos, radicis drachmas quatuor. Tũdito, excipitoq; melle cocto & nucis põticę instar ex aquę calidæ cyathis tribus potui dato. Iis aũt, qui ex valde calida visceris intéperie laborant, rosaceum, aut melinũ, aut hydrorosatum aut serios succi cyathos duos quotidie potui dato.

§ *De fotu ad calidam iecoris intemperiem.*

Fotus ad calidam iecoris intemperiem optimus adhibetur ex oleo chamęmelino, & nardino. Nam ante cataplasmata omnino melius proficit. Cataplasma autem in hunc modum conficies Croci macerati in vino Ascalonio, & triti drach. quatuor: plantaginis sicci, triti, incretiq; drach. duæ: lenticulæ farinæ vnc. quatuor: aut polentæ. Coquãtur igne lento in aqua, & oleo rosaceo. Tepidissimũ sic iecori & stomacho super imponitur §

Antidotum Cyphoides ad frigidas iecoris intemperies vtile.

Croci, cinamomi, singulorũ drac. q̃tuor: mirrhę totidé: bdelli drach. qua. bituminis drach. tres. iũci odorati flori- drach. tres: calami drach. duę: casiæ drach. nardi indici drachm: terebinthinæ drach. sedecim: mellis heminæ dimidiũ vuæ passę carnis drach.* sedecim § vini qđ satis est §. Vino vuã passam bdelliũ, & myrrhã macerato: resinã liquefa-

* Impr. dra. centũ sepetuaginta sex.

ctam melli miſceto deinde omnia cõmixta leuigataq; reponito. Excellẽtiſſimum hoc eſt medicamẽtum, & plurimũ id in hepaticis Dyſenterijs expertus ſum. Etenim ſiccat, corroborat, diſcutit, & prauas ſanies putridasq; emendat, corrigitque, cõſtat enim aromatis, & vua paſſa, quę & nutrit, & naturalem habet ad iecur proprietatem.

§ *De fotu, & cataplaſmate.*

His fotũ ex oleo anethino, aut ſampſuchino adhibeto. poſt fotũ cataplaſma ex ruta cõtuſa, melãthio, cymino, & ariſtolochia longa. Adhæc puluis horum coquatur cũ melle & vino modyco Areſino oleoq; Cyprino. Sit aũt mel diutius cum aromatis coctũ, vino ſimul adiecto, vt paſtillus fiat, atque ſic oleum poſtea miſceto. Quod ſi nimia ſit iecoris imbecillitas, fotus primũ ex abſynthio epithymo, & oleo ſupra dicto adhiberi debent. Similiter & cataplaſma, cui addendus eſt roſarum ſiccarum puluis, & pro aloe, palmulę & cotonea inducenda.

Epithema tonoticon, quod iecur corroboret. inflammationes concoquat.

Ammoniaci ſuffiminis, meliloti, ſingulorum vncię tres, œnãthę, caſię, mirrhę, croci, aloes, abſynthij ſucci, nardi, folij, ſingulæ vnciæ, maſtichę Chię, ſtyracis, amomi, ſingulorum vnciæ duæ, cerę libræ duę, nardini quod ſatis eſt.

Potio ad eos quos imbecillitas cum obſtructione infeſtat.

Braſſicæ decoctum, & rhus Syriacum tenuiter lęuigatum mixtumque potui dato, & miraberis.

De alui profluuio ex liberis Philamenius, *Cap. 5.*

ALuus tum in febribus, tum citra febres ꝓfluuio laborat. In febribus autem difficilior eius eſt curatio animaduerſionemq;, & coniecturam diligẽtem requirit. Nã inter initia naturę aliena ſalubriter euacuare cõſueuit, ipſa nimirum natura ad ſuperfluos, incõmodoſque humores reijciendos vndiquaque cogẽte, Id aũt alias in ſtatu morbi, alias in declinatione cõtingit, nũc quidem

cum

cum magna profusione humorum, subitaque critica, qua febres soluuntur, sępe verò paulatim & multis perseuerat diebus, & pene in ipsa declinatione cõsistit. At in tali occasione profluuium aut sisti nõ debet, donec ipsa se natura componat, & ad integrã perueniat sanitatem, aut motus eius adiuuari, nam si quis ventrem constringere volet magnam excitabit ęgritudinem. Vidimus enim ventrem initio affectus ad quartum quintumve diem profluxisse, & postea fluorem aut per se, aut medici auxilio substitisse, vnde ægri in magnum periculum inciderunt, ita vt Phrenitici, aut Lethargici efficerentur, aut perniciosę in eis Parotides excitarentur. Quare initio ea quę corporis cõmodo atque vtiliter excernuntur, minime reprimere, cõuenit, ne materia in aliam conuersa partem, supradictos affectus generet, sed ad statum vsque contemperari cibis debent. Vbi verò diutius iam profluuium perseuerat, non modo superflua euacuãs, sed etiam habitum habitum colliquans, viresque consumens, tunc sanè ei resistere medicamentis expedit. Attendendum autem, num aluus nimiũ an mòdice, aut certe non profluat, magna quidem resolutio coerceri, parua leuius contineri debet. Astricta autem aluus relaxanda est, aut ijs quæ per os assumuntur, aut quæ per anum immittuntur, aut quæ extrinsecus imponuntur, donec criticus dies superuenerit. Nam biliosus humor solis cibis lenientibus magis, vt descendat, quã in corpore retineatur, est sollicitandus. Si enim biliosum aut in vẽtre, aut in intestino collectũ retineatur, exituq; ꝓhibeatur, loca ambientia offendit, stomachũ subuertit, caput replet, viscera inflãmat, febres magis accendit, sitim auget, omnesq; prędictos affectus in capite excitat, summatim totum morbum grauiorem efficit.

Venter nõ statim sistendus.

Biliosus humor cõmode enacuatur.

De lacte.

Lac igitur in toto affectu, si febris nõ vrget, caprinum aut bubulũ tepidum, recẽs mulctum, aut coctum ad ignẽ, ita vt semper agitetur, donec ad tertias redigatur, potu auxiliatur, quod etiã si per silices fluuiales ignitos, & cãdentes ferri

tes ferri laminas in ipso extinctas, coctum fuerit, iuuat. Alij etiam mel in eo coquunt, atq; sic propinant, spuma vero dum lac coquitur, pinna, aut cochleari auferri debet. Hoc nullũ præsentius remediũ ad biliosas fluxiones inuenire licet. Quoniam aũt in febribus lac purũ assumptum plus noxę quam cõmodi adferre solet, quarta pars aquæ lacti miscẽda est, coquiq; vna ad dimidias debẽt, atque hoc modo exhiberi. Hæc quidẽ ad biliosas fluxiones sufficiant. Ad alias verò, vbi corpus abundè iã euacuatũ sit, ipsumq́; profluuium adhuc perseueret, fotus ex oleo, & vino adhibeatur, sit autẽ oleum omphacinum, aut rosaceum, aut melinum. Efficacius his est myrteũ tertia, aut quarta vini parte admixta, vel etiã ad biliosas fluxiones magis astringunt fotus, in quibus decoctæ sunt gallæ, mali corium quinq; folij radices teneræ, cupressi pilulæ, lanaq́; sicca prępcordijs imposita vẽtrem calefacit, & desiccat. Itẽ purũ oleum cum cumini puluere inspersio, aut apij semine, aut vtriusq; æquis partibus mixtis cũ lana impositũ iuuat. nam vrinã prouocat, & fluxiones eo diuertit. Hęc sanè ꝓfluuio ab intestinis deriuãdo cõueniũt. Adhibebis autẽ fomenta illis, siue dolorem experiantur, siue eo carẽt. Nã fluxiones desiccant, maximè sacculi ex milio, aut panico facti, mirificè faciũt ẽt ex sale compositi, siquis singulos ex sale & ordeo torrefactos seorsim imponat. Quod si ꝓfluuiũ sit immoderatius, sacculi ex sale ventri imponãtur, ex ordeo aũt ad dorsum, si verò non immodicum, neque frequens vrgeat, contra, sacculos ex ordeo ventri, ex sale factos dorso applicabis. Cęterũ etiam anus his sacculis foueri debet aut luto pauimẽti calefacto æger insideat aut Cymoleæ terrę calenti, vinoq́; restinctæ aut sordibus balneorum vino dilutis, molli lana circũdata. Nã calor ipse introrsum administratus, opitulatur. Item spõgia aqua calente madefacta, & expressa superimponatur, vt quę vapore suo anum adiuuet, nec non lanæ oleo imbutæ, anoq́; subiectæ, auxiliãtur. Post primos dies exactos, siquidb dolores in intestinis cõsistentes vrgeant, necesse est inflãmationem

Fotus ad profluuiũ alui.

Sacculi ꝓfluẽte aluu

Spõgia ad anũ ꝓfluẽtem adhibita.

tionem ibidem, aut tumorem existere. Tunc igitur cataplasma ex tritici, & lini seminis, aut milij, aut panici farina adhibēdū. Astringens autem fiet melle cum modico vini & aceti admixto, postea vbi coctum fuerit, paulū mannę thuris, aut malicorij, aut gallam insperges. Cum verò nullus dolor affligit, magis astringētia adhiberi debēt epithemata, cuiusmodi palmulis cōstant. cū acacia aut alumine, aut hypocistide, aut quæ balaustia recipiant, aut coctū malicorium. Adhęc ceratum cum oleo myrteo, quod ex supradictis, vel mannam thuris, vel gallam adiectā habeat. Alij quoque emplastra astringentia conficiunt. optima verò sunt epithemata, Clidiū Mnasęi, & dia œnanthes. Clidium autem hoc modo conficito. Gallæ omphacinę, hypocistidis, aluminis rotūdi, acacię, thus culinari, malicorij sicci, apij seminis, singulorū vncia, visci quercini, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. quatuor, picis siccæ, ceræ, singulorum vncię duæ, olei myrtei, aut lentiscini vncię duę. Gallam & malicorium contusa cribrataq; in vini cyathis nouem decoquito vsq; ad tertias, assiduè agitās deinde in mortarium cōiecta terito, ac reliqua similiter in puluerem redacta inspergito. Ammoniacum verò aceto diluitū, viscum cū modico oleo emollito, deinde pici accerę ex reliquo oleo liquatis, ab igneq; sublatis adijcito, ac in vnum cogito nec non ijs quę contriueris affundito, tūditoque fortiter, ac vtitor.

Lanæ Cataplasma ad tumorē ani.

Clidium. epithe.

Epithema ex œnanthe, mediam inter cataplasma & emplastrum naturam obtinet.

Ad intestinorum fluxiones, stomachi fastidia, & resolutiones ardoresque efficaciter opitulatur. Oenanthæ siccæ, gallæ, acacię, rosarum siccarum, omphacij singulorum vncia, aluminis, rotundi, aloes, singulorum vncię duę: thus Syriaci vncię quatuor, olei myrtei, cerę, picis, singulę libræ, vini Falerni, aut Aminæi, quod satis est. Sicca ex vino terito deinde quæ liquari possunt, adijcito. Ad ventris igitur profluuia medicamenta, &

simplicia,

ſimplicia, & cõpoſita hęc ſunto. Cæterũ extremas corporis partes, nempe brachia & crura faſcijs lineis, aut laneis deligari debent, foueriq́;, ſi frigidæ ſunt calidis vnguẽtis & oleis, vt ſycionio & oleo veteri, cui adiectũ ſit pyrethrum, piper, nitrum, & baccæ lauri, item cerę ſolutæ modicum, vt ſit acopum, quinetiam ex oleo cõi hoc medicamentum conficere licet. Huc faciunt etiam medicamenta, quę gręci laſſitudine acopa appellant, ex euphorbio, & liguſtico parata. Calefaciunt enim & roſionem in articulis cum illinuntur, excitant.

De cibis.

Ciborum alij aluum aſtringũt, alij humores craſſos reddunt, alij contemperant, alij ſiccant, cõſumuntq́; materiã quorum facultates diſcernere cõuenit. Ex frumentis oryza aluũ magis retinet, ſi ex aqua adiectis palmulis decoquat̃, ſi febris abeſt, ex vino aquoſo, & auſtero. Similiter & pultes ex ea factæ, & ex halyca, quibus aliqui gallæ, aut malicorij puluerem inter coquẽdum admiſcent, nõ autẽ rhũ culinarium, aut mala cotonea adijcimus, ſimulq́; cum pulte ſubigimus. Iam fit etiam pulticula ex pane. Alexandrino trito incretoq́;, & ſic cocta ad vẽtrẽ retinendũ efficax eſt, nec nõ polenta ex milij farina diutius decocta. Iuuat etiam lenticula bis cocta cum modico ſalis, aceti, & olei condita aſſumptaque, fit autem melior ſuauiorque, ſi mala cotonea, aut oryzam admiſceas.

De oleribus.

Ex oleribus expediunt aut intybus, aut plantago, aut blitum nigrum. Hæc enim & per ſe, & tum lẽticula cocta, aut cum oryza bene iuuant. Quin & braſſica bis cocta, ita vt ſecunda vice aceti momentum adijciatur, multum in fluidis affectibus proficit.

Intinctus.

Intinctus hoc modo conficitur: Cuminũ cum ſalis momento, aceto, & oleo pręparato. Id quod edẽdum eſt, his intingi debet.

De piſcibus.

De pi-

De piſcibus mẽtionẽ facere opus non eſt, cum omnes ferè aluum citẽt, paucis quibuſdam exceptis, quales ſunt mænides, mulus, ſcarus, & erythinus, ſupra carbones aſſati, nec non ſcorpio piſcis aſſus, & cum cumini intinctu aſſumptus, prӕterea oſtrea cum teſtis ſuis aſſata exhibitaq́; aluum comprimunt.

De auibus.

Ex auibus maritimæ potius, & ſylueſtres ſolæ deligent vt merulӕ, turdi, perdices, turtures, & columbӕ, ex domeſticis autẽ gallinarũ pulli aſſi, ſed prius elixi ventrẽ aſtringunt. Magis etiam aſtringentes ſunt, ſi myrtorum, aut ſorborum puluis carni ſuper inſpergatur, aut ex pomis, corna, vel omphaciũ ſimul incoquatur, adhӕc medicamentũ quod a fructibus pomaceis Dia oporon Grӕci vocãt, quẽ admodũ ea quӕ ex cotoneis, aut ſorbis, aut immaturis piris, item ex malo punico prӕparantur, prӕterea vuӕ, quӕ fictilibus reconduntur, aut cum ſuis folijs inuoluũtur, aut quӕ ex fune ſuſpenduntur, Cibi igitur ad vẽtris profluuiũ tales exhibeatur.

De potu.

Potui verò aqua pluuialis bene cocta exhibeatur, ſed neq; ante cibũ, neque cum hũc ӕger aſſumit, ſed aliquod ſpatiũ intercedet, neq; verò vniuerſa, ac vna vice, ſed paulatim, ac modicè dari debet. Quod ſi quinq; folij herbæ radices ſimul incoquantur, præſtantiſſimũ fiet auxiliũ, item ſi rubi radices vna coquantur, magis aluũ aſtringent. Nõ nulli plãtaginis ſemen contritũ, & acinos ſiccos in puluerem redactos, incretosq́;, aut ſorba detrita ſimiliter admiſcẽt. Multæ igitur aliæ quoq; potiones & ſimplices, & cõpoſitӕ ad vẽtris profluuiũ idoneæ habenẽ, ſed eas prӕtermittimus. Nã de ijs quӕ Dyſentericis potiones expediũt, poſterius agẽt, vbi de Dyſenteria tractabimus. Vinũ in declinatione, hoc eſt inflãmatione remittẽte, & febri cõfidẽtius dandum eſt auſterum Surrẽtinum, Albanũ, Tygrinũ, Marſicum, & ex Italia Aminӕum, vel alia aſtringẽtia, quӕ diuerſis locis naſcuntur, experimentiſq́ue probata ſunt.

De balneo.

De balneo.

Balneum ex nitrò absque oleo cõuenit. Iuuat enim nitri vsti puluis corpori in balneo superinspersus, vt modicũ ruborem inducat, cutemq; vellicet, & fluxionem ex alto ad se attrahat: atque ita cutem vellicatam in balneo perũges, vt meatibus adapertis profluuium alui in diuersum reuellat, retrahatque.

Dysenteria ex ventris profluio excitata, Rheumatica dicitur, Cap. 6.

RHeumaticam Dysenteriam dicimus humorum ex mesenterio per venas ad intestina profluuium. Nam ciborum ingestorum Chylus, hoc est cremor, dum in sanguinem mutatur, ad intestina refunditur, atq; ita vna cum bile mixtus excernitur, nec potest ob huius acrimoniam in ventre retineri, sed ab intestinis foras, propelli tur, atq; hęc causa Dysenterię Rheumaticæ, cuius hę sunt notæ.

Notæ Dysenteriæ Rheumaticæ.

Acres varij́que humores per aluum excernuntur, sitis magna vrget, corpus colliquescit, & cibi fastidiũ torquet. Aliquando etiam rosiones intestina, & stomachum affligunt, quod si hic affectus diutius perseuerauerit, ad exulcerationem intestinorum perueniet, quæ propriè Dysenteria dicitur.

Curatio.

Ventris & intestinorum profluuiũ astringẽtibus cataplasmatis curabis, & lac ad dimidias coctum potui dabis, sit aũt nõ minus, quã hemina. Quin & aqua pluuialis modica propinari debet, nec nõ panis ex aqua, aut lactè maceratus dari, post tertiũ diem pani adijcias vuas, quæ in vasis fictilibus, aut vitreis reponuntur, vel pira, vel mala cotonea cocta, vel sorba, vel mespila. Quin & pastillos lacti admiscere licet: sin aũt ęgri lac bibere recusent, pulticulas ex oryza, aut auena, aut milio, aut pane Alexãdrino exhibebis. Ptisanam verò, aut lẽticulã, aut oua in posca cocta, nec nõ vitella ouorum assa, super prunas cũ rhu, & aceto porrigito.

orrigito. Quinetiam olera bis cocta, panemq; bis coctũ, auiculas, vt ſuper dictum eſt, nec non vinũ aſtringẽs ſimiliter exhibeto. Quod ſi affectus inueterefcat, malitioſus efficitur, & vires cõſumunt. Curatio itaq; adhibenda eſt, quę corpus nutriat, & illas reficiat, confirmetque.

Signa Dyſenteriæ ex ventris fluxu excitatæ Philumenus.

Dyſenteriã quã latini inteſtinorũ difficultatem appellant, locorũ, & recrementorum expulſionis ratione varia e, omnes propè antiqui medici cõſentiũt Si inteſtina vlcus, aut inflãmatio quędam obſideat, hę notę pręcedũt. Inter initia morbi cruẽta, deinde ſanioſa excernunt: multis primo ramẽta, poſtea pinguia deſcẽdũt, & ſi malignus fuerit affectus, feculẽta, fœdi odoris poſtremo vbi in cãcrum iam degenerauerint, varia excremẽta, & nigra cum quibuſdã putridarũ carniũ laminis ꝑ aluũ reddunt. Quin etiam febris cũ multa ſiti comitatur, nec nõ cibi faſtidiũ, vnde corpus emacreſcit: tormina quoq; cum ſonitu inteſtina exercent, dolorq; ingens, & vigilię ægrum infeſtant.

Curatio.

Dyſentericus affectus diuturnus eſt, & magna parte Tenaſmus eũ pręcedit. Quod ſi fiat, inteſtinorũ exulceratio fiet acrior, plurimum autem in recto inteſtino, aut Colo, aut certè in tenuioribus inteſtinis excitatur, modo cũ febre modo ſine febre, nunc cum dolore, nunc ſine dolore Cum febris affligit, curationem impedit, vlcera reddit putrida ſordidaque, nec non inflammationes, & cancros excitat, quando quidem diuerſis ipſa curatur modis, cibisq; tum qualitate, tum quantitate accõmodis, maximè quãdiu ipſa affligit. In declinatione autem, cibi neq; nimis ſicci, neq; plus ęquo humidi ſunto. Sicci augent febrim humidi profluuiũ mouent, ideò in vtroq; animaduerſio eſt adhibenda. Nã q̃tum exhiberi dẽat, ex viribus ęgri maximè æſtimandũ eſt. Dyſentericus.n. propter inteſtinorum & vẽtris imbecillitatem haud multũ poteſt coquere, pręſertim cũ febricitat. In inflãmatione, cum maximus excruciat dolor, ne pigeat cataplaſmate calẽte vti, vt qđ interdum

Dyſentericus male cõcoquit.

terdum & illa tollit,& fluxum reprimit,quemadmodum illis solet contingere, quos mediocris torquet exulceratio. Nos igitur initio ęgrum accedētes pręsertim si febris non adsit,talem adhibemus curationem. Primis duobus diebus,abstinētiam indicimus,& si iuuenis ille fuerit, tempusque,& vires permittant,venę sectione in brachio adhibita succurrimus, non minus sanguinis, quam heminas duas detrahētes: huic etiam cibos præbemus temperatos: nempe tribus diebus transactis lac propinamus. Quod si verò sectio venæ prętermissa fuerit,post duos dies exactos lac potui damus. Hæc autem facimus,cum malum a leui occasione sumpserit originem.

De lacte exhibendo.

Imprimis igitur lactis calefacti, & inter coquendū sæpius agitati cyathos tres exhibemus,& post horas duas tantundem rursus potui damus. Quibusdā etiam tertio offerimus,vt integra hemina absumatᷣ, & si eo die repletus æger videatur,cibo eū abstinere iubemus. Hoc igitur modo bilis educitᷣ, & humores corrupti modicè purgantᷣ mitiganturque postea mediā heminam in duas partes diuidimus,& similiter, vt supra exhibemus duabus horis interpositis: atq; sic iterū tertio duas hæminæ partes, aut tres vna vice prębemus. Tribus horis post lactis potionem interpositis,pulticulam,aut panē siccū, aut palmulas Thebaicas,aut micas panis cū lacte exhibemus. Lac igitᷣ quouis morbi tempore eligi debet caprillū,huius aūt penuria vaccinū. Asininū verò,& equinum minus,vtpote magis serosa. Mane igitur cyathi tres exhibenᷣ,deinde viridis caseus hoc modo cōfectus cibi loco datur. Exprimitur is manibus fortiter,& aqua feruens ei superfunditur. Id aūt fit ter quaterve melle superinfuso, p̄sertim cocto, cū inspissatur,esui exhibetur, nā ventrē admodum constringit, & vlcera purgat sanatq;. Verū ijs dari debet,qui febri carent, magnūq; ex eo senties adiumētum. Febricitantibus nō tā facilè lac dandū est, vt quod in vētriculo acescat,& corrūpatur,aut ex calore in caseū coalescat, vnde maiores cruciatus,

ciatus viſcerum tenſiones capitis dolorem,& cibi faſtidiũ excitat. Quare vt citra noxã febricitãtibus exhiberi queat, prçſertim pueris, magiſque, iuuenibus, quã çtate iam prouectis, exactius a nobis dicendum eſt. Miſcemus igitur lacti aquç pluuialis, aut fontanç bonç quartam partem, ac illud ad leues prunas ac cineres, aut lento igna ad dimidias incoquimus, ſiue intermiſſione agitãtes. Ex hoc cyathos tres, aut quatuor potui damus, quemadmodum aũt febricitantibus citra caſeum dari expediat, alias indicabimus. Nam is febribus omnino eſt inutilis, illis porro qui febri carent, lac etiam citra aquç admixtionẽ coctũ porrigemus, coquemus autem donec totum in eo ſerum conſumatur. Nonnulli etiam vſque ad tertias coquendũ putant, nos verò donec ter quaterque ebulliat, atque tunc ab igne tolli prçcipimus. Quin & calculos tres rotundos ſolidoſque ex fluuio collectos in ignem ex lignis quernis ſiccis extructũ conijcimus, ac candentes admodũ in vas, quod lac continet, particulatim demittimus, ita vt cum vnus tollitur, alius inijciat, ac vbi lac hinc coctu accuratè fuerit, Grçci ſchiſton, hoc eſt ſciſſille nominant, Hoc igit̃ modo confectum Dyſentericis, ventris fluxum expertis, & Cçliacis exhibetur facies autem hoc quater, aut quinquies, vbi ebullire deſierit, non ſolum ijs qui febri carent, ſed etiam febricitãtibus propinabis. Idem hoc ferrei orbiculi candentes in lac demiſſi non ſegnius, immo etiam efficacius quam calculi prçſtant. Hac igitur ratione lac Dyſentericis propinari debet, nunc autem cibus a nobis ęgro præſcribendus eſt.

Lac ſciſsile alui profluuio aptum.

Ferrei orbiculi in lac demiſſi.

De cibo.

Ex frumento igitur pultes exhiberi cõuenit, halyca verò plus omni alimento nutrit, magisque concoquit̃ oriza minus quam halyca, ſed plus ventrẽ aſtringit. Hinc ẽt pultes magis reprimunt, quam ex farre conficiuntur adhçc ex milio & panico paratç valentius nutriunt, & recrementa craſſa reddunt, item ex Alexandrino pane cõtuſo cretoq; huc referri debent, ſimiliter ex chidro torre-

facto pultes faciunt, atque hę duę species ex posca parentur, & sale modico, oleo anethoq; condiantur. Porro omnibus pulticulis in vicē olei adipes anserinos, aut gallinaceos, aut caprinos immittes. Quod si rosiones venter experiatur, & biliosa sint quæ excernantur, ex lacte pultriculas parabis, verum imprimis halica, aut oryza, aut far in aqua decoquatur, quę deinde excoletur exprimaturque, postea lactis modico addito leuiter illa prunis concoquātur. Vbi succus consumptus fuerit, lac iterum paulatim adiunges, & tertio & quarto, donec percoquantur, quibus momentū salis addes, & sine oleo comedenda porriges, admiscebis autem pultibus si libet rhun Syriacum, grana mali punici acidi trita, & mali cotonei orbiculos repurgatos sorbe sicca contusaque, omphacium siccatum, nec non acinos vuę tritos. sunt qui etiam gallam detritam inspergāt verum ea stomacho aduersatur, alij verò aquę hęc inijciunt, in qua pultes decoquētur, sed prestat in aqua, vnde pultes fiunt. sorba, aut pira cruda, maturaue, aut mala cotonea, aut mespila, aut siliquas, aut palmulas Thebaicas contusas simul incoquere. Præterea pultibus indetur gummi, amylum, & cera recens instar mellis, similiter puls ex caseo recenti cribo validè percolato confecta esui offertur.

Partes ad Discentericos.

De cibi fastidio.

Qui verò malè affecti cibum fastidiunt, pultesque auersantur, ijs dato halicam, aut oryzam ex aqua paratam, in qua prius palmulam, aut pruna Damascena, aut sorba, aut mespila, aut siliquas, aut mala cotonea, aut pira immatura decoxeris.

Legumina.

Ex leguminibus lēticula magis astringit, sed cortex eius auferri debet, eo quod cruditatē & profluuiū incitet. Quidam enim modicè eam macerantes, corticem detrahunt, atque sic in pila subactam tenuiore cribro incernūt, quidā aquæ calidę immittentes paululum manibus confricant, donec totus cortex decidat. Commodius aūt fiet,

si vbi

ſi vbi ſemel atque iterum ea ebullierit, in pilam demittatur ac poſtquam refrixerit, manibus conterat̃. ſic enim accuratius purgatur. Vbi cortex fuerit detractus, rhu Siriacum, & adipes ſupradictos olei vice nec non aceti momentum adijcies, aut mali punici acidi grana contrita, ſaliſq; modicũ. At lenticulæ ſorbitionis modo cõditæ addes plãtaginem, aut betam nigram aut intybus ſimul miſcens, interdum cum oriza, aut farre, aut malis cotoneis coctis, tritiſque, & bene permixtis pultis modo inſpiſſatam eſui exhibebis. Nõnulli cum cortice ipſo lenticulam decoctã valide terunt, ſuccumque exprimum, hunc linteo puro diligenter percolant, & cum pane Alexandrino, aut chidro bene cocto in pila terunt, atque inde pultes conficiunt, aceto ipſas condientes

De ptiſana

Ptiſana per ſe quidem ventrem non aſtringit, vt quę illum laxet, & facile aceſcat. Melle autem condita ſępius id facit, & amplius aluum ſubducit, oportet igitur ipſam diu torrefactam cum aqua pluuiali veſperi in ollam recẽtem demittere, hanc bene coopertam in furnum prunis ardentibus plenum collocare, atque ij inuolutam per totam noctem ſinere. Quippe ſoluitur ptiſana ex ipſo vapore pinguiſque, & glutinoſa efficitur, mane verò mel ſeorſim ei miſcebis, & leniter coques, item chidro addito iterum ſimul incoques horis duabus tribuſue Atque hoc modo parata eſui dabitur nam tum cibus tum medicamentum eſſe videtur.

Ptiſana quæ ſit paranda ad Diſenteriam

De oleribus,

Olera magis aſtringentia ſiccioraque cõueniunt, intybus vterque, plantago, beta nigra cocta, & bene expreſſa tritaque, & aceto condita Ea verò quę cruda edi poſſunt cum pane ſumantur Braſſica bis cocta recrementa inſpiſſat, ſumatur aceto, ſale & oleo condita. Aliqui ſecundam eius coctionem in poſca moliuntur.

Olera ad Diſenteriam.

De piſcibus.

Ex marinis piſcibus haud multi Dyſentericis conue- niunt aliqui verò ſanis hominibus aſtrictionem alui pa- riunt, profluenti autem aluo non expediunt. Scarus igit coctus, & adeto cuminoque conditus aſſumitur, Mænides autem, & erythinus tenui ſale aſperſi, modicè aſſentur in cratere mundo, & ſic exhibeantur. Nonnulli etiam mul- tos ſimiliter paratos offerunt, ſed humores varios gene- rant, naturamque in ijs turbare ſolent, qui imbecilli ſunt ventre præditi Oſtrea verò cum ſuis teſtis aſſata conco- ctionem iuuant, & ventrem reprimunt.

De carnibus

Carnes vniuerſæ dyſentericis ſunt inutiles, eo quod multum nutriant, & tarde concoquantur. Ex auibus ma- ximè ſylueſtribus exhiberi poſſunt turdi, perdices, turtu- res, merutæ, ſturnus, interdum & colombæ, præſertim ea- rum pulli, verum nihil pingue, aut concoctu difficile dari debet, coquentur autem primum in poſca deinde aſſabun tur præſtat ſi ipſis euiſceratis inijciantur myrta, aut ſor- ba ſicca tritaque, aut minutim inſiſa, aut meſpila, aut pira viridia, aut mala cotonea, & poſtea conſuantur, coquan- turque, ac deinde aſſentur. Quadrupedum carnes vitãdę ſunt, porcini tamen lumbi, aut hædini in aceto macerati voluptatis gratia ſumi poſſunt oua gallinacea in poſca elixa, donec indureſcant, proſunt: magis autem aſtringũt vitelli ex eis ſuper prunas aſſi, tritique cum aceto, & rhu Syriaco. Pulmentarijs rhus, aut malicorij modicum, aut galla, aut omphacium recte imponitur. hęc enim ventrẽ valide contrahunt. Nonnulli eitam pedes vitulinos in ptiſana per tota noctem incoquunt, donec ungulæ diſ- ſoluantur vnde cremor ptiſanæ ſpiſſus fit, & glutinoſus, qui modico aceto conditus eſui exhibetur, ac ventrem egregie ſupprimit, verum illis dari debet, qui concoquen- di facultatem validam obtinent. Nam imbecillem ſtoma chum perturbet magis, & amplius profluuium excitat. Atque hactenus de animalibus.

De fructibus pumaceis.

Pomacei igitur fructus dulces flatus generant, & ex humiditate sua facile acescunt, eòq; prohiberi debent, dabũtur autem astringentes, cuiusmodi sunt sorba, corna, pira viridia mespila, mala cotonea, aut vuę in vasis fictilibus reconditæ, aut cum folijs ex fune pensiles mansæ, donec aciui ipsarum cõminuãtur. At cum omnibus pomaceis fructibus panis mandi debet, eo quod facile corrumpantur. Mali punici grana sanis aluum astringunt, ægris autẽ nõ item sed dulciora in stomacho euadunt, corrumpunturq; Palmulæ Thebaicę etiam fortiter mansę cum pane ventrem reprimunt. De cibis hęc sufficiunt. Panis cũ fructibus pomaceis dari debet.

Potiones simplices ventri tenendo idoneæ.

Cæterum hę potiones dari possunt. Nardus indica pota ventrem cõprimit, mirrha electa fabæ instar in catapotijs data idem præstat, nec nõ semen lapathi syluestris ex aqua tritũ similiter facit, itẽ coaguli leporis drachma potui in hoc datur. Cornu ceruini vsti lotiq; cochlearia duo cum tragacantho potui dantur, adhæc galla, malicorium & polygonium, coquantur autem ex aqua vsque ad tertias Ladanũ ex vino austero potui similiter dato, pręterea acaciam rufam, hypocistidem, lycium Indicũ terram Samiam terramque astera, dictam, Lemniam sphragidem & balaustia trita. Decoctum ipsorum stomacho aduersatur, eoque virium ratione habita, valido exhiberi debet, non autem febricitanti, aut dolorem experto, aut imbecilli stomacho.

De falsa imperitorum medicorum opinione in narcoticis exhibendis & pastillis.

Plerique imperiti medici mox inter initia pastillos, vel antidota ad Dysentericos commendant, & ex opio, aut alterco, aut nigro papauere, aut mandragora dare nõ dubitant, eo quod somno dolorem leuare videantur, falluntur autem ipsi, dũ ægros accepta potione tota nocte dormire, & ventrem retineri cõspiciunt. Cũ enim dies illuxerit, inutilis labor depræhenditur, quia humores in vnum collecti sine intermissione deijciũtur, & capite grauato, vi

ribusque labefactis ventrem reddunt deteriorem, & maius cibi fastidium inducunt. Quare nunquam ea medicamenta dari debēt, nisi forte necessitas vrgeat. Post simplicia verò composita exhibeãtur, quorum confectiones tra demus, quæ a nobis subinde sunt oblatæ.

Pastillus ad eosdem.

Balustium, acaciam, hypocistidem, lycium, terram Samiam, terram quæ aster dicitur, opium ęquali singula pō dere ex succo plantaginis in pastillos rediges, qui tres obulos pendeant, vnum mane duabus horis ante cibum, & interdum dormituro cum teneris aquæ cyathis exhibebis. Iam pastilli Diacoralliu, Diaelectru, & Diapythias mirificè fluorē reprimunt, & ventrem constringunt, sanguinē quoque reijcientibus, & tabidis vtiles.

Pastillus Diacoralliu.

Acacię rufę drachm. tres, hypocistidis drachm. quatuor, plantaginis seminis drachm. tres, balaustij drachm. quatuor, gummi, thuris, amyli, singulorum drachm quinque, rosę foliorum drachm. duæ, rosę seminis drachma opij drachm. duę, coralli totidem, psylli decocti cyathus. His omnibus simul tritis pastillos drachm. ponderis effinges, dabisque ex vino cum quinque folij herbę decocto.

Pastillus Diaelectru.

Succini, iridis Illyricę, croci, mastichę, singulorum drachm. triginta quinque, opij drachm. tres, psyllij concreti drachm. quadraginta quinque, sic conficito. Psylli herbę seminis cyathos tres in aquæ purę sextarios Italicos quinque conijcito, coquitoque ad tertias, & ab igne tollito, vbi decoctum refrixerit, medicamenta in ipsius sextario triduum macerato pastillosque formato, qui drachmam pendeant, ac singulos ex aquæ tribus cyathis offerto.

Pastillus ex coagulo, qui Diapythias dicitur.

Gallię hypocistidis, acacię rufæ, singulorum drachm. duę, opij drachma, coaguli leporis, aut hirinicili, terrę Samię, singulorum drachm. duę, aquę pluuialis qđ satis est

Pastillos

Pastillos fingito, datoq; singulos ex aquæ ternis cyathis.

Pastillus ex seminibus Diaspermaton dicitur.

Anisi, feniculi seminis, ameos, papaueris albi seminis singulorum, drachm. tres, opij Thebaici, malicori singulorum drachma, alterici seminis drachm. duæ, apij seminis, drachm. tres croci, florum rosarum, gallæ, singulorum drachm. quatuor, Arida in puluerem redigito, opium verò in aqua macerato, fingitoque pastillos, qui sesqui scrupulum pendeant. Dato autem ad tussim ex mulsa ad diarrhæam cum cremore orizæ, ijs verò qui cum tusse sanguinem reijciunt ex posca ad profluuium sanguinis, ex decocto lentisci, ad nauseam ex aqua absynthij, ad intestinorum tormina, & stomachi inflammationem ex mulsa, ad Disentericos, & Celiacos ex rosæ decocto. Dabis autẽ singulos pastillos mane & vesperi.

Pastillus Crocodes.

Castorei, myrrhę, singulorum drachm. duæ croci, opij, singulorum drachm. tres, anisi, alterici seminis, apij singulorum drachm. octo, dauci Cretici styracis, singulorũ drachm. quatuor. Opium & myrrham in aqua macerabis, cętera in puluerẽ rediges, styracẽ aqua dilues, in qua opiũ & myrrha maduerint, deinde styracẽ cum ijs quę macerata sunt subiges, & puluere siccorum adiecto pastillos formabis qui obulos duos, aut tres pendeant. Dantur ieiunis, & in cibo, & post cibũ, in cibo aũt sępius, ante illum. Valde n. sunt mirabiles, stomachi dolorẽ leniunt, acidos ructus finiunt, cruditates discutiunt, ventrẽ astringũt, Cœliacos & alui tormina mitigãt. Quin & dolorẽ capitis tollunt, si cũ aceto & oleo rosaceo frõti illinãt, adhæc auriũ affectus & dẽtiũ cruciatus cũ succo perdiciadis herbæ in foramen illorũ demissi adiecto galbano perlanãt, nec nõ lippitudines addito terrapharmaco discutiunt. Quin & cubitũ eũti somnũ suauem potu cõciliant, defluxionẽ reprimũt, similiter etiam articularijs doloribus succurrunt, mẽses si nimium fluant, reprimunt. Vnus autem ex ipsis cũ myrti decocti ternis drachmis potus nariũ fluorem, hemorrhoi-

das,omniáque profluuia sistit,præterea ad destillationem capitis,& strangulatum vteri,cholericosq́ue affectus cum rubi decocto,aut vino austero,in quo anisum , aut myrtũ aut sorba macerata sint,exhibetur.Commodè datur etiã in morbis,qui circuitu repetunt,præsertim cum rigore. Sumatur autem hora ante accessiones ex aquę ternis cyathis.Confert quoque cibus vomẽtibus, & ijs qui tussiunt ex sapa,aut melle cocto datus,item Phreniticis inter initia adhibitus.Stomachicis autẽ cum tragorigano tritus, ex rosarum decocto, aut vino myrtheo , aut mentæ succi drachmis ternis potus . Dysentericis prodest cum sorborum,aut cotoneorum,aut rubi decocto.Iam in puluerem redactus cum ouo sorbili exhibetur,similiter & Cœliacis vel omni ventris,aut aliarum partium profluuio conducit.Confert ex hoc etiam vuam propẽdentem cum aqua gargarizare. Ad vesicę dolorem cum aquæ calidę cyathis duobus, & ad sanguinem spuentes cum aceti cyatho vno,& aquæ frigidæ duobus potu conducit.Hoc etiã pastillo poto vesicæ exulceratione laborantes fuisse liberatos nouimus.

Pastillus Clidion.

Nardi Indicę,croci,singulorum drachm. octo,aloes, thuris,anisi,rosarum siccarum,iridis , singulorum drachmæ duæ,acaciæ,myrrhę,hypocistidis, lycij Indici, tragacanthij,opij,piperis,singulorum drachm.quatuor,alij au- Pastillos finges,qui obulos duos,aut vnum pendeant,dabisq́ue ex vino myrteo.

Pastillus ad Dysentericos,sanguinem spuentes,& muliebrem sanguinis fluxum.

Hypocistidis , psyllij, terræ samię, gallę omphacinę, acacię rufę,singulorum drachm.octo.ex aqua pluuiali pastillos fingito,& vtere.Dysentericis drachmas duas cũ cremore oryzæ,aut lenticulæ,aut horum similiũ per anum inijcies.Spuentibus verò sanguinem drachmam cũ aquæ frigidę hemina potui dato. In muliebri sanguinis fluxu similiter

similiter cum halicę cremore naturalibus infundes, aut ●essum ex lana, solani, aut similis cuiusdam herbę succo ●iluto intinctum inseres,

Catapotia ad Dysentericos.

Mirrhę, opij singulorum drachm. duę, gallę omphaci●æ drachm. quatuor, alias duæ, ex aqua catapotia fingito, atoque noctu terna & mane totidem.

Catapotia ad Dysentericos, & omnem ventris resolutionem.

Gallę omphacinę nõ perforatę, opij, singulorum obo●i tres. Ex aqua finges catapotia erui magnitudinis. Noctu ex vitello, oui, aut myrti succi bina, aut terna dabis. Alij ex gallis duplum inijciunt.

Potio ad Dysentericos.

Quercus corticis recentis drachmas sex in ollam no●am conijcito, additoque vini austeri sextarios duos & co●uito vsque ad heminæ mensuram, & sublato cortice cya●hos duos potioni ieiuno dato.

Glans quæ ano subijcitur ad Tenesmum & Dysenteriam.

Myrrhę, thuris, opij, croci, ęqualia pondera ex aqua te●ito, colatoque, & glandes formato nuclei pinei magnitu●inis, aut paulo maiores, & ano subijcito.

Alia glans siue collyrium ad dolores mitigandos.

Galbani, styracis, singulorum drach. duę, opij drachma Collyria fingito vt supra, & ano subdito.

Aliud collyrium quod subiiciatur ad Tenesmum & dysenteriam valde efficax.

Opij drachm. quatuor, myrrhę drachm. octo, croci castorei singulorum drachm sex thuris drachm. quatuor ●x vino Attico collyria fingito. Enemata.

Quæ per inferiora iniiciuntur ad Dysentericos. magnosq; dolores Enemata græci vocant.

Sęuum caprinũ curatum liquato, & per inferiora inijcito. Lac vaccinũ cum medulla, & oleo infundito: Cremorem

morem ptiſanæ tepidum indito, & ſimiliter lac tepidũ, & oleum roſaccũ cũ butyro, oleũ roſaceũ & butyrũ cũ albumine ouorũ vel aquã in qua lini ſemẽ decoctũ ſit. Qđ ſi vigiliæ vigeãt, roſarũ folia in aqua decoquantur, atque huius decocti ius cum ouorum vitellis inijcito. Tragacãthũ ex roſarum decocto ſolutũ tantillo cremoris oryzæ per inferiora inijcies. item acaciæ partes duas, cremoris oryzæ tres, iniicies ſimul myrta ad mellis piſſitudinẽ coquito, ac omnibus mixtis per anum drachmas quatuor indito. Ad Dyſentericos eos potius, qui profluuio non laborant inijcere conuenit Lycij Indici lacte caprino ſoluti drach. duas. Aliud. melius. Lactis caprini cyathos ſeptẽ aut octo, amyli drachmas quatuor, lycij drachmas duas, mixta ſimul inijcito. Aliud. ex ſeuo. hircino cũ oryza, aut farre cocto inijcies. Hæc ſanè per initia inijci debent. Quod ſi cãcer inteſtina occupet ſuccus lenticulæ cum melle optimo præſertim pontico proficiet, interim alumen rotundum admiſcebis, nam illa purgare, hoc ſiccare poteſt. Sin autẽ latius cancer ſerpat, vt etiam putridæ particulæ deſcendãt in his muria ex ſale ammoniaco ventrem ſubluere conuenit, deinde paſtillum Fauſtinum inijcito, qui recipit, calcis, ſandarachę, auripigmenti ſingulorum drachmas quinque, chartæ combuſtæ drachmas triginta. Paſtillos ex vino fingito, qui drachmas quatuor ſinguli pendeant, inijcito autem cum myrti lenticulæ, aliorumque ſimiliũ decocto, & cum vino.

Paſtillus Marcelli magnificus.

Chartæ combuſtæ drachm. duę auripigmẽti drachm. quatuor, ſquamę ęris cremati totidem, opij drachm. duę, croci, drachma, calcis drachm. quinq;, aluminis ſciſſi drachm. quatuor, ſandarachę drachm. ſex. omphacij drachm. tres. Ex vino myrteo, aut ſapa Cretenſi paſtillos formato, qui ſinguli drachmam pendeant, & cum myrti decocto in aluum dato.

Paſtillus ſine opio & calce Dyſentericis accommodus. purgat enim & cicatricem inducit.

Malicorii

Malicorij drachm. gummi, hypociſtidis, rhus Syriaci, ngulorum drachma, licij Indici drachm. quatuor, amyli itidem, acaciȩ drachma. Hȩc omnia cõteres; & ex aqua i myrtum incoxeris, paſtillos finges, cum vſus poſtulat, x cremore oryzȩ, aut lẽticulȩ aluo infundes. Quod ſi pri um medicamentum nihil dolentem iuuerit, cõſiderato um ex nigra bile affectus ſit concitatus, qui peſſimus eſt, periculoſus. Oportet igitur medicamentum quoq; for us efficere, quod recipiat ſalis ammoniaci partem vnã, inȩ Aegyptiȩ partes tres, veratri nigri partem vnã, ſpi- am & veratrum in aqua decoques, & ſic poſtea ſalẽ deco o adijcies, anoque infundes. ſi mortis periculũ inſtare vi ris, ſandaracham poſtea, & calcem viuam ȩquali ponde admiſcebis, Hȩc enim ꝓſunt, vbi nimia putredo obor- fuerit, vt paulatim inſaniẽ poſſit cõuerti. Quin & Mu- ȩ paſtillus cum melle & vino adhibitus opitulatur. Qđ inflammatio rectum inteſtinũ obſideat, lactis & cremo- s halycȩ ptiſanȩ, farriſque iniectio dolores, illamque mi gat. Si non magna fuerit alui profluxio, oleum ano in- itum lenlre ſolet. Hoc autem in ijs fieri debet, qui ene ata continere nequeunt. In illis verò qui retinent, mu am plerique inijciunt, alii ſalis ammoniaci heminam, el plus minuſue medicamento admiſcuerunt. Nos mu- ȩ in qua oliuȩ albȩ conditȩ ſunt, heminam iniicimus, que rurſus dimidiȩ horȩ ſpacio aut paulo maiori poſt eiectionem interpoſito paſtillos in anum dabimus, qui c eam retinebunt, qnamuis nuda vlcera inueniant. Hȩc yſentericorum, qui ex ventris profluuio fiunt, curatio to a exiſtit.

De inteſtinornm Exulceratione quæ propriè. dyſenteria græcis dicitur. Cap. 7.

VEteres Dyſentericos illos vocare cõſuerũt in qui bus neq; iecur eſt affectũ, neq; alia quȩpiã parti- cula, quȩ morbũ hũc efficiat, ſed ipſorũ tãtũ inte- ſtinorũ exulcera tio exiſtit, quȩ ſi negligatᷣ etiam lcera corpus depaſcẽtia, grȩci Nomas vocant, interdum

putredinem quoque generare solent, & interitus periculũ ęgro inducere. vbi verò exactè internoueris, quibus in particulis morbus hic constiterit, ita ad conuenientem af fectus curationem venire oportet. Non parum autem interest tenuia ne intestina an crassa exulcerata sint. Nã superioribus affectis curatio, quę per os adhiberi solet, cõmodior existit, quemadmodum rursus humilioribus infestatis vel si circa rectũ intestinum noxa inciderit, illa medendi ratio competit, quæ medicamentis per aluum inditis subiectisque administratur. Prius igitur ab internotione auspicabimur. Nam qui optimè internoscit, optimè medetur.

Notæ exulcerationis in crassis intestinis,

Notę eorũ quibus crassa intestina exulcerata sunt, hæ contingunt. Rosiones in imis partibus, & crebra desidendi cupiditas, quæ græcè tenesmos dicitur, simul autẽ cum hac excretio comitatur. Nequaquam enim in his ramẽta & sanguis in deiectionibus permixta sunt, verum supra stercus guttæ potius sanguinis, & naturalis intestinorum pinguedo effertur. Præterea etiam quæ excernuntur carnosa apparent, quoniam intestinorum quoque structura condita est. Cęterum considerato doloris quoque magnitudinem, vt quæ & ipsa multum ad internotionem conducat, obtusior enim, & non acutus dolor eos infestat, qui crassis intestinis laborant,

Notæ superiorum intestinorum affectorum.

In tenuibus cõtraria horum magna ex parte eueniunt Nam rosione infestante nõ statim, sed post aliquot horas æger ad excernendum vrgetur. Præterea etiam vulneris sanguis, deiectionibus permixtus est, & dolor multo acutior existit, item quæ per aluum procedunt, neq; pinguia, neque crassa, apparent, sed tenuia, & membranosa accurate obseruantibus videntur.

Si in mediis intestinis exulceratio existat,

Cum neque deiectiones ijs quæ ab vlcere emanãt, ad-

modum

modum permixtæ, neque omnino diſcreta apparent, cõ
jciendũ eſt in medijs potius inteſtinis effectum exiſtere.
Similiter etiam ex tempore excretionis & dolore, ſi non
ſtatim poſt roſionẽ æger quoq; multis horis interpoſitis
ad deiectionem exurgat, neque dolor vehemens ſit admo
dum. neque rurſus inſenſilis, exulcerationẽ ad media po
tius inteſtina pertinere notãdum eſt. Quę cũ ita habeãt,
reliquum eſt, vt quomodo curatio fieri debeat, perſcriba-
mus. Sed conſiderãdum eſt, num morbus hic ex primario
ipſius inteſtini exulcerati affectu, an alterius particulæ
affectę conſenſu prouenerit. Nam accidit etiã, vt ex toto
corpore frequenter excremẽta ferantᷣ, vel propter colli-
quationẽ, vel ob vitioſi humoris abũdantiã natura expel
lente, in quibus negotium ęgris faceſſere non expedit, vt
quę a facultate nos diſpenſante pulchrè fiant prohibere
feſtinemus. Indicium autẽ huius eſt, quod ęger excretiõe
facta ſeipſum rebuſtiorem ſenſiat, & cũ medicus deiectio-
nes cohibere cogitat, videatur quidem paululum profice-
re verum non longe poſt, duplo copioſiora excrementa
defluunt, quare in huiusmodi affectibus naturę auxiliari
oportet. Si enim propter copiam tale euenerit, tunc etiã
ſanguinis miſſionem adhibere nõ eſt alienum, interdũ ẽt
purgationem, ac ſanguinis quidẽ euacuatio paulatim ad
miniſtretur, & id quod euacuari debet, neque vniuerſum,
neque copioſum educatur, vt ne ęgri vires imbecilliores
hinc reddantur. Similiter etiam purgationem nõ vniuer-
ſam, ſed & ipſam per vices tentabimus Ad huiusmodi cõ-
uenit Theodoretum, quod & ſanare ęgrum, & obſtru-
ctione liberare abunde põt. Dantur ſcrupula quatuor, aut
ſex, plus aut minus pro ęgri viribus, totum corpus reſpi-
ciendo & nonnunquam per ſe, alias cũ ſcammoniæ lacry-
ma ſiliquis ſex, aut ſeptem, atque hic rurſus ęgri viriũ ra-
tione habita purgationis miſtura fieri debet. Adhæc etiã
aloe probè lota bene facere admodũ creditur, pręſertim
in quibus iecur corroborare volumus, Accicit enim vt af-
fectus, hic etiã particula infirmante, aut inflãmationem
experiunte

experiunte, quemadmodum, & liene, & ventriculo, & v
nis meseraicis tali morbo affectis Dysenteria excitet Cõ
uenit igitur, sicut diximus, vt vbi prius internouerimu
accuratè, num morbus ex consensu prouenerit, ita tan
dem conuenienter curemus.

*Quid agendum sit, cum vlcus in recto inte-
stino excitatum fuerit.*

Vlcere rectum intestinum ex acribus biliosisque excr
mentis, aut aliunde missis, aut in ipsum intestinum abso
ptis, infestante, necesse omnino est tenesmos comitari, &
crebras desidendi sine stercore cupiditates, ita vt deiectio
nes ramentosæ, aut cruentæ existant. Tali ergo mederi v
ctu potius humectãte, hoc est inter olera quidẽ intybo, &
malua cõuenit, ventrẽ horũ facilẽ ad deijciendũ retinere
vt stercus citra impedimentũ transiens ceu medicamẽ al
quod salutare, vlcera siccare purgareq; possit. Curare igi
tur oportet, ne deiectio admodũ acris, neq; dura existat, a
potiones eiusmodi vnctionesq; in talibus vitijs admouen
dæ sunt, vt venter omni ex parte facile soluatur. Nou
enim quasdam Damascenorum copiosiore esu Dysente
ria absolutè curatos fuisse stercore citra impedimentum
ab ipsis per aluum deiecto. Item alios quam plurimis
vuis assumptis, verum tuto expendendum est aluo nan-
que commodè descendenti, ea quę corrumpunt, exhibe-
ri non debent, sed medio vtendum victu, qualis est inty-
bus, si coctus & non coctus edatur, etiam si ęgri maximè
febricitent, item panis ex aqua temperata, aut vino valde
aquoso, si vires imbecillimę esse videantur. Luteis autem
ouorũ, neque admodũ mollibus, aut duris etiã ex decocto
vescendum. Post primos dies etiã suũ petioli idonei sunt,
cum troxymis, aut intybis, aut brassica per cocta, aut libo
suminali tenui, aut halica bene cocta. Quando verò deie-
ctiones liquidiores sentimus, vel cucumerẽ sumere ipsos
ꝓmittito vel galinã absq; sale copiosiore, aut garũ. Sin
aũt multa q̃dã fuerit caliditas, & æger temperamẽto iuuẽ
tutis vrgeat tũc etiã isiciũ ex pisce, ipsi dãdũ est: iuuabit. n.
amplius.

Disente rici ex Damascenis curati.

amplius. Sit autem inteſtinum ex piſcibus dura potius carne præditis, vt orpho, aut glauto, aut ceride. Porro deiectiones omnibus idoneas ſeruare conuenit, craſſius id quod influit & obtuſius reddendo, extrinſecus autem vtẽdum eſt lentiſcino, præſertim flatibus imum ventrem diſtendentibus & profluuio quodam deiectionum non adeo biliosarum, aut acrium vrgente. Oleum huc eſſe debet, nõ admodum vetuſtum, ſin autem fuerit, adiiciatur huic ſapa, aut vinum odoratũ tenue. ſimiliter etiam ſtomachus vino melino irrigandus eſt. Ad hæc vtatur æger maximè inter initia balneo crebriore, & callidiore ſolio, magisq́ue ſi aquæ potio, & frigidorum ciborum eſus prçceſſerit, ac pituitæ ſuſpicio ſit, Hoc ſi contigerit, paulum ad calidiorẽ victus rationem inclinandum eſt & vinum exhibendum Sareptinum, aut Tyrium, aut ex his quæ in Campania naſcũtur. Britianum, aut Palmatianum At ne te decipiãt ea quæ deijciũtur, quemadmodum vulgares pituitam illa eſſe putãtes, ſæpe enim eiuſmodi deſcendunt, interim ſane a raſura, alias ab acrimonia albedinem nitoremque inteſtinorum deradente, ac vocant eiuſmodi ignorantes pituitam, & frigidum humorem, qui merito cum in notatione decipiantur, etiam calidioribus ægrum cibis vti potius compellunt, atque euenit multo magis inteſtinum ob malam medicantium rationem deradi & intumeſcera. Idcirco non ſolum ab excrementis, ſed etiam prægreſſo victu, & natura ægri accuratè internoſcas, ꝙ pinguedo reuera excernatur, vel a raſura. Ita etiam ipſe totũ victũ inſtituito, nunc ad calidius, nunc ad frigidius, ea quæ adhibentur, cõuertens Hec ſolum de victu dicta ſint, qui exulcerationem ſuſtinentibus conuenire poteſt, non ſolum in recto inteſtino, ſed etiam in omni Dyſenteria.

Quibus enematiſin recti inteſtini affectu vtendum ſit.

Si recens ſit vlcus, & purgatione indigeat, eluere ſola aqua mulſa per clyſterem oportet, ſin autem ſuſpicio quædam fluxionis extiterit, adijciatur aquæ lenticula, roſæ, rubi radix, atque ita per clyſterem eleuatur. Puro aũt vlcere

facto

facto simplicioribus primũ vtitor, vt amylo, Lenia sphr
gide hod est sigillo, & cremore oryzę. Quod si vlcus fl
xionem experiri videatur, amylo etiam a cacia vino m
cerata & succo plantaginis admisceatur. Probè autem f
cit etiam terra Samia quę dicitur aster, in eiusmodi eff
ctibus. At si carnem inducere opus sit lachryma thur
quoque adijciatur. fit enim optimum medicamentu
quod carnem generare, & vlcera ad cicatricem perduce
possit. Componitur autem in hunc modum. Lemnij sig
li, terrę Samię, pompholigis, acacię lachrymę thuri
gũmi, singulę vncię. Trita vino vna mistura inspergit
nam bere proficit.

Præstantissima quæ ano subijciuntur, longo vsu a nobis comprobata.

In quibus crebra desidendi cupiditas, multęque vigili
vrgent, vt etiam hinc vires infirmentur, bene quoque f
ciunt quę Greci Hypotheta appellant, ex quibus & hę
multis adeò experimentis probauimus, scriptura ipso
in hunc modum habet. Croci, thuris, myrrhę, glaucij, si
gulę vncię, vini quod satis est ad lęuigandum. Penicill
nucleis pineis similia, paulo oblongiora formato, ac de
trè subijcito.

Alia glans, quæ etiam Clidion nominatur ad Tenesmos & alui profluuia efficax nam doloris leuationem adfert quã primum apponitur, somnum suauem inducens.

Myrrhę troglodytidis, glaucij, singulorum drach. duę
Vino modico odorato excipito, ac nucum pini magnitu
dine formato subijcitoque. Eximiè confert ijs qui tene
mo infestantur

Cataplasma, ad recti intestini inflammationem.

Micarum panis siliginei aqua maceratarũ, croci, olei
rosacei, oui tosti, palmularum Nicolai sepa maceratarũ
purgatarumque omnium ęqualem modũ probè lęuiga-
tum duplici panniculo illinito, ac vbi calefeceris tepidum
ano

ino subijcito. Confert etiam rosaceum per se stuppa iniectum impositumque: item in balneo illitum. Similiter decoctum rosarum, & lenticulæ tepidum per spongiam, & quæ his sunt similia adhibeto. Hæc sanè recto intestino exulcerato inflammatoque, & crebris desidendi cupiditatibus conducunt.

Si crassa, aut media intestina exulcerata sint.

Si exulcerationem superius quã rectum intestinũ est, & crebram desidendi cupiditatem fieri cõtingat, saniesq; putridę appareat, tunc etiam efficacibus vtendum & iniectionibus & glandibus, nec nõ ijs quæ extrinsecus inducũtur: verum illa etiam quæ prædicta sunt, glandium numero ascribantur. Atque hæc sanè vsu satis sumus experti.

Medicamentum quod in Dysentericis ano subiicitur.

Vbi intestinum prædicto lenticulæ rosarum, & aliorũ spissamẽtorum decocto antea per clysterem elueris, & veluti spongia absterseris, hoc ano subijciendum est, quod ista recipit. Croci, myrrhæ, lachrymę papaueris, thuris masculi, pares portiones. Hoc prioribus similiter paratũ ano subijcitur: item Colicis bene facere creditum est.

Pastillus Dysentericus.

In quibus vlcus, & Nome quędã magna intestina affligit, necesse est pastillis vti ex auripigmento, sandaracha, & calce. Sunt autẽ plæriq; ad huiusmodi affectus inscripti e quibus est & Faustinus, & Dia arnaglossu dictus, sed nullus adeo valide vlcera depascẽtia lenire solet, vt qui a me paratur pastillus, cuius vim plærique prę stãtissimi medici in ipsis operibus admirati sunt: recipit autem hæc. Auripigmẽti, sandarachæ, squamę æris, singulorum drachmas quatuor. Læuigatis ipsis collyriorũ instar per ęstũ caniculæ ita adijcito opij drachmã, calcis viuę drachmas duodecim: balaustij, hypocistidis succi, chartę combustę, singulorũ drachmas decem. Lęuigato rursus ex vino myrteo, aut spathite, aut Aminæo ad dies viginti. Excepta in pastillos redigito, datoq; viris drachmas tres: mulieribus duas, pueris vnã, ac refrigerato in vmbra vtitorq;, præstantior aũt

pastillus fit, si vetustescat. Porrò in hunc modū ipso vtitor postquā ex decocto lenticulę clysterē ægro prius inijceris, tempore interposito sic cum cremore oryzę pastillum cum modico adipe hircino immittas, ex vino generoso antea lęuigatum. Modus autē esto eius quod immittetur, misturę dimidium. Cæterum ægrum prius nutrito, atque ita medicamentum ei indito, ac continendum permittito. Post hunc pastillum alterius meminisse superfluum est. Tantum de Dysenteria ob exulcerationem crassiorum, aut mediorum intestinorum prouenientes dictum esto.

Si Dysenteria in tenuibus intestinis constituatur.

Quod si erosionem in tenuibus intestinis fieri cōtingat medicamenta potius quę per os assumūtur, dare cōuenit, Eiusmodi autem sunt inter simplicia quidem Lemnium sigillū ex posca potū, itē lac caseosum in omnibus vētris, fluxionibus acribus saluberrimum est remedium. oportet aūt prius decocto cādentes calculos marmos inijcere, ac rursus sensim coquere, donec maior serosi recremēti portio cōsumpta fuerit: nōnulli etiā ferramēta potius cādentia prius calculorum vice lacti iniecerunt. Cum enim ferrū astringens quippiam habeat, hoc impertit ei, ac magis ad retinēdū ventrē efficax reddit. Nonnulli etiam caninū stercus tenuissimum ei admiscuerūt: verum hoc ratio non exigit, vt faciamus, cū & cibi & medicamēta a natura nobis donentur, nec non herba, quæ cū aceto coctæ potęq; ventris fluorem disiccent. Commodius autem erit, admixto ei quodam ex ijs quę Dysenterię & Cęliacis affectibus conueniunt, & in igne fumi experto frixa sunt. Quę verò inijciuntur, sunt hęc: rhus rubrum succusque eius, omphacium, malicoriū, galla, & cochlearū testarū cinis. Apti vero sunt etiā acini vuarum, myrta, mespila, corna, & cotonea. Portulaca verò Dysentericis salutaris cibus est: succus ipsius potus efficacior. Plātago similiter, caloribus potissimū cōuenit: itē rubi semen & flores, nec non lenticula bis, aut ter decocta exhibitaq;. Iā in quercu quod sub cortice cau-

tice caudicis membranoſum latet, aut cortex glandis decocta potui ægris propinãtur. Mori fructus ſubito exiccatus medicamentum fit abundè aſtrictorium, vt etiam Dyſenteriæ & Cœliacis affectibus opituletur. Contunditur autem miſceturq; obſonijs, quẽadmodum rhois ſemen, ſi ex aqua ipſum, aut vino, aut vt dilutum quis bibere voluerit, Cœliacos & Dyſentericos adiuuat. Porro etſi aliorum complurium ſimplicium medicamentorũ meminiſſe liceat, ſatis tamen eſt, ad ſubiectam materiam iſta deligere, & contra pręſentem affectum eadem componere. Non abſurdum autem eſt etiam ea nos meminiſſe, quæ frequenter ſumus experti.

Medicamenta composita ad Dyſentericos & Cœliacos.

Medicamentum quod ex fructibus pomaceis conſtat, dicto affectui eſt commodiſſimum, in quibus etiã potiſſimum intemperies vẽtris, iecoris, aut ſtomachi exiſtit, quæ inteſtina magis fluxionibus opportuna reddit. Mala punica integra, mala cotonea, ſingula viginti: roſarum ſiccarum ſextarius: prunorum ſylueſtrium ſextarij duo: ſorborum aluum aſtringentium ſextarij duo: pira & mala triginta: rhus Syriaci ſextarij tres: ſiliquæ Gręcè, Xylocerata dicuntur, quadraginta: myrtorum nigrorũ ſextarius: muſti Amynęi quod ſatis eſt. Decoquito omnia teſta, aut cacabo, donec mellis habuerint ſpiſſitudinem, conijcitoque in vas fictile, & cum vſus poſtulat, exhibeto.

Catapotia ad Cœliacos & Dyſentericos.

Gallę omphacitidis non perforatę, opij ſingulorũ vncię duę: petroſelini vncia. Excipito aqua fingitoq; catapotia, ac dato ciceris inſtar: ad vires reſpiciẽs etiã modũ cõijcito. Hoc medicamentum calidis admodũ itẽperamẽtis opitulatur calidioribus aũt etiã cremor ptiſanę cũ polenta & vino potus. At in quibus iecur validè infirmũ eſt, & ventri fluxionẽ trãſmittit, aut obſtructione laborãs diſtributionẽ impedit, bñ facit etiã Picra: omniũ maximè aloe elota, & ĩ catapotia redacta. Porro ad Dyſenteriã ex frigi-

ditate contractam grossi potæ mirum est quam cōueniāt oportet autem ipsas vase ęreo comburere, atque ita ex eis quod tribus digitis cōprehēdi pōt, exhibere: atq; id ter tio facere, detē aūt ex vino generoso præsertim in diuturnis affectibus, ac validioribus, agricolarumq; corporibus.

Dysentericus pastillus per os datus ad omnia interna, omnemque fluxionem valet.

Anisi drachm. duę: alterci drachm. quatuor: apij seminis totidem: opij drachm. duę: febri carentibus ex vino, febricitantibus autem & superioribus intestinis affectis, si multæ vigilię vigēt, ex aqua datur. Potus verò ante medicamenta quę inferius induntur, stomachum ab enematis subuersionem finit.

De epithematis & vnctionibus.

In Dysentericis affectibus ab illis, vnde morbus excitatus sit, per totam curationem incipiendū est, & ęgro succurrēdum. Solet enim mortis periculum comitari, tum copia excrementorum, tum frequentia desidendi, & quę ex his sequitur, virium imbecillitate & cibi fastidio. Vnde nō solum contentum esse oportet ijs quæ per os exhibentur & per Enemata inijciuntur, sed etiam per ea quæ extrinsecus imponuntur, opitulari conandum est. Conueniunt igitē & potiones, & epithemata, quorum compositiones exponendas vobis censui.

Epithema Dysentericis & Cœliacis efficax.

Alterci albi seminis vnciæ quatuor: anisi, rosarū floris, rhus Syriaci, hypocistidis succi, balausticorum, singulorū vnciæ duæ: opij, croci, singulę vncię. Hæc singula ex vino myrteo lęuigataq; mixtaque simul in pastillos redigito, atque in vmbra refrigerato. Cum vsus postulat, contūdes & incernes quantum satis est. Palmulis Pathetis excipito, ac in linteollum illita imponito.

Ceratum optimum.

At in quibus stomachus potissimū infirmus fluxionem intestinis transmittit, hoc quoq; vtitor cerato, quod ista recipit. Palmularum pinguium vnciā: mastichę tantūdē:
aluminis

aluminis liquidi vncias sex: aloes vnciam: vini & rosacei quod satis est: confecta diligenter reponito.

Epithema dia œnanthes.

Hoc quoque medicamentum ad Dysenteriam bene facit, in quibus etiam os ventriculi affectũ est, & intestinis fluxionẽ transmittit. Oenanthes drachmę duę. vuæ immaturæ succi drachmæ quatuor, styracis totidem: acaciæ drachmæ octo: rosarum siccarum totidem, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor: palmularum drachmæ sex: vini austeri & olei myrtei quod satis est: picis drachmæ sex: ceræ drachmæ sedecim. Mirabiliter confert.

Epithema ad Tenesmos potißimum & cruentas excretiones cum frigiditate.

Ceræ vnciæ sex: picis, croci, aloes, acaciæ, amomi, anisi, singulę vnciæ: styracis sescuncia: adipis vnciæ quatuor: carpobalsami totidem: gleucini vnciæ duodecim.

Vnctio Dysenterica.

Rhei drachmæ quatuor: omphacij drachmę duæ: hypocistidis, gallarum, myrtorum, singulorum vncię quatuor. Vino myrteo excipito: benefacit illitũ, & iecori robur adijcit. Item orizam ex vino tritam oblinito, & ante, & post. Hoc ad Tenesmos ex frigiditate contractos omniũ maximê valet: adhec Masuchas cũ malicoris, gallis, acacia, myrrha, ladano, aloe, iunci rotũdi floribus, rosis, spica nardi, & horum similibus conuenire admodum ad huiusmodi affectus creditur, oportet autem artificem ad Dysenteriæ speciem etiã remedij misturam accomodare: vt si vitium ex calida quidẽ intemperie prouenerit, frigidorum facultas præpolleat. Sin autem ex frigida causa, calefacientiũ roborantiũque modus intendatur. Talis porro est materia omnium odoratorũ, vt calamus aramaticus, iũci odorati flos spica nardi, atq; his similia cataplasmata. In quibus intestinorũ maximè cõfluxio molesta est, ordeaceã farinã, sapã, & acetum coquito plurimum, & obducito. Hoc & ad sanguinis profluuiũ mirifica confert: item ex polenta & Cataplasma Dysentericorum

prædictis odoratis medicamentis cataplasma similiter facere creditur, oportet autem ex vino astringenti vt lentiscino, aut melino coctum tepidum apponere. At scire licet fieri non posse vnquam, vt intestinorum exulceratio curetur, nisi quis materiam ex alijs particulis influentem prius coerceat. Accidit enim, vt dictum est, etiam dum viscera expurgantur, aut inflammationem, aut imbecillitatem experiuntur, intestina fluxione laborare exulcerarique: adhæc ob totum corpus contabescens, interdum quoque ob caput materiam transmittens, & stomachum fluxioni obnoxium id euenit. Nam in ijs qui Dysenteria per consensum totius corporis contabescentis laborant, vitandi sunt pastilli, qui ex sandaracha, calce & similibus parantur, intemperatum magis corpus reddentes, magisque ipsum colliquantes. In illis autem vtendum ipsis tantum est, in quibus deiectiones depascentis & putridi vlceris efferri videntur. Ego sanè quendam conspicatus ex ijs qui contabuerant, a pastillis ei oblatis magis irritari, iussi hæc quidem abijcere, balneis autem potius vti, & cibis refrigerantibus, vt pepone sine medulla, intybis, vulua, & isicio: atque hoc victu citra medicamentum, ægrum morte ipsi expectata liberaui. Ac multos alios qui vlceribus curatu difficilibus & magnis infestarentur, victu etiam solo ad superantem intemperiem accomodato curatos noui. Non igitur festinandum est, vt dixi vlcus depascens, cum foris, cũ intrinsecus & antidotis & pastillis medicari.

De cœliacis Philumenus. Cap. 8.

COeliacus affectus ex vẽtris ipsius cruditate generatur, dum ipse præ imbecillitate cibum cõcoquere, & corpori suppeditare nequit. Quare liquidę, & nõ bene concoctæ, varij coloris, nec non cruentæ feces, veluti ex vase distillante per aluum excernuntur. Nihil igĩt mirum est, quod sanguis non probè concoctus in ventrẽ recidat, retentrice facultate amissa, aut vitiata: vnde lõgo tẽpore frequẽs ventris resolutio cum assidua deiectione perdurat:

duтat'corpus extenuatur, vigiliis consumptum : cruditas rosioque , & tormina ventrem affligunt,& cibi fastidium comitatur.

Curatio.

Cœliaci ita curantur , vt qui ventris profluuium quod Græci diarrhæam appellant,experti sunt. Cibi eis conueniunt,qui non nimis aluum reprimunt,sed qui astringentes facile concoqui , & in totum corpus distribui possint: qualis est panis bene elaboratus , in textu probè coctus, vinoque astringenti intinctus: nec non lenticulæ, & oryzæ sorbitiones. Pisces autem dura carne præditi exhibeantur.Ex auibus , quę non sunt pingues , præter palustres. Quin & panem cum malis cotoneis , & myrtis coctum damus:item vitella ouorum assa, & aceto intincta : adhæc lac scissile propinamus . Prosunt etiam carnes læporinæ, aut ferinæ ac alia quæ in fluidis affectibus enumerauimus. Hic morbus curatione initio adhibita facile tollitur: postea verò difficilius:vbi autem inueterauerit, tarde remouetur.Primis duobus tribusue diebus a cibo abstinere oportet:præcordijs fomenta,quæ modice astringant,corroborentque ex vino & oleo rosaceo,aut myrteo , aut melino, aut lentiscino imponere: deinde ex palmulis, polenta,molis cotoneis,aloe & absynthio. Bene facit etiam plantago trita:lentiscus & polygonium cum tritici farina , aut polenta mixta . Ad dolores autem cum ardore excitatos, quod rarius solet accidere , oxymeli præparetur,atque sic vtaris cataplasmate,quod ex palmulis, & lini semine confectus est hoc pacto . Palmulæ ex vino maceratæ teruntur : lini semen , aut farinam cum melle & oleo modico coques , & cum in vinum coierint , pilæ in qua palmulæ habentur,iniicies:vbi iam probè commixta fuerint,in balneo vteris calidis.Item ceratum oleo myrteo,& palmulis mixtum applicabis . Hoc quoque profluuium desiccat. emplastra his proficiunt Dia iteon . Panacæa , Icesion,& maximè omnium Dia œnanthes,adhæc Cidion,cuius cõfectionem in capite de profluuio ventris explicauimus.

Atque de externis remedijs hęc a nobis dicta sint. Cęterum de potionibus nunc agendum est.

Potiones Cœliacis accommodæ.

Quinque folij radicis decoctum potui dari debet: item rubi radicis similiter: nec non salicis arboris. vuæ autem Amineę siccę acini potioni inspergantur. Nonnulli etiã hypocistidis succum, aciam rufam, lycium Indicum, & mala punica vtriusque generis adiecerunt. Alij balaustium quoque tritum potui inspergunt: alij gallę, aut malicorij puluerem. His autem ad Dysentericos vti solemus. Sistũt quidem ea ventrem, sed pene omnia stomacho aduersantur, cibique fastidium mouent, & concoctionem impediunt: qua de causa rarius ad hęc vitia dari debent. Nos in hoc affectu cataplasmata inducimus, & eodem die potionem hanc exhibemus. Siliqua Gręca, semẽ plantaginis, & vuę domesticę siccę acini, in aqua decoquuntur, ac ius ipsorum potui conuenit. Quin & pastillos ad hunc morbum propriè dicatos dare licet.

Pastillus ad Cœlico: optimus.

Semen apij in lenticulę decocto tribus diebus maceratur, postea teritur, gummique ei adijcitur, & ex succo plãtaginis pastilli formantur, qui ex quinq; folij, aut rubi radicis decocto exhibentur. Seminis plãtaginis, lapathi syluestris seminis, singulorum sesquidrachma: hypocistidis succi, acacię, singulæ drach. gummi oboli duo. Teruntur omnia, & ex papaueris decocto pastilli fiunt, qui ex aqua potui dantur, & ab inferioribus partibus inijciuntur.

Pastillus ad Cœliacos, statim aluum astringens.

Myricę fructus drachm. quatuor: acacię rufę, opij, singulę drachm: rhus Syriaci, myrti nigrę foliorum, singulorum drachm. quatuor: mellis drachma. Fingito pastillos, & cũ oui assi vitello vtere. Cum aũt potui daturus es, ex rubi radicis corticum, myrtorum, & cotoneorũ decocto propinato. Iam ipsum decoctum bibere licebit.

Cũ Cœliacus affectus inueterauerit, aut remedia quę ex alto

ex alto noxium humorem euocare solent, aut solę frictiones sine vnctione tūc adhiberi debent, quibus commodius auxilia administrant, vt coxis brachijsque citra oleū per aspera lintea: deinde nitrum particulis super inspergi debet, admixto lapidis Asii aut Pyritis, aut testæ veteris assę puluere æquali nitri pondere. Postea vnguētum Dropacinum, & aliquando ipse Dropax particulis accommodabitur, primum quidem coxis: deinde brachijs: postea spinę dorsi: postremò pectori & pręcordijs. Similiter etiā Sinapismus in eum modum imponi debet, ac celerius ad sanitatem peruenitur.

De Tenesmo Cap. 9.

TEnesmus recti intestini affectus est, quem comitatū conatus, & implacabilis desidendi cupiditas cum flatibus. Descendunt autem per aluum mucosa cum graui distentionis sensu: nec non aquosa, & interdum post recrementa sanguis destillat.

Curatio.

Tenesmus curatur fomentis, & fœnugręci, alteęq; radicum decocti iure in aluum dato. Quin etiam anus huius vaporem ex vase supposito pannis circundata suscipiet. Vtimur etiam oleo rosaceo, butyro & adipe anserino cum modica cera solutis, & anum interius inungimus. Item ex pice Brutia suffitum ei accommodamus Iniici autem debet lac cum melle, vt muscosa expurgetur, aut lenticulę decoctum cū melle. Post hęc astringentia inijciens, vt rosę, myrtorum, & corticis pini decoctum, item erycę semen ex rosarum decocti cyathis duobus cum butyro, oleo rosaceo, aut myrteo per aluum inijcies. adhęc penicillum Tetrapharmaco ex oleo rosaceo soluto illitum, aut puluerē plumbi ex oleo rosaceo tritum cum modico cerę, & lentiscino oleo calido intra anum demittes. Cęterum sacculos calentes pectini, lumbis. vel ano subijcies. Cibos autem boni succi, concoctu faciles, & leuiter astringentes exhibebis.

De lienis affectibus ex libris philagrii. Cap. 10.

QVemadmodum reliqua corporis membra, ita & lien intemperies experitur. Nam refrigescit, calefit, siccescit, & humectatur. Deinde vt omnibus intemperierum generibus affligitur, ita & alios sæpe morbos sustinet. Nam obstruitur, augescit, & inæqualiter intumescit, extenuatur, ad partes aliquas protenditur, inflammatur, induresc it, & scirro obducitur. Nunc igitur singulas eorum notas & curationes persequemur.

Notæ frigidæ intemperiei.

Liẽ frequenter intemperie præsertim frigida & humida laborat, idq; magna parte ex cibo & potu frigido subinde assumpto, qualia sunt aqua frigida, ostrea, omazō, caro porcina, fructus pomacei copiosi, varijq;, pręcipuè per ęstatem. Quippe calor in liene ex his, pręsertim si locis humidis proueniãt imminuitur: nec nõ balnei vsu post cibũ, & venere nũ modo frequenti, & ampliore q̃ res postulat, verũ etiã cũ stomacho cibis potuue repleto, & crudo adhuc exercetur. Nã frigida intẽperies facilius quã calida (vt dictum est) in liene augescit, præsertim aũt in illis corporibus, quæ humoribus redũdant, cruciatur, dolentq;, tumore partis præter naturalem modũ adaucto. His color non ex toto niger, sed sublividus, & plumbeus accidit,

Signa calidæ intemperiei.

Calida lienis intemperies maximè ex febibus, & nimio solis æstu contrahitur. In febribus enim sanguine accenso lien extẽditur, & intumescit. Et quia natura rarus est, ideò sanguis adustus feruensque in eum defluens, in magnm rumorem ipsum extollit, distenditq;. Aestas enim, & calida aeris cõstitutio lienem offendunt, cũ homo plus iusto fuerit calefactus. Quemadmodum igitur in hyeme frigidi aeris, ita & humidi, & sicci qualitates facere consueuerunt. Quæ ex præcedentibus, aere, cibo & potu proueniunt, a prudente cognoscit possunt, quia hinc defluxiones augentur, flatus generantur, & morbi increscunt.

Curatio

Curatio calidæ & ſiccæ intemperiei.

Calida & ſicca intemperies frigidis & humidis adiuuatur auxilijs, ſiue extrinſecus: ſiue intus per cibos, & potus adhibitos. Ex oleribus conueniunt lactuca, blitum, triplex, cucurbita: item cremor ptiſanæ. Balneum autem aquæ dulcis admoueatur. Extrinſecus oleum roſaceum, melinumq́;, & ex eis epithemata cõfecta proſunt. Adhæc etiã ſuccus vuæ immaturæ, aut portulacæ, aut ſemperuiui, & teneri vitis turiones.

Curatio frigidæ & humidæ intemperiei.

Frigidæ humidæq; intemperiei calida & ſicca præſidia conueniunt. verum ſicca & frigida intemperies magis quam humida & frigida conſiderari debet: quibus, illa extrinſecus adhiberi oportet medicamenta, quæ cum butyro, cera noua, ęſipo aleo Ciprino, vel irino conficiuntur: aut horum ſimilibus cum adipe anſerino, vel porcino recenti, addito ſtyrace, & ammoniaco pingui: quibus admiſceatur herbæ bugloſſi, aut dulcis radiculæ ſuccus. Quin & balneorum vſus, & oleorum ſi inungantur, prodeſt: itẽ oleum nardinum cum prædictis medicamentis, & croci modicum, vnde lienis vires inſtaurentur, adhibendum eſt. De ijs quæ extrinſecus calefacere & humectare poſſint, abundè ſit dictum. Obſeruandum enim ne forte corpus humoribus plenum ſit, & dum ipſum incaleſcit, humor in liene augeſcat, & ſi tibi manifeſta copiæ ſigna apparuerint, æger euacuari debet, & ſic tãdem ſanari intemperies. Cibi vtiles ſunt, qui optimum ſanguinem generant, gallinæ domeſticę, phaſiani, perdices, & omnes aues quæ in montibus degunt, pullique columbarum ex pedeſtribus probatur caro porci, qui mediæ fuerit ætatis hædus & ipſe mediocris: ptiſanę cremor cum melle optimo, & pipere modicè conditus vtiliſſimus eſt. At conuenit, vt viſcera inflãmatione vacẽt, ne a mellis calore, aut ſiccitate offẽdãt. Nã dulcia oĩa naturaliter præcordijs, & viſceribus ſunt inimica: nec vinũ, qđ calefacit & humectat, aſſumi debet, atq; ideò quę naturaliter ſunt dulcia, ꝓhibere oportet.

Curatio

Curatio calidæ & humidæ intemperiei.

Itaq; ad calidam nunc & humidam intemperiem trãseamus. Externa eius curatio vtilissima est, quę medicamentis constat siccantibus, nempe ex alumine pice liquida, aceto, folijs rosarum, oleo rosaceo, mãna thuris, œnãthę, & gallis omphacinis compositis. Huiusmodi enim astringentia adhiberi debent Intus autẽ curabitur intemperies cibis non pinguibus, qui sanguinem sicciorem frigidioremque reddant, qualis est caro ceruina. Lenticula verò quia melancholica est, & sanguinem crassum generat, prohibenda est. Oryza, & nux auellana rectè assumũtur, nec non panis ex simllagine lota confectus: caseus recens: & lactarium: carnes recentes, hedina, & anserina. Itẽ ex herbis, spondylium, asparagus, bryonia, & salsamenta omnia. Verum his non crebro vti conuenit, vt quę spacio temporis Melancholiam procreent, & sanguinẽ crassum manifestè producant. Vinum autem sit astringens, calida temperatum. De compositis intemperiebus hęc dicta sint: nunc de simplicis intemperiei curatione agemus.

De simplici intemperiei curatione.

Simplex intemperies calido, aut sicco, aut frigido, aut humido, consta', cui ex cõpositis supradictis intemperiebus, cibi & potus simplices & compositi, vel medicamẽta, quæ bonos & mediocres humores gignant, offerri debent.

Curatio humidæ intemperiei.

Humidæ intemperiei optimũ est medicamentum, salis flos, siue per se solus, siue cum aliquo simplici cerato imponatur. Solus enim calefactus, & in uesica aliqua exceptus lieni adhibetur. Quin & salsugo, & salis spuma cũ cerato quodã ac modico aceto permixta commodũ humidi lienis affectui medicamẽtũ pręstabunt, Proderit & quinq; folij radix, & plantago sicca, & alumen scissile adeo intesta vstum, vt quod in ea adstringens est, abijciat. Poteris etiã ipse medicamẽtũ ex plantaginis folijs, radicibusq; quinq; folij, ac floris salis pari vel impari modo permixtis, exceptisq; cõponere aceto qđ satis est adiecto, & pice sicca ĩ posca liquata

ſca liquata: nec non cera alba, & ſuffimine ammoniaco, & modico roſaceo additis. Galenus lienis ſcirrum flore ſalis ſanari dixit, idq́; bene. Non enim ad intemperiem ſolũ facere cenſendus eſt, ſed etiam tumores ex craſſis humoribus, & viſcoſis induratos iuuare ſolet. Cõſumit duritiеs, & fortiter extenuat. Eam vero de qua diximus, intemperiem deſiccari tantum oportet, ad quod optimè facit medicamentum ex ſalicis ſucco confectum. Inciſa enim ſalicis arbor lachrymam emittit, quam vni aut alteri expræđictis medicamentis admiſcebis, ac efficacius medicamẽtum reddes. Verum ante medicamentum fricationes optimè conueniunt, vt quæ humidam lienis intemperiem poſſint diſcutere.

Flos ſalus ad lienẽ.

Curatio ſiccæ intemperiei.

Sicca intemperies frictione adhibita relaxari poterit, nutriri & humida effici. Huic prodeſt balneũ dulcis aquę itẽ vnctio ex dulci oleo applicata: præterea ptiſanæ cremor ad vngendum eſt vtiliſſimus, Vel ſi quæ eſt talis frictio corporis, qualem in Podagræ curatione dicemus.

Curatio frigidæ intemperiei.

Frigidæ lienis intemperiei quę adhiberi deẽt, nõ ſunt exigua, præſertim quæ iam dicta ſunt. Licet etiam vnguẽta calida, & epithemata applicare: ſimiliter & cerata, & Myracopa. Talia ſunt etiam acopa, quæ ſiccitatem & frigiditatem oleo ſimplici mixta perſanant.

Curatio calidæ intemperiei

Calidam intemperiem oleũ roſaceum ſolum, aut melinum, & quęcunque ex his componuntur medicamenta tum cerata, tum epithemata diſcutiunt. Pręter hęc ſuccus omphacij, portulacę, ſemperuiui, & tenerę vitis palmites, ſimiliaque.

De Lienis inflatione.

Inflatio ex ſpiritu generatur, & quẽadmodum in alijs corporis partibus, ita in liene tumor naturę cõtrarius excitatur, id quod accidit ex leguminum, aut bulborum, aut palmularum caſtanearumue eſu, aut ficuum, vel malorũ, vel mel-

vel mellis dulcisq; vini vsu. Hæc enim omnia non modo lienẽ inflant spiritu, sed etiã colum, mẽsenterium, ventrẽ, & stomachum flatibus distendũt. Facile autem depræhẽdere licet, an ex cibis tantum inflatio excitetur. Nam si ex his nihil assumptum fuerit, ad aliam causam morbus ferri debet. Quod si lien flatibus distendatur, & in amplũ tumorem attollatur, ægerque interrogatus id se citra põdus & loci ipsius grauitatem sustinere dixerit, tunc ex cibis frigidis malum accidere cognosces, Quando enim liẽ ex toto flatibus repletur, fluctuationes, vbi paulo liberaliorem potum assumpserit, experitur, Græci fructuationes Clydonas appellant, quando vt in vtre aqua, ita in ventre copiosior potio sonitum elidit, cum agitatur. Ex frigidis autem cibis singultus. Quod si nihil horum in ventre contingat, lien autem tendatur, purgaturque citra aliquam grauitatem, flatuosos spiritu esse putato.

Curatio inflationis,

His igitur medicamentum Diospoliticum dari debet. Piper enim & cuminum calefaciũt: ruta flatus discutit, & partẽ affectã iuuat, humoresq; pituitosos imminuit, nitrũ ventrem subducit, mel similiter purgat, calefacitque, & humores extenuat. Pari modo etiã medicamẽta faciunt Dia calamynthes, & Diatrion peperion. Epithema verò, quod ex seminibus constat, vnde Dia spermaton Græci vocant huic malo auxiliatur. Iã mesanthium, apij semen, anisum & petroselinũ trita pani apud pistores inspergi debẽt. Eadem ex vino pota lienis inflationem tollunt. His etiam cestrũ adiãthum, & polypodion modice adijcientur, præsertim cum lien indurescit. Tunc scolopendrium quoque, & splenidion herbæ ex vino potui dantur vtiliter. Itaque lien e inflato prædictis potionibus, & epithemate. Diaspermaton vteris, hæc enim adhibebis, si hydropicus morbus inde non subito accidat. Sin autem repente prouenerit, tunc nullo modo hęc conueniunt. Nam hydrops Tympanites plærunq; inter initia oriri solet: qđ vbi acciderit, medicamenta

icamenta tum quę inflationem tollunt, tum quę calefa
iunt, si adhibentur, affectum magis augent. Nã multi dũ
nedicamentis eum desiccare vellent, maiorem duritiẽ ex
itarunt. Potui verò dare eis viticis semen torrefactum, pe
troselinum, melanthium, anisum, sison expedit. His enim
ingulis lienis duritita, & scirrus in eo factus curaĩ: & si fla
ibus plenus sit lien, dantur illa aut ex aceto, aut oxyme
ite, aut posca. Porrò sunt & alia huic vitio accommoda,
vt serpillum, thymus, lauri cortex, origanum, calaminthę
icca & viridis, piper, rutę maximè syluestris semen, peu-
cedanum, pręsertim ipsius liquor, costũ, cardamomũ, mar
rubium, eryngium, centaurium minus, pręsertim ipsius
succus, chamædrys, & chamępytis. Ex his enim medicamẽ
tis, aut vnum duntaxat, aut duo triaue, aut simul etiã om
nia inflationi potu benefaciunt.

Indicia inflammationis lienis ex solo sanguine.

Quod si sanguinis copia in lienem cõfluxerit, & ex eo
inflammatio indieem orta fuerit, dolorque cũ tumore &
tẽsione, & multa grauitate vehemẽter vrgeat, interim ob
structio membri excitatur, vnde scirrũ & inflammationẽ
plęrũq; contrahit: interdum etiam sine dolore augescit,
durusq; efficiĩ, quod tactu subinde cognoscere possumus.
Quippe tãgẽtibus facile apparet: itẽ cũ duritie in molli-
tiẽ largiorẽ deductus fuerit, attolliĩ adeo, vt super muscu-
los qui extrinsecus incũbunt, excrescat. Ego enim sępius
vidi, nõ solũ vẽtrẽ, & stomachũ, sed etiã dextrã pręcordio-
rum partẽ, & pubis pectinẽ lienis tumore occupari. Hip-
pocrates memoriæ prodidit, sanguinis in liene abũdãtia
vẽtrẽ indurescere, corpus humoribus vigilijsq; extenuari
& faciem emarcescere. Nã ex liene ipso carnes collique-
scunt, & magna sitis vrget. In primis enim lienis tumor
apparet humidior, dũ scilicet humor adhuc fluit. Vbi verò
collectione facta induruerit, necesse est, vt iugulũ nõ sen-
tiat alimẽtũ, & venę in musculis foras prodeãt, color me
lãcholicus, aut pallidus fiat, & aqua subter cutẽ subsequaĩ

Signa inflammationis ex humore bilioso.

Vbi biliosus fluxus in lienem decumbit.totũ,corpus calidum esse,& sine febri videtur,oculi tincti sunt,vrinæ coloratiores,acresque,aut flauę,aut rubrę existunt, ęgri sitibundi frigidam bibere appetunt , animo sunt abiecto,cito furiunt,os habent amarum, cibum fastidiunt, vigilijs torquentur , & ventris turbatione , linguam habent flauam, atque alia id genus similia,quæ bilem testantur, sustinent.

Signa inflammationis ex humore melancholico.

Paulatim in his color melancholicus fieri videtur,prę sertim facta iam inflammatione,cutis & vrina nigrior efficitur.In toto corpore bilis atra abundat,gingiuæ nigræ apparent,sitis vrget, & si ægri frigidam potionem assumpserint,magis cibum appetunt.

Indicia inflammationis ex humore pituitoso.

At si humor pituitosus in liene collectus inflãmationẽ pepererit,color pallidus , aut eius naturæ similis inuenit, oculorum linguę,& cutis corporis:ægri non sitiunt,sed cibos appetunt,si pituita non salsa in liene fuerit.Hoc ergo scire licet,quod ex pituita quotidie febricitant:ex bile,tertio die:melancholia quarto.

Curatio inflammationis.

Nunc ergo agendum est de inflammatione in liene excitata.Ac primum vniuscuiusque humoris signa cõsiderari,atq; sic tandem curatio adhiberi debet.Recidiua vt vitetur non magna sollicitudine,nec pluribus verbis opus est. Nam vbi semel curata fuerit,non facile reuertitur: rarius enim quam alia viscera lien inflammatione conflictatur. Hoc autem obseruandum est,vt pro humoris natura , ex quo generata est,conueniens,non autem contraria adhibeatur curatio . Num enim cibi potusque aliqui morbo occasionẽ dederint,aut aliquid extrinsecus accesserit, oĩa internoscere oportet.Similiter ociosi ægri fuerint, an exercitio ac labore se fatigarint,an balneis frequẽter,aut nũquã vsi sint,aut ex accidẽtiae , an a parẽtibus hũc affectũ sustineant.

ſtineant. His diligenter examinatis ſi inflammatio lienē exercet primum ſanguis detrahi, deinde purgationes adhiberi, poſtea medicamenta extrinſecus imponi debent. Primum ſanè ijs vtendum, quę aluum ſubducunt, gręci vocant Epilata, nec non clyſterijs. Vomitu autem tētanda purgatio eſt, cum humores in ventriculum influunt ibique ſupernatant. Tunc enim citra vllam moram purgare eos oportet Quod ſi venę ſectio omnibus viſceribus inflammatis pręſentiſſimum eſt remedium, maximè certe in lienis inflammationem adhibenda eſt, ſi nihil contra ſuadeat, nempe ętas, aut vires, aut locus, aut conſuetudo, aut aeris conſtitutio, aut pręcedens ciborum cruditas, aut magnum ventris profluuium. Hęc enim in ſola iſta cauſa dilationem ſuadent. Sin autem ętas aut vires non prohibeant, venam brachij ſiniſtri inte iorem ſecabis, ſi ea non appareat, media ferienda eſt, ſi ne ipſa quidem in coſpectum proueniat, humeraria incidenda eſt. ſi nec ipſa quoque conſpiciatur, ea quę minimo digito vicina eſt, aperiri debet. Et ſi verò hinc minus ſanguinis euacuetur, tamen quantulacumque inde tentata in initio pręcipuum lieni ad ſanitatem adiumentum eſt. Cum ſanguis fluit, attendendus eſt, valde ne rubens ſit & purus, an liuidus. Nam ſi liuidus eſt, aut ęquo rubentior copioſior auferri, ſi purus ac ſyncerus, paucior debet verum ſic extrahendus eſt, ne vitalis facultas deficiat.

Sanguinis ex vena iuxta minimum di gitum miſ ſio.

De iis quæ aluum ſubducunt.

Poſt ſanguinis miſſionem ea dari oportet, quæ aluum ſolent ducere, quorum formam habes capite de podagra expreſſam. Sunt enim leuia medicamenta alui ducendę idonea, vt herba mercurialis, polypodium, cnicus, atque his ſimilia.

De fomentis.

Tempeſtiuum igitur eſt, vt de aſtringentibus medicāmentis nunc dicamus, quę corpori iam euacuato, recte ac commodātur. Quare conuenit poſt euacuationem fomen ta ex eis adhiberi primum, quæ humoris copiā reprimant

T deinde

deinde vbi redundans humor imminutus fuerit, quę humorem partim iam defixum discutiant, digerantque, ita tamē, vt etiam quę lienis robur, quo actionem suam obit conseruent, admisceant. Cum mediocris fluoris impetus accidit, vino austero & tenui lienem fouebis, & si leuis est affectus leuia pręsidia, si validus, valida applicabuntur, vbi nulla ex calore noxa manifesto depręhenditur. Sin autē calor vrget, oleum omphacinum, rosaceūq; inducendum est, quę si non adsint, tutiones oleę, aut mali arboris, aut mespili in oleo coquātur, item lentiscinū & melinū oleū vino admixtum inunges. His adijciens rosas lentiscū, tubū, & simile quid astringens vna cum oleo conuenienti in coquens, vt astringētium portio tenuiorū partium in ea coctione deprehendatur. Quod si frigidus in liene humor inflammationem excitarit, pulegium modicè adiungetur, & si hoc non satis proficiat, thymus origanum, & nardinū oleum imponetur. At si pars, quę inflammationem sentit excalescat, aut quædam febris ei superueniat, lanam succidam tenuem prædictorum quodam oleo cū vino mixto copioso imbutā superimpones. Hanc nolentibus, omphacio admiscebis rosarum flores, aut cyperum, aut œnanthē aut spinę Aegyptiæ semē. Mediocris sanè inflammatio per initia hoc modo curāda est. Sin autem nimius calor infestat, admouenda sunt olea qualia diximus, & acetum cū vino, aut certe vinum austerum oleis est admiscendū. Attendendum verò est ne, caput feriat, vt quod facile huius sensu in febri admodum ardenti offendatur. Quare sapā aut vinum dulce modicum esse conuenit, & vt humectare videatur, oleum admiscebis imponesq;. Sin autē crassior sapa existat, aqua miscēda est. Porrò si frigidus humor inflammationem excitauerit, adijcienda sunt pulegiū, thymus, & origanum, vt quæ vim quandam euacuantem cor roborantemq; habeant, cęterum frequens quidem uini & olei, rarior autem cæterarum rerum vsus esse debet.

De clysteri.

Ad purgationem ergo ventris in morbi initio vel augmento clysteria adhibenda sunt, atque tunc magis, quãdo calor non nimium ardens vrget. Ex mulsa autem, & nitro nec non aphonitro & sale euacuatio tentari debet, verum iniectio medicamentorum ab inferioribus partibus non semel tantum, sed bis terue singulis diebus fiet, multo autem magis, quando sanguinis detractio prætermissa fuerit.

De cibo.

His temporibus solo ptisanę cremore ęger nutriendus est, illius penuria aqua & solo pane ipsamque aquã calidam bibat, & oxymeli. Si calore ęstuet, aqua non ex toto calida, sed modicè refrigerata offeretur. Hęc per initia ad statum vsque fieri debent.

De statu.

Cum morbus iam in statu est, post fomẽtum cataplasma eis inducitur vbi prius euacuati fuerint. Noxa enim omnino sequeť, si corporibus nondũ humorũ copia liberatis, calida medicamenta adhibeãtur, vel si crudus aliquis humor ex nimia crapula, vel copia ciborũ collectus fuerit, aut si ægri crassis cibis repleti, vt conchylijs, aut purpuris, aut sepijs, aut pectũculis, aut polypis, aut, ostreis, aut vuluis porcinis, vel agninis, aut carnibus porcinis, aut salgamis, & congelatis pinguioribus, & multum frigidis, adhęc si in ocio degerint, & post cibũ lauarint, pręterea si pauperes pane copioso lẽticulis, vel cardibus bouillis, vel ouillis item piscibus qui humorẽ melancholicũ, & copiosum sanguinẽ generãt, vsi fuerint. Qui igiť tali cibo nutriti venę sectionẽ subductionẽq; vẽtris detrectãt, ijs talia cataplasmata adhiberi nõ dñt. Nam humor horũ caliditate collectus copiosior hominẽ occidit. Cum igiť morbũ in statu esse videris, clystere aluus ducẽda est, vbi aũt febris iam declinauerit, absinthij decocto ex oleo lienẽ fouebis, huius penuria, ea quæ nõ nimiũ amara sunt, aut astringentia adhibebuntur, quale est oleũ rosaceũ, aut melinum. At si tensio, vel dolor sine ardore partem exerceat, iridis quoque

& cyperi modicum, aut simile quippiam oleo iniectum cõuenit Nam hęc virium lienis conseruandarum facultatẽ obtinent. Optimum verò est, vt quotidie semel aut bis satisque diu adhibeantur. Tertio enim ex oleo fouere vitandum est, id quod de cataplasmate quoque adhibendo obseruare oportet.

De mendicamento purgante, aut decocto, aut iniectionibus.

Cum æger meliuscule habuerit, mutanda sunt auxilia, venter lenibus medicamentis per os assumptis subduci debet, quæ ex ptisana cocta, aut ex aqua potui dantur. Quin & oxymeli ad hoc commodè accipitur, vt quod mediocriter cum aqua temperatum sit. Vteris igitur & mulsa simul & apomelite & ad vrinam ciendam idoneis potionibus, qualia sunt apij, & asparagi radicum cum aqua decoctarum iuseula. At per aluum inicies ptisanæ cremorem, cui incoxerit polypodion, thymum origanum, medullam cucurbitæ syluestris, nec non ueratrum nigrum, centauriũ minus, cnicum, capparis cortices, & alypum deinde nitrum, mel, & oleum immitti debet. Cucurbita syluestris pituitam educit, cnicus & veratrum nigrum atram bilem, thymus & centaurium flauam. Per initia modicè his vteris processu autem temporis validiores purgationes, non solum per aluum, sed etiam per os exhiberi, nempe epithymum cnicum, polypodium, alypi semen, & granum cnidum. Cnicus coctus flauam bilem educit, polypodium humores mixtos, quemadmodũ & capparis cortes, & centauriũ. Verũ ista paulatim adiecta potioni ex ptisanæ cremore, aut oximelite dare ratio est, admisceant autẽ ptisanæ inter coquendũ cnicus, polypodiũ, & veratrum nigrũ. Quod si loco ptisanæ halycam in cibũ, aut alia crassi succi assumere præceperis, liẽ prorsus in scirrũ obdurescet, nulloq; modo, aut certe vix sanari poterit. Alien & iecur p initia inflammationis, & dum ipsa cõfirmata est, fortiore medicamento purgari sine periculo non possunt. Nam iecur ex in flammatione intumescens angustos meatus obtinet,

tus obtinet,& medicamentum purgãs humores in eo col lectos nequit educere. Lien inflãmatus inter initia purgari potest. Nam ex toto corpore superfluos humores attrahit,& affectus purgatione discutitur, vel minuitur, validis autem purgationibus lien ante statũ & post irritatur, imo neque extrinsecus in statu inflammationis valentioribus vti medicamentis expedit, vt affectus mutetur, aut discutiatur. Nam tota eius substantia non in melius, sed in deterius magis vergit, duriorque euadit. Quare dũ morbus in statu est, lenibus vti medicamentis oportet, qualia sunt quæ modice calefaciunt,& humectant, non ea quæ desiccant. Cataplasmata igitur,& quę diximus adhiberi debent. Corpus antea euacuatum his adiuuatur, quando humor qui in eo supernatat, incalescit, quod vbi cognoueris, & morbus in statu est, cataplasma inducendum est.

De parando cataplasmate.

Cum ergo morbum in statu esse depræhenderis, cataplasma applicabis. Si natura ægri calida, & humor fuerit biliosus, cataplasma ex medicamentis mediocriter calidis parari debet, vt ex lini semine, & oleo chamęmelino, cui addijciatur ordei, aut fabarum farina, hæc enim modice calefaciunt. Sępius autem, vt nosti, artomelite cum aqua in liene vsi sumus, interim acetum quoque addimus. Quod si pars inflammata non multum incalescat, & necesse sit humorem discuti, tuto fœnugræcum sine aqua prædictis admiscere licet, & si quæ scirrosa inflammatio fuerit, aut crassi humores in liene generati, aceto vteris, necnon amara erunt admiscenda præsertim lienosis. Nam lien ex iecore crassum in se humorem recipit, ob quod ei absinthiũ & cappares in cataplasmate, & acetum, vbi morbus declinauerit, expediunt, quando etiam purgans medicamentũ augere conuenit.

Lien ex iecore crassum humorẽ in se recipit.

De cibo & potu.

Cibi leniores, & vinum tenue albumque exhibebitur Hinc enim aluus subducitur, & vires lienis corroborãtur,

nec non febris per vrinas discutitur. Suillę autem carnes & ouillę item halyca, oua, pisces, pelagij, & palustres, ad hęc aues, quę in paludibus, & aquis degunt, prohiberi debent, non autem illę, quę siccis locis aluntur. Quos enim liene crassis infarcto humoribus laborãtes, medici imperiti carnibus quadrupedũ nutriũt, & in statu morbi ouis sorbilibus & halyca, nonnunquam etiam sorbitionibus extritico, aut halyca, ijs plus noxæ ex cibis quam adiumẽti attulerunt. Nam halyca nisi in declinatione vtilis non est. In hoc autem tempore nõ solũ ea, sed etiã potiones exhiberi debent, quę crassos humores per inflammationem auctos extenuent, viscosos incidant, discutiantque, obstructos aperiant, lieni infixos relaxent, & ipsum lienem corroborent, cuiusmodi sunt scolopẽdriũ, & capparis cortex, vel alia quę postea a nobis dicentur, cum de lienis scirro agemus. Nam de his duabus herbis Galenus hoc modo scriptum reliquit. Quale medicamentum iocinori est absinthium, tale est lieni capparis cortex, quale rursus iocinori quod vocant eupatorium, tale est lieni scolopendrium, siquidem similibus genere medicamentis vtrunque viscus indiget.

Crassis lienis humoribus qui cibus cõueniat.

Galenus de liene & iecore.

De epithematibus,

In statu vel declinatione Nili epithema commodè admouetur. Plus enim cerę in statu adijciendum est præsertim in molli corpore. Epithema quod a me confectũ est, recepit bdellium, aloen, rhus, crocum, œsypum, cęram ac alia medicamenta, quę ibidem scripta habẽtur. In declinatione verò inflammationis plurima sunt & alia epithemata quæ adhiberi pñt, ex ammoniaco & bdellio cõposita. In statu ergo cum inflammatio estuat. Nili epithema oleo chamęmelino, & cerato, cui aceti modicũ adiectũ sit diluere oportet. Cõsulimus etiam adhuc, vt hoc cerato sicut oxeleo vtaris cum lanis succidis, oleoque imbutis, & lieni imponas, ac si tensione laboret, liberabitur. Itaq; per initia febricitanti, dum accessio adest, aqua frigida propinanda nõ est, neque subito auidè assumẽda. Nos enim ad

lienis inflãmationem fométa ex aceto, vino & oleo imponimus, fouemusque, quibus interdum adiungi debet ceræ modicum, item hyssopo cerato interdum vtimur; & furfuribus ex vino, aut aceto, aut posca, aut aceto & melle, aut aqua cum oleo decoctis, Admiscemus etiam cataplasmati pulegium thymum, origanum, folia lauri, saluiam, artemisiam salem nitrum. At si ea quę dixi negligentius adhibeantur, inflammatio in scirrum degenerabit, de quo nũc verba faciemus.

De lienis scirro.

Post lienis inflammationem magnus præter naturã tumor cum duritia accidit, ita vt tangenti resistat, nec nõ loci quædam intemperies apparet, verum copia substantiæ scirrum lienis excitat, Nã humor ei infixus est, aut flatuosus spiritus, aut vtrique simul mixti, vnde illa prætermodum augetur, & a naturali recedit magnitudine. Cognosces autem humorem & flatum his indicijs. Si flatus est, tactui resistit pertinaciter, & lien punctioné tẽsionemq; experitur sin autem grauitas cum pondere in latere ipso percipiatur, ex pręd:ctis signis flatus cũ humore mixtos in liene esse scias, idq; per initia. Nam postea morbo inueterato, humoribus frigore nimio, aut siccitate induratis, scirrus generatur. Aliqñ accidit, vt lien etiam citra inflammationem in magnum tumorem attollat̃. Hæc.n.eo mõ solent euenire Duritia igitur non accedente, tensio, granitasque simul & punctiones validæ oriuntur. Causa aũt ex humore & flatu mixta esse videtur, quemadmodum etiam tumoris laxi simul & punctionum validarum, si in ipso liene depręhendantur, solus humor causa existit.

Curatio scirri.

Nouisti curatum a me fuisse militem, qui dum ad me veniret totam lienis regionem barbaricis ferramentis cã dẽtibus inustam habebat, quem duobus tribusue diebus medicamentis per os datis purgabam, & deinde diligentem ei curam in singulis conuenientibus remedijs offerendis adhibebam. Historia de liene indurato.

De cibo.

Ptisanę cremorem quotidie in cibo porrigebam oxymelite conditũ,& pisces saxatiles. Ex auibus autem gallinas perdices,ac alia concoctu facilia,boni succi,& probè macerata. Prohibebã ei quæcunq; viscosos & crassos humores generãt,similiter & carnes bouillas,suillas, ouillas caprinas,& hędinas, itẽ aues quæ in aquis palustribus degunt omnesq́; pisces palustres,& pelagios, pręsertim qui duras & crassas,non albas carnes obtinẽt,adhæc polypos multos sepias,orphos,ostrea,conchas,bulbos, placẽtas ex melle & chidro,& quęcunq́ue inflant,duraq́ue , & crassa, vel quæ cruda sunt. Vinum improbatur crassum,nigrum & astringens dandum autem est,quale Hippocrates pręcipit,quod neque crassum,neque valde frigidum,neque calidum existat. Hoc igitur modo cibus est administrandus.

De potu.

Potui verò dabam vinum,in quo capparis radicem scolopendrium,& myricę radicum corticem decoxeram initio quidẽ singulas herbas simpliciter exhibebam , deinde ex posca,aut oxymelite , aut solo aceto coctas , interdum etiam in puluerem redactas cum supradictis liquoribus citra coctionem per interualla dabam, idq́ue non plus quã duobus,vel ternis diebus Quin & oxymeli purum per totam hyemem propinabam,nõnunquam supradictas stirpes decoctas temperatasq́ue cum aqua calida ante,& post cibum,die & noctu, quandocunq́ue volebat æger potui offerebam.

De mißione sanguinis.

Verè primum ineunte,cum æger multum se recollegisset.& lien decreuisset,videbãtur mihi potiones medicaminum efficaciores Pręstari debere, quę lienẽ euacuare possint,qui cum magis imminueretur,fortiora medicamina exhibebã. Ac mox inter initia veris sanguinem ex brachio sinistro copiosè detrahebam,& post dies vigintiquinque hoc medicamẽto quod sequitur,vtebar.. Spicæ nardi, capparis radicum corticum,myricę foliorum aspleni herbę,squamę

bæ, squamę ferri, singulorum drachm. octodecim, myrobalani drach. decem, ammoniaci suffiminis drachm. octodecim, polytrichi drachm. sex, stæchados drach. quatuor, scolopendrij drachm. tres. Ex oxymelite pastillos drachmam pendentes singulos fingebam, ac vnum oxymelite dilutum potui dabam. Postea verò cum lien probè esset explicatus, medicamenta ad ciēdam aluum dabam, ac ociosos humores validioribus nēpe. Hieræ diacolocynthidos drachmis tribus euacuabam. Inchoāte iam æstate non tres drachmas, sed quatuor exhibebam, ita vt a prędictis medicamentis nullo die discederē. Vbi sanitati propemodum esset restitutus: cyclamini radicis drachmā ex mulsa deinceps semel, aut bis post singulas potiones offerrebam. Nam ea vitiosos humores ex liene per sudores expurgat calidis extrinsecus operimentis medicamenti iuuandi gratia admotis.

De iis quæ lienem corroborant.

Lienem sæpe potione quidem ex scolopēdrio & cappare, epithemate verò ex auripigmento, alumine & similibus corroboramus. Nam hoc medicamentum medium inter frigidum & calidum existit, quorum confectiones non alienum est vt hic subiungam.

Potio ad lienosos probata.

Ammoniaci suffiminis, pulegij, singulas drachmas, cū aceto potui dato,

Alia potio.

Salicis corticem medium, & folia eius cum duobus aquæ sextarijs ad dimidias coquito, datoque potui ad triduum.

Epithema malacticum.

Hoc medicamentum molliendi facultate prędituū est commune iocinori, lieni, abscessibus, strumis, parotidibus articulis, calcibus quoque suppuratis, aut aliter dolētibus item torsionibus ventris. Conficitur autem hoc modo. Bdellij Scythici. adipis porcini, ammoniaci suffiminis, iridis Illyricæ, singulorū drachm. sedecim, oppoponacis, cachryos,

chryos,styracis,thuris,galbani,singulorum drachm. octo piperis grana centum sexaginta,ceræ drachm.quadraginta octo terebinthinæ,fecis olei irini & vini singulorum qđ satis est. Hoc medicamentum contunditur, emolliendis viribus donatum. Neque enim aliud magis eo emolliens duritias reperies. Paratur auté non dilutius, sicut alia. Nã in pila tunditur,cera alijsque medicamẽtis adiectis. Inter tundendum pastillum fecibus olei irini illinitur,donec tota mixtura perficiatur.Sit autem ammoniacum recés,styrax pinguis,bdellium Scythicum. Oppoponacum eis admisceto,omnia simul contereus,& vtitor.

Malagma Amythaonis.

Hoc ad præcordiorum tensiones cõducit, nec non articulis prodest,qui difficulter mouentur,lienem, consumit, duritias emollit,& discutit.recipit autem hæc. Ammoniaci suffiminis drachmas sedecim,ceræ totidem,terebinthinæ drachmas octo,bdellij totidem,thuris drachmas quatuor,myrrhæ totidem,galbani drachmas octo, olei cyprini heminas sex.Myrrhã,bdellium,thus in vino prius macerabis,ammoniacũ aceto dissolues,omnia in pila contũdes oleo cyprino,vt supra dictum est,ipsam inungés.Hęc duo malagmata emolliunt.

Aliud epithema.

Quod nunc subiungam,prædicto est longe efficacius, fortiusque ad discutiendum,& extenuandum tollendũq; duritias,quemadmodũ quod ex stercore caprillo, & oppoponace simul cum aceto paratur. Nam id quoq; dissoluit & extenuat, vacuatq; non modo inspissatos humores, & viscosos,sed etiam ipsas partes corporis solidas,quoniam caprillum stercus ex aceto,vt Galenus memoriæ prodidit affectibus scirrosis,vel tumoribus,qui ex crassis fiunt humoribus vtilissimum existit. Altera igitur confectio inscribitur.

Malagma Asclepiadæ.

Ceræ sesquilibra,colophoniæ vnciæ sex,galbani vnciẽ tres oppoponacis vnciæ sex, propoleos vnc.tres, ammoniaci

niaci suffiminis vncię sex, olei heminę duę, aceti sextarij duo, stercoris caprilli vncię tres, thuris totidem, myrrhæ vnc. tres Ammoniacũ ex aceti sextario teres, huic adijcies thus, myrrham, oppoponacem, stercus caprillum, teresque iterum, propolim verò cum galbano in pila tundes, ceram & resinam ex olei heminis duabus liquabis, vbi coierint, propolim adijcies, agitabisque frequenter, cum in vnum omnia coacta fuerint, ab igne sublata refrigerari sines. & derades, deinde ijs quę in puluerem redacta sunt, inspersis miscebis vniuersa, & in vsum condes. Hæc enim sunt medicamenta discutiendi emolliendique viribus prędita.

Epithema lienem imbecillem corroborans.

Medicamentum quod supra ex auripigmēto & alumine fieri diximus ad lienis imbecillitatē valere dixi, quod militi cuius mentionem feci sæpius, imposui. recipit antē hęc Cerę Tyrrhenicę drachmas nonaginta sex, resinæ picę drachmas sedecim, resinæ frixæ drachmas nonaginta sex, auripigmēti scissi drachmas sedecim, aluminis scissilis drach. duodecim. Metallica terito ex aceto acri, quę liquari possunt, ex modico oleo liquato, ac refrigaratis sicca adijcito. mixtis vtitor. Hæc enim sunt, quę homini illi exhibueramus.

Epithema lienosum, & hepaticum, quod vtriusque uisceris obstrnctiones discutit.

Cerę, terebinthinę, hyssopi Attici, iridis Illiricę, singulorum drach. sex. Quæ terenda sunt, terito, & quę liquefieri possunt liquato, sicca superinspergito, ac vtitor. Qđ si sudor supueniat, & tollere eũ voles, detergito, & absinthino oleo partem peruges, ac sudore sublato, illo vteris.

Si lien flatu distenditur & intumescit.

Quod si lien ex prędictis signis flatu tendi, aut durus scirri modo videatur, pungaturq; doloribus, absque vlla partis affectæ grauitate, mirificè auxiliatur electuarium Diospoliticum, quod in hunc modum paratur. Rutę viridis pridie decerptę, piperis, cumini, singulę, drachmæ, nitri dra-

nitri drachm. quatuor. Si aluus astricta fuerit, nitri drachmam inijcies, cuminum verò ex aceto per triduum macerabis, postea siccatum in puluerem rediges, omnia cũ melle bono & despumato miscebis, & vase vitreo repones. Datur ex eo cochleare vnũ. Facit enim ad inflationes stomachi viscerumque, stomachum excitat, concoctionem promouet, pituitã extenuat, aluum emollit, acidos ructus aufert, vitia pectoris lateris, iecoris, lienis, & rerũ mitigat. Simili modo accommodata sunt ventris stomachi, iecoris, & lienis affectibus medicamenta Dia calaminthes, & Diatrion peperion, nec non Diaspermaton. Adhæc cucurbitulæ in vtẽrẽ defixę adiuuant, præterea vtilissima sunt melanthium petroselinum, anisum, & cuminum, si pani commisceãtur, vel cum alijs dentur cibis, præsertim infantibus. Magis autem ex vino dari debent, vel in puluerem redacta inspergi. Conuenit etiam cestrum, adianthum, & polypodium præcipuè cum magna lienis durities apparet tunc etiam scolopendrium, & aspleniõ vino admiscere expedit. Porro nunc de lienis inflatione ex Galeni opere de ratione medendi quædam excerpta ascribam, vt ipsi morbi causæ accommoda antidota, vel pastillos, vel epithemata, quæ ipse expertus est, & nos vsu periclitatione cõprobauimus, adscribamus.

Galeni verba de lienis scirro & inflatione.

Lienem scirro obnoxium non modo extrinsecus medicamẽtis efficacibus, sed etiã potionibus validissimis curare cõuenit, vt quæ citra molestiã toleret, ex quorũ numero optima habent capparis radicis cortex, scolopẽdrij, & myricę tũ radix tum germina, oĩa verò eiusmodi in aceto & oxymelite coquere conuenit. At sæpenumero lien tãgẽti quidẽ resistere videtu r, non tñ scirrosus, sed flatuosus
„ potius tumor existit, cui medicamẽtum emplasticum mi-
„ xtæ facultatis, quod prius absinthij oleo madefeceris, im-
„ ponere oportet, quale est, quod ex sulphure & alumine cõ-
„ stat. Sunt denique plurima huiusmodi ex ijs quæ in me-
„ dicamentarij s libris prodita sunt, huc accommodata.

Attende

Attende autem non solum mixtorum medicaminum facultatem, sed etiam misturæ copiam. Nã si lieni flatuoso humori obnoxio, magisque in Oedematibus, etiã si multum aluminis adhibueris, nihil offendes, verũ in scirrosis discutiendi facultatem superare conuenit, paulum autem eius quæ astringit, admisceri. Cum igitur ex numero simplicium, & sponte nascentium medicamentorum flos salis tali sit natura preditus, lienes scirra obductos sanat, si extrinsecus ipsis in vesica applicetur.

Epithema iecoris & lienis.

Epithema iecoris & lienis hæc recipit. Aluminis liquidi vncias sex, sulphuris viui totidẽ, nitri rubri, ammoniaci suffiminis, œnanthæ, *capparis radicis corticis, singulorũ vncias sex, picis siccæ, resinæ aridæ, singulas libras, olei cyprini vncias sex, aceti quod satis est, Hoc ad tales viscerum affectus efficacia nobile est.

* In alio, mãnę thuris.

Epithema Hypotherion.

Sunt alia quoque epithamata Lienosis & Hydropicis accommodata, quæ vocantur, Hypotheria. Hæc enim humiditatis ex alto eliciunt, dolores, & scirros discuciunt. Resinæ aridæ libræ quatuor, ceræ libræ duę, picis siccæ totidẽ aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ thuris, singulorũ libra aloes unciæ sex, pyrethri, aristolochiæ, cardamomi, visci quercini, ammoniaci suffuminis, bdellij, cucumeris syluatici radicis, liquoris sycomori, singulorũ quadrans, aceti sesquisextarius. Alumen, sulphur, nitrum, terito, ammoniacum ex aceto diluito, siccis in puluerem redactis liquida superinijcito. Obseruare autem in his oportet & medicamentum ex alumine & sulphure idẽ quod superiora prestare, nec non epithema Diaspermatõ lienis inflammatoni medetur, tum per se impositum, tum cum alumine & sulphure mixtum auxiliatur. Ipsum verò malagma Diaspermaton flatuum substantiam tollit, collecta dissipat, reliqua purgat & discutit. Ascripsi autem duas malagmatis prædicti confectiones.

Prima

Prima confectio Diaspermaton.

Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarũ lauri nardi Gallicæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi nitri, casiæ, fœnugr. seminis apij, anisi, thuris, styracis, myrrhę, ammoniaci suffiminis, terebinthinę, singulorum vncię tres, cerę. mellis, olei cyprini, seui taurini, singulorũ libra, vini quod satis. Facit ad stomachi, iecoris, & lienis inflationem.

Alterum epithema Diaspermaton ad idem.

Cardamomi, iridis, cyperi, sampsuchi, anisi, nitri, ameos apij seminis, fenugręci, baccarum lauri, ammoniaci suffiminis singulorum vncię tres, seui taurini hemina cerę vncię decem, colophonię hemina, mellis libra. conficito & vtitor. Licet autem & ęquale pōdus, & paulo amplius medicamenti ex alumine, & sulphure confectio admisceri.

Potiones ad lienem.

Quibus lien intumescit, & calorem, siccitatemque sustinet, his vtiliter dantur myricę folia. aut turiones ipsius, aut radices, item asplenon herba, & anchusa. Hęc. n. neque ipsę calorem in se vehementem, neque nimium obtinẽt, neque lienẽ magis excalfaciunt, prę sertim si cum oxymelite exhibeantur. Per initia earũ decoctum, pręcedenti autem tẽpore tritas ipsas ex posca dare oportet. Huius generis sunt & salicis folia cortex, radixque, quin & ferri recrementum, quod in fabrilibus officinis, dum ignitur & malleo tunditur, abiicit, ex aquę mistura potu conuenit, hoc enim lienẽ fortiter imminuit, reprimitque. Vinum autẽ, & posca in qua candens ferrum extinctũ sit, iis qui tenerã carnẽ habent, & febri carent, conuenit, postea verò etiam agrestioribus hominibus, qualis miles ille fuit. Mentionẽ ergo faciemus potionum, in quibus ferrum extinguitur. Itaq; inter initia magnus affectibus, & minus duris corporibus expediunt, in sequentibus autem diebus plurimis ordine dari debent. Nonnulli admiscent squamę ferri absinthij comas, & piperis modicum, ne potio stomachum offendat.

ndat. Melius autem erit, si pelecinum, & hemionitis her
æ in tali intemperie misceantur, quemadmodum in frigi
is contra, casia, costum, serpillum, anisum, & his similia
iijcientur. In calida ergo intemperie duæ illę herbę su-
erius dictę pręberi debent. Nam ambę efficaces sunt, vt
uę maximum lienem consumant, intemperiem mi-
uant omnino, nec augeri permittant. Frigidę autem &
ccæ intemperiei, chamæpitys, chamædrys, gentiana, my
obalani, calaminthe, peucedanum, acorum, scordium, tri-
olium, hipericum, vitex, liquor peucedani, centaurium
trumq; siccum, eisq; similia, scolopendrium, & farina lu-
inorum medétur. Alia verò ex vino, aqua, & oxymelite
ibuntur. Phœnicobalanus autem, quem & myrobalanũ
ominant, nisi ex posca bibatur, mox reuomitur. Hoc mo
lo singula, vt dixi, adhiberi debent.

De pastillis.

Ex plurimis pastilis, qui stomachũ non offendũt, hosce tres selegimus. Ac primus stomacho idoneus est, vtitor autem eo ad omnẽ lienis affectũ, facit & ad conuulsiones tormina, inflationes, & muliebria vitia, Myrrhæ drachmæ sex, nardi Indicæ drachmæ quatuor, aut pro nardo Indica inijcies, nardi Gallicæ drachmas sex, costi totidẽ, opoponaci, dictamni, peucedani radicis corticis, capparum radicis corticis, periclymini radicis corticis, ammoniaci suffiminis, singulorũ drachmas quatuor, nonnulli inijciunt est iridis drachmas duas, & semissem. Ex oxymelite pastillos fingito, qui obulos duos pendeant, ac dato singulos cũ oxymelitis vncia Noster autem pastillus, de quo alias dictum est, valde efficax est, ac mirificè omnibus lienosis affectibus, præcipuè vbi tumor eximius & ingẽs durities infestet, vtilis, dabis hũc quoq; pueris, præsertim si mellis multum admisceatur. Tertius iam pastillus subiungetur, quo melior inueniri nequit. nos eum frequenti vsu probauimus. Capparis radicis corticis, myricæ foliorum, asplenii herbæ, squamæ ferri, seminis pelecini, singulorum drachmæ sex, myrobalani drachmæ decem ammoniaci suffiminis

ci suffiminis drachmę octo, stœchados drachmæ decem, absynthij Pōtici drachmę tres, scolopendri totidem. Fingito pastillos, qui drachmam singuli pendeant ac dato vnum ex oxymelite.

Epithema.

Epithema a me confectum hic tibi subijcito, ad diuturnos & frigidiores lienis affectus optimum. Mirobalani, œnāthes, ammoniaci suffiminis, bdellij Scythici, capparis radicis corticis, floris salis, singulorū drachmę quadraginta octo oppoponacis pinguis drach. octo, styracis, mannę thuris, singulorum drachma, visci quercini drachmę duodecim, cerę drachmę vigintiquatuor. Ammoniacum cū salis flore dissoluito, capparim verò, myrobalanū, ac mannam cum aceto terito, reliqua autem iuxta ignē emollito, & in pila tundito, trita eis adijcito, unito & vtitor. Hoc medicamentum benefacit lienosis nam duritias & tumores eius maturat, consumit, dissipat, & scirrū digerit, Quin & ipsi myrobalani soli in pila contriti impositique iuuant optime. Item chamedris & verbenaca, cum axungia veteri porcina impositę opitulantur.

Dæ tussi lienosorum.

Si tussis ex tenui & acri defluxione facto Lienosos infestet medicamento Diacodyon, aut pastillo Trygono prohiberi debet. Adhęc epithema lieni applicandum est, quo possit extenuari. Quod si his vti causa quædam impediat, capiti fomentum ex pastillo quodā aceto, & oleo rosaceo ad mellis spissitudinem temperato, inducēdum est. Optime huc conferet pastillus Crocodes ex aceto, & oleo rosaceo dilutus, syncipitique impositus. Nam tenuem fluxionem ardentem, acremque refrigerando contemperat, & tussim finit, somnumque conciliat.

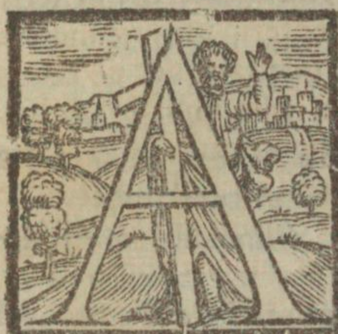
FINIS LIBRI OCTAVI.

capita

CAPITA LIBRI NONI ET APPENDICES.

ALEX. TRALLIANI
LIBER NONVS,
Ioanne Guinterio Andernaco Interprete

De aqua inter cutem. Cap. I.

QVA inter cutẽ,q̃ Gręcè Hyderos dicitur,& ipsa lõgus quidã affectus est,iecore adeo refrigerato ꝓueniẽs,vt ipsum nõ amplius deinceps cibos ĩ sanguinẽ sed in aliã qualitatẽ,aut in aquã,aut pituitã,aut flatũ trasmutare possit atq; id circo trifariam aquã inter cutẽ cõstitui diximus:ac vocãt eã sanè,quę a teuui & seroso humore cõtrahĩt,Asciten: quæ verò a flatu in toto corpore generaĩ.Tympaniã, quæ rursus a pituitoso humore per totum corpus excitatur,Anasarca, alij Leucophlegmatiã appellarunt. Notũ verò est has quoq; curãdas esse, vbi prius internouerimus,siquidẽ internotio rectæ curationis fundamentum est.

De ascite. Cap. 2.

Ascites igitur inde internosci debet,quod fluctuationes excitẽtur ex humore,q veluti in vtre quodã cõtentus circũuoluaĩ.Tympanias aũt, ꝙ vbi nos ferimus vẽtrẽ,tympani modo strepitũ quẽdã elidere videaĩ.Anasarca verò hinc deprẹhendiĩ, qđ ęger carnes habeat emortuo corpori similes,& totũ corpus intumescat,ac vbi nos digito id imprimimus, cauitas oboriaĩ,cumq; imprimere desierimus,nõ statim in pristinũ reuertatur. Cęterum singulę hę aquę inter cutem species aut primario affectu,aut consortij lege fiunt. Nam ob lienem vitiosis humoribus prẹditum,maleq; affectum,item ob colum,mesenterium,vterum, renes, vesicam, muliebrem flu-

Inter notio aquę inter cute m.

btem fluxum, menſium retentionem, pulmonis refrigera tionem, ſeptum tranſuerſum, & multas alias particulas ſu peruenit, quæ ſingula prius internoſcere conuenit, deinde ſic curationem aggredi. Quibus igitur aqua inter cutem refrigerato iecore, aut pulmone oborta fuerit, hos ſimul tuſſis magna ex pte inuadit, ipſiq́ue nihil notatu dignũ expuunt, ſed irritantur tantum. Accidit etiam ventris retentio, quod inflammatio viſceris, humiditatem ventris exhauriat. Veſicæ autem & meſenterij propriè indicia nempe ventrem magis profluuijs infeſtari, nec nõ corru ptionibus cõtinuis, & inteſtinorum roſionibus. Nam hę, dum bilis excernitur, comitantur, gignuntur aũt ipſis me rito etiam bilis recrementa, dum cibi ab inflammatione inteſtina exercente, euacuantur. At eorum qui ob pulmo nis affectum aquæ inter cutẽ laborãt indicia ſunt, quod tuſſis potiſſimum excitetur, cor refrigeretur, totũq; cor-pus & pedes oĩum maximè intumeſcãt. Atq; hæ aquę in ter cutem ſpecies tabidis potiſſimum obueniunt. Diſcernes aũt eos, qui ob lienẽ male affectũ hoc morbo laborãt. Iam alios quoq; ob tabẽ hydropicos fieri facile deprehen des, ſi internoſcendi vias ac rationes frequenter ſequaris.

De curatione.

Omnium curatio a vacuatione incipiẽda eſt, ſed Aſcitis quidem dicti, aut Tympanię a ſola purgatione. Cui autẽ Anaſarca nomẽ eſt, ea venę ſectionem interdum requirit vt quę ex ſanguine frigido naſcatur. Ac frigiditatis quidem rõne, illa nõ indiget, ſed qm̃ copiæ detractio, naturã leuat, vt hæc minorẽ illã effectã facile ſupet, nõ alienũ, ſed rõni cõſentaneũ ẽ hic quoq; venę ſectione vti. Videm⁹ .n. ꝙ ẽt ignis externus, cũ a lignis viridibus, ꝓpemodũ extin guit̃, refocillat̃ rurſus, ſi illa quæ ipm̃ ſuffocabant, auferant̃ Hydropẽ igit̃ Anaſarca, & vena ſecta ĩterdũ, & purgatiõe curare oportet. Dicamus aũt particularẽ quoq; ipſorũ cu rationẽ, & qñ pfricare, madefacere, cataplaſmatis obduce re, & qñ medicamẽtis, & qbus poſt ſanguinis dimiſſionẽ vti oportet. Nã añ oẽm aliã curationẽ ipſa venę ſectio, vt

dixi, adhibenda est, si vires permittant, si enim imbecilles sint, tunc sanguinis detractio vitari debet, etiam si aliis in digere videatur. Licet enim postea commodè sanguinem detrahere vbi vires recreatæ fuerint, & copia vitiosi humoris paulatim alijs quibusdam præsertim Picra dicta leuata. Nam hoc medicamentum simul aperire, & corroborare viscera potest, qua etiam maximè re indigemus. Post vsum verò eorum quæ aperiunt, & meatus ampliores efficiunt, materiamque fluxilem reddunt, transito deinceps ad ea quæ paulo valentius purgare queãt. At hoc non vna vice faciundum est, ne vires deijciantur. Etenim quamuis id quod vacuatur, recrementitium est, tamen vniuersa ac subita mutatione magis offendit. Satius igitur est paulatim & tuto euacuare, quam festinando perturbandoque vna cum morbo etiam ægrum medio tollere. Pulchrè igitur purgant sambuci corticis secundi expressi succus cum condyto potus, item latharides, & æris squama; verum nullum adeo, vt illud quod recipit, chameleæ foliorum, vnde granum Cnidiũ colligitur, drachmã ℥ squamæ ℥ æris, & anisi, singulorum drachmas quinque. Dato ex aqua per initia quidem drachmam vnam, viribus autem recollectis, etiam duas drachmas exhibeto, plus minusve paulo, ac totum medicamenti modum absolutumque ad vires respiciens, metire. Rursus a purgatione illa porrigito, quæ aperire possunt, maximè pastillũ, qui ex amygdalis cõiicitur. Adeo enim hũc incipiẽtes Hydropicos aperire citra noxam vidi, vt cõtinuè potus, iecoris scirros dissoluerit. In hunc autem modum paratur.

Confectio pastilli ex amaris amygdalis.

Anisi, seminis apij, amygdalarum amararũ, absinthij, gummi singulorum drachm. quatuor, aquę quod satis est Hoc sanè pastillo ad obstructiones ex crassis viscosisq; humoribus cõtractas, & in quibus non vehemens aliquis dolor viscus affligit, vtitor. Sin autẽ dolores aliqui intestina ventrem, & præcordia exerceant etiã pastillum Amazonum dictũ præbeto Etenim dolorem lenit, & vim aperiẽdi miti-

di mitigandique obtinet. Crebrius autem in huiusmodi decocto seseleos vtitor, aut casiæ, aut spicæ nardi, aut asari, & cataplasmatis quæ recipiũt farinã fœnugræci, & ordei, absinthiumq; plurimum contusum. Hoc nãq; super, omnia auxiliatur. Nã robur visceri insinuat, & humores in alto hærentes citra rosionem leuiter desiccat: habeat autem & cuminum cõtusum, anisum, mastichen, nardum Gallicam, rutæ semen, & mel. Semina in vitro coquantur, sic enim multo commodius erit. Vbi iam viscera emollita, & rarefacta ad dies quinq: aut septem fuerint, vtitor etiã epithemate, quod mixtam habet facultatem, vt viscus possit & firmare, & emollire, ex quorum numero est & hoc, quod ista recipit. Croci drachmas duodecim, aloes, mastiches, ammoniaci, bdelli, singulorum drachmas octo, stiracis drachmas quatuor * ceræ drach. viginti sex, adipis anserini drachmas sedecim, hyssopi liquidi drachmas triginta duas, cyprini quod satis est. Sin autem æstas fuerit, & laborans aqua inter cutem febricitet, etiam rosaceum & vinum siccis in vnitatem cogendis adiiciantur. At si nõ solum iecur, sed etiã lien & stomachus tumorem, & duritiem habere videãtur, detrahito cum fiducia paulum sanguinis, præsertim si praui quoque humoris copia in venis subsistat, & vires non aduersentur. Sed & æger vigentis sit ætatis, & tempus non admodum frigidum. Sic vacuatio tentanda est, & adeò sensim vt natura quæ a copia grauatur, respiret. Etenim, animi defectiones præterquam quod vires deijciant, etiam aliam frigiditatem visceri imponũt. Quare magnam & accuratã obseruationem habere conuenit, atq; ita sanguinem Hydropicis iuuandi gratia detrahere audendum Etenim intempestiua sanguinis missio in alijs quoq; periculum inducit, in hydropico autem interdum etiam mortem. In quibus igitur & maxima est obstructio, & inflammatio scirrosa, viresq; robustæ, in his vacuationem sanguinis ante omnia alia prȩsidia, prȩsertim valẽtia adhibeto, ex quorũ numero etiam hoc existit.

* In alio sex.

Sanguis detractio in Aqua inter cutẽ

Ad lienis & iecoris duritiem validum medicamentum

Ammoniaci suffiminis, bdellij, iridis Illyricæ, singulorũ drachmę sedecim, styracis drachmæ octo, adipis vitulinæ drachmæ duodecim, opoponacis drach. octo, pipis grana centum sexaginta, ceræ drach. quadraginta octo, irini fecis quantum satis est, vini quod sufficit. Non oportet autem emollientibus tãtum medicamentis vti, neque discutientibus, sed etiam ijs, quæ tumorem reprimere possunt, scriptura eorum in hũc quoq; modum habet. Ceræ drach. centum nonaginta quinq;, picis aridæ drachmę centum nonaginta sex, aloes drachmæ quadraginta sex, nitri mannæ thuris, singulorum drachmæ nonaginta sex, pyrethri drachmæ viginti octo, aristolochię drach. viginti quatuor, ammoniaci totidem, cardamomi drachmę viginti octo, visci quercini drachmæ viginti quatuor, oleĩ totidẽ, aceti quod satis est. Itaq; cataplasmata, & epithemata huiusmodi ijs adhibeantur, qui aqua inter cutem, quę Anasarca dicitur, laborant, ita vt viscera eorum distenta sint, obstructionem duritiemq; maximam experiantur. In quibus igitur moderata est obstructio, bene facere diximus pastillum ex amygdalis in maximis autem, etiam valentioribus antidotis vtendum est.

Ad scirrosos iecoris affectus.

Croci, spicę nardi, costi, iunci odorati floris, cinamomi, singulorũ drach. duę, gingiberis drach. mellis Attici despumati drach. viginti quinq;. Dato drachmã ex mulso. Pręstãtissimũ hoc est remediũ, & viscera valenter expurgat.

De ascite & Tympanite. *Cap. 3.*

Omnia cõmemorata medicamenta etiã alijs aquę inter cutẽ speciebus nẽpe ascitæ & Tympanię citra sanguinis detractionẽ cõueniunt. Nã his purgationes potius, & quæ aquã per aluũ repurgare solent, oĩa cõgruũt. Nihil minus ẽt perfricatione, quę sale, oleo immaturo, sicyonio, & cyprino adhibentur. At frictio moderata fieri debet, ne alia materia ex alto vi attrahatur, sed quæ in superficie corporis tãtũ continentur, discutiantur. Vtendum autem ad hęc est medicamẽtis, quę

non modo diſſipare,ſed etiam reprimere tumorẽ poſſunt. vocant hęc a iecore Grecè Hepateria. Itaq; veteres multa prodiderũt, ac licet hęc apud plęroſque deſcripta inuenire. Cęterum pręſtantiſſimum validiſſimumq; inter ea etiam hoc eſt, cuius compoſitio hęc recipit. Reſinę torrefactę drachmas tercentũ octuaginta quatuor, cerę, picis ſiccę, ſingulorum drachmas centũ nonaginta duas, aluminis liquidi, nitri, ſulphuris, mãnę thuris, ſingulorum drachmas nonaginta ſex, pyrethri drach. viginti octo bdellij drachmas viginti quatuor, ammoniaci ſuffiminis totidẽ, cardamomi drachmas viginti octo, viſci totidem, olei drachmas viginti quatuor, aloes drach. quadraginta ſex, ariſtolochię drachmas viginti quatuor, aceti quod ſatis eſt. Nihil aũt minus valet etiã hoc ad diſcutiendũ, & comprimendum. Aliud. Chalcãti, nitri ſpumę aloes, ſingulorum vncię tres, ceruſę, olei, ſingulorum vncię decem, aceti acerrimi, quod ſatis eſt. Sicca ex aceto lęuigato, dũ mellis fiat craſſities. Ceruſam autẽ cum oleo coquito vſque dum ſpiſſeſcat, vt manus intinctas non inquinet, tũc cerã inijcito, atq; ita particulatim in pila emullitis vtitor. Eſt hoc medicamentũ multis experimẽtis probatum, nõ ſolũ ad Aquam inter cutem, ſed etiã alios plęroſq; affectus vtile exiſtit. Etenim lienem cõſumit abſceſſus ad ſuppurationem perducit, furunculos, & humores in articulis contentos, item hydrocephalis, Atheromati, Scirris, & Parotidibus conducit, nec non ad alia plura grandia vitia mirabiliter valet. Ne igitur ſimplicium medicaminum vilitatem Aſcitę congruentiũ contemnes etiam in quibus non magna durities viſcera & iecur affligit. Sin autem durities in eis extiterit, vtitor cataplaſmate, quod poſſit viſcera emollire, & omnes humores, qui in penitiore omenti, & peritonęi regione habentur diſcutere. Porrò vtitor eo, quod etiam ad alia multa proficit, confectio eius ita habet. Cerę, reſinę piceę, picis brytię, nitri rubri, baccarũ lauri ſiccarum, adipis taurini, ammoniaci ſuffiminis mannę thuris, ſingulorum libra. vbi ea quę liquari poſſunt

 liquefeceris,

liquefeceris, arida liquidis inſpergito, & vtraq; miſcens pilæ indito, ac tritis diligenter vtitor.

Ad Tympanicos, & eos quibus iecur ſcirro induratum eſt.

Ad Tympanicos, & quibus iecur ſcirro induratum eſt, medicamentum etiam ante ſcriptum valet. Multo autem magis illa parari debent, quæ & flatus diſcutere, & duros affectus emollire probè poſſunt, habet ſcriptura huius in eum modum. Reſinæ aridæ libra: picis, ceræ ſingulorum drachmæ duodecim, aluminis liquidi, ſulphuris, nitri, ſingulorum libra, mannæ thuris vncię tres olei veteris vnciæ duæ. Ex aceto læuigato, donec ſordium habeant craſſiciē, atque ſic vbi liquefeceris quæ liquari poſſunt, & vtraque in pila paululum ſubagitaueris, mannam inſpergito, & læuigatis plurimum vtitor. Hæc de medicamētis & alia curatione dicta ſunto. Deinceps autem de uictu agamus, qui & primas & principaliſſimas curationis partes in omnibus potiſſimum affectibus, maximè verò etiā in periculoſiſſimis obtinuerit quorum numero aqua inter cutē quoque habetur. Siue enim primario affectu, ſiue aliarum partium conſenſu hæc contracta fuerit, non ſine iecoris vitio vnquam conſtitui potuit. Quoniam igitur iecur cibum in ſanguinem conuertit, totique corpori tranſmitit, idcirco ſimul proſpiciendum prorſus eſt, vt & alimentum, quod ad ipſum peruenit, facile ſit ad diſtribuendum, & nequaquā impediatur, quo minus in corporis partes diſpenſetur. Quare optimum ipſis alimentum eſt panis furnaceus, qui ſemina flatibus diſcutiētis apta contineat, vt aniſi, aut cumini, aut feniculi aut ſinonis ſimiliter, interdici autē ipſis etiā copioſus panis debet. Si enim probè fuerit fermentatus, nō poteſt craſſitiem, & id quod obſtruit, continere. At olera ſumi debent, ſi febris abſit, quæ calefacere & extenuare queant, quale eſt apium petroſelinum, daucus, cruca, pulegiū, rapa caucalys, & quæ ex his tenuia & calida extiterint, alia magis, alia minus ī id efficacia. Ex auibus præponi debēt feræ manſuetis, vt palūbus, turtur, turdū, & ex minutis paſſerculis, q̃ non ſunt pingues. Inter piſces

ſces conueniunt ſaxatiles, atque horum ius ſit excrementi expers, quod inter coquendũ aſſumat aniſum aut piperis paululum. Ex carnibus moderatè comedãt, & eas potius, quę nõ ſunt pingues, pręcipuè ferinas, vt ceruinas, aprinas, & caprearum le porinę verò prohibere debẽt, paretur autẽ earum ius cum cibo quodam extenuante. Aſas maximè ſi gratæ ſunt, aſſumere ipſos alienum nõ eſt. Teſtacea, vt aſtacum, vel buccina, vel pectines raro, & modicè ſolius voluptatis gratia offerre cõuenit. Quantũ enim ad affectũ attinet, & pręcipuè in quibus calida nõ eſt intemperies, aut febris, continuus ipſorũ vſus interdici debet. At leguminibus ipſos, maximè Tympanicos abſtinere oportet, ſimiliter etiã placentis oĩbus, que ex lacte & ſimilagine paranť. Bellaria uerò aſſumere nõ eſt abſurdum, amygdala, aut piſtacea, vuas autem paſtas, & palmulas raro, caſtaneę verò & nuces in totum prohibendę ſunt. Vinum aſſumant. Tyrium, vel Aſcaloneum præſertim vetus, & ſeniũ reſipiẽs, hoc verò etiam vrinas prouocat. Quod autẽ medicamentum hoc præſtantius commodiuſq; ad aqua inter cutẽ laborantes inuenire poteris? Ex factitijs vinis ſumant Abſinthites præcipuè, quod ſpicam nardi copioſiorẽ recipiat, vel Apiatum, alijs autem abſtineãt. Porrò motus, ſi quid aliud Hydropicis cõducit, pręcipuè qui ſit per mare equum, & lecticam, ijs autem qui uiribus cõſtãt, etiam itio eſt vtiliſſima. At perfricatio Hydropicis adhiberi debet potiſſimũ vt externos corporis meatus rarefaciat, humores extenuet, & diſcutiat. Nihil enim adeò Hydropicos offendit, vt denſitas meatuum, quę flatus & humores cõgregatos nõ ſinit diſſipari, ſed ipſi in ventrem, & mẽbranam, quæ que omnibus inteſtinis circumtẽdatur, Græcis dicitur Peritonæos, recurrũt. Itaq; fricare hos cõuenit interim ſiccis manibus, interim cum ſale, & oleo, interdum etiã tum ſicyonio, aut cyprino. Balneorũ vſus Hydropicis præſertim frigida intẽperie præditis, noxios eſſe ſcire licet, quoniam & ipſa, vt didicimus, refrigerare magis quam calefacere poſſunt. Cum itaq; lauãtur, vtile eſt viſceribus inijcere, medi-

camenta, quæ discutere queant, & extenuare, qualis est erui farina, atque sal, aut nitrum, aut aliud quid ad discutiendum efficax. Multa verò sunt etiam alia a veteribus medicamenta tradita, quæ discutere possunt, ac licet eiusmodi examinare & vtilissima queque ex ipsis deligere. Talis sanè victus ijs, qui Aqua inter cutē sine febri laborant, prescribi debet.

De ijs qui aqua inter cutem cum febri laborant.

Quod si Aqua inter cutē laborantes etiam febricitent, admodum calidis auxilijs vtēdum non est, neque in visceribus, neque in cibis, aut potibus, aut antidotis, aut purgationibus, sed abunde est ex oleribus assumere intybum, & troxymum, aut caucalydem, aut rapam his mixtam, itē cichorichum maximè, aut apiorum radices. Dato autē ipsis & porra decocta subinde, & palustres asparagos. Ita verò etiā continuū antidotorum vsum, presertim ficciorum & acriorum { in Hydropicis } vitare oportet, item ex purgantibus similiter calida admodū medicamenta ꝓhibere. Nullum.n. valde calefaciēs ipsos iuuare pōt. Nā eiusmodi medicamenta sitim ipsorū augent, & febrim incendunt, & causas inflammantes magis adhuc exurunt, intendūtque malum. Quare aqua inter cutē ex acutis morbis ꝑfecta, non potest nō inflāmationes habere in ipsa perseuerātes. Nihil enim adeò interuallorū expers est, vt febris, ac mirū. ꝙ neq: aqua inter cutem ipsis oboriens calorē egrorū extinguat, neq; febris omnem aquam inter cutem exhauriat, sed ab aqua simul & igne ambo contineantur, vt vndiquaq; dubia fiat curatio, siue calefacere, siue refrigerare qđpiam velis. Quippe necesse est, vt refrigerantia oīno aquā inter cutem adaugeant, calefaciētia rursus febrim. Satius igitur est in huiusmodi mixtā curationem adhibere, & ei quod magis vrget, quatenus licet, insistere. At vbi febres vehemētiores apparent, tūc refrigerātibus potius vtendū est, nec metuendum ea tūc exhibere. Quomodo enim finietur febris, nisi a contrarijs? Imo neque Aqua inter cutē cessauerit vnquam, nisi prius calor preter naturam desierit. Etenim

rit. Etenim iis si diutius immoretur. Aquam inter cutem parere potest. Omnis nanque siue calida intẽperies, siue frigida longius protrahat, superetque, vires deijcit & nutritionem. Itaque cum ęgri alimentum, quod distribuitur, non amplius in sanguinem transmutant, necesse est, vt in vaporosam quandam, & prauam substantiam conuertatur. Porrò quod aqua inter cutẽ etiam ex colliquatione nascatur, diuinissimus quoque Galenus confitetur. Videmus autem colliquationem a calore potius, quam frigiditate oboriri. Quare omnia & quę pręcesserunt morbum, & quę nunc adsunt, obseruanda puto, ac vbi pręsentem intemperiẽ internoueris, ita ad curationem audacter accedas, non autem vulgariũ opinionem sequaris, nempe aqua inter cutẽ laborantes quouis modo calefaciendo esse neque enim hoc verum est. Nam ego plęrosque etiã a refrigerantibus medicamẽtis interdũ adiutos esse conspexi, atque id eueuire posse constat. Cũ enim omnes particulę a caliditate pręter naturam orta ad bonam temperiem reuertũtur, necesse est, vt etiã iecur probum sanguinem generet, nullatenus impeditum. Quemadmodum igitur dixi: semper conandum est, vt speciem morbi inuestigemus, & causam quę aquam inter cutẽ efficit, accuratè depręhendamus. Nam que Hippocraticę artis methodi vocantur, hę sunt, nempe contraria cõtrariorum semperesse remedia. Postquam igitur omnibus aqua inter cutem laborantibus victum vnicuique aptum & conuenientem præscripseris, ita ad ea accedito, quæ ipsos purgare possunt, non confestim & vna vice, sed paulatim vt diximus. Ex frigida quidem intemperie aquam intercutem expertos calefacientibus, imo neque hoc cibis nimium siccantibus, aut medicamentis acrioribus statim curare, sed per uices, & a mediocribus primum inchoari oportet, & deinde sic ad valentiora, & ea quæ magis calefacere & extenuare possunt, progredi. Nam calefacientia nimium, si vniuersa ac vna vice assumantur, totum potius habitum coliquant, quam abundantem humorem

Hydropici interdum refrigerandi.

tem humorem euacuent. ita verò etiam si refrigerantibu vti oportebit, a mediocribus incipiẽs, particulatim naturæ adijcere conatur, atq; hoc pacto ad magis refrigerãtia accedito. Postquã igitur ipsos purgaueris, vt cõuenit, etiã ad balnea, & motus mediocres ducito. Sed pituitosos & temperatura frigidiores satius est naturali balneo cõmittere. Graciles aũt, siccos, & febricitãtes, potabilis & dulcis aquæ lauacro, vnctione, mutatione aeris, & omni hilaritate recreare oportet. Ita nãq; accidet, vt congruo vtentes victu, ad pristinam rursus temperiem reuertantur, vt etiã iecur non amplius aquam, sed benignum sanguinem in posterũ generare queat.

De affectibus renum. Cap. 4.

CAlculi qui in renibus generantur a viscosis crassisque humoribus igneo renum calore nimium assis gignuntur. Est itaque materialis Calculorum causa, humor crassior, efficiens autem, ignea caliditas, sicut etiam in externis videmus. Nam ex igne & tali materia idonea figuli omnia vasa conficiunt ita, vt ne ab aqua quidem vnquam dissolui possint. Quæ cum ita habeant, procurandum est ne materia in renibus crassior generetur, neque ipsi ignei, & intemperati fiant. Nisi enim horum aliquod extiterit, nunquam calculus constitui poterit.

Notæ calculi.

An autem reuera Calculus sit, qui dolorẽ pariat in hũc modum diligenter internoscito. Etenim eadẽ accidũt indicia, cum Colico cruciatis, tum renum Calculo affectis, & præsertim signis ægrè discernuntur. Etenim in vtrisq; vomitus excitanẽ, ventris retentio, flatus & distensiones vsque ad stomachũ & iecur pertingũt. Et si verò eadẽ vtrisque accidãt, tamen artificẽ meditum nõ latuerint. Siquidem in Colicis multo plures vomitus, & crudi, & pituitosi oriunẽ, aluus & flatus magis retinẽtur, in Nephriticis nõ adeò, sed etiam inter curandum sæpe excernũt, interdũ citra curationem quoq; flatus erumpũt, & aluus deijcit, qđ

nequaquam

nequaquam in Colico dolore contingit. Cęterum vrinas quoq; diligenter cōſiderare conuenit. Nam maximam in his diſcretionē ad amuſſim inuenire licet. Quippe in Colicis pituitoſius copioſiusque ſedimentum, in Nephriticis minus redditur, & accuratè conſideres, arenoſa quædā in vrinis depræhendes, quę Colico tentatis, non eueniunt & dolor magis grauis, & vno in loco infixus Nephriticis apparet, quod Colicis nō accidit. Hoc igitur pacto Nephriticos laborantes calculo, & Colicos internoſcere & diſcernere inuicem oportet.

Curatio calculoſorum.

Calculo affecti in acceſſionibus quidem medicamētis curari debent, quæ laxare, lenire, & prçterea comminuere & calculum educere poſſunt. Omnium igitur optimum eſt balneum, vt quod non ſolum mitiget, ſed etiam curare poſſit, Nam Colicos frequenter ſolummodo lenit, Nephriticos autem vtraque ratione iuuat. Porro ad loci vnctionem chamçmelo ęgri vtantur in balneo, & calida copioſiore, folioque diutius immorientur, non ſemel tantum die ſed etiam bis, & ter lauare expedit. Sæpe etiam in frigidam, ſi æſtas ſit, deſcendant. Veſtimentis iam induti decoctum* cardui cum apio, ant aniſi momento bibāt. Sin autem dolor perſeueret, & calculi excretio nequaquam ſucceſſerit, etiam decoctum radicis quinque folij herbæ adhuc veſtimentis induti bibant. Nam valide gratum, & efficax exiſtit, verum extra balneum per ſe, & cū oxymelite ſumi debet. Quod ſi quinque folij radicis copia non detur, eryngij decoctum, aut eryſimi & prionitidis plurimum potu proficit. Extrinſecus autem ſacculi ex farinis frumentaceis, maximè etiam decocto chamęmeli, altheę, ſertulę campanę, & oleo chamęmelino admoueā tur, ſed ita vt frequentius mutentur. At ſi farinę deſint, panniculis laneis, & ipſis interdū oleo dulci, alias chamęmelino imbutis vtendum eſt, atq; ita calefaciēdo variare illos crebrius oportet. Cæterū aluus clyſterijs duci debet, nō admodum acribus, ſed potius quę cupioſius oleū recipiant,

* Græcus impreſ. hēt colybandum,

Clyſteres in calculoſis.

piant,possintq; laxare,& comminuere citra acrimoniam. Tale est altheæ decoctum,fœnugræci,ficuum siccarũ,fur furum,chamęmeli,& oleum chamæmelinum, in calidioribus admodum etiam ptisanę cremores cum rosaceo, chamęmelo,& luteis ouorum compositi Mitigãt enim,& bonã locis temperiem inserunt,& morbi causam minuẽtes eos qui cõtinuè calculosi sunt,ne affectu corripiantur,prohibẽt.Sin dolor permaneat, & calculus ægrè excernatur ad valẽtiora medicamẽta trãsito.Eiusmodi est sanguis hircinus,quem probè refrigerare,refrigeratũ tundere, cribro incernere,atq; sic calculo laborantibus exhibere cõuenit. Item cicadas similiter siccatas cõtusasq; dare expedit,verum alę & pedes ab eis tolli debent,atq; ita ipsas ægro exhiberi in balneo,quando iam is in frigidæ solium descẽdit. Cõmodius autem erit,si medicamentũ ex mulso,aut condyto lęuiges.Ne igitur cõtemnas,est enim validum.Hæc quidem simplicia existũt,ex compositis autem hoc est pręstantissimum.Spicæ nardi,piperis,singulorũ vncia,casiæ fistulæ,costi,singulorũ vnc.duæ. Ex aqua noctu, & mane dato.At efficacissimum longeq; validissimum est medicamentum,quod ex hircino sanguine hoc pacto exhibetur. Cum vna maturescere inceperit,ollæ recenti aquam inijcito,eamq; decoquito,vt quod terrestre est,abijciat,ac hirco iugulato sanguinis eius medium olla excipito, ita vt neq; eum qui primus effluxit,neq; postremũ accipias. Ac vbi coalescere permiseris,minutim in olla solũ incidito,reticulo aurem tenui,aut raro linteo cõtectum subdio exponito,vt a sole,& luna illuminetur,ac siccescat,cura adhibita ne madefiat,læuigatũ diligẽter in pixide adseruato. Cũ vsus postulat,cochleare plenũ ex passo Cretico datᷓ. Hoc igitur tale est,& nos nõ pauco tempore id sumus experti. Cæterũ hircus qui iugulatur,ętate vigẽti esse debet.Erit autem talis circa annum quartum.Cęterum folia feniculi,grati odoris gratia amomum,& huiusmodi hirco ante quã occidatᷓ,comedẽda obijci debent.Ego aũt myrto gingibere,& myrrha Troglodytide cremata ĩ maximis doloribus noui

ibus noui me exhibuiſſe, calculum grādem, quem comminuerat, per vrinam expuliſſe. Indicabat autē copia ſegmentorum concretam ipſam particulam per lotium fuiſſe redditam. Hoc medicamētum præterquam quod comminuit calculos, etiam dolorem lenit: nec alios ſinit generari, vnde etiā Manus Dei appellatur. At ſi hircinum ſanguinē deſideras, vtitor medicamento quod ex Condito paratur, habet autem in hunc modum. Manus Dei.

Conditum Nephriticum.

Spicę nardi, phu, ſaxifragę, betonicę, aſari, lini ſeminis, petroſelini, ſingulę vnc. coſti, folij, ſingulorum ſemuncia, cochlearum pulueris in Conditum mittito, ac ante horā prandij propinato. Comminuit calculos & per vrinam proijcit, vt non amplius alios renaſci permittat.

De Anodynis.

His & ſimilibus, cum dolor vrget, & calculi impacti ſunt ſanitatis tempore vtendum non eſt, ne renes fiant intemperati. Quod ſi dolor remanet, & magnum imminet periculum, ne vires a vigilijs & conſtanti dolore deijciantur, accedito etiam antidota, quæ pręterquam quod mitigant, etiam ſomnum inducere poſſunt, item quæ extenuant, & calculos comminuunt, quale eſt Phylonis, item Panacea dicta, & Theriacę nō antiqua per ſe, vel cū Philonio mixta. Pręſtat enim lenire dolorem, & viribus ita recreatis ad valentiora, quæ calculos cōfringere queāt rurſus accedere.

De ſanguinis miſſione.

At ſi copiam ſubeſſe, aut inflammationem vna cum calculi obſtructione ſuſpiceris, venę omnino ſectionē prius adhibeto. Ita nanque haud delinques, ſi medicamentum offeras. Laxatione enim facta, & meatibus rarefactis multo magis auxilia quę adhibentur, propriam vim oſtenſtent. Noui igitur etiam vnum ſolum ex prædictis auxilijs ad abſolutam morbi curationem ſufficere. Memini autem diuerſorū, vt penuria vnius altero vti poſſis. Cęterum

rum licet etiam ex diuersis id quod cōgruit pro magnitudine morbi, viribus, & ægri habitu inuenire. At in præsidiorum copia, quędā calculos sanè iam factos cōminuunt, aliorum verò plurium generationē promouent. Nā effectricem calculorum causam adaugent, dum renes intemperatos, igneosq; per calefacientia reddunt, vt prompte alios assare calculos possint. Ne igitur hoc fiat, studiosè vitari debēt admodū calida, & acria medicamēta. At si necessitas quædā incidat, semel, aut bis hisce vsus, & cōsecutus id quò tēdebas, desistere rursus ab ipsis debes, & nō, vt vulgo factitāt, vti ipsis per sanitatē pręseruationis gratia velle, ne crassiore, aut frigidior materia, quæ ad calculorū generationem idonea est, congregetur, sed cōtra studēdū est, vt bonam temperiem cōciliemus, & extenuantibus citra magnum calorē vtamur, quale oxymeli est, adiāthum, decoctū palustris asparagi, & graminis, radix apij, & eryngij, & quinq; folij herbæ, itē plātaginis radix, & folia, magisq; adhuc semē ipsius, & cicerum ius, glycyzidis semen, & amygdala. Verum neq; his continuè vtendum, sed tūc solum, cum suspicio quædam fuerit, materiam crassiorem in renibus congregari. Bibere autem oportet ante omnē cibum aquam tepidam. Nihil enim renes adeo recrementis vacuos, temperatosque reddit, vt non amplius Calculos procreare possint. Nā tēporis spacio igneus ipsorum calor tepore aquæ extinguitur. Quare ꝓbè faciunt; qui bibunt etiam in medio cibi aquam, aut vinum refrigeratū aut rosaceum, aut violatum. Nam Condytum quouis modo prohiberi debet, quemadmodum etiam Hydrogarum, atque omnia quæ ex pipere constant, & non solum acres sed etiam crassi succi cibi vitabūtur, vt halica, libum siminale, similago, oua dura, placentæ, & quæ ex lacte parantur, ipsumque lac, & caseus, item vina admodum nigra & austera. Adhęc cauendum, ne ęgri culcitris indormiant ex cianserū plumis cōfectis, hę siquidem renes valde calefaciunt, præterea ne multum stent, magis verò studendū, vt vel moueantur, vel consideant. Vitādum autem est, ne

tardè cibum ſumant, nec eum qui non cõcoquitur, copioſum iſicium, & ex piſcibus cetacea, vt tynnos, pelamidas, ſcombros, cephalos, & teſtacea præter pectinẽ, & echinũ. Ex hoc verò etiam frequenter ſumendum eſt, ſi fieri poſſit. Nam præterquam quod bonam temperiem indicit, etiã vrinæ ciendæ vim obtinet. Aſtacum verò & buccinum raro aſſumere præſtat: oſtrijs in totũ, & pinguibus carnibus & auibus interdicendum, ſimiliter etiam earũ quæ in palude degunt, continuus eſus prohiberi debet. Aſſumi verò & anſerum alæ, & ex auiculis non pingues, paſſerculi virides, qui a turribus in quibus nidificantur, Pyrgitæ vocantur, & ſimilia. Ex fructibus comedant & cucumerũ primã maximè medullam, peponumque. Ficus autẽ ſiccas & virides aſſumãt, vuamque, mala, duracina, pira, nec copioſè, nec continuè. Hæc generatim membratimque ſecundum methodum ſcientificam expoſita tibi ſunt. Quoniam verò aliqui etiam veterum, qui naturalia de contraria rerũ facultate ſcripſerunt, nonnulla quæ calculos iã factos præter opinionem abſtergere promittant, & in poſterum nõ amplius gigni concedant, prodiderunt, neceſſarium duxi, quædam eorum enumerare, præſertim virtutis ſtudioſorũ gratia, vt hominẽ conſeruent, morbumque ſuperare poſſint. Honeſtum enim eſt morbum vincere, & omni machina ægris ſuccurrere. Præterea etiã Diuiniſſimus Galenus, qui ne eſſe quidem incantationes putauit, ex longo tẽpore multoque vſu plurimũ ipſas poſſe depræhendit. Audi igitur verba ipſius quæ de medica Homeri tractatione reliquit: habent autem ea in hunc modum. Nonnulli igitur putant incãtationes anicularum fabulis eſſe perſimiles, quẽadmodum ego quoque diu exiſtimaui: temporis autẽ proceſſu ab his quæ euidẽter apparent, perſuaſus ſum, vim in ipſis eſſe. Nam in percuſſis a ſcorpio, adiumẽtum ſum expertus: nihil autẽ minus etiam in oſſibus gutturi infixis, quæ incantatione ſtatim expuebant. Ac multa præclara ſingulę habent incantationes, cũ inſtitutũ conſequuntur. Si igitur Diuiniſſimus Galenus, & alij pleriq; veterũ teſtantur,

Incantationes.

ſtantur, quid prohibet nos quoque, quæ experientia cognouimus, & quę ab amicis ſinceris accepimus, hęc vobis communicare. Multa igitur ſunt & alia, ſed nullum ita vt annulus ex ęre Cyprio confectus: habet autem in hunc modum.

Naturalia.

Physica. Aes Nicanum aut Cyprinum, quod igni in totum nõ ad motũ fuerit, accipito: quod in ipſo metallo æris inuenitur, veluti teſſaram facito, vt in digito appareat, & vbi in ea inſculpſeris leonem, & ſemilunam, & ſtellam, huius circulo nomen beſtiæ conſcribito, & incluſam aureo annulo geſtato in minore digito medico iuxta minimum.

De inflammatione renum. Cap. 5.

QVod ſanè inflãmatio in vniuerſum ex copia materiæ in particulas præſertim carnoſas influẽtis generetur, omnibus in confeſſo eſt: ac conuenit hoc ſcientes perpendere, nũ id quod influxerit, ſola copia, an qualitate tantũ, aut vtroq; ſimul offendat, copia quidẽ, vt cũ ipſe ſanguis probus eſt, & ob nihil aliud quã ſolã abũdantiã, obſtructionẽ excitat, particulã diſtẽdit, & in ſublime attollat: qualitate autem ſola, vt cũ exiguus ex iſtit, bilioſus & nimis acer, aut graſſus viſcoſuſq;, aut terreſtris & melãcholicus. Sin autẽ etiã copioſum ſit quod influxit, maliq; ſucci, tunc particulã vtroq; modo offendi cõtingit, & a copia diſtẽdi, & a qualitate ipſam infeſtante affligi. Quare cõſiderãdũ eſt, nũ ex toto corpore influat, an a quadã ſuperiore particula, vt liene, iecore, aut alia, hinc enim maximè variat curatio. Nã ſi totũ corpus videatĩ plethoricũ, hoc eſt omnibus ex æquo ſuccis repletũ toti ꝓſpicere prius oportet, deinde parti. Si quidẽ ſanguis ſuperare videtĩ, quæ humorẽ præpollẽtẽ educere põt. Hęc aũt fieri debet, vbi tuto illũ cibum antea tractaueris & ſolutu facilẽ paraueris ptiſana, piſcibus intybis & oĩbꝰ humectãtibus contẽperantibuſq;. ſin aũt craſſus ſanguis fuerit & nihil habens acre, cibis ex oxymelite, & decoctis

extenuantibus,

extenuantibus, incidentibusq́;. Verùm cum magna ex parte ea quę incidũt, etiã rodant, partesque inflammatas irritent, curandum est ommino, vt quę rosionis expertia sunt deligantur. Sunt itaque & alia incidentia, quę nihil acre, neque molestum obtinent, verum nullum adeò, vt aquosa mulsa. Postquam igitur crasse prius ita extenuaueris, vel acria contemperaueris, tunc eorum purgationem quę offendunt molitor, si tibi vtraque ratione peccare videantur, & sola virtus vitiosum humorem euincere, ac superare nequeat. Fugere nãque omnia hęc oportet, quæ inflãmare possunt, & purgare, quia partes inflãmatas purgare, cautio est, pręsertim inter initia, & cum humores adhuc sunt crudi, & inflammatio feruet. At nullam adeò partem offendere possunt, vt renes & vesicam. Nam recrementa prõptè in ipsa potius recipiunt, quam aliquid ex eis discutiatur, nisi concoctio eius quod inflãmatur, & totius materię tibi appareat agendum est. sin autẽ non multa in toto corpore esse videatur, sed potius exigua, & acris, feruensque vitari debẽt, vrinã ciẽtia, etiãsi nõ rodant, & mulsa. vtendũ autẽ magis aqua tepida copiosiore. Quę acrimoniã obtũdit, & rosionẽ eluit: atq́; in corpore diutius remanens caliditatẽ extrahit: id qđ rodit ‡temperat, ‡ & dolorẽ * mitigat, qui magis fluxionẽ promouere solet. Quare si acrimonia offendat, non verendũ est liberaliorẽ potum offerre. Nam hęc copiosior inflãmationes ex acrimonia proueniętes iuuat. Eas enim quę ex copia materię contrahuntur, vrinę mouendę efficacia non admodum opitulantur. Quippe alia quoque materiam crassisiorem cum vrinis simul in affectas partes attrahunt, quę cum transitum non inuenit, in ipsis affectis locis immoratur.

De auxilijs loco inducendis.

Extrinsecus sanè refrigerãtia, admouere, præsertim inter initia, & feruẽte adhuc inflãmatione cõuenit, siquidẽ id quod inflãmationẽ excitat, biliosum fuerit. Multa igiẽ sunt, quæ hoc pstare, q̃ant, sed nullũ adeò efficax, vt ceratũ

quod recipit rosaceum, & aceti paulum succumque polygonij, aut portulacæ. At in morbi incremento etiam discutiens aliquod admiscendum est, vt chamęmelum, aut recentes adipes, aut medicamenti Diachylu modicum. Declinatione autem facta etiam ea miscebunt, quæ plus discuciãt. At si materia, quæ inflammationem excitauit, crassior tibi appareat, iuuandum est extenuantibus citra rosionem & extrinsecus chamęmelo, & cataplasmate ex ordeacea farina, & lini semine decoctis in iure chamęmeli, sertulę cãpanę, absinthij, Altheę, & momẽio sapę. Caue auté ne multo fotu partem calefacies, sed mitiore calefactione vtitor. Quemadmodum igitur multa calefactio vitanda est ne materia quę in parte inflammata cõtinetur in pus conuertatur ita ẽt renum inflammationes ijs quę multum refrigerant, sępe quamprimum indurantur. Quare omnia extrema vbique fugienda sunt, pręsertim in renibus inflammatione tentatis. Balneis sanè, priusquam copiam vacuaueris, vti properandum non est: vbi verò toti corpori prospexeris, etiam balneis excalefacientibus tuto vteris.

De inflammatione renum in pus conuersa.

Inflammationẽ, quę in pus conuertetur, prius hinc internosces, quod nulla occasione oborta febres, aut perfrictiones quędam citra rationẽ, & inordinatè superueniãt Nã dum pus generatur, dolores febresq; magis eueniũt quã cum generatum est deinde ad hoc, quod ęger, cum in sanã partem inclinat, ex affecta grauitatem magnã magis sentire se dicat, ac antea quã inflãmatio in abscessum peruenisset. Cęterũ etiam si pus apparuerit, non aliunde ipsum excerni suspiceris, nisi ex renibus. Etenim dolor q̃ antecessit, & grauitatis sensus, exquisitam internotionẽ, & indubiatam demonstrationem similiter repręsentant. Quandoquidẽ verò ex alijs quoque locis cõpluribus pus excernitur, omnia tibi signa manifestè exponã, quibus id depręhendere licebit, ex quibus nã illud, a renibus ne, an

vesica,

vesica, an vrinarijs meatibus, an etiam pulmone, vel alia quadam particula, siue respirationi, siue nutritioni dicata prodeat. etsi enim raro tamen ex ipsis quoque pus excernitur. Quod igitur pus a superioribus partibus effertur, omnino cum vrina ipsa accurate permixtum inuenitur. sin autem ab inferioribus excernatur, etiam sedimentum in fundo matulæ potius subsidere deprædhendes. At si ex medijs particulis feratur, media quoque puris mistura, & nõ exquisitè permixta apparet. Obseruato autem ea quę vrinis permixta sunt, & in eis feruntur: vt quæ prorsus locum affectum tibi indicent. Si namque ex vesica prouenian, particulas laminis similes in vrina ferri reperies: sin a renibus, carnosas. Cęterum ẽt dolor peculiaris, & quæ præcesserunt, & oĩa quę simul comitantur, tum locũ affectum tum morbum indicabunt, reddẽtq; valde manifestũ.

Puris vñ de prodeat motę

De curatione.

Qui pus excernunt, lenibus & abstergentibus curandi sunt, ex quorum numero est etiã mulsa aquosa, & cremor ptisanę cum modico melle. Item adianthum, & semen cucumeris cum chrysattico. Adhęc pastillus Diaphyssalidõ, hoc est ex vesicarijs, & lac asininum, pręsertim ijs qui vlcere in vesica laborãt, nec nõ bolus Armenius potu profi ciunt: insuper equisetũ, & prętereа gramen valde cõferũt Vrinarij verò meatus vlcera granulis, vel pastillis citra ro sionem siccantibus magis quam extenuantibus curãtur.

* *Puluis Nephriticus ad vrina difficultatem, & calculum.*

* Hic puluis in græco impresso ante curationẽ positus est

Altheæ seminis, lini seminis, vtriusque semũcia: vrticę seminis scrupuli sex: spicęnardi, carpobalsami, singulorũ scrupuli sex: palyuri seminis semuncia: vitri vncia.

Aliud quo etiam ipse vsus sum.

Agarici vncia: altheæ seminis semuncia: lini seminis tã tũdem: vrticæ seminis, carpoballsami, paliuri seminis, vitri singulorum scrupuli sex. Dato ex puluere scrupulũ cum chrysattico aut eryngij, graminis cucumeris seminis, & atractylidis herbæ decocto.

De victu.

Obſeruari etiam victus omnino debet, & nō vt vulgò ſolis medicamentis confidendum. Idoneus igit̃ eſt cremor ptiſanæ, & auenæ ſolus cū chryſattico, aut roſato, aut mulſo, aut paſſo Cretico, aut Ladaceno, aut Scythopolite. Qđ ſi verò æger non libenter paſſum bibat, aut hydromelum aut Cnidium, aut Sareptinum, aut Tyrium aſſumat, ſed modicum. Copioſum enim vlceribus fluxionem inflāmationemq́; excitat. Vtiliſſimæ his ſunt vuæ paſſæ comeſtę amygdala, nuces pineæ cum paſſo, ſi calculis non laborāt ſolet enim in renibus eos generare: item oua gallinarum cohortalium tepida & molliſſima ſi edantur, valde proficiunt. Ego ſanè noui quendam, qui oua quā primū eſſent poſita, ſorbebat citra coctionem, dicebatque ſe plurimum adiuuari, & roſiones, ac dolores qui circa veſicam oriebantur, mitiores fieri, vt ferre poſſet, affirmabat. Adhęc erinacius lotus, ſi per ſe, aut cū chryſattico, aut hydromelo dulci comedat̃: itē pectines elotæ, & aſtacus in alia atq; alia aqua poſtquam purgatus fuerit decoctus vtiliſſimè ſumitur. Ex oleribus aūt intybus, & braſſica ter cocta, ex vino comeſta niſi id quod effertur pus, acrius fuerit, & rodens. Iam lupini ſalis expertes conducunt, cum vim calculi cū frigendi vlceraque abſtergendi habeant. item germina fœnugręci eſu proſunt: adhęc cuminum ſatiuum modicè ſumptum. Caſtaneę autem elixę, aut aſſę valdę conferūt pręſertim cum id quod effertur, tenue & bilioſum extiterit: cum verò craſſum & impactum, vt vix excerni queat, a cibis craſſi ſucci abſtinendum.

Quomodo vrinæ ſtillicidium agnoſcatur curaturque. *Cap. 6.*

SI acrimonia q̄dā in vrinis, & totus habitus ad acriorē bilioſiorēq́; fuerit cōuerſus, cōijciēdū prorſus eſt ſtillicidiū ob roſionē quę ex acrimonia prouenit, excitari. ſin autem nihil tale fuerit, ſed contra, & vrina magis alba appareat, & ea quæ præceſſerunt, frigidiora, tū victus, tum balnea, frigida potius intemperies veſicæ cauſari debet, quæ vrinā non ſinit euincere. Hæ quidem ſtillicidij cauſę

dij causę sunt, quibus illud efficientibus curatio cõueniẽter adhibenda est. Si quidem acrimonia fuerit, humectantibus, & contemperantibus, nullo calido, aut salso vtendũ est. Omnino igitur ptisana his vtilis est per se, & cũ modico hydromelo, aut chrysattico: interdum etiam cum lacte, vbi magna pars acrimonię finierit: quoniam lac corrũpitur, si qualitate sicca & acri præpollente multum exhibeatur. His apta sunt etiam continua balnea, & aqua tepida ante cibum, & cucumerum medulla, & pepon, & germina fœnugręci, & vua dulcis, vinumque dulce, quale est Bithynum. In summa quę contemperare possunt, & obtundere acrimoniam.

De stillicidio ex frigiditate.

At si stillicidij vitium ob frigidam intemperiem fieri contingat, ijs quę calefacere possunt, & in victu, & in medicina vti necesse est. Vinum igitur calidius his est idoneũ mulsum absinthites & anisatum potu & esu. Inter olera apium, porrum decoctum, daucus, & quicquid citra rosionem calefacit: vnctione verò vtãtur anethino, aut gleucino, aut Martiato; & aquis naturalibus. Interdum scordij, & artemisiæ decoctum ad stillicidium, & difficultatem vrinæ benefacit, vbi non est multa acrimonia aut inflammatio.

Quomodo difficultas vrinæ agnoscatur cureturque.

Vrinæ difficultas partim cum dolore, partim sine dolore oritur. Si igitur vrina vix, & cum dolore excernitur, scire licet vesicam morbo laborare: sin autem cũ rosione vehementi etiã pus excernatur, & citra grauitatẽ, vlcus esse in vesica suspicãdũ est. Si verò grauitatis sensus quidã fuerit obortus, suspicabimur, magis aut inflãmatione, aut abscessu ipsam infestari. At si absq; grauitate dolor, aut distẽtio sola in vesica ꝑcipiat, cognoscito retẽtionis causam esse spiritũ copiosum, ac flatulentum. Si æger nullũ dolorẽ aut tumorem, aut distentionem citra vesicam sentiat, scito obstructionem, aut inflammationẽ, aut calculũ in re-

nibus, vel meatibus vrinarijs existere. Quomodo autem internosci omnia & curari debeant, antea explicatum est cum de renum inflammatione, abscessu, atque alijs eorũ affectibus disserebamus, atque eadem nunc repetere super uacuum: attamen vt facilè inuenias, hic quoque nonnullo rum mentionem faciemus. Ad obstructionem vrinarum, quæ ex viscosis humoribus nascitur, bene facit etiam cõpositum oxymeli, & mulsa, & decoctum rhamni, quod ex radice ipsius fit: itẽ origani decoctũ mirificè iuuat, ac magis adhuc, si magna obstructio fuerit, vt vrinæ retineantũ, efficax est corticis tithymalli decoctum, incidit & aperit. vbi verò inflammatio est, his abstinendum: lenibus autẽ & concoquentibus vtendum est, qualis haberet etiã aquosa mulsa & quę inflammationes, si extrinsecus applicentũ, maturare solent. Ad renum calculos, si magni sint, vt per eos vrinarum facta sit retentio pulchre auxiliatur pæonia herba ex mulso pota. Datur autem ex radice ipsius scrupulorum duorum, aut trium instar: item quinq; folij decoctum magis proficit & erysimum, & serpyllum siccum, & medicamentum, quod ex hircino sanguine, cicadis conficitur. omnia verò hęc etiam vesicæ calculos peculiariter cõfringere credita sunt. Compositorum quoque mentionem iam fecimus.

De calculis in vesica nascentibus. Cap. I.

EOdem modo calculi in vesica nascentes, quo etiã ijs qui in renibus proueniunt, per circuitus infestant. Veruntamen vesicę Calculi pueris magis quam viris generantur, neque a tanta caliditate, sed materia potius crassiore, & ad gignendos calculos, prompteque ab insita caliditate concrescendos, idonea. Proinde crassitiei potius per extenuantia occurrendum est, ne multa materia crassa congregetur, quam merito pa rit colligitque, & voracitas inordinata, & commotiones corporis post cibum factæ.

Indicia calculi ex vrinis.

Vrinæ crudæ & colore subalbidæ conspiciuntur, sedimentum

mentum est arenosum & scabiei simile, præterea ęgri naturalia scalpere, aut ea violenter, & sępe distendere solēt atque tunc magis ad vrinarum excretionem vrgentur.

Curatio,

Medicamēta igitur valida ad vesicæ calculos etiam antea sunt explicata: dicentur autem nunc quoque efficaciora adhuc, longoq́ue tempore, & experientia prius inuenta & cōprobata. Sanguis caprillus si extrinsecus illinatur calidus maximè confert, commodius autem est, si etiam super vesicā sanguinē hirci imponas: longè verò optimum si in calido balnei aere illinas, atque ita deliges. Valet aūt ipsum non modo semel, sed etiam sępe, & per interualla.

Scabiosæ vesicæ indicia.

Scabiem vesicæ inde notato, quod furfuraceæ quędam particulę in vrinarum liquore appareant, discernes autē eas ab ijs quæ ex venis deferuntur. Etenim & venæ, nonnunquam etiam totum corpus, subinde tanquam scabiē quandam in febribus immoderatis, quas Causos dicunt sustinent: ac efferuntur ex eis furfuracea. Si quidem igitˀ vrina tenuis substantię fuerit, & magis acris, scito vesicę scabiem esse. Curari debet purgantibus, & postremo siccantibus, vlcusq́ue ad cicatricem perducentibus. Est igitur affectus difficilis & propè insanabilis, vt nullum aduersus ipsum valeat medicamentum. Attamen auxiliari oportet, & non desperare, sed victu, medicina, & omni mō succurrere conuenit. Itaque lac asininum continuè datum, his admodum opitulatur. Huius autem inopia, etiam caprillum datum, & potu & esu non solum, sed etiam cum quodam frumentaceo, aut pane, aut similagine, aut libo suminali, aut halica, aut chidro Prosunt his etiā oua mollissima, & peponum cucumerumq́ue medulla. In cibo autem nuces pineæ recentes, vuæ passę, & semen cucumeris item quę ex huiusmodi parantur, ita vt participēt etiam anodyna, aut cicutam, aut opium propter immodicum dolorem. Verum non vtendum est adeo frequenter anodynis, nisi pro virium ratione.

Medicamentum

Medicamentum ad scabiosos vesicæ affectus, difficultatem vrinæ, & inflammationes efficax.

Nuces pineæ viginti, cucumeris satiui seminis grana quadraginta, amyli, spicæ nardi, singulę drachm. apij seminis drachmæ decem. In aquæ sextario nardus & apium coquuntur: deinde decoctum miscetur prædictis. Dantur cochlearia duo.

De Diabete. *Cap.* 8.

DIabetes appellatur, cum vrina immoderatius excernitur: frequenter simul atque potus assumitur, quale etiam Lyenteria affectis accidit, vt cibi excernantur, & que paululum quidem in ventriculo euinci alterarique & corpus nutrire possint. Quare aliqui non Diabeten modo affectum nominant, sed etiam in vrinas profluuiũ, eo quod potus statim profluit. Quoniam verò immoderatè ægri sitiunt, cum humidum omne excernatur, affectum etiam Dipsacum nuncuparunt. Talis igitur est, & variam appellationem sortitur. Fit autem ob retentricis renum facultatis imbecillitatem, & propter attractricis robur, quæ ob caliditatem non humores solum venarum, sed etiam totius corporis immoderatius attrahere compellitur. Quapropter aduersus hanc quoque intemperiem pugnandum est, atque sic tota curatio tentanda, refrigerando quidem partem, & confirmando, contemperando autem totum corpus, & humectando quoniam id necessario siccum ob largam vrinarum excretionem depræhenditur. Conuenit igitur potionẽ his ampliorem solita dare, vt neque in totũ sitim fieri permittamus, & cibi, qui difficulter conficiuntur, vt ne facilè in vrinam cõuertantur, attenuẽturq;. Nã iecur calidius acriusq; euadens ventrem sicciorem efficit, dum ciborũ humiditatẽ attrahit, & exhaurit. Quare his necessario datur copiosior cibus, & crassus, vt perdurare possit. Itaque halica his aptissima, si cũ rosato, au chrysattico, aut rhodomelo, aut hidromelo, aut modico Sareptino, aut Tyrio, aut Cnidio sumatur.

ſumatur. Ex oleribus intybi, aut troxyma, aut lactuca, inter carnes vulua, & omazum, pedes pręſertim bubuli, aut roſtra. Ex piſcibus Iſicium, orphus, aut alius quidam dura carne pręditus: item peponum caro ſemine eiecto, & mala admodum dulcia. Fugere autē oportet ſalſa omnia, & acria nullusq; in inſcula cōijciat, aut aniſum, aut cuminum, aut omnino huiuſmodi aliquod ſemē, vel ea quę vrinas prouocant. Itē erinacium aſſumere cauendum eſt, aut amygdala, aut piſtacea, aut ficus ſiccas, aut palmulas: caſtaneas verò comedere alienum non eſt.

De ſeminis profluuio. Cap. 9.

SEminis profluuium accidit interim a copia ipſius facultatem retentricem in vaſis ſeminarijs contētam grauante, vt ſemen non amplius retinere poſſit: interim ex ſeminis acrimonia, & tenuitate. Inquirendus igitur eſt & ſeminis color, & ipſius ſubſtantia, adhæc cauſę prægreſſę, tū victus, tum ſuperior vita. Si igitur venerem exercere conſueuerit, & crebriore vti concubitu, nunc autem cōtinentius, & purius, innocentiusque degat ſine dubio a copia id ſuſtinet, dum particulæ illam ferre nequeant. Si autem nihil tale fuerit, ſemen autem quod excernitur, bilioſius multoque acrius eſſe appareat, ſcito genituram magis ob tenuitatem irritari, & defluere: magna autem ex parte etiam ob retentricis facultatis imbecillitatem, ipſos comitatur.

Curatio.

Cum igit̄ geniturę profluuium ex copia prouenit, omnino abſtinēdum eſt copioſis cibis, præſertim qui generāt bilē & ampliores flatus, irritantq; materiā, vt ꝓcliuius foras efferatur. Multa autē eiuſmodi ſunt tū inter cibos, tū inter medicamēta: inter cibos ꝗdē nuclei pinij, fabę, cicera, bulbi, eruca, rapa, & pręſertim ſemen ipſius potū quem admodum & dauci maioris ſatiui ſemen, & menta.

Quæ medicamenta ſemen gignant.

Quæ inter medicamēta ſemen gignūt, etiam ad vene-

rem inci-

rem incitant. Vrticæ ſemen potum, & coſtus ex mulſo venerem mouet: orcheos radix quam nonnulli teſticulũ canis appellant maior, potu libidinem promouet: item ſatyrium, & ſcyncorum partes, quæ circa renes habentur, tanquam naturalibus arrigendis efficacia bibuntur.

Quæ ſiccent genituram.

Hęc igitur eorumq́ue ſimilia, vel in cibum conijcere, vel omnino bibere cauendum eſt: eſſe autem oportet, quę naturali vi copioſioris ſeminis procreationi aduerſantur, ſemenq́; potius extinguunt: ex quorum gregè eſt viticis ſemen torridum, & non torridum: nec non folia & flores ſubſtratu idem præſtare poſſunt, lactucæ ſemen ex aqua potum eadem efficere, & genituram cohibere ſolet, vnde etiam venerem ſomniantibus exhibetur: Similiter canabis quoque ſyluatici ſemen genituram deſiccat, ſi ſubinde potetur. Orchis quam nonnulli canis teſticulum vocant, minor radix, potu ſemen cohibet: plumbum lumbis impoſitum venerem ſomniantes iuuat. nympheę radix, & ſemen veneris inſomnijs opitulatur. Quibus autem immoderatius profluit, ijs ex vino nigro auſtero pota prodeſt. Item periclymini folia, & ſemen genituram deſiccãt, ac nonnullos aiunt multo huius potu infæcundos fieri. In vniuerſum igitur refrigerantia & ſiccantia, in quibus & ſeminis copia, & facultas retentrix infirma, deligi debent tum in cibis, tum in medicamentis: vitari autem flatuoſa, quæ etiam calefaciant. Flatus expertia commendantur, quæ ſimul non valde calefaciunt. At ſi tenuè & acre ſemẽ eſſe contigerit, danda quidem ex prædictis medicamentis quæ refrigerant ſiccantq́ue, maximè verò cibus obſeruandus eſt. Nam hi contẽperantia refrigerãtiaq́ue & balnea temperata requirunt, vt genitura ſe ſim craſſior, & temperata reddita, non amplius effluat. Rutam quoque cum calida, ſit geniturã craſſam reddẽte compertum eſt. Quare etiam ad continua veneris inſomnia, & ſemen conſumendum proficit: & tota ipſius ſubſtantia, non ſolum tẽperamento peculiariter ad hoc valet.

De priapiſmo,

De priapſimo. *Cap. 10.*

EAdem etiam in Priapiſmo laborantibus tentãda ſunt abſtinendũque a cibis calidioribus, qui materiam in ſpiritus reſoluunt, & aperiunt arterias tendentes in pudendũ, quod fiſtuloſum exiſtit, & ſpiritibus, qui ipſum diſtendere & inflare poſſunt, ſuſcipiendis aptum. Quare non ſolum calefacientibus, vel etiam viſcoſum humorem parientibus, aut multi ſeminis efficacibus ęgrum abſtinere conuenit: nec non omni ſpectaculo, turpi conſuetudine & imaginatione, vt omnis motus qui naturam ad memoriã renouandã incitare poteſt, vndiquaque circuncidatur. Multi igitur hoc cum obſeruaſſent, in totum affectu liberati ſunt. Qui verò pręter victum calidum humidumque, quo ſemen rurſus gignebatur, etiam a turpibus deſiderijs non ceſſarunt, hi quoque poſt mortem, rectam intenſamque habere particulã depręhenſi ſunt. Itaque ceratum roſaceum cum aqua frigida, & paulo aceti ſubactum his auxiliatur. Valde aũt frigida, pręſertim quę aſtringunt, & torporem inducunt cauere oportet, ne affectus difficilis ad diſcutiendũ reddatur. Bibant verò, quę geniturã infirmare poſſint, pręſertim nymphęę ſemen & radicem: nam naturali vi his aduerſari non ſolum temperamento quodam, ſed etiã tota ipſius ſubſtantia obſeruatũ eſt. Motu vtantur ęgri, & frictione partium ſuperiorum: item alteribus, & ſphera exerceantur, quo materia in diuerſum retrahatur, & ſpiritus flatulentus digeratur.

FINIS LIBRI NONI.

CAPITA LIBRI DECIMI ET APPENDICES.

De Colicis

ALEX. TRALLIANI LIBER DECIMVS,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

De Colico affectu. Cap. I.

RAVIS Quidam morbus, & dolorificus Colicus affectus existit: prætereà etiam difficulter internosci potest. Ac quod quidem vehemétes cruciatus inducit, merito id pleniori intestino, quod Colum dicitur, accidit, quia dẽsum sit, crassum, & neruosum, ac nihil quod in illud confluit, facile discuti possit, quemadmodũ in tenuioribus intestinis. Aegrè verò internoscitur rursus, eo qđ alijs etiam particulis eiusmodi accidentia, cuiusmodi colo dolétibus, eueniant. Ne igit̃ in curatione quispiam aberrãdo fallat̃ necesse est nouisse nos, & prius discernere, colũne sit, qđ afficit̃, an alia quædã particula: & q in eo affectus cõtingãt: & qũo singuli priuatim debeãt internosci. Neq;.n. vnus quidã affectus in eo cõstituit̃, sed multi & diuersi. Nã hmõi morbus ex frigidis humoribus, & biliosis, vel pituita in substãtia ipsius ꝑueniẽte, aut aliundè influẽte, itẽ ob inflãmationẽ, sicci stercoris retentionem,

Hic liber nonus est in codice greco impresso.

retentionem, flatuum copiosiorum crassorumque peruicaciam, & ob alia infinita, non modo primario affectu, sed etiam vicinarum ei particularum consensu generatur, nempè vesicę inflammationē experiuntis, renum, iecoris, lienis septi transuersi, ventriculi, & ilium. Verum alui & intestinorum retentiones consortij lege incidentes Colicos affectus nominare nō cōuenit, quorum vbi de Ilio, quod nonnulli etiā Cordapsum appellare consueuerunt, mentionem faciemus. Nunc enim institui morbos, qui primario affectu in ipso solo constituuntur, persequi. Quoniam verò affectus qui colo & renibus dolétibus incidunt, magnam habent similitudinem, vt nonnunquam etiā eruditi medici in discernendis ipsis laborent, necessarium est de hoc primum tractare, quomodo sanè inter se respondeant, qua autem re differant, vt discreto ac notato vtroque affectu nullum in curando errorem committamus.

Quomodo Colicos a Nephriticis discernamus.

Primum sanè Colicis dolores magis cōtinui, & validiores quam Nephriticis incidūt: deinde etiam vomitus copiosiores, magis cōtinui, & pituitosi: item venter his multo magis quā Nephriticis astringitur, vt neque flatus omnino transire possit. Non enim dolor circa ipsum colum modo in eo affectu excitatur, sed etiam alias vicinas particulas comprehendit: interdum verò totum quoque ventrem, quod in Nephriticis non accidit. Nam dolor in ipsis incitatus nō alios atque alios locos inuadere conspicitur. Quaproter manifesta etiam hinc differentia, quam cum Nephriticis habent, esto. Cæterum vrinæ simul crassiores quidem in colicis, aquosæ verò in Nephriticis per initia videntur processu autem temporis arenosæ: quod in Colicis non accidit. Adhæc in Colicis quidem simul atque ventre excernere cōtigerit, protinus etiam dolor conquiescit, quod in Nephriticis non comitatur, sed etiam post excretionem nihil minus remanere videtur. Atque hoc sanè modo ipsi discernūtur, conuenitque, vt animaduertentes ea, & accu-

rat

atè internoſcentes, ita ad curationem perueniamus. Nā ſi in tantis affectibus temere medicaméta adhibere audeamus, maximorū malorum, interdum etiam mortis autores erimus. Cognoſces autem hoc pacto, qui Colo quoq; diuerſis rationibus incidunt.

De Colico dolore ex frigido humore contracto.

Cum igitur frigidus morbus exiſtit, aut pituita inteſtino inſidet, grauitatis circa ipſum ſenſus oboritur: ægri citra febrim degunt, & ſtercus ipſis cum excretum fuerit, bubulo ſimile videtur, non ſubſidens in matula, tanquam a ſpiritu geſtatum, ac pleríque ipſorum humorem excernūt pituitoſum, & potius vitreum. Hæ ſanè ipſorum ſunt notę. Cæterum cauſę etiam pręgreſſæ adhuc firmioré exhibebunt tibi internotionem. Nam magna ex parte præcedit ipſos continuus frigidorum ciborum, & potionum, balneorumque intempeſtiuorum vſus, nec non ocium, repletio. Hæc ſane notatio eorum eſt, qui ob frigidam intemperiem Colico laborant. Deinceps autem de victu ipſorum, totaque curatione pertractare oportet. Panis itaque his aptiſſimus eſt ſiligineus, qui ex iure radicis apij, vel anethi, vel cumini, vel aniſi coquatur, recipiatque vini modicum, quod tenuis ſit ſubſtantiæ. Nam dulcia omnia & aſtringentia multa, aduerſiſſima ipſis ſunt, & nocentiſſima. Noui autem me panem ex Cōdito, quod plurimum piperis haberet, exhibere iuſſiſſe, ac maximum attuliſſe iuuamentum.

De oleribus.

Ex oleribus eſſe ipſis conducit, apium, & porrorum coctorū capita. Salutaris his eſt etiam caucalis, & paluſtris aſperagus: item porra valde copioſa. Norūt autē hoc omnes, & ipſa edocti experientia, non paruam ex ipſis vtilitatem prouenire, atque ideo vulgus quam primum doloré aliquem in ventre percipit, ne interrogans quidem medicos, ſtatim hęc offert, præſertim agricolę loco maximi medicamenti hoc cibo vtuntur.

De auibus.

Ex auibus columba, perdix, & gallina cohortalis cõuenit: breuiter quæ non sunt excrementicia, nec pinguia, ea mediocriter esse conuenit. Habeat autem horum ius anisum, aut cuminum modicum, aut porrum, aut apium incoctum, aut piper.

De *piscibus*.

Pisces prosunt saxatiles, qui & ipsi semẽ aliquod flatibus digerendis idoneum adiectum habeant. Si verò etiam cũ allijs libenter ęgri assumant, permittẽdũ ipsis est. Hoc.n. modo alimentum ex eis proueniens, a flatibus alienum, & minus noxium erit.

De *carnibus*.

Carnibus si fieri potest, donec in totum curati fuerint, abstineant: similiter etiam leguminibus. Prisanã verò ipsos assumere alienum non est, vbi aliquod semẽ flatibus discutiẽdis efficax simul cõcoctũ fuerit, vt radix apij, aut coma porri, aut pulegium, aut origanum, aut anisum, aut piper, aut amygdala. Vbi enim sic coquitur, vim refrigerãdi amittit, discutiendi autem flatus, abstergendique, & extenuandi largius excrementa assumit.

De *bellariis*.

Inter bellaria conuenit his amygdala assumere, præsertim succum ipsarum, adiecto paulo mellis, & piperis. Sic enim crassa viscosaque recrementa magis adhuc extenuari poterunt.

De *vino*.

Vinum sit albũ, quod facilè in corpus distribuatur, astrictionis expers, deturq; potissimũ, quibus flatuũ copiã vehementem dolorem excitasse cõsiderauerimus. His enim, etiam si ipsum meracius exhibeas magis opitularis.

De *vinis factitiis, quæ propomata dicuntur*.

Ex factitijs vinis, quæ propomata appellant, præstãtissimũ est, conditum, & Apiatũ, aut Anisatũ, aut Ligusticatũ, aut Absinthatũ, aut Citratũ, aut Mastichatum. Omnia.n. hæc ob frigidos humores dolentibus mederi possunt.

De balneo.

De balneo.

Continua dulcis aquę balnea nihil adeo doloribus ex frigiditate, aut craſſis humoribus excitatis conferunt. Nã huiuſmodi aquis illi mitigantur tantum, non curantur. Didicimus autem dulcium aquarum facultatem refrigeratoriam qualitatem, & humectantem potius obtinere. Quare etiam aer calidior pręparari debet, & calentis aquę ſolium: item affecti loci calidioribus vnguentis illiniri, aut anethino, aut gleucino, aut martiato, & ſuperinſpergi nitrum, aut ſinapi: parteſque affectas, & totum corpus ſenſim perfricari decet. Sin autem oblectentur ægri, permittendum etiam, vt marmoribus ignitis foueantur, nam hoc faciendo, & iuuantur ſimul, & leniũtur dolores. Quod ſi in naturalibus quoq; aquis lauare velint, magis adhuc curantur, & in totum conſaneſcunt, pręſertim ſi fuerint ſulphuratę, & bituminoſę, ac vt ex eiuſmodi aquis bibant, ipſis concedendum. Habent enim vim abſtergẽdi & expurgandi, ſi quid viſcoſum tum ventriculo, tum inteſtinis infixum depręhendatur: ac ſubinde reſtituũt, totumq; morbum prorſus perſanant. Tantum de victu dictum ſit, putoq; hęc ipſa omnibus prudentibus ſufficere. Si enim quippiã a nobis quoq; ex prędictis omiſſum ſit, licebit facile ad ſimilia medicamẽta trãſire. Dicamus aũt deinceps ẽt, quę auxilia longis experimẽtis affectum iuuare, lenire, & in totum curare poſſe nouerimus.

Fomenta.

Itaq; fromẽta in frigidioribus longè ſunt accõmodatiſſima, quæ ex ſale, milio, & ordeo paranť: in quibus aũt nõ adeo opus eſt diſcutere, & ſiccare, his cõueniũt etiã ſacculi ex furfuribus. Verũ in qua aqua furfures coqui debent, anethum prius ebulliet copioſius, chamęmelum, alehea, pulegiũ, lauri & baccę, & folia, artemiſia, ſampſuchus, & ſi quid aliud his ſimile inuenitur. Adijciendũ igitur coctioni etiã chamęmelinũ, aut anethinum, aut cyprinũ oleũ. Atque his ipſis loca dolentia inungi debẽt: ſalutare. n. eſt. Cęterum iuuat ipſos maximè etiam vnctio ex Pẽtamyrio, aut

rio, aut Martiato: prętera magis ex eo quod vocat. Pisselęum: quo etiam rustici apud nos vtuntur, & valde iuuantur. Oportet autem nō solum pubem & lumbos inungere, sed etiam tomētum eo repletū ano demittere, ac multos hac ratione vsos celeriter sanari, non solum viros, sed etiam mulieres, & pueros nouimus. Alexandrini raphani no oleo vtuntur, & multum adiuuātur. Scire autem licet, nisi dolores fomētis adhibitis discutiantur, nō diutius calefacere oportere, neque vehementioribus vti fomentis. Quippe humores magis siccantur, viscosiq; fiunt, flatulētos spiritus & distensiones pariunt, multoque vehemētiores adhuc dolores efficiunt. Quod autē largius calefacta spissescunt, sal, nitrum, alumen, aliaq; multa testant. Itaque si dolores calefacientibus nō soluūtur, sed inualescūt tunc vehementioribus quidem fomentis abstinere, ijs aūt quæ viscosa, & crassa recrementa extenuant repurgantq; vti conuenit. Probantur in his quæ ex euphorbio conficiūtur: etenim nisi aliquid ex his quæ celeriter penetrare queāt, admisceat, periculū est, vt quippiā possit quod dat, efficere. Multa igit sunt, quæ id prętare queant, sed nullū adeo, vt catapotia, quæ a nobis ad hęc parari solent, ac in Ilio me vsum noui, laudēq; reportasse. Habet aūt scriptura ipsorum in hūc modum. Aloes, euphorbij, granorū Cnidiorum carnis, scammonię, singulę vnc. Ego autē sic vsus, id qudd volui, sum assecutus. Detur scrupuli duo, aut plures: quidā adiecerūt: etiam agaricum, atq; ita exhibuerunt. Horum compositio in eum modum habet. Aloes, lachrymę scāmonij, singulę semūciæ, agarici scrupuli quatuor: granorum Cnidiorum carnis scrupuli tres: euphorbij scrupuli octo: absinthij succo excipiant. His eorumq; similibus vtendum est etiā in frigidioribus temperaturis. & in quibus multa pituita intestinis contēta, tū dolorē, tū alui retentionem efficit. At per initia purgādi ipsi nō sunt verum vbi humores prius extenuatos dissolutosq; senseris, & nullā amplius inflāmationem intestina vrgere. Ita enim illis vsus non erraueris, neq; metues vllum periculū futurum,

futurum, materia iam concocta, & ad euacuationem idonea. Qui enim ausi sunt humores dum crudi sunt, aut inflammatio Colum exercet, purgatione, vel efficacibus vti, hi ignorant se ægrotantibus autores fieri, & periculorum, & mortis.

De insessibus.

Aquæ insessus optimũ est horum remediũ etenim affecta mitigat curatq;, pręsertim si aliquod semẽ, aut herba flatibus discutiendis efficax simul incocta fuerit, vt apiũ anisum, cuminũ, althea, lauri folia, ruta, sampsuchus & arthemisia. Ita enim si aqua præparata fuerit, ad omnia vtilis erit, siue alueo insidẽtes ęgri superfundi velint, siue in solia descendere possint.

De epithematis.

Post fomẽta, superfusiones, & inunctiones, cõfert tandem his etiam epithematũ vsus, ex quibus est Diamelilotu dictum, Diaspermaton, Diasampsuchu, atq; his magis Polyarchium. Hoc autem in calidioribus temperamento vtendum est, non mero sed diluto, cui cerati modicum, & chamæmeli sit adiectum. Ita nãque intolerabilis ipsius acrimonia, blandior temperatiorque euadet, & in totum multo vtilius medicamentum reperietur.

De iniectionibus.

Iniectionibus quoq; si dolor perseueret, vti necesse est vbi mediocris quidẽ vrget, simplicioribus: sin validior, ijs quæ magis adhuc lenire, & humorem infixum extenuare possunt. Simplicius igitur est oleũ ipsum per se calefactũ: vbi autem semen aliquod ad flatus efficax, & adipẽ anserinum receperit, blãdius existet. Parabitur autem ipsum hoc pacto. In oleo tenui semina quędã flatibus discutiendis apta, vt anisum, apium, cuminum, aut fęniculũ, & his similia coquito, deinde vbi oleum per linteolũ colaueris, adipem anserinũ salis expertẽ in eo liquato. Huius autẽ inopia, etiã gallinaceo ei mixto, iniectione sic vti alienũ non est. Agitetur oleũ rutæ ramusculis, non modo semel, sed etiam iterũ, & tertio. Quod si dolor remanet, validius

quoque medicamentum adhibere oportet, ex quorum numero est etiam, quod succis herbarum conficitur: habet autem in hunc modũ. Fœnugræci, sertulę campanæ, aneti, altheæ, seminis lini, ordei torrefacti, chamæmelī sicci, pulegij, singulę libræ. Herbis in ollam recētem, aut in cacabũ coniectis, aquæ sextarios duodecim misceto: ac vbi diebus quindecim macerari siueris, sic ipsa coqui curato, deinde succis percolatis, herbisque proiectis sumito succi libras duas: adipis anserinæ, medullæ ceruinæ, styracis, mandragorę succi, butyri, terebinthinæ, singulorum vncias sex: thuris masculi, alterci seminis, aloes, cyclamini succi, singulas vnc. Parato quemadmodum decet, & seruato: vbi vsus postulat, medicamen i cochlearia duo, aut tria oleo anethino mixta inijcito. Siue enim inflãmatio quæpiam fuerit, siue humor qualiscunq;, hunc adimit, & subducit, doloresque excindit.

Alia vehementer generosa.

* Impres. græcus vnciæ quatuor in alio, vna:

Aloes, castorei, singulorum * vncia: cyclamini succi recentis semuncia: opij tantundem. Parato vt dictũ est. Cũ autē vsus postulat, cum oleo anethino etiam adipis anserini paulululum inijcito. Validum est medicamentum, ne contemnas propter simplicium vilitatem.

Alia ad vitreos frigidosque humores efficacißima.

* Impres. in alio sex.

* Impres. centum.

* Impres. tres.

Terebinthinæ, medicamēti Diachylu, butyri, castorei, latioris cumini, singulorũ vnciæ sex: basilici vnciæ duę: * baccæ lauri * quinquaginta: alij spicæ tritę & læuigatæ * totidē: rutæ manipulus. olei cyprini libræ quinq;. Simplicia quidem hæc sunt: conficiantur aũt in istũ modum Cyprinum oleum, & Sabinũ in cacabum mittito, & admixto eis vini sextario, castoreũ latius cuminũ, baccas lauri, alliũ, & rutã vsq; ad dies tres in eo macerato, & post hæc lēto igne coquito, donec vinũ absumptũ fuerit. Vbi autē ab igne sustuleris, oleũ percolato, deinde accepta, terebintinã, basylicum, butyrũ. & medicamētum Diachylu sensim calefacito, quousque misceantur, deinde vase reponito, ac vtitor, cochlearia duo, aut tria cũ modico adipis ex

pis ex eo capiens. Mirabile est auxilium: vt quod dolores vehementes admodum etiam mitiget, prçterquam ꝙ nihil habet torpori inducendo accommodatum.

Aliud præstantius enema, crassos viscososque humores purgans, recipit.

Aristolochiam rotundam contusam, salem torrefactum, & lçuigatum, meu herbam, ipsam quoque contusam, oleum fœnugrçci, oleum rutaceum, oleum anethinum. Ad herbarum autem cochleare vnum, etiam salis tantundem in oleum conijcies. Hoc admodum pituitam solui, & non modo Colicos, sed etiam Ischiadicos strenue iuuat.

Alia iniectio ileis quoque efficax.

Nitri Alexandrini instar semunciç, vel etiã ampliori, oleum & aquam calidam admisceto. Oĩa permixta heminç mensura inijcito, ac miraberis q̃uo excernat quodcunq; inuenerit stercus durũ, siue viscosum crassumq; humorẽ pituitosum, intus contentũ. Ego etiã in Iliosis ea vsus sum, ac successit, vt omnes simplicitatẽ & efficaciam medicamenti admirarentur. Alia admodũ benefaciẽs.

Styracis, castorei, myrrhç, opij, singulæ vnciç. Omnibus mixtis cũ vsus postulat fasiç Aegyptiç magnitudinẽ capito, & cum oleo rutaceo, adipeq; modica inijcito. Hæc etiã somnũ conciliat, & vehemẽtes dolores, si quid aliud, mitigare potest: pluribus ipsam experimentis probaui.

Quæ per os dentur etiam iis, qui ex frigido, & pituitoso humore dolent.

Qm̃ autẽ multi per anum curari nõ sustinent, partim metu, partim etiã prç multo dolore erubescentes, necesse est his potui exhibere, quç ad Colicos dolores facere credunt. Multa igit ab omnibus, veteribus prodita sunt: quorũ aũt nos quoq; experientiã habuimus optime valentiũ horum omniũ scripturas vobis exponã, simplicioribus, & quç ad mediocres dolores facere inscribũtur, auspicatus.

Simplex medicamentum vsu compertum.

Marrubij herbç decoctũ potui cũ mulso dato: aut bac-

cas lauri lęuigatas nouem, aut quatuordecim, & corticè bene detracto, ex vini cyathis tribus propinato, vsu approbatum est.

Aliud quod etiam Nephriticis confert.

Ex rhami folijs succum extrahito ac in vnam succi misturã grana piperis septem, aut nouem indito: mellis cochlearia duo: Tepida ægro in balnei solio potioni dato, ac miraberis, quõ post exiguum tempus ęger dolore liberetur. Hoc etiam ad Nephriticos valet, qui laborant obstructione, aut Calculo, aut crassiore humore, Polij decoctum ex uino bibendum dato: similiter etiã hyssopi, & dictamni, item petroselini & anisi conducit.

Aliud valde generosum.

Origani scrupulum dato ex vna mistura Ascalonitis, aut alterius vini tenuis. Comprobatũ est auxilium, multos magnis doloribus liberasse.

Aliud & ipsum valde bonum.

Castorei partes duę: origani pars vna. Datur febri carentibus ex mulso: febricitantibus autem, ex mulsa.

Aliud ad idem.

Feniculi seminis, anisi, spicænardi, singulę vncię: apij seminis, ameos, casiæ, singulæ semunciæ. Hoc & Nephriticis, & Colicis, & hidropicis salutariter datur.

Aliud præstantissimum etiam ad aliud efficax.

Cardamomi interioris seminis * vncia: amomi vuæ vnc. spicęnardi, feniculi corticis, aut foliorum, papaueris albi, costi albi, nardi Gallici, piperis albi, cumini Aethiopici, mẽtæ siccę, seminis asari, singulæ vncię: myrrhæ troglodytidis drach. quatuor: scãmonij totidẽ mellis despumati qđ satis est. Mixta excipito, datoq; nucis auellanę magnitudinẽ Arquatis deuorãdã Colicis aũt cũ hydromelitis frigidi coclearijs duobus. Scire licet medicamenti põdus nõ solum nucis auellanæ, sed ẽt iuglãdis instar dãdũ esse, pręsertim Iliosis, & qui seipsos propter immoderatos

* Impres. vnc. quatuor, in alio vna.

ratos dolores huc & illuc proijciunt. Vt autem ſemel dicam, in quibus vires robuſtæ ſunt, & dolor vehemens vrget, nihil reueritus cum fiducia etiam maius quam nucis auellanæ pondus dato. Nihil enim habet quod torporem inducat, vt Philonium, & alia quædam antidota, ſed quia noxium humorem purgat, & ſubducit, doloris mitigationem conciliat. Item Theriaca antidotum ad dolores ex pituita, & vitreo humore naſcentes, magnificè facit. Datur auellanæ modo ex mulſa. Ego ſubinde cum in his illam obtuliſſem, ſucceſſum conſecutus ſum. Sin autem quis eam etiam per interualla ſemel menſe bibat, ſanus ex toto euadit, & in poſterum malo non tẽtatur. At Philonium antidotum dolores ſanè ex frigida cauſa contractos mitigat, non medetur: bilioſa autem, & cacochymia quę humorum prauitas eſt, affectos non ſolum lenit, ſed etiam maximè iuuat, ſi modicè exhibeat, & pro viriũ ratione. Propterea Marcellium antidotum præterquã quod magnam corporis inducẽdi vim obtinet, dolores ſedat, ſcriptura ipſius ita habet. Croci drachmæ * decẽ: ſulpuhris viui * ſex: opij drachmæ ſex: cinamomi drachma: piperis albi drachmæ viginti: mellis Attici qđ ſatis eſt, dato nucis auellanæ magnitudinem ex aqua calida. Hæc de enematis & antidotis interprætatos, cum multa eorum opio, atque aliis torporem inducentibus conſtent, neceſſe eſt etiam de his tractare, quando, & quo modo, & in quibus ipſis uti oporteat.

Antidotũ Marcelliũ

* Impreſ. ſex.

* Drachm. duæ, in alio ſex.

De anodynis, enematis, paſtillis, & antidotis.

Torporẽ facientia medicamenta, quæ & ex opio & alterco componuntur, non temere admouere properandũ eſt: verum, ſiquidẽ humores qui dolorem pariunt, tenues & acres fuerint, cum fiducia adhibere oportet, nullã inde noxam fore ſuſpicantes: ſin autẽ craſſi ſint, & viſcoſi, torporẽ inferentiũ vſus vitari debet. Etſi enim doloris ea leuationem adferre videantur, tamẽ efficiunt, vt dolor poſtea diutius permaneat, putoq; bona rõne ipſa nõ conferre. Nã cum meatus ex medicamentorum quæ torporem faciunt,

faciunt, frigiditate condensentur, constringanturque, & recrementa spissescant, necesse est etiam totum affectum magis adaugeri, & ad discutiendum difficilem reddi. Multi igitur cum in eiusmodi affectibus ea iterũ, atque tertio dedissent, effecerunt vt partes læsæ emorerentur, resoluerenturque interdum verò etiam mortem omnino induxerunt. Propter hęc omnia, vt dixi medicamenta torporem facientia temere Colicis ex frigida intemperie infestatis offerre properandum non est, nisi magnus quidam dolor & vehemens, qui syncopes periculum minetur, id nos facere compellat. Si igitur vires tibi robustæ appareat, & dolor grandis admodũ vrgensq́;, tunc solum exhibere, idq́; semel oportet. Nã calidiore tẽperatura præditis, & ob tenuem acremq́; humorem dolẽtibus torporem excitantia medicamenta, præterquam quod nihil nocent, adhuc etiam magis opitulantur, dum tenuem, acrem, & biliosum humorem crassum reddunt, ad concoctionem perducunt, ad bonamq́; temperiem cõuertunt.

Narcoticã quando danda.

De vomitu.

Vomitus ob frigidũ humorem dolentibus vtilissimus est, præsertim qui a raphani radicibus, itẽ cibis salsis, dulcibus & copiosioribus petitur. Simul enim cũ vomitu etiã si quid viscosum est, crassum, & pituitosum, educit, nec sinit copiosum collectum rursus intestinis influere, qui aliorum iterum dolorum autor fiat. Oportet autem nõ solum in ipso, morbo vomitum ciere, sed etiam quando conquiescit, id faciundum est.

De Synapismo & dropace.

Similiter & cutis vellicatus cruẽtationesq́; sinapi excitatus, & Dropacismos conuenire arbitror, præsertim in tali morbo iam inueterato. Nã cũ affectas partes calefaciãt, si quis per interualla ipsis vsus fuerit recremẽta extimã cutẽ eliciunt. Sin aũt pustulas exiguas, & bullas aquæ plenas, quas Psydracia Græci appellãt, fieri cõtingat, terreri nõ debes. At diuturnos affectus, & ꝑseuerãtes, ijs potius solui medicamẽtis accidit, quæ violẽtiora esse videntũ.

Hæc

Hęc autem non in accessionibus, sed interuallis magis præseruationis gratia adhibere conueniebat, ne permittant adhuc ægrum ad affectus admonitionem reuerti.

De motu.

Motus quoq;, & omnis exercitatio insigniter ijs cõferunt, qui diutius tali morbo laborarunt, & frequentius eo corripiuntur, siue pedibus, siue per equum, siue etiam nauigio mouere corpus velint: item palæstra, & totius corporis perfricatio, lociq; mutatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia extenuant, discutiuntq;, totum corpus excrementis liberum reddunt, vniuersum habitum corroborantia, vt in posterum affectæ partes frigidum humorem colligere nequeant, imo neq; aliud influentem promptè in se recipiant.

De Colico dolore ex flatibus contracto.

His igitur qui ob copiã flatuum cruciantur, cõgruunt fomenta, quæ ex milio, & furfuribus modicè adhibentur: quæ oleis tenuibus, & calidioribus, adiecto aliquo flatibus discutiendis medicamẽto, vel semine cõstant. Nã horũ aliquo per aluũ indito, statim flatuũ copia erumpit, & dolor inde cõquiescit. Maximè verò iuuat ipsos ẽt cucurbitula bene grandis circa vmbiculũ admota, vt nonnulli curationis celeritatẽ admirati, cogitarint magia quadã, & non ratione artis leuationem doloris ipsis obtingere. Constat autem etiã in hoc victum calidiorem magis adhuc præponendum esse.

De Colicis, qui ex stercoris duri obstructione dolent.

Eos verò, q ob stercoris duri obstructionẽ Colico dolore vexanẽ, multo hydrelæo potissimũ, & mulsa curare, atque eadẽ propinare ipsis conandũ est. Ita nãque stercus, quod exiccatũ iam induratũque fuerit, ex continuò iniectionũ vsu humidũ euadens, ad infernas partes delabi, & excerni põt. Ac omnẽ victum humidum his cõuenire notũ est, maximè eũ qui ventrẽ subducere credit. Itaq; alypias herba oleribus incocta, siłr parthenium mirabiliter aluũ subducere videnẽ: itẽ veteris galli ius. Oportet aũt

ventre

ventre ipſius explicato, ſaleque & anethi repleto, coniectum in aquam copioſam tamdiu decoquere, donec ad modum diſſoluatur, & intabeſcat. Si verò cum eo quo polypodij vnciam coxeris, ius magis adhuc aluo ducendæ erit ſi vinum etiam, aut mulſum adieceris, multo ipſum ſuauius, & ad alui deiectionē efficacius reddes. Quoniam verò non nulli vſi ſunt etiam folle fabrili, & catapotijs ex plumbo factis, (nihil enim aſſumptis antidotis & iniectionibus magnum quid præſtare potuerunt) neceſſe eſt de hoc quoque nonnihil dicere. Nam ſi citra inflammationem præcedentem frigidus Colicus, Ileoſuſq; affectus ſit, tunc curatione per vtrem vtēdum eſt. Sin autem inflammatione prægreſſa aſtrictio alui oborta ſit, hæc curandi ratio præterquam quod nihil iuuet, maximè etiam nocebit. Accomodetur verò vſus ipſius in hunc modum. Canalem medium folli fabrili adaptato, & cum hoc feceris, ipſum aperito, quouſque totum ſpiritu repletum conſpexeris, atque tunc demum ſpiritum emittito, vtre compreſſo. Poſthac ex momēto nitri, & hydrelæo clyſterem mox inijcies. Nam omnia quę in ventre, & inteſtinis continentur, vna cum clyſtere euacuabuntur, vt admireris, ſiue ſtercus, ſiue humor, ſiue ſpiritus flatulentus fuerit id quod incluſum erat. Pari modo etiā catapotijs ex plūbo vti licet, ſed cū nulla inflāmatio infeſtat, pręcipuè inter initia. Nam progreſſis iam diebus aliquot, & laxa quadā mollitie, concoctioneq; apparēte, meo iudicio etiā catapotia ex plumbo, & quæ euphorbio cōſtant, tunc dari poterunt, & obſtructionem pulchrè diſcutere.

De Colico affectu ex calidis, & bilioſis humoribus naſcente.

Cum hactenus de Colico dolore ob flatuum copiā cōtracto, itē de eo qui ex frigidis & craſſis humoribus prouenit, tractauerimus, iam tandē etiam de ijs, qui ob bilioſos & acres humores hoc morbo corripiuntur, agemus, exorſi hic quoque ab ipſorum internotione.

Notæ Colici doloris ob calidos bilioſoſque humores excitati.

Noſces

Noſces rurſus Colicos cruciatus ex calidis, biliofis, & acribus humoribus concitari, ꝙ interna morderi, exuri, & lancinari videantur, item quod lingua arida ſit, & ſitis, vigiliæque vrgeant, & ſingulis diebus magna ex parte acceſsio iuuadat, vrina ſit acris, & quę per aluum excernuntur, bilioſa copioſaque. Adhęc quod cibis calidioribus, potionibus, & medicamentis ægri magis irritentur, & plures ipſorum non ſine febri agant. Tales igitur notæ Colici affectus ob bilioſos & calidos humores prouenientis habentur. Curare autem contrarijs nimirum conuenit, quæ refrigerare & humectare poſſint.

Curatio Colici affectus ex calidis bilioſioſque humoribus orti.

Cremor ergo ptiſanæ, ſi per ſe offeratur, nullam habẽs mixturã, aut porri, aut copioſioris ſalis, his eſt vtiliſsimus Nam abſq; ſale calorem refrigerare, & bilioſum abſtergere, ſi quid aliud, poteſt, pręſertim copioſior, & ſępe exhibitus: adhęc ouorum recens poſitorum lutea aſſumpta.

De oleribus.

Olera his commodiſſima ſunt, ſi cocta, & nõ cocta exhibeantur: his adhuc magis lactucę grandes, & auctę, ſi ꝓbè refrigeratæ exhibeantur. Dari autẽ debent hęc ijs potiſſimum, quos vigiliæ vrgent & calidiore temperamẽto præditis, & ętate vigentibus. Porro omne pomum, quod refrigerare & humectare poteſt, his datur vtiliter, nec vlla ſuſpicio eſt ægros hinc offenſum iri. Cucurbitam verò ſolã metuere oportet, eo quod ipſa naturali quadam vi Colo aduerſetur, vt omnes teſtãtur. Ego itaque noui nõ ſolũ iuniores, ſed etiã ſenes paucis diebus huiuſmodi victu curatos fuiſſe. Adhæc frigida aqua vſus ſum, in quibus vires robuſtas, & principales particulas illæſas depręhendi, ac ſcio leuaſſe me omnino dolorẽ, & totum morbũ ne amplius reuerteretur, prohibuiſſe, idq; cũ ęger antea crebris acceſſionibus corriperetur. Illi verò potiſſimũ immunes ab acceſſione poſtea manſerunt qui pręterquã ꝙ vino abſtinerẽt, etiã ab acribus omnibus in poſterum ſe cõtinebãt,

perſeuerat

perseuerabãtque aquę potionis,& victus refrigerãtis vsu. At in quibus,aut principalis particulę inflammationē suspicatus,aut vires infirmas esse,aquam frigidam dare metui. In his etiam rosaceum copiosum,ac refrigeratum,per inferiora me iniecisse noui,ac plurimum profuisse. Adieci etiam subinde adipem anserinum,ac præsidium attulisse sensi. Porro ob bilis acrimoniam & immoderatam rosionem,nec non ramentosa quæ per aluum excernunt probè facit etiam cremor ptisanę vna cum chamæmelo iniectus,& lutea ouorũ simul cum rosaceo his per aluũ indita.

De piscibus.

De piscibus sumi debent duriore carne prędití,vt ceris orphus,glaucus,scorpius,carnis,coxyx, sępię & lolligo.

De testaceis.

Ex testaceis,pectines,ostrea,cochleę marinę. Vtilis ipsis etiam erinacius existit,vt qui præterquam quod contemperet, refrigeretque, pręterea etiam stomacho gratus est,aluumque,& vrinam mouet,quibus nihil est pręstantius.

De carnibus.

Ex carnibus potissimũ dare cõuenit,quę difficulter cõficiuntur,vt pedes bubulos,& ventriculum:item suum vuluam,& vngulas probè coctas refrigeratasque.

De fructibus pomaceis.

Inter fructus,melopepones oĩbus alijs pomis pręferēdi sunt. Ne aũt os vētriculi subuertat, miscere ipsis aceti paulũ oportet,cũ assumenť. Adhęc aliud quoduis pomũ a flatibus alienũ, & dulce modicè voluptatis gratia sumere alienũ nõ est. Ex placētis,aut bellarijs nihil prorsus offerri ijs debet,qui a bile redũtur,& Colico dolore cruciãtur.

De balneis.

Balnea dulcis aquę his adhibeãtur,pręsertim ętate vigentibus,& calidiore temperamento præditis. Sit auté aer temperatus,& calidę aquę soliũ. Cæterum partes quidē affectę vngantur chamęmelino, totum verò corpus hydrelęo. Cauendũ aũt ne oblinãtur nitrio,aut sampsucho,

vel omnino

vel omnino acri quodã, vel calido: item ne affecta perfricẽtur, fomentisque obducãtur, & salsę aquæ, aut nitrosæ, & in summa naturaliũ aquarum vsus vitari debet. Reuersi a balneo, non statim vinum ægri bibant, sumant autem cremorem ptisanę, aut aquam tepidam: in medio vero cibi si velint, recentatam dictam bibere ipsis permittẽdũ, ipsamque aquã frigidã, ac potu eius iuuãtur. At vino si in totum abstinere possent, vtile esset: sin autem nolint, eo qđ ex toto vini abstinentiam ferre nequeant, concedendum ipsis tenue, & aquosum.

De potu.

Exercitijs autem, gestationibus, omnique motu per interualla morbi, neq; multis, neq; validis vtanẽ. Neque.n. ferunt, sed statim intemperati & acriores redduntur, vbi largius exercitijs vsi fuerint. Abstineãt autem ab ira, omnique cura, quatenus licet, & omnis generis lassitudinibus. Ita namque temperanter, ac in omni hilaritate, degentes, & molestum, & excruciantem Coli dolorem euadere poterunt.

De purgatione

Quod si purgatione interdum vt in ijs, qui ob biliosum acremque humorẽ Colico dolore affiicũtur, oporteat, obseruandum est, ne vllũ adhuc medicamentum, quod acre quid obtinet, offeratur, vt euphorbium, aut Cnidium granum, aut lathyridas, aut veratrũ. Hæc enim omnia pręterquam quod nihil hos iuuant, pręterea etiam tormina, & rosionẽ pariunt, & aliam bilem excitant. Vtile igitur his est antidotum quod Picra dicitur. Si nãque bilis, quæ dolorẽ rosionẽque inducit, intestinorũ ipsorũ tunicis affixa tibi videatur, ipsa per se Picra eis dari debet: sin aũt nõ solũ in tunicas absorpta est, sed etiam in spacio continetur, ac aliũ de frequẽter influit, tunc antidotũ nõ per se exhibere, sed adiectis ei scãmonij lachrymæ scrupulis duobus, aut paulo ampliori, aut minore mõ, oportet, vt ipsos purges: nec nõ Theodo. admixta ei scãmonij lachryma. Quod si ęstas fuerit, ẽt rhodomeliti, aut rhodomelo ipsã adiiciẽtes, aut hydrorosato,

hydrorosato, sic purgare ipsos conuenit. Valde enim iuuãtur, non solum quod infestante dolore leuentur, sed etiam quod totum prorsus affectum euaserint.

De Colicis doloribus ob inflammationem intestinorum contractis.

At si Colicum affectum, ob inflammationem intestini fieri contingat, nequaquam purgationem in his præsertim inter initia, & cum illa nondum ad concoctionem peruenerit, exhibere audebis. Qui enim medicamenta ventri ducendo apta præbere non dubitarunt, ægrotantibus periculorum autores, & mortis extiterunt. Accidit nãque vt datum medicamentum humores ex illæsis ac sanis particulis trahat, & transmittat affectis. Cum autem hę, id quod illatum est, nequeant propellere, necesse est dolorẽ, vigilias, & tormina augeri, quibus omnibus increscentibus, in Ileosum morbum incidere. Neque enim aliud est Ileos quam Colici affectus intentio, ac incrementum. Quapropter purgatio inflammatione tentatis danda nõ est: venæ autem sectio adhibenda, & paulatim ex toto corpore vacuatio tentanda: eo quod vniuersa inanitio tantum prę̨sidij non adferat, quãtum, quæ paulatim fit. Porro si propter inflammationis magnitudinem etiam vrinas supprimi contingat, venam, & in talo, & in superiore pedis parte, secare non est alienum, sępe enim cũ hoc nos fecissemus, & alui & vrinæ excretio secuta est. Alimento in his vtendum est, cremore ptisanæ, aut auena mediocriter, item iniectione per aluũ ex cremore ptisanæ, chamę̨melo, succo lini seminis, & hydrelæo, præsertim si etiã febris vehemens vrgeat. Rarum nanq; est Colo inflammationem sustinẽte, febrim nõ oboriri. Quæ extrinsecus imponentur, temperata sint, nihil acre habentia: e quorũ numero est etiam chamæmelinum oleũ, & ex farina, ordeacea, lini que semine epithemata, nec nõ cerata similiter, q̃ componũtur ex chamę̨lino, cæra, rosaceo, & luteis ouorum, fiat autem põderum æqualitas eiusmodi. Cerę vnc. quinque: chamæmeli vnciæ duæ, semis, farinæ fabaceæ, ro-

sacei,

facei,singulorum vnciæ duæ,semis:lutea ouorum quinq; aut sex:lucci lini seminis quod satis est. Oua & farina lęuigentur, atque tunc ceratũ refrigeratũ inijciatur,ac omnia subigantur,quo vsque inuicẽ commixta fuerint,ac in vnum coijsse videantur. Hoc & renibus & vesicæ inflãmatæ pulchrè auxiliari potest.

De balneo.

Balnea igitur continua priusquam totum corpus recrementis vacuatum fuerit,adhibẽda non sunt. Post sanguinis autem vacuationem,etiam si dolor vrgeat,balneo vti absurdum nõ est. Si uerò vires refragentur,in alueum ægri descendent, corpus oleo chamæmelino illinentes. Vino si inflãmatio adhuc feruet,& febres præpollent abstineant,vbi cõcoctionis notæ apparuerint,& si vires imbecillæ videntur, non alienum est ipsum vinum tenue,& aquosum propinare. Scio igitur,quod si quis prędictis curandi methodis,vtatur,non vllo alio extrinsecus remedio opus habebit. Verum cum plærique eorũ qui per circuitus Colico dolore afficiuntur, præsertim diuites neque bibere omnino medicamentum, neque vẽtrem clysterijs curari volunt, naturalibus autẽ quæ alligari solent,dolorem ipsorum abigere nos cogunt, conatus sum etiam de his vobis mentionem facere quorum & ipse experientiã habui,& quæ a veris amicis iuuari posse cognoui. Ac præstantissimos veterum testatos illa inuenimus, vt neque ars experientiæ, & misericordię expers esse censeatur, neque * medici ab honestate] & consensu dolores alieni esse videantur, tanquam ignorantesnaturam, & a sensu doloris aliorum affici & simul condolere.

Medicamenta naturalia quæ alligari solent, aduersus dolores Colicos.

Medicamẽtum alligatorium, certũ, cuius & non periculum fecimus, ac omnes propemodũ præstãtissimi medicorũ comprobarunt. Stercus lupi si fieri possit,qui ossa vorauerit,in canalẽ includito,ac dato in dextro brachio, aut femore,aut lumbis,per accessionem gestandũ, cauẽs Colicorũ physica.

ne dolente parte, neque terram, neque balneum æger attingat.

Aliud etiam ipsum probatum.

Alauda comesta idem optima præstat. Thraces viuente adhuc alauda cor eximentes, alligatorium faciunt, femori sinistro ipsum circundantes.

Aliud naturale comprobatum.

Ex porci intestino cęco, id quod mammosum est, accipito, ac myrrha inuolutum ligatumque in pelle lupina, aut canina dato gestandum, luna abeunte a sole, ac miraberis.

Aliud alligatorium.

Herculem erectum, suffogantem leonem in lapidem Medicum insculpito, ac inclusum in annulum aureum, gestandum dato.

Idem rursus.

Alauda combusta læuigataque, & cochlearijs duobus, aut tribus ad dies tres, aut quatuor propinata, admodum Colicis affectibus auxiliatur.

Aliud valde efficax.

Vmbilici infantis nuper nati præcisi paululum in argẽtum, aut aurum includito cum modico sale: qui gestat hoc alligatorium medicamentum, dolore prorsus non corripietur.

Aliud.

Iecor caprillum combustum læuigato, datoque ex vino potui multum ipsis auxiliatur.

Annulus ad idem.

Annulũ ferreum accipito, ac circulum ipsius octãgulũ efficito, atq; ita in octangulũ inscribito. φεῦγε φεῦγε ἰοῦ χολὴ ἡ κορύδαλος ἐζήτει hoc est, fuge, fuge, heu bilis, alauda quærebat. Subiectã aũt figurã in annuli caput inscribito.

Huius magnam habui experientiam, ac absurdum putaui tantum medicamentum naturali vi Colico aduersum, non vobis tradere, sed admoneo vos, ne quibuslibet huiusmodi ostendatis, virtutis autem studiosis, & qui huius-

huiusmodi possunt conseruare, communicare, quod etiã Hippocrates Diuinissimus cũ nouisset, præcepit his versis. Res quæ sacrę sunt, sacris hominibus ostenduntur, prophanis autem nõ fas est. Paretur autem pręfiguratus annulus decimo septimo, aut vigesimo primo die lunę

Aliud naturale ad colum efficax vsu probatum.

Lupi stercus in tenuissimum pluuerem tritum, increãtique ex aquæ calidæ conchlearij dimidio, laborãti dato.

FINIS LIBRI DECIMI.

CAPITA LIBRI VNDECIMI ET APPENDICES.

Ad œdematicos pedum tumores.

Smegma, aut puluis egregius, vocant autẽ quidam ipsum Indum, alij Aesculapiũ.

Descriptio pulueris Indici.

Psilothrum nobile ad Podagram.

Si podagra ob sanguineum humorem constituatur.

De inflammatione.

De tophis.

Antidotum ad tophos.

Ceratum excellentissimũ tophos articulorũ dissoluẽs, adeo vt neq; an aborti fuerint adhuc appareat.

Aliud vsu probatum.

Medicamentum dia cinnabareos.

Medicamentum dia slepto caryon.

De antidotis & medicamẽtis anodynis.

Descriptio purgãtis medicamenti dia hermodactylu simplicissima.

Aliud ex hermodactylo.

Aliud ad idem.

Aliud valde bonum vsu probatum.

Aliud Iacobi Psychresti.

Egregium antidotũ Theodosij philosophi.

Catapotia ex hermodactylo, & aloe.

Aliud eadem efficiens, tum in articularijs, tum habitu pituitosioribus.

Catapotia emollientia,

Alia potio.

Antidotum dia Coronopodiu.

Medicamentum ex Miuro herba.

aliud generosum probatũ.

Aliud Iacobi Psychresti.

Antidotum Podagricum, Clymax.

Aliud antidotum, quod ita Podagricis ad annum datur.

De mitigatorijs medicamentis, quæ locis affectis admouentur.

Ceratum, quod in accessionum statu imponitur, dolore liberans.

Aliud ceratum, quod similiter in statu applicari põt.

Aliud ceratum, & ipsum mitigatoriũ ad oẽm inflammationem feruidam efficax.

Ceratũ mirabile & vsu probatũ, de quo etiam alij multi testati sunt.

Halacia ad concoquendũ.

Aliud Buphati.

Naturalia diuersa ad pedũ fluxionem:

Medicanentũ naturale ad fistulam pedum, admodũ celebre, & a multis cõprobatũ.

Medicamentum

Medicamentum pręseruãs a Podagra, & morbo articulario.

Aliud probatum.

Aliud quod pedes & manus pręseruat.

Ad podagram.

Remediũ a Podagra præseruans.

Ad Podagram, quę nondum contraxit nodos admirabile & probatum.

Podagricum naturale.

Aliud ad Podagrã, & omnem fluxionem.

Auxilium Podagricũ valde bonum.

ALEX. TRALLIANI LIBER VNDECIMVS,

Ioanne Guinterio Andernaco Interprete

De podagra. *Cap.* I.

ODAGRAE Affectũ ex multis, diuersisq; causis originẽ trahere imprimis sciẽdũ est: vnde meo iudicio propter generationis varietatẽ, neq; internosci probè, neque absolutã curationẽ cõsequi potuit. Hac aũt ex re morbus molestã tristẽque de se opinionẽ acquisiuit, nempe ꝙ nequaquam arte medica vnquã curari possit. At ego asseuero, ꝙ si & differẽtię, & species ipsius quot & quales existãt, ꝓbè internoscanť, facilẽ curatu medicis futurũ. Dicamus igiť iã notas ipsius, deinde sic ẽt curationes ꝓsequamur. Speret aũt vnusquisq;, ꝙ, si animũ diligenter scriptis a me intendat, multos iuuabit, nõ modo morbis principia subeuntes, sed etiam diu iam in eo couflictatos. Multę igitur causę sunt quę molestã podagrã ꝓgignũt. Etenim sanguis, qui in si-

nus articulorum confluxerit, calidus, tũ ipsos, tum com pages ac ligamenta distendens, vehementem dolorem excitare solet. Similiter etiam bilis, quæ frequẽter inter neruos, & ligamenta influxerit, inflammando simul, & distendendo, magnos cruciatus adferre consueuit. Præterea pituita, dum in prædicta loca se insinuauerit, validioris doloris causa efficitur, dum simul cũ frigiditate ipsa & arctat, & distendit. Eadem ratione etiam humor melancholicus, non modo refrigerando & premendo, sed etiam quod grauitatis sensum efficiat, aut moderatas parit accessiones. Porro fluxiones, non solum ob materiæ influxũ articulis oboriri solent, sed etiam propter nudam qualitatẽ solã calidã & frigidã: adhęc siccitas, & humiditas fluxiones subinde, concitat. Quare diligenter, vt diximus, obseruandũ est, quæ exquisitè causa sit morbi effectrix ac remediũ vnicuique conueniens accommodandum.

Si podagra a bilioso humore nascatur.

Incipiamus igitur de dolore verba facere, qui ob biliosum humorẽ nascitur. Etenim magna ex parte, cũ eiusmodi humor superat fluxiones in articulos decũbere cõsueuerunt. Nosces aũt, an humor qui influit biliosus sit inde, ꝙ nullus manifestus tumor articulis oboriatur. Deinde, ꝙ ęger igneã potius caliditatẽ, q̃ distẽsionẽ aut grauitatẽ quãdã insidẽtẽ ꝑcipiat: preterea ꝙ particula dolẽs colore rubro spectetur, & refrigerãtibus quidẽ oblectetur, iuueturq; magis ab ipsis, quã calefacientibus. Cęterum etiam causę, quæ præcesserunt, item ægri ætas, temperatura, anni tempus, regio, atque alia quæ didicimus, superantem humorem indicabunt biliosum esse, & calidũ. Si igitur humor, qui articulis influit, acris & biliosus esse ex indicijs, quæ commemorauimus, tibi appareat, liquet sanguinis vacuationẽ adhibẽdã nõ esse, sed medicamento potius bilem ducẽte vtẽdũ, vbi prius acrimoniã humoris, aut rosionẽ humectaris & contemperaueris. Non semel autem, verũ sæpe, si res postulet, æger purgandus est. ita namq; articulos a recrementis, & fluxionibus tutos seruare poteris, si materiam

ſuperantem non vniuerſam, ſed per vices ſubtrahere ſemper coneris.

De medicamento biliosum humorem expurgante.

Podagræ bilioſę curatio.

Sit autem medicamentum purgãs ſimplicius, quod nõ adeo calidũ quiddam habere debet, quale eſt etiam, quod ex ſucco roſarum paratur, quod odoratu gratum, & deuoratu ſuaue apparet, ſtomachum autem non ſubuertit. Nam huius quoque cura in omnibus fluidis affectibus haberi debet, vt ne ventriculi os ab ijs quæ aſſumuntur offendatur. Ipſi namque infirmanti, omnes nerui conſentiunt, & fluxionibus tentãtur. Habet autem ſcriptura in hunc modum. Roſarũ ſucci libræ duæ, mellis libræ quatuor ſcammonij torrefacti vnciæ quatuor. Omnia ſimul incoquantᷣ: ſummus medicamenti modus eſt, cochlearia quinque: minor, cochlearia duo & dimidium, vel tria. At maior, aut minor medicamenti dãdi modus, ex copia humoris definiatur.

Medicamentum ex ſucco roſarum.

Aliud adidem.

Ad eos verò, qui os ventriculi paulo frigidius habent, non eſt alienum etiam piper ei admiſcere: habet autẽ ſcriptura huius in eum modum. Roſarum ſucci libra: ſcãmoniæ vncia: agarici drachm. quatuor: piperis ſcrupuli duo mellis vnciæ ſex. Lento igne incoquito, ac vbi in craſſitiẽ coierint, tunc ſcammoniam, agaricum, piper adijcito, atque ita vtitor. Dantur cochlearia quinque, aut ſex pro virium ratione.

Aliud purgans, ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo, ſcammonij adiecta vncia, extrinſecus fermento obducito, aſſatoq́;. Vbi probè ipſa aſſata fuerint mellis quod ſatis eſt, adijcito, vt neq; craſſum, neque valde liquidum euadat, ac dato ex eo cochlearia duo aut tria, pro vt vires ægrotantis poſtulant. Talia quidẽ ſunt purgantia ijs qui potione ipſorum oblectantur, accõmoda. At ſi potu aſſumere nolint, etiã catapotia ex liquore

ſcammonij fieri debent:habent autem in hunc modum. Abſinthij drachmę tres:ſcammonij ſcrupulus. Admixto roſati modico,fingito catapotia,ac dato ſimplicem cõpoſitionem,interim verò duplicatam,pro ægri viribus,& humoris copia. Hoc ſanè modo eos,quorum articuli bilioſi humoris fluxione laborant, purgare conuenit. Verum non ipſi ſoli corpori proſpiciendum eſt,ſed etiam particulas affectas refrigerare,ac mitigare conandum, vt ne propter immodicum ardorem,aut magnum articulorum dolorem particulæ magis fluxionibus tententur. Etenim caliditas partium affectarum materiam ad ſe allicere, & dolorem rurſus excitare ſolet. Huius igitur gratia ambobus proſpicere,refrigerare,& lenire properandum eſt,vt particulæ temperatæ & doloris expertes reddantur. Ad quod præſtantiſſimum in his eſt roſaceum, ſi quotidie affectis inducatur,& ſenſim infricetur. Melius itaque feceris, ſi luteum oui admiſceas,& veluti in vnctionem redacto affectas ita partes perfrices,tum veſperi ante ſomnum, tum rurſus mane. Idem verò hoc etiam ad pręcauendum morbum tempore ſanitatis valet,ſi quis ſomnum initurus, & mane progreſſurus quotidie vtatur. At hoc nõ ſolum agẽdum eſt,ſed etiam alijs omnibus refrigerantibus,& articulos corroborãtibus vtendum,de quibus paulo poſt dicẽt. In pręſentia verò a victu exordiamur,docentes ipſum nihil calidum,aut quod bilem omnino creare poſſit,recipere debere. Sic igitur & toti corpori,& affectis particulis prouidere oportet. Cæterum & victus obſeruandus eſt,vt ipſe & refrigerans, & humectans exiſtat. Cauendum autem, quicquid calefaciens, valde bilioſum quid procreare poſſit.

Aliud ad eos,qui tardius purgantur.

Roſarum ſucci vncię tres:ſcammonij,mellis,ſingulorũ vncia:tithymalli lachrymæ ſcrupuli tres. Daẽ cochleariũ vnum,vel duo ſecundum ægri vires. Hoc medicamentum ad multa valet,tertiana laborãtes,Arquatos,& Lippitudine affectos,atque ſine moleſtia noxaque ſumitur,nec non acre exiſtit.

acre existit. Cum fiducia ipsum dato, quomodocunq; velis, presertim febricitantibus cum ptisanæ cremore.

De oleribus.

Inter olera assumantur intybus, lactuca, & malua. Sin autem eis oblectentur, etiam bletum, chrysolachanum, sonchus, & quodcunque refrigerare, & humectare potest. Brassica, verò nasturtium, eruca, porrum, & allium, vt inimica vitari debent.

De auibus.

Ex auibus offerantur phasiani, galline cohortales non pingues,, attagenæ, perdices, merule, turdi.

De piscibus.

Piscium saxatiles præsertim, & alij quibus substantia alba, friabilis, & natura, & nihil pingue habeat. Palustres autem vitentur. at omnia condiméta recrementis vacua sint neque olei, neque ex acribus seminibus multum recipiant.

De Isicio.

Isicium verò, quod ex his paratur, vtile quoq; est, presertim ex durioribus confectum, vt orpho, ceride, teuthide, sepia, pectinibus, testacea exhibere metuẽdum nõ est.

De carnibus.

Ouillarũ carniũ decoctũ assumant, & maximè vẽtriculi boum. Similiter noui quosdã, qui ita fluxione copiosissima & acri laborabãt, maximè carnibus bubulis adiutos. Dicebãt enim non amplius se continuè, aut vehementer pedibus dolere, quemadmodum cum tenui victu vterentur: esse autem pedes bubulos, & ventres magis quam decoctum. Porro erat hic etate florida, calido tẽperamẽto.

De leguminibus.

Inter legumina exhibeantur cum ipse fabæ virides, tũ sicce leniter feruefactæ: item faseolum. Alexandrinũ, presertim maceratum, fœnugreci germina. Adhec halicam, & ptisanam assumere alienum non est. Reliqua verò legumina ipsos vitare satius est.

De fructibus

De fructibus pomaceis.

Fructum pomaceum admodum dulcem, & maturum offerre cōsulo circa horam secundam, aut tertiam, præsertim persica, aut duracina, & vuam durā & nō astringētē Damascena, mala dulcia citria purgata, & excorticata probè. Pirum verò, malum punicum, aliaq; omnia raro, aut nequaquam offerri debent.

De Tragematis.

Ex bellarijs castaneas potissimū sumere cōducit, non autē nuces, aut pineas, aut amygdala imo, nec placentas, aut liba. Omnia enim hęc ijs sunt noxia, quorum articuli biliosi recrementi fluxionibus infestantur.

De Motu.

Moueātur autem ægri mediocriter citra magnam lassitudinem, & ante cibum potius quam post. Nam lassitudo his maximè aduersatī, vt quæ articulos largius excalefaciat, incendatque, vt ipsi aliam rursus materiem ex lōginquioribus particulis ad se attrahāt, arripiantque, atq; ideò causam fluxionibus suppeditent.

De balneis.

Balnea dulcis aquæ his conducunt, atque ea quæ vesperi adhibentur, magis quam matutina. Nam post cibum sumptum, maximam vim ad calidiorum intemperiem corrigendam obtinet, præsertim in gracilibus, siccioribus & acrioribus corporibus. Nam in eiusmodi, si quotidie balnea adhibeas, non eis nocebis, sed plurimum etiam adiuuabis. At priusquam æger in calidum balnei acrem ingressurus sit, confert ei, pedes prius aqua frigida irrigare. Vbi verò mediam domum balnei ingressus fuerit, deinde modice sudauerit, situlę tepidę ei superfundentur, atque ita totum corpus hydrelæo perūgi oportet. Porro balnei aerem tēperatū esse conuenit. similiter etiā lauacri soliū. Post vnctionē ex trāsitu statim in calidæ soliū æger ingredietur. Quod si etiam frigidā aquam influere cōtingat, pedes scaturigini submittat, priusquam in ipsum descendat. Egressus rursus e thermis descendere oino in frigidę solium debet,

liũ debet, & si æstas fuerit, & oblectetur, in ea natet. vestimentis autem indutis, pedibus iterũ aqua frigida inijciat. Reuersus a balneo in domũ æger non statim bibat vinum presertim merũ, sed ptisanæ cremoré, aut tepidã aquã prius assumat. In medio autem prãdij, si æstas fuerit, aquam frigidam, sin autem hyems, temperatam bibat.

De vinis factitiis.

A vinis factitijs abstineant: sin autem oblectentur, sumãt aut rosatũ, aut absinthites, similiter refrigerãtes, quẽ admodum Romani facere cõsueuerũt, id quod vocatur recentatum. Ita sanè præseruari debent ij, qui biliosi humoris fluxioné in articulis experiũtur. At si quãdo rursus aliquem fluxionibus corripi cõtigerit, eo quod negligentius ipse, vt veri simile est, victus rationem obseruarit, tali via ac modo vti debet, ac nullum calefaciens offerre, sed quæ magis refrigerantis sunt facultatis: ex quorũ numero habentur psyllium, solanum, portulaca, altercum, semperuiuum, lactuca, & Palustris lẽticula. Sed hęc sane omnia per se leuigata, & pręsertim viridia, dolores qui in accessionibus oriuntur, abunde lenire possunt: adhuc etiã magis, si paucis farinis ordeaceis, vel vnũ ex prædictis, vel duo admisceas. At ne siccescãt, vtile est etiam rosaceum cataplasmati adiicere, ac frigida omnia his adferantur, mutẽturque crebrius, vt frigiditas permaneat. Scire aũt licet, semẽ psyllij si aqua maceretur, & diligẽter subigatur, viscosumque fiat, & ordeaceis farinis permisceatur, mirabiliter dolores mitigare, feruorem & ardorem doloris extinguere, & affecta loca ad temperiẽ bonam reducere. Si igitur herbarum copiam habes, commodum est his vti: sin autem tempus non permittat, non harum loco cerato rosaceo mitigare, quod pulchre aduersus calidas intemperies resistere potest, prę sertim si frequentius immutetur: verum ceram refrigerare semel atque iterum oportet, priorem aquam mutando. Validius ipsum reddes, si vuæ acerbæ succum, aut portulacę, aut albumina ouorũ, & ptisanę cremo-

nę cremorem admiſcueris. Porro ad intemperies non admodum ardentes optimè facit etiam ceratũ ex lomento factum: habet autem hoc pacto. Cerę vncias quinq;: chamęmelini, roſacei, ſingulorum vncias duas, & ſemiſſem: lomenti ſemunciam: ouorum octo lutea. Hęc primũ lęuigato, deinde facto cerato in pila miſceto; exceptis vtitor frequẽtius. At ſi magnus quidam dolor vrgeat, etiam medicamenta, quæ ex croco, ſucco coriãdri, glaucio, & exiguo opio parantur adhibere conuenit: verum ſoluere ea ex poſca oportet. Cęterum ſciendum eſt epithematum, & vnctionum quæ torporem inducunt, liberaliorẽ vſum cauẽdum eſſe, vt quę magis offendant, quam iuuent. At ſi ob vehemẽtem dolorem, ęſtumq; ipſis vti cogamur, animus diligenter adhibendus eſt, ne huiuſmodi auxilia diu incũbere permittamus, verum ſiue vnctiones, ſiue pharmaca eſſe, quæ adhibentur, acciderit, conandum eſt ſtatim, ſimul atque feruor doloris finierit, ipſa prorſus auferre. Vniuerſa namque hęc diutius inhęrentia torporem, & mouendi difficultatem in articulis excitare ſolent. Si igitur, dũ nos ipſis immoderatius vtimur, eiuſmodi fieri cõtingat mouẽdi difficultatem vel torporem, tũc commodũ eſt vti etiã medicamento Diachylu ex chamæmelino ſoluto, vel Dia altheas. Hæc enim omnia concoquere ſolent, & morbos ex intempeſtiuo frigidorũ vſu oborientes reſtituere. Medicamenti Dia altheas ſcriptura eſt talis.

Medicamentum Dia altheas.

Fœnugręci, ſeminis lini, altheę, ſingulorũ vncias quatuor. ℥ Hæc omnia triduo ex nouem aquę ſextarijs in vaſe ęneo macerabis, deinde coques, vt quam craſſiſimus eorum ſuccus fiat: percolabis eum, exprimesque fortiter, & libras duas eius ſumes: olei autem veteris totidem cacabo inijcies, coquesq; lento igne, donec ſuccus conſumatur, & ſolum oleum remaneat: iterum colabis, indesque cacabo mundo, appones igni. Huic addes ℥ cerę, colophonię, ſingulas libras: galbani boni vncias quatuor. Sublatũ ab igne

ceratum

ceratum vase condito, & vtitor. Confert etiam, quod a multis paratur, verum hoc multum sum expertus, non solum in Podagricis, sed etiã visceribus induratis, & alijs similibus multis. Vbi verò refrigerati articuli incaluerint, & proprio rursus agi motu inceperint, robur etiam particulis adijciendum, ne subito in posterum fluxionibus tententur. Erit autem hoc commodius, si Palmulato cum aceto rosaceo liquato vtamur: inopia autem rosacei id quod ex immaturis vuis fit, oleum proficiet. Verum prius conuenit ipsum mollius imponere, quod mitem habeat substantiam, posteą verò cum articuli mouentur, etiam dura glutinantium crassitiem sortita, admouere rationi consonum est. Ad si medicamenta ferre æger nequeat, multi ęnim sunt, qui medicamentis impositis grauentur, non alienum in hisce vti etiam alijs quibusdam, quæ affecta confirmare possint. Sunt igitur permulta pręsertim succus acaciæ cum posca illitus item lycium vna cum croco: & glautium, nec nõ succus perdiciadis simul cum posca illitus validam vim obtinet. Sunt autẽ & alia similem his facultatẽ consecuta, sed hæc quoque sufficiant, quæ pauca sanè præditis esse videntur, sed validam vim representant. Et si quis ipsis etiã per sanitatẽ vti velit, confidat ipsas particulas, quę prius iniurijs affici, & crebris fluxionibus tentari consueuerant, sanas, & a fluxionibus liberas conseruatum iri.

Si podagra ex pituita prouenerit.

Hoc igitur modo curari debent, qui ex bilioso humore calido, & acri fluxiones experiũtur. At si id quod influit. pituitosum esse cõtingat, & fluxus frigidus in affectis particulis percipiat, neque ipsæ rubræ, neq; feruidę sint, sed magis extensæ calidis quidẽ iuuentur, frigidis autem molestentur, ledantur, præterea si etiam vita ipsorum quæ præcessit frigida fuerit, humorem magis pituitosum esse, qui articulis influit, indicatur. Nam ociũ magna ex parte pręcedit potius quã exercitia: item creber plurium ciborum, & vitiosos succos generãtium vsus, vt isiciorũ, astacorum,

corum, aut buccinorum, aut pectinum, aut polypodum, aut leguminũ, aut plurium pomorum, & intempestiuarum lauationũ. Si igitur hęc quoque pręter alia indicia id quod influit, frigidũ, & pituitosum esse tibi ostenderint cum fiducia tunc tandem ad curationem ipsius accedito.

De curatione.

Dicamus igitur iam, quomodo etiam frigida podagræ species curari debeat. Quod igitur influxus qui ex frigido humore pedibus accidit, calefacientibus semper indigeat remedijs, omnibus manifestum est. Quia verò id quod in partem defertur, non semper est simile copia, vel qualitate, vel substantia, sed alijs quidem id quod influit, copiosum, alijs autem exiguum, & quibusdam crassum, quibusdam tenue, & his in summa cute, illis circa membranas interiores, necesse est nos quoque ita similiter ad qualitatem, & quantitatem affectus præter naturam respicientes, tum copiam, tum qualitatem, tum vt simpliciter dicã, omnẽ curationis modum morbo indicato accõmodare. Si igitur id quod offendit pituita esse tibi videatur, hanc ante omnia medicamentis in id efficacibus euacuare necesse est. Non enim fieri potest, vt qui remedijs parti inducendis vtitur, aliquid ferat adiumẽti, nisi totum corpus primũ recrementis liberũ reddiderit. At si quod offendit, nõ modo pituitosum fuerit, sed etiã sanguineus simul humor abũdans appareat, vtraq; fieri debent, sed venæ quidem sectio prius: deinde sic viribus receatis, ad medicamẽtũ purgans veniendũ, quod pituitã crassam, & non serosam attrahere possit, quẽadmodũ plęriq; faciũt, elathyridas, liquorẽ tithymalli, & granũ Cnidiũ ipsis exhibẽtes, qui dũ tenues pituitas euacuãt autores magis lesionis, q̃ auxilij fiunt, q humores crassiores adhuc magis siccos, & ad discutiẽdũ cõtumaciores reddant. Itaq; talia semp vitari debẽt: sin aũt etiã dederit aliquis, admiscere ipsis quędã extenuantia oportebat. Sic enim taliũ mistura vacuationẽ, quæ ex ipsis prouenit, innoxiã ac tutã reddet. Certe oximeli Iulianiũ tale est, ex ijs quæ extenuant, cõpositum

situm repurgansque non modo, si quid tenue, sed etiam crassum articulis affixum, & insinuatum existit. hæc porrò est ipsius compositio.

Oxymeli Iulianium.

Rutæ, origani, lathyridum, tedarum, alypiadis, scyllę, surculorum sambuci, pulegij, singulorum unciæ tres comæ thymi unciæ quatuor: anethi, mandragoræ radicis, singulorum semuncia, iridis, folij, costi, spicæ nardi, asari, veratri albi, hyssopi, amomi, hyperici, cumini, singulæ unc. agarici, polypodij, epithymi, anisi, singulorum unciæ duæ: rheu pontici sescuncia. Lathyridas, costum granum Cnidium, & spicam nardi cocto oxymeliti inspergito. Sint autem aceti sextarij decem, aut tredecim: mellis sextarij quinque. Herbas triduũ in aceto macerari sinito, deinde sic excoctis, dum amplius dimidio consumptum fuerit, mel adijcito, inspergitoque deinde quæ inspergi debent, granum Cnidium lathyriadas, costum, & spicam nardi simul lęuigata excipito, ac pro viribus vtitor. Modus summus est semuncia, alias vncia: minor scrupuli octo. Ita sanè plærique parant. Ego verò tantum in oxymelite agaricum in tenuissimum puluerem redactum inspergens, suauius & minus molestum effeci. Frequenter autem ipsi scammoniam adiecimus, cum validius purgare vellemus. At si non libenter ęgri oxymeli assumant catapotia ipsis dato ex ouis. Sint autem eiusmodi vt possint, & ipsa viscosa, crassique succi recrementa ex articulis purgare. Multa igitur talia habentur: maiori autẽ in vsu sunt, quæ a nobis in hunc modum cõficiuntur. Aloes hepaticę, colocynthidis, veratri nigri corticis, singulę vnciç: euphorbij, nitri, singulorum semũcia: succo brassicę, aut malorum, aut citrij excipiuntur. Vtitor pro viriũ ratione. Pręstat aũt nõ modo semel, sed etiã frequẽter ipsa exhibere. Neq; .n. crassiora recremẽta vniuersa, ac vna vice extrahi possunt, sed paulatim, & p vices. Nã hoc pacto ex frequẽti ipsorũ vsu extenuantũ, si qd crassum, viscosumque intus

que intus hæret, & idoneũ magis trahẽtibus ad euacuationem redditur, Cæterum ſciendum eſt ipſa non modo præſeruationis gratia, ꝑ morbi interualla dari debere, ſed etiam in ipſius circuitu. Nam acceſſionẽ valde mitigant dum materiã ex partibus affectis eliciunt, nec in poſterũ fluxioni tentari ſinũt. Poſt purgationes antidota ẽt non nulla exhibere conuenit, quæ viſcoſa craſſaque recremẽta extenuare probata ſunt. Iuuantur autẽ his omnium maximè qui natura pituitoſi ſunt, humidoque & frigido tẽperamento præditi, quemadmodum rurſus offenduntur valde, qui arboribus æſtuant, curis & vigilijs per totã vitam conficiuntur. Multa igitur ſunt, antidota, quæ validã vim habeant, oſtendantque crebro maximã in pituitoſo & humido tẽperamẽto prędítis efficaciam. Sed ego nullum præſtantius, eo, quod Diacoralliu dicitur, inueni. Nã præterquam quod nihil in potu habet, inſuaue præterea etiam efficax, & abſque, periculo exiſtit. Nõ enim immoderatè ſiccat, ſed eo quod in altũ penetrans, viſcoſos affixosque articulis humores extenuet, vtilitatẽ indicat. Habet aũt antidoti deſcriptio in hũc modum. Corallij ſcrupuli ſex: myrrhæ Troglodytidis vnciæ quatuor: garyophilli ſcrupuli duodecim: rheu Pontici vncia: folij dolum nõ experti ſcrupuli duodecim: pæoniæ radicis vncia ariſtolochiæ longæ vnciæ duæ: ariſtolochiæ rotundæ tãtundem: ſpicæ nardi vnc. quatuor. Hæc optima & ſincera deligẽs: ne medicamentũ ijs quę promittit, fruſtretur, contundito, & tenui admodũ cribro incernito, datoque ęgro ſcrupulũ mane ex tepida, & a cibo abſtineat horis ſex. Initiũ auten antidotum hoc exhibẽdi ab ipſis Ianuarij calẽdis fiat, capiatque æger primum quotidie per dies centum, & intermittet triginta: deinde iterum bibet per dies centũ, & triginta intermittet. Cũ ducentos ſexaginta abſoluerit, potiones autem ducentas aſſumpſerit, dabis iterum alternis diebus, & in cẽtũ ſexaginta diebus potiones octuaginta aſſumet. Et poſteà rurſus in ducentis ſexaginta diebus, octuaginta potiones abſoluet, ſingulas duobus diebus interpoſitis

Annua purgatio.

interpositis assumens, donec trecentæ sexaginta quinque potiones assumptæ fuerint. Caueat autem, qui bibet, irã, venerem, vini astringentis, vel admodum dulcis potũ, omniaq; acria olera, pisciũ capita, cancros, astacos, sepia smylas, betas: carnes leporinas, legumina oĩa, præsertim fabã. Tale sanè est antidotum, & qui morbo in totum liberari velit, cũ fiducia ipso vti debet. Quoniam verò, vt diximus, nõ oĩbus similiter pituitosus humor superat, neq; idẽ omniũ tẽperamẽtum, cõstat omnes vno antidoto curari non posse, sed alios imbecillioribus, alios efficacioribus necessario mihi visum est, & vtile, non modo vnius, sed etiã diuersorum mentionem facere, vt is qui ea ad superãtem vitiosum humorem accommodare velit, ex eis quod ipsi appareat commodum ac salutare, deligat.

Antidotum Heraclidis philosophi in multis valde probatum.

Spicæ nardi, folij, singulorum vnc. duę: gentianæ Creticæ, aristolochiæ lõgæ, aristolochiæ rotũdæ, myrrhę Troglodytidis, singulorum drachm. quatuor; baccarum lauri excorticatarum drach. quatuor; rheu Pontici drach. quatuor. Summus modus antidoti est drach. licet aũt plures dare, vt medicus qui exhibet, considerauerit, etiam ad omnia respiciens. Verum hoc antidotum non simpliciter initio dandum est, sed tempore conuenienti. Optimum autẽ & primum antidoti exhibendi tempus esto incipiente vere, & sole arietẽ trãseũte: sin autẽ aliquid hoc in tempore dare prohibeat, iterum circa extremam autumni partẽ dare incipito: Verum satius est id tentare in frigidiore tẽperamento præditis, incipiẽte potius vere: in calidioribus autem, cum autumus iã desinet. At quotidiana dandi ratio matutina esto, si concoctio probè obita inueniatur: sin minus, differatur. In illo autem die capiet circa horam secũdam, aut tertiam, cum ructum puriorem, & recrementis liberum percipit. A medicamẽto ad horam fere quintam a cibo motuq; abstineat: in quiete & hilaritate animi permanẽs, ab omni ira seipsum conseruans, vt ne medicaminis distributioni sit impedimẽto. Etenim hoc semper cu-

randum est, in his autem adhuc magis. Quemadmodum enim in multis successus magnum adiumentum conciliat ita etiam frustratio maximam molestamque noxam inducit. Sit autem quotidianus exhibendi modus drach. & non intermittas antidotum vsque ad menses sex bibere. Quod si verò dilatio quędam assumendi medicamenti orta fuerit, intermissum diem recompensare oportet. Ego autem asseuero, in ijs qui pituitoso, & humido sunt temperamento, etiam ad annum vsque in medicamento exhibendo perseuerari vtiliter. Quanto enim diutius in illo sumendo quis persistat, tanto magis superare morbũ ac euincere poterit. Cęterum post hęc data antidota consulo omnino per interualla duorum, aut trium mensium corpus purgari, eo quod vitiosus humor admonitionem morbi generationemq; iterum excitat. At si ęger continuam purgationem vitet, saltem antidotum quod antea per interualla capiebat, sumat, pręsertim verè, & autumno. Ita nanque faciens aliquis a recrementis, & fluxionibus liber in posterum euadet, nõ amplius suffocationẽ aliquam, neque aliud periculum metuens. Sciẽdum autẽ illos maximè periclitari, qui post quintum, aut septimũ annum huiusmodi antidota assumere voluerunt. Qui verò incipiente affectu vsi sunt, deinde etiã purgationibus post ipsius discessũm, nullum periculum depręhenderunt.

Antidotum Podagricum Agapeti, & ipsum praeclarum, quo multi sanati sunt.

Spicæ nardi, iridis myrrhę Troglodytidis, anagallidis, quæ cęruleũ florẽ ꝓfert, pœonię radicis, singulorũ vnc. duę: casiæ, croci, meu, folij, mastiches, asari, erythrodani, singulæ vnciæ: damasonij, aristolochiæ longę, & rotundę, singulorum vncię quatuor: garophylli semũcia: phu tãtũdem: aloes hepaticę vncię sex. Datur drachma, ęger ad annum vsque sumat. Cum tanta de remedijs vniuersalibus dixerimus, transeamus deinceps ad auxilia, quæ partibus imponuntur, initium sumentes ab ijs, quę doloribus ex frigida intemperie contractis conueniunt.

Cataplasmata

Cataplasmata quæ locis ex frigido humore dolentibus admouentur.

Cum mediocris quidem dolor est, in his etiam brassica confert, si concisa obducatur: item apiorum folia: similiter etiam conyzæ. Sin autem dolor vehemés ortus fuerit vt ferri non possit, in his vti cataplasmatis oporteret, prę sertim mitigantibus, qualia sunt, quæ farina fœnugræci, semine lini, farina lolij, & melle modico constant. Fœnugræci farinæ sint partes tres: lolij pars vna: non dissuadeo etiam cicera ipsis simul admiscere. Cęterum coquito ipsa ex vino tenui, & calidiore, nardinoque vnguento, & cyprino modicè incocto, præsertim hyeme, tunc enim, etsi calidius quippiam ipsis adijcias, nõ offendes, sed etiam potius iuuabis. Nam ad dolorem leuandum, discutiendumque efficacius erit id quod admouetur. Misceantur igitur ipsis siquidem opus erit etiam paulo adhuc calidius cataplasma efficere, tum folia lauri, tum alia mollissima, & conyzam similiter, aut apium, aut smyrnium, & quæ alia eiusdem sunt facultatis. Verũ cataplasmatis portio sit*maior multo autem minor iuris ex his decocti, quod cataplasmati admisceatur. Si enim plus herbarum adictũ fuerit, prę sertim inter initia accessionum, plurimum nocere solet. Commodius igitur est in declinationibus ijs quę magis discutiunt, vti: prius autem lenire expedit. At si æger dolorem, cum cataplasmata imponuntur, immoderatum esse, & intolerabilem dicat, necesse est tunc vti superfusionibus, quę discutiãt simul, & repellãt, ex quorũ numero vnũ etiã hoc est frequenter in multis celebratũ: habet autem hoc pacto. Ex aceto acerrimo decoquito thymum, origanum, satureiam, & calaminthẽ, in montanis potius locis decerptam. Vbi igitur herbę coctę probè fuerint, omnemque vim ipsarum exuerint, tunc aceto reliquo adhuc calido accepto particulas affectas superfundito. Non modo enim semel, sed etiam sępe experiẽtia probatũ est, ac mirum quod in calidis quoq; fluxionibus adhibitũ profuerit, & de fluxionẽ rursus alteram oriri prohibuerit. Vbi

verò dolor post superfusionem moderatior euaserit, etiã ceratis, si res postulet, vti licet, non solũ, quæ summã cutẽ infestantia, sed etiam in alto fixa calefacere, & discutere queant. Ac primum sanè conducit ceratum, quod ex struthio paratur, & vim mitigatoriam, digerentemq; obtinet admouere, confectio eius ita habet.

Ceratum ex struthio.

Suffiminis ammoniaci, lactis vaccæ nigræ, singulorũ vnciæ tres: seminis lini vnciȩ octo: oua quatuor. His in læuo rẽ tritis ammoniacum ex lacte macerato, læuigatoq;: deinde addito colophoniæ vncias tres: adipis struthij vncias duas semissem. Confectis vtitor.

Aliud vehementer bonum.

Epithema quod ex euphorbio paratur, validũ est ad ampliores perfrictiones, & intolerabiles ex his dolores contractos: nec non articulorum infarctus, obstructionesque habet autem eius compositio hoc pacto. Olei veteris sesquilibra; ceræ, nitri Alexandrini, terebinthinæ electæ, singulorum libr: euphorbij vncia; iridis Illyricæ vnciæ duæ: fœnugrȩci farinæ sesquisextarius Nobile est medicamentum, & in multis eiusmodi affectibus frequenter approbatum. Etenim summam cutem discutit, & vellicat, trahitque ex alto, quæ impacta sunt, & discutit, dolorem excindit, & quod omnium optimum est, manus non inquinat, & sine molestia aufertur. Noui autem ipsum quoque euphorbium vna cum oleo, & cera incoctum etiam magnos dolores a frigido humore natos mitigasse. At mirari non debemus, quod euphorbium, cum sit adeo calidum, & rodens, commendemus, tanquam dolores lenire possit. Sunt enim nonnulli cruciatus, qui immutari nequeũt, nisi aliquod acrius ipsis admoueas. Itaque ratio neque horum quicquam miratur, neque vtentes damnat. Quemadmodum nec, cũ videt contraria quædam ex dulcibus aquis in vehementi defluxione adhiberi, sed considerat nimirum, & discernit probè, methodumq; admiratur. Vt enim ex tenui, rodẽti, & acri humore dolẽtibus balnea iure pro
fuerunt,

fuerunt,(partim enim discusserunt,partim etiam ad bonã temperiẽ redegerunt), ita rursus frigidorum humorum defluxiones expertis,qui articulorũ mẽbranas dolere dicant,& distendi,merito vsus eorum quę cutẽ calefaciunt, rodunt,& vellicant,proiecit. Ego sane noui quẽdam solo sinapi in huiusmodi, dum maxime vrgerent accessiones, vtentẽ,dolore liberatum. Admiscebat ei frequenter ficus siccas,& acetum, eaque subigens emplastri figura medicamẽtum sic imponebat. Ac aliũ similiter spectaui medicamẽto Diacantharidon vsum,ac maximas gratias agebat. Nã pustula,quæ a medicamẽto fiebat, rupta,multus humor excernebatur, atque hoc eueniẽte plurimũ iuuari se dicebat. Itẽ Diascordon quod ex alijs conficit,alijs profuit,alijs obfuit,ipsaq; sola alia inducta,& præsertim quę crustã faciunt,apud Barbaros ischę dicunt. Ego verò non laudo huiusmodi medicamenta, cum per se admouent. Nocent enim maxime,etiam si lenire videantur,cũ nihil habeãt,qđ emolliat,extrahatq; & refrigeratos humores, & admodum infixos. Nã id quod tenue est solum,per ea exhalat,crassum aũt & terrestre relinquitur,vt quod manere,& articulis infigi,ac adhęrescere compellant. Præterea magis exiccant,& siccante ipsorũ vi,atque calefactoria,quę inest sinapi, & acribus omnibus, nimium assant. Qđ aũt hoc euenit,nulli nõ constat:nã omnes solis adeo acribus medicamẽtis,quę nihil habẽt emolliens,vsi,præsertim initio,& cum vrget copia,articulos nacti sunt admodum difficiles,& post longũ tempus eo reuertẽtes, vt potuerint incidere. Cõsultius igit̃ est his solis nõ vti,aut eũ qui vtitur statim transire ad illa, quæ diffundunt,emolliunt,incidũt,& in altum penetrant,vt articuli rursus veterem motũ per hęc iterũ possint recipere. Si quis vnius auxilij facultatẽ habeat,quod ambo pręstare queat,bene habet:sin minus,licet etiã particulatim ipsis vti, interim sanè laxantibus,& discutiẽtibus, (ita nãq; materia tandẽ diffundi poterit),interim extenuãtibus vellicãtibusq; affectas partes, omnẽ in alto repositam articulis materiẽ

ſubtrahere. Porrò ne quis compoſita medicamenta ex alijs colligere veteribus cogatur, neceſſarium eſſe duxi, etiam horum cõpoſitiones apponere. Nam medicus, qui non in operibus exercitatus eſt, neque multos veterum commentarios commodè poteſt euoluere.

Vnctio ſimplex diſcutiens, & induratos articulos reſoluens.

Olei populei, ceræ, adipis anſerini, ſingulæ: vnciæ euphorbij ſcrupuli quinque. Cerã cum oleo populeo liquefacito, deinde adipem adijcito, cocta refrigerataq; in pilã diffundito, ac euphorbium detritum paulatim inſpergito, rurſuſque oleũ populeũ ſuperfundens, læuigato vſque ad conſiſtẽtiam neque craſſam admodum, neque liquidam.

Vnctio quæ Diaciſſu ab hædera dicitur ad eadem.

Olei veteris libræ decem * : cupreſſi galbuli viginti quinque: ſabinæ viridis libra: roris marini viridis libra: lauri virentis baccæ centum: fenugręci ſextarius: althęę viridis libra, corticis pinei tantundem. Hęc contuſa in aquę ſextarijs ternis ad triduum macerato: deinde adijcito oleum, coquitoq; dum aqua fuerit inſumpta, poſtea oleo percolato adiungito cerę libram: colophoniæ tantundem: hęderęe lachrymę vncias quatuor. Hęc ex vino Aſcalone admodum generoſo lęuigato, atq; ita omnibus exceptis vtitor, vt pręſtantiſſimo & mitigatorio medicamento. At hoc valentius, quod vetuſtis vitijs etiam cõuenit, eſto id quod Lyſiponium dicitur, habet autem eius deſcriptio in hunc modum. Caſtorei vncia: *euphorbij vncia, piperis, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum vncię duę, oppoponacis galbani medullæ ceruiuę, ſingula vncdue terebinthinæ reſinę vncię ſex: * cerę libra irini, gleucini, cyprini, laurini, ſingulorum vncię tres: olei veteris libra.

* Impreſ. addit, in alio, tres vel quinque.

* Impreſ. addit, in alio duæ.

* In alio. tres.

Aliud efficax, & in duris corporibus, & valde vetuſtis vitijs, quin etiam articulos recenti cicratice contractos diſſoluit.

Adarcę, opoponacis, caſtorei galbani, terebinthinę, piperis,

peris, singulorum vncię quatuor, hyssopi, cerę singulorũ vncię duę: euphorbij vncia: styracis, thapsię, singulorum vncię quatuor, pyrethri vncię tres: ceræ rufę libra, olei cyprini vncię tres, thedacei vncię sex: laurini olei vncię octo: olei veteris vncia, nardini libra, olei amaracini libra, balsami vncię tres. Hęc descriptio strenuè valet ad particulas resolutas. Obseruandũ verò est, ne in siccioribus calidioribusque corporibus vtamur, sed in ijs, qui carnem habent iniurijs minus oportunam, & duriorem, queq; ex longo tẽpore ob crassos viscososque humores male habent, vt particulę fluxionem expertę nequeant distendi, neque ideò moueri.

Si pedes tumoribus pituitosis laxisque infestantur.

Si laxi tumores sint, quos Græci œdematodes appellãt, inquibus humor qui influxit, neq; crassus, & terrestris existit, sed laxus, & mollis, tãgẽtibus statim digitis cedẽs spiritũ flatulẽtũ, & pituitã humidam, aquosamq; fluere, suspicamur. In his igitur conueniunt potissimum & ceratum, quod ex sale parat̃, & vnctiones. In quibus aũt, illitus, aut vnctiones nihil proficiunt, his etiã fomẽta ex sale torrefacto frequentius mutata apte accõmodant̃. Etenim ab ipsis non modo lęiunt̃, sed etiam plurimum adiuuãt̃. Ego sanè noui Romę quendã virũ longè clarissimũ, qui fomẽto ex sale semper vteretur, atq; hinc valde mitigaret̃. Q͛d aũt hoc opitulatur, omnibus est manifestũ, nũquã.n. lesionẽ aliquã articulorũ, neque tophũ excitasse inuẽtum est. Confert porrò his etiã calidiore balneo, & sicciore vti, itẽ nitro, tenui sale, & ijs q̃ cutẽ rodere vellicare, & extenuare posse, nec nõ humiditatẽ ĩtus cõtẽtã attrahere depręhẽdunt̃. Sũt aũt multa, a veteribus inuẽta, nos verò ẽt huius pulueris magnũ fecimus experimentũ.

Si negma, aut puluis egregius, vocant auten quidam ipsum indum, alii Aesculapium.

Puluis tophos emẽdãs, atq; ad laxos tumores benefacit, nec non ad eos, qui humidũ caput, & thoracẽ habent, itẽ Lepram, Alphum, spirandi difficultatẽ, & aliorũ vitio-

rum quę ex capite, aut thorace originem trahunt, causas repellito omninoq; vitiatam materiem, & copiosam dissentit, vehementem ruborem in cute excitat, & humores prauos, vitiososque impactos, & ferinos digerit, Articularijs, & stomachicis accõmodũ. Etenim qui perpetuo ipso vit, Podagra laborare non permittit vel exiguum dolorem experiri: itẽ ad pruriginosa impetiginosaq; corpora facit, pilos extenuat, ac vocatur Isotheos quasi dicas ęqualis Deo, quoniam etiam ad Elephanticos conducit, habet ipsius compositio in hunc modum.

Descriptio pulueris Indici.

Salis Cappadocici, salis communis, salis a mari, salis ex nitri fontibus, salis Tragasæi, nitri Alexandrini, aphonitri, aphronitri, pumicis, adarcę, singulę libre: lapidis Asij floris, aluminis liquidi, aluminis scissilis, nardi Gallicę, veratri albi, & nigri, herbę lanariæ, Feculę hoc est fecis vini cõbustę, radicis chamęleontis, sulphuris viui, staphidis agrię, sinapis, aluminis, iunci angulosi, piperis, terrę Cimoliæ, seminis viticis, baccarum lauri siccarum, gallæ omphacitidis, lupinorum farinæ, lomenti fabarum, cumini, singulorum omnium vncię tres: pyrethri: iunci rotundi floris, thuris masculi, gummi, iridis Illyricæ, cucumeris syluestris radicis siccę, marrubij sicci, sepię testæ, fenugræci, Cnici grani Cnidij, costi pulegij, graminis sicci, pęoniæ, singulorum vncię tres, sampsuchi vncia: folij vnciæ duę, Sales & nitrum olla recenti super ignẽ torreto: reliqua siccata contundito, incernitoq;. Vtantur autem egri subinde in balneo, cum iam sudare inceperint, tunc caput decocto radicis salicis abstergi curato. Hic puluis præstantissimus est & valde efficax, pręterquam calida intẽperie affectis, & fluxionibus ex bilioso, & acri humore, nec non calido sanguine excitatis. Omnibus autẽ alijs fluxionum vitijs accommodari potest. Adhęc psilothra in balneis adhibere admodum ijs conducit, qui ex pituitoso humore Podagra laborant: maximè in quibus summa cutis extenuari desiderat.

Psilothrum

Psilothrum nobile ad podagram quo pila abolentur.

Thuris, mastiches, lapidis Asu floris, pumicis tosti, alcyonij, staphidis agriæ, Cymoliæ, veratri, sampsuchi, spumę argēti, amyli, singulorum vnciæ tres: spicæ nardi vncia: garyophylli vnciæ duæ: vtitor puluere, aut cum cremore ptisanæ, & oryzę, vniuscuiusque seorsim cocti. Sit autē mensura ęqualis saponi Gallico in cremore soluto, calefactoq; antea, pulueris cochlearia quinque inspergito, calcis viuæ & incretę libram: auripigmenti, sandarachę, singulorum sescunciam: ac vbi penna probaueris, vtitor. Hęc sanè valida etiam in maximis tumoribus adhibere conuenit: ad moderatos autem tumores laxos etiam loleacea farina cum aceto inducta probè auxiliat. Similiter etiam adeps suillus cum calce viua in pila subactus, vt malagmatis substantiam induat. Optime discurit laxas omnes inflammationes, pręsertim in genibus: item mala punica acida cocta, lęuigataque, & post coctionem applicata. Quin & ipsa Theriaca, si cum vino quodam tenui illinatur, probè discutere, comprobata est. Tantum de Podagra ob pituitosum humorem proueniente interpretati, dicamus etiam quomodo dolor ex sanguine in articulis obortus curari possit.

Si podagra ob sanguineum humorem constituatur.

Quod si humorem, qui in articulos cōfluxerit, sanguineū esse suspicemur, vbi quidem nihil prohibet, vacuationem quę per venę sectionē adhibetur, tentato. Hac enim ratione multos noui, aut in totū morbo liberatos, aut raro fluxionibus correptos, eo quod nō neglexerint, sed veris statim initio sanguinem sibi detrahi curarint, non solū vacuandi, sed etiā præseruationis causa id facientes, abstinendū eis a cibis valentis materię, & qui sanguineū humorē magis adaugent. Norunt igitur hęc, etiā si ego nō scribam, omnes medici, qđ carnes cūctę, & ex his adhuc maximè suillæ, & vina dulcia, ī vniuersum omne alimētū copiosum, animi hilaritas, & motus mediocris, id efficere solent. Si itaq; ambo obseruet quispiā, nēpe vt vere ineūte sanguinis

ce ſanguinis vacuationẽ adhibeat, & cibis illũ copioſum gignentibus abſtineat, corpus autem continuè etiã exerceat, impigerq; ad omnem motum fuerit, quomodo is hac ratione non liber a recrementis erit quando autem vacat recrementis, quomodo non fluxionum expers permanebit, cum nihil ſit quod adhuc in articulos defluere poſſit: Cęterum vtantur tales, tepidæ aquę potu magis, omniq; ratione victus refrigerante, & quę ſanguinis generationi aduerſari queat. Ac multos noui ex his, qui cũ vino tantum abſtinerent, non amplius morbũ fuiſſe expertos. Hac ratione copioſum vinũ multo ſanguine præditis inimicum eſt. Commodum igitur eſt ipſos talia deuitare, atq; ſi in totum negligant, certe vere, & æſtate hęc obſeruare conentur. Hęc igitur generatim facere conuenit, in quibus defluxio a ſanguinei humoris copia prouenire conſueuit. Quoniã verò non nullos etiam ex victu parum obſeruato defluxione corripi contingit, neceſſe eſt ideò curationes particulares interptetari, quibus inflãmatione obſeſſis opituleri oporteat.

Si inflammatio partem exerceat.

Sciendum igitur eſt vtraque in particulis fluxiõe iã tẽtatis præcipienda eſſe, nempe vt id quod in inflãmatione continetur, refrigeremus, & diſcutiamus. Optime igiť in his valet cataplaſma, quod ex ſemperuiuo parať, aut cortices mali punici, rhus, farinæ ex vino coctę, & inductę. Etenim id qd influit repellere, & quod iã contineť, diſcutere, & exiccare ſtatim abunde poſſunt, itẽ particulis imbecillis robur adiicere. vt ea quæ ad ipſa mittuntur rurſus repellat. Porrò coq ex vino probè debẽt mali punici cortices, rhus, & ſemper viua. Accuratò verò lęuigata ita ſimul cũ farinis miſceri, malũ punicũ autem ipſum mediocriter coctũ læuigatumq; effectis particulis imponere cõducit, æſtate quidem frigidũ, hyeme autem tepidum. Itaque per initia acceſſionis, & cum dolor adhuc moderatus eſt hęc adhibere vincit, ſin aũt auctus fuerit, fomẽto ex cera, quod ceremproche diciť, vtendum eſt. Habet in hunc modum.

modum. Sapę partes duę, rosacei pars vna, cerę minimũ, vt fomentũ tantummodo crassius efficiat. Excipiant autem omnia lanis succidis, imponẽturque per hyemẽ quidem tepida, in ęstate verò frigida. At si inflammatio in alto fuerit, etiã nitri paulum, & olei dulcis loco rosacei sapę admisceto, magisque proficies. Si dolor remanet, etiã cataplasmate ex brassicę folijs vteris, habet in hũc modũ. Folijs brassicę coctis lęuigatisq; diligẽter fecẽ aceti, ouorum crudorũ lutea duo, & rosacei paulum adijcito: ac mixta omnia simul, lęuigataq; inducito, cõtinuè immutãs medicamentũ, ac vehementes dolores multum lenies, beneque facies, si etiã spongiam vino mediocriter astringente imbutã affectis particulis superimponi iusseris, sin tale vinũ desideretur, posca madefactam. Non autem superfundant partes ijs quę ex polline farinę, aut ordeacea farina cõstant. Omnia enim hæc istis sunt inimica, præsertim in quibus copia articulos offendit, doloréq; excitat. In quibus enim totũ corpus recrementis vacat, non alienũ est, cum magnus dolor vrget, etiã cataplasmatu ex farina ordeacea vti, sint autẽ farinæ quidem ordeaceæ partes duæ, seminis lini pars vna, immutent frequentius, humidioribus autem, & non admodum feruentibus vtendũ, quem admodum medici faciunt, non solũ articulos, sed etiã alias particulas admodũ ardentibus farinis obducentes, ignari se cutem magis adurere, & siccare, quã aliquid humoris subiecti discutere. Porrò quod cataplasmata, quę largius coquuntur, pręsertim quę oleũ in coctione recipiunt, magis siccent, manifestũ est ex piscibus, & carnibus, quæ oleo frigent, quippe siccantur, & torrentur. Non conuenit igitur temere cataplasmata ardẽtia, & feruida inducere, nisi totũ corpus sit recrementis vacuum, neque cum adhibes, ardentibus vti, & feruidis. Ego verò affirmo ne astringentibus quidẽ & repellentibus in affectis partibus vtendum esse, nisi totum prius corpus recrementis liberaueris. Nã qđ articulis influit, ne ad principales particulas recurrẽs suffocationis causa fiat ęgro, periculumque mortis adferat, metuendum

rat, metuendum est. Siue igitur discutientibus, siue repellentibus vti velis, totum corpus recrementis vacuare properato.

Tophis.

De tophis.

Quoniam verò etiã tophi qui Græcis Pori dicunt, plærisque articulis fluxione tentatis oboriunt, siue ex inordinato quorundã ciborum esu, vnde incoctus, & crudus humor colligitur, siue continuo torporẽ facientium, & anodynorum hoc est dolorem tollentium medicaminũ vsu, consentaneum est, vt sciamus, quibus etiã in his, & quando vtendũ sit medicamentis, quæ tophos dissoluere prędicãtur. Si igitur calida intemperies materiã nimiũ adassans, atque adurens tophos generare videat, calefacientibus in his, & acribus medicamẽtis vti nõ oportet. Et si.n. hęc procreatos iam lapides dissoluere videbunt, tamẽ efficiunt, vt etiã alij calculi obnascãt. Quare si quis his ad lapillos iam creatos discutiendũ vtatur, statim rursus ad ea quæ mediocriter calefaciũt, & modice diffundunt, dissoluuntq;, transeat, abstineatq; in posterum siccãtibus tũ cibis, tum antidotis, quæ corpus calefacere, & immoderatius siccare solent: omnia enim ista tophos magis his generant, quã dissoluunt. At quibus nõ adest calida intẽperies, sed frigidiores, crassiores, crudioresque potius humores in articulis inserunt, his omnia hęc, quę & extenuare, & calefacere possunt, opitulant, & si quis ipsis vti velit, hic etiã natos iam lapillos consumere, & ne alij nascant. prohibere poterit. Ego sanè noui quẽdã magnos tophos in articulis expertũ consanuisse adeò, vt etiam citra impedimentum incederet, eo quod antidotũ continuè assumeret. Antidotum verò quod per totũ annũ bibebat, hoc est.

Antidotum ad Tophos.

* Impres. vnc., duæ.

Centaurei vncię quinq;: chamædryos vnciæ nouẽ: hyperici * totidẽ: aristolochiæ rotundę, gentianæ, petroselini, agarici, phu dulcis, meu, singulorum vncię tres: spicænardi vncia. Excipito melle, datoq; ex tepida aqua. Ac aliũ quẽdã noui, qui cũ tophos habere incepisset, nõ alios

amplius

mplius nāſci permiſit,eo quod decoctum biberet cruda, craſſaque recrementa extenuans. Erat autē decoctū quod bibebat,ex eiuſmodi herbis compoſitum:origano & chamepity,quarum neutra calido & bilioſo recremēto prædi tis conuenit. At quia magna auxiliorum,quæ tophos diſſoluere conſueuerunt,differentia exiſtit, alia ſiquidem ex acribus admodū conficiuntur,alia ex ijs,quę magis emolliunt diffunduntque largius, commodum eſt, vt horum quoq; diſcrimina vobis exponamus,vt pro diuerſis ęgrorum temperamentis,& tophorum articulos obſidentium magnitudine,& malitia liceat vobis medicamenta vnicuique congrua ex ijs, quæ hoc loco a me conſcripta ſunt, deligere.

Ceratum excellentiſſimum tophos articulorum diſſoluens, adeo vt neque an oborti fuerint, adhuc appareat

Aphonitri vnc.octo:terebinthinæ vnciæ duodecim:ceræ vnc.quindecim:olei veteris vncia vna & viginti : lixiuij quo piliarij vtuntur lanis ſuccidis abluendis,quod etiā nonnulli Protoſtacton gręcè appellāt,vnciæ ſex. Vtitor vt præſtantiſſimo & vſu probato.

Aliud vſu probatum.

Aphonitri,terebinthinæ,lixiuij quo lanę ſuccidę abluūtur,propoleos,ſingulorum vncię quatuor:ceræ vncię nouem:colophoniæ libra:olei veteris vncię ſedecim. Mixtis vtitor,& in tophis,& abſceſſibus admodum ſubito auxiliātur. Commoda igitur hęc ſunt & plurimis experimētis cōprobata,ſed his adhuc multo efficacius eſt,quod ex cynabari,ſalis flore,& alijs plurimis metallicis paratꝰ, cuius deſcriptio hoc pacto habet.

Medicamentum Dia cinnabareos.

Argēti ſpumæ libra:olei veteris* ſextarius:ſquamę ęris vncia æris:cōbuſti vncia:cinnabareos ſcrupuli octodecim: Magnetis viui vncia:lapidis Phrygij drachmę ſex:lapidis Pyritis vncia:thuris vncia:aloes vnc.duæ ſemis : galbani ſeſcuncia:cadmiæ vncia:diphrygis vnciæ duæ:eruginis raſę vn.ſuffiminis ammoniaci ſemūcia:lapidis Onytis Scythici

thici* vnc.octo: lapidis Hęmatitis vncia, ppoleos* libra, sescūcia: lapidis Perdicitis vncia: betonicæ vncia vna, scrupuli octo: gētianę vncia: aristolochiæ longæ semuncia: chamæleontis nigri vncia: dictāni sescuncia: resinę siccę libra vna, & semis: adipis struthiocameli* libra: Lapides cū spuma argenti teruntur seorsim, adiectis salis floris libris duabus: donec omnia dissoluantur. Hoc medicamentum plurimis experimentis probatum est, non solum in condylomatis, sed etiam strumis, ramicibus aquosis, hydropicis, lienosis, alijsque plurimis, & maximis vitijs, quorum hic mentionem facere superfluum est. Hoc solum sciendum est, ad omne id vitium accōmodū appellari, eo quod in varios vsus ipsum adhiberi oēs medici cōfitent, ac mirū est idem, præterquam quod non calefacit, etiam articulos non valde exurere, sed etiam tophos in ipsis discutere solere. Hoc sanè efficax est medicamentum, sed non facilè parat. At quod ex auellanis, cōstat Dialeptocaryō gręcè dicitur, ambo consequitur, etenim & facilè paratu est simul, & efficaciam obtinet. Compositio eius in hunc modum habet.

* Paulus scrupuli octodecī
* alij libra quatuor quinque.
* Impres. vncia

Medicamentum Dialeptocaryon.

Lixiuij quod primū destillauit, hoc est, piliarij vnc. sex auellanarum vnciæ* duæ: aphonitri, saponis Gallici singulorum vnc. quatuor, mellis vnciæ tres, ouorum albumina sex, olei veteris libra, cerę vncię decem, terebinthinæ vnciæ septem. Licet medicamentum multis vtile efficere, si interim vires ipsius remittas, interim intēdas. Moderatius nāq; erit, & corporibus mollioribus accōmodatum, si medicamenti, quod ex melle fit, partes duas adijcias vnā verò medicamenti iam dicti, item si emplastrū Dia anemones adiunxeris, vbi id quod ex melle cōstat, desiderat: Erit tibi etiam hoc pacto blandum, & citra rosionē efficax ad maximos tophorum affectus, variosque corporū habitus vt non multis & diuersis auxilijs indigeant. Quæ cum ita sint, non opus est multorum medicaminū hic meminisse. Noui autem ego me emplastrum ex cerusa factū medicamento

* Impr nonē, in alio sexa

mento

mento adiecisse, eo q̄ ęger ipsius rosionē minime ferre posset, ac mihi opus pulchre successit. Nam vtrisque ęger oblectabatur, tum lenitate, tum efficacia medicamenti. Si quis igitur ita cōsiderare velit, licet ei tuto, & citra notam ipsum, pro vt corpora sensilia sunt, & pro diuersis habitibus, vitijsque, admouere Ipse verò Diuinissimus Galenus meminit etiam se tophos veteri caseo dissoluisse. Habet autem vsus hoc pacto. Vsus sum in articulario tophos in ipsis articulis habente caseo antiquissimo acerrimoque suillę carnis salsę decocto intincto, ac in pila subactum tophis imposui, & valde profuit. Nam cute vltro citra sectionē dirupta, particulas prompte, & citra noxā quotidie tophis liberauit, refecitque.

De antidotis, & medicamentis quæ somno dolorem leuant, ano lyna vocantur.

Quoniam verò nonnulli, siue ob maximam rerum necessitatem, siue quod dolorem ferre nequeant, omnino requirunt, vt medicamētū aliquod ipsis dolori leuādo idoneum exhibeamus, cōmodum erit etiam de his tractare, quando & quomodo ipsis vtendum sit: item antidota ab ipsis exposita, quot simplicia, quotq́; composita existant. Cerata igitur extrinsecus ex opio parata, quæ veteres ēt a dignitate, Chliochrysus vocare dignantur. Verum ego etsi vim mitigatoriam habent, non ipsis adeo vti consulo nisi magna admodum vrgeat necessitas, & calida valde intēperies, Bibunt autem nonnulli etiam id quod vocatur Diahermodactylu, aiuntque doloris leuationem inde fieri, dum ex ventre quędam aquosa euacuat, vt etiam ęgri statim inambulare velint. Atque hoc est verum, raroq́; id qđ titulo promittit, non eueait, sed habet etiam aliquid qđ offendat, quoniam efficit, vt ij qui bibunt, crebrius fluxione irritentur. Hoc igitur ne fiat, nonnulli admiscuerunt cuminum, mastichen, gingiber: alij verò etiam euphorbium, arbitrari illud refrigeratorium quippiam, & torporis inducendi efficax obtinere. Alij non adeò verum hoc

rum hoc esse dictitant, nõ enim ita purgare posset, si tãtã refrigerandi facultatem haberet, vt torporem queat inducere, sed falsum esse arbitror. Omnes enim qui biberunt, eo die stomachũ cibis qui offerunt nõ oblectari causantur. Idonea igitur sunt quæ ex cumino, gingibere, & pipere participãt, & malitiæ ipsius, qua stomachum offendit, resistũt, sed nullum adeo, vt aloe ipsi adiecta opitulari potest. Ego huius compositionem, & eorum quæ veteres inuenerunt, vobis exponam, ne ignoremus nos, neq; ab alijs ea discere cogamur, sed is qui velit pro arbitrio vti, hinc queat facile colligere.

Descriptio purgantis medicamenti Diahermodactylu simplicißima.

* Impres. libra. Hermodactyli* drachma: gingiberis siliquę nouem, piperis siliquæ duæ: anisi totidem, hęc omnia vna vice dant. * Impr. vnciç tres, in alio. vnc. duę. Sin autem vẽtrem § copiosius § subducere cogitas, scammoniæ quatuor siliquas admisceto, & citra molestiã purgat, ægrosque dolore leuat.

Aliud Diahermodactylu.

* Siliquæ, * Scrupulus Hermodactyli vn. tres: cumini* scrupuli tredecim: gingiberis* scrupuli duodecim: piperis* scrupuli decẽ: § Dant ex aqua calida, summus modus est scrupuli quatuor. §

Aliud ad idem.

* Scrupuli, * Impres. scrupuli, * Cumini scrupuli duodeci. Hermodactyli* scrupuli quatuor: gingiberis scrupuli sex: cumini* siliquæ quatuor: piperis siliquę quatuor: anisi siliquæ quatuor: lachrymæ scãmonij siliquæ octo. Dant scrupuli quatuor: § ex mulso §: Hoc medicamentum efficit, vt ægri statim incedant. Satius autem est ipsis dare morbo incipiente, § vel declinante, § quam vigente.

Aliud valde bonum, experientia a nobis probatum.

* Impres. quatuor, * Siliquæ, Anisi*, siliquæ duodecim, cumini*: piperis albi, & nigri singulorum scrupuli duo: gingiberis scrupuli octo: euphorbij scrupuli quatuor: § mastichæ scrupuli sex: casiæ scrupulus: § hermodactyli* scrupuli quatuor. Hæc omnia vna vice ex aqua temperata dantur.

Aliud

rursus febrim acquirat. Hæc sanè medendi rō omnibus ex lassitudine febricitantibus cōducit, presertim ijs qui calidiore sunt tēperamento. Ignoro igitur, cur Diuinissimus Galenus oleo quidem tepido dūtaxat vsus fuerit, aquā verò ei miscere vitarit licet enim & frigidā ei aquam, pręterea etiam tepidam admiscere. In summa, vt, cuiusq; tēperamētū est, calorisque & siccitatis ex lassitudine ortę excessus, ita quoque vnctione vtendū erit. Quod si verò iterum rursus lauare ęgros volueris, eodemq; modo perūgere, & in calidæ solium demittere, & in eo, aliquādiu immorari valde quidē ipsos hac ratione iuuabis, vt reuersi a balneo lassitiudinis oīsq; intēperiei prorsus obluiscantur. Atque hac ratione etiam in ijs vtēdū erit, qui ex vigilijs febricitarūt, itē qui ex mœrore, & in illis qui ex morbo se recolligunt Restat nunc, vt de his sermonē instituamus, q̃bus cruditas superueniēs febrim Diariā excitauit. Notæ.

De his qui ex cruditate febricitant.

Cruditas ex caliditate, magis aūt ex frigida intēperie generatur Notatur facilè ex ructu, nidoroso quidē in his, quibus caliditas cruditatem induxit, acido verò, quibus frigiditas illā peperit. At non solum ructus, sed etiam alię omnes notæ attēdendæ sunt, ętas inquam, temperamentum, studia vitę, & reliqua totius victus ratio. Neq; enim si ructus est nidorosus, calidam iam quoque cruditatē esse prorsus suspicabimur. Interdum enim ex ingestorum etiam qualitate fuit excitata, vel cum ægri ipsi nidorosum aut melleum quid in cibo antea assumpserint. Quin nec acidus ructus omnino suspicionem nobis prębet, vt frigidam intemperiem dicamus, quippe etiam acidus cibus, & acribus frequēter efficit, vt ructus acidus appareret, interim verò caliditas quoque, nam acidus ructus non solum ex frigiditate, sed calida etiam intemperie generatur, fierique nō potest, vt eiusmodi cesset ructus, nisi quis refrigerante & humectante victu vsus fuerit. Conuenit igit cruditates ex oībus iam commemoratis internoscere, atque vbi sic discretę fuerint, firmam earū curationem aggredi.

De ciborum corruptione ex caliditate, & nidoroſu ructu proueniente.

Qui ſanè ex caliditate ciborum corruptionem, nidoroſamq; cruditatem ſuſtinuerunt, eaque de cauſa in febrim Diariam inciderunt, ijs non calefacientes cibi, aut potus adhiberi debent. Etſi enim exiguo tempore mitigari leniriq́ue videbuntur, flatibus qui infeſtabant, diſſipatis, poſtea tamen occaſionem prębent, vt febris Diaria magis incendatur, interim verò, vt etiam febris, quæ ex humorũ putredine oriri ſolet, rurſus ſubſequatur. Ne igitur hęc eueniant, congrua victus ratio præſcribi, & curatio quę e contrario repugnet, adhibenda eſt. Quippe fieri nequit, vt affectus qui infeſtat, ex toto conquieſcat, & veluti radicitus excindatur, vbi cauſa quæ ipſum efficiebat, prius non fuerit ſublata. Quare ſi tibi cibus, qui ad nidoroſam cruditatem inclinauerit, ſuſpendere adhuc in ventriculo videatur, tunc potioni aqua calida potiſſimum eſt ſumenda. Hęc nanque partem humorum eluere, abſtergere, & ad inferiorem ventrem propellere, partem verò vt in corpus etiam diſtribuatur, præparare, & præterea ſpiritum iam ſiccum, inceuſumq́ue temperare, & lenire, meatusq́ue laxiores efficere poteſt. Haud noui, an quis hoc pręſtantius remedium ijs qui ex calida intemperie cruditate laborarũt, eoq́ue in Diariam febrim inciderũt, excogitare poſſit. Quod ſi verò cibi corrupti non in ventriculo hærere tibi videantur, ſed per aluum egeri, rurſus hic non ſolum non impediri, ſed etiam adiuuari debet, quo ea quæ corrupta ſunt, per ventrem potius queant excerni, ſin autem immoderatius per aluum ferantur, rodantq; inteſtinum, etiam hic ad balneum ęgros ducere conuenit, & ventris iecoriſq́ue regionem potiſſimum vino melino pungere, & panę ex aqua calida nutrite. Porro iniiciat in eam & apij, & coriandri radix, verum apium nõ multum in ea efferueſcat, ſed ꝓtinus, antequam in calida valde maceret, auferat. Si verò caliditas, aut inflammatio quæpiam ventriculum obſederit, neq; radix apij, ſed coriandri tantũ immitti debet,

Caliditas aut inflammatio ventriculi.

vel offa panis calidæ iterũ, aut tertio intincta esui per se exhibeatur. At si venter copiosius ꝓfluxerit, vt deinceps vires debilitẽtur, etiam omphacomeli, aut hydromelum, aut hydrorosatum dabitur. Sin autem nulla inflãmatio vẽtriculi os obsidere videat̃, vini Cnidij, (aut Sabini quod exiguam habeat astrictionem,) momẽtum propinari ipsis debet. Sin vires nullam noxam expertæ fuerint, caue ne vinum permittas, præcipuè calidiore temperamẽto prędit is. Si nãq; nidorosa cruditas ex calore acciderit, constat magis eam in calidioribus auctum iri, si vino vti voluerimus. Ac mirari mihi subit, quomodo diuinissimus Galenus in opere de medendis morbis calefacientibus remedijs vsus appareat. Nam antidotũ quod a triplici pipere Gręci dia trion pepereon appellant, & illud quod ex malis cotoneis paratur, exhiberi ipsis permittit, extrinsecus autem rursus ventriculo purpuram nardino, absinthio, & mastiche imbutam, applicare, Atq; hæc calida imponere iubet, ne ventriculi robur dissoluatur. Ego verò ea neutiquam calidiore affectu pressis conuenire arbitror. Atque hęc nequaquam dico contradicendi studio, sed ꝙ ita mihi veritas habere videatur, quã semper cuiuis præponẽdam censeo. Si enim nidorosus ructus, & cruditas a caliditate prouenerit, conueniebat (vti arbitror) contrarijs hanc remedijs moderatè vtentes, ita medicari. Sin autem a calidioribus pinguibusque cibis orta fuerit, etiam sic victus contrarius, qui modice refrigerare possit, iniũgi debebat. In summa didicimus, omnia quæ naturam excesserunt, contrarijs curari oportere, & rutaceum oleum, & si quę alia est calida iniectio, adhibere dissuadeo, atque hoc cauendum est, in quibus corruptio & febris ex calida intemperie sunt subsecutę.

Ventris ꝓfluuium in febri.

Galenus.

Veritas oĩbus reponenda.

De his qui ex cruditate febricitant humore magis acido proueniente.

Hactenus de his, q ob nidorosum ructũ febricitarũt egimus nũc aũt dicam & ẽt de illis, q ex frigida intẽperie ĩ cruditatẽ inciderũt. Acida cruditas non adeò celeriter febrim

solet accendere, si verò etiam febrim excitare contigerit, perpende, & disquire, num quandoque etiam calida intẽperies acidum ructum procrearit, fit enim interdum, vt is non solum ex frigore, sed etiam ex caliditate frequẽter oboriatur. Idem siquidem in externis quoque videmus. Accidit enim in calidis pariter, & frigidis admodum domicilijs, vt vinum nonnunquam in acidum conuertatur. Similiter autem in fermento quoque idem spectare licet, hoc etenim in calidioribus retentum domicilijs, in acorem mutatur, idem verò experitur, vbi a gelido aere fuerit refrigeratum. Quare vnum idemque accidens a cõtrarijs causis generatur. Attendere igitur oportet signa, tum presentia, tum quæ præcesserunt, vt ex omnibus possis cognoscere, quæ tandem sit causa, calida ne, an frigida atq; ita ad curationem venire. Quare si acidus ructus ex caliditate prouenerit, refrigerantibus, & potu, & cibo vti conuenit, pręcipuè his, qui resistere pñt, & non facilè corrumpi. Quapropter neq; cremor ptisanę, neq; halicæ ipsis est exhibendus, facilè.n. corrumpuntur, & in stomacho supernatant, suspenduntur q;, vnde ẽt accidit, vt ipsis magis acescant. Itaq; pisces, qui dura carne sunt prędit, his expediunt, & gallinæ ex decocto, aut simplici iure paratę, adhęc Isicia similiter dura, cuiusmodi sunt, quę ex buccino, & glauco, orphoq; pisce potissimum cõficiuntur. Nec mireris quod hęc dicã, qui nanq; ex calida intẽperie acores experiuntur, eos etiam si pedem bubulum exhibeas, non offendes, immo adiuuabis quoq;. Ego sanè noui quẽdam cum lõgo tempore acorem experiretur, his me cibis persanasse, pręterea etiam ostrea non cocta, & duracina exhibui, omniq́ue alimento quod refrigerare, ęgre corrumperetur, mutareturq́ue, sum vsus.

Vinum accescẽs in calidis, locis seruatũ.

De acido ructu, qui ex frigida intemperie nascitur.

Quod si acidus ructus nõ calidiore, sed frigidiore intẽperie originem traxerit, tũc potius victus calefaciẽs, & antidota conueniũt, cuiusmodi sunt tũ quod ex malis cotoneis cõficitur, tũ quod a triplici pipere Dia triõ pepereon

nominatur,

nominatur, adhęc fomẽtum ex nardino. Quæ igitur Diuinissimus Galenus in nidoroso ructu fieri pcepit, ea ego omnia ijs potius, qui ex frigida intemperie cruditatẽ sunt experti, conuenire, & non aliter habere posse arbitror.

De febribus diariis, quæ ex obstructione generantur.

Febris Diaria ex viscosis etiã crassisq; humoribus nascitur, dum nimirũ excrementa propter meatus occlusos non perspirant, fiuntq; acriora {Aduertere igitur animum hic, & internoscere oportet, sola ne copia, an crassities sola, & humorũ lentor obstructionẽ effecerit. Si enim copia peperit, ante omnia sanè per sanguinis missionem vacuatio tentanda est, deinde sic particularibus vtendum præsidijs, quæ laxare, discutere, vel extenuare possunt. Nam si vacuatione omissa laxantibus quispiam, aut discutientibus vti voluerit, malorum magnorum autor erit; quippe obstructionem multo adhuc maiorem reddet, discutiẽtibus ante concoctionem, aut euacuationem vsus remedijs. Quod si nõ copia, sed viscosi crassique humores obstructionem procrearint, sanguis mittendus non est, sed decoctis potius quibusdam vtendum, quæ extenuare possunt, ita vt non calefaciant, nec inspergere oportet, quæ vulgares medici tenere audent, vt serpillum, aut calaminthem, aut hyssopum, aut origanum, aut rutam his adhibere, ignari quod multo magis offendant, quã iuuent ægros Etsi .n. materiam attenuare nonnihil videantur, alia tamen ratione offendunt, dum febres reddunt aciores. Quare illa potius quærere conabimur, quæ abstergere & attenuare citra caliditatem nouimus. Hoc autem in numero habetur oxymeli, quod & generose abstergit, & febres non exacuit. Atqui nec hoc in omnibus verum existit. In quibus enim occasionem morbi crassa recrementa præbent, quæ & obstructionem excitarint, & febrim accẽderint Diariam, a calore, aut siccitate crassitiem & lẽtorẽ consecuta, quemadmodũ id in rebus plus æquo coctis, aut assatis nimium fieri cernimus, in his oxymeli exhibẽdum quoq; non est, neq; verò in quibus siccius est tẽperamen-

tum, aut mẹrores quidam, aut lassitudines, aut ira, aut solicitudo, aut vigiliẹ præcesserũt. Etsi enim talia nõ admodum calefaciant, tñ siccãdo materiam adhuc magis crassam faciunt, quam, vt arbitrãtur, attenuent. Quæ enim a siccitate coacta fuerint, & crassiora quam prius euaserint nũquam eiusmodi siccãs aliquod medicamẽtum attenuare potest. Ego siquidem in hmõi temperamentis subinde spectaui, quod oxymeli cuipiam propinatũ, pro eo ꝙ vrinas prouocare debet, retentionem potius, & obstructionẽ materiæ pepererit, vt hinc etiam febris magis fuerint auctẹ. Verum cũ vulgares, isti causam ignorẽt, ad alia eam referunt. Quapropter illis tantũ exhiberi debet oxymeli, in quibus cruda crassaq; & frigida recremẽta hẹrẽt, ad hẹc qui pituitoso & frigido sunt temperamẽto, in quibus etiã cruditates, repletiones, & ociosa potius vita prẹcesserit. In his nãq; ipsis idoneũ existit, & si quid viscosum inhẹret, & crassum, a frigidis cibis, aut potionibus collectũ. Ex omnibus autẽ alijs, quæ medici ipsis in balneo ad extergendam cutem, vt saponem, mel, & aphonitrũ prẹcipiunt, hẹc magis attenuare, & meatus obstructos liberare possunt. Verũtamẽ in calidioribus temperamẽtis nõ solũ ab oxymelite, sed alijs quoq; decoctis, quẹ siccare, aut calefacere possunt, abstinendum censeo, victu autem vtẽdũ humido magis, & temperato, qui nihil siccum, & acre in se habeat, Quare ptisana, & foris & intus est eis aptissima, vt quẹ prẹterquã ꝙ humectet, etiam abstersoriũ non nihil, & attenuatorium obtineat. Admisceatur aũt ei apomelitis paululum, nã id quoq; abstersorium quippiam citra vllum calorẽ possidet. Iam pisces hisce cõueniũt, quippe alimentũ inde proueniens, & probè cõcoquitur, & nequaquam meatibus inhẹrescit, adhẹc gallinarum cohortaliũ alæ, & lactucarũ caules, intybi, & troxyma. Hac igitur victus rõne illi sustentandi sunt, in quibus recremẽta terrestria magis, & crassiora q̃ fuerint, a calore facta censueris. Sin aũt nihil tale fuerit, pituitosiora verò ea tibi appareant, quẹ obstructionem excitarint, tũc cõfidenti animo etiam

Oxymeli quibus dãdum.

Ptisanæ

mo etiam decoctum apij, anisi, adianthi, & oxymeli non nō simplicius, sed etiam compositū propinato. Nam in frigidioribus tēperamētis, & in qbus materia pituitosior est, & humidior, in his id quod a diuinissimo Galeno dicitur, verissimum existit, nempe quod oxymeli tum abstergit generose, tū febres non exacuit, in naturis aūt biliosioribus, & magis melancholicis rarissimè exhibēdum. Porro quod in viribus iam magis debilitatis nullus eo vti debeat, id quoq; ijs cōstare arbitror, qui Hippocratis scripta didicerunt, & experientia quoq; perceperūt, quod vim ēt radendi intestina obtineat. Multas siquidem noxas, & cōmoditates continet. Ac diligenter is, qui velit aut oxymeli, aut herbarum* decoctum, aut aliud quoddā incisorium curationis gratia exhibere, tum facultatem eius quod propinatur, tū quantitatē, tum qualitatē, tum ordinē, tum ne temere, & indistinctè in oībus vtatur remedijs, diligenter cognoscere debet. Hoc.n.ad præstantissimum quēq; medicum pertinet, vt oīa perquirat, curiosèq; examinet, & prçsidia considerate distinctèq; admoueat.

* In græco herbæ dilutum.

De febribus ex putredine creatis. *Cap.* 2.

QVod omnes febres continentes ex materia quæ eas incēdit, intra vasa subsistente, & putrescente generantū, oībus in cōfesso est. Atq; idcirco ēt cōtinuationē hñt, neq; rigorē mouēt, qui in externā cutē ferat, sensibilesq; particulas rodat, vt in his quæ intermittūt, fieri solet, vñ in cōtinētibus, si inquit, rigor superueniat, bonū est indiciū. Atq; hoc in ardētibus, quas Causos græci appellant, ēt videre licet. Docuit āt nos id quoq; Diuinissimus Hippocrates, vbi ait, si ei qui ardēte febri laborat, rigor superueniat, morbi solutio expectāda est. Porrò sunt nōnulli, qui etiam febres intermittētes intra vasa consistere, quēadmodum & cōtinentes arbitremur, ac nihil prorsus loci, sed quantitatis, & qualitatis rōne differre Etenim in cōtinuis, & multā, & crassam eē māam existimare ꝯuenit, atq; ideo neq; extra vasa emitti posse, ītermittētiū verò tenuiorē, & vt in extimā cutē efferat, magis ido-

neam Porrò hmôi etiam intermittentibus accidit, & materia extra vasa putrescit, vrinæ quoq; testantur. Quippe materiam ipsam, quæ iam dudum computruerit, repræsentant. Atq; hinc sanè integra morbi tẽpora coniectura depræhendimus, quando.s. concoctionis initium morbus habet, quando incrementum, & statum. Alij verò non de loco solum in quo constituuntur & generatione quam febres habẽt, dissentiunt, sed etiam de materia ipsa, vnde ꝓcreantur. Nõnulli etenim in vniuersum febres ex bile incendi dixerunt, cum febris res quæpiam calida sit, & sicca, talis autem bilis quoq; existat ad generandos hmôi affectus accõmodata. Alij verò ipsorum non bilem, sed pituitam causantur, eo ꝙ hæc rursus ad putrescendum obturãdumq; non parum est idonea, cum humida sit crassa. Iam hoc quoq; nobis indicat ipsum pituitæ vocabulum, quod Phlegma Grçcè dicĩ, a verbo Phlegin, quod est inflãmare. Nã Phlegma eo qđ inflãmet ipsum & calefaciat dictũ est, atq; hoc sanè palam est absurdum. Cæterum de humore melancholico nõnulli opinati sunt, nunquam ipsum febrim posse incendere, eo ꝙ frigidus ipse sit natura, & siccus, nihilq; habeat humidi, aut calidi, vnde putredines generentur. Nihil itaq; mirũ est, quosdam putare melancholicum humorẽ neutiquã plane putredinem recipere. Nõ desunt, qui in vniuersum febrim nũquam a putredine fieri pronũciarint. Nã humores in venis exardescere, nõ putrefieri dictitant. Si nanq; hoc esset, inquiunt cur tãdẽ nõ etiam lumbrici, aut aliæ quædam bestiæ in vasis, si putrefactio est, gigni cernuntur, quemadmodum in vẽtre & alijs particulis? Quinetiam in externis omnibus hoc spectare licet, ꝙ quæ putrescunt, variarũ rerũ species generare solent, quarum nulla vnquã per vrinas excerni visa est. Dicendum igitur est putrescere, & incendi, vt videre id licet in pice & bitumine, aut arũdinibus, aut chartis, alijsque multis fieri, quæ prõptè ab igne afficiunĩ, ncẽdũturq;. Sic igitur nõnulla etiam scintillam modicã nacta, magnã & imensam flammam excitarunt, vt non solum vicina; sed etiam

Intermittentes humorẽ tenuẽ Morbi tẽpora vnde cognoscãtur.

Phlegma vnde dictum.

etiam omnia longius sita combusserint. Tale quid etiam in nobis, inquiunt, accidit. Incipit enim spiritus inflāmari, atq; exardescere, nō enim iā cōputrescere ipsum quoque dicēdū est, quia nisi spiritus humectātia & refrigerātia, quæ ipsum contemperare & mitigare possint cōsequatur, etiam vicina depascitur. Atq; ex his ipsis ille nimirū primus est, q ad hoc magis idoneus inueniri poterit. Nō solum autem de putrescenda in vasis materiæ, vt opinor, dissentiunt, sed ēt de putrefactionis modo, Alij siquidē ipsam ex calido & humido, nimirum humiditate fieri dixerūt, ad vetera, & putrefacta ligna respicieētes. Sic enim res habere videtur, ac puto vtrosq; vera dicere, fieriq́ue nonnunquam etiam putredinem ex siccitate, magis autem ad ustione. Nōnulli verò medicorum nullam prorsus in venis putredinem fieri, sed magis in ventre existimarūt. Eius autem rei fidem faciunt tum ex vermibus, quæ in eo generantur, tum ex recrementis subductis, quæ & malum odorem, & ad putredinem nihilominus inclinationem repręsentent. Indicant hoc quoque vomitus, inquiunt, qui crebro tam perfectè febres exciderunt, vt ęger non amplius malam accessionem sit expertus. Iam alios rursus a febri liberatos ex vna & sola sorbitione, vel iniectione conspexisse, verum non ex his modo, sed alijs quoque multis accurate videre licet, quod vēter etiam febrium ex putredine ortarum causa existat, forsan autem aliarum quoque fons, & origo ipse propriè existit.

Putredo ex siccitate interim

Notæ febris ex putredine.

In primis sanè scire cōuenit, febres quæ ex putredine oriuntur, non solum a pręcedente causa sed etiam ex Diariarum febrium degeneratione originem habere. Cognosces autem febrium degeneratione ex tribus hisce notis potissimū, prima sanè est qđ febris Diaria quæ præcessit, non in putū desinat interuallū. secūda qđ status non fiat ad tolerādum facilis: Tertia quod status nō desinat madore, aut sudore. Hæc sunt indicia manifestissima, quod febris Diaria in putridā transierit. At in qualē febris spēm

degenera-

degeneratura sit,hac ratione,& coniectura colligere,& internoscere oportet. Si nãque pallidus ęger fuerit,vigilijs torqueatur,curis afficiatur,& ętate floreat,scito bilem totam Tertia nam excitasse febrim,sin autem albus,& vita ociosus existat. Quotidianam esse putato, quemadmodũ etiam si plumbei coloris,quartanam. Atque hę sanè notę sunt febrium Diariarum,quæ in putridas degenerat unt.

Gæterum verò etiam generatim comitatur eas id, quod nulli aliarum febrium adest,vt rigor,aut horror, aut frigus superueniat,prępcipuè intermittentibus. Nam in continentibus nihil horum euenit,verum etiam si contingat, horror,aut rigor,in Semiterrianis tale incidit. Adhęc inæqualis pulsuum motus, & caliditas has potissimum sequitur,& quod multas reduplicationes,quas Gręci Anadiploses vocant,pręcipuè efficiat,imiteturq́ue columbatum stercus, quod secundum putredinis successionem, ignem accendit,ac rursus conquiescit. Iam rodens qualitas & ipsa maximum febrium ex putredine ortarum indicium existit. Apparet etenim in Hecticis quoque,sed in alto magis delitescit,ex putredine verò ortis febribus rodés qualitas per extimas partes maximè percipitur, insuper maxima & certissima nota est,etiam pulsuum systole citatior,& vrinarum cruditas,nam in Diarijs semper concoctæ apparent. Tantum etiam de febribus ex putredine internoscendis dictum sit.

Anadiplosis.

De curatione febrium continentium.

Continentes febres solerti diligẽtia curari debent,subitoq́; id faciendum,quod internotio dictauerit,siue sanguinis missionem,siue purgationem requirat. Maximum.n. incommodum est,cum in omnibus morbis,tum verò incontinentibus dilatio. Nam febres vehementiores redduntur,dum putredo augescit,& vires imbecilliores fiunt vt quæ febrium magnitudinem non amplius ferre possint,neque pręterea magnorum pręsidiorum aliquod ad curationem admittere queant.

Internotio.

Qui

Qui igitur sanguinis missione indigẽt, eos hoc pacto internoscere tibi licet, vrinas habent rubras, turbatas, & putridas, multumq́; acres, oculos biliosos, & rubros, totum corpus graue, venas latiores, & earum torulos quã antea tumidiores. Cęterum etiã causę quæ pręcesserũt, humorem redundãtem tibi indicabũt, pręcipuè victus rõ. Nam ægri calidioribus magna parte cibis, potib⁹, vino liberaliore & magis vetusto, carnibus pinguibus vsi depręhẽdunt. Multi verò ex inedia, aut ira in continentes febres, quę ob putredinem nascuntur, inciderunt, alij ob sanguinis venarum in ano extantium, hęmorrhoidas Gręci appellãt, retentionem, alij verò ob sanguinis copiam potius hęc hñt indicia, nonnulli ex bile superflua pallidi sunt magis, & nigriores. Quãdo aũt humores etiam plus ęquo adusti fuerint, tunc ipsis vrina adhuc magis pallida, & subinde nigrior apparet, & deiectiones similiter acres, & biliosę. Hoc igitur modo humores, qui redundant, qualesq́; sunt, cognoscere oportet.

Curatio.

Itaq; febres ex putredine, & sanguinis abundantia ortę venę sectione curari debent, non tamen minus ẽt his, quia bile infestentur, sanguinẽ detrahes, siquidem turgẽs ad purgationẽ idoneus, crassior, & copia tibi peccare videat. Nã perspiratu discutere materiã intus latitantem, & putrescentẽ cõducit, quippe minor efficitur, nec permittẽdum vt ea propter copiã, & crassitiem meatibus infarciatur, & putrescat. Quod si venę sectionẽ nõ possis ob vires ægri imbecilliores, aut ꝙ is sanguinẽ dimittere metuerit, adhibere, tũc magis ad victus rõnẽ, quæ refrigerare possit, & humectare, nec nõ attenuare, & diffundere adeò citra calorẽ queat, respicito. Postq̃ verò hoc feceris, & materia multo minor, & cõcoctionis notas habere videatur tunc audacter aquam frigidã exhibeto. Frigidæ potio incontinẽtibus.

De frigidæ potu.

Atq; id facies potissimum, si ęger aquam bibere cõsueuerit, adhęc si nec inflãmatio, aut scirrosus tumor, aut laxus, quod œdema dicitur, particulã quandã possideat. Si enim ex his aliquod apparuerit, aquę potio vitanda est.

De inflamma-

De inflammatione erysipelacea.

Quod si inflammatio feruẽs, & Erysipelacea fuerit tũ frigidę potum exhibere, ne tẽtaueris. Prędicito aũt id qđ futurum sit nẽpe ꝙ feruor febris extinguetur quidem necessario, ipsa verò tota non prorsus discutietur, sed tẽpore aliquo procedente febris reliquæ adhuc superstitesi, tuto & particulatim dissoluẽtur. Ego sanè noui aquam me frigidam alicui dedisse, qui Erysipelate infestaretur, ardentique, & continua febri laboraret, ac vehemẽtiam febris ex ea restinxi, eripuíq; periculis, dum fere ex intempestiuis cataplasmatis, & inunctionibus interiisset, vt medici semper in omnibus solent adhibere.

Notæ inflammationis Erysipelaceæ.

Sciendum est eos, qui ardenti febri laborant ob Erysipelaceam inflammationem magis quam alios sitire, vestimenta a corpore proijcere. Euidentius autem hoc est indicium, quod etiam tertio quoque die accessionem validiorem experiuntur, & recrementa per aluum biliosa, & sani ei similia excernant. At qui in pulmone inflammationẽ Erysipelaceam sentiunt non adeò vehementer sitiunt, sed frequentem magnamque respirationem ædunt, genas habent rubentes, linguam scabram & delirant, frigidumque aerem magis appetunt, magisque ab eo quam frigidę potu iuuantur, quam ijs potius, qui in alia parte inflammationem habent. Erysipelaceam, offerre conuenit, illis autem, quorum pulmonem hæc exercet, frigidum aerem, vt a quo etiam iuuentur, ad spirandum magis procurato.

De causo hoc ardente febri, falsa. Cap. 3.

Scire hoc quoq; oportet, duas esse Causi species, vnã sanè veram, & exquisitam, quæ omnia cõmemorata habeat, sitim vehemẽtem, deiectiones biliosas, linguã scabrã, nigricantem, falsa autem, & ipsa quoque sitim adfert, sed nõ adeò vehementem, & intensam. neq; lingua nigrorem, neq; excrementum per aluum excernitur biliosum, sed magis corrupta, neq; amaritudo in gustu ex

ſtu ex pituoſo humore ſalſoq; potius ſuperante percipitur, vnde ét periculoſa magis eſt, quam febris germana. Quapropter cauſis veris exquiſitisq;, cum a flaua excitētur bile, aquę frigidę potio magis cōuenit, aliaq; omnia, quæ refrigerare ét extrinſecus facultate, & actu poſſunt. Quibus autem ex pituita origo eſt, his frigida potio exhiberi non debet, ac nulla quæ actu refrigerant, verum illa potius, quę mitē calorē, tepidumq; ſortita ſunt, cuiuſmodi exiſtunt ſuperfuſiones etiam ſolę, quæ ex lini ſemine parantur, ſubinde verò etiā quæ ex ordeacea farina aquę incocta, cui chamęmelū, & melilotum adiecta fuerint, cōficiuntur: Nā lintei lanei iuri herbarū, quas diximus decoctarum, intincti magis cōueniunt. At clarum eſt, quod ét oleum quoddā, cuiuſmodi eſt chamęmelinum, roſaceum & omphacinum, decocto recte accōmodatur. Intelligendum autem eſt hmōi fomenta non ſolum falſis, ſed etiam germanis cauſis cōducere, falſis tamē amplius. Quę enim & facultate, & actu refrigerant, ea germanis potius cōpetere, cuiuſmodi ſunt etiam Lexipyreta, quæ ex roſaceo parātur, quibus adiectus quoq; ſit ſuccus herbarum refrigerantium, cotyledonis, oxalidis, lactucę, atriplicis, portulacæ, plantaginis, & aliarum cōplurium. Cum igitur differētias ipſarum notaueris, & materiem, vnde accēduntur, ita etiam intelligito, quatenus reſtigerare, & quomodo id quod corrumpitur, expurgare debeas.

Cauſos vara.

Ad stomachum ardore æstuantem.

Quibus ſtomachus ardore æſtuat, probè faciat aqua frigida cū roſaceo ſubacta, & extrinſecus impoſita, aut ſeſamum aqua maceratum, deinde cum roſaceo diligēter lęuigatum. Item ceratum roſaceum bene facit, cui admixtus ſit portulacæ, & vuæ acerbæ ſuccus pari portione. Sin autem totum quoque corpus cerato inducto humectaueris, valde commodabis.

Quomodo febres ex ſanguineo humore prouenientes notari debeant.

Febres, quæ ex ſanguinei humoris putredine accendūtur, inde

tur, inde cognoſces, quod mitis ſtatim calor ad primum manus tactum percipitur, qui nihil habeat rodens, & acre quale in febribus, quę ex flaua bile plus ſatis adusta excitantur, depræhenditur. Apparet etenim in febribus etiam ex pituita putreſcente creatis ſtatim per initia calor tum mitis, tum vaporoſus, ſin autem quis manum diutius admoueat, paulo poſt rodēs caliditas tactui occurrit, veluti per colum quoddam, aut cribrum ſurſum emergens. Vbi igitur febres ex ſanguine oriuntes interno ueris, ſtatim per initia, vt dictum eſt, venam ſecato, eos autem qui ex bile febricitant purgatio potius, ſi materia tibi ad excretionem procliuis videatur, & febris quæ inuadit, vehemēs non fuerit Noui autem me etiam acuta laborātem febri purgaſſe, verùm hmōi multam diligentemq́ue notationē, & animaduerſionem requirunt, & medicum, qui animo fuerit confidenti. Abunde verò eſt, etiam ſanguinem duntaxat mittere, eo quod tutius efficaciusq; ſit remedium, & refrigerante ac humectante victu, atque huiuſmodi vnctionibus in poſterum vti.

De victus ratione.

In omnibus ſanè ptiſanæ cremor idoneus exiſtit, ſed in germanis quidem, & perurētibus Cauſis, quæ ſiti vehemēti cruciant, etiam refrigeratum cremorem cōcedere oportet, ac cerata ſimiliter parare ex aqua frigida, roſaceo, & refrigerātibus. In falſis autem, nequaquā, verū ſufficiunt omnia tepida, & temperata, & nullum ex ijs quæ vehemēter refrigerare poſſunt, habētia, porro lactucę caules refrigeratas, oua ſimiliterq; intybum agreſtem, & domeſticū, & cucurbitas ijs qui perardenti febri laborant, omnia exhiberr conducit, oxymeli verò his dari prorſus nō debet, nec multiplicia ac varij generis oīno decocta, vt quæ grauiter febricitantibus omnia ſint inimica. Porro ſi multis ægrum vigilijs conflictari acciderit, tunc ei antidotum, qđ a papaueris capitibus Dia codyon Græcis appellatur, offerendum eſt. Quippe vbi deuoratum fuerit, ſomnum inducit, & febrium vehementiam ardoremq́ue obtundit.

Quo

Quod si verò etiam falsis Causis ob vigilias, aut mentis alienationem ægro molestam, dare ipsum cogaris, cum momento apomelitis ei admixto, exhibeto. Sic nanque metuendum non est, ne medicamentum frigiditate mate riam reddat crassiorem. Ac rhodomeli, & hydrorosatum aquę mixtum, ac rosatum ipsum per se refrigeratum, ijs potissimum qui iecoris ardorem sentiebant, me exhibuisse noui.

De balneo

Lauandi sunt, qui feruida & perardenti febri laborãt, in domo potissimum, vbi solium habeatur tepente aqua plenũ, vt totum ęgri corpus vndequaq; ab aqua operiatur. Non autem adiunges ei aliam pręterea, neque omnino ipsam commouebis, vt quæ vires digerat, & conuellat. Quare neq; imbecillis admodum viribus præditos in solio lauare conuenit, quod apud Romanos in solium demittere dicitur, illi verò in id descendent, quorum vires dissolutioni & digestioni, quæ ex tepida prouenit, obsistere ac tolerare possunt. Tantum de Causis, & continentibus febribus dictum sit, putoque hæc abundè sufficere. Si enim ex particularibus quippiã pretermissum fuerit, ex his quę generatim, membratimque dicta sunt, reliquum ipse tibi inuenire poteris.

De Syncope quæ in febribus accidit.

Viriũ ruinę quas Gręci syncopas appellant, subito in ęgris oriuntur, aut ex crudorum humorum pręsertim os ventriculi grauantium copia, aut ex biliosis nimiumq; tenuibus, & qui facilè dissipantur, humoribus, interdum verò etiam, dum ad os ventriculi confluunt, vt hac quoque de causa vires conuelli prosternarique contingat. Quoniam igitur virium ruinę non vna ex causa, sed tum ex crudis, tum ex tenuibus biliosisque humoribus oboriuntur, videndum est, quomodo horum differentię discerni, notarique debeant. Nisi enim discrimina interno ueris, fieri non potest, vt remedia ad vnamquamque causam rectè accommodes.

Notæ se-

Notæ febrium in quibus humorum crudorum copia syncopen inducit.

Qui ſanè ob crudorum humorum copiam in ſyncope incidunt, primũ ſanè faciem habent tumidiorẽ, pallidiorem que, os ventriculi totumque ventrem flatibus diſtentũ, adhęc pulſus exiguos, raros, & tardos, inſuper ructu ſuſtinent acidos, habitumque pituitoſiorem repræſentã. Iam ea quæ præceſſerunt clarius tibi humorem ſuperantem indicabunt. Nam cruditates tunc continuæ plurimum prçcedunt, ocia, intempeſtiua balnea, leguminum fructuumque fugacium, & carinum repletio, viniq; craſſioris ſiniſter vſus hoc igitur modo, qui ex crudorum humorum abundantia ſyncopen experiuntur, internoſci debent.

Notæ eorum, qui ob bilioſos tenueſque humores Syncope conflictantur.

Qui ob bilioſos tenuesq; humore Syncope laborant hac ratione internoſci poſſunt. Primum ſanè facies ipſorum ſqualida eſt, & ſicca, pulſus exigui, inæquales, & inordinati apparebunt, deiectio autem bilioſa eſt, vigilię magis quam in alijs vrgent, ſitiſque affligit. Iam ex alijs quoque multis notis diſcerni poſſunt, pręſertim verò ij quę pręceſſerunt. Solicitudines enim, & triſtitia, cibuſque modicus ijs qui ex vitioſis, & acribus aſſumptis, hos præcedere magna parte conſueuit. Sic igitur ipſi internoſci debent.

Curatio eorum, qui Syncope periclitantur.

Curãdi ſunt, qui ex crudorũ humorũ copia in Syncope incidũt, tenui victu, atq; omnibus quæ extenuare poſſunt. Salubre igitur eſt, quãtum ad copiã attinet, vacuationem per ſectam venam moliri, eamque rurſus iterare, immo nõ permitte, vt humores crudi rurſus in corpore redundent. Metus enim eſt, ne vires proſtratæ humorẽ crudũ nequeãt concoquere, & diſtribuere. Satius igitur arbitror vt vacuationem potius vitemus. Sin autem humor vſque adeò ſuperauerit, vt periculum ſit ne vires ſuffocentur

non

Aliud quod Iacobus Psychrestus exhibebat.

Hermodactyli scrupuli quatuor: * scammonij scrupuli duo dato potu ex aqua tepida, vbi ęgrũ victu prius commodo pręparaueris.

Egregium antidotum, quod Theodotius philosophus exhibebat.

Hermodactyli siliquę quatuor: * cumini Aethiopici scrupuli * quatuor: anisi scrupuli * tres: § alypiadis herbę scrupuli sex; agarici scrupuli tres: musci siliqua: phu scrupuli tres: § masticha scrupuli duo: § gingiberis scrupuli tres: spicæ nardi scrupuli duo: cnici scrupuli sex: Dantur scrupuli quatuor cum hydromelite. Præstantissimum est hoc medicamentum, ac plurimum a multis alijs medicis comprobatum. Oportet autẽ etiam ægrum victu prius præparare, atque ita duo, vel tria ouorum lutea, panis exiguum, & gallinæ pectus exhibere, deinde hora vna interposita, aut multum, duabus ad balneũ ducere, ac loto reuersoque domum ita antidotum, vt prædictum est, debito pondere propinare. Hęc ratio victus in omni medicamento exhibendo vtilis experientia apparuit. Neque enim hoc pacto medicamentum stomachum attingit, sed etiam ventrem longè facilius potest subducere. Tantum in hermodactylo nos experti sumus, ac medicos nostri temporis exhibere spectauimus, atque ego lõgo tempore his vsus sum. Processu autem temporis aloen ei admisceri vtiliter sum expertus, ac tẽtaui catapotia potius fingere, quam potionem offerre. Etenim præterquam quod ægris dolorem auferunt, etiam prohibẽt, ne crebris ipsi fluxionibus afficiantur. Describuntur ipsa in hunc modum.

* Impress. addit, in alto siliquæ quatuor.

* In impresso additur, in alio scrupulus.

* Tres.

* Sex

* Impressus pro phu, habet Su

Ratio § in omni medicamenta exhibendo vtilis.

Catapotia ex Hermodactylo, & aloe.

Aloes scrupuli duo: scammonij scrupuli quatuor: cucumeris agrestis seminis sescuncia. hermodactyli semuncia. dantur scrupuli quinque, aut sex pro viribus.

Aliud eadem efficiens, tum in articularijs, tum habitu pituitosioribus.

Aloes, colocynthidis, ſcammonij, ſingulorum ſemūcia: hermodactyli vncia ſcrupulos quinque, aut ſex, catapotia fingens, pro virium ratione dato. Cum autē emollientia aluū catapotia efficere cogitas, hoc pacto componito.

Catapotia emollientia.

Aloes ſiliquæ* ſex: lachrimæ ſcammonij ſiliquæ* nouē: Hermodactyli ſiliquæ tres: ⸿ ſerici totidem: ⸿ cucumeris agreſtis ſeminis totidem. Omnia trita excipito roſato, aut rhodomelo, fictaque catapotia dato non modo podagricis ſed etiam alijs, quorum aluum cogitas ſubducere. Omnia enim nihil adferunt moleſtiæ, nihilq; ingratum, ac inſuaue, cum deuorantur, obtinent. Sciendum autem non ſolum potione ex Hermodactylo ad podagrici doloris leuationem parari, ſed etiam alia eſſe plæraq;, ex quorum numero antidotum ex Coronopodio quoq; habet, quod & ipſum meo iudicio non ita vt Hermodactylus ſtomachum offendit, mitigat autem ſimiliter, ſin nō amplius, certe non minus. Dat̄ quaternis ſcrupulis, interim quidem per ſe, interim verò cum piperis granis quadraginta. Multi ſanè in hunc modum cōpoſuerunt, alij verò etiam ⸿ pluribus adiectis ⸿ vtilius medicamentum reddiderunt: deſcriptio ipſius ita habet.

Margin: * Impreſ. quinque. * Septem. in alio, nouē.

Antidotum Dia Coronopodiu.

Gingiberis ſcrupuli duo: piperis ſcrupulis: agarici ſcrupuli decē: cnici partis interioris ſcrupuli quatuor: coronopodij radicis ſcrupuli ſex. Contuſa incretaq; reponito. Ac ſciendum eſt drachmā eis exhiberi: ijs autē qui difficilius purgātur, ſiliquas viginti tres, vel amplius, vel minus. Subducito aluum omnino ſepties, vel ſępius. Poſt euacuationem ægrum in balneum deduces: a balneo nutries ouis, & pane. Hoc quoque ſcire oportet, medicamentū iſtud etiā in magnis acceſſionibus datū dolores mitigare. ⸿ Alia potio. Hęc ſtatim vt accepta eſt, in ipſa acceſſione ægrum dolore leuat. Parat̄ hoc pacto. Eryſimi ſeminis ſcrupuli quatuor: gingiberis ſcrupuli ſex: coronopodij radicum, ammomi, piperis, ſingulorum ſcrupuli ſex. Redigant̄ omnia in

nia in puluerem, qui ad summum scrupulis sex exhibetur ægro, pridie concoctione bene obita, vel ex rosato, vel ex posca. Nihil minus solet dolores lenire etiam medicamentum ex myuro herba, præterquam quod stomachum non vitiat, aut articulos offendit. describitur autem hoc pacto.

Medicamentum ex myuro herba.

Erysimi, agarici, myuri herbæ, singulæ vnciæ. Dantur scrupuli quatuor: misceatur potioni vna vice dandæ scrupulus euphorbij, ac exhibeatur cum mulso, aut Chrysattico generoso.

Aliud generosum, probatum.

Anisi, propoleos, singulorum siliquæ duæ: gingiberis scrupuli quatuor: euphorbij totidem: mastiches scrupuli sex, casiæ scrupulus: hermodactyli siliquæ quatuor. Hæc omnia potui dato vna vice ex tepida.

Aliud, quemadmodum Iacobus *Psychrestus.*

Hermodactili scrupulus: lachrymæ scammonij scrupulus. Aegro prius humidiore victu nutrito datur.

Antidotum podagricum quod vocatur Clymax.

Agarici vncia: phu vnciæ duæ petroselini vnciæ tres, meu vncię quatuor: hypetici vncię quinque: gentianæ vncię sex: aristolochię vncię septé: centaurei vncię octo: chamędryos vncię nouem: mellis quod satis est. Datur hoc ad annum. Clymax podagricum.

Aliud antidotum, quod eodem modo podagricis ad annum datur.

Podagricum: medetur pedum articulorum capitis, stomachi, oculorum, iecoris, lienis, & renũ dolori Curat etiã difficultatem vrinæ, & callos in articulis cõcretos summe discutit. Est autem medicamenti temperatura hęc. Rheu Põtici vncia: agarici vnciæ duę, phu vnciætres petroselini Macedonici vnciæ quatuor, meu vnciç totidem, hyperici vnciæ * sex: gentianę vnciç * septẽ aristolochiæ vnciç * octo; centaurei

* Impref. duæ.
* Sex.
* Septem.

* octo, centaurei vnciæ * nouem chamedryos vnciæ * de- Octo. cem Dantur viris scrupuli duo, mulieribus vnus parato * autem in hunc modum. Hæc in pilam coniecta, contusaque Nouem. singula priuatim, misceto omnia, & rursus pilæ iniecta contundito, atque ita probè incernito, ac vtitor, vt a nobis per singulos menses ordinatum est: Mense Ianuario dato diebus quinq; alternatim: Februario diebus quinque alternatim Martio diebus quinque, alternatim: Aprili diebus quinque, alternatim: Maio tribus alternatim: Iunio duobus diebus alternatim: Iulio vno die: Augusto vno die Septembri vno die. Octobri duobus diebus alternis; nouembri duobus diebus alternis: Decembri quatuor diebus alternis Atque sic per menses duodecim dies triginta sex anno vertente absolutio. §At abstinendum, est mero, carne suilla, bubula, leporina: item brassica, sinapi, & crudis omnigenis oleribus hydrogaro. Bene autem concoquat æger, qui medicamentum assumet, pedes aqua calida lauet, & oleo inungat: lactis potione, quam tempus exhibet, abstineat.

De mitigatoriis medicamentis, quæ locis affectis admouentur.

Hæc igitur si per os exhibeant, dolores mitigare solēt: eorum verò gratia qui non tolerant, siue quod stomachus sit affectus, & ea quæ exhibent cōtinere nequeat, sed protinus in vomitum erumpat, siue propter metū, & alterius medicinæ suspicionē aliquam, exponēda censuimus, quæ & ratione, & experientia vtilia nobis esse demonstrata sunt, habent autem in hunc modum.

Ceratum quod in accessionum statu imponitur dolore liberans.

℞ Croci, lachrymæ papaueris, singulorum vnciæ quatuor: panis, ceræ, singulorum libra: olei sextarius. Crocū, & lachrymam vino macerato, panē verò aqua: ac vbi expresseris, diligenter misceto lachrymæ, & croco prius læuigatis: deinde ceram cum oleo liquefactam reliquis misceto.

Aliud ceratum, quod similiter in statu applicari potest.

Ceræ

Ceræ vnciæ* quatuor: argenti ſpumę vncię duę: ceruſę tantūdem: roſacei, ſolani ſucci, ſingulæ librę, ſucco quo vſque ſoluta fuerint, excipito. * Duæ.

Aliud ceratum, & ipſum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax.

Opij drachmę quatuor: *cerati roſacei libra: lacte muliebri opium terito, atque ita ceratum in pila miſceto, ac vtitor, vt longè optimo.

Ceratum mirabile, & vſu probatum, de quo etiam alii multi teſtati ſunt.

Olei veteris ſextarios duos, in cacabo lignis ſermentaceis coquito donec vehemẽter ebulliant, & turpęnę marinę viuæ libram vnam adijcito, coquitoque donec olei prędicti modus iterum, aut tertio efferueſcat, deinde talpæ animalis, quod nonnulli calamitem vocant, ſanguinis vncias quatuor: ac cum turpęna incoquito, donec carnes ab ea reſolutæ fuerint, & ſublata deinde ab igne refrigerato, percolatoque, ac vitreo vaſe reponito, cum vſus poſtulat, olei quod ſufficit, paululum miſceto: ac vbi diſſolueris ceratum molliſſimum facito, ac in linteolum illitum, imponito. Coquito autem oleum, vt pręſcriptum eſt, in domo ſubterranea, menſis. Martij die quinto, nequaquam diem differens: ita namque bene ſuccedet. Tantum de epiplaſmatis dolorem tollentibus, & mitigatorijs diximus.

Halacia ad concoquendum.

Salis communis libra: piperis vncię tres: gingiberis vncię duę: origani vnciæ duę: hyſſopi ſeſcuncia: thymi ſeſcũcia: ſeminis apij ſeſcuncia: folij, erucę: fœniculi vncia: ſalis ammoniaci librę duę. In puluerem redigito, ac vtitor.
Aliud. Fœniculi, hyſſopi, petroſelini, caſiæ, liguſtici, rheu Pontici, myrrhę, laſeris, ſingulę vncię: piperis vnciæ duę: ſalis ammoniaci ſextarius.

Aliud Buphati.

Piperis vnciç tres:gingiberis vncia:laseris semũcia: anisi vncia,costi vncia,salis cõmunis librę duæ:panis quod satis est. Aliud. Salis communis libra,salis ammoniaci librę duę:piperis albi vnciæ tres,piperis nigri tantũdem myrrhę vnciæ duę:cnici vncia,ameos sescuncia, laseris vnciæ duę:folij vnciæ duę:anisi sescuncia,origani vncię duę semis,hyssopi vncia,thymi vncia,& semis petroselini seminis similiter,erucę similiter,piperis longi vnciç sex,spicę nardi vnciç duę,cumini,seselios singulę vnciç.

Naturalia diuersa ad pedum fluxionem.

Quoniam nonnulli,cum neq; in victu perseuerare, neque medicinam tolerare possunt.cogunt nos in Podagra vti naturalibus,& ijs quę alligãtur. Vt igitur optimus medicus omni ex parte instructus sit,& multifariã ęgris omnibus opituletur,huc descendi. Cum autem multa sint, quę id pręstare, queant vsu tantum longo probata scribimus.

Medicamentum naturale ad fistulam pedum,admodum celebre, & a multis comprobatum.

Neruos onagri,& apri,& ciconię sumito,ac plicatis in de chordis,dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus,sinistros autẽ sinistris alligato,ac statim dolorẽ leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit non amplius alligabis sed vbi rursus dolorem senserit,ac miraberis,quod neque dolor,neque aliud quid periculosum subsequatur, quemadmodnm multos attonitos fieri conspicimus, vbi pedes fluxionibus tẽtari desierint. Nõnulli verò ciconię neruos alijs non complicant,verum retinent,mittuntq; in phocę pellem,ac illigãt chordis seorsim absq; neruis ciconię plicatis.pedibus ægri similiter illigant dextros dextris,sinistros sinistris,cum luna est in occasu,vel in signo sterili, & Saturnum ingreditur:

Medicamentum præseruans a podagra, & morbo articulario.

Torpedinem viuam cum oleo & aqua in vas ęreum, & cacabum

& cacabum conijcito,ne oleum vstum strepitum edat,ac herbam narcissum luna desinente collectam adiungito,ipsamque cum animali incoquens,vsque dum tota dissoluatur,& ossa nudentur,tunc tandem oleum ab aqua paulatim separabis, omnia facito luna desinente, vngitoque ęgrum ter die,& siquidem articuli dolent,patiunturque, curantur si verò non dolent, pręseruat ea, ne vnquam doleant. Id autem facito, vngitoque ad dies tres, luna omnino desinente. Nam si in alio tempore hęc facias, non succedet.

Aliud probatum.

Puellæ virginis primis menstruis inquinatum pãniculum illinito,ac vbi sic aliquando feceris,Podagra non laborabis:

Aliud quod pedes,& manus præseruat.

Neruos vulturis ex cruribus,ac summis pedibus collectos ad talos ęgri alligato,curans, vt neruos dextri pedis vulturis ,dextro ęgri pedi alliges,& sinistros sinistro.Similiter etiam cubitorum,manuum, & humerorum neruos, alasque. Aliud. Leporis tali,si alligentur,articularios affectus admodum alleuiant: oportet autem leporem viuum relinquere. Melius facit etiam cutis vituli marini,si pedibus substernatur. Quin & versum Homericum. Concio turbata est,subter quoque terra sonabat, si aurea lamina ipsum scribas, cum luna est in libra, pręstat autem multo, si in leone inueniatur. Item Magnes lapis gestatus articulariorum dolores curat, similiter etiam Aethites si gestetur, pręterea cotyledonis radix, item sanguis hirundinis illitus podagricos dolores mirificè lenit.

Ad Podagram.

Vbi initio videris pedes inflãmari allium lęuigatũ quotidie ipsis inducito,nõ soluẽs,donec fuerint exulcerati:deĩde vrinę pueri impubis,quã calculis marinis cãdẽtibus incẽderis,oĩa inijcito,& vtitor,postea si absinthio pedes ob-

ducas, adeò efficax est, vt non amplius podagra infestet.

Remedium a podagra præseruans.

In laminam auream luna desinente quę sequũtur scribito, & neruis gruis inuoluito, deinde simili canaliculo ipsam includito, gestatque ad talos. Meu Treu, Mor, Phor, Teux, Za, Zon, Phe, Lou, Chri, Ge, Ze, On. Quéadmodũ sol in hisce nominibus firmat, & quotidie renouatur, ita hoc figmentum confirmatur, quemadmodum prius. Iam Iam, Cito Cito, ecce enim magnum nomen dico, in quo cõquiescentia firmãtur. I az. Azyph, zyon, Threux, Bayn Choog. Firmate hoc figmentum, vt erat primum, Iam, Iam, Cito, Cito.

Ad podagram, quæ nondum contraxit nodos, admirabile, & probatum.

Chamæleontis caput, & pedes ipsius, extimaq; pedum vel genuum pręscidito, & quę ex dextro pede habentur, seorsim seruato, & rursus a sinistro pede, extrema similiter pręscidito, seruatoque & ipsa priuatim, ac vbi duos digitos dextrę manus impresseris, pollicẽ & annularẽ vngue chamęleontis, similiter & sinistrę manus secundum digitũ notaueris,* vngue chamęleontis, inquinãs sanguine digitorũ dextrę manus extrema, dextra chamęleontis sinistrę aũt manus sanguine, sinistra animantis extrema: in exiguum canalẽ includito, ac gestato dextra quidem animãtis extrema dextro pede, sinistra aũt sinistro, vsque dum ęger curatus fuerit. At chamęleõtem pręcisis extremitatibus adhuc viuentem panniculo lineo puro inuolutũ attingito, ad solis exortũ. Sin aũt cõtingat manus, quoque prędicto affectu cruciari, attingito etiam manus, ac in exiguos canales indito, curabisque ipsas: facito autem hoc luna desinente.

Podagricum Naturale.

Cornubus ouillis crematis, & ex vino in pila de tritis dextro cornu dextrum pedem inungito, & sinistro sinistrum, & dolores podagricos mitigabis.

Aliud

Aliud ad podagram, & omnem fluxionem.

Herbam sacram, quę altercum, cum luna est in Aquario, aut Piscibus effodito ante solis occasum, radicem non attingens: vbi effoderis ipsam duobus sinistrę manus digitis, pollice & medico dicas, Loquor tibi, loquor tibi, herba sacra, cras voco te in domum Philiæ, vt sistas fluxionem pedũ, & manum huius viri, vel huius mulieris, sed adiuro te per nomen magnum Iaoth Sabaoth, Deus qui terram firmauit, & fixit mare fluuijs abũdans fluẽtibus, qui exiccauit vxorẽ Loth, & fecit eam statuam salinariam, accipito spiritũ matris tuę terrę, & vires eius, & siccato fluxionem pedum, aut manuũ huius viri, aut mulieris. Crastino die, ante exortum solis accepto osse cuiuscunq; animantis mortui effodito radicem, & accepta ipsa dicito Adiuro te ꝑ sancta nomina, Ioth, Sabaoth, Adonai, Eloi, ac in ipsam radicem salis pugillum conijcito, inquiens, Vt sales hĩ non augebuntur, sic neq; affectus huius viri, aut huius mulieris. Item extremã radicis partem ęgro alligato, cauẽs ne madescat, reliquum verò suspendito super crustam diebus tercentum sexaginta. Cum iam de conueniẽtibus podagricis, auxilijs, curandi ratione, & vsus illorum modo, prętere a de naturalibus, quę experimentis probauimus perscripserimus, finẽ libro fęliciter imponemus.

Auxilium Podagricum valde bonum.

Myrrhę siccę sextula: hermodactyli sextulę duę. Trita incretaque potui ex vino veteri in balneo exhibeto.

FINIS LIBRI VNDECIMI.

Capita

CAPITA LIBRI DVODECIMI ET APPENDICES.

De his,

mirificè

ALEX. TRALLIANI LIBER DVODECIMVS

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

De febribus. Cap. 1.

CVM Postulaueris a me charissime Cosma, vt curationes, quas in diuersis morbis frequenter sum expertus tibi exponerē, non grauatè obtemperaui: vt qui fatear iure me gratiam vtrisque, & tibi, & patri tuo pro beneuolentia, quam subinde mihi benignè præstitistis, debere. Hic enim protinus ab initio non in artis modo operibus, sed etiam in vniuersis vitæ negotijs commodus mihi fuit administer: tu verò cum apud Barbaros degeres, neutiquam me propter casus euentusq; rerū quæ nos vrserunt negligendū censuisti. Quare etiā senex in posterū vobis morem gero, & cum non amplius laborem ferre possim, librū hunc conscribēdum, & experimenta, quæ lōgo vsu, atque exer-

citatione in hominũ morbis a me sunt comperta, in commentarium redigenda putaui. Oblectabit autem nõ paucissimos, qui hęc citra inuidiã inspicere voluerint, accurata ista docendi ratio, breuitasque simul & perspicuitas dictionis. Studui enim, quãtum licuit, verbis vti communibus, magisque perspicuis, vt etiã vulgaribus liber esset dictione ipsa facilis & explicatus. Exordiũ itaque a Diarijs febribus sumemus, diuinissimi Galeni doctrinã pro viribus hic quoque imitantes.

Febris essentia. Quod sanè Febris essentia, substantiaque, & natura nihil aliud sit, q̃ tum cordis tum arteriarũ calor naturali cõtrarius, a præstãtissimis medicorum, Galeno potissimũ, & Hippocrate est demõstratũ. Quare huc Erasistrati opinionem adducere, Asclepiadisque, & aliorũ medicorum chorum, superuacaneum existimaui. Quod autẽ rationi consentit, febrim a corde potius quam ab alia corporis nostri particula profi.isci, multis licet argumentis colligere. Si quidẽ febris natiui caloris est mutatio, natiuus autẽ calor in corde existit, constat etiã febrim in corde sedem habere. At quoniã febris est nõ solus absolutè calor naturali contrarius, sed in materia quadam subsistit, materia verò triplex genere in nobis habẽ manifestum est, q̃ febris quoque in tribus consistere materijs cognoscẽ, in spiritibus nempe, humoribus, & solidis particulis. Si igitur spiritus immutatus fuerit, febrim parit ex illo prouenientẽ, quã Græci Ephemeron, nos Diariam appellamus, sin autẽ humores, eã quæ putredini fertur accepta, si verò particulæ solidæ, Hecticam effic.ũt. Dicamus itaque de vnaquaque quid sit, & quomodo species eius d gnosci optimeque possit curari. Exponamus autẽ primum Dariam, vt pote omniũ simplicissimã, quæque simul vniuersis magna ex parte hominibus superuenire consueuerit.

Febris a corde incipit.

Febris quid.

Materia febris triplex.

Spiritus.

Humores.

Soliæ partes.

Diariarum notæ.

Febres Diariæ cum ex spiritibus habeant originem, nihil stabile, neque firmũ continent, sed vti celeriter generantur, ita etiam soluuntur, vnde & Diariæ vocatæ sunt,

ad vnam

ad vnum vſque diem, aut paulo diutius interdum durātes. Notari verò ipſæ hoc pacto debēt, ex tactu, vrinis & preterea etiā pulſibus. Ex tactu enim caloris copia nobis innoteſcit, cum is ſola quantitate increuerit, vt ſpectare licet etiam calorem, qui in balneo excitatur. Ex vrinis autem quoniam his per initia morbi manifeſtas concoctionis notas repręſentant, quod in nulla aliarum febrium ineſſe ſolet. Ac pulſus harum celerem arteriæ & eleuatam diaſtolen tardiorem verò ſyſtolen obtinent. Nam refrigerium magis quam recrementorum expurgationem requirunt. Iam eiuſmodi febres ſtatum quoque habent ęquabiliorum, & declinationem, quę in purum interuallum, perfectamque integritatem deſinat. Habentur autem alię quoque notę febrium, quę ob ſpiritum conſtituuntur, verum hęc quoque abunde ſpeciem febris declarare vobis, & alijs a febribus poſſunt ſecernere.

Diariæ curatio.

Diarię febres cum communem habeant generationē quantum ad ipſas attinet, communem quoque curationē recipiunt. At quoniam non vna earum cauſa, ſed plures, & varię eſſe ſolent, de his dicēdum arbitror. Etenim laſſitudo, frigus, repletio, inedia, vigilię, ciborum in ventre corruptio, vlcera & omnes ſvt ita dicam ſ antecedentes cauſę, haſce eo febres producunt. Quando quidem igitur non vna febris Diarię efficiens cauſa exiſtit, ſed plures, conuenit etiam, vt nos non paucas quaſdam curationes ſed complures vnicuique ſpeciei conuenientes exponamus.

De his qui ex lasſitudine febricitant.

Qui ob laſſitudinem febricitarunt, plerunque medicos non expectant, ſed ſtatim vbi febrim declinaſſe ſenſerint, ad balneum proficiſcuntur, tanquā a natura quadā edocti optimū pręcipuumq; remediū eſſe de fatigatis lauacrum. Hoc aūt plęriq; etiā medicorum inconſiderate faciunt, & nulla ratione habita ad lauacra tranſmittūt, vnde interim

non paucos

non paucos insigniter offendunt. Si namque corpus recr
mentis vacuum, neque plethoricum, aut vitiosis obnoxi
succis inuentum fuerit, maximè iuuãtur, nec alterius inc
gét curationis. Quibus autem corpus omnibus ex æqu
succis scatet, plethoricum appellant, & vitiosis infestatu
quod cacochymum dicitur putredinique est opportuni
vt hinc nõ modo spiritus, sed humores quoque antea in
caluerint, vice versa plurimum offendũtur, & in febres p
tridas promptè incidunt, præsertim si victu vsi sint minu
curioso. Ne igitur idem nobis quod illis accidat, primun
notas earum persequi oportet. Nonnullæ igitur earũ sun
exquisitæ, nonnullæ verò non exquisitæ, cum sint, in put
das prolabuntur. Ita nanque & lauare, & nutrire probè
& non lauare rarius bona ratione poterimus.

Curatio eorum qui ex lassitudine febricitant.

Quoniam ex lassitudine febricitãtes diligenter plan
humectãdi sunt, & refrigerandi, fiet id commodè balnei
temperatis, victu, & vnctionibus, quæ nullam discutienc
vim obtinent. Nã in his omnia facere oportet, quę hum
ditatem potius augere, quam ex corpore auferre possun
Quare neque corpus multũ perfricare, neque tepida e
solo oleo vnctione, sed ex hydrelęo magis vti oportet
Quippe id liberalius, quã ipsum oleũ per se humectat. &
penitius in corpus ab aqua transmittit refrigeratque art
culos excalfactos, & feruidos ex nimio labore effectos
Quocirca neque vngere in aere calido neque perfricar
cõuenit: sudoribus.n.manantibus ne humectare quiden
prorsus vnctio poterit, vt quę cum eis a corpore decidat
Pręstat autẽ meo iudicio multa tepida sudorẽ eluere &
ægrotantẽ in exteriorẽ domũ egressum strigili abstergere
atq; ita hydrelæo perungere: deinde exiguo spacio inter
posito intrare ipsum, & in calentis aquę soliũ descender
ita vt neque integrã omnino horam in aere perseueret
sed tantum transire videatur. Sic enim humectabitur, &
metuendũ non erit, ne perustus incensusque ab aere, alia

rursus

non absurdum est tunc ex copia modicum subtrahere, & grauatus ipsas leuare. Videmus enim plerumque id etiam in igne euenire. Quippe cum is propemodũ a viridibus li gnis extingueretur, subinde paucis adẽptis rursus illuxit, & ijs quę ipsum suffocabãt, superior euasit. Quapropter si vires robustę, & copia quæ ostendit, admodum ampla fuerit, in eũ modum est agendũ. Sin autem imbecillæ fuerint, & cruditas multa subsit, frictionibus incumbendum, atq; ijs quę sensim extenuare, ac discutere, crudosque humores, & incoctos possunt concoquere. Tale verò est chamęmelũ, vt quod rarefaciat, dissipet, & causas morbi concoquat. At frictionẽ incipere cõuenit a cruribus deorsum deinde ad totam spinam, & brachia transeundum est: postea rursus a brachijs ad inferiores partes & pedes, idq; frequentius faciundum est, ita vt virium ratio habeatur. Cũ enim nonnulli sępe immoderatã, magis frictionem adhibuissent, vires subito digestæ, dissolutęq; fuerunt. Ego ita quẽdã ex inscitia fricantium in Syncopen prolapsum conspexi. iusserat enim ille continuè integrum diem & noctẽ ipsum perfricari, & a cibo omni ad quintum vsq; diem abstinere, deinde cum impiè hoc ipse faceret, æger qui nõ potuit vtrunq;, tum defatigationem, tum inediam in alios quinq; dies tolerare, Syncope interijt. Cõueniebat enim meo iudicio, eum qui tã immoderata frictione, & acribus oleis in vsum adhibitis tantam cruditatem discutiendam putabat, non prorsus a cibo ęgrum continere adeò, neque rursus nimiũ eo grauare, sed ab immoderata frictione desinere Nã vbi fames, laborandum non est, sicut inter omnia hoc quoque prudens ille senex pronũciauit. Haud noui, quid etiam Diuinissimo Galeno in mentem venerit, ꝙ ita faciundum esse pręcipiat, frictionibus autem immoderatis vtendum, oleumque sicyonium inducendum, ac inediam imperet. Nam hyssopum ipsis vna cũ modico melle bibere pręcipit, nihilq; aliud ad septimum vsq; diem assumere. Quis o Dij immortales vires adeò validas esse cogitare poterit, qui simul omnia, & inediã, & frictionẽ pariter ferre

Frictio im moderata.

riter ferre queat. Mihi sanè melius videtur, & moderatiu perfricare, & rursus nutrire ad vires respiciendo, cremo re ptisanæ, aut halicæ cum oxymelite, & pane in vinun tincto, vbi vires admodum imbecillæ appareant. Nā vtri que faciendo, vt interim sanè ex copia humorum nonni hil per fricationem dissipemus, deinde rursus cōmodun alimentum, quod concoqui facilè, & in partes corporis d stribui possit, substituamus, tum vires conseruari, tum cru di humores probè concoqui poterunt.

De vino.

Vinum dare febris quidem causa non oportet, verum ob crudiorem materiam superantem, eorum quæ sensim extenuare, & calefacere possunt, vsus existit. Nihil itaque absurdi est tenue, quodq; in corpus facilè distribuitur, & nullam manifestam astrictionem, aut dulcedinem obti net exhibere: ętate verò non nimium recens, neque vetu sto, neque colore nigrum, sed potius subrubens, & albū, & substantia tenue. Cupimus enim, vt quamprimum in venas, totamque corpus distribuatur, prȩsertim cum vires & collapsas, & in periculo interitus constitutas re creare festinamus.

De balneo.

Qui ex humorū cruditate Syncope laborant, non sunt opinor, ad balneum cito ducendi: Nam materia cum cras sior sit, & copiosa, nondumque extenuata, eoq; discuti ne queat, inde magis meatibus infarcietur, & febres augebit. Vbi igitur humores extenuati fuerint, & concoctio iā ap pareat, ita tandē lauare ęgros, & cibo leuiter calefacien te nutrire oportet, vtpote porro probè cocto cū apome lite, & piscibus si fieri potest, saxatilibus, sin minus fluuiali bus, quos Gręci Anadromus appellant, ex oxymelite, & gallinarum cohortalium alis. Postquam vires ex his au ctæ fuerint, citra noxā deinceps cibi offerri possunt, quæ valentioris sint ad nutriendum materiæ.

Curatio eorum, qui ob tenuium humorum putredinem Syncope conflictantur.

Qui ex

Qui ex subtiliorū humorum putredine in Syncopen incidunt, eos constet contrario modo curandos esse victu qui humores crassos reddat, & ægre in partes digeratur. Cremor igitur halicæ istis conuenit, & pauis hydrorosato, aut omphacomeliti intinctus, item gallorum testiculi citrum, intybus lactuca, astaci, pectinas, buccina, erinaceus, amphratum, mala, malū punicum, pira Atque hæc non vna vice, sed particulatim, & ex interuallis offerre cōuenit, vt etiam id quod ratione alimenti datur, non grauet in Syncope vires, sed potius augeat.

De vino.

Vinū his aquosum dari debet, quale est Cnidium, aut Sareptinum, aut generosum Sabinum: non si ætate nimis vetustum, sed aquosum adeo, neque merū bibatur. Quin & vnctio adhibeatur, quæ nullam habeat vim cutis laxandæ, aut rarefaciendæ efficacem, sed e contrario densandæ, & corroborandæ: cuiusmodi est etiam oleum melinum. Puluerum verò eiusmodi vsus esto, qualis rosarum flos ipseque rosę, si inspergantur, existit, pręcipuè quando etiā sudores copiosius erumpunt, & ęger in Syncopen incidit, ad summam imbecillitatem perueniunt.

De animi defectione.

Quoniam verò animi quoq; defectiones Syncopas inducentes ęgris contingunt, viresque repente deijciunt, consentaneum est, vt de his quoque generalius disceptemus, deinde ita, quę etiam nobis tempus intelligenda obtulit, apponemus ijs quę a Diuinissimo Galeno sunt prodita. Ipsa igitur defectionis animi res vna est, causę verò ipsius multæ, & vnaquæque ipsius species proprium obtinet, At de omnibus nunc scribere non licet, affectus autem qui simul comitantur, seorsum curari non possunt. Tantum igitur in pręsenti libro de eis dicemus, quomodo quis accessionibus subito incidentibus queat resistere.

De his qui ob subitas vacuationes, animo deficiunt.

Qui igitur ob Choleram, intestinorũ læuitatẽ, & alias subitas vacuationes animo deficiũt, ijs aquam frigidã aspergere oportet, nares comprehendere, os ventriculi perfricare, stomachum ad vomitionem turbare, aut digitis aut pennis inditis, imo & manus & crura ligare conuenit ac deligaturę plures vehementioresq; esse debent, in superioribus quidem partibus, si deorsum vergat euacuatio in imis autem, si sursum erumpat. Cæterum vinum aqua frigida dilutum Syncopis medetur, quę ob vacuationes vno impetu factas & virium dissolutiones eueniunt, maximè cum defluxiones in ventriculum decubuerint: sed inspiciendum est, nunquid vinum prohibeat. Balneæ fluxionibus quidẽ in ventriculum idoneę sunt, verum sanguinis fluorem vehementer irritant: adhęc eis qui ob copiam sudorum animo deficiunt: atque hi ratione maximè contraria curabuntur. Cutis horum refrigeranda, astringẽda, non laxanda est, ac vinum his potissimum frigidum exhiberi, nihilque prorsus calidum offerri debet, imo neque ligare imos artus, neque vomitum cogere oportet, sed vẽtorum ingressus ad eos potius moliri conuenit, ac domus aerem ad refrigerantem & astringentem qualitatem conuertere, myrtique, & vitium capreolis, & rosis pauimentum insternere. Horum nullo vteris, vbi fluxiones in ventrem tendunt. nam fluxio augescit quantum cutis densata fuerit. Qui igitur ob vacuationes dissoluuntur, ijs hoc pacto statim succurrendum est.

De his qui ex copia humorum animo deficiunt.

Quibus ex copia animus deficit, non similiter tractari debent. verum artus in illis quam plurimum perfricare, calefacere, deligare conuenit, vino autem, ciboque, & balneis, si febricitent, abstinere. Satis est etiam multam potui dare in qua thymum, aut origanum, aut Pulegium, aut hyssopum decoctum sit: conducit etiam oxymeli.

De his, quæ ex vtero animi defectionem experiuntur.

Et quæ

Et quę ab vterò dissoluuntur pari modo prçterquam oxymelite curandæ sunt: Ac crura potius quam brachia earũ deligare, ac fricare oportet. Quemadmodum enim, quibus sanguis ex vtero immoderatè profluit, earum mamillis cucurbitulas defigere solemus, ita quibus vterus sursum, & ad latus attractus est, inguinibus feminibusq; admouebimus, naribus, ea quę fœtidissimum odorem mouent. Veteris autem odoratis, & quę laxare possunt, ac calefacere.

De ijs, qui ob imbecillem stomachum, animi defectionem experiuntur.

Quod si stomachus imbecillis fuerit, atq; ideò animus deficiat, obduci quidem debet ijs, quę roborandi vim habent, cuiusmodi parãtur ex palmulis, vino, farinis, croco, aloe, ac mastiche: foueri autem oleo absinthite, melino, masticchino, & nardino.

Si ardor stomachum infestet.

Si ardor stomachum exercet, refrigerantium aliquod misceri, debet vt succus cucurbitæ lactucæ, portulacæ, solani cichorij, & vuæ acerbæ. is quidem non astringit solum, sed etiam confirmat. Iam aqua frigida tempestiuè ijs data, quibus stomachus ardore æstuat, frequenter profuit. Sin autem intempestiuè exhibeatur, valde nocet: atque idcirco potius quando dari debeat, accuratè internoscendum est. Vinum autem calidum imbecilli stomacho si nihil aliud obstabit, rectè exhibetur. Iam extremorum frictio tales quoque insigniter adiuuat, quod si ex his melius habuerint, si ardorem quidem in stomacho sentiunt, ad balneum celerrimè ducendi: qui verò frigiditatem aliquam percipiunt, his medicamentũ diatrion peprreon, ipsumque piper solum, & absinthium propinari debet: qui ex vitiosis humoribus, vẽtriculi os rodẽtibus animi defectionem sustinet, his aqua calente, & hydrelęo dato vomitus prçcipitur. Sin autem æger difficulter vomat, ipsas stomachi regiones, pedes, & manus prius oportet fomentis calefacere. Sin vomere nequeat, digitis

aut pẽnis in os inditis ad id prouocandi sunt. Si ne sic quidem potuerint, rursus eis oleum calidum quam copiosissimum exhibere conuenit. Solet autem frequenter hydrelęum non ad vomitum incitare, sed ventrem emollire, idque non exiguum pręsentibus ægris præsidium affert. Quare si æger non sua sponte ad vomitum procliuis est, arte is sollicitari debet: maximè autem rebus quoque appositis id pręstare conãdũ est. At si vacuatio ex his prouenerit, absinthij turionibus decoctis mulsa parari potusq; dari, insequenti tẽpore vinum quoque debet, & particulę varijs modis tum externis Epithematis, tum absinthij potione roborari, non tamen id per initia facere præcipio, sed postea cum venter fuerit purgatus. Vbi verò humores in eo continentur, neutiquam eum astringere, sed fomentis tantum calefacere, vt antea compręhensum est, oportet.

Si ob pituitam animus deficiat.

Vbi pituita frigida, copiosaq; in stomacho collecta fuerit, is oleo, in quo absinthij thuriones decocti sint, liberaliter fouendus est: deinde verò mel, piper, & antidotum, quod Diospolites dicitur, ac vniuersa victus ratio incisoria adhibeatur.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Qui ob validas perfrictiones animo deficiunt, eos similiter, ac grandi fame infestatos curabis, nẽpe vt omni modo eos calefacias, tum vino calida diluto, tum cibis calori excitando efficacibus exhibitis. Adhęc perfricare eos, & ad ignem calefacere expedit.

Si ob caliditatem animus deficiat.

Defectiones animi ob caliditatẽ ampliorẽ proueniętes, refrigerãtibus, & ijs quæ roborare possunt, curare oportet. Incidunt autẽ hę ijs potissimum, qui in aere suffocato, & balneis diutius sunt immorati. Roborabis igĩt ipsos si quã. Primũ aquã frigidã potioni exhibeas, refrigeria vẽtilando excites, & in aerẽ ducas: os vẽtriculi perfrices, vomitumque prorites: deinde verò, & vinũ, & cibos offeras.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Qui ob inflammationis magnitudinē, & febrium malitiam animo deficiunt, cū in accessionibus perfrigescunt eorum artus valēter perfricare, & calefacere, crura & brachia deligare oportet: vigiliæ indici ægris, omnisq; cibus & potio circumcidi debet: Optimū autem in his est prænoscere, quando futura sit accessio, vt hoc ipsum, antequā illa inuadat, efficere possis. At qui ex siccitate, & inedia in Syncopen per accessionum initia cōcidunt, optimum est ijs antea prospicere. Si enim horis duabus, aut tribus ante accessionē cibo dato pedes & manus contineri iusseris, nō interibūt. oportet autem cibos esse, qui facilè & cōcoqui, & in corpus distribui possint, Si verò etiam vehemens ali quod periculum subesse consideraueris, vinum mox exhibebis, maximè quod chondro incocto superfuderis: si panem quoq; in chondri vicem offeras, idem valet. Quod si mediocris Syncope expectetur, neque vinum dari debet, verum abundè tunc est malum punicum, aut pirum, aut malum, aut aliud quoddam pomum astringens cibo miscere. Et si ob hęc accessionem moderatè ferant, cum rursus cibum offers, non necesse est pomis vti. Hæc quidem agenda sunt, si id quod futurum est, prænoueris. Illis autem qui repente in periculum incidunt, vinum exhibebis, panemque calidum & cum eo chondri valde exiguū. Si enim copiosius cibos etiam concoctu difficiliores ita affectis dare velis, non modo in Syncopen incident, sed etiam suffocabuntur.

Cibi faciles in Syncope. Vinum.

Punicum Panis calidus.

Si ob nobilis particulæ obstructionem animus deficit.

Quibus ex insignis particulæ obstructione animus deficit, oxymeli propinatur, & qui ex hyssopo, origano, pulegio, & melle tum potus, tum cibi conficiūtur, exhiberi debent: imo etiam artus & fricare & deligare, vincit. Iā prodest quoq; ciētibus vrinam vti, cuiusmodi sunt ea quæ ex anetho, feniculo, apio, spica nardi, dauco, & ami parantur. Ex quibus cū manifestum iam commodum apparuerit, vino etiam vtendum albo, tenui, & non valde vetusto.

Obstructionis notæ.

Deprehendes huiusmodi obstructiones cum ex alijs pulsuum inæqualitatibus, tum verò ex ijs maximè, quæ ex magnitudine, paruitate, vehementia, & obstructione cernuntur, depræhenduntúrque, concursu, vt vocant plethorico, non pręsente. Sunt autem pulsus in ea, qui etiam ob magnas huiusmodi affectiones intermittentes redduntur.

Cum animus ob sectionem abscessus, aut rupturam deficit.

Quibus propter rupturam abscessus, aut sectionem, vacuationemq; vno impetu factam animi defectio orta fuerit, hos quamprimum odoratis recreare oportet: paulo autem post sorbitionibus concoctu facilibus alere.

Si ob gaudium aut mœrorem & similia: item si ob dolorem animus deficiat.

Qui verò ex tristitia, aut gaudio, aut metu, aut attoniti in animi defectioně inciderint, eos postquam odoratis admotis, naribusq; comprehensos restituerimus, ad vomitũ cogemus. Pari modo qui ex vulneribus, ac doloribus articulorum, neruorum & musculorum tendinum deficiũt, quam primum recreare oportet: postea affectus quoq; curationem aggredi.

Si ob ilion, aut Colum animus deficit.

In Colicis affectibus, aut Ileosis, aut aliquo eorum, qui adeò magnos cruciatus inducunt, comitantes animi defectiones, si affectæ particulæ foueantur, conquiescunt.

Si ob virium imbecillitatem animus deficiat.

Sin autẽ ex propria facultatis quæ corpus regit, imbecillitate animæ defectio cõtingat, quæ intemperiẽ illarũ partium comitatur, vnde vires ducunt originem, contrarijs curabitur, calefaciendo quidem frigidas, refrigerando autem calidas: atq; in alijs simili ratione. Facultas igitur quæ vitalis dicitur, ex corde proficiscitur, quã ex obscuris pulsibus cognosci demonstratum est: quæ autẽ ex iecore

prouenit,

prouenit, cruentis deiectionibus, quę per initia quidem aquosę & tenues, postea verò amurcę instar crassæ fiunt. At quæ ex cerebro trahit originem, quam nonnulli singulari vocabulo animalem nuncupant, ex voluntarij motus imbecillitate cognoscitur.

De febre Hectica. Cap. 4.

CVm immodicus feruor humiditati substantiali, quę solidis particulis inest, superuenerit, non tamen hęc dissipata fuerit, verum salua adhuc in eis perseueret, semperque ferueat, & nullam declinationem habeat, tunc huius febris speciem Hecticam nominant.

De Marasmode ex Hectica.

Quod si humiditas substantialis in nobis consumatur huiusmodi febris a marcore Gręcis absolute Marasmodes appellatur. Sin autem in totum cõsumpta fuerit, aut torrefacta, tunc Marasmus cõstituitur: vnde Hectica quidem non adeò difficilem curationem recipit, torrida auté ac marcida nullam. Ne igitur difficilibus curatu tanquã facilibus per ignoratiam manum admoueamus, & sperato successu frustremur, neque rursus curatu facilia, ceu deplorata vitemus, vnaquęque ipsarum species ab altera diligenter nobis est discernenda, vt hę singulę etiam optimè internosci queant.

Quomodo Diaria ab Hectica discerni queat, & notari.

Hecticę febres quemadmodum Diariæ frequenter ẽt ipsę præcedente causa nascuntur, & non semper a febriũ ob putredinẽ ortarum trãsitu. At scire licet caloris qualitatem in Hecticis quidẽ acrem, & siccam esse, in Diarijs autem mitissimam, atque celeriter tactui occurrit, & quodammodo imprimitur. Iam ex vrinis quoque has licet facilè discernere: nam si perfecta cõcoctio per initia tibi appareat, tunc Diariã febrim esse putato: cum autem cibus quidẽ sumitur, nulla autem cõcoctio appareat, Hecticam suspicari

ſuſpicari oportet, quæ etiam ex pulſibus notatur. Nam in Diarijs magni ſunt, & celeres, in Hecticis autem exigui, & obſcuri cum ſint, virium imbecillitatem portēdunt. Iam numeris horarum inuicem diſcernuntur: nam horis decē prȩteritis ſi febris non cōquieuerit, Hecticam fore potius exiſtimandum eſt.

Quomodo Hectica a putridis diſcerni debeat.

Quod ſi febris interuallum prorſus nullum habeat, ad hęc neque obſcurior, aut vehementior fiat, neque adeò valida, Hecticam eſſe hanc putato. Nam in Putridis & incrementum, & imminutio accidit, augmētum quidem in ſtatu, imminutio autem in declinationibus.

Quomodo continens ab Hecticis diſcernatur.

Etſi verò Continentes hac ratione ſimiles Hecticis videantur, quod & ipſȩ nec augumentum, nec imminutionem recipiunt, attamen caloris qualitate, & pulſibus ab illis diſcernuntur, ſiquidem Continentium calor non eſt ſiccus, & acris quemadmodum in Hecticis, ſed etiam in ſumma cute magis apparet. Ac in continentibus pulſus ſanè magni, & celeres exiſtunt, in Hecticis autem & exigui, & obſcuri Hoc ſanè modo Hecticas ab omnibus ex putredine ortis diſcernere poteris.

Notæ Hecticarum maximæ.

Maxima verò nota eſt Hecticarum, quod a cibo caloris incrementum fieri videatur. non eſt autem incrementum ſed caliditatis in alto cælatæ occultæque argumentum. Quippe in his tale fieri contingit, quale in calce. Etenim vt ignis in hac celatus ab iniecta aqua depræhenditur, ſic etiam in Hecticis cibus aſſumptus calorem in alto deliteſcentem foras euocat.

Notæ Hecticæ in Maraſmoden febrim tranſeuntis.

Maraſmodes febris ab Hectica profectæ ſigna etiam ex ipſa ſola ægri facie omnibus manifeſtiſſima exiſtūt. Primū enim color viuus ac ſanguineus, quē gręci chrœas, anthos hoc

anthos hoc est florem coloris appellant, non amplius in eis seruatur, sed nigrior quodammodo, exaridus, & ab immodica febriũ caliditate squalidus apparet, cutis verò frontis validè distenditur, & palpebrę grauantur, ceu in ijs qui dormituriunt, non autem est somnus, sed potius imbecillitas musculorũ, qui palpebras sursum attrahere solent, vnde etiam pituitas crassas, quas lemas vocant gręci, aridas ob naturalium facultatem impotentiam in oculis habent: pręcordia intenta sunt non autem quod ipsa verè sint intenta, sed quia membranę, & nerui tensionem quandam ob siccitatem sustinuerint. Nam tali de causa imaginatio quędam nobis oritur, vt pręcordia & inflammari, & distenta esse putemus Ac pulsus in eiusmodi duri sunt, & exigui simili ex causa, & frequentes propter vsus necessitatem, obscuri ob imbecillitatem: graciles, quia in latum extendi nequeunt. At quid opus est talia signa commemorare, cum hęc adeò euidenter Marasmodem febrium repręsentare nobis possint. Cum igitur moderatiores sint per initia, valentiores autem vbi radices iam egerint, etiam id quod nondum est per id quod iam est, Marasmum fieri significat. Postquam omnium iam Hecticarum notas exposuerimus, ad curationem modo digrediemur.

Curatio febris Hecticæ.

Hecticã si ꝓbè curare cogites, victu vtero q humectet, & refrigeret, eo quod ẽt nõ aliundè occasionẽ accepit, quã quã ex humiditatis, quæ solidas ipsas partes imprimis nutrire potest indigentia. Verũ quia refrigerãtia diuersam sortiuntur facultatẽ, {etenim alia, plus, alia minus sunt efficacia} sciendum est, quibusnam aqua, & aliud quoddã refrigerãs, & quibus quidẽ magis, q bus aũt minus dari debeat: itẽ q bus nullo modo offerre oporteat, adhoc tẽpus, quo exhiberi cõueniat: itẽ quos sanè tũ intus, tũ foris refrigerare, quos verò solũmodo extrinsecus oporteat. Cũ .n. ita nos oĩa distinxerimus, ẽt curatio Hecticarũ quuis sit operosa, tũ facilis, tũ prompta ad sanationem efficitur.

Quibus

Quibus frigida dari debeat.

Siquidem igitur æger primario in Hecticam febrim inciderit, atq; non ex acutorum morborum transitu originem traxerit, cum fiducia cremorem ptisanæ potioni offerto, & panem in aquam tinctum, lactucasq;, ac omni cibo vtitor. Post cibum aquam frigidam, quantum velit, potui dato: cauere enim hic febris insultus & metuere non oportet. Neque enim remissionem, aut accessiones, quemadmodum in febribus ex putredine ortis inuenire licet. Ita sanè agendum est si quando ipsa febris Hectica per se ac primario, fuerit, ægriq; vires imbecillæ, & non alia febris ex putredine creata, ei sit admixta.

Quibus frigidam dare non oporteat,

Perpende rursus: num quandoque febris Hectica inflãmatione magna precordia infestante, aut putredine quadam in venis apparente, aut crudioribus humoribus excitata fuerit. Fieri namque potest, vt Hectica sit febris, & vt quædam ex putredine prouenientium ipsam adulterauerit. Si igitur tale quid fuerit aqua dari nõ debet, & presertim, si nulla cõcoctio in vrinis appareat, neque inflammatio feruens, & magnitudine insignis: præterea si vires egri sint imbecillæ.

Quando frigida exhibeatur etiam inflammatione infestante.

Sin autem inflammatio feruens admodum fuerit biliosa, Erysipelacea, frigida rectè exhibet. Ego sanè noui me cuidam tali affectu laboranti, estuantiq; ardore frigida exhibita plurimum profuisse, ita tamen vt predixerim egrũ paulo diutius morbo cõflictatum, quod ẽt accidit. tardius enim vires recolligebat. euaserat aũt vt nõ cũ febris esset aucta, Hectica in Marasmodã inciderint. Hac autem ratione, etiam si quæ, ex putredine ortarum admixta fuerit & precipuè ex ardẽtiũ genere, frigida potui exhiberi debet: neq; verò simpliciter in his dabit, sed cũ bonæ concoctionis notæ in vrinis iã apparuerint, tũc offerre cõducit.

De Hecticis febribus, quæ ex aliis in eas transeuntibus mutatisque generantur.

Quod si Hectica ex acutis morbis in eam commutatis oboriatur, magna enim ex parte Marasmodes Hecticæ succedunt, vbi ardentes febres non rectè curantur. frigidę potu interdicetur, pręsertim immoderato. Nam corpore iam antea extenuato, imbecillique simul, & excarni reddito, tum propter tempus, quo illa excepta est, tum propter ardentium febrium intemperiem, necesse est duplicem comitari noxam, aut validam virium deiectionem interitumq; aut refrigerato corde, caloreque natiuo protinus abolito Marasmum senio persimilem, quem merito ex morbo senium vocabant, subsequi. Hoc enim & frigidum & siccum existit quod nequaquam febrim inducit. Quare neque refrigerantia hic Marasmus, sed potius humectantia simul & calefacientia requirit.

Quomodo ex extremis remediis succurrendum iis sit quibus frigidam dare non possumus.

Cataplasmatis igitur, fomentis, ceratisque refrigerãtibus in omnibus quidem febribus rectè vtimur, in quibus aquæ potio dari nequit, aut ob virium imbecillitatem, aut ob corpus plus æquo extenuatum carnibusq; destitutum. Inspicito autem, num etiam Hectica marasmodes iã excitata ex affecta particula primario duxerit originẽ. Etenim ex inflammatione iecoris, vẽtris, mesaræi, renum, & coli, adhæc ob diuturnas vteri, pectoris, pulmonis, septi transuersi, & aliarum partium inflammationes prouenire solet. Quare inspiciendum est, animaduertẽdumque, qua in particula febrim Marasmoden subsequi cõtigerit, eiq; potius remedia ad refrigerandum humectãdumque efficacia adhibebimus, vt ipsum veluti ignis fomitẽ extinguas. Multa igitur sunt in id efficacia, sed nullum ita vtceratũ rosaceũ. Quippe solidas partes refrigerare, & humectare: potest, ac tueri ne humiditas quæ modica in eis adhuc superest, prorsus intereat, In hunc autem modũ conficitur.

Cerę quadrans, rosacei sextās Cera semel, aut bis lauat deinde vbi in aqua frigida soluta fuerit, rosaceo sic adiji to: sed ex hoc seruato instar vnciæ paulo plus aut minus. Et cū ceratū lēto igne probè solutū fuerit, finito ipsum refrigerare, deinde ex acerato portionem acceptam in pila subigito, interim relicti rosacei, interim aquę frigidæ momentum in pilam conijciens, donec totum rosaceum insumptum fuerit, ac cerato probè mixtum esse conspexeris, Quod si etiam ouorum albumina adiicere volueris, præstantius adhuc erit remedium. Pari modo si cremorē ptisanæ adiunxeris, melius adhuc efficies. Oportet autem lineamenta crebrius mutare, nec permittere, vt medicamentum diutius corpori adhęrescat, neque multum incalescat. quippe mora imbecillius redditur. Ceratum hoc ad multa est vtilissimum, nec eo temere vti oportet. Ego sane hoc frequenter vsus incipientes Hecticas cito discussi, ne adauctæ Marasmoden febrim inferre potuerint. Oportet autem in his quoque vsui istius insistere, & non eum detrectare, sed etiam crebrius adhibere, alias vt ceratum inducentes, alias liquidius reddentes, hydrorosato copiose diluendo. Ita namque hoc pręsidio instar vnctionis vti licebit, cum omni in corpore, tum præcipuè in consumptis, & extenuatis. ac non modo semel in die, sed etiam bis ita præsertim in visceribus vti conuenit. Quoniam autem iterum illinemus, ratio est, vt etiam secūda vice vnctum abstergamus.

Ceratum rosaceum

Lineamenta.

De fomento.

Fomentis vtendum ex succo lactucæ, vuæ immaturæ Portulacæ, solani, & vmbilici veneris. Præstat autē succos etiam refrigeratos, & pręsertim niue superaccōmodare. Quod si nobilis quædā particula inflammatione tentetur, succos non per se ac separatim, verùm oleo omphacino admisto, aut chamemelino, aut etiā rosaceo, aut simul omnibus inducere conabimur. At pectori remedia non nimis refrigerātia admoueri debent, nisi multus feruor, aut inflammatio in eo spectata fuerit. Verum ne sic quidē linamenta

namenta diutius inhęrere sinemus, eo quod plærosq; ab immodica ipsorũ refrigeratione haud mediocrẽ nõ solũ respirationis, sed etiam vocis noxam expertos nouimus.

De domo in qua æger decumbet.

Non solùm autem refrigerijs, quæ extrinsecus admouentur, sed etiam aeris mutandi ad frigidius artificio auxiliari tentabimus. Si igitur æstas fuerit, in subterranea domo æger decumbet, & pauimentum aqua frigida copiose conspergetur, vt aer hinc frigidior euadat iam aqua ex alijs vasis in alia decidat: nam mediocris huius strepitus etiam somnum prouocat: pręstat adhuc, si aerem ita immutes, vt non modo refrigerare corpus, sed etiam corroborare possit, id quod fiet, si pauimento inijcias refrigerãtium aliquod, aut rosam, aut semperuiuũ, aut rubũ, aut lẽtisci turiones, aut vitis, capreolos, aut simile quoddam, tũ ad refrigerãdũ tũ ad robur inducẽdũ efficax. Huiusmodi sanè aer omnibus quidẽ Hecticis cõducit, maximè verò, qbus pulmo & cor igneum ardorem primario senserit. Etenim a cibo & potu refrigerãte, nõ tãtũ iuuantur, quantum a frigidi aeris inspiratu: contra maius a cibo sentiunt cõmodũ, quã ab aere, si iecur, & vẽter, aut alia quępiã particula fuerit affecta. Ita sanè vbi æstas fuerit, aerẽ ad frigidũ mutari oportet: vbi hyems calidior parãdus nõ est: quocũq;.n. frigidus fuerit, nihil ipsos offẽdit Reliquũ verò corpus solũmõ moderatè cooperiri oportet, vt ne plurib. tegumẽtis ĩcalescat, & ęger iõ viriũ defectionẽ aliq̃ sustineat.

De *Balneo*.

Et balneum ijs cõducit, qui Hectica febri laborãt quæ per se fuerit, & non cum aliqua ex humorum putredine prouenientium coniuncta inueniatur. Tunc enim offenduntur, & nequaquam iuuãtur. præsertim si crudis adhuc humoribus lauare quis ipsos voluerit: neq; minus ledunt si inflãmatione nobiles pticulas obsidẽte, etiam modicè id facere tẽtaueris. Sciẽdũ aũt, nõ modo Hectica febri laborantibus, sed ẽt frigidis siccisq; intemperiebus & senio ex morbo balneum conferre. Habent enim balnea hoc quoque admiratione dignũ, ꝙ & calidas & frigidas intem-

Senium ex morbo balneis, cura tur.

peries iuuare possunt. In summa, si quis diuersos illos lauandi modos nouerit, is meo iudicio etiam omnem intẽperiem mutare in contrarium poterit. Esto igitur tẽperatus aer, vnctio, & solium, eluere autem oleum conuenit, ac statim cum æger in exteriorem domus partem ingressus fuerit, corpus perungi, verum diutius in aere morari non debet, oleum autem visceribus potius superfundi. Egressus æger in frigidæ solium, quod non aquam frigidã, sed lactis more tepentem habeat perungatur, circundatus autem operimentis, non admodum diu in eis immoretur cum vestem iam induet, rursus totum corpus vngatur. Valde enim hoc iuuare ipsos potest, quoniam humiditatem quę a balneo accedit, diu retinere oportet, & nõ sinere, vt promptè ex corpore defluat. Egressus ęger ex balneo, aut cremorem ptisanę, aut halicę aut lac assumat: si in autem sitis vrgeat, etiam cum adhuc operimentis inuolutus est, non recuses, aut lac, aut aliquod quoddam alimentum exhibere. Etenim tunc potius in vniuersum corpus distribuitur, cum attrahitur.

Balneum calidis & frigidis aptum.

Cibus a balneo quis ꝑsit.

De lacte.

Lac igitur omnibus Hecticis, pręsertim in Marasmum desinentibus, si quid aliud, idoneum est. Quapropter etiam ijs valde conueniens est, qui vires habent imbeciles, neque alimentum possunt attrahere: & hoc solum in corpus distribui, trahique non parum accommodatè potest. Itaque lac muliebre primum locum obtinet, secundum verò asininum. Verum quoniam ægrè nonnulli hoc assumunt caprillum ipsis dandum est, quod medium fere existit, & magis potest nutrire. Constat autem etiã curam animalis habendam esse, vt nutriatur domi ordeo, myrti lentisci, & quercus folijs: ita enim lac non amplius corrumpitur. Nam huius sollicitudo habenda est, vt ne Hecticorum aluus subducatur pręcipuè eorum, qui ex frequenti Syncope, & diuturna vacuatione alui in Marasmodem febrim inciderunt. Quamobrem quibus venter imbecillis, & facilè subducitur, in his etiam lac bis coquere

coquere, vel etiam fluuiales lapillos in id conijcere oportet. Redduntur autem igne candentes, vt serosum a lacte per ipsos dissoluatur. At qui lac solum nolint assumere, etiam cum ptisana, aut halica, aut chidrio ipsum decoctũ exhibeto: adhæc cũ itrio, hoc est libo suminali, & similagine similiter bis coctũ offerto: p̃terea magis adhuc illis lac exhiberi debet, quibus etiam vẽter copiosiora, & biliosiora deijcere videtur. Procedẽte autem tempore, vbi febres mitigatę fuerint, & vires aliquo modo ĩstauratæ, mollissimum, & recẽtem caseum ex eo coagulatum dare ipsis nõ alienum est. Quatenus enim vires augerj cernimus, eatenus nos quoque cibis adijciemus.

De vino.

Vinum ijs qui frigidam siccamque intemperiem in solidis particulis habent, & Marasmo ex morbo, vt vocãt, detinẽtur, exhibere necesse est, vt quos calefacere simul, & humectare oporteat, quę omnia vinum moderatum prę stare ipsis potest. Qui verò cum febri marcescunt, præsertim qui macie torrẽtur, ijs vinum dare cautio est: vt quod eis, si quid aliud maximè aduersetur.

Si ex syncope marasmus obtigerit, Cap. 5.

QVi ex Syncope marasmo contabescunt, ijs quãtum sanè ad vires collapsas, & perfrictionem frequenter comitantem attinet, vinum offerri debet. Quoniam verò etiam caliditas naturæ contraria, febrisque prętereа eis adest, & perfrictio quidẽ interdum conquiescit, rursus autem febris superuenit, ac summatim cum periculum sit, ne alias aliter æger intereat, nunc a perfrictione, nunc a febri, necesse est tum demum ad vrgentem causam respicere, ac nonnunquam vinum tempestiuè pręcipere, nonnunquam verò rursus id dissuadere.

De testiculis gallorum.

Testiculos gallorum, quos Gręci Orchis Parastatas appellãt, dare his oportet. Perpetuo enim omnibus Hectica laborãtibus commodi existunt, cũ abũde nutrire, & vires

augere possint, vbi probè cõcocti fuerint. Quapropter id alimentum semper exhibendum est, vbi vires nondum ad extremum collapsę fuerint. Quod enim pręsidium deinceps esse potest, si vires alimentum non coquant, superẽtque? Quippe nequaquam cibus vires augebit, sed natura, quæ omne alimentum & concoquere, & mutare, & corpori apponere consueuit.

De fructibus pomaceis.

Fructus pomaceus, qui Opora gręcis dicit̃, quia sanè humectat, ideò Hecticis cibus est accõmodatus. Quoniã verò omnes propemodum non solum humectare, sed ẽt refrigerare solent, idcirco rursus dicendum non est, vniuersim omni Hectico cõuenire. Illis enim qui calida & sicca intẽperie laborãt, oĩbus q; Marasmo cõtabescũt, & torrentur, cõgruè frigida & humida victus ratio adhibet̃, maximè peponũ medulla, & cucumerum: item mala, duracina, & cærasia his sunt idonea. Qui autem frigida intemperie detinẽtur, & in senium ex morbo inciderunt, ijs inutilia. Reliqui verò pomacei fructus, qui nõ adeò refrigerãt, sed potius calefaciunt, & humectant modicè exhibere nõ est absurdum, nempe vuam maturam, valde dulcem, pręsertim quæ passa est, ac malum valde dulce, & ficum admodũ maturam. Nam hęc probè cõcocta propemodum nihil nocet. Si igitur venter nihil nos impediat, plus iusto excernens, cum fiducia cibos cõmemoratos exhibeto. Si nãque tale quippiam fuerit, & aluus magis quam conuenit profluere videatur, his quidem abstinendum in pręsentia dandũ autẽ punicum modicè astringens, aut pirũ, aut malũ eiusdẽ qualitatis, pręsertim ante aliũ cibũ, nã si a cibo sumantur, aluum subducunt. Ac cibi qui stomacho potius & cordi corroborando sunt vtiles, Marasmo ex Syncope contabescentibus, & omnibus Hecticis dari debent. Si hi quoque siti, & vehementi febri laborare videantur, etiam ipsis fructus pomacei refrigerãtes opportunè offeruntur. Breuiter omnia ad id quod magis vrget, accommodari debent. Hanc. n. rationem animaduersionemque obseruãs,

nunquã aliquē offendens neq; ſi pomaceũ fructũ, aut aliũ quépiã cibũ exhibeas. Nã oĩa quantitate, qualitate, tp̃e, ordine, & vtẽdi modo, aut bene, aut male adminiſtrantur.

De tabe quæ Maraſmus græcè dicitur.

Si tabes quã gręci vocant Maraſmũ reuera humiditatis quæ in ſolidis p̃tibus ſubſiſtit, abſolutus exiſtit interitus, nullã medicinã recipit. Propter hoc igit̃ nõnulli medicorũ merito decepti in diſcernẽdo, putarũt ſe verũ Maraſmũ curaſſe. Etenim fieri poteſt, vt tenuitas carniũ maciesq́;, & veluti colliquatio earum reſarciatur, primariam verò humiditatẽ, & q̃ ſolida ipſa nutrire põt, prorſus abſumptã p̃ditãq; nõ licet reſtituere. Sic.n. ſeniũ quoque ſanari neq̃t, vt qđ naturalis ſit tabes. Quemadmodũ igitur ſeniũ nulla medicina tolli poteſt, ſic neq; ea quæ reuera tabes. Attamẽ propter humanũ benignũq́ue artis auxilium cõtẽdere cũ morbis oportet, & nõ ceu deploratos oĩno relinquere. Interdũ.n. vbi quis naturã dextram nactus fuerit, & tabes incipiat nõdumq́; ſolidas partes torruerit, ſperatum ſucceſſum conſequi poterit. Sin autẽ minus, quãto magis æger affectus eſt, tanto minus agẽdũ. Nam deſperatis maloq́ue victis manus admoueri non debet.

De tertiana. *Cap. 6.*

TErtiana quidẽ facilis curatu eſt: cũ aũt a medicis illis, qui nulla rõne, & via vtunt̃, male tractat̃, non difficilis mõ curatu, ſed ẽt inſanabilis interdũ redditur. Cõſtat igit̃ cibũ humectãtẽ refrigerãtẽq; in oĩbus eſſe præſcribẽdũ, cũ Tertiana mixtione pura, & germana exiſtit, & a ſola bile excitat̃. Itaque ptiſanæ cremor ſuper oĩa vtilis ipſis cẽſet̃: atq; hoc vſi nõnulli vſq; ad Criſim, hoc ẽ morbi ſolutionẽ, optimè ſup̃ſtites vitæ mãſerũt Sin aũt minus oblectẽt ptiſana, ẽt auenę cremor ipſis dabit̃: ac lactucę, aut ĩtybi caulib⁹ vtẽdũ. Q đ ſi febris nõ fuerit vehemẽs, & q̃dã notę ꝯcoctioni appareãt, ẽt gallinarũ alæ, & piſciculus molli carne p̃ditus concedi. Vrinę in his prouocari debẽt, maximè apij radicis, & adianthi diluto. Nã anethi decoctum & ſi vrinas mouere probè poſſit, vi-

tare tamen ipsum magis oportet in germanis Tertianis, in quibus calidius sicciusque temperamentum habetur, præterea si ægri solicitudine, & vigilijs cruciantur. Nam his omnibus offensa maior, quam vtilitas prouenire solet Absinthij etiam decoctum maximè vitandum est, quando calidum, & siccum ægri temperamentum habent. Noui autem ego nonnullos etiam particularum colliquationem expertos, quod immoderatius illud assumpsissent, & non vitassent. Contingit enim quorundam sanè partes solidas licciores deprehendi, quorundam verò bilem, & feruescentem, non quantitate, sed qualitate potius offendere: alium autem igneam intemperiem, aut inflammationem in ore ventriculi sentire. In his itaque omnibus talia vitanda sunt & tepida liberaliori magis ante cibum vtendum. Nihil autem minus etiam in alio tempore potio exhibenda, quippe hęc humectat, feruorem refrigerat meatusque laxat. Quare ex his omnibus accidit, hanc quidem partem bilis per ventrem excerni, aliam verò per vrinas, quę antea detinebatur, & propter caliditatis feruorem, & propter nimiam decoctorum adustionem non potuit expurgari. Miror autē quomodo Galenus in artē legitimè, si quis etiam aliorum medicorū exercuit, adeò indistinctè scripserit, vt dicat exquisita tertiana correptis absinthij dilutum a septimo die propinandū esse. Ego verò falsis Tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momēto. Sic.n. pituitæ miscellam, & citra noxā magis extenuat, & leuiter purgat, vt nō vsus veniat origani, aut hyssopi, aut calaminthę, aut pulegij. Quę oīa acriora sunt, & cum periculo, crebroque febrim iam magis accendunt. Hęc igitū vniuersa vitare magis oportet, & tunc audacter offerre, quādo pituita bilem longè superauerit, & tēperamētum ęgri frigidius fuerit, vitaq; ociosa pręcesserit, & alia omnia, quę humorem frigidiorem superātē efficiūt. Sin autem humor, qui abundat, contrarius horum fuerit, tum his abstinendum est, vtendum verò illis potius, quę extenuant, & accessiones vehementiores fieri non cogūt.

Galenus in distinctione quadā.

De po-

De pomaceis fructibus.

Pomaceos fructus, quos oporan Grecis appellari diximus, exquisitis Tertianis liberaliter exhiberi conuenit, nempe vuam dulcem, persica cocta, & non cocta peponûque medullam: presertim autẽ si etiam ægri siti vexentur. Ego sanè noui, me frequenter egros, ne amplius accessione febris infestarentur, impediuisse, cum pepones probè refrigeratos hora ante incursum morbi assumere, iussissem, & rursus aquã temperatam copiosam, & quantam potuerint, peponi superbibere precepissem. Secutus itaque est non multo post aquam epotam aliquibus sanè sudor, alijs copiosa bilis per aluum. Ostendi autem ego plærosque Rome medicos, qui ne nomen quidem peponum tanquam bilem procreantium proferre audebant. Quum itaque ego cuidam aliquando, & sitienti vehementer, & estu flagranti, defatigatoque iniunxissem, vt peponẽ assumeret, quidam præsens medicus exclamauit, homo cur ægrum magis vis occidere? an nõ didicisti, quod pepon bilem producat, lege Galenum de alimentis, vbi dicat manifesto, peponem comestum Cholericos efficere. Laboraui igitur ego non parum, vt ijs persuaderem, qui intellectu assequi poterant, Galenum nõ dicere hic ipsos pepones bilem creare, sed Choleram efficere. Choleram autem vocabant stomachi subuersionem cũ vomitu, & perturbatione ventris: ac Cholericos, quibus hec accidũt. Nam pepon reuera habet aliquid stomacho cõtrarium, quare etiam copiosior comestus: vomitum, ventris perturbationem, & preterea perfrictionem, ac totius corporis conuulsiones excitat. Ac melopepon nihil horum facere censet: nõ.n. habet adeo, quod stomacho aduersetur: imo neque pepon modicè comestus. Proinde Tertiana febri detentis cũ fiducia dari debet: nec nõ his qui. Causo & calida intẽperie laborãt, siue in renibus, siue in iecore, vel in stomacho, vel capite. Nihil enim eiusmodi intemperiebus aduersari potest, debellare, & euincere, vt pepõ, aut q. dicitur melopepon. Quomodo enim ea quæ refrigerãt, &

humectant, bilem parere possint, non video, vbi aũt peponum facultas tibi deest, etiã cauliculi lactucarũ refrigerati, & cucurbitę, item cucumerũ medulla, persica coctioné non experta, sed in vaporẽ suspẽsa, & ab eo solo cocta, velutiq; condita substitui possunt, eisque & similibus semp vti licet. Iã in oleribus, & pomaceis fructibus ẽt omnibus deligere oportet, quæ refrigerare queant, & humectare, cõuenienter ea pro vniuscuiusque temperamento, & morbi magnitudine accommodantes.

De *balneo*.

Balneum, vt maximum pręsidium, ipsis præbẽdũ, maximè calido & sicco tẽperamẽto præditis, & q crebris vti lauacris cõsueuerunt: nec cõcoctio omnino expectãda est sed vbi siccitas vrget, etiã ante concoctionem lauare cõuenit. Modus autem lauandi talis esto. Postquam ęger in tẽperatum aerem ingressus fuerit, modicè sudarit, & tepidas aquas acceperit, ita oleo nõ simplici perũgat. Quid enim corpus bile exardescẽs, humectare, aut refrigerare probè præterquam aqua potest? præstat igitur aquam tepidam admiscere, sic enim refrigerare, & humectare magis, & in altum corporis penetrare percipitur. Vnctio autem adhibeatur non in domo, quæ calidum aerem habet, sed in exteriorem eius partem reuerso, quam a molliendo malacticen appellant: deinde post illitionem hydrelęi, aut hydrochamęmeli. Nam si bilis multa & pręcipuè crassior sit, non alienum est in vicem olei communis etiam chamęmelino vti, quod vim discutiẽdi multo habet ampliorem, sed non diu ęger in aere immorabitur, verum celerrimo transitu tantum vsus in tepidum calentis aquæ solium descendet, in eoque diutius subsistet. Egressus autẽ ex domo calida, monendus, vt in aqua frigida immoretur & si bene habuerit, etiam ieiunium indices, indumentis verò iam sumptis, vt aquæ tepidę quantum velit, paruo spacio interposito, bibere hortandus est. Nam a potione sudores copiosos effundi videbis: interim verò etiam bilem per vomitũ reijci, vt ęger quam primum ex ijs quæ

superue-

ſuperueniebant, morbo fuerit liberatus. Reuerſus autē in domum, ſi pepo non adfuerit, aut alimētū quod diximus ſumat, aut lactucarū cauliculos, aut cucurbitas, aut cucumeres, aut ptiſanam. Cæterum aquam tepidam nō modo ſemel, ſed etiam bis & frequēter dare expedit, & nihil me tuere. In hoc nanque morbo aqua tepida maximum eſt præſidium. Tentabimus autem in declinatione potius exhibere, & ante acceſſionem: interim verò etiam in acceſſione. Noui ſiquidem acceſſionibus ſubtrahi debere, vt Diuiniſſimus Hippocrates inquit, ac verum eſt, quantum ad hoc attinet, etiam cum nihil vrget. Frequenter enim cogimur propter cauſam vrgentem, non tepidam modo aquam, ſed etiam cibum in ipſa acceſſione offerre. In illis autem hoc agendum eſt, qui immoderatum ſtomachi habitum, & virium imbecillitatē habent, vt inſultus magnitudinem ferre nequeat, ſed Syncopem minetur. Noui igitur ego in his qui immoderatè roduntur, tepidā me aquā propinaſſe, deinde vomitu oborto. & bile copioſiſſima excreta, iſtorum beneficio acceſſionem conquieuiſſe. Vt autem illa aucta fuerāt, ita etiam alia decreſcebant, & aqua temperata, & bile euacuata.

Quomodo tertiana diſcernatur, germana ac vera ne ſit, an falſa.

Tertianas illas germanas eſſe cenſendū eſt, quibus omnia quę cognata dicuntur, cōſenſerint, ętas dico, regio, coſuetudo, temperamentū, ſtudia, & victus ratio. Poteſt autem ſenex quoque Tertiana infeſtari, quæ omnem Tertianę germanæ ſpeciem, omnemq; modū cōſeruet. Ego ſanè meis oculis hęc in ſene quodam conſpexi, qui flauā bilem vomeret, ſimiliterque per aluum excernere, vehementer febricitaret: atque idcirco acceſſio cum valido rigore eū inuadebat, ac declinatio multis ſudoribus accidebat, detinebatur autem acceſſione horis fere decē, aut duodecim. Huius alij ſanè familiares, eo ꝙ ſenex eſſet, decoctū ei bibere ꝑcipiebāt, ac oīa illa facere quę falſis Tertianis, vt aiunt, idonea exiſtūt: fereq; interijſſet ęger de-

coctis ex hyssopo, origano, & pulegio assumptis, nisi quis subito ex periculo ipsum subtraxisset, iubens eũ ẽt pepones assumere, & lactucas, & ptisanã, q̃ nihil curiosum habent, operosumq́ue, ac omnẽ alium victum, qui humectaret, ac refrigeraret, vt in Tertiana exquisita, non deceptus ętate, quod senex esset, sed potius toto temperamẽto. Habuerat enim iam inde ab initio igneam intemperiẽ, quã alij propemodum omnes postea ad amussim cõseruabũt. Quare naturam ægri, & causas præcedentes maximè attẽdere oportet: nihil autem minus, imo etiam omniũ maximè febris speciem. Ego autem neque Tertianarũ falsarum victus rationem in omnibus vt veram, & vtilem cõmẽdo, quã Galenus in libris ad Glauconem philosophũ pręcipere videtur, inijciens omnino ptisanæ piper, aut origanũ, aut hyssopũ. Etenim huiusmodi plærũq; periculosa sunt, & febres vehementiores accendũt, idq; magis adhuc, si temperamẽtum corporis calidius inueniatur, & pituita mitior quam bilis, & quæ non adeo calefaciẽtia requirat. Quippe satis erat in his vti, & nõ multis valde refrigerãtibus, & his quæ sensim extenuare citra calorẽ possunt, qualis est radix apij expurgata, vt nõ particeps sit radicularum: item ptisana similiter, interim adiunctum habens apiũ, aut anisum, aut comam porri, aut mellis, & aceti momẽtũ. Quod si non admodum insincera: ac falsa. Tertiana fuerit, nullus horum vsus est, verũ abũde est sola ptisana ꝑ se vti, & id quod biliosum est, contẽperare: quod pituitosum, dissoluere, non autem siccantibus compingere, ac cogere: quemadmodũ ii qui piper, & hyssopum pręcipiunt, factitant, eo ꝙ illa videantur extenuare. Oportet aũt diligenter animũ aduertere eum qui humectante victu vsus sit, vt cũ humores ab illo dissolutos viderit, statim euacuãdis eis extrahẽdisq; incũbat, medicamẽto exhibito, ꝙ nõ magnã calefaciendi vim obtineat. Eius aũt generis multa sunt, & quę ex oxymelite simplicius parantur, & quæ ex succo rosarum modico, agarico, & scammonię lachryma. Quãdo igitur humores compẽdiosè subducẽdi sunt? Nimirum

Victus tertianæ falsæ.

mirum

mirum cum diffundi iam eos,& turgere tandẽ conspexeris,vt Diuinissimus Hippocrates scriptum reliquit.

Quomodo humores diffundi dissoluiq́; , & iam ad excretionem incitari cognoscatur.

Materiam subiectam tẽperato , aut humectante victu dissolui inde cognosces, quod cũ per initia esset immobilis,nunc aliquo modo agitari incipiat , atq; alias in alium locum descendere:interim ad os vẽtriculi,& intestina:interim etiam ad articulos,aut cutem Peritum igitur animaduertere hunc humorum motum, & obseruare diligẽter oportet,& dare aliquid quod eos subducat,antequam oberrãtes noxam intulerint,in partem aliquam nobiliorem decumbentes . Verum vulgares medici nihil horum norunt, vt qui motiones humorũ discernere nõ laborẽt, vnde fit,vt cõtraria faciant. Postquam igitur hęc viderint statim ad ea prorumpunt quæ siccare humores, & crassos facere possunt,atq; huiusmodi quidem astrictoria medicamenta,similemq́ue victum pręcipiũt,vnde accidit,vt humores inde crassiores redditi , neque purgantibus facilè cedant medicamentis,neque obediant. Cõuenit igitur,vt qui humores dissolutos nouerit , non modo semel exhibeat , quæ per aluum subducere possint,sed etiam rursus humectante victu vsi,& dissoluentes,si quæ siccæ & crassę reliquię subsint,iterum leuiter expurgent . Ita enim humoribus modicè subtractis , etiam solus victus morbum in totum euincere,mutare,& ad bonũ statũ deducere poterit,vt nulla alia medicina indigeat.Qđ si opus erit, licebit etiam epithematis simplicioribus vti,& superfusionibus,& cum cõcoctio apparere incipit,& longè antequã accessio expectetur. Ita nãq; erunt tum efficaciora , tum magna ex parte accessiones expectatas discutiũt . Quoniam autem purgantibus vtendum est, vt ea promptè & compendiosè inuenias,bonum esse duxi, etiam compositionem ipsorum hic apponere: in hunc modum habet.

Rhodomeli purgans.

Rosarum succi sextanj duo:mellis sextarius:scammonię torre-

niæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquuntur. Summus medicamenti modus est cochlearia quatuor: medius tria: minor duo. Hoc non solum Tertianarijs propinari debet, sed ijs etiam, qui lippitudine, & alio quodam modo ex bile, & calida intemperie ægrotant.

Aliud Rhodomeli purgans.

Rosarum succi sextarius: scãmoniæ vnciȩ agarici drachm. piperis drachm. duæ: mellis vnc. sex. Ad ignem lentum coquantur, & vbi in crassitiem coierint, adijcito, scammonium, agaricum, & piper: ac vtitor. Datur instar cochlearium quinque, aut sex. Hoc solis conuenit qui falsa Tertiana detinentur. Habet enim nonnihil, quod etiam pituitam subducat, cum agaricum. & piper receperit. Noui autem purgasse me etiam medicamento, quod corticem mali citrij reciperet, & eo quod ex malis cotoneis paratur, & horum penuria sola vsum scammonia. Quod. n. ipsa non modo bilem, sed etiam pituitam potius euacuat, manifestum est; si quis temperato, & humectante victu vsus, pituitam diffundat, vacuabit hanc quoque scammonia: nec indigebit ijs, quæ agaricum, aut cucurbitam syluestrem recipiunt. Quare etiam si quis recto victu vsus falsam Tertianam scammonia purgare velit, non delinquet, Hæc quoque hactenus de Tertiana breuiter a nobis dicta sunto. Non enim sumus ignari, veteres quoque de his scripsisse, & nemo ea de causa culpandus erit. Quæ enim nobis quoque tempus, & longa experientia noscenda obtulit, hȩc æquum censui amicis, & medicis ea nos postulantibus exponere, quæ quidem paucula existunt, sed magnam vim continent. Nam methodi prædictæ non in Tertianis tantum, sed in alijs quoque multis morbis accommodari possunt.

De quotidiana. Cap. 7.

QVod quotidiana febris ex pituita trahit originẽ oĩbus ĩ cõfesso est: quippe neq; acuta febris esse his apparet, neq; sitis valida vrget, neq; perurens quid, & siccũ habere sub primo statim contactu percipitur,

percipitur, ſed magis vbi manus diutius immoratur, caliditas fuliginoſa ex alto emergere deprҫhéditur: ac pulſus bona ex parte exigui, & rari exiſtunt, incrementum non velox, ſed longiore tempore detinet: ſudores qui ipſis oboriuntur, nunquam purum oſtendunt interuallum, quale in Tertiana, aut Quartana frequenter apparere videmus Iam manifeſtius adhuc febris ſpeciem etiam ex præcedentibus cauſis cognoſces, ſi non obiter, ſed multa cum diligentia inquirere, & examinare omnia coneris. Etenim cruditates plurimum, crapulæ, & balnei immoderati vſus interdum iecoris quoque, & ſtomachi perfrictio prҫcedit. Hҫc igitur eum attendere, & diligenter conſiderare oportet, qui febris ſpeciem velit cognoſcere. Nam interdum indicia omnia ſimul adſunt: interdum non, quippe in germanis, exquiſitisq́ue febribus vniuerſa prope inueniuntur: in falſis autem non omnia, ſed quædam ipſorum adſunt, quædam non ſemper, propter varias ipſarum cauſas. Ac maxima quædam in eis tum curandis, tum internoſcendis differentia depræhenditur. In hunc itaque modum internoſci debent. Quin & Diuiniſſimus Galenus, Ruphus, & plҫriq́ue alij veteres de hac re copioſius tradiderunt, nos autem deinceps etiam de curatione agamus. Nam curandi ratio ab illis prodita in quҫſtionem aliquam vocatur, num videlicet vera in omnibus exiſtat.

De curatione.

Quod febris Quotidiana, vt quæ ex pituita naſcatur, extenuantium incidentiumq́ue vſum requirat, verum exiſtit, ſi enim craſſa eſt, & viſcoſa, extenuantibus indigebit. Duplex autem harum differentia eſſe cernitur, quædam enim inciſoriam vim obtinent, ita vt ſimul egregiè calefacere poſſint, quҫdam autem incidendi quidem, non autem valde calefaciendi poteſtatem habent, quҫdam in totum non calefaciunt. Quibus igitur in hoc morbo vti oportet? ijs ne quҫ calefacere poſſunt, an illis quҫ citra

calorem

calorem extenuant? videtur enim Diuinissimus Galenus indistinctè Glauconi Philosopho præcipere, vt extenuāti bus vtatur. Côueniebat aūt meo iudicio, cum maxima sit differētia, diuisione ac distinctione vti, quibus, in quo vtēdū sit. Neq; enim pituita huius, vnde febris accendit, vnā habet speciē: alia enim est salsa: alia acida: alia vitrea: vtraque verò frigida, & crassa: ac ideò ꝙ particulis sit impacta febrim excitauit. Merito igitur etiam extenuātia ad curationem desiderat salsa verò non similiter: siquidem & caliditas, & siccitas hoc ei præstat. Calidam autē ipsam quoq; esse constat inde, quod intestinum rodat radatq;, & grauissima tormenta, quas Dysenterias Græci vocant, nihil minus ēt quam bilis, cum huius quoq; qualitatē receperit, suscitet. Nam humores non secundum materiā ipsorum, sed etiam secundum qualitates eis subiectas operant̄. Hæ siquidem aduersus ipsas pugnant, & operātur. Ac pituita salsa, etiam si videatur humida, tamen côstat facultate siccam esse, quemadmodum etiam aquam marinam. Iā alia multa imaginatione quidem sunt humida, facultate autē sicca. At quod pituita salsa nequit per ea, quæ inflāmant ipsam, siccantque extenuari quandoque, diffundi, sed potius adhuc etiam crassior effici, manifesto hoc testant̄ nitrū, sal, & iura salsa. Quippe hęc calescentia, crassiora redduntur. Nam id ab Aristotele, ipsaque experiētia probarū est, ea quæ a calore coacta fuerint, nō a calore, sed a côtrario dissolui posse. Hæc igitur etiā in corporis humoribus considerari debent, & si quidē salsi sunt, non calefaciētia, aut quæ admodum siccant, aut extenuare possunt, adhibere oportet, quæ vulgares in eis faciunt, raphani radiculam ipsis exhibentes, piper, salsamētū, capparim, & decocta, q̄ vehementer extenuant, & antidota, quę aduersus eiusmodi offerūtur. Hæc sanè oportebat iis potius quotidianis, q̄ a frigido atq; acido humore prouenerūt, imperare: quippe ab eiusmodi adiuuantur. Ego sanè noui crebro me omnia hęc in quotidiana, quæ a frigida humidaq;, & acida pituita incensa fuit, obtulisse. In quibus autē salsum, aut biliosum

(Margin: Aristote. — Historia.)

ſum quid admixtũ fuerit, in his magna ex parte extenuãs quiddam exhibuiſſe, præſertim ſi etiam ægri temperamẽtum calidius erat. Minimè verò eiuſmodi medicaméta p initia morbi ægrotãti exhibere cõuenit, cum ſalſus adhuc humor ſuperat, prępolletque & ægri corpus fuerit intẽperatum. Sin aũt etiam huiuſmodi aliquo vti oportebit, eo ꝙ ęger appetat, aut vt appetentia reſtituatur, temperato prius victu vtendum erit: ac vbi concoquere æger inceperit, tunc ei permittendum, vt aſſumat tum cibos, tum potus, qui leuiter extenuent, & calefaciãt, vtpote apij turiones, porrique, & piperis exiguum, vini momentũ, eiusque albi, idque non frequẽter, nam vſus eorum liberalior noxius eſt. Verum laborandum eſt, vt humores ad cõcoctionem perueniant, neq; in vetuſtatem venire ſinẽdi, ſed purgandi. Cum enim in corpore diutius inſident, magis adhuc ab oĩbus prę ſidijs quæ calefaciũt vidẽturq; extenuare, craſſi fiunt, vt non amplius ne medicamentis quidem ad purgandum efficacibus promptè cedãt, cum difficiles ipſi ad motum, & terreſtres magis ab ipſis euaſerint. Noueris aũt hãc ad purgationem eſſe opportunitatem temporis, & cõmoditaté. Frequenter enim vrinarum notæ a prę ſumpto victu, & tẽperata potione mutantur, atque tũc huiuſmodi vrinas incoctas eſſe, ab ijs qui id non nouerũt, cẽſeri videmus. At quia frequẽter accidit materiam in totũ corpus diffundi, & alias aliter, aut per ſe ſudores, aut vomitũ, aut vẽtrẽ diſſipari: ideò vrinæ etiã ſedimẽti expertes vulgo apparẽt. Satius igiẽ eſt conſiderare, & diſcernere, quãdo potius materia extenuari, diffundi, ad excretionẽ incitari, & ex loco in locũ trãſire incipit, atq; ita demũ purgare oportebit, nõ ſolis vrinis animũ adhibẽtes. Non autem conuenit vniuerſam curationẽ moliri, ſed per vices, & interualla. Ita nãq; accõmodari debet morbis, qui ex craſſioribus humoribus generantur ac ſenſim extenuare, & leuiter purgare materię copiã oportet, donec ſatis habere videbitur. Nam ſi ęger aſſumat medicamentũ, qđ copioſius purget, magnam corpori intemperiẽ cõciliat, & potius

Victus quotidianæ.

& potius nocet, quam iuuat, magisque in ijs adhuc, qui calidiore temperamento, & biliosiore præditi sunt.

Quando salsis vtendum in quotidianis febribus.

Qui iecur, aut os ventriculi habēt refrigeratum, & acidam pituitam vomunt, tenenturq; quotidiana, his etiam calidioribus cibis, si voles, vti non alienum est. Humidus enim, & frigidus stomachus vniuersa extenuātia citra noxam tolerat. Ausus igitur ego quandoque sum in quodā, qui quotidie febris accessionem experiretur, & pituitam vomeret, salsis vti, & ciboq;, qui Græcis Encathera dicitur: itē hydrogaro, porri decocti iure, & vino aquoso, ac mirificè conualuit, ita tamen, vt & ori ventriculi, vnguentis epithematibusq; ei extrinsecus applicatis, & totius corporis tēperaturæ prospexerim, nō alienum est hęc quoque in Quotidianis tentare, ac pituitæ qualitatem, & quantitatem obseruare, atque ita conuenientem vnicuique victum præscribere. Quemadmodum enim non vna pituitę est species, ita neque vnam victus rationem esse oportet, sed vnicuique speciei idoneam. Ac in omni medicina idem pręstandum est, & id quod vnicuique salubre est quærendum, vt autem is qui medicamenta quærit, promptè ea possit inuenire, & non aliundè cum Antidota, tum purgationes colligere cogatur, exposui hic discrimina, adiūcta etiam distinctione, qualia in quibus vsurpare potius oporteat.

De fomentis & cataplasmatis.

Fomētis aūt, & cataplasmatis per initia statim vti festinandum non est, neque cum copia humorum in toto corpore superat. Metus enim est, ne dū viscera nimium incalescunt laxanturque, cōfluxus quidā ad partes affectas decūbat, & adaucta illuc inflammatione, præterquā ꝙ nihil proficimus, magis etiam offendamus. Quod ii quoque faciūt, qui priusquam totum corpus recremētis fuerit liberatum, cataptasmatis, & superfusionibus vti non verent. Ego itaq; noui etiā inflāmationes, quæ non erant, ob pręcipitē ipsorū vsum superuenire. Ne igitur officiamus, laborandum

borandum est copia iam imminuta, & cũ iam cõcoctio, q̃dam in vrinis apparere incipit, calefacientia, aut laxantia si vsus requirat, viſceribus inducere. Fugito aũt fomenta, aut cataplaſmata, quę laxare tm̃, & quæ repellere poſſunt mixtam verò confectionem ipſorum parato. Etsi qudiem viſcera infirmiora, & defluxionibus opportuna videantur ægerque faſtidiat, aſtringentium, & roborantium vires intendere oportet, ſin autem inflammatione, aut dolore vexentur, laxantia potius. Summatim vtriuſq; {medicaméti tum laxantis tum repellentis} vires pro cauſa vrgente & intendere, & remittere conuenit.

De ſtomachi imbecillis, & mediocriter inflammatione laborantis fomento.

Ad quinas vini partes miſceto omphacij quaternas, chamęmeli binas, & maſtiches momentum. Quod ſi inflammatio feruens appareat, etiam ſi gleucinũ, aut nardinum adieceris, nihil nocebis, ſed plurimum quoque iuuabis, Sin autem os ventriculi non infirmum æger habere, aut cibum non faſtidire videatur, loco vini decoctum fomento admiſceas, glandemq́ue vnguentariam, & fœnugræcum prius in illo decoquendum curato. Hanc quoque animaduerſionem in cataplaſmatis ſeruare rõ eſt, vt mixta in ipſis fiat curatio, & vtrobiq; ſanè anethinũ, aut cyprinum, aut nardinum cataplaſmati ſemper adijciãtur. At ſi acoris, aut frigiditatis in ſtomacho ſenſus eſt, ét in decocto in quo illa parant, nardũ Gallicã, abſinthiũ & anethũ adiũgere eis oportet. Cũ ſalſum humorẽ vomũt ęgri tp̃a mẽto calidi, ſolũ quoq; chamæmelinũ oleũ adijcere ſemp̃ & maſtichę momẽtũ inſp̃gere cõducit. At tẽpus cataplaſmatũ eſto hora, ante acceſſionẽ, abſq; plurimo potu, & ĩpoſita nõ diu inhęreſcãt. Quippe oĩa, ſiue fomẽtũ, ſiue cataplaſmata fuerint, ét ſi maximè ea quis ex medicamẽtis oĩbus, quę robur adferre poſſunt, apparare potuerit, tñ ſi diutius corpori incũbant, virium reſolutionẽ, & imbecillitatem efficiunt. Tm̃ de fomentis, & cataplaſmatis dictum ſit. Si enim particularium quoque nõnihil prętermiſſum ſit, id

ſit,id ratione quis adinuenire poterit,ſi omnia conſideret, & animum ad id quod conducit intendat.

De purgatione.

Materia iam attenuata diffuſaque oxmelite,& alijs quæ in cibis extenuare ſolēt,& decoctis, & cataplaſmatis adhibitis,tunc demum ad purgandum eam venito.valde enim a vacuationibus adiuuantur. Nō oportet autem vniuerſę ipſos purgare,ſed per vices,& ſimplicioribus:hinc demum aliquanto valentioribus·Cū enim materia ſic craſſa,haud facilè ijs cedit,quæ vniuerſam celeremq́ue vacuationem præſtāt.Agarici igitur ſcrupulos tres aut quatuor ex melle exhibeto:interim etiam plus,aut minus pro ægrotātis virium ratione,& humoris qui ſuperat,quantitate.Quippe pituitam educit,nec morbum inueterari ſinit. Aliud. Et granum Cnidium,ſi poſt concoctionem datur,diuturnis Quotidianis medetur. Adhęc catapotia quibus ego ſemper,& in quartanis & alijs affectibus vti ſoleo,benefaciunt in veſperam data. Habes ipſorum deſcriptionem alibi quoque proditam:hæc autem recipit.Aloes vnciam: cucurbitę ſylueſtris vncias duas ſcammoniæ vnciam: euphorbij ſemunciam : veratri nigri corticis vnciam bdellij vnciam:gummi vnciam:nitri Alexandrini ſemunciam:in alio exemplari habetur ſeſcunciam Succo braſicę excipito,datoque ex eis ſcrupulos quatuor, aut quinque: nihil metués,aut torſionem,aut nimiam purgationem:vacuāt ſine omni moleſtia non modo pituitam,ſed etiam humorem melancholicum, eoque circuitus quartanos finiunt. Dato hęc catapotia, granorum inſtar figurata, in quibus multa eruditas,crapula,& vita ocioſa prçceſſit,temperamentumq́ue eſt pituitoſius,& quod nihil ſiccum,aut acre obtinet.Nam in eiuſmodi tuto dantur:& qui ex hęc aſſumunt,valde adiuuantur.

Aliud quod citra moleſtiam ſumitur,a ſale dictum Græcis Halatium,admodum efficax.

Gingiberis,petroſelini Macedonici,epithymi,laſeris, cumini,apij ſeminis,liguſtici,ſingulorū vnc. quatuor:ſcammoniæ

moniæ vnciæ tres, & semissis: salis cōmunis, & torrefacti vnciæ quatuor.

Aliud vt scriptura Halatiorum habet præstantius.

Gingiberis semūcia: petroselini Macedonici, epithymi laseris, apij seminis, ameos, cumini, ligustici, piperis, singulorū drachmæ duæ: salis torrefacti vnciæ duæ, semis scammoniæ sescuncia. Dato vesperi in febrium interuallis, quandocunque velint. At si aluum emoliri velis dato cochleare vnum: sin autē plus purgare cogites, duo: ac in robustioribus viris scrupulos septē exhibeto: in pueris & mulieribus grauidis, & in summa in imbecillioribus tribus, vel quatuor scrupulis vacuationē moliaris. Ita sine omni molestia, & periculo offerentur. Licet etiam cū pane dare, & ex posca, & oleribus. Attamen præstat in morbis, qui per circuitus reuertuntur, cū ptisanæ cremore ipsum præbere. Tantum etiam de purgationibus dictū sit.

De antidotis ad Quotidianas.

Styracis calamitis, iridis Illyricæ, myrrhæ, singulorum drachmæ quatuor: opoponacis, piperis, galbani opij singulæ drachmæ. Hæc trita omnia in vnitatē cogito admiscens eis mellis quod sufficit, ac dato fabæ ægyptiæ instar ante accessionem in lecto decūbenti perūctoque ex oleo, & pipere granis decem: iuxta verò appositæ sint prunæ. Hoc somnum, & sudores excitat, leuatque præcipuè, eos qui multa cruditate scatent.

Aliud.

Agarici, gentianæ, singulæ drachmæ dantur cum mulsa ante accessionem. Hoc mediocriter extenuat, meatus infarctos aperit & materiam per aluum, & vrinas moderatè ducit.

Aliud.

Decoctum chamedryos ijs quos Quotidiana febris circuitusue affligit, potioni dato. Vrinas multas ducit, & leuat aptum ergo illis, qui non valde febricitant, neque tēperamento calido sunt, & sicco.

Ff Antidotum

Antidotum ad quotidianas, facit etiam ad quartanas.

Opij, opoponacis castorei, seminis dauci singulorũ drachmę quatuor: læuigatis paulũ mellis adijcito, viris obulos tres, pueris duos exhibeto. Vtitor autem hoc tanquã admirabili ex mulso hora ante accessionem, & præsertim quos non falsa pituita vrget, nec bene calidum siccumque temperamentum inest.

De vnctione.

Vnctione vtemur ita, vt ad horroris febris que magnitudinem, & ægri vires respiciamus. Si namque multa per frictione, & horrore infestante, febris non adeò tibi vehemens appareat, neque vires imbecillæ, sed robustæ, magis vtitor validis vnctionibus, quæ externam cutem calefacere, ad ruborem perducere, & extenuare possunt. Si cõtra, neque vires validæ, neque frigus multum, ac febres vehementes fieri videntur, tunc ijs vteudum erit, quę cutem modicè extenuant, & rarefaciunt. Dicamus igitur de vnctionum differentijs, hoc ipsum prętérea distinguentes, quæ nam valentiora, quæ verò imbecilliora existant.

Vnctio valida.

Pyrethro, pipere, & nitro pari portione cũ pulegij momẽto, in vnitatem coctis, & ex oleo cõtritis, summas corporis partes, & spinam perungito. Sin autem frigus etiam in ea percipitur, mirifica est, vnctio, & valde proficit, vehementem perfrictionem, morbiq; vetustatem expertis.

Alia mediocris.

Piperis grana tria, & micam thuris in lęuorem trita ex oleo illinito.

Alia.

Nitro ex oleo trito summas ægri partes, spinãq;, tum in balneo, tum extra illud perfricari iubeto. mouet enim sudores, & iuuat.

Alia valde bona, & multis experimentis comprobata.

Arthe-

Arthemisiæ Crocodiliadis, adipis Crocodili fluuiatilis singulorum vnciæ sex: olei sextarius. Coctis ex oleo ęgrū & pręsertim eius spinam ante accessionem vngito, ac mi raberis efficaciam, Non abs re est etiam odoratū quid ad miscere, eo quod vnctio ingrati sit odoris, & cōtraria quadam ratione operetur.

Alia in quibus febres vehementes vrgent, & frigus moderatum appa- ret efficax.

Spumæ lebetum in balneis efferuescentium oleum ad misceto, dum visci crassitudo fiat, vngitoq; corpus, antequam febris inuadat. Idem naturaliter pręstat.

Naturalia, quæ corpori alligari solent.

Lapis Aetites cum ad alia plurima, tum ad rigores, qui per circuitus reuertantur, & pręsertim ad Quotidianas facit, si corpori alligetur.

Aliud quod appendi solet, multis experi- mentis a me probatum.

In folium oleæ ex communi atramēto inscribito, Ca, Ro, A. Capito autem folium oleæ ante solis exortum, & collo suspendito. * Alias Roi.

Aliud naturale ad Quotidianas.

Animalculum quod desidet, & texit, vt muscas venetur, bene facit, si linteolo illigatur, & sinistro brachio appendatur.

De *Quartana.* *Cap.* 8.

QVartanę febris non vna est species, sed multiplices, & diuersę existunt. Etenim alia ex flaua bile nimium adusta, alia ex feculento sanguine nascitur non solum autem materia, sed etiam loco in quo constituūtur, inuicē differūt: hęc enim in vasis, illa in liene potius subsistit. Quoniam igitur diuersę sunt species, curationis quoq; modos diuersos, & nō vnū, sicut vulgares arbitrant, esse oportet. Nā quæ ab humore melāncholico creat.

merito calefacientibus humectãtibusq; iuuatur. Quæ verò ex nimia bilis adustione prouenit, humectantibus, & refrigerãtibus, vt peponibus, vua, ostreis, pisciculis, aqua, & breuiter temperata, & refrigerãte victus ratione, ac balneis tepidis tractari debet. Mihi itaque frequẽter subit mirari, quomodo Diuinissimus Galenus in omnibus nõ aliũ quendam victum, quã qui calefacere ipsos & siccare possit, præcipere videatur. Præbet enim ipsis antidotum Diatrion pepereon, & quod Diospolites dicitur: item liquorẽ Cyrenaicum, & Theriacam: & in cibo, salsamentum & piper. hoc autem potissimum quotidie bibere iussit. In vniuersum pręcipit abstinere ijs, quę refrigerãt & humectãt eo quod humor, inquit, morbum efficiens frigidus exiftat Verũ etsi humor melancholicus calefaciẽtia desideret nõ tamen necessario etiam siccantibus indiget. si quidẽ frigidus est & siccus, & calefaciẽtibus, & humectãtib⁹ opus habebit. At non videtur etiam humectantium aliquod prorsus velle pręscribere, sed e cõtrario omnia quæ siccant assantque nimium, & humorem crassiorem potius reddũt. Nam quæ videntur magis extenuare, cum sint etiam paulo calidiora, quam vt mediocriter extenuent, postea terrestres magis, & multo quam prius crassiores efficiunt, dum humiditatẽ quæ in eis subsistit, exuguunt, insumũtque, vt natura ideò recremẽta lentius excoquat. Didicimus enim cõcoctiones omnemque vitæ originem calido fieri, & humido, id quod etiam in externis videre licet. Nã fructus & singulæ stirpes a pluuijs, & solis calore producuntur, & pręterea omnia quæ pręter naturam existunt, contraria ad curationem requirunt: quę secũdum naturam, sunt similia potius. Quare hoc est pręstantissimi medici officiũ vt calidum quidẽ refrigeret, siccum autem humectet, frigidum calefaciat, & humidũ siccet. In summa, vt ea quæ sunt vitia ac affectus. cõtrariorum vsu euincat, ac omnia quæ res postulat curiosè persequatur, omnique arte & ratione, tanquam in bello decertans, ęgrum conseruet. Si qñ igitur accidat ægrum & ficciore quoque vti victu, vel quod

Medicamẽta Quartanarũ.

quòd appetat, vel etiam ꝙ ita laborans siccantia medicamenta aut cibos requirat, nempe hydrogarum vel conditum, vel eiusmodi aliquod pręsidium, consulo & tunc, vbi semel, aut bis eo fuerit vsus, ac corpus modice incalescat, rursus statim ad victum per initia institutum, qui leniter humectare, & calefacere possit, reuerti. Ita enim neque ea que calefaciunt, assumpta multũ adeò nocere poterunt & præterea humor qui natura ad mouendum difficilis, & siccior erat ab humectãtibus facilius solui poterit, vt ipse remissus post dissolutionẽ, & quopãmodo excerni incitatus a medicamẽtis, q̃ benignè euacuãt, citra noxã paulatĩ subtrahi queat. Etenim sic agẽdũ est in crassioribus sicciori-ribusq́ue humoribus, ac humectare ipsos, & dissoluere cõuenit: nec diutius dissolutio eorum expectãda est, sed protinus ad purgationem ipsorum properandum: & si adhuc res postulat, rursus humectando, tum balneis, tum victu subducere expedit.

Quartana, quæ ex nimia flauæ bilis adustione excitatur.

Quod si Quartana nõ tibi a sicco, frigidoq; humore, sed potius bilioso, & plus satis adusto excitari videat̃, tũc potius refrigerare potentibus vti oportet: si quidem eger etiam natura calidus simul & siccus, etate vigens, & frigidæ potioni assuetus appareat, adhec si anni tẽpus sit æstiuũ: interim verò si etiã curę. vigiliæ, tristitia, ira, & acrium medicamentorum vsus pręcesserint. Hęc enim omnia biliosam, & ex adustiõe nimia Quartanã generare possunt. In his igitur nõ peccaueris, si potionibus, & cibis frigidis vtaris, vt peponibus, si tẽpus dederit, duracinis, intybis & lactuca, breuiter nõ offendes, si oĩa agas quæ in germana Tertiana tẽtaueris. Nulla enim alia rõne humor, qui a caliditate, & siccitate inspissatus fuerit, euinci põt, nisi quędam refrigerantia humectantiaq; assumpseris, queãdmodum etiam quæ a frigitate inspissata sunt, a calefaciẽtib⁹. Hæc igit̃, vti diximus, vniuersa calefaciẽtia, etsi extenuare videantur, tamen inspissant pręterea. Quare in his offerenda non sunt vt quæ eiusmodi humorem crassum red-

dant magis quam extenuent, pręsertim quæ vehemẽtius calefacere, & inspissare prædicantur. Quare neq; in Quartana catapsalmatis, aut superfusionibus, fomẽtisq; vti stu debimus. Quippe vnctio sola q̃ ex copiosiore hydrȩlæo paratur, frequẽtius a balneo, & cibis temperatis adhibita calorem abundè contemperare, ac lenire potest, & si quæ in iecore durities est, hãc quoque laxare. Sin aũt res postu lauerit, ipso quoque solo potius vti oportet, vel etiã chamęmeli decocto ĩ quo absynthij thuriones, palmulæ pin gues, & melilotũ deferbuerint. Noui me in Quartana ẽt frequenter epithematis vsum, tẽpore quidẽ oportuno, vt in Tertiana ante accessionẽ, ex farina ordei, lini semine, & decocto chamæmeli, ac multũ ꝓfec sse, vt æger non amplius accessionẽ expertus, fuerit: ꝓ̃sertim aũt in Quartana, quę ex nimia bilis adustione cõcitata erat. ac in pueris tẽperamẽto calidioribus, in quibus inflãmatio quæpiã pręcordia exercet, talia probari videñt. At si quis ẽt in frigida Quartana, (sic enim appellanda est), quę ex frigido, & sicco humore melancholico excitatur,) suꝑfusione itẽ calidiore ante accessionem vtatur, hic item maximũ adiumentum sentiet, vt etiam subito febris cõquiescat, quãuis molestam accessionem ęgrum experiri contigerit. Satius autem est, si quis etiam toto antea vacuato corpore superfusionibus, omniq; alio particulari præsidio. vtatur. Qui enim toto corpore adhuc sordido, ac ĩpuro, vel cataplasmata inducere, vel perfundere aggrediuntur, hi insignium malorũ actores fiunt. Cęterum Quartanas ex adusta bile consistẽtes purgare decet, corpus prius humectãdo pleniore cibo, & quiete: quæ verò ob humorem melãcholicũ procreantur, humectare quidẽ eas oportet, (siccus enim humor ille existit,) ob terrestrem verò eius partem, & frigidam, tum calefacere, tum extenuare conuenit. Purgationem autem non per febris initia, sed cũ cõcoctio iam apparet, moliri, debemus. Ita porro ẽt si ęgrũ sanguinis vacuationẽ reqrere cẽses, vt ex quo humor melãcholicus ꝓcreetur, in statu, cũ humor quoq; a natura cõcoqui solet.

Quartana calida.

Quartana frigida.

Quartanæ calidiores purgandæ.

tentare

tentare eam conuenit. Tūc enim leuata natura reliquias materiæ euincít,id quod tibi concoctio in vrinis apparēs indicat.ad medicamentum purgans,nempe,quod ex Rhodomelite conficitur,bilem,& humores nimium adustos sine molestia purgans hoc præstare debet: habet autem in hunc modum.

Purgatio ex Rhodomelite.

Succi rosarum sextarij duo mellis sextarius:scāmoniȩ torrefactæ vncia. Omnia simul coquūtur,dāturq; ad summum cochlearia duo,vel minus. At si humor biliosus nō admodū calidus,& siccus,sed crassior, ac pituitoso humore adulteratus esse videat̄,paulū agarici prędicto Rhodomelite adijciendū erit:atque in eū modū hic quoq; leuiter purgari debet. Vt aūt promptè componas medicamentū, paresq;,subscribā eius quoq; mixturā,quȩ ita habet. Rosarū succi libra:scammoniȩ vncia : agarici vnciȩ quatuor piperis scrupuli duo,mellis vnciȩ sex Ad ignem lētū hȩc coquito,ac vbi in crassitiē coierint,adijcito scammoniam & piper, atq; vtitor. Nā sine omni adeò molestia vacuat, prȩterquam quod non multum calefaciat.

Purgatio quæ ex malis cotoneis paratur.

Mala cotonea octo impleto scāmonia,cuius modus sit vncia , & extrinsecus ea fermēto oblinito atq; sic assanda dato:vbi assata probè fuerint, adijcito mel probè læuigatū ac vtitor pro viriū rōne,in febribus,quæ a bile excitant̄ & in ijs,qui generosam purgationē ferre nequeūt:atq; in pueris magis,& mulieribus.nā citra oē ꝓrsus molestiam purgat.sin ipsum efficacius reddere voles,in istū modum parato Scāmoniæ vnciam : petroselini Macedonici vnciā piperis albi vnciā:agarici semunciam,succi cotoneorū,vncias sex,succi citriorum vncias tres,mellis libram. Dato instar vnciȩ. Succū cum melle coquito , atq; ita puluetes læuigatos inspergito,ac in pixide recondito cum fiducia. Est enim prȩsidiū in multos vsus accommodatum , vt ꝙ non solum bilem.sed etiam pituitam,& humorem melancholicū repurgare probè possit. Atq; idcirco Quartanis

quoque falsis exhibere licet, in illis autem magis, quorũ stomachus affectus, neque concoquere bene, neque appetere cibum potest. nec non ijs qui Quotidianis infestantur. Hac de causa varijs in mixturis ad omnia præparare conducit.

De vomitu.

Vomitus omnibus vtilissimus est, prẹsertim ijs qui humores crassos in ore ventriculi continẽt. Nam crassitiem extenuat, & vt cõcoquatur, celeriusq; discutiatur, efficit. Optimum autem tempus ad vomitũ est accessione incipiente: quoniam etiam tunc humores, cum materię mouentur, & illi in stomachũ confluunt, illumque rodunt, nauseam excitant. Dato eis mulsam non nimis aquosam: ita nãque proclinius ad excretionem prorumpẽt. qui autem valde lenti sunt, & difficulter auelli possunt, egrius excernentur, ac pennis prẹcipuè anserinis vtendum est, vt maiori irritatu vomitus omnino ꝓueniat. Si enim ex lentis humoribus aliquid sursum eductum fuerit, statim etiam accessio minuetur, tum spacio temporis, tũ simul more a cõsuetudine. Ego enim noui me hoc modo inueteratas Quartanas discussisse, vt nõnullæ ipsarum superata iam deteriore parte conquieuerint.

De salsamentis.

Salsamẽtis autem in illis nimirum, quę ab humore melancholico excitantur, in quibus stomachus vitiosis humoribus scatet, aut multa lienem vrget obstructio, vtendum est. Maximè hic commendatur etiam Encathera dicta, & quæ Alexãdrinorum Buridia sunt, Menomenia, & Membridia. Oportet autẽ eum, qui horum aliquod assumit, aliquãdiu sitim tolerare, & nullam potionem ingerere, vt efficere quid possint, & vim suã corpori imprimere deinde vbi ita viribus destituitur eger, vt sitim ferre nequeat, tunc vinum Ascalonites, aut Gazites dilutum quãtum libet, propinare licet. Ego itaq; noui quẽdam ex his q Quartana ex terrestri & frigido humore laboraret, ita huius victus rationis vsu liberatum, vt etiam per aluũ humorem

morem ſuperãtem excreuerit. Erat autem id quod excreuerat adeò valde nigrum, vt nonnullis medicorum metũ Incuteret, non modo ob colorem, ſed etiam propter copiam euacuatum. Verum quod ęger paulo poſt morbum facilius ferre inceperit, & quod lien, qui antea, maximus erat, paruus euaſerit, effecit, vt omnes bene ſperarẽt, & nihil amplius metuerent. Sciendum verò eſt, ꝙ cibi enumerati, & quicquid abſtergere, & extenuare mediocriter poteſt etiam cum concoctio incipit apparere, humidioribus temperamento, frigidioribus, & bene habitis dari debent. Etenim humores tunc magis & repurgantibus, & extenuantibus promptè obediunt. Qui enim per initia, cum materia plane eſſet incocta, extenuantibus vel purgantibus vſi ſunt, hi præterquam ꝙ nihil eorũ quæ ſuperabãt. in corpore vacuare potuerint, etiã ſicciores craſſioresque humores effecerũt. Si itaq; talis ſit Quartana, quæ a frigido, & terreſtri humore concitetur, ita agere oportet. Sin autem a bilioſo humore, exuſto, & incinerẽ redacto prouenerit, omnia contraria, quæ humectare, aut refrigerare poſſunt, tentare conuenit: balneum dulcis aquæ adhibere & cibos temperatos. In ſumma quemadmodum diuerſas habent ſpecies, ita quoque differentem ipſarum victum prępſcribere oportet.

De antidotis.

Nonnulli veteres Quartanarijs etiã antidota dederũt ac multas variasq; deſcriptiones ab ipſis ꝓditas inuenire licet. Quin & Diuiniſſimus Galenus ea memoriæ ꝓdidit ſed nulla videtur vſus diſtinctione: vnde pleriq́ue cum eis quę titulo ipſa promittebant perſuaſi, deinde nõ exquiſita diſcretione exhibuiſſent, maximè offenſionis & periculorum autores extiterunt. Miror ſanè, cur, antidotũ ex liquore Cyrenaico paratum omnibus cõuenire dixerit, iubeatq́ue frequẽter eo vti. atqui nõ videtur res ſic ſe habere. Neq; enim citra offenſionem quis ipſum hominibus calido, ſicco, & bilioſo tẽperamento prędit is, & in Quartanã ex nimia aduſtione prolapſis, bibẽdũ dederit. Attamen nec

men nec

men nec ea quæ ex ſulphure viuo,& pipere confecta ſunt neque Theriacę antidotum dari debet. Hæc enim vniuerſa iſtis aduerſantur. Quare præſtat eis,ſi fieri poteſt,nullum antidotum exhibere, verum ſufficit, victu potius refrigerante, & contemperante, nec non ijs quę ſuperflua repurgant frequentius vti. Sin autem antidoto interim vti cogaris, illa potius in Quartanis ex aduſtione nimia ortis propinanda putes,quæ conſtant ex opio, cicuta, & alterco,item quæ vrinam prouocare poſſunt ita vt nō valde calefaciant, idque in eis pręcipuè, quos vigilia, & ſitis comitatur. Nam ſomnus ante acceſſionem obueniens frequēter impeduit,ne acceſſio in totum oboriretur,aut effecit,vt moderatior ea fieret. Porro vt antidota a me dicta facilè inueniantur,neceſſarium duxi compoſitiones exponere maximè illorum,quorum etiam antea in Quartanis,quæ ab humore Melancholico excitantur,multam habui experientiam.

Antidotum ad quartanas,quæ ex humore melancholico conſtituuntur.

Caſtorei,papaueris,mirrhę,piperis albi, liquoris Cyrenaici,ſingulorum drachmę quatuor. Liquorem læuigatū & aqua maceratum reliquis adijcito, fingitoq; catapotia, & dato ante acceſſionē ieiuno,aut cęnato ex aqua. Pręſtat ſi ęgrum ipſum etiam perungas, nempe oleo calido, quod nitrum admixtum habeat.

Aliud etiam ad quotidianas efficax.

Opoponacis,opij,caſtorei,alterci ſeminis, ſingulorum drachmę quatuor. Lęuigatis paulum mellis admiſceto, datoq; adultis quidem dimidiæ drachmæ inſtar,pueris autem hora antequam iuuadat acceſſio obulos duos.

Aliud ad Quartanam.

Liquoris Cyrenaici,piperis,mirrhę,rutæ folia,ſingulorum drachmæ quatuor. Detritis,probeq; mixtis ante acceſſionem ex oxymelite vtitor.

Antidotum

Antidotum Acariston.

Facit ad multos interiores affectus, precipuè verò ad Quartanas. Croci vncia, opij vnciȩ septem, galbani vnciȩ septem, casiæ vnciȩ tres: styracis vnciæ septem, myrrhȩ vnciæ quatuor, castorei vnciȩ septem, costi vnciæ tres, piperis vnciȩ quatuor, spicȩ nardi vnciȩ septem mellis despumati, quod sufficit. Datur fabȩ ęgyptię instar ex mulsa ante accessionem.

Antidotum quod & ipsum mirificè ad Quartanas valet.

Styracis exquisiti drach. quatuor, myrrhȩ drach. duȩ, opoponacis drach. quatuor, iridis sesquidrachma, piperis drachmæ sex, galbani drachma, lachrymȩ papaueris drachma. Datur fabæ ægyptię instar melle exceptum hora antequam accessio iuuadat.

Pastillus insignis admodum ad Quartanas.

Opij veteris, rutȩ foliorum, singulorum drachmȩ duȩ croci drachma, alterci foliorum drachmȩ duȩ. Contusa increta, lęuigataq; in pastillos redigito, qui singuli scrupulos duos pendeant. Ac dato horis duabus ante accessionē ex posca, pro ęgri virium ratione.

Pastillus alius benefaciens admodum ad Quartanas.

Piperis albi, seminis dauci Cretici pares portiones. Cō tusas incretasq; ante accessionē ex multa aqua calida cochlearij mensura dato. Hoc plęrosq;, cum simplicius sit, adiuuit Quartanarios.

Pastillus alius præstantißimus, vt nullus alius, succurrens curansque celerrime: elicit enim sudores, atque ita morbo diuturno ægrum liberat.

Opij drachma, piperis longi, *castorei, singulȩ drachmȩ Mulso cōformāt. Dato singulis obulū ex oxymelite lotis, & in lecto repositis. Hoc multos sudores euocat, & magna ex parte bis, aut ter potū liberat. Hȩ oēs validæ sunt

* Impressus addit in alio piperis cō.

ſunt antidotorum vires,ad calefaciendum,& attenuandũ efficaces.Quare etiam Quartanis potius,vt diximus,cõueniũt,quę a melancholico,& terreſtri humore excitantur adulteranturque a pituita.non autem cõtinuè, ſed per lõga interualla exhiberi debent. Nã liberalior eorum vſus humores multo adhuc ſicciores,craſſioresque efficit. Tutius autem dantur,cum concoctio iam apparuerit, & vires ſint robuſtæ,ac ęgri multum ad hoc inclinationem habent,qui & a nobis medicamenta ſumere conſueuerunt, & nos pharmaca ſibi offerre compellunt.Sunt enim nonnulli non modo barbari, ſed etiam alij plerique opinione ac ratione aliena prędit, vt etiam ſecari vtique præ omni medicina malint, ac eos qui hęc faciũt,ſcire aliquid arbitrantur,inuitantque ſtudioſè in edes ſuas, & pręſtantiores hoſce medicos cenſent, quam qui victum pręſcribunt. Si igitur noſtrum aliquis dare quid eis cogatur, qui calido ſiccoque temperato ſunt, & ex nimia flauæ bilis aduſtione Quartanam experiuntur,illa offeret antidota,que vim non adeò acrem & calidam poſſident,ſed quãtum licet,ac vacant,& ſi fieri poterit,refrigerantia potius & ad ſomnum inducendum, ſenſumque extenuandum efficacia obtinet. qualis eſt etiam Xenocratis paſtillus, cum ad alia pleraque vtilis,tum verò eximiè, & ad Quartanas, & ad Tertianas: deſcriptio ipſius in hunc modum habet.

Paſtillus ad Quartanarios ex nimia flauæ bilis aduſtione.

Seminis Papaueris hortenſis,lachrymę papaueris,ſingulorum ſcrupuli duo:alterci albi,ſucci dulcis radiculę ſingulorũ ſcrupuli ſex:ſtyracis,aniſi, ſingulorũ ſcrupuli quatuor:croci,caſtorei corticis mãdragorę,ſingulorũ ſcrupuli tres. Arida contuſa,incretaque,ſucco,ſapa,vel paſſo Cretico veteri excipito,ac vtitor cum fiducia in his pręcipuè, quos vigilia comitatur,aluus profluit,os ventriculi fluxione laborat,& dolor Colum exercet.

Aliud ſimplicius.

Decoctũ ſcorpiuri herbę mirificè prope omnibus auxiliatur,

xiliatur, si ante accessionem bibatur. Iuuat enim nō modo ratione naturali, sed etiam quia materiam per aluum & vomitus educit:

De lapide armeniaco.

Lapis q Armeniacus dicitur, siue lotus, siue illotus offeratr, quatuor siliquarum pondere mirabiliter ad omnem Quartanę speciem valet. Nam humorem melancholicū vt nullum aliud pręsidiū euacuat: sed lotus quidem aqua per inferiora magis purgat: illotus autē per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Si verò nonnulli lapidis potionē odio habuerint in catapotia redigito, his medicamētis ei adiectis. Aloes scrupuli quatuor epythimi scrupuli tres: agarici scrupulus: lapidis Armeniaci scrupulus: gariophylli grana quinque: scāmoniæ scrupuli quinq; Excipito succo Citrij, aut Grocomelo, aut Rhodomelo, aut Rhodomelite. Dantur scrupuli duo. Proficiunt etiā catapotia ex epithymo absque scammonia, habent autē in hūc modū Absinthij succi drachmę quatuor: medullæ cucurbitæ syluestris drachma: aloes drachmæ duę mastiche drachmę tres: epithymi drachmę duę. Dantur noctu catapotia. Benefaciunt etiam ad mēdaces Quartanas, quæ paulum quoque pituitæ habent admixtum.

Aliud antidotum mirificum ad multa efficax.
maxime verò Quartanis.

Vetustum capitis dolorem finit, vertiginosumque affectum comitiales accessiones, & vigilias sopit: insaniā quę Mania dicitur, sedat: magnos oculorum dolores lenit: fluxionem doloremque dentium discutit: spirandi difficultatē, omnemque asthmatis causam abigit, tussi vetustæ, peripneumoniæ, & pluritidi medetur cum siccę, tum humidę: omne a pulmone humiditatis vitium dissipat, sputa tenuia mitigat, & eductioni paratiorem ex hydromelite potum efficit. Sin autē quis sanguinē spuerit, ex oxymelite aut posca, aut polygonij succo, aut plantaginis drachmatum duarum instar dato, pro egri viribus pōderi paulum quiddam

quiddam adijciens, aut detrahens. Cæterum hoc antidotũ stomachi est presidium. Nam ex humiditate flaccidũ, imbecillemq́ue astringit, & firmat, cibosq́ue ob vomitiones non continenté roborat, & omnes ventriculi inflationes per ructus discutit, punctorios iecoris dolores mitigat, & Arquatis morbis auxiliatur Nam vnãquãquæ partem ad priorem naturam reuocat, & artæ bilis morbo, quæ Melancholia dicitur, diuturnum, & turbulentum, vigiliasq; leuat: lienis grauitatem subtrahit, & faciei colorem restituit, pituitam bilem per intestina detrahit, caliditaté intestinis partitã suggerit, distributionis meatus aperit, vrinas segregat, & veluti renes inuadit, atq; ita ex eis tũ arenas tũ sanguinis grumos ad vesicã ꝓpellit, renibus ac vesicę medetur, vrinę difficultatem reprimit. Omnibus porro prędictis affectibus potu assumptum opitulaẽ. In Ileosis autem morbis, & Cœliacis hęc potio veluti viam præparat inueteratum stercus subducit, vetustamq; inflammationem resoluit, tormina lenit, distentionem vasorum remittit, & quietem inducit, nõ veterni modo, sed somno cõcilians. Qui igitur per os id assumere nequeunt: his inijcito per aluum cum fœnugręci succo, & dolore liberat. Iã plurimum auxiliari potest vteri, vt aiunt, calamitatibus. Quippe dolores quoq; ex partu solatur, & vigilias molestissimas imminuit, elationem distẽsionemq́ue vteri mollit, morbosam purgationem reficit, recreatq;, & angustos vasorum meatus dilatat, sanguinis in vterum profluuiũ acutius, magisq́ue subitum non modo potu restringit, sed etiam vino caléte in ipsam infusum sistit, item vocis abscisionem, & neruorum cõtorsiones potu mitigat. Vtimur eo in Articularijs, & Podagricis, ac plurimum id opitulari ægris compertũ est. Maximè verò inuenias medicamentum vim istam in virulentis, non modo si peros exhibeaẽ seruare, sed etiam si locis oblæsis illinatur, proficere, ac inuehementibus periculis vtroq; modo antidoto vtendum est. Itaq; non solum in cõtinuis febribus, ardentibusq;, & colliquãtibus, quæ syntecticæ græcis dicuntur ex aqua, vel

mulsa sumitur, ac maxima titulus eius promittit. Datur ægris drachmæ instar hora vna, aut duabus ante accessionẽ. in Quartanis aũt copiosiore vtor medicaméto, eo ꝙ diuturnius malũ inhęreat, & ęgrè refici possit. Qui medicamentũ hoc donauit, incomparabile ipsum esse asseuerabat. Hæc est ipsius compositio. Myrrhę scrupuli septẽ, spicæ nardi scrupuli tredicim, croci scrupuli quindecim, castorei scrupuli quatuor, opij scrupuli octodecim, amomi scrupuli quatuor. anisi, scrupuli decẽ petroselini. Macedonici scrupuli quindecim apij seminis scrupuli duodecĩ, iũci quadrati floris scrupuli nouem, casiæ Aegiptię scrupuli quatuor, piperis albi scrupuli quatuor, piperis nigri scrupuli quindecim, sysonis Syriaci scrupuli duodecim, styracis scrupuli sex, seselios scrupuli quatuor, Hedichroi fecis, quod magma dicitur, scrupuli quinque, mellis despumati quod satis est. Styracem dilatatum melle soluito, arida super inspergens. Opium verò ex sapa macerato, donec mellis fiat spissitudo, atque sic reliquis adijcito.

De balneis.

Sciendum, est, balneis quoque sic vtendum esse, ad vnã quamque speciẽ respiciendo, calidioribus quidem in ijs, quæ ex humore melancholico excitantur, temperatis autem potius in illis, quæ ob nimiã humoris biliosi adustionem proueniunt, adhęc exercitijs similiter, & frictione, minus in calidioribus.

De vnctione.

Pręterea vnctio interdum quidẽ adhibẽda est ex oleo cyprino, aut gleucino in frigidioribus Chamęmelino aũt vel oleo dulci, aut hydrelæo in calidioribus. In summa ꝓ varia huius specie, diuersa quoq; curatio adhibeatᷣ. Frictionẽ aũt, vt maximũ pręsidium, si quid aliud adhibere conuenit, nũc copiosiorẽ, nũc pauciorem. Satis igitur sunt, & dicta iam remedia, & vniuersa victus ratio. si quis omnino ꝑseuerãter vti velit, diuturnę Quartanę medebiᷣ. Quoniã verò nõnulli negligẽtes metuunt, ne morbus diutius moreᷣ, & multis corripiantur accessionibus omnibus desiderans

ſiderant vti,& naturalibus ſimul,& his quę alligātur,neceſſarium duxi propter huiuſmodi hęc quoque exponere,ſi quid a nobis ex longo tēporis vſu,& experientia cognoſci potuerit.

Medicamentum.

Medicamentum,quod appēdi ſolet ad quartanas, ſæpe a nobis multis experimentis comprobatum. Scarabæus Quartanarios curat,oportet autē ipſum vinum extrinſecus fuluo linteolo firmiter alligatum,collo ſuſpendere.dicunt autem hoc ipſum pręſtare,ſi ita appendatur. Eſt hoc quoque verum, vſu multo compertum, Lacertam viridē appendito,item ex vnguibus ęgri tum manuum, tum pedum exiguum pręciſum,ſicut facere ſolēt,quibus vngues præcidūtur,rufo pāniculo inijcere,& in eo firmiter illigatum ita appendito, *ac ruſus appenſam ipſam reſoluere vnde etiam capta fuerit.Referunt quoque,ſi quis ex gena hirci pilos acceptos ęgro ad alliget, mirabiliter Quartanæ poſſe mederi.Omniū verò naturalium medicorū teſtimonijs confirmatum eſt ſanguinem qui primus a virgine fuerit excretus,naturaliter Quartanę aduerſari, ſimiliter etiā corrupte ſanguinē efficere,ſi quis ipſum ægro ab brachiale dextrę manus,aut ad eiuſdē brachium alliget.Noui ego quendam,qui hac ratione vtens Quartanam curauerit: dabat mulieri parienti pallium ęgrotantis ferendū quod ille interius ferebat,illorum,& iam perſpirabile: poſtea a partu pallium recipiens.ęgro ferendum rurſus prębebat.Ac Quartana nō amplius in poſterum affligere,mirabiliter contrarietate quadam,& ratione arcana depræhendebatur.

* De eſt aliquid.

Ex libris Aetij de Eryſipelaceis viſcerum affectibus.

Eryſipelaceus affectus nonnunquā viſcerum alicui oboritur,qui febrim ardentē,& Hecticam inferat,& ſiquidem Eryſipelas ventriculum obſideat, hinc febris incenditur, quam Lepyrian Græci nominant, ſin autē iecur infeſtet, Typhode,ſi pulmonem exerceat, Gryn oden.Huiuſmodi verò

verò febris primum refrigerantibus, & humectantibus, tũ cibis, tum potibus, & ijs quę exterius imponũtur indiget. Quoniam igitur Hectica febris alteri morbo non est cõmixta, balneum requirit, quẽadmodũ etiam alij oẽs calores, & siccitates. Quod si Erysipelaceus affectus viscera vrgeat, abstinendũ quidem balneo in totum, frigida autem in morbi vigore strenuè vtẽdum est. Ita nominare consueuimus, cum vna vice & frigidissimã, & multã dederimus, verum ante statum frigida non vtemur, nisi ab ęgro, qui & frigidę potioni assueuerit, & sitim ferre nequeat, coacti fuerimus. Extrinsecus igitur imponi debent, quę refrigerant, & si nihil proficiũt, tũc etiã frigidã portionẽ dare, aut potius cibos refrigerantes oportet. Maximè omniũ conueniunt tenerę, & dulces lactucę, eluantur autẽ liberaliore aqua frigida, optimè quidẽ ita sumptę proficiunt. Qm̃ verò iniucunditatẽ ipsarũ, si ita sumantur, gratiorem non nunquam reddere coacti sumus, aceto copiosiori aquę frigidę mixto, intingere illas ꝑmittemus. Acetũ aũt sit tale qđ ab oĩ vitiosa qualitate prorsus recesserit. Extrinsecus ẽt ipsę lactucę succus accõmodari põt: imo & sempuiui, & seris, portulatę, atriplicis, solã & plãtaginis, cũ pane sicco trito, & modico rosaceo bono, similiterq; refrigerãtiũ Prętantissimũ quoq; est, quo nos vtimur, ex vuis acerbis, & rhoe. Humorẽ.n. ipsorũ expressum in pilã cũ portulaca viridi cõijcimus: deinde cõtusum exprimimus: & cõiecto ĩ vas liquore, & orificio exactè obturato, vas in aquã frigidã mittimus: pręstaret autem si vas etiã niue obduceret. In vsu miscemus farinę ordei tenuissimę: deinde maceratũ, vt liquidius sit, linteo duplici illinimus, imponimusq; pręcordijs, ita vt nõ diu sinamus inhęrere, sed postq̃ tepidũ euaserit, hoc quidẽ tollẽtes, alterũ imponamus, idque perpetuo consequenter facientes, donec ęger altas corporis partes quodãmodo refrigerari sẽserit, & siti minus cruciet. Miscemus aũt nonnunq̃ ẽt oleũ omphacinũ, & rosaceũ, vbi Erysipelas inflãmatoriũ pręcordia torserit. Atq; hęc sanè de febriũ curatione abũdè dicta esse arbitramur.

RAZÆ MEDICI ADMIRABILIS liber de Peſtilentia.

Ex Syrorum lingua in Græcam primum, nunc in latinam conuerſus, per Ioannem Guinterium Andernacum.

PRAEFATIO.

Occaſio huius cõmẽtationis.

Vod ſanè Galenus nihil eorũ, q̃ medicã artẽ cõſtituũt, intactũ reliquerit, Diue, & ſemꝑ Auguſte Imperator, neq; quicq̃ in curandis medẽdisq; corporibus, mẽtẽ ipſius ſubterfugerit, oẽs meo iudicio cõfitenẽ, qui ĩ libris illius, & lucubrationib⁹ diligẽter ſunt verſati. Nõ tñ vt alia ipſa opera elaborauit, ita quoq; doctrinã de peſtilẽtiali morbo ꝑſecutus eſt, ſed meminit q̨dẽ ẽt huius in nõnullis cõmẽtarijs, verũ obiter, & in trãſcurſu: qm̃ neq; hoc eius inſtitutũ tũ erat, curationẽ aliq̃ perdocere. Quare mirũ nõ eſt, ſi medicorũ nõnulli noſtri tꝑis nihil memoria dignũ de huius curatione ꝓdiderint, cũ nullã ſatis explicatã, abſolutãq; doctrinã ab artis principe traditã acceperint: Illud igiẽ admiratione dignũ eſt, quod qui artẽ Medicam, eum adhuc cõfuſa eſſet, in ordinem redegerit, & quæ indefinita erant, diſtinxerit, rem omniũ maximè neceſſariam, indiſcuſſam reliquerit. Nullus enim fere hominũ eſt, qui hoc morbo non corripiatur. cã verò in proceſſu dicetur. Quin etiam Galeni tẽporibus pręclari gręca lingua viri opere, & dicẽdo excelluerũt: & aĩo ſublimiorib⁹ diſciplinis intẽti, ad alias ſanè quaſdã, & illas ſtudio dignas ſe cõtulerũt: huius aũt nullus illorũ meminit, haud ſcio, vtra de cã, voluntas

Mirũ Galenũ de peſtilẽtia nõ ſcripſiſſe.

Oẽs fere peſtilẽtia corripiuntur.

tas ne eis defuerit, an voluntati facultas. Nos verò, etſi nihil de noſtro conferimus, tñ mandato tuo obtẽperantes optimũ abſolutiſſimũq; de peſtilentia i morbo opus, a ſapiente hoc Razæ Saracenicis verbis exaratũ, in latinã cõuerſum linguã, tuæ Maieſtati offerimus, vt neq; huius animus tuus diuinus expers ſit, cũ ſtudium hoc animũ iuuet, & cura oĩbus conducat. At ſi tibi hoc pacto domino, & regi beneuoli, & recipiendi iudicemur, gratias agimus, quod nos adhortatus ſis, excitaueriſq;, & quotidie ad omne bonum deduxeris. Incipiamus itaq; ſapientis viri doctrinã latinę interpretari, dei ſapiẽtiam, quæ reuera eſt, vt viam nobis commonſtret, inuocantes: qua duce rẽ propoſitam ſincerè, & integrè perſequamur: & non in alterã partem inclinemus, ſed tanquam lignis incedẽtes paulatim hinc & illinc ſtabiles, & firmi trãſeamus, neque dictio ambigua nos lateat, neque ſenſus dubius, & ſublimis ſubterfugiat. Cum igitur admirabilis hic vir morbum bifariam diuiſerit, totum opus in quindecim capita partitus eſt, Doctrina Razę de peſtilẽtia.

Quæ in ſingulis capitibus contineantur.

Primo, cãs pręſcripſit, ex quibus peſtilentia excitat̃, & qũo omnes fere hoĩes in eiuſmodi morbum prolabãtur.

Secundo de corporibus peſtilentiæ oportunis.

Tertio, de tpe, quo magna ex parte peſtilentia graſſat̃.

Quarto, duplicis peſtilentiæ inſultus ſigna.

Quinto, de pręcautione morbi, anteq̃ peſtilentię ſigna appareãt, & qũo impediẽda ſit, ne in totũ cõfirmetur, vel ne immoderatius augeatur, poſtquam ſigna apparuerint,

Sexto, de peſtilentiæ curatione.

Septimo, quomodo ſuccurrendum naturæ, vt peſtilentiam in extimam cutem expellat.

Octauo, de præſeruatione oculi, & gutturis, nec nõ totius corporis ꝓcuratione, vbi peſtilẽtiæ indicia ꝓdierint.

Nono vt peſtilentia cito concoquatur.

Decimo, vt ea quæ in peſtilẽtia concocta ſunt, ſiccent̃.

Vndecimo quomodo ſquamas, & peſtilentię cruſtas tollere oporteat.

Duodecimo, quomodo cicatrices ex oculo, & toto corpore eximere conueniat.

Tertiodecimo, de victu & alimento eorum, qui Peſtilentia correpti ſunt.

Quartodecimo, quomodo ventri proſpiciendum eorum, qui peſtilentia oppreſſi ſunt.

Quintodecimo, de miti moderataq; & letali peſtilētia.

Quomodo peſtilentia concitetur, & omnes fere homines in eam incidant. Cap. 1.

Omnes propemodum homines peſtilentia hac de cauſa corripiunt, qm̃ nemo non a prima generatione vſq; ad vltimam ętatem ſenilē mutatur, & ſiccescit. Vnde infantium ſanguis multo humidior, quā in adoleſcentibus exiſtit, multoq; magis q̃ in ſenibus. Quin ēt multā caliditatē poſſidet, ſicut ēt Galenus ī explicationibus Aphoriſmorū ſcriptū reliquit, in pueris, inquiens, caliditas immoderatior copia, quā adoleſcentulorū, horū autem vehementior qualitate exiſtit, id quod ex optima naturali actione incrementi, concoctionis, & diſtributionis, quę in pueris contingunt, demōſtratur. At infantiū ſanguis, & puerorum, muſto reſpondet, quod nondū abſoluta concoctione elaborari, nec ad eam commoueri inceperit. Adoleſcentulorū ſanguis muſto ſimilis eſt, qđ iam ferueat, efflaueritq;, & a primo ſtatu mutatū ſit, plurimūq; vaporis & recrementi expirauerit, cuiuſmodi eſt vinū concoctum, mitigatum, & quod ad ſummum vigorē peruenerit. At ſenum ſanguis vinum repręſentat, quod exhalauerit, vehemētiamq; abiecerit, & prope refrixerit, & acidū euaſerit. Porro generatur peſtilentia, cū ſanguis putruerit, ebulliatq;, vt recremēta vaporoſa, &

Sāguis infātium. Sanguis adoleſcētium.

ſa, & limoſa perſpiratu diſcutiat. Adhęc cum ſanguis ex infantis natura, quæ muſto reſpōdet, trāſierit ad adoleſcē tium, quæ vino cōcto ſimilis eſt: ac ipſa per ſe Peſtilentia, efferueſcentiæ & ebullitioni, quę in multis cū feruent, euenit, ſimilis apparet. Atq; idcirco omnes propemodum huiuſmodi morbo ſunt obnoxij, magisq; maſculi: quoniam ſanguis neceſſario ex primo ſtatu in ſecūdum commutatur, ſicut muſta neceſſario in ſtatū, qui feruorem & ebullitionem ſequitur, trāſeūt. Et vix inueniri poterit infantis aut etiā pueri tēperatura, quæ ex primo ſtatu in ſecundū commutetur temporis ſpacio, paulatim, & deinceps, vt etiam feruor, & mutatio in ſanguine tempore, & paulatim appareat: quia eiuſmodi tēperamentum, quod ita deinceps mutatur, frigidū & ſiccum eſſe oportet. At puerorum temperamentū his contrariū eſt. Quod autem horū temperamentum calidum & humidum exiſtat, hinc demonſtratur, quoniam alimētum ipſorum ex lacte exiſtit Si vero pueri lacte nō alūtur, certè affini & proximo huic victu, ciboq; nutriūtur, vt alię ętates vniuerſæ. Quinetiā pueri in victu plus delinquūt, quā alij, eoque, raro aliquis ipſorum hunc morbum effugit Cæterum variat hic morbus pro temperamentorum differentijs, victu, habitu, ambiente aere, & ſanguinis, qui in venis cōtinetur, qualitate & copia. Atq; hac de cauſa Peſtilētia in quibuſdā citius, in quibuſdā tardius inuadit: itē in alijs augetur, in alijs minuitur. Nōnullis qualitate admodū prauus, nōnullis minus prauus morbus exiſtit. Porro adoleſcentuli, quia ſanguis ipſorum in ſecundū iam ſtatum mutatus eſt, concoctioq; ipſorū abſoluta, & ea humiditas exhalauit, vnde putrefactio conſtituit, raro hoc morbo infeſtantur. Illi igitur corripiunt, qui ſuperfluā in venis humiditatem, aut vitioſam qualitatē, peruſtamq; vehemēter habent, vel qui in puerili ſunt ętate, qua ſanguis ad abſolutum ſtatum non perfectè mutatus eſt, facilè peſtilentia infeſtātur. Quin & eos inuadit peſtilentia, qui caliditatem languidam, & ſedatam poſſident: adhęc adoleſcentē, qui victu vſus fuerit ad

Puerorū temperamētum.

Adoleſcētes raro peſtilētia corripiuntur.

corpus augendum, replēdumve, & sanguinem corrūpendum efficaci. Senes pestilentia nō inuadit, nisi in pestilēti aeris putridi, & vitiati statu, quo talis morbus plerumque grassatur, qm̄ qui mediocritatem egressus est, ad summam caliditatem, & humiditatē tēdit, & calidus status ad morbum, eo quod spiritum, qui in duobus cordis ventriculis cōtinetur, ad suum temperamētum per medium cor traducit: deinde & etiā totum sanguinem, qui in arterijs habet, ad proprium statū transfert. Cum igitur pestilentię causam paucis, & summatim exposuerim, modo etiā corpora percensebimus, quæ pestilentię sint oportuna.

Senes pestilentia non inuadit, nisi vitiato aeris statu.

De corporibus pestilentiæ opportunis. *Cap. 2.*

SVnt igitur pestilentię oportuna corpora, alba, humida, obęsa, rubra, & ꝙ pessimum est, si ad hęc corripiant febribus cōtinuis, sanguinis ꝓfluuio, affectibus ex sanguine concitatis, pustulis, lippitudine, crassa in oculorū angulis pituita, & cutis eruptionibus, q̄ exāthemata Gręci appellant, pręterea si etiā copiosè vtātur cō dimētis, magisq; palmulis, melle, ficubus, & crassis dulcibusque cibis, vt ijs quæ ex melle conficiūtur, & pulticulis quod adhuc deterius est. Quin ēt larga vini potio, & dulcis lactis vsus eiusmodi vitium excitat. At gracilia corpora biliosa, sicca & calida pestilētiæ obnoxia sunt atrocioi, quā veteres ideò, q̄d inter duas pestilētię species deterior sit, Eulogiā, quasi dicas dignā quæ obseruari debeat, appellarunt, sicut etiā a multis ita nominari audio. Nam huius appellatio in Græcanicis dictionibus nō inuenitur. At sapiens hic viri propria lingua Chaspe nominauit, quę vox indicat id quod est ꝑ se. Arbitror autē ideò, quod in ipsa pestilētia ratio animaduersioq; eius haberi debeat. Quā uis enim inter se affectionibus differant, tamen etiam cō munitatem, & nihil dissonum obtinēt. Nihil itaq; est differentiam sortitum, quod non etiam communitatē obtineat. Verum ne de nominibus tempus teramus, cum sapiens

Condimenta.

Larga vini potio.

Græcilia corpora pestilētię obnoxia.

piens hic differentias peculiari loco explicet, ad orationẽ inſtitutã reuertamur. Quod ſi fortè puſtulæ in peſtilẽtiã per cutem erumpant, vnum ex cõtrarijs accidit, vel ſi numero paucæ exiſtãt, & modicę & obſcurę, vel prauæ nimium, & perniciosę, aut ſqualidæ, ſiccæ, putridę, & nõ cõcoctæ. Cęterũ gracilia corpora, & temperamento frigida hiſce duabus ſpeciebus, tum peſtilentię, tum Eulogię accõmodata nõ ſunt. Sin aũt fortè obnoxia fieri contigerit, lãguida erit peſtilentia cum febribus continuis ab initio ad finem vſque, veruntamen mediocris, concocta, & mitis.

Quando magna ex parte peſtilentia graſſetur. Cap. 3.

TEmpus quo peſtilẽtia graſſatur, & plurimũ viget, hoc eſt: extrema pars autumni, & veris initiũ: cũq; ęſtas pluuia fuerit, & auſtri cõtinuè alij alijs ſuccedẽtes pflauerint, hyemsq; tepida, & aeris tẽpeſtas auſtralis ęſtas aũt calida vehementer, & ſicca: nec nõ autũnus calidus & ſiccus: adhæc cũ largę pluuię ſuccedũt, pniciosior peſtilẽtię ſpecies accõmodatos ei. nẽpe graciles, calidos, & bilioſos quamprimũ inuadit: & frequẽter in nõnullis regionibus aſſuetis, ac familiaribus, aeris ſtatu latenter in peſtilentialem tranſeunte, corpora integra permanſerunt: in bono autem, peſtilentia correpta ſunt. Statim igitur præcauere oportet: cum explicari, & appropinquare hominibus ceperit, quemadmodum in proceſſu orationis percenſebo.

Quibus ſignis vtraque peſtilentiæ ſpecies inuadere cognoſatur. Cap. 4.

INdicia peſtilentiæ & Eulogię acceſſionẽ euidẽter demonſtrãtia, hęc ſunt. Vtrãq; morbi huius ſpeciẽ pręcedit febris cõtinua, dorſi dolor, nariũ pruritus, & ſputa in ſomno. Hęc peculiaria horũ ſigna exiſtunt, magisq; dorſi dolor cum febri, adhęc ęger toto corpore pũgi videt, nec non moleſtat pandiculatio, frequẽs oſcitatio dolor in gutture, & thorace, cũ ſpũs difficultate, tuſſi, cor-

poris ſiccitate,inflãmatione, & ſputi craſſitie. Præterea ægri voce rauci ſunt,capitis dolore,pulſationibus,& grauitate pręmuntur:adhęc difficulter morbũ ferunt, iactãt brachia,nauſeant,& anguntur. At vomitus,morbi ferẽdi difficultas,iactatio crurum,& brachiorum,peſtilentiã potius comitantur,quam Eulogiam:dorſi autẽ dolor,caliditas totius corporis,inflammatioq́;,& ardor, nec non coloris ſplendor,magisq́; iuguli vehemẽs rubor ad Eulogiã pertinent.Quare cum hęc ſigna videris,magisq́; principaliſſima,vt dolorem dorſi, ſpuitionem cum febri cõtinua, ſciendum eſt peſtilentiã incipere,etſi huic dolor dorſi, vt diximus,magis ſit peculiaris:neq; in peſtilẽtia ſi quis crura & brachia iactet cauſetq́;,ſigna ſunt contraria, quoniã Eulogia ex ſanguine billioſo concitatur.Mitis autẽ peſtilẽtia largiorem benigni ſanguinis copiã habet,quo vitiato & corrupto etiã dorſi dolor propter ea ipſam comitatᷓ,cũ ipſa ſimul infeſtat, quia vena & arteria inter duo oſſa ſpinę ſimul exporrecta extẽſę ſunt.Meminiſſe igitur oportet cõſilij curationis,& pręcautionis ſimul,tractationisq́; vniuerſę:ac primũ explicemus pręſeruationẽ, quomodo ſcilicet morbus anteq̃ ſigna eius apparuerint, repelli debeat,& qũo vbi iam illa prodierint, excerni. Deinde ea ꝑſequamur,quę celeriter morbũ excindũt.Tertio, quomodo proſpicietur oculo,palpebris, auriũ ſordibus nariũque,gutturi,& omnibus articulis,ne vires eorũ collabi cõtingat.Quarto,vt morbus cito concoquatur. Quinto,vt puſtularũ eruptiones celeriter ſiccefcant. Sexto, qũo cruſtæ,teſtæ,& ſquamę eijciãtur.Septimo, quomodo cicatrices obliterẽtur. Octauo,de victu, ciboq́; peſtilentialium Nono quomodo venter curari debeat, ne copiosè profluat,& in perniciẽ declinet.Decimo,mitis & letalis Peſtilentię indicia.Dicẽda aũt eſt in vnoquoq; propoſito vniuerſalis ratio cõpẽdioſa,quæ ſatisfaciat proinde adoleſcẽtibus,& pueris,& iunioribus,qui nõdũ peſtilẽtia correpti ſunt,aut quos ẽt peſtilẽtia tolerabilis, & obſcura inuaſit, vena ſecari debet,pręſertim ĩ peſtilẽti aeris ſtatu,q̃ antea

fuerit

fuerit indicatus, quã febris orta, & morbi notæ apparuerint. Detrahetur aũt sanguis annos natos quatuordecim: minores cucurbitulę imponendæ sunt, & domus in quibus decumbunt, refrigerandæ. Cibo vtẽdum decoctis ex omphacio, congelatisque acero cõditis, & summatim, acetosis: nec nõ frixis acidis. & lactucis. Dato etiam aquã fontanam pellucidam, & valde frigidam: sin minus, certe in niue refrigeratam Hac domus in quibus ęgri decumbũt, aspergi debent. Cęterum mala punica acida, item decocta acidorum astringentiumque fructuum pomaceorum: adhæc acidum citrium, vuam acerbam, sycomorum, & his cosimiles pro tempore ęgris exhibeto. Quod si ęger calidiore temperamento pręditus fuerit, & peruratur, succus exactè decoctus exhibeatur, cui prius veluti quarta pars succi mali punici acidi iniecta. Sin minus exardescat vti licet pariter mane polentis cum saccaro. Sin autem cibi acidi, lenticula, vua acerba, & mala punica acida potius: quia hęc magis quã alia sanguinẽ crassum efficiũt, refrigerãt prohibet, & pestilentiã repellũt. Nam eiusmodi victus ratio quouis tpe & pestilẽciali statu cõducit, vt quę tuberculorũ, phymata gręcè dicunt, prauitatẽ affectuũq; suffocantiũ, & in summa omnium morborum ex flaua bile, & sanguine prouenientiũ imminuit. Porro ęgri circa meridiẽ in frigida aqua abluantur & vt in piscinas descẽdant, natẽt, ipsis pmittendum, pręcipiendũq; est. Lac autẽ dulce, vinũ, palmulæ, mel, & breuiter omnia dulcia, & calida cõdimenta, daucia, colũbarũ pulli, & suilla caro vitari debẽt. At quando tẽperamentum ægri calidum valde, humidumq; est, & putredini oportunum, vel quando calidũ & siccũ, æstuationi & ardori accommodatũ, cumq; tempus pestilens, & malignum existit, dato medicamenta, quæ mox dicẽtur: ac calido siccoque tẽperamẽto pręditis, adustisq;, olera exhibere cõducit frigida & humida, vt maluam, cucurbitã, blitũ, lapathum, & tetragnura. Arcendi autem sunt ægri, ne omnino peponibus dulcibus vtantur, quod si hos forte assumpserit, superbibãt statim succum

Sanguis detrahendus im peste.

Domicilũ pestilentiarũ.

Victus

Lauacrũ frigida.

Cibus q̃s vitandus impeste.

succum acidorum fructuũ. Cibus eorũ sint pisces molli- carne prędíti,& quod ex lacte acido,acidius existit, veluti q; sanies excernitur,quod ab hoc sapiente Raip.nominatũ est.Carnosis,albis,& rubris refrigerãs cibus,& siccãs a nobis indicatus,exhiberi debet.Communia verò oĩbus istis præcepta hęc sunto,vt abstineant,labore,lauacro,venere:motu:itẽ ne in sole,& puluere versentur,nec aq̃ stãtem bibant.caueãt fructus pomaceos,legumina a rubigine vitiata,vel putredinẽ experta,vel etiam humiditate repleta. Vẽtrem horum moueto,si etiã hoc indigeant,succo Damascenorum,sero lactis,& saccaro. Abstinendũ est ipsis a ficubus,& vuis: quia illæ pustulas generant, & excremẽta introrsum compellunt:deinde etiã menifestas in corporis summa cute pustulas efficiunt. Vua aũt sanguinem spiritu replet,& promptè in tumorẽ attollit, reddit que hunc feruori,& ebullitioni idoneũ.Quod si etiam aer pestilens nimium est, putridusque, & prauus,faciẽ rosarũ stillato ꝑpetuo abstergito. Lintea odoratis etiã his liquoribus madefacere,naribusque admouere cõuenit. Hæc sanè pręseruatio,curatioque valde vtilis est in pestilẽti corruptoq; aeris statu,& morbis publicè grassãtibus. Deo simul adiuuãte. Porro infantibus recẽs natis, & lactẽtibus qui quintũ mensem excesserint,si corpulẽti fuerint, albi colore,& rubri,cucurbitulæ applicãdæ sunt:victus aũt ratio,quæ compræhẽsa est adhibebitur: qui iam cibum assumunt,his ex pędictis moderata in pręsenti statu præbeto. Proinde medicamenta,quæ sanguinem crassum efficiunt,refrigerant,putredinem arcent,& ventrem commouent,Deo opitulante,commemorabimus.

Cibus aptus.

Quibus cõiter in pestilẽtia abstinendum.

Ficus & vuæ noxiæ.

Aqua rosata facies abstergẽda.

Infantes q̃uo tractandi.

De præcautione morbi, antequam pestilentiæ signa apparuerint, & quomodo impedienda sit, ne in totum confirmetur, vel ne immoderatius augeatur postquam signa apparuerint. Cap. 5.

Pestilentiam arcet in totum oẽ acidum, vt acetũ,& lac

acidum vstum, quod sapiens hic sua lingua Raip. nominavit, cum probè insolatum fuerit: item citria acida. Conueniunt aũt magis, quæ & astringũt, & acida existũt, vt vua acerba, rhus Syriacus, mala, tum cotonea, tum acida punica, & omnia quæ Substantia sua crassum reddunt sanguinẽ, vt zizipha, lenticula, coriandrũ, lactuca, capita papauerũ, intybus, solanũ, spodiũ, & psyllium. Aliud. Medicamentum, quod accessionẽ, turbationẽque sanguinis, & febrim sedat: vtile est etiã iecori ardorem experto, flauamq; bilẽ excernit. Rosarum triarum sextulę decem: spodij sextulę viginti: rhus Syriaci, psylli, lenticulæ purgatę, oxyacanthę, seminis portulacæ, seminis lactucę, capitis papaueris albi, & papaueris, singulorũ sextulę quinque: sandali albi sextulę duę, & semis. Hęc cũ vsus postulat, simul mane sextulis duabus cũ succidi acidi citri, aut mali punici, aut vuæ acerbę, & similiũ vncijs quinq; exhibeto. Iuuat etiã oxysaccarũ in hũc modũ præparatũ. Aceti acris pars vna liquoris rosarũ stillaticijs partes duæ: misceãt, intingãturque eis rosarũ foliorũ siccarum tritarum vncię quinque: rosarum Aegipti vncię duę radicis feniculi vncia. Macerẽtur per dies tres: atque sic cocta ꝑcolato, deinde ita saccarũ, duplo vel etiam triplo aceti modo inijciatur, & coctũ ex psilli succo in pastillos redigito, cũq; tẽpus postulat, & necessitas vrget, triũ sextularum instar cum indic: ti oxysaccari vncia offerto Confert huic morbo valde medicamentum eo pacto paratum, potentius namq; est, vt sæpe spectauimus, & comprobatum. Iam id quod ex fructibus pomaceis conficitur, nisi id quod ab Indis compositum, superet illud, quod apud nos cognoscitur. Illi enim inquiunt, quod si quis medicamentum ex fructibus apud nos confectum biberit, non plures nouem aut decem pustulæ, quę exanthemata dicuntur erumpent. At nostrum hoc pacto pręparatur. Accepti veteris acris librę tres: mali punici succi, & citrij acidi, vuæ acerbæ succi, oxyacãthę succi sycomori, diluti rhus Syriaci, succi ziziphi, diluti lẽticulæ, & diluti tarchi, singulorum libra. Vbi eis saccari libras tres

Acidæ. Aceræ.

Medicamẽtũ ad ardorem.

Oxysaccharum.

Medicamẽtũ ꝓhibẽs pustulas.

bras tres adieceris, coxerisq; ad spissitudinem zulapij, deinde semilibram spődij albi optimi acceperis, in pila pura læuigato, deinde sic ex medicaměto cőfecto, iam feruente immittito, pistilloq; conterito, quousque soluantur ambo. Commoueantur autē anguriorũ segmentis, aut ligno hederaceo. Si verò anguriorum segmentis commoueris, præstat. Vtitor hoc antequam pestilentiæ signa apparuerint, & post illa, vt nos commemorabimus. Nam opitulatur hoc omni affectui, ex sanguine, & flaua bile cőtracto, suffocatorioq;, pustulis, atq; id genus alijs, Deo simul adiuuante. Hæc est pestilentię pręseruatio, antequam febris inciderit, ipsa enim materiam vitiatam ex corpore pestilentiæ opportuno foras propellit, & his vtentes tutos reddit, vel certe minus obnoxios, ne prorsus sanguis in secũdum statum mutetur, breuissimo tempore cum turbatione, feruore, & periculis horrendis necessario superuenientibus, sed paulatim, & processu temporis, & ordine deinceps commutetur, concoquatur, & non putrescat, absq; symptomatis, febribus periculosis, prauisque & letalibus: nec non affectibus ex sanguine creatis, quod necessario contingit.

De curatione pestilentiæ. *Cap. 6.*

Cvm febris inciderit, quæ pestilẽtiæ signa euidẽter repręsentet, hac victus ratione incősideratius vtẽdum nő est, sed postquã eam perspexeris, excusseris que, & mentẽ diligenter adhibueris: qm̃ periculũ quod hinc prouenit, longè maximũ existit. Nã cũ sanguis commouetur, intumescit, & subito augetur, naturaq; omnibus recremẽtis foras, & in alias particulas propellẽdis excernendisq; validè incumbit, si quidẽ non proficiat, neq; curatio in spissandis & extinguẽdis, quæ oportebat, ante insultũ succedat, necesse est, vt accessionẽ semel, bis, terue experiaris: atq; tunc non solum nő succurres naturę, sed etiã oppugnabis ipsius actionem, & resistes. Neq; enim fieri potest, vt cum vehementer ferbuerit, fueritque perturbata, ipsa conquiescat, nisi admodũ periculosis, quæ

Cũsiderare agẽdũ in pestilẽtia.

supra

ſupra modũ refrigerant, & ſanguinẽ cõdenſant, vt opio, cicuta, ſucco lactucę, ſolani, & his ſimiliũ. Verum hoc curationis conſilium periculo non vacat, quia forte ſanguinis conctetio vna vice fiat, & natiuus calor extinguetur. At tamẽ niſi ſupra modũ refrigeraueris, haud poteris morbi feruorẽ reſtringuere, & alieno putridoq; calori reſiſtere. Quę autẽ excellenter refrigerant, ſubinde moderatã tãperiem excedunt natiuumque calorem extinguunt. Quare ſubijcere tibi cogito, quę nõnulli medicorũ: partim ex inſcitia, partim breuitate in arte docenda omiſerũt, ne curationem periculoſam, erroriq; implicitam ſuſcipias.

Curatio.

Cum igitur peſtilentię ſigna videris, nẽpe corporis tẽtionem, crebrã pendiculationẽ, dolorem dorſi, rubedinẽ oculorum, vehementem capitis pulſationem, pulſum ęgri magnum & tumidum, magnã inſpirationem, mores animi difficiles, vrinã turbidã, rubẽtẽq;, corpus tactu molle, & calidum, quale in lotis exiſtit: adhęc ſi ęger corpulẽtus eſt, & victu vſus pleniore, venã ſecato, & ſanguinis plurimũ vſque ad animi defectionẽ detrahito. Optimum aũt eſt ex medio cubito demittere, vel cõterminis ei locis. Qđ ſi occultetur, ex interiore vena: ſin hęc quoq; nõ apparet, ex capitali, quę etiã Craniaca dicitur, ſeu Cephalica. Verũ ſatius eſt, ſi media nõ inuenitur, ex interno poplite auferre: quia ſanguinẽ ex interaneis maioribus vẽtris talis venę, magis quã Cephalica extrahũt. Vbi verò ſigna hęc non admodum manifeſta fuerint, verũtamẽ valida, modicum ſanguinis effundito: cum autẽ pauciſſima, pauciſſimum: atq; ita ei quę febrim extinguunt, admoueto, nempe frigida, vt aquam niue refrigeratam, ac vbi euomuerit ęger, rurſus aquã dato. Poſtquam ea quę reſtinguunt, febrim ſedare cõſpexeris, & corporis tactus ad naturalẽ ſtatũ reuertitur, huiuſmodi curandi rationẽ ſeruato. Quippe hinc perturbationẽ omnino Peſtilentię, & acceſſionẽ repellas. At quę generosè calorẽ extinguũt, refrigerãtq;, aqua exiſtit in niue refrigerata: ſi vna vice & copiosè exhibeatur,

Notæ peſtilentiæ.

Curatio p ſanguinis miſſionem. Vena poplitis.

Aqua niue refrigerata.

Indicium sanitatis.

beatur, vſque dum æger frigiditatis ſenſum in ventre perceperit. Quod ſi etiam poſtea febricitauerit, & calor reuertatur, iterum trium librarum inſtar, vel etiã amplius exhibeto. Hęc in hora dimidia dentur. At ſi calor repetierit, venterq́; plenus aqua fuerit, æger priorẽ euomat: ac rurſus aliam potui dato, & ſi quidem videris, aquam corpus penetraſſe, & ſudorẽ ęgro vrinamq́; mouiſſe, euidẽs tibi indiciũ eſto, in propinquo eſſe ſanitatem. Sin aũt nõ penetrauerit, & calor tanquam deliteſcat, rurſuſque augeatur & increſcat, qualis erat, vel etiã copioſior, aquã frigidam demittito, & ad medicamẽta declinato, quæ calorem extinguunt, & ſedãt, quæ etiã ſuperius iudicaui. Quod ſi æger meliuſcule habet, morbusq́; imminutus ſit, & decreſcat, talẽ medẽdi rationẽ ſeruato. Sin aũt pernicioſam virium defectionẽ ſuperuenire cõſpexeris, ægerq́; iactetur, & difficillimè morbũ tolerat: nec nõ hęc pericula ſuperẽt ſcito tum peſtilentiam, tum Eulogiam ægrum turbaturã, futurãq́; grauiorem. Quare tunc ab hoc victu deſiſtendẽ eſt ſuccurrendumq́; naturę, vt excrementa excernat, & emoliatur, ſicut ego modo ſubiungam.

Quomodo ſuccurrendum naturæ, vt peſtilentiam in extimam cutem expellat. Cap. 7.

Aeger operimento cõtectus incaleſcat, & in domo nõ nimis frigida indutus tunicula pleniore prius decũbat, collũq́; ꝓbè pãnis tueatur, atq; ita frigidã aquã paulatim ſorbere iubeat, magiſq́; cũ febris valde incẽſa fuerit. Nam frigida, etiã ſi modice ſorbeatur, ſudorem elicit, promouetq́;, & recrementis in extimam cutem expellendis opitulatur. Deinde aquã feruẽtem ollis puris inditam, partim ante, partim retro corpori apponito, vnde vapor in totũ euocet, excepta ſola facie, vt cutẽ rarefaciat, & recremẽtũ ita ꝑſpiceret. Inſpirare aerem ſuauẽ & frigidũ ęger debet. Hac enim rõne ſi tibi proſpicis, non modo recrementa facilè expelleñt, ſed etiã

Aqua ferviens corpori adnata.

vires

vires conseruabis:quo curandi mō nullū aliū neq; præstā tiorē,neq; cōmodiorē inuenire licet. Preter hęc corpus infricare,& aqua calida fouere oportet,vti diximus,quoniā balnea,solia,& labra tali affectui aduersantur, vt quæ modicè calefaciant, digerantq; vires, vt ęger in Syncopē incidat:qua oborta natura aduersus seipsam,& ī seipsa,occupatur,alia oīa contemnens. Aeger itaq; periclitabitur, magis q; si valida & continua Syncope laboret: ac nullū est interitus hac in parte signum euidētius, quā aliā post aliam animi defectionem experiri. Indicat enim vires imminutas esse,& prostratas,quod cū sic euenerit,recremētum has opprimet,extinguetque. Quare mador post fomentū in superficiè corporis sinendus nō est,sed abstergēdus diligenter,siccandusque. Atque hęc facilè recremēta expellunt,cum natura non fuerit imbecillis,nec recremēta crassa,atq; ad excernendum contumacia. Cum autem febris mitis, & sedatior fuerit, ęgerque in totum iactetur morbum difficulter ferat,& pestilentia ægrè,& tardius excernatur,post quintum diem medicamētis emollientibus vtendum est: verum hęc non temere adhiberi, sed cum animaduersione obseruationeque debent. quemadmodū diximus,cum de ijs quæ calorem extinguunt verba faceremus. Nam error hac in parte, etsi priori illi similis non sit,tamē hic quoq; magnus existit. Quare huiusmodi inconsiderare vtendum non est, sed priore curandi modo, quousque in spē veneris,secundo non opus fore, magisq; si febris languida sit,sicut extra,ita etiam intus. Id sanè omnino cognosces ex pulsu,& inspiratione,si non citata sit,magna,& frequens:item si febris magnitudo, duplum, vel etiam amplius increuerit. Considerabis etiam,num caloris vehementia ægrum in perniciem pręcipitabit, id quod manifesto cognosces,si pręsentem febrim cum alijs conferas, quibus æger corripiebatur, vel alius, quidam, ægri temperamento & habitu pręditis. Hęc si ita cōcurrāt,ęger morbo liberabitē. Rursus his vtitor,si spectaueris ęgrū,cum pestilētia ꝑturbata accessione,exacerbescitque

Frictio & fotus.

Interitus signum.

Mador abstergendi in pestilētia.

Medicamenta emollientia.

Caloris vehemētia.

& in cu-

& in cutem excernitur, facilè ſtatim morbũ tolerare, & pulſum poſthęc inſpirationemque bene habere. Si namq; peſtilentię cauſam tardius in extimã cutẽ excerni, videris, volesque tali vitio ea quæ nimium calorem reſtringuunt, admouere, reſiſtere naturę, & actionem ipſius impedire ſpectaberis. Sin etiam poſt ea quæ reſtinguunt ęgrum iactari, morboque conflictari, & difficulter eum ferre acciderit, cum hęc antea non euenerint, ſcito abs te erratum eſſe Quod ſi etiam cordis pulſus pręterea ſuperueniat, magis adhuc erratum. Quapropter cutem ſtatim rarefacere, vt diximus, & feniculum, apij que ſemẽ, & quæ poſtea dicemus, decocta ex aqua calida admouere oportet, vt peſtilentiam pro languidi caloris, & ardoris portione foras expellas: & quatenus etiam ęgrum ſpectaueris, augmentum ne huius ferat, an etiam minus quemadmodum nuper tibi indicaui: atque vt animaduertis, ita hac in parte facito. Caricas pallidas triginta, vuarum paſſarum acinis exemptis vncias duas: aquę libris tribus immittito ebulliant leniter, vſq; dum intabeſcant: ęgro librę dimidię inſtar tribus vicibus exhibeto, vbi prius eum operimẽtis calefeceris, foueriſque, vt diximus.

Cordis pulſus.

Aliud potentius.

Semen apij, & feniculi ex iure prędicto in teſta coquito, vſq; dum ius ipſum rubeſcat: vbi percolaueris, vncias tres exhibeto.

Aliud hoc modo compoſitum.

Roſarum tritum ſextulę tres: lenticulę purgatę totidem: caricę pallidę numero decem: vuarum paſſarũ albarũ acinis exemptarum ſextulę duę: tragacãthi totidem, laccę purgatę, elotęque ſextulę duę: feniculi & apij, ſingulorum ſextulę tres: aquę librę duæ: decoquãtur vſque ad libram vnam: vbi percolaueris, propinato, ſemilibram cum xylococcis duobus, & dimidio croci, bis, vel etiam ter prout neceſſitas poſtulat. Comemorabimus igitur etiam quibus partibus corporis proſpiciendum ſit.

De pręſerua-

De præſeruatione oculi, & gutturis, nec non totius corporis procuratione, vbi Peſtilentiæ indicia prodierint. Cap. 8.

VBi peſtilētię ſigna apparuerint, prius oculi ratio bēda eſt, deinde ita gutturis, narium vt ego modo dicturus ſum. Fortè autem cogemur etiā ſuperioris partis pedū, & plātæ proſpicere, qm̄ has ꝓpter Peſtilentiæ excernendæ coutumaciam, & cutis in huiuſmodi locis duritiem, vehementer excruciari contingit. Oculum, quā primum Peſtilentiæ indicia prodierint, ſtillatitio roſarū liquore frequēter irrigato, & deinceps aqua frigida faciem ſępius die eluito, aſpergitoque eadē, oculū, & ſiquidem Peſtilentia moderata eſt, obſcuraque huiſmodi curandi ratio pręſeruationis gratia abundè ſufficit. Nā languida moderataque Peſtilentia, & paucę materię cōpos, raro in oculo exoritur. Tunc autem adhibere conuenit, quæ oculum inſigniter corroborant, vbi per initia acceſſionem vehementem magnumque palpebrarū pruritum, in oculis, & alijs quibuſdam locis rubedinē cōſpexeris, quę in particulis rubentibus ex ruberculo neceſſario enaſcit. At corroborat ſtrenuè ſtillatius roſarum liquor, rhus Syriacus maceratus. Quod ſi amplius roborare velis, gallas cū ſtillatitio roſarū liquore infricato, adhæc mali punici acidi corticibus ſubactis expreſſisq́; humectato. Palpebras collyrijs, q̄ cōſtāt ex glaucij, acaciæ, & aloes ſingulis vniuſcuiusq́; partibus, & vnius horum decima croci adiecta inūgito, nec nō hinc ī oculū inſtillato. Si materiā copioſam eſſe vehementéque, & Peſtilentiam admodum flauam, nec non in oculum neceſſario erupturā ſuſpiceris quod omnino inde cognoſces vbi oculi albū veluti rubere, ipſumque proteruum, & emiſſitium videris, nec nō ea quę irrigant ipſum, non propellere, ſed ceſſare tantum, & reuerti rurſus in eum ſtatum, quo prius erat, vel etiam vehementius, hęc ſinito, & garum ex pane confectū inſtillato. At Peſtilentia mēbranę oculi extrinſecus adnatæ, quę

Quando remedia oculo adbibenda.

Epipephycos dicitur,inducta visum nõ offendit.Quę au tem in tunica Ceratoide a corũ dicta erumpit, e cõtrario visus,lumini fit obstaculum,quatenus etiam oculũ conte git ꝑ crassitiei,& tenuitatis portione.Postea verò admo-ueri debent medicamenta , quę validè expurgant abster-guntque,vt indicabimus:& æqualiter proficiet,aut minus Si namque crassa in corpore fuerit,duraque pestilẽtia , & in ętate quadam declinante,vel etiam magna parte in tu nica, quæ ab acino vuę Rhagoides nominatur, eruperit, ex indicato collyrio paulũ ipsi instillato,adempto ei cro-co,& hęmatitis parte adiecta.Frequenter autẽ die instil-

Gutturis ꝓseruatio lato,& oculum leniter deligato . Atque hęc sanè habẽtur quæ ad oculi pręcautionem scire oportet: deinde sic cura gutturis,orisque haberi debet,ne tubercula, & pustulę in eis erumpant,inspirationemque impediãt.Quia subinde accidit in pestilentia,vt æger suffocatu periclitetᷓ,ob quod huius ante rationem habere cõuenit . Nã strangulatorio affectu oborto,neque salutis spem, neque curationem ha bebimus.Quamprimum enim pestilentiæ signa apparue

Gargarisma. rĩt,ęger gargarizabit ex succo mali punici acidi, aut thus Syriaci diluto,aut sycomori succo aut quibusdã his simi-libus,quæ ostendimus,cum ea quæ restinguunt calorem, percẽseremus.Sin autẽ ex his,quæ citauimus,nihil adfue-rit,ex aqua syncera frigida,atq; id in die fiat sæpius,vt al-terutrum eueniat , vel ne quid prorsus in gutture erũpat, vel quæ erumpent,pauca existant.Nam loci hi,si roboren-tur,recrementis excipiendis,vnde suffocationem fieri cõ-stat,minus oportuni redduntur . Hęc autẽ sunt euiden-tiora,quando cũ alijs signis vox rauca euadit, spiritus dif-

Venæ sectio ex Cephalica. ficultas affligit,& grauis raucitas,rosioque in gutture.Cũ igitur ista adeò vehementer oborta videris,venam capita lem post turbationem accessionemque totius.Pestilẽtię secato.Sin autem noxam tantummodo , & nõ interitum adducit,neq; ęgrũ suffocatum iri suspiceris , neque vehe-menter peruri,succum psyllij,oleum amygdalinum,& sac carum ita paratum adhibeto . Amygdalarum purgatarũ

partem

partem vnã: seminis cucurbitę partes duas, saccari partes tres, cocta exhibeto. Quod si vēter deiecerit, gũmi Arabicũ semen cucurbitæ, quę terranguron dicitur, carastatũ, & coroneorũ succũ admisceto: deinde sic articulorũ rõnẽ habeto, vt ne immodica, atroxq; in eis pestilẽtia erũpat ipsosq; vitiet, & ossa, tẽdines, ligamentaq; cõspicua reddat. Quare curationi horũ incũbito, vti diximus oblinito ipsos santalo, glaucio, bolo Armeniaco, rosis, aceto & stillatitio rosarũ liquore. Inducito aũt nõ multũ lõgè a particulis. Qđ si copiosè eruperint, scarificatu adhibito, ea q̃ in eis cõtinent̃, effundito, neq; occasio p̃termittat̃, aut differat̃, cũ scias dilationis piculũ in hac parte nõ esse cõtẽnẽdũ. Iã naso, & auri ꝓspicito, ne in ipsis pestilentia multa erũpat ęgrũq; offendat, & magis si ĩtra aurẽ eruperit. Lęuigari igit̃ marmor ex aceto expedit, & collyriũ paratũ ex glaucio, & croco soluto intra aurẽ indito bis, aut ter ĩ die. At si ĩ plãtis pedũ eruptio fuerit, has ex oleo tepido ĩ bãbaceis infricato, & aqua calida foueto. Qđ si dolor nõ conquiescat, nec pestilẽtia facilè expellat̃, sesamo purgato, cõtuso, & lactè macerato ipsos inũgito, & linteo ꝑ totam noctem illigato, deinde his adẽptis, & fotu ex aqua calida adhibito, rursus inungito. Sin autem voles, palmulas contusas, & butyro intinctas illinito, aut sesami seminis limo. quoniam hęc, similia quæ cutẽ emolliunt, & facilem pestilentię excretionem prętant, sedantque dolorem.

Naso, & aurĩ ꝓspiciẽdum.

Planta pedum.

Vt pestilentia cito concoquatur. Cap. 9.

Dicamus igitur, quæ pestilentiam cito concoquãt, vbi hanc post eruptionem pustularũ tardè cõcoqui, ęgri statum bonum, inspirationemq;, & pulsum esse mediocrẽ, nec nõ ęgrũ facilè morbũ tolerare cõspexeris, tũc naturę succurrẽdũ est, vt eã celeriter cõcoquat. Qđ si hãc durã videris, quales sunt verrucę, & malus sit ægri status, augeat̃q;, & increscat malũ cõcoctionẽ adiuuare ne tentes, quoniã fieri nõ potest, dum eruptio eius est letalis. Sin autẽ benigna sit, aqua calida foueto in

qua decoctum sit chamęmelum, melilotum, althea, violæ & tritici furfures, & in olla admoueto, vt ante diximus. At per initia, & hoc tẽpore omnibus siccantibus, & fumo vsque dũ cõcoctio pro ratione obita fuerit, abstinere oportet, deinde scarificare, quę magna sunt, & ĩmoderata, nec non siccare quicquid in ea fluidum putridumque bombaceo puro, ac fumũ adhibere, q exhalet ex cortice amygdalarum, vel myrti siccę, vel rosarum foliorum siccorum, vel santali, vel irino folio, verum rosæ folium ęstiuo tẽpore pręstantius est quẽadmodũ hyeme pulegij. Quod si fluor copiosus, sit rosa detrita, aut farina oryzæ, aut milij tenui linteolo, & raro indita, ęgrũ super ipsam inclinato. At si corpus ęgri fuerit descissum fractumq;, in lectum ex lilio quem puluere boli & myrti consperseris, collocato. Sin autem pars corporis confracti descisaque fuerit, puluerẽ ex aloe thure, boli Armeni, crocei coloris, vnde etiã Crocolitos dicitur, & draconis sanguine inspergito, si per se dirupta fuerit, siccato eam: sin minus, sale in hunc modum conspergito. Olei vncia salis gangręni sextulæ duæ. trita diligenter instar cochleæ ita misceto ęqualibus astringẽtibus, ac totum corpus pręter loca descissa his abstergito. Nam hęc medicamenta exulceratis admoueri non debẽt vt ne rosionem in ipsis validam excitent. Vbi iam ad horam vnam inunxeris, etiã sic ex aqua, cui incocta sit glãs aurea, myrti cortex, & mali punici corium, abluito: & si quidẽ hęc profecerint, bene est; sin minus, bolo albo, qui neutiquam habeat rubedinem, & veluti decima huius parte salis gangręni, diligenter cum astringentibus lęuigatis oblinito, sinitoque horas duas, deinde abluito.

Vt ea quæ in pestilentia concocta sunt siccentur. Cap. 10.

CVm summè exiccata fuerint, & reliquiæ in corpore supersint, Cõsiderato, quæ ex his tenuia, ad amussim sicca & madoris expertia exi stãt, ĩstillatoq; eis

oleum

oleum sesam tepidum semel, iterum, & deinceps, quo vsq; emollescant, & per se exciderint. Quę verò in facie extiterint, ea non hoc, sed pistacino oleo illini debent, quod si madorē habuerint, leniter citra oleum aliquod abradito, sin autem non valde humidū sit, id quod crustæ eruptæ subiacet, detrito bombacio abstergito, vti dictum est: sint per humidum existat, puluerem verum inspergito, qui recipit myrrham, aut aloem, aut rhus, aut horum aliquod detritum, & in pollinem redactum ipsi superinijcito, præsertim si imminutum fuerit, & veluti abstersum, finitoque donec aliæ squamæ eruperint. Sin autem corpori æquale, & non abstersum fuerit, astringētia, & salem adhibeto, si verò siccum sit, nihil adhibeto, vsque dum per se exciderit.

Quomodo squamas, & pestilentiæ crustas tollere oporteat. Cap. 11.

DVobus in locis cicatrices oriuntur, vel in corpore vel in oculo. Hic igitur caligine, & albuginibus tētatur: corpus autem cicatricem retinet, cum tenera cute, & tenui prę ditū fuerit, vnde etiā difficilē curationem recipiunt: veruntamen commemorare oportet, quæ cicatricem tollant, abstergātq;. Sunt itaq;, nitrū gangrenum, sal zaparicum adarce, cancer cōbustus, struthium, nycteris, opsarus, murium, fimus, acori radix, ebeni segmentum, mamyra, pompholyx, hęmatites, iarin, saccarum exustum, limus aceti crematus, myrrha, beronice, comide, oleū amygdalinū, lactuca syluestris, ligni sordities, muscus, Hæc optima post balneum adhibētur. Vtitor autem his lenibus in mollioribus particulis, magisq; in mollibus, & humidis corporibus.

Quomodo cicatrices ex toto corpore eximere conueniat. Cap. 12.

AD albuginem ex oculo discutiendam exterendamq; saccarum, & stacocoletum conducit. Aliud efficacius.

Iarin ſextulę ſeptem: myrrhę, ſcordolaſari, ammoniaci, ſtacocoleti, ſingulorũ ſextulę duę, adarcę, nitri panis, ſingulorum ſextulæ duę, amomi ſextulæ ſeptem: mamyrę ſextulæ totidem. Decoquantur in aquę libris decẽ, vel ẽt amplius, vſq; dũ intabeſcant, & aqua ſpiſſeſcãt: deinde terito in lebete, vſq; dum in vnitatẽ coierint, & cũ tẽpus poſtulat, per ſpecillum oculo adhibeto: poſt hoc mollius oculos pulueres inſpergito. Et ſi quidem oculũ rubentẽ conſpexeris, curationẽ hãc ad tẽpus ſinito, eo ꝙ valida admodũ ſit, rurſusq; adhibeto. Quę verò cicatricẽ ex toto corpore abolẽt, hęc ſunt. Argẽti ſpuma exalbata, ſiccus arũdinis cortex, oſſiũ ſegmẽta, coſti radix ſtacocoletũ, amygdala amara, carpobalſamũ, ſemẽ raphani, ſemen peponis, farina fabi, oryzę, lupinorũ, & faſeolorum. Hæc oĩa cocta ex aqua, in qua oryza maduerit, aut ex ſucco, vngẽdo infricato. Aliud. Farinę fabacię, & ciceris, ſingulorũ ſextulę duę: ſeminis peponis ſextulę tres: ſpumę argenti combuſtę ſextula, ſemis: radicis arundinis ſiccæ ſextulę duę. Hæc omnia ex ſucco lęuigata illinito alternatim, vel in balneis, vel poſtquam ęgrum ollis aqua calente plenis vaporatu foueris, cõcalfeceris'que: ſin autem lauerit, cortex peponis, violę ſiccę, furfur, & cicer aqua calida incoquantur, & diligenter infricato. Aliud valentius. Farinę fabacię ſextulę tres piperis ſextula: ſeminis naſturcij ſextulę duę, argẽti ſpumę exalbatę totidem, iniecto etiam raphani radicis ſucco illinito. Atque hæc ſanè cicatricẽ tollũt. Quod ſi etiam cauitatem tollere volueris, & corpus ęquale reddere, adhibeto pinguia, & frequenter lauato: nec nõ accuratè infricato.

De victu, & alimento eorum qui Peſtilentia correpti ſunt. Cap. 13.

His igitur ſuccum accuratè decoctũ exhibere cõuenit, ſi febris ſedata quodãmodo, & mitis fuerit, vẽterq; nõ ſua ſpõte deiecerit. Sin aũt vehemẽs calor fuerit,

fuerit,& vẽter profluat, inijcito in dimidij ſuccum, mali punici cum grano ipſius contrito veruntamẽ cortices ma li punici,& membranas,quæ ventrem ſubducunt, vitato, Quod ſi vigiliæ vrgeant,immittito etiã cremorem ptiſanę,& veluti horum dimidium capitum papaueris: ſin aũt vẽter copiosè excernat,pares portiones ſucci eſto,& ptiſanæ ſimiliter ęqualis: nec non granũ mali punici acidi, & capitis papaueris. Hęc cocta vel ſyncera exhibeto, vel cũ ſpodio. Porro ſi neceſſitas ingruat,propter vẽtrẽ nimis re ſolutum,medicamentis quę ſubiungam vtitor. Quinetiã ſuccus contemperatus ſucco mali punici acidi peſtilentẽ adiuuat,magiſque Eulogia correptũ. At cucurbitę ſuccus,peponis Indici,& tetranguri,nec non pſyllij, & id genus alij pituitam recentem benignamque generãt,verũtamen Eulogię magis quam peſtilentię auxiliantur,niſi prauitas quædam peſtilẽtiam ſimul comitetur, inteſusq; calor cum vigilijs. Mitiori autẽ peſtilentię hæc temere ad hibenda non ſunt quia morbi tempus producunt, eũque a concoctione impediunt. Quapropter pro morbi rõne & ſtatibus,qui conſpiciuntur,mutari debent. Nã peſtilentiæ humiditate orienti, & quę calore putrido accenditur, ea quæ refrigerant & ſiccãt inſpiſſantque, vt ſuccum mali punici acidi,& vuę acerbę, ſimiliaq; exhibere cõuenit. At Eulogię,quæ ex bile nimium in ſanguine effrenata concitatur, humectantia cũ refrigerantibus admouere oportet,vt ſanguis corruptus eius,qui in Eulogiam inciderit,cõtemperetur. Similis autem eſt aquę ſtanti, & putredinem ſeparatim habenti, in qua id quod tenue eſt pſpirauerit, ſole coquente, & hoc exhauriente:nec non extremæ vitiatę contemperatę autem aqua pluuiali, vel etiam fluuiali, & potabili, quę in aliam naturam conuertitur,& mutatur. Iam confert etiam peſtilentia correptis polẽta elota cum ſaccaro,vel ex ſucco mali punici, vel zulapio,vt vrgens neceſſitas poſtulat, retentioque,& profluxio ventris:nec non caloris augmentum,& imminutio. Verum ſuccus peſtilẽtialibus commodior eſt, quia

Vigilia

Peſtilentia ex humiditate & calore putrido.

facilè corpus subit,& thoraci gutturiq; confert. Similiter facit, vbi succum Eulogia correpto, aut Pestilentia, condu cere pernoueris, nisi ea admodũ sit fera. Sin aũt ita habet, lẽticulã purgatam cum mali punici acidi succo præbeto. Prodest his etiã polẽta lẽticulæ ex aqua frigida. Hoc quo que scito, quod aqua frigida Eulogia correpto cõducat,& minori cũ periculo huic, quam Pestilentia affecto offeratur, ac nullus casus ipsi ex aquæ vsu superueniat. Attamẽ vbi Pestilentia grauatum nimis inflammari frequentéq; inspirationem,& pulsum ædere videris, his vtitor, quæ exquisite calorem restinguũt, sin autem paululum, modicis vtitor: si multum, copiosè autem vero ipsis comedẽdã ne permittas, vsque dum pulsus,& inspiratio ad naturalẽ statum reuertantur,& squamæ desiccatæ exciderint.

Aqua frigida Eulogiæ cõducit.

Quomodo Ventri prospiciendum eorum, qui Pestilentia oppressi sunt, Cap. 14.

Venter magna ex parte in morbi huius declinatione, magisque in Eulogia descendit. Quare cauendum est ne adhibeamus, quæ aluum ducant, postquam morbus solutus fuerit, etsi quam maxi mè dura fuerit. Sin autem opus fuerit, inter initia,& ante declinationem offerto, partim ob exuperantem caliditatem,& capitis pulsationẽ partim vt natura leuetur, morbique materies imminuatur cum venter plurimum exiccatus fuerit, cohibeaturque. Atque hoc omnino coniectu rabis, cum corpus ante sanguinis missionem,& post illam debile,& non validum conspexeris, imo etiam in tumomorem elatum,& turgescens, albidum,& modicè rubens lenta febre detentum, pulsumque vndosum. Si enim hęc omnia concurrunt, sanguinis missione opus non est, sed ijs quæ solam humiditatem adimunt. At cum hęc signa manifesto apparuerint, & æger sit corpulentus, decolor, ruboris expers, febrisque hunc vrgeat, tunc conducit aurea glans sola cum saccaro,& succo mali punici acidi contusi, cum

tuſi,cum ipſius corticicibus incocti,quia hęc duo medicamenta humiditatem multā corporis auferunt,ita vt nullum calorem excitent,magisq́; ſuccus mali punici. At in Eulogiā prolapſis ſuccum Damaſcenorum humidū cum zulapio propinato. Tricyminū aūt ne inijcias, quia hęc in huiuſmodi morbis nocent, vt mel in calidioribus humidisque temperamentis incommodat. Nam ęger hinc morbo conflictatur,angiturq́;,iactatur,& nauſea torquetur. Porro quemadmodum ſanguinis detractio his cōuenit,quādo nulla ſpes eſt in alijs remedijs poſita,partim vt natura a copia leuetur,& ne ægrū ſuffocari permittamus partim vt repletio tenſioque venarum,& arteriarū tollatur,quæ neceſſario cum prauis ſymptomatis accidit,ita ſanè etiam inter initia Eulogię humorem quēdā biliosum multum redundantem excernere,deinde ſic ea quæ cōuenienter reſtinguunt calorē,admouere oportet. Tunc aūt cognoſces,cum inflammationem validā, oris amaritudinem,& vomitum conſpexeris. Vbi verò hęc non adſint, ſcito copiam multam non ſubſiſtere. Quando autē ęger digeritur,ſitique præmitur,& per vomitū nō excernitur, minus prauum malum eſt,pro ratione ardoris, æſtus, & cōflictationis. Atq; hęc ex vētris procuratione per duorū iſtorum morborum initia,ſcire te conuenit. Cum venter deiecerit,loco ſucci polentam exhibeto,cum qua etiā malum punicum acidum concoxeris,gummi Arabici,& ſpodij puluere teſtæ modo lęuiſſimo adiecto. Sin autē voles, ante ſuccum hęc porrigito,deinde ſuccum,roſam detritā veram,ſpodium,citri partem acidam, pſylli ſemen, rhun Syriacum,oxyacāthem,gummi Arabicum, bolum caput papaueris,oīa pari modo,& hepiorodis veluti dimidium illorū,& duas ſextulas ſucci cotonei ſimplicis,acidi. Qđ ſi venter adhuc profluit,& hęc ipſum non continēt, Raip hoc eſt ſanioſum acidi lactis cum pane torrefacto,& momento gūmi Arabici exhibeto,quia magna ex parte alui profluuium plurimis ſuperuenit. atque ideò curationem affectibus,qui conſpiciuntur,adhibeto.

Sanguinis detractio in peſtilentia.

De miti

De miti moderataque, & letali Pestilentia. Cap. 75.

TEmpestiuum igitur est, vt de miti, & pernitiosa Pestilẽtia agamus. Hi duo morbi ex genere acutorũ habenẽ, atq; ea de causa communia signa obtinẽt. letaliũ dico & mitiũ, nẽpe animi mores, mẽtẽ validam, & constantem facilem inspirationẽ: itẽ quod ęger cibis assumẽdis oblectatur: facilè & leuiter mouetur pulsum bonum habet: morbum contemnit, & bene decumbit, nec non raro in somno circumuoluitur, & his cõsimiliatum ex bonis, tum ex contrarijs, quorum pauca quędã in toto nostro cõmẽtario indicauimus. Propria aũt duorũ morborum hęc existunt. Alba Pestilentię excrementa, calida, ampla, diuisa, & pauca, q̃ moderatè, & facilè descẽdãt, citra largam febrim, & vt æger non angatur, conflicteturq;. Item cũ in omnibus affectibus post excretionẽ cõquieuerit, cumq; post absolutam eruptionem prorsus pacatur, & quietus est, nullis reliquijs manẽtibus, aut infestantibus, mitior morbus, & minorem virium defectionem adfert. Quinetiã alba excrementa, & ampla, & si numero copiosa fuerint, & cohęrentia, nõ modo si facilè excernantur, & si post excretionem æger leuius habet, & nõ angitur, neque si caliditas superet, mites hi morbi existũt. Sin autem albæ deiectiones fuerint, & ęgrè excernantur, postque excretionem æger non facilius morbum toleret, medio quodammodo habent, & vtranque in partem inclinant. Nam praua sunt alba excrementa, cum continuãt & alia alijs succedunt, & cum explicantur, vt horum multa sint vnum. Item cum circulus multam regionem ambientis corporis circũdat, & species veluti pinguedinis, & adipis apparet. Quin etiam ex albis nimiũ exigua verrucarum modo humoris expertia, praua existunt, idque tãtum, quanto etiam difficilius coquuntur, magisq; si ęger post excretionem affligitur. Sin autem & morbi tolerandi difficultas,

Recremẽta alui cũ pestilentia.

di difficultas, & affectus ita laborantis perseueret, vsq; ad extremam excretionem, letale est. At recrementa subuiridia, ęruginosa, & nigra, omnia perniciem testantur: quod si cum his ęgrum nauseare, & stomacho dolore contigerit, adhuc deterius est, & ad interitum procliuius. Quod si febris post excretionē Pestilentiæ augescat, periculosum est: sin autem imminuatur, mitis indicatur. At pestilētia, quę secundo regeneratur, materię copiam ostendit: & siquidem ex miti genere existit, spes salutis est: sin autē ex pernicioso, interitus metus. Verum Eulogia ea mitior est quę non validam rubedinem obtinet, pallida, verò exitiosa, item viridis, & ęruginosa letalis. Et cum duę hę species veluti abstersę sunt, euanueruntque, & rursus excitantur, pestiferum est. Vbi verò ob hęc, & nausea inciderit, ęgerque iactetur, sequetur quamprimū necessario Syncope letalis, festina, nisi quid intercedat. Porro vbi pestilentia in cutē erupuerit, vnde febris primo, inquam, die oriatur, scito motu celerem, & impetu ferri: sin autem ad tertium febris differatur, lenta erit. Si in diebus decretorijs eruperit, mitioribus ascribenda est, magisque si ęger quā primum morbum facilius tulerit. Contra vbi pestilentia inceperit continuari, dilatarique, & ęger valde angatur: nec non venter intumescat, in propinquo mors est. Vbi duo hi morbi interim quædam delitescant, interim verò appareant, & ęger perpetuo iactetur, interitus periculum ostendunt, etsi etiā colores qualescunque contigerint: veruntamen in albis raro deliriū, & iactatio ęgri conspecta fuit. Adhęc cum vehemens dolor quamprimum in crure, aut manu, aut alia particula inciderit, & color loci indolentis subuiridis, aut niger apparuerit, & vires imbecillę fuerint, & cruciatus augescat, periculum mortis ostendit. Sin autem vires robustę fuerint, salus indicatur, veruntamen particula dolorem experta in putredinem incidet. Quod si ęger meliuscule quodammodo habeat, & particulam quamprimum scarificaueris, valde opitulaberis, & putredine liberabis.

Pestilētia recidiua.

Notę mortis.

Vehemēs dolor in parte quadam.

Quare in huiuſmodi affectibus refrigerãtia particulæ adhibere non oportet, ſed alterum facere, aut ſcalpello lancinare, vt diximus, aut calida aqua ſuperfundere, quamprimum egrum melius habere conſpexeris. Explicauimus cauſas & ſymptomata morbi, prę ſeruationem, curationemq́; reliquũ eſt, vt libro finem imponamus.

FINIS.

CANDIDO LECTORI SALVTEM.

LEXANDRVM Hunc Trallianũ, Cãdide Lector, non paulo anteq̃ Gręcè Lutetię ęderetur, latinũ facere cõstitue rã, exemplar quoddam, vel potius fragmentũ nactus antiquissimum, sed quod veteris interpretis codicẽ ordine capitũ, librorum distinctione potissimum repræsentaret. Cũ igit impressum librum cum hoc conferrem, multa vtrobique a Librarijs indoctissime peruersa, non pauca emissa, sępe capita alieno loco posita depræhendi, quãquã nõ penitendam operam Iacobus Opilius in hoc autore Græcè Parisiis excuso impẽderit. His ego difficultatibus primũ deterritus laborẽ susceptum cogitaui supprimere: postea verò apud me cõsiderans, etsi Græci codices non respondeant per omnia, aliquos tamen prodituros, qui ardore quodã ac studio vel nominis, vel communis ét vtilitatis autorẽ hunc quomodocunq; in latinam versum linguã audebũt inuulgare, impiũ esse duxi, si quã opem ei vel restituẽdo, vel illustrando adferre possim, occultare. Quare id te Lector admonere cupio, in hoc me autore latino faciũdo religiossisime esse versatũ: nihil temere immutasse, nihil adiecisse, nihilque sustulisse, quod non in margine obiter indicarim. Interdum enim antiquum codicẽ manu scriptũ consentiẽte veteri interprete, præsertim in põderibus, nõ impressum Græcum secutus sum, apposito semper asterisco: * quo etiam ad marginẽ annotatur, quę vulgati Gręci codicis fuerit lectio. Hoc autem diligenter obseruandũ erit, duplici modo eundem ipsum asteriscum appositũ esse Vno sanè, ante põdus: altero post illud: ac primus põderis mutationem, secundus varietatem exemplarium indicat Nam hanc clausulam, in alio, sæpius codex impressus habet, quæ indubiè ab Alexãdro nõ fuit adiecta, sed ad mar-

ginem

ginem ab alio quodam diuersa conferente exemplaria: postea verò ab indocto librario orationis cõtextui inserta eaque de causa nos ipsam in margine reposuimus. Rursus hoc quoque sciendum est, quę hisce notis§ §intercipiuntur, ex alio omnia exemplari esse reposita, vt in commentarijs quos de versionis nostrę ratione, & exemplarium varietate seorsim ędemus, latius explicabimus. Postremo hoc te latere nolo, ꝙ libros aliquot eorumque capita paulo aliter quam in Gręco codice impresso distinximus, vt Octauus qui ab Aqua inter cute illic incipiebat, ab inflãmatione iecoris auspicet̃, quę septimo libro fuerat inserta Nonus deinde ab Aqua inter cutem incipiat: Decimus a Colico dolore, qui in Gręco Noni faciebat initium. Primum aũt decimi libri caput de Dysenteria, in Octauum caput de imbecillitate iecoris, & Dysenteria reposuimus, & multa quæ desiderabantur, restituimus. Porro secundũ decimi libri in Gręco de resolutione paricularum caput, in primũ librum post caput de Comitiali morbo reposuimus, quo ẽt pertinere quiuis sani iudicij compos æstimabit. Cęterũ quæ in codice Gręco requiri videntur de Liene, & ventris profluuio, Cęliacis, & Dysenteria valde necessaria & vtilia restituimus. Quicquid autẽ pręterea in hoc auctore resarciẽdũ, id reliquo toto vitę tẽpore, quodcunq; Deus Opt. Max. cõcesserit, fideliter instaurabimus & recognoscemus. Cæterũ Razę libellũ de pestilẽtia huic operi adiunximus, primũ ꝙ non pessimè ei cõuenire videatur: deinde quod a Georgio Agricola ita sit olim latinè conuersus, vt a nullo bene satis queat intelligi: quod illi ascribendum potius arbitror, qui primus Razen a Syrorum lingua in Gręcam non satis purè transtulit.

vale.

Series Chartarum.

*ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

Omnes ſunt quaterniones,

VENETIIS
Apud Hæredem Hieronymi Scoti,
M D LXXIII.

